



U A N

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS





COMPILATIO
MORALIS,
SECUNDAQVE PARS
FORI CONSCIENTIÆ

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE



BX1758

.I454

1715

c.1

132690

871758



UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN



✠
C O M P I L A T I O
M O R A L I S
D I C T O R V M

A P L V R I B V S V I R I S D O C T I S
A D

P R O P O S I T I O N E S D A M N A T A S
P E R S V M M O S E C C L E S I Æ P O N T I F I C E S,
A L E X A N D R V M V I I.
I N N O C E N T I V M X I.
E T A L E X A N D R V M V I I I.

Q V I B V S A C C E D I T E X P L A N A T I O
D e c r e t i I n n o c e n t i i X I I . d a m n a n t i s p r o p o s i t i o n e m
e x t e n d e n t e m v i r t u t e B u l l æ C r u c i a t æ
a p p r o b a t i o n e m C o n f e s s o r i s :

P E R P . F R . V A L E N T I N V M A M A T R E D E I ,
C a r m e l i t a m E x c a l c e a t u m , T h e o l o g i æ M o r a l i s , E x p o s i -
t i v æ , a c M y s t i c æ L e c t o r e m .

C V M L I C E N T I A .

M A T R I T I : T y p i s E m m a n u e l i s R u i z d e M u r g a ,
A n n o M . D C C . X V .

46287



1080046241

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

FACULTAS ORDINIS.

FR. Matthæus à Iesu Maria, Generalis Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatae Mariæ Virginis de Monte-Carmeli, Primitivæ Observantiæ, &c. De consensu nostri Diffinitorii, ut liber, cuius titulus est, *Compilatio Moralis dictorum à viris doctis ad propositiones damnatas ab Alexandro Septimo, &c.* à Patre Fratr. Valentino à Matre Dei, ex nostra Religione, suis elucubrationibus accuratè compositus, & à gravioribus, doctisque viris nostri Ordinis (quibus ipsum videndum, & examinandum commisimus) recognitus, & approbatus, Typis mandetur, obtentis facultatibus necessariis; tenore præsentium licentiam concedimus. Datis in nostro Conventu Matritensi, manu nostra, ac Secretarii nomine subscriptis, sigilloque nostri Diffinitorii prælo munitis. Die 20. Maii anni Domini 1714.

Fr. Matthæus à Iesu Maria.
Generalis.

Fr. Garfias à Carmelo.
Secretarius.

3

APPRO-

APPROBATIO R. P. M. D. FRANCISCI ANTONII ESCANDON,
Clerici Regularis, Sacrae Theologiae Professoris, Iubilati, huius Toletani
Archiepisc. Examinatoris Synodalis, & Sanctae
Inquisitionis Officii Qualificatoris.

Compilationem Moralem, & c. Authore Rmo P. M. Fr. Valentino
à Matre Dei, ex praeclarissima Carmelitarum Excalceatorum
Familia, Theologiae Moralis, & Mysticae, necnon Sacrae Scrip-
turae Lectore meritisimo, approbandam suscepi, ex commissione D. D.
Isidori de Porras & Montufar, huius Matritensis Curiae Pro-Vicarii,
& c. iucundè exceptum opus, avidè evolui, attentè perlegi; &
statim, quem iura praescribere censorem, tam absoluti operis merita,
& laudatorem (licet imparem) & acidum assertorem fecerunt. Quis
enim non demiretur, quam multa in paucis Author edoceat! In pau-
cis, inquam, congerit venustissimè quidquid in pluribus, magnifi-
que voluminibus huius argumenti desiderari potest; quod Plinius
de Aristone encomiastice aiebat: Nil est, quod discere velis, *Libr. 1.*
quod ille docere non possit. Flores quidem aliena consitos *Epist. 22.*
manu studiosè colligit, propria tamen in fasciculum coanne-
ctit, ut omnes simul venustissimè compilatos offerat. Aliena manu
consitos, dixi, flores; quia sic humillimè, & ipse fatetur Author,
dum suam compilationem *Dictorum à pluribus viris doctis*, inscribit
à fronte; alienam vocitat materiam, dum propria Minerva, pro-
prioque labore, proprium efformat, & informat singularissimum
opus; ut verè quæat usurpare sibi illud Lipsii in Politicis, *Omnia*
nostra sunt, & nihil. Omnia sua, & nihil suum! Quomodo ista
coherent? Bene; quasi apis argumentosa flores fugit alienos; &
dum hausta se sentit propria mela devomit, Doctorum sapientia im-
butus: Quo se studiosius imbuit (ut verbis loquar Sydonii) *Libr. 4.*
eo doctrinam ceteris copiosius infundit. *Epist. 1. 2.*

Materiam igitur adeò Sacram, qualis est Summorum
Pontificum ex Cathedra circa mores determinatio, tam reve-
renter, tam pulchrè fideliter ad literam explicat, tam ad sen-
tentiam consequenter, tam ad conscientiam utiliter, tam planè ad
intelligentiam; ut toto iure de hac absolutissima compilatione, di-
cere liceat illud, quod D. Bernardus in Evangelica desiderabat do-
ctrina: *Pulchrius secundam litteram, consequentius iuxta senten-* *Epist. 90.*
tiam, utilius ad conscientiam, planius propter intelligentiam.

Ideò ergò, utilissimum, & mirabile vnde quaque opus; lactem do-
ctrinae, ita parvulis propinat, ut abunde nutriat; praecipuas tamen dif-
ficultates, tam acutè tangit, & unico verbo resolvit, ut adultis mag-
nisque Theologis admirationem infundat. Quod totum de simili
ope-

S. Gregor. opère encomiabat S. Gregorius Magnus: *Habet in publico*
Epistol. ad unde parvulos nutriat, servat in secreto unde mentes sublimium
Leonardum admiratione suspendat.
Episcop.

Neque hoc novum in Rmo. Authore, jam enim satis pro-
batum experientia tenet in suo vulgato, saepiusque praelo repetito,
Conscientia Foro; nunquam satis laudato, in quo & tironibus quid-
quid indigent, & sapientibus quidquid laudent, reperitur.

In vno, alteroque tractatu Carmelitanus Author, & verè Carmeli
Filius, Filiusque Theresiae, ut soboles tantæ Matris, & tantæ Minervæ
alumnus, decorem, zelum, virtutem, sapientiam, & c. quibus Car-
melus, & suos ornat, & nutrit, alienos liberalissimè pascit.

Nunc iam, iura censoris iterum assumo; & ut muneri satisfaciam,
E. Salv. fol verbis Salviani ad Eucherium Episcopum utor: *Legi libros,*
316. quos transmisisti stylo breves, doctrina obereis, lectione expe-
ditos, instructione perfectos, mentis tuae, ac pietati pares. Ergò
publica luce dignum opus iudico, utpotè bonis moribus utilissimum,
fideique nostræ consentaneum. Sic censeo, sic subscribo, salvo in
omnibus, & c. in hac Sancti Caeterani Matritensi Domo Clericor.
Regular. Die 5. Junii anno 1714.

D. Franciscus Antonius Escandon,
Cleric. Regular.

NOMA DE NUEVO LEÓN

RAL DE BIBLIOTECAS

®

X10

12

LICEN.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOs el Licenciado D. Isidro de Porras y Montufar, Protonotario Apostolico, Juez in Curia del Tribunal de la Nunciatura de España, y Teniente de Vicario desta Villa de Madrid, y su Partido, Sede vacante, & c. Por la presente, y por lo que à Nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir, è imprima el libro, intitulado, *Compilatio Moralis*, & c. compuesto por el Rmo. P. Fr. Valentin de la Madre de Dios, Lector de Theologia Moral, Mystica, y de Escritura, de la Religion de Carmelitas Descalços de la Primitiva Observancia; atento, que de nuestra orden, y comission se ha visto, y reconocido, y no contiene cosa contra nuestra Santa Fè Catholica, y buenas costumbres. Fecha en Madrid à 8. de Junio de mil setecientos y catorce.

Lic. D. Isidro de Porras
y Montufar.

Por su mandado.

Joseph Fernandez.

CEN.

CENSURA R. P. M. FR. FRANCISCI BLANCO,
Ordinis Prædicatorum, Theologi, & Concionatoris Regis,
Qualificatorisque Supremæ, & Sanctæ
Inquisitionis.

EX commissione, & mandato Supremi Castellæ Senatus Compilationem Moralem à Rmo. P. M. Fratre Valentino à Matre Dei ex illustri Carmelitarum Excalceatorum Familia, Theologiæ Moralis, & Mysticæ, ac Scripturæ Sacræ Lectore compositam, ac subtiliter elaboratam, gaudens suscepi, sciens nihil in ea corrigendum, sed potius laude dignissimum inveniendum esse, ut ex Authoris nomine, & sua doctissima Familia perspicuum erat, & mihi in eius lectione manifestum. Complectitur enim in se quidquid ad plenam, & faciliorem intelligentiam doctrinæ, de qua agit, desiderari poterat, perspicua veritate, & solida eruditione, explicatum. Et licet hoc idem argumentum ab aliis doctissimis viris satis eruditè pertractatum fuerit, adhuc tamen in hac compilatione addendum aliquid reliquerunt, ut manifestum est in tot dubiis in ea amplius enodatis: *Ut enim, inquit Senec. in Epist. 33. patet omnibus veritas nondum est occupata, multum ex illa futuris relictum est.* Quæ igitur alii, etsi doctissimi, in sua explicatione propositionum addenda reliquerunt; Author compilationis addit, dubitat, & resolvit; & antè oculos habens quidquid de hac materia scriptum est; ex omnibus meliora secernens, suam compilationem ex diversis Theologiæ Moralis floribus, omnibus similem, & ab omnibus distinctam offert. Cum ergò in hoc opere nullum verbum fidei Catholicæ, Ecclesiasticis Decretis, aut bonis moribus, contrarium inveniatur, dignissimus planè publica luce iudico, ut omnibus profit, quod ad omnium est scriptum utilitatem. Salvo, & c. In hoc Conventu Sancti Thomæ Matritensis, die prima Maii, anno 1714.

Fr. Franciscus Blanco.

LI.

LICENCIA DEL CONSEJO.

DON Santiago Agustín Riol, del Consejo de su Magestad, su Secretario, y Oficial Mayor de la Secretaría mas antigua del; Certifico, que por el Consejo se ha concedido licencia al Procurador General de la Religión de Carmelitas Descalcos, para que por una vez pueda imprimir, y vender un libro, compuesto por el P. Fr. Valentin de la Madre de Dios, Religioso de dicha Orden, y Lector de Sagrada Escritura en su Colegio de S. Cyrilo de Alcalá, intitulado: *Compilatio Moralis dictorum à pluribus viris doctis ad propositiones damnatas per Summos Ecclesie Pontifices, Alexand. VII. Innocent. XI. & Alexand. VIII. quibus accedit explicatio Decreti Innocent. XII. damnantis propositionem extendentem virtute Bullæ Cruciatæ approbationem Confessoris*; Con que la dicha impresión se haga por el original, que va rubricado, y firmado de mi firma: y que antes que se venda, se trayga al Consejo el libro impreso, juntamente con el original, y certificación del Corrector de estarlo conforme à él, para que se tasse el precio à que se ha de vender, guardando en la impresión lo dispuesto por las leyes, y Pragmáticas de estos Reynos. Y para que conste, doy la presente en Madrid, à diez y nueve de Mayo de mil setecientos y catorce.

Santiago Agustín Riol.

FEE DE ERRATA.

PAg. 2. c. 1. lin. 10. singularia, leg. singulari; lbi. col. 2. lin. 11. quartum, leg. quartò; pag. 9. c. 2. l. 30. inquirendo, leg. inquirendum; & lin. 33. Inquisitionem, leg. Inquisitione; pag. 13. c. 2. l. 9. Missa, leg. Missæ.

Hic liber inscriptus, *Compilatio Moralis dictorum à pluribus viris doctis ad propositiones damnatas per Summos Ecclesie Pontifices, Alexandrum VII. Innocent. XI. & Alexand. VIII.* demptis his mendis, suo exemplari fideliter responder. Dat. Matrit. die 14. mensis Maii, anno 1715.

Lic. D. Juan Antonio de Albalà Illigoe

TASSA.

DON Santiago Agustín Riol, del Consejo de su Magestad, su Secretario, y Oficial Mayor de la Secretaría mas antigua del; Certifico, que aviendo se visto por los señores del Consejo un libro en quarto, intitulado: *Compilatio Moralis dictorum à viris doctis ad propositiones damnatas*, escrito por el P. Fr. Valentin de la Madre de Dios, Religioso Carmelita Descalco, que con licencia del Consejo ha sido impreso, talsò à seis maravedis cada pliego; y dicho libro parece tiene quarenta, sin principios, ni tablas, que à este respeto monta docientos y quarenta maravedis, à cuyo precio, y no mas, mandò se venda; y que esta Certificación se ponga al principio de cada libro, para que se sepa el precio à que se ha de vender; y para que conste, doy la presente en Madrid, à veinte y siete de Mayo de mil setecientos y quince.

Santiago Agustín Riol.

AD

AD LECTOREM.

PRO commodiori studio, & faciliiori Lectorum intelligentiâ; de illis opinionibus, quæ inoffenso pede ad practicam reduci possunt, servata Summorum Pontificum sanctissima damnatione propositionum, sæpius iam à viris doctis explicatarum, ad mentem mihi venit compendium eorum, quæ super ipsis ab illis dicta fuerunt, conficere. Et sic, Deo dante, pluribus iam ab hinc diebus perfeci; nescio an dicam, infeci, seu infectus sum. Ideòque hoc illarum compendium appello, seu pro illius fronte pono: *Compilatio Moralis dictorum à pluribus viris doctis ad propositiones damnatas*. Ut vnico hoc libello habeant studiosi præmanibus quidquid, & in plurimum ab omnibus dictum, ut gaudemus possidere.

Ne ergò ex hoc intelligas Ly dicta sic materialitèr, & stricte, ut quidquid indirectè (ut ita dicam) & accessoriè, seu quæ diffusè ab illis dicta sunt, hic coacervanda forent, pluresque digressiones, quæ interferunt; hoc namque molestum potius, quam iucundum, vtile, & ad studium inducendum, & invitandum esset. Solum ergò accipias Ly *Compilatio dictorum* pro his, quæ propriè ad explicationem propositionum damnatarum pertinent, nimirum, referre opiniones illas, quas viri docti, doctissimè iudicantes, seu Theologizantes, sentiunt ratione solida, utpotè benè, rectè, securèque fundati, his damnationibus non comprehendis; aliasque, etsi paucas meo parvo captu adinventas. Nec insuper sumendum hic iudices Ly *Dictorum*, pro dictis, ut sonat, Grammaticalitèr sumptis, id est, eademmet Authorum verba apponenda esse, illa illorum methodo, forma, & ordine. Hoc enim etiam satis perlongum, extensumque evasisset, extra meum attentatum finem; sed sumas, quæ sò, *dictorum*, pro sententiis dictorum, hoc est, ea, quæ ab Authoribus dicta inveniuntur, omnia in substantia, & in sensu congesta hic, & succinto reperies calamo. Aliquando tamen, & aliquoties, eadem, & per eadem verba, quia compendiosa, allata videbis. Nec etiam necesse est, nec gratiosum, aggregare in compendio, sive Authores plurimos, sive plurima compilare eorum fundamenta, quibus damnatas propositiones sustentabant; aut multas, quæ illarum dissonantiam,

per-

perniciemque probant rationes, hic apponere: ut aliqui exponentes doctissime, pro suo fuso stylo adducunt. Satis ergo est nobis, scire damnatas esse; & posita pro vera sententia ratione magis arri-
dente, genuina magis brevi tractu percurrere illas, referendo, & declarando eas opiniones, quæ à damnatione non inficiuntur, sive ut rectius dicam, non comprehenduntur; & quas ad praxim reducere possumus ex illis: proponendo etiam in præcipuis, difficilioribusque damnatis specialem, clarumque iuxta pusillum meum ingenium, ne dicam genium, modum, ad earum damnationis faciliorem captum, ut ea, quæ fugere in illis, eaque, quæ apprehendere possimus, intelligantur. Benè tamen est verum, quod aliqua, quæ magis curiositatem redolent, & non utilitate omni carentia, quæ ab aliquibus inventa sunt, non inficior hic intexere.

Aliquando ad Authorem, cuius doctrinam affero, Lectorem remitto, ut illum videas; sed id non tam est, quia quid novum ibi tangat, sed quia id fusiùs tractat, vel quia de eo aliud, aut alia fundamenta ponit. Authores præcipui, præcipueque ex professo dictas damnationes exponentes, & quorum doctrinam congeriatam profero, sunt, Magist. Lumbier, Filgueira, Torrecilla, Magist. Hozes, Corella, & ex aliis, alia selecta infero. Et aliqua (ut dixi) de meo pusillo ingeniolo excogitata illis aggrego.

Aliud etiam opusculum, quod valde plurimi desiderabant, nimirum, explicatio Decreti Innocentii XII. damnantis opinionem affirmantem, posse approbatum ab vno tantum Ordinario excipere per Cruciatæ Bullam confessiones fidelium in alia, ubi non est approbatus, Diocesi; invenies in ultimo huius libelli loco, ea brevitate, sufficienti tamen declaratione, qua potui, elaboratum.
VALE.

ADVERTENTIÆ COMMUNES ad omnes propositiones.

Adverto 1. quod Pontifex Summus ex Cathedra docens, in definiendo res ad fidem pertinentes, & in declarando ea, quæ ad Ecclesiæ mores, & universalem gubernationem spectant, errare non potest, ut docent Diana, 2. part. tractat. 2. de infallibilitat. Decret. qui est in fine partis, resol. 9. 10. & 13. & N. Salmantic. tom. 7. tractat. 13. disp. 4. dub. 1. à numer. 5. & intelligitur, ut plurimi asserunt, adhuc extra Concilium, sic loquens. Quod de fide esse, iudicat Diana, resol. 13. An autem, ut Author particularis, errare possit, etiam in rebus fidei, sub lite est. Negat Suarez de fide, disput. 10. sect. 6. num. 12. affirmant Salmant. à num. 7.

2. Adverto 2. quod semel damnatæ, & censuratæ à Papa ex Cathedra loquente, propositiones, tanquam scandalosæ, erroneæ, aut hæreticæ, &c. manent ita firmiter in sua damnatione ut tales declaratæ, quod nullus Pontifex possit, si ad mores pertinent, licitam reddere illarum practicam; & ista est, quæ præcipue in propositionibus Alexand. VII. & Innocent. XI. damnatur. Ratio est: quia illas damnare, est declarare, aut veritatem speculativam circa fidem, aut veritatem practicam ad mores, id est, declarat, aut falsitatem earum speculativam, aut damnum ad practicam; ita communiter in quo, ut dictum est, errare non potest Summus Pontifex.

3. Adverto 3. quod in Decretis, quibus damnantur omnes in hoc libello ponendæ propositiones à tribus relatis iam Pontificibus, ponitur excommunicatio ipso facto incurrenda ab his, qui cuiuscumque sint dignitatis, aut conditionis illas, vel illarum aliquam coniunctim, vel divisim defenderit, vel ediderit, vel de eis disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, nisi forsan impugnando. A qua excommunicatione non possit (præterquam in articulo mor-
tis)

tis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, absolvi, nisi à Romano Pontifice pro tempore existente.

4 Adverto 4. præter excommunicationem imponunt prædicta Decreta præceptum in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub interminatione Divini iudicii omnibus Christifidelibus, cuiuscumque dignitatis, conditionis, aut status sint, ne dictas propositiones, aut illarum aliquam ad praxim deducant. Nota tamen, quod ex eo præcisè quod practicentur, non incurritur excommunicatio.

5 Adverto 5. quod prædicta Decreta secundum id, quod habent damnationis, non indigent ad eius validitatem, & observantiam, quod hoc, vel illo modo promulgentur, nam quomodocumque venerint certò in fidelium notitiam, ad ita sentiendum, & practicandum, ut in ipsis declaratur, obligant. Et eo quod in ea consideratione non habent rationem legis, aut præcepti, sed declarationis veritatis sentiendæ, & falsitatis fugiendæ. Et quomodocumque veritas cognoscatur, ei assentiendum est. At verò ex qua parte talia Decreta excommunicationem, & præceptum continent, rationem legis habent. Et sub opinione vagatur, etiam in legibus Pontificiis, an debeat lex, ut obliget, in omnibus Regnis, & Provinciis publicari; & affirmat Sotus, libr. 1. de iustit. quæst. 1. articul. 4. §. *At vero*, & Navarrus in Summ. cap. 23. num. 44. & alii. Probabilis tamen opinio negat, ut videri est in Cursu Morali, tom. 3. tractat. 11. cap. 1. punct. 6. §. 1. Decretum Innocent. XI. certum est in Hispania publicatum esse. Decretum Alexand. VII. non constat in ea esse publicatum. De hoc vide citatum Cursum, tom. 4. tractat. 18. cap. 4. punct. 1. num. 7. De publicatione Decreti Alexand. VIII. in Hispania scio nihil.

6 Adverto 6. quid intelligi debeat per hoc, quod est, *Practicare has propositiones*? Et dicendum, quod non est praticare illas, operari illud illicitum, quod illæ malè docent. Vnde si restrictione purè mentali ytor, quæ quidem damnata est, & iudico, contra veritatem peccare, non reduco ad praxim illam damnatam propositionem, sed potius cum

cum damnatione me conformo. Practicari autem est, uti restrictione purè mentali sistendo in tenaci iudicio de probabilitate opinionis illam concedentis post notitiam damnationis. Vnde, qui talitèr restringeret, peccaret; tum contra veritatem, quia etsi per ignorantiam, culpabilem tamen, restringeret: tum contra præceptum, quia damnatam propositionem practicavit, non duplici peccato ex hac parte: quia motivum præcepti est idem, ac virtutis per damnationem defensatæ. Vide sequentem numerum.

7 Notandum verò, quod si falsitas declarata in damnatione sit in materia levi, leve erit facere quod damnata propositio malè docebat. Practicari autem dictam propositionem erit grave, v. g. in damnatione propositionis octavæ per Innocent. XI. quæ affirmabat: *Quod comedere, & bibere usque ad satietatem, non erat peccatum, dummodò saluti non noceret.* Solum declaratur, quod est veniale; unde comedere, & bibere usque ad satietatem cum advertentia malitiæ, & damnationis ab Innocentio, solum erit veniale. Practicari autem hanc damnatam propositionem modo dicto numero præcedenti, mortale; tum contra præceptum ex motivo, quod observetur abstinencia, seu prudens moderatio in edendo: tum, quia erit error in fide: nam voluntariè per illam damnatam practica[m] opponitur potestati declarativæ Summi Pastoris; ita Torrecilla in præmio, diffic. 5. num. 6. cum Lumbierio.

8 Adverto 7. quod cum quid odiosum sit harum damnatio propositionum, strictè interpretanda est, maxime in opinionibus, cuius practica præcipue damnatur; & huiusmodi sunt communiter propositiones damnatæ ab Innocentio XI. & Alexand. VII. unde solum iudicantur damnatæ prout iacent; talitèr, ut non intelligatur damnatum, quod non includitur in stricta, & naturali verborum, seu terminorum significatione; dummodò non sit motivum intrinsecum, & individuale damnationis, ut in propositione 40. damnata ab Alexandro VII.

9 Dixi, *individuale*, quia in odiosis non valet argumentum ab uno ad aliud, ex eo quod eadem militat ratio: nam quamvis eadem detur, non propterea, quia hoc damnatur, aliud damna-

tum

tum manet, nisi in specie condemnatum sit. Pro quo vide Cursum Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 4. punct. 3. §. 3. à num. 39.

10 Adverto 8. quod respectu propositionum damnatarum ab Innocent. XI. datur etiam Sanctæ Inquisitionis præceptum, ne ad praxim quis eas deducat; si autem illud fregerit, non multiplicabit peccata propter dicta num. 6.

11 Adverto 9. quod qui huic Decreto Innocent. XI. sciverit contraveniri, siue docendo, siue dictas propositiones prædicando, obligatus manet, personam contravenientem delatare Sancto Tribunali, quod poenam in hoc delinquenti suo zelo applicare vult; & qui aliter fecerit, excommunicationem contra se habet; non tamen ipso facto incurrendam, eo quod Decretum ait, quod trina Canonica monitio præmittatur. Nota, quod non datur propositionibus ab Alexandro VII. & VIII. damnatis Decretum Sanctæ Inquisitionis.

SANCTISSIMO GENITRICIS DEI SPONSO,

OMNIUM NEGOTIORUM OPITVLATORI FELICI, IMPLICATARUM RERUM ADVOCATO POTENTI, CARMELI EXCALCEATI PATRONO DILECTISSIMO.



Quærenti mihi (Præcelsæ Patriarcha) tutum pro meo libello patrociniū, in meam suapte gratia (& quidem cumulatius plusquam vota capefferent) descendisti mentem, & nunquid: *Sapientiore, & consimilem tui* ^{Genes.} *invenire poterō?* Neutiquam, inter creata enim, tam collucentia in vertice, quam habitantia machinam subducti ponderis (vna excepta Deipara, ac Sponsa tua) nec similem antea visus es, nec habere sequentem; quando quidem Scalæ illius Iacobeæ, quæ Cælos vsque sumitate tangebatur, supremus gradus existis, qui immediatius Cœli ianuæ (nempe Mariæ) dignitate cohares maritali. Quærenti mihi, inquam, num rectè? Rectius utique farer; mihi non quærenti occurristi: sicut filius tuus legalis: *Inventus sum* (de se inquit) *à non quærentibus me; palam apparui bis, qui me non interrogabant.* Suam in hoc promptissimam, benignissimamque ostendens beneficentiam. Tu similiter, qui putativo filio, per quem facta sunt omnia, simillimus factus es homo, non tam corporis dotibus, ut plures testantur, quam animæ gratiis, & privilegiis, non te quærentibus be-

nig-

nignissimus ades, ac indigentibus auxilium tuum, ita sedulo præstas, ut abundantes vigeant, potius quam indigeant. Et velut Sol (ut ab Augustino appellaris) nemo est, qui tui benignissimam subterfugiat caloris influentiam. Luculenter, ergo, non minus veritate, quam pietate fretus, adstruit Angelicus Doctor, quod aliquibus Sanctis datum est in aliquibus necessitatibus oppitulari, ut Sancto Antonio ad ignem, et Sanctissimo Ioseph in omni negatio, & necessitate. Cui subscripsit Seraphica Doctrina, & Mater Virgo Theresia (ut Thomistica consueta phrasi) idem, & per eadem ferè verba confirmans.

Sit ergo, fidelis Advocate, huic exiguo operi tua munificentia emolumento, ut dum parva clypeas amplius, & amplius agnoscaris piissimus, ac venereris à cunctis, ut tua addictissima semper concupivit Theresia, & exiguitas operis tanto evecta Patrono despiciatur à nemine. O utile hoc opusculum extet! Pro gloria Dei, pro gloria Virginis, ac pro gloria tui huius fidelissime custos. Hincque, o me felicem! Qui curatorem Thesaurorum Dei, horum, quæ de mea Thecula, mea pauperie protuli, tutelarem aucto. Ergo præsta benignus, ut per exitum prosperum, beneficiorum omnium effecti memores, te Patronum dulcissimum, affectuosius venerantes, laudum, indefeso animo contribuamus telos.

**Tuos inter clientes minimus,
& obsequentissimus filius.**

Fr. Valentinus à Matre Dei.

LI



COMPILATIO MORALIS

DICTORVM A VIRIS DOCTIS

AD PROPOSITIONES DAMNATAS

AB ALEXANDRO VII.

PRIMA PROPOSITIO.

HOMO NULO MODO UNQUAM
ita sua tempore tenetur elicere
actum fidei, spei, & charitatis ex vi
præceptorum divinorum ad eas
virtutes pertinentium.
Damnata.

EXPLANATIO.



Psomet Deus, ut Deus, est obiectum Virtutum Theologalium; & ideo per actus harum virtutum præcipue honoratur Deus ab homine; ut ait D. August. Si queritur quo honoratur Deus? Respondetur, fide, spe, & charitate. Apud Vellal. & ideo pertinent ad primum Decalogi præceptum. Nam, qui in Deum credit, Deum esse summæ authoritatis, & infallibilitatis cognoscit, & protestatur: sperando in eum Liberalissimum, & Omnipotentem, condonatorem peccatorum, remuneratoremque esse pro-

fitetur; & amando illum, super omnia æstimat.

2 Sentiendum est, quod ex vi præceptorum Divinorum ad virtutes Theologales pertinentium, datur obligatio ad eliciendos aliquos vitæ tempore actus fidei, spei, & charitatis: quia ita declarat Alexander VII. dum contrarium damnat.

Constat autem hæc obligatio ex Sacra Scriptura: Nam dicitur primo de fide, in Ioann. 1. cap. 3. *Hoc est mandatum eius.* Et Marc. ultim. *qui non crediderit, condemnabitur.* De spe, ait Psalm. 4. *Sperate in Domino.* Et Paul. ad Roman. 8. *Spe salvi facti sumus.* De charitate, Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & in tota mente tua: Hoc est maximum, & primum mandatum.* Et cum ad nostram iustificationem, ad quam procurandam ex meritis Christi obligamur, requirantur harum virtutum actus, ut ait Trident. sess. 6. cap. 6. Tenemur etiam ad praxim eas reducendas. Ita adducit hic Filgueir.

nignissimus ades, ac indigentibus auxilium tuum, ita sedulo præstas, ut abundantes vigeant, potius quam indigeant. Et velut Sol (ut ab Augustino appellaris) nemo est, qui tui benignissimam subterfugiat caloris influentiam. Luculenter, ergo, non minus veritate, quam pietate fretus, adstruit Angelicus Doctor, quod aliquibus Sanctis datum est in aliquibus necessitatibus oppitulari, ut Sancto Antonio ad ignem, et Sanctissimo Ioseph in omni negatio, & necessitate. Cui subscripsit Seraphica Doctrina, & Mater Virgo Theresia (ut Thomistica consueta phrasi) idem, & per eadem ferè verba confirmans.

Sit ergo, fidelis Advocate, huic exiguo operi tua munificentia emolumento, ut dum parva clypeas amplius, & amplius agnoscaris piissimus, ac venereris à cunctis, ut tua addictissima semper concupivit Theresia, & exiguitas operis tanto evecta Patrono despiciatur à nemine. O utile hoc opusculum extet! Pro gloria Dei, pro gloria Virginis, ac pro gloria tui huius fidelissime custos. Hincque, o me felicem! Qui curatorem Thesaurorum Dei, horum, quæ de mea Thecula, mea pauperie protuli, tutelarem auctulo. Ergo præsta benignus, ut per exitum prosperum, beneficiorum omnium effecti memores, te Patronum dulcissimum, affectuosius venerantes, laudum, indefeso animo contribuamus telos.

**Tuos inter clientes minimus,
& obsequentissimus filius.**

Fr. Valentinus à Matre Dei.

LI



COMPILATIO MORALIS

DICTORVM A VIRIS DOCTIS

AD PROPOSITIONES DAMNATAS

AB ALEXANDRO VII.

PRIMA PROPOSITIO.

HOMO NULO MODO UNQUAM
vita sua tempore tenetur elicere
actum fidei, spei, & charitatis ex vi
præceptorum divinorum ad eas
virtutes pertinentium.
Damnata.

EXPLANATIO.



Psomet Deus, ut Deus, est obiectum Virtutum Theologicalium; & ideo per actus harum virtutum præcipue honoratur Deus ab homine; ut ait D. August. Si queritur quo honoratur Deus? Respondetur, fide, spe, & charitate. Apud Vellal. & ideo pertinent ad primum Decalogi præceptum. Nam, qui in Deum credit, Deum esse summæ authoritatis, & infallibilitatis cognoscit, & protestatur: sperando in eum Liberalissimum, & Omnipotentem, condonatorem peccatorum, remuneratoremque esse pro-

fitetur; & amando illum, super omnia æstimat.

2 Sentiendum est, quod ex vi præceptorum Divinorum ad virtutes Theologales pertinentium, datur obligatio ad eliciendos aliquos vitæ tempore actus fidei, spei, & charitatis: quia ita declarat Alexander VII. dum contrarium damnat.

Constat autem hæc obligatio ex Sacra Scriptura: Nam dicitur primo de fide, in Ioann. 1. cap. 3. *Hoc est mandatum eius.* Et Marc. ultim. *qui non crediderit, condemnabitur.* De spe, ait Psalm. 4. *Sperate in Domino.* Et Paul. ad Roman. 8. *Spe salvi facti sumus.* De charitate, Matth. 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & in tota mente tua: Hoc est maximum, & primum mandatum.* Et cum ad nostram iustificationem, ad quam procurandam ex meritis Christi obligamur, requirantur harum virtutum actus, ut ait Trident. sess. 6. cap. 6. Tenemur etiam ad praxim eas reducendas. Ita adducit hic Filgueir.

3 Notare debes: Quod damnatio huius propositionis non determinat tempus, in quo exercenda sunt, sed tantum declarat, quod aliquo tempore. Et in eo designando variant Authores. P. Corella hic asserit: Semel in anno ad earum eliciendum, de qualibet aliquem actum. Quod mihi bene visum est. Attamen ad eos in singularia descendendo solum de spe in praesenti tractabo. Nam, quid de fide sentiam, dicam ad propositiones 16. & 17. Damnatas ab Innocentio XI. & quid de charitate ad propositiones 5. ab eodem Pontifice.

4 Circa spem verò dantur plura DD. placita; & licet aliquod latissimum designetur tempus, non est hic damnatum; quia pro aliquo tempore obligatio designatur.

Obligat ergo spes; tum per se, tum per accidens. Obligat per se (de quo est propositio, & damnatio) primo iuxta Petrum de Ledesma, tom. 2. tract. 2. cap. 4. concl. 6. semel in anno. 2. iuxta Hurtado de Mendoza, 2. 2. disp. 118. sect. 2. §. 19. quando adultus recipit aliquod Sacramentum, cum cognitione Dei, & vitae aeternae; & in mortis articulo. 3. iuxta Bañez, 2. 2. quaest. 22. artic. 1. dub. 2. concl. 1. & Ledesm. citatum. Cum pervenit homo ad usum rationis, nisi ex ignorantia, aut insufficienti instructione excusetur: Quia tunc se ad Deum convertere debet. Et licet per charitatem, & amorem hoc facere teneatur: diversimodè tamen ab utroque eliciendus est actus: Nam à charitate amore amicitiae: ab spe

amore rectissimae concupiscentiae, id est, ad Deum, ut remuneratorem. Vtrumque motivum, supposita fide, adducit D. Paulus ad Hebraeos 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* Ecce fides, & ecce in illo: *quia est*, motivum charitatis: nam, quia est infinite bonus est; & quia ipsummet esse, est infinite communicabilis, & finis ultimus est. Addit Paul. *Et inquirentibus se remunerator est.* Ecce motivum spei.

5 Quartum, iuxta Villalob. tom. 2. tract. 2. def. 1. num. 3. Quando gravis urget desperationis tentatio. Quinto, iuxta Suar. disp. 2. de spe, sect. 1. num. 3. Et si supponat, quod aliquo tempore obligamur ad actum spei, determinandum esse, ait, arbitrio prudentis, licet per longum tempus differendum non sit. Hæc opinio nimis indifferentem ponit executionem huius præcepti; nisi benignè sit explicanda iuxta antecedentes, vel illarum aliquam: nam prudens securiorem eligere debet viam, tempore conversionis ad Deum, vel cum Sacramentum recipit, vel cum desperationis urget tentatio, vel in articulo mortis.

6 Per accidens obligat spes, 1. iuxta Corell. hic, tempore tentationis desperandi, quæ aliis mediis superari posset.

2. iuxta idem in articulo mortis ad superandas insidias inimicorum.

3. Cum aliquod recipitur Sacramentum, præcipue poenitentiae, quia non ratione sui, sed ratione sacramenti obligat: & non ad explicitam, sed implicitam; quæ tunc in vera, & legitima huius Sacramenti receptione

reprehensum in poenitente ad esse, ut ego assero in foro consc. tract. 2. cap. 2. num. 166.

4. Quando pro sua iustificatione, gratiae perseverantia, & gloria consecutione, preces ad Deum quis fundit.

5. Quando tenetur ad Dei amorem eliciendum: quia diligendo Deum, etiam in eum sperat.

6. Dum actus elicit fidei: quia fides iuxta Paulum est: *Substantia sperandarum rerum.*

Et notandum est, non peccari contra fidem, vel spem, omitendo earum actus, nisi quando per se obligat.

7. Unde infero, quod ex supra iactis opinionibus, quas quidem adducit P. Filgueiras hic, solum obligat per se actus spei Theologalis: 1. adveniente usu rationis, advertentia, & sufficienti instructione, 2. semel in anno.

8. Advertant Confessarii, ne sint cum poenitentibus scrupulosi inquirendo, an hoc præceptum adimpleverint; quia raro in illo deficiunt fideles, cum tot excitationes habeant, ut actus fidei, spei, & charitatis eliciant, iam adorando Eucharistiam, iam se confitendo, iam recitando fidei Symbolum. Et sufficit, quod à poenitentibus exquirant, an se accusent, si contra Theologicas virtutes delinquerint. Iterum hoc advertam in ultimo explicationis propositio- num 16. & 17. ab Innocentio Undecimo damnatarum, quia utile Confessoribus.

SECUNDA PROPOSITIO.

VIR AEQUESTRI AD DUELLUM provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. Damnata.

EXPLANATIO.

9 **S**entiendum est, non esse titulum sufficientem, ut licitè vir æquestris acceptet duellum provocatus ad illud, quod apud alios notam timiditatis incurret. Quia ita declarat Alexand. VII. contrarium damnando.

Ratio est: nam exponere se voluntariè periculo evidenti gravissimi damni in vita, ut est pugnare armis periculosis, intrinsecè malum est, & solum honestabile ex iure defendendi propriam, vel proximi vitam, famam, aut rem familiarem: ergo non sufficit prædictus titulus, qui satis inutilis, & apparens est, ad acceptandum duellum.

Tum etiam, quia damnata propositio perniciofa erat in praxi; ut potè pluribus homicidijs viam sternens.

10. Adverte 1. quod duellum est: *Pugna singularis ab utraque parte ex conditio suscepta, cum periculo occisionis, aut gravis vulneris.* Unde si non est, vel ex conditio, signata hora, & loco, & cum periculo gravis vulneris, non erit duellum.

11. Adverte 2. quod contra

duellantes datur Papalis excommunicatio ex Gregor. XIII. & Clement. VIII. ita tamen, quod acceptans duellum ex intentione illud exercendi, statim incurrit in eam. Ex Clement. Diffidans autem non incurrit, usque dum ipse ad signatum locum veniat, & alter accedat, ex Gregor.

12 Provocantes autem, Patroni, committantes incurrunt in illam, etiam si duellum non sequatur, nisi per ipsos stet, quod impediat. Consulentes vero non incurrunt, si eorum consilium non fuit efficax.

13 Morientes autem in duello Ecclesiastica supultura privantur. Vide hæc omnia in Bonacin. disp. 2. de cens. quæst. 6. punct. 1. num. 30. & in Cursu Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 4. punct. 4. n. 42. & 44.

14 Adverte. Quod ab hac excommunicatione, si duellum fuerit publicum, aut deductum ad forum contentiosum, solus Papa absolvere potest; si occultum, possunt Episcopi, & Regulares toties, quoties. Per Bullam autem Cruciatam, si duellum sit publicum, semel in vita, potest absolvi, & semel in articulo mortis (& licet in hoc articulo, etiam quilibet Sacerdos absolvere possit, est tamen cum obligatione comparandi absolutus coram superiori, si à periculo exierit.) Si fuerit occultum, toties, quoties. Vide Filiucium, tract. 15. cap. 5. num. 706. & alios de hoc tractantes.

15 Non damnatur hic 1. quan-

do certum periculum datur amittendi vitam, famam (non apparenter, ut in casu damnationis) aut rem familiarem, acceptari potest duellum; quia tunc est iusta defensio. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 39. num. 8. Diana 5. part. tract. 13. resol. 27. vnde.

16 Non damnatur 2. quod provocatus ad duellum admittere illud possit, si imminatus est à provocante, quod occidet eum; si non admittit. Intelligitur hoc, sic prudenter recellat executioni mandare; eo quod frequenter suas minas adimplet. Corell. num. 15. Torrecilla, num. 12.

17 Duellum fictum, hoc est, ea securitate, quod ad executionem non veniat, quamvis ad locum iam perveniat diffidens, & admittens, non videtur hic damnari, siquidem Ministri Iustitiæ parati erunt ad obstandum; secluso scandalo. Lumbier. num. 718. Torrecilla, num. 17. sed non admitto; quia semper est periculosum, & obnoxium peccatis, non tamen incurrant excommunicationem, ait Corella, num. 16.

18 Lumbier. num. 719. adducit Dub. quomodo Religio Sancti Iacobi repellit pro suis in interrogatorio informationum, illum, qui provocatus ad duellum, non acceptavit? Et talis Religio approbata est à Sede Apostolica? Respondeo cum Mendo in statera; quæst. 21. §. 4. num. 340. apud Lumbier. ibi: Quod non ideo talis Religio eos non recipit, si iuxta leges Christi, & Ecclesiæ duellum

non

non admittunt. Si autem ex circumstantiis diffidationis colligitur, non admisisset duellum ex timiditate, seu animi pusillitate, non recipit eos; quia ea æquitum Religio exigit in eis valorem, & animi generositatem.

19 Si quis, ut se conservet in aliqua dignitate, aut honorifico officio, vel satis proficuo pro sustentatione vitæ, aliud non suppedit medium, nisi diffidationem admittere, duellum licite admittit; quia est iusta defensio. Lumbier. num. 717. Torrecilla, num. 15. Et licet amittere vitam sit maius malum, quam est bonum dignitas, seu Officium, etsi utilissimum: at tamen semper licitum est defendere rem familiarem, seu media necessaria ad vitæ sustentationem, & præcipue cum præsumitur venire occidere, qui aggreditur. Et ad minus sic acceptans duellum, poenas contra illud acceptantes non incurrit, ait Lumbier.

20 2. Quod damnatus ad mortem potest acceptare duellum, cum quo iudex illum invitat, si à morte vult liberari, quia est defensio. Sanch. num. 4.

21 3. Non damnatur, quod duellum admitti possit, à duobus, quatuor, aut sex militibus de duplici exercitu, ut in illo terminetur bellum; quia hæc est iusta causa, ut potè bonum commune: pro quo duellum acceptari potest. Diana, 3. part. tract. 6. resol. 1. & Sanchez 16. Torrecilla, hic, num. 13.

22 Pater Filgueir. Inquiri-

trum, si mulieres celebrarent duellum, poenas iuris incurrerent? Ad quod affirmativè respondit. Sed ego negandum puto: Tum, nam in materia poenali, non est extendendum ultra verborum proprietatem: Cum de solis viris loquatur Gregor. XIII. & Clemens VIII. Tum, quia si ita voluisset ius, facile id exprimere potuisset. Tum à paritate: nam in impedimento raptus, & eius poenis, non includitur mulier raptora viri: cum consilium non de muliere raptora, sed de viro mulieris raptore loquitur: Eo quod in viris, non in mulieribus, adest frequenter hoc periculum, ut ego cum Sanchez, & Dicastillo assero in foro conscient. tract. 4. cap. 9. num. 898. Idem dic, proportionem servata, de præfenti duellistarum mulierum casu,

TERTIA PROPOSITIO.

SENTENTIA ASSERENS

Bullam Cænæ Domini solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt; & id non derogare facultatem Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno Domini 1629. 17. Iulij in Consistorio Sac. Congreg. Eminent. Cardin. visa, & tolerata est. Damnata.

EXPLANATIO.

23 **D**icendum est, esse falsum, quod anno, & die citato, fuerit opinio relata in hac propositione, A3 visa,

vifa, & tolerata à Sacra Congregatione Eminentissim. Cardin. S. R. E. & iuxta doctissimos viros, quibus assentiri potest, nihil amplius in hac damnatione declaratur; & etiam cum pluribus ita sentit noster Cursus doctissimus Moralis, tom. 4. tract. 18. cap. 4. punct. 2. §. 11. num. 130.

24 Vnde opinio asserens, quod à casibus occultis Bullae Coenae Domini possunt Episcopi absolvere ex vigore Tridentin. sect. 24. cap. 6. de reformat. Quin ipsamet Bulla obstat, indemnitas manet in sua probabilitate.

25 Et consequenter non manet damnata opinio, quae affirmat, posse Mendicantes, & qui eorum privilegijs gaudent, absolvere à casibus Bullae Coenae occultis (excepta haeresi) & hanc docet Cursus Moralis, tom. 4. tract. 18. cap. 4. punct. 2. §. 11. num. 128. Nam Mendicantes possunt absolvere à casibus per ius commune Episcopis reservatis: ergo si per istam damnationem non tollitur Dominis Episcopis hæc facultas, nec regularibus ista gratia. Sic Corell. hic, num. 23.

26 Idem dic. de Confessoribus ab Ordinario approbatis in ordine ad absolvendum per Bullam Cruciatæ de casibus occultis Bullae Coenae: nam per illam possunt absolvere toties, quoties à casibus Episcopis reservatis: ergo si post istam damnationem manet illa opinio subsistens, posse Dominos Episcopos absolvere à casibus occultis Bullae Coenae Domini, idem

dicendum est de Confessoribus ab Ordinario approbatis per facultatem Bullae Cruciatæ. Corell. hic, n. 24. & ego in foro consc. tract. 1. cap. 1. §. 3. num. 30.

27 Adverte, quod ab haeresi externa, etsi occulta, nemo potest absolvere, præcipue in Hispania, nisi DD. Inquisitores, ob plura ipsorum privilegia. Et ipsi solum in foro externo, & quilibet eorum coram Notario auferre potest reservationem, qua sublata, quilibet Confessor ab ea absolvere valet.

28 Satis tamen probabile est, quod quilibet Dominus Inquisitor, etiam in foro conscientiae iurisdictionem habet absolvendi ab ea, si occulta fuerit. Vnde etsi Dominus Inquisitor non sit Sacerdos, potest facultatem delegare cuilibet Confessori, ut Sacramentaliter ab ea absolvat; & expediet aliquando, quod ita deleget. Ita Tolet. Rodrig. Enriq. & alij, quos sequitur, & refert Cursus Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 4. punct. 4. num. 61. & 62. in articulo mortis quilibet Sacerdos. Et si solum sit haereticus interna, etiam extra mortis articulum, quilibet Confessor ab ea absolvere potest.



QVARTA PROPOSITIO.

PRÆLATI REGULARES possunt in foro conscientiae absolvere quoscunque Sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursum.
Damnata.

EXPLANATIO.

29 **S**entiendum est, non posse Prælatos Regulares absolvere, etiam in foro conscientiae sæculares ab hæresi externa, etiam occulta, nec ab eius excommunicatione; quia ita declarat hic Alexander.

30 Et licet hic non damnetur, asserere, posse prædictos Prælatos absolvere suos subditos ab hæresi occulta, per accidens, dicendum tamen est, non posse ad minus in Hispania (ut dixi) num. 13. ex privilegio Innocentij X. & Alexand. VII. per Bullam expeditam Romæ die 23. Martij 1656. ita ut neque in Iubileis anni Sancti, vel alterius, etsi amplissimi, intelligatur hæresis, nisi exprimatur. Lumbier. Torrecilla.

31 Adverte 1. quod Bulla Cruciatæ nullum privilegium concedit circa hæresim.

32 2. Quod, qui habet hæresim, vel alium casum reservatum, & pro nunc orietur scandalum, vel infamia, si non communicet, & alias additum ad superiorem non habet, poterit cum contritione, & absque confessione communi-

care, etiam si copia detur Confessoris in non reservata facultatem habentis; dummodo non habeat alia mortalia non reservata. Ita Suarez, tom. 4. in 3. part. disp. 66. sect. 4. Quia si hæc habeat, debet confiteri reservata simul cum reservatis, & ab his directè absolvetur à Confessori inferiori; indirectè verò à reservatis; & hoc est securius, vel iuxta alios fateri non reservata debet, & tacere potest reservata, ut ait Palaus, tom. 1. tract. 4. disp. 4. punct. 3. §. 6. Semper verò cum obligatione fatendi postea superiori reservata. Vide hæc in Cursu Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 8. punct. 5. num. 135. & cap. 13. punct. 6. num. 74.

33 Si autem se præsentavit superiori, & inter hæreses, quas confitetur, vel illi manifestavit, oblitus fuit alicuius, vel aliarum hæresum, manent istæ absque reservatione, ex regula communiorum casuum reservatorum, & idem affirmo, quamvis oblitus fuerit omnium, quas habebat hæresum, vel illius, qua solum gravatus fuit (ut assero in foro conscientiae, tract. 1. cap. 1. §. 2. num. 21. cum Diana, Palao, & alijs, & hoc cum Lumbier: hic ita noto, etiam si in hæresi aliqualis videatur difficultas pullulare.

34 Non damnatur opinio asserens, quod ille, qui in scæna gerit personam hæretici, vel qui amens, aut dormiens se fingens, profert hæreses, assentiendo interiorius illis, possit à quolibet Confessario approbato ab Ordinario

absolvi; nam est probabile, non incurrere censuram contra hæreticos; quia talis prolatio non explicat esse hæreticum, etsi revera hæreticus sit internus, ut dico in foro conscient. tract. 5. cap. 2. §. 9. punct. 1. num. 1070.

35 Et idem dicendum quovisunque ex opinione probabilis aliquis assensus, etsi exterius prolatus, non est hæresis, ut dicitur de illo, qui assentit hæresi ex ignorantia, etiam vincibili, & etiam si affectata; ut assero in foro consc. loco citat. num. 1068.

36 Ille, qui dum sibi proponatur Dubia in rebus fidei, manet suspensus (non ut tentationes vincat, quod prudenter agit) sed quia non se resolvit ex timiditate, & difficultate dubij: Etsi peccet contra fidem, non est hæreticus; quia hæresis est actus intellectus, cum sit error illius in rebus fidei: Et suspensio intellectus, quæ est dubium negativum, non est actus, sed suspensio ab actu. Sanchez, lib. 2. Summæ, cap. 2. num. 12. Canon. lib. 12. de Locis Theologicis, cap. 9. Diana, 2. part. tract. 16. resol. 55.

37 3. Adverte, quod ex quacunque causa non incurratur excommunicatio ab hæretico externo, ut si ignorantiam invincibilem excommunicationis, vel illius reservationis habuit, vel actualem inadvertentiam, aut oblivionem illius, dum hæresim commisit; & idem dicendum, si excommunicationem iam incurrat, sed eius reservatio ablata est, etiam si extra con-

fessionem; in his ergo casibus non manet hæresis reservata; & sic à quolibet Confessario absolvi potest. Et hoc currit in quocumque casu reservato cum censura, quod ex quacunque causa non incurritur, censura, vel reservatio ab illa tollatur, non manet casus reservationis. Ita Sanchez, lib. 2. Summæ, cap. 8. num. 5. cum communi.

38 4. Adverte, quod verbum, vel actio externa hæresim designans, debet esse in significando non indifferens, sed determinatè per se hæresim significans; unde, qui interiori hæresi assentiens, exterius hæc proferret verba, *ita est*, conformando assensum hæreticum cum illis verbis, non ideo esset hæreticus externus, etsi occultus, nec in poenas hæreticorum incurrat: quia non sufficienter, & complete declarat internam hæresim; ut docet Lugo, de fide, disp. 23. sect. 2. num. 18. Neque insuper hæreticus externus est, qui vulgò *Entre dientes*. Loquitur, si hæresis ab alio intelligi non potest. Nec, qui manifestat hæresim, ut à Docto consilium accipiat. Nec, qui inter peccata scribit hæresim, ut illam Sacramentaliter Confessori subiiciat. Nec qui somnians, aut ebrius hæresim pronuntiat, cui interiori habitualitè assentitur. Sic asserit Bonac. & Thom. Sanchez, quos citat Garcia, tom. 1. Polit. tract. 10. def. 5. dub. 6. punct. 3. apud Hozes hic, num. 10. & 11.

(? ✕ ?) § (? ✕ ?)

QVINTA

QVINTA PROPOSITIO.

QUAMVIS EVIDENTER TIBI constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denuntiare, si probari non possit. Damnata.

EXPLANATIO.

39 **S**entiendum est, quod si evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, teneris illum denuntiare, etiam si probare non possis; quia ita declarat Alexander, contrarium damnando.

40 Ratio est: nam delictum contra bonum commune denuntiandum est, accedente præcipue Superioris præcepto, quamvis nec præcedat infamia, nec probari possit (probare namque ad accusatorem pertinet, non ad denuntiatorem) Trull. lib. 7. cap. 10. dub. 32. num. 70. Sed hæresis est contra bonum commune Religionis: & alias datum præceptum Papæ, & DD. Inquisitorum ad hæreticos denuntiandos: ergo si tibi constet evidenter quemlibet esse hæreticum, denuntiare debes, etsi probare non possis.

41 Addo 1. debere denuntiare omnia delicta, quæ sapiunt hæresim, quamvis, qui scit probare non possit, ut sunt omnia, quæ continentur in edicto DD. Inquisitorum; & huiusmodi sunt superstitiones adhuc non continentes formalem hæresim; nam & militant contra bonum commune

Religionis, & non attinet ad denuntiatorem probare. Vide Thomam Hurtad. tract. 4. cap. 7. resol. 12. num. 124. & resol. 35. à num. 383. & tract. 5. num. 31. & 21.

42 Addo 2. quod denuntiare debet hæreticus, quamvis non sit infamatus, & sive præcedat, si ve non, correctio fraterna, & etiam si emendatus credatur. Insuper denuntiare debet complex delicti. Et idem intelligo de delictis sapientibus hæresim: & hoc, etiam si concedamus, non esse damnatum contrarium ab his assertis. Ratio horum est: nam si excusatio aliqua detur in reo, ad Sanctum Tribunal attinet examinare, quod zelo iungit pietatem. Sed ante denuntiationem se reddat, in quantum possit, moralitè certus delator de obligatione delationis. Dixi *Moralitè certus*, idest, nullam excusationem inveniens, etsi formido levis interveniat.

43 Audi Farinatum, tract. de hæresi, quæst. 185. ita ad propositum loquentem: *Cum simplex denuntiatio sufficiat ad inquirendo, licet denuntiator probare non possit delictum; per illam tamen denuntiationem, diligentia, & inquisitionem Dominorum Inquisitorum, & forsitan ex alijs revelationibus, & denuntiationibus probabitur, & de remedio providebitur.*

44 Addo 3. quod illum, quem sub naturali secreto scis hæreticum esse, denuntiare teneris: nam bonum maximum, publicum, & commune Christiano Populo pro-

provenit, reprimendo hæreticos. Palao 1. part. tract. 4. disput. 9. punct. 10. num. 5. Iudico tamen cum Corell. hic, num. 27. non esse in præfenti damnatam opinionem Bonacin. contrarium asserentis: Nam damnata propositio excusat, eo quod delicto non potest, qui scit, probare: hæc autem, quia secretum naturale est; quod videtur diversum: sed hanc opinionem (vt dixi) etsi in alijs delictis ad Sanctum Inquisitionis Tribunal pertinentibus non damnem; in hæresi tamen non admitto.

45 Addo 4. quod obligatur denunciare, qui ex auditu ab alijs novit hæreticum, vel alios esse reos in delictis, quæ DD. Inquisitores per edicta sua iubent publicare. Et licet Bonacin. vbi supra, §. 4. num. 1. affirmet, non teneri, si delictum novit de personis levibus, seu de infirma fide suspectis; imò etiam si à fide dignis audierit, non tamen recordatur à qua, vel à quibus: ego assero, quod in delicto hæresis non est admittenda (quamvis hic non damnata, quia quod huiusmodi notitia acquiratur non evidenter scitur) nam ad sanctum Tribunal attinet notitias graduaré, & fundamenta denuntiationis ponderare, vt prudenter secureque procedat. Diana, 4. part. tract. 5. resol. 28. Corell. hic, num. 38.

46 Nota 1. quod in Tribunali Sancto admittitur ex consuetudine denunciator, tanquam testis. Ita Palao, tom. 1. tract. 4. disp. 7. punct. 3. & alii.

47 Nota 2. quod in dicto

Tribunali admittuntur in testes in rebus fidei omnes in lure inhabiles (exceptis inimicis capitalibus) unde criminosi, excommunicati, infames, & socii in crimine, in cap. In fidei favorem de hæreticis in 6. & Pater naturalis obligatur denunciare filium hereticum, & contra ipsum testificare: & constat ex Deuteron. cap. 13. vers. 6. & cap. Qua propter, 2. quæst. 7. & ex Bullis Gregor. IX. Innocent. IV. & Nicol. III. Ita Lezana, tom. 4. conf. 12. & asserit Torrecill. ad hanc prop. num. 10.

48 Non damnatur hic, quod si non constat, aliquem esse hæreticum, etsi de eo dubitetur, imò etiam si probabiliter iudicetur hæreticus, non erit obligatio in dubitante, aut opinante denunciandi in vi huius damnationis; nam propositio aiebat: *Quamvis evidenter tibi constet*. Et non constat evidenter de eo, quod in dubio, aut opinione tenetur. Dico tamen obligari ad denunciandū opinantem de hæretico, etsi non ex hoc Alexand. decreto. Ita Corell. hic, n. 34. & 38.

49 Adverte, quod verbum, vel actio externa hæresim designans, debet esse in significando non indifferens, sed determinatè per se hæresim significans. An autem, qui se finxit dormiens, vel qui in scena ageret personam hæretici, hæresim internā, determinatis verbis, eam significantibus, animo expressandi proferret, sit hæreticus externus? Affirmat Lugo, tom. de fide Divin. disp. 23. sect. 2. à n. 35. alii negant (vt dixi) num. 34.

SEX-

SEXTA PROPOSITIO.

CONFESSARIUS, QUI IN Sacramentali confessione tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in confessione: ac proinde non est denunciandus.

Damnata.

EXPLANATIO.

50 **S**entiendum est, quod debet denunciari, tanquam sollicitator in confessione Sacramentali, Confessor, qui tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem provocat; quia ita declarat hic Alexand.

51 Ratio est: nam illa traditio est actio sollicitandi directè.

52 Hæc denuntiatio, sicut & aliorum criminum, quæ publicantur in edicto DD. Inquisitorum faciendæ est intra sex dies sub poena excommunicationis maioris.

53 Addo, quod etiam denunciandus est, si tribuat chartam, licet non in ipsamet confessione, tamen immediatè ante, vel immediatè post; quia si illa chartæ traditio est vera ad venerem sollicitatio, erit sollicitatio immediatè ante, vel immediatè post; & consequenter materiæ denuntiationis.

54 At verò, si post confessionem factam, pergat Confessor in domum poenitentis, & ibi, aut in itinere sollicitat poenitentem, sive

verbis, sive tribuendo ei chartam amatoriam per se, vel per inter nuntium, non iudicatur sollicitare contra edicta; quia non in confessione, nec immediatè ante, aut immediatè post confessionem, nec in Confessionario (vt supponitur) & consequenter, nec hic damnatur. Ita Torrecill. in præf. num. 3. & 4. & videbis in foro consc. tract. 2. cap. 80. §. 10. punct. 7. n. 338.

55 Et licet non sit damnatum hic in specie, quod sit idem dicendum de Confessore tribuente chartam in loco ad confessiones dicato: ego iudico denunciandum esse propter eandem rationem, si cum advertentia, tum edicti, tum circumstantiæ loci, Confessor illam tribuit. Corell. hic.

56 Non damnatur hic, asserere, non esse denunciandum Confessarium, si in charta ad alia peccata (præter venerem, vel contra fidem) sollicitet. Ita Diana, 1. part. tract. 4. resp. 20.

SEPTIMA PROPOSITIO.

MODUS EVADENDI OBLIGATIONEM denunciandæ sollicitationis, est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest illum absolvere, absque onere denunciandi.

Damnata.

EXPLANATIO.

57 **S**entiendum est, quod non est medium evadendi obligationem denunciandi Confessorem sollicitan-

rantem, quod sollicitatus confiteatur cum ipso sollicitante; & quod est falsum, quod iste possit illum absolvere absque onere denunciandi; quia ita declarat Alexand. dum contrarium damnat.

58 Ratio est: nam ista non est causa sufficiens ad non implendum praeceptum Gregor. XV. ut hic declaratur, & sic graviter peccabit Confessor, qui poenitenti dicat, non teneris denunciare.

59 Non tamen obligatur dictus Confessor admonere poenitentem, ut illum denuntiet; quia gravissimum est onus. Corell. hic, num. 47. & securius mihi videtur, dimittere inabsolutum, data discreta causa.

60 Si autem poenitens laborat invincibili ignorantia, vel de obligatione denunciandi, vel de insufficientia medii, quod assumit ad evadendum se ab obligatione, poterit Confessor illum absolvere; quia poenitens dispositus est, & alias non tollit Pontifex in isto casu iurisdictionem à Confessario. Vide Corell. & Hebas hic.

61 Adverte, quod Alexand. VII. approbavit in favorem Sancti Tribunalis quoddam decretum in 8. mensis Iulij, anno 1660. & inter alia, haec continet verba: *Propterea idem Sanctissimus declaravit, etiam si nulla fraterna correctio, vel alia monitio praemissa fuerit, omnino teneri, & obligatos accedere ad denuntiandum: Nec posse illos à denuntiando sub dicta fraterna correctionis, vel alio quovis praetextu retrahere, aut retardare.*

62 Quod quidem Decretum Romae publicatum fuit, & sufficit, ut obliget, utpote, vel declaratio ad mores, vel lex Pontificia; quamvis ex hac secunda parte non est improbabile, maiorem requirere publicationem. Vide Curium Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 1. punct. 6. §. 1.

63 Unde opiniones excusantes à denunciando praetextu: iam correctionis fraternae: iam si emendatus est reus: iam si sollicitator non est suspectus de fide: iam si sollicitatus est complex delicti, non debent praticari. Vide eas in Diana, 1. part. tract. 4. resp. 10. & 11. & 4. part. tract. 5. resp. 23. de quo in meo foro consc. tract. 2. cap. 8. §. 10. punct. 6. à num. 327. in quo capite alia plura tractantur de sollicitationis materia.

64 Sollicitatus tamen ante denuntiationem se reddat moraliter certus de obligatione delatandi (ut dixi) num. 42.

65 Notandum hic venit, quod in omnibus occurrentibus circumstantijs, & casibus, quibus excusatur poenitens à delatione Confessoris, potest eum absolvere Confessarius, quin huic contraveniat damnationi, nam propositio loquitur, quando datur in poenitente obligatio delatandi: sed in his, quos supponimus casibus, non datur ea obligatio ex opinione probabile: ergo de istis non loquitur damnatio. Ita, & bene loquitur Corella hic, num. 50.

66 Vnicum, qui plures comprehendit, casum ponam à me

OCTAVA PROPOSITIO:

DUPLICATUM STIPENDIUM
potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem, etiam specialissimam fructus ipsius celebranti correspondentem, idque post decretum Urban. VIII. Damnata.

EXPLANATIO.

68 **A**dvertendum 1. quod in Missa Sacrificio duplex invenitur fructus; unus ex opere operato, alter ex opere operantis. Primus immediate procedit ex meritis Christi, qui in illa actione talem valorem, & virtutem posuit, non ex meritis ipsius Sacerdotis; & ideo quamvis Sacerdos non sit in gratia, invenitur hic fructus, & ex ratione appellatur ex opere operato. Et consistit, in eo, quod Sacrificium est, primo, satisfactorium pro poenis debitis pro peccatis, 2. propitiatorium, quia consequimur per illud auxilium, ut à peccatis mundemur, 3. Impetratorium, quia per illud impetramur alia bona, tam spiritualia, quam temporalia. 2. & 3. fructus non est infallibilis, ut ait Suar. 3. part. disp. 79. sect. 3. Primum infallibilem esse, ait idem Suarez, sect. 6. & Lugo, de Eucharistia, disp. 79. num. 143.

69 Hic autem fructus, & habet communem applicationem, ab Ecclesia videlicet, pro omnibus fidelibus, tam vivis, quam de-

me adductum in foro consc. num. citato 313. (nimirum) si invenit Confessor poenitentem sollicitam ad turpia, ab alio Confessore; sed ea circumstantia, quod imminet scandalum, si talis poenitens non communicat, vel instat lubileum lucrare, vel Confessor timet damnum sibi, si inabsolutam dimittit poenitentem, vel in alio simili casu, potest illam absolvere, dummodo disposita sit, data fide ab illa, quod denunciabit quamprimum Confessorem, qui eam ad venerem in confessione sollicitavit: nam ita debet praesumi de voluntate DD. Inquisitorum, ait Cursus Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 2. punct. 7. num. 19. fine.

67 Et quotiescumque timeatur, gravi fundamento, scandalum, vel grave damnum sibi, vel alio, faciendo delationem, non erit obligatio ad illam. Dixi, *Gravi fundamento*; quia non facile liberanda sunt ab ea mulieres, quae allegantes dispendium sui honoris, convinci nequeunt, ut ad delationem accedant; sed potius persuadenda sunt, hoc pro honore suo militare; & Confessarii iustificata obligatione in illis, faciliunt denuntiationem; quae diversis modis fieri potest, non tantum Inquisitori, sed etiam Commissario Sancti Officii, verbo, aut scripto.



rantem, quod sollicitatus confiteatur cum ipso sollicitante; & quod est falsum, quod iste possit illum absolvere absque onere denunciandi; quia ita declarat Alexand. dum contrarium damnat.

58 Ratio est: nam ista non est causa sufficiens ad non implendum praeceptum Gregor. XV. ut hic declaratur, & sic graviter peccabit Confessor, qui poenitenti dicat, non teneris denunciare.

59 Non tamen obligatur dictus Confessor admonere poenitentem, ut illum denuntiet; quia gravissimum est onus. Corell. hic, num. 47. & securius mihi videtur, dimittere inabsolutum, data discreta causa.

60 Si autem poenitens laborat invincibili ignorantia, vel de obligatione denunciandi, vel de insufficientia medii, quod assumit ad evadendum se ab obligatione, poterit Confessor illum absolvere; quia poenitens dispositus est, & alias non tollit Pontifex in isto casu iurisdictionem à Confessario. Vide Corell. & Hebas hic.

61 Adverte, quod Alexand. VII. approbavit in favorem Sancti Tribunalis quoddam decretum in 8. mensis Julij, anno 1660. & inter alia, haec continet verba: *Propterea idem Sanctissimus declaravit, etiam si nulla fraterna correctio, vel alia monitio praemissa fuerit, omnino teneri, & obligatos accedere ad denuntiandum: Nec posse illos à denuntiando sub dicta fraterna correctionis, vel alio quovis praetextu retrahere, aut retardare.*

62 Quod quidem Decretum Romae publicatum fuit, & sufficit, ut obliget, utpote, vel declaratio ad mores, vel lex Pontificia; quamvis ex hac secunda parte non est improbabile, maiorem requirere publicationem. Vide Curium Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 1. punct. 6. §. 1.

63 Unde opiniones excusantes à denunciando praetextu: iam correctionis fraternae: iam si emendatus est reus: iam si sollicitator non est suspectus de fide: iam si sollicitatus est complex delicti, non debent praticari. Vide eas in Diana, 1. part. tract. 4. resp. 10. & 11. & 4. part. tract. 5. resp. 23. de quo in meo foro consc. tract. 2. cap. 8. §. 10. punct. 6. à num. 327. in quo capite alia plura tractantur de sollicitationis materia.

64 Sollicitatus tamen ante denuntiationem se reddat moraliter certus de obligatione delatandi (ut dixi) num. 42.

65 Notandum hic venit, quod in omnibus occurrentibus circumstantijs, & casibus, quibus excusatur poenitens à delatione Confessoris, potest eum absolvere Confessarius, quin huic contraveniat damnationi, nam propositio loquitur, quando datur in poenitente obligatio delatandi: sed in his, quos supponimus casibus, non datur ea obligatio ex opinione probabile: ergo de istis non loquitur damnatio. Ita, & bene loquitur Corella hic, num. 50.

66 Vnicum, qui plures comprehendit, casum ponam à me

OCTAVA PROPOSITIO:

DUPLICATUM STIPENDIUM
potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem, etiam specialissimam fructus ipsius celebranti correspondentem, idque post decretum Urban. VIII. Damnata.

EXPLANATIO.

68 **A**dvertendum 1. quod in Missa Sacrificio duplex invenitur fructus; unus ex opere operato, alter ex opere operantis. Primus immediate procedit ex meritis Christi, qui in illa actione talem valorem, & virtutem posuit, non ex meritis ipsius Sacerdotis; & ideo quamvis Sacerdos non sit in gratia, invenitur hic fructus, & ex ratione appellatur ex opere operato. Et consistit, in eo, quod Sacrificium est, primo, satisfactorium pro poenis debitis pro peccatis, 2. propitiatorium, quia consequimur per illud auxilium, ut à peccatis mundemur, 3. Impetratorium, quia per illud impetramur alia bona, tam spiritualia, quam temporalia. 2. & 3. fructus non est infallibilis, ut ait Suar. 3. part. disp. 79. sect. 3. Primum infallibilem esse, ait idem Suarez, sect. 6. & Lugo, de Eucharistia, disp. 79. num. 143.

69 Hic autem fructus, & habet communem applicationem, ab Ecclesia videlicet, pro omnibus fidelibus, tam vivis, quam de-

me adductum in foro consc. num. citato 313. (nimirum) si invenit Confessor poenitentem sollicitatam ad turpia, ab alio Confessore; sed ea circumstantia, quod imminet scandalum, si talis poenitens non communicat, vel instat lubileum lucrare, vel Confessor timet damnum sibi, si inabsolutam dimittit poenitentem, vel in alio simili casu, potest illam absolvere, dummodo disposita sit, data fide ab illa, quod denunciabit quamprimum Confessorem, qui eam ad venerem in confessione sollicitavit: nam ita debet praesumi de voluntate DD. Inquisitorum, ait Cursus Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 2. punct. 7. num. 19. fine.

67 Et quotiescumque timeatur, gravi fundamento, scandalum, vel grave damnum sibi, vel alio, faciendo delationem, non erit obligatio ad illam. Dixi, *Gravi fundamento*; quia non facile liberanda sunt ab ea mulieres, quae allegantes dispendium sui honoris, convinci nequeunt, ut ad delationem accedant; sed potius persuadenda sunt, hoc pro honore suo militare; & Confessarii iustificata obligatione in illis, faciliunt denuntiationem; quae diversis modis fieri potest, non tantum Inquisitori, sed etiam Commissario Sancti Officii, verbo, aut scripto.



102. Lumbier, tom. 1. num. 132. pag. 323. duos concedit pro dilatione menses; additque, & bene, quod celebrans, qui pro duobus, aut tribus, iuxta alios, mensibus Missarum stipendia accepit, applicet sacrum vni determinato iuxta graduationem temporis, quod ab illo recepit, ut ordine iustitiae ei debita satisfaciatur; & insuper offerat pro intentione omnium illorum, qui stipendium tribuerunt, & nondum impleta sunt sacrificia commissa: nam cum hoc altissimum Missae Sacrificium, in quo Christus verus Deus offertur, iuxta probabilem sententiam, apud Leandrum, idem pro vno, ac pro pluribus valeat, quin diminutionem patiatur, ut sol, qui absque sui dispendio vni, & alijs pluribus illuminat, pro omnibus illis valet applicare; sed hoc fiat cum causa (quia in probabili tantum assensu fulcitur) & sufficiens est praedicta: nullum tamen video ex eo, quod ita fiat inconueniens sequi, etiam non data causa: dummodo non assumatur, ut titulus, ut ad maiorem dilationem temporis, praeter dictum Missarum stipendia accipiantur.



DECIMA PROPOSITIO.

NON EST CONTRA IUSTITIAM pro pluribus Sacrificijs stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre, neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione, etiam iuramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.
Damnata.

EXPLANATIO.

103 **T**Ria in hac propositionis damnatione, declarat Alexander.

104 Primum est esse contra iustitiam, applicare vnam solummodo Missam pro intentione illius, qui stipendium dedit pro pluribus Sacrificijs.

105 Intelligitur hic contra iustitiam commutativam; quia laeditur ius alterius; & consequenter cum obligatione restituendi: sub mortali, si materia sit gravis, puta, quatuor regales.

106 Secundum, quod declaratur est, quod erit contra fidelitatem promittere, quod illas mandatas Missas non applicabit pro alio, & non adimplere promissum.

107 Non loquitur propositio, nec de parte fructus correspondentis Sacerdoti, quem explicavi num. 34. nec in sensu posito, a num. 41.

108 Probabile tamen est, quod peccare contra fidelitatem, solum est veniale, si non datur alia circum-

Constantia aggravans. Ita Diana. 1. part. tract. 17. & 3. miscel. resol. 9. & 4. part. tract. 4. res. 122. cum alijs.

109 Tertium, declarat implicitè, & est, quod si iuramentum pro Missis applicandis addatur, erit contra Religionem frangere illud, taliter, quod si animum non habuit adimplendi dum iuravit, mortaliter peccavit periurio assertorio, vide explicationem propositionis 24. ab Innocentio XI. damnata anno 584. Si autem habuit animum adimplendi cum iuravit, sed non adimplevit, erit lethale, si materia est gravis, ut non applicare duas Missas, cum iuramento promissas propter stipendium quatuor regalum. Non vero erit lethale iuxta opinionem probabilem, non applicare vnam ex stipendio duorum regalum: quia parua materia est. Vide locum citatum. Contrarium tamen asserit Filgueira hic: quia licet stipendium Missae elargitum, materia parua sit, peccat mortaliter, si pro intentione elargientis non celebret ratione damni elati, ut reputari debet privatio fructus vnius Missae. Ita Aragon, 2. 2. quaest. 85. art. 1. Bonacin. de Sacrament. disp. 4. quaest. ultim. de Eucharist. part. 7. §. 2. num. 6. & alij apud Filgueira.

110 Oppones 1. ex Mag. Hozes hic, num. 22. in favorem primae damnatae propositionis partis. Nam scribae non obligantur hodie taxam pro exercitijs sui officij servare, quia quod in illo saeculo con-

gruum erat; his temporibus insufficientes est: ergo pariter stipendium Missae, quod antea iustum erat, nunc incongruum iudicatur: eo, quia res excessivo emuntur pretio.

111 Cui argumento respondet Diana, 11. part. tract. 1. res. 24. quod admittendo taxam pro scribarum exercitijs, pro nunc insufficientem esse, non ita intelligendum est de stipendio Missae, quia non datur pro tota congrua Sacerdotis sustentatione: & ita vult Ecclesia, cum ad Presbiteratum non admittat, nisi quem ex aliquo titulo rationabile habeat iuvamen pro illius alimentis. Et etiam advertendum, quod praesens, & commune stipendium Missarum, non ita antiquum est; sed paucis ab hinc annis, sicut hodie est admissum, & firmatum.

112 Oppones 2. ex immediata dictis: Nam Religiosi ordinantur in Sacris titulo paupertatis: ergo ipsi pro sua congrua sustentatione plusquam vnum stipendium recipere possunt?

113 Respond. quod titulus paupertatis est ius petendi a fidelibus eleemosinas a Papa concessum: & eo his praecipue coalescere debet congrua pro Religiosis Mendicantibus. Unde pluribus Pontificum Constitutionibus, de quibus Lezana v. *Monasteria Regularium*, praecipitur: & novissime in Tridentino, sess. 25. cap. 3. ut Conventus non admittant plusquam ex redditibus, & eleemosinis sustentare valent. Audi Tri-

stitia; & ex alia hac circumstantia rarissime accidet: & ut in plurimum damnantur omnes haec propositiones, secundum quod sunt ruinae, seu scandalorum occasiones.

89 5. Non damnatur sententia Basai, verbo *Missae*, 7. num. 10. affirmantis, quod pro celebrando Sacrificio Missae, speciali circumstantia, ut tali tempore, primo (scilicet) mane, vel hora duodecima; aut nocturnum defunctorum recitandum pactando, aut tali loco, puta, satis distante a domicilio Sacerdotis, posse Sacerdotem maiorem consueto stipendium recipere: quia hic non recipitur maior pro fructu specialissimo Sacerdoti correspondente, sed pro externo labore. Corell. hic, n. 59.

NONA PROPOSITIO.

POST DECRETUM URBANI, potest Sacerdos, cui Missae celebranda traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendij sibi retenta. Damnata.

EXPLANATIO.

90 **S**entiendum est, non posse Sacerdotem, cui Missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, retenta sibi alia stipendij parte; quia ita declarat Alexander, quod iam per Urbanum VIII. declaratum erat.

91 Ratio est; nam fit hoc, invitis rationabiliter (ut praesumitur) tradente; & accipiente stipendium minus: ergo contra iustitiam; & consequenter, si in materia gravi, erit lethale peccatum, cum obligatione restituendi.

92 Ex quo inferitur, quod si commendans Missas, vel Sacerdos celebrans non sit invitatus, vel si materia reservata est parva, ut duo regales, non erit lethale, dummodo pluries intra annum non fiat; quia tunc materiae moraliter uniuntur.

93 Si vero gravis fuerit materia reservata, mortale peccatum erit, & cum obligatione restituendi Sacerdoti, cui minoratum stipendium traditur, eo infcio, vel repugnanti de excessu. Et affirmare, solum esse veniale, iudico cum Corell. hic, num. 62. esse damnatum: nam materia supra quam damnatio cadit, gravis est. Contra Torrecilla, & Prado, asserentes, damnatum non esse; quia propositio solum dicit, *Licetum esse id facere*: Vnde, qui opinantur esse veniale, non iudicant licitum, sed illicitum, nam illicitum est, quod peccatum veniale est. Torrecilla, tamen eam opinionem, etsi non damnatam dicat, non sequitur. Ego vero nec sequor, & in damnatione comprehendi affirmo.

94 Quaritur 1. An si testator ordinavit in testamento dari pro Missis stipendium plusquam ordinarium; & aliqui Sacerdotes se offerant, qui contenti erunt ordinario, satisfaciet haeres, aut alba-

cea

cea tribuendo hoc, retento sibi excessu?

95 Respondet Mag. Hozes hic, num. 12. negando cum Fagundez, 1. Praecepto Eccles. lib. 3. cap. 10. num. 10. Tum: quia hoc est contra testatoris mentem. Tum: quia est contra Decretum Sacrae Congregationis. ait Henao, 3. part. de Sacrific. disp. 3. sect. 5.

96 Quaritur 2. An Sacerdos pauper, qui stipendia maiora pro Missis accepit, possit postea, ut satisfaciat, Missas cum ordinario stipendio commendare? Respondetur affirmative ex Thoma Hurtado, tom. 1. Moral. tract. 2. cap. 4. resol. 6. num. 169. & Fagund. ab ipso citato; quia iam satisfacit meliori modo, quo potest. Sed obligatur (ait Hozes) restituere excessum, si ad meliorem fortunam venerit. Sed hoc negat Hurtado: quae resolutio ipsius cum suo additamento hic non damnatur.

97 Non damnatur 1. quod Capellanus tradat alteri Missas celebrandas minori, ac ex Capellania stipendio gaudet. Ita Sacra Congregatio sub Urbano VIII.

98 2. Si Sacerdos tradens alteri, accepit maius stipendium, ratione consanguinitatis, affinitatis, vel singularis amicitiae, potest illud maius sibi reservare. 3. Videtur, quod poterit reservare partem stipendij, si Missas celebrans sit contentus minori stipendio dummodo iste certior factus sit a tradente, de parte stipendij reservata. Sed hoc magna indiget circumspectio-

ne, & solum admitto in casu raro, vel ex aliqua causa, aut ex paupertate tradentis, & cum celebrans spontaneè cedit, non ex timore, quod alias Missas illi non tradet.

99 Hi ergo casus, dummodo tradatur celebranti stipendium iustum, liciti erunt; quia nec mandans, nec celebrans Missas, est rationabiliter invitatus. Vide Cursum Moral. ita explicantem, tom. 4. tract. 15. cap. 7. punct. 5. §. 7. num. 135.

100 Additque Filgueir. hic propè finem, quod si verus adsit consensus iusto cedendi stipendio, non potest Episcopus statuere, ne Sacerdotes Missam celebrent pro minori stipendio a lege taxato; quia valet unusquisque condonare quidquid voluerit. Et oppositum esse viam liberalitati occludere: quam Sacerdos in elemosinis de sibi devitis exerceri potest. Ita assert ex Soto, lib. 9. de iust. quest. 6. artic. 1. ad 2. Villal. tom. 1. tract. 8. def. 15. num. 4. & ex alijs.

101 Quaritur hic Torrecilla, a num. 25. per quod tempus poterit Sacerdos detinere celebrationem Missarum pro quibus stipendium accepit? Et respondet: quod iuxta aliquos DD. per unum mensem iuxta Ledesm. Villal. & Dian. per duos menses. At vero Leander a Sacramento, tom. 3. tract. 8. de Sacrific. Missae, disp. 4. quest. 18. extendit detentionem licitam ad tres menses; quia hoc tempus breve reputatur: quod probabile iudico.

B

Lum.

defunctis, & pro illis, quos Sacerdos ab Ecclesiae institutione nominat in Missa, ut Summus Pontifex, Episcopus, & Rex. Et habet specialem ab ipso celebrante, pro quo, vel quibus applicare voluerit.

70 Secundus fructus dicitur, *ex opere operantis*, quia ipsemet Minister causat illum ex propria dignitate, hoc est, ex gratia ipsius dignificante illud opus, sicut quodlibet aliud opus virtutis in gratia factum, v. grat. ieiunare, orare, & c. habet tria, esse meritum, satisfactorium, & impetratorium, & 2. & 3. pro aliis possunt applicari; sic etiam opus excellentissimum celebrandi, quatenus proprium Sacerdotis haec tria habet. Unde si Sacerdos non est in gratia, nullum habet fructum.

71 Si autem in gratia celebravit, liberum erit applicare alteri quidquid satisfactorii habet illud suum opus celebrandi, & etiam impetrationis ab ipso factae, in ipso sacrificio: non tamen poterit dare aliis meritum; quia hoc personale est, id est, solum accrescit operanti, non alteri.

72 Sentiendum est, non fuisse licitum, & potiori ratione non esse, post decretum Urbani VIII. accipere celebrantem, etiam ab eadem persona duplex stipendium pro una Missa, applicando petenti partem specialissimam fructus correspondentis ipsi celebranti; quia ita declaratur hic ab Alexand. VII. Quod quidem per aliud decretum Sacrae Congregationis

iussu eiusdem Alexand. VII. editum, declaratum est, anno 1659. die 27. Octobris, quod decretum ad verbum adducit Mag. Hozes hic.

73 Decretum Urbani VIII. quod prohibet id ipsum, quod Alexander damnat in praesenti, invenies in tom. 4. Bullarii inter Bullas illius Pontificis, Bulla 43. §. 2. & in Filgueira ad hanc propositionem, qui etiam ibi adducit dubia circa illud exorta, & declarationes Congregationis Cardinalium ad ea dubia.

74 Rationes, quibus ostenduntur dissonantiae huius propositionis sunt.

75 Prima: quia ut celebrans sit capax illius fructus, debet esse in gratia: & status gratiae incertus est illi.

76 Secunda: quia data certitudine status gratiae, ignorat intentionem, seu extensionem, aut quantitatem (ut ita dicam) huius fructus, ut sciat, quod mereatur stipendium: unde Authores aliqui dixerunt, esse necessarium fructum trium sacrificationum pro vno accipiendo stipendio.

77 Tertia: quia non est certum talem fructum applicabilem esse: ideoque est disputabile: quomodo ergo pro incerto valore, & fructu, certum stipendium Sacerdos accipiet?

78 Quarta, & praecipua: nam qui Missam commendat, praesumitur velle fructum Sacrificii ex opere operato. Pro quo.

79 Adverte 1. quod, qui

pe-

petit pro stipendio Missam, semper praesumitur velle fructum Sacrificii ex opere operato (ut dixi,) unde si Sacerdos solum applicet illi fructum sibi correspondentem, pro comperto habeo, teneri ad restitutionem stipendii, utpote deficiens in substantia pacti.

80 2. Quod illud stipendium est iustum, & unicum pro una Missa, quod vel a Synodali, vel a consuetudine statutum est, vel quod liberè accepit Sacerdos, etsi tenue, vel quod ex liberalitate dantis elargitur.

81 Ex quo sequitur, esse damnatos alios titulos, qui ab opinantibus fomentabantur, ut plus iusto pro stipendio acciperetur, si ve ad emendos libros Theologiae; si ve diurni alimenti ipsius Sacerdotis; si ve ut ipse subveniat parentibus egentibus; si ve quia Missa in die festo celebratur.

82 Similiter, qui liberaliter alteri Missam tribuit, non poterit stipendium accipere, si ille, cui dat, applicat pro aliqua iustitiae obligatione.

83 Nec communitas, si ve Religiosa, si ve non, quae ex contractu applicat, vel ex fundatione aliquas Missas poterit pro eis stipendium accipere; nam in his casibus pro duplici iustitiae titulo applicaretur Sacrum. Corell. hic, 8. impr. a num. 57.

84 Non damnatur hic 1. quod Sacrificium applicatum pro stipendio, alteri elargiatur ex liberalitate, seu gratitudine; quia uterque hic titulus recte composibilis est.

85 2. Possunt licite Religiosi, qui ex Regula obligantur, vel ex Constitutione ad applicandas Missas pro defunctis, sui Ordinis; si ve quas ex consuetudine, vel statuto applicant, non ex iustitia, sed ex benevolentia, aut gratitudine, pro benefactore, Protectore, aut alio huiusmodi; recipere pro eisdem Missis stipendium. Haec, & praecedens opinio est Dian. part. 10. tract. 7. resp. 27. cum alijs, & part. 6. tract. 6. resp. 5. & ita tenet Cursus Moral. tom. 1. tract. 15. cap. 7. punct. 5. nam explicans hanc propositionem, §. 3. n. 116. amplectitur, §. 6. num. 129. cum alijs hanc opinionem. Ita etiam Lumbier, & Torrecill. hic.

86 3. Non damnatur, asserere, quod Sacerdos, qui indiget emere caram, hostiam, vinum, si ve ornamentum, ut celebret, possit in stipendio augere, quod in hoc infumit. Ita Torrec. n. 2.

87 Adverte, quod si in Ecclesijs, aut locis pijs non datur sufficiens redditus ad omnia praedicta, possunt Administratores horum locorum sumere plus stipendii, iuxta sumptus in hoc; nam ita determinat decretum Sacrae Congregationis sub Urbano, ut videri est in Cursu citat. n. 134.

88 Non damnatur, quod tribuens stipendium, & sciens applicatam esse Missam pro alio, qui etiam stipendium dedit, si voluntarie contentus fuerit cum speciali fructu Sacerdoti correspondenti, possit Sacerdos, etiam illud accipere: nam ex una parte non fit ini-

stic

dent in. fess. citata: In prædictis autem Monasterijs, & domibus, tam virorum, quam mulierum bona in mobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituitur, ac imposterum conservetur, qui vel ex redditibus proprijs Monasteriorum, vel ex consuetis elemosinis sustentari commodè possit. Quod quidem Decretum, utpote in materia gravi, non dubitandum est, sub mortali obligare. Caveant ergo Prælati, quorum cura est, sive Novitios admittere, sive Religiosos in Conventus mittere, aut domos de numero Religiosorum providere, iudicium Dei, si pro ipsis stat, quod exonerare possint Conventum, vel domum Religiosorum, quæ sustentare non valent eorum tot numerum, in alias distribuendo, non faciunt.

114 Nunc inquires: quid faciet Sacerdos pauper, qui plura accepit stipendia Missarum: & pro nunc satisfacere non potest? Nec debitum compensare autoritate Apostolica?

115 Ad quod Lezana, verb. *Missæ*, num. 29. respondet, quod applicet fructum specialem Missæ, sibi respondentem: nam de hoc casu non loquitur octava propositio. Insuper procuret indulgentias lucrare ex his, quas pro defunctis applicare conceditur, ut visitare ex Cruciatæ Bullæ quinque altaria, sumendo etiam alteram Bullam: quia sic in illa admittitur, ut indulgentiam duplicet. Item alia opera pia, orationes, assistentia devota ad Missas, quod est

valde fructuosum. Hozes, num. 27; 28. §. Vnicum.

§. I.

QUID IN HAC PROPOSITIONE NON DAMNATUR.

116 **N**on damnatur 1. asserere, quod celebrans poterit applicare fructum Sacerdoti correspondentem alteri, qui stipendium non dedit, etsi dedit, contentus illo præcisè fuit. Corella hic, num. 69.

117 2. Non videtur damnari in præsentī opinio Angel. Silvestri, Nav. Les. Navarra, & Lug. apud Dian. part. 11. tract. 7. resol. 27. Asserentium: quod in gravissima Sacerdotis necessitate, cui occurrere non valet aliquo decenti medio pro moderata suæ personæ sustentatione, potest accipere plura iusta stipendia pro vna celebranda Missa: nam prædicta propositio non loquitur de isto singulari casu: & quia strictæ interpretationis est, restringenda potius, quam amplianda erit; & cum præsens casus ius naturale tangit, non est præsumendum, Summum Pontificem, qui ut Pastor communis, pius reputandus est, velit, nec in minimo se illi opponere. Torrec. hic, num. 7.

118 Et licet hæc resolutio videtur accedere ad illam damnatam per Innocentij XI. propositionem, quæ 16. est (nimirum) *permissum est furari, non solum in ex-*

fress

erema; sed etiam in gravi necessitate. Prudenter tamen consideratum, non ita est: nam ista propositio de gravi loquitur necessitate, & præsens Sacerdotis egentis casus, de gravissima reputandus est, attenta dignitate, & modesta, moderata tamen decentia, qua se gerere debet, ne ab alijs despectui habeatur. Debet verò in hoc Sacerdos qui eget, cum magna circumspectione se habere; & ne periculose in hac materia procedat, non se sibi iudicem constituat, sed consulat pro praxi tuta statum suum cum viris timoratis, & doctis. Dian. part. 11. tract. 7. resol. 27.

119 Hæc apposui, iudicans eam necessitatem plusquam gravem, attenta Sacerdotis dignitate, ut non vilipendio exponatur: & quia rarò id contigit; cum alia media suppetere communiter valent, iam Episcopo recurrendo, iam alijs pijs viris illi succurrentibus, iam unico (si congruum est) stipendio Missæ Sacerdote contento. Si autem stipendia ita incongrua fuerint, vel etsi aliquod congruum, non tamen sufficiens pro occurrente maxima necessitate, nec alia inveniuntur media, & plusquam gravis necessitas iudicetur, tunc casus eam opinionem ut probabilem admitto: alio autem modo damnatam hic assero.

120 Huic doctrinæ assentit Henao explicans decreta de celebratione Missarum, citans Lug. lib. 5. cap. 12. quest. 4. num. 29. per hæc verba: *Quod de extrema di-*

ctum est, extenditur probabiliter ad valde gravem. In qua aliter Sacerdos nequeat providere de necessarijs.

121 Item Diana, 11. part. tract. 7. resol. 27. ait: *Licet etiam probabiliter in valde gravi Sacerdotis necessitate plura stipendia iusta vnius Missæ recipere pro sufficienti vitæ Clericalis sustentatione. Nec Decreta Cardinalium anni 1625. loquantur in hoc casu.*

122 Insuper Carli in 2. censur. cap. 70. num. 5. dicit: *Si necessitas sit valde gravis, cum privilegio extreme gaudeat: si aliter eam sublevare nequirit Sacerdos, pro vna Missa potest plura stipendia iusta accipere: neque prohibitiones Pontificie loquantur in hoc casu; cum non intendunt iuri naturali derogare.*

123 Hos Authores adducit Mag. Hozes ad prop. 10. num. 6. 7. & asserit num. 8. hoc damnatum non esse.

124 Addit 1. ad dicta Torrecilla, num. 12. Quod dictus Sacerdos lucrare indulgentias debet, invivendo altaria per Cruciatæ Bullam, & orationes, aliaque pia opera applicare pro animabus Purgatorii, pro quibus commendatæ sunt Missæ.

125 Addit 2. quod Sacerdos, qui bona fide plura pro vna Missa stipendia accepit, & bona etiam fide insumpsit, si per ea non est factus ditior, non tenebitur postea, quamvis id advertat, restituere excessum, nec alia sacrificia pro illis acceptis stipendijs offerre: quia

bonae fidei acceptor, & bonae fidei consumptor.

126 3. Non damnatur, quod si Sacerdos accepit stipendium im-
plicata papiro a commendante,
qui dixit illi, ut sibi applicaret quin-
que Missas: & apperens postea
Sacerdos stipendium in papiro in-
volutum, solum pro quatuor sa-
crificijs stipendia consueta invene-
rit, non tenetur, nisi quatuor ap-
plicare: quia praesumitur, quod si
hoc adverteret, dum accepit, di-
ctis non staret dantis. Hozes ad
proposition. 10. num. 20.

§. II.

UNICUM RESOLVITUR
dubium.

127 **Q**uaritur, utrum si in
aliqua Provincia,
Dioecesis, aut Ci-
vitate increverit consuetudo (ne
dicam abusus) tradendi stipendia
pro Missis in congrua minorata,
& minus iusta (ne dicam iniusta)
ut exigebat ratio, possit, v. g. Prae-
latus Conventus, quando non oc-
currit, qui iusta tribuat, vel alijs
medijs non valet acquirere, reci-
pere ex illis incongruis stipendijs
tantum, quantum rationabile, ius-
tumque stipendium videtur, aut
taxatum erat ex antiqua consuetu-
dine, aut praesenti Synodali Epis-
copatus: praecipue si eius commu-
nitatem aliter sustentare non po-
test moderato, & usitato victu?

128 Suppono, quod DD. Epis-
copi debent suam activitatem, ze-

lumque ad hoc applicare, ut de-
cens, & congruum tribuatur pro
sacrificijs stipendium: nam in hoc
ad quietem, & pacationem con-
scientiarum attendent, & decens
iuvamen pro Ministrorum susten-
tatione. Ovis suis persuadant,
ut si centum pro anima non pos-
sunt mandare in testamento Mis-
sas cum rationabili, & congruo
stipendio, relinquunt tantum quin-
quaginta cum iusto. Et forte hoc
erit Deo placidius, iucundiusque,
& suis animabus fructuosius.

129 Dico ergo, quod in pro-
babile mihi non videtur affirmati-
ve respondere. Ratio est: tum,
quia absolute non est dicendum,
nec dicitur stipendium, quod est
iniustum, & incongruum, sed cum
addito (nimirum) incongruum,
seu iniustum: & propositiones dam-
nae de stipendio absoluto lo-
quuntur.

130 Tum, quia propositio de-
cima non loquitur cum hac pru-
denti moderatione, & limitatione:
& forsitan damnata non fuisset, si
hunc modificatum assensum ha-
beret.

131 Dices: Esse contra iusti-
tiam, & fidelitatem: ut in hac
damnatione declaratum est, acci-
pere eleemosinam pro pluribus
sacrificijs, & unum tantum offerre:
ergo licet incongrua sint stipen-
dia: semel quod pro pluribus sa-
crificijs accepta est eleemosina,
tot idem iuxta initum pactum ce-
lebranda sunt.

132 Respondeo, quod haec
etiam propositio non dicit stipen-
dium,

dium, seu eleemosina incongrua, sed
absolute eleemosina pro sacri-
ficijs: & non est absurdum, & irra-
tionabile, quod intelligatur de
eleemosina congrua, & stipendio
iusto, non ut iniusto habito, & to-
lerabilius, hoc rationabiliusque
reddat prudens limitatio, seu ex-
cepto (nimirum) communis si in-
crevit usus, seu abusus de incon-
gruo, seu iniusto stipendio, & ea
circumstantia, ut Praelatus sui qui-
libet alius Sacerdos non possit alia
via stipendia acquirere iusta. Hoc
enim, si una, aut altera vice acci-
deret (videlicet) quod in resolu-
tione affirmo, nullatenus admitto:
sed potius assero, quod, vel tot
sacrificia celebrentur, quod fue-
rint incongrua stipendia accepta,
vel melius, quod dimittantur, ut
ego non semel feci.

133 Explicatur, & confirma-
tur meum assertum per aliud pro-
babile de famulis cum dominis se
convenientibus cum iniusto sala-
rio. Nam si famulus cum neces-
sitate compulsus, & ne illam com-
moditatem admitteret, pactum fe-
cit cum domino minus iusto, re-
tenta intentione, non cedendi ius-
to salario: vel etiam si intenderet
cedere, fuit pactum manifeste in-
iustum, potest famulus iste se com-
pensare iuxta prudentis viri iudi-
cium. Ita asserit Cursus Moral.
tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 19.
num. 316. quod iterum redibit in
explicatione proposit. 37. ab Inno-
cent. X l. damnata.

134 Pariformiter, si neces-
sitate compulsus, & nullam aliam

occasionem bonam expectans, &
ne praesentem omittat, recipit
Praelatus, seu Sacerdos privatus
stipendia iniusta, non intendens ce-
dere iuri suo, poterit ea tantum
sacrificia offerre, quae iustum at-
tingunt stipendium. Sic ergo his
relatis circumstantijs, probabile iu-
dico resolutionem datam: semper
Summo Pastori, insuper & doctis
iudicium meum submittens.

VNDECIMA PROPOSITIO.

PECCATA IN CONFESSIONE
omissa, seu oblita ob instans vita
periculum, aut ob aliam causam,
non tenemur in sequenti
confessione exprimere.
Damnata.

EXPLANATIO.

135 **S**entiendum est, quod
peccata oblita, seu
omissa in confessio-
ne ob periculum instans mortis,
vel ob aliam (rationabilem intelli-
ge) causam obligamur ad ea po-
stea confitenda, quia sic declarat
hic Alexander.

136 Ratio est: nam omnia
peccata subiicienda sunt Ecclesiae
clavibus, ut constat ex Tridentin.
sess. 14. cap. 5. Canon. 8. iuxta pos-
sibilitatem poenitentis: ergo illa
peccata, quae ex aliqua causa ra-
tionabili non sunt directe subie-
cta, postea subiicienda sunt.

137 Non damnatur hic
quod quando poenitens non est
certus de numero determinato

peccatorum, v. g. An sint viginti, & addit, *plus, minusve*, si postea comperiat esse plura, vt viginti vnum, aut duo, non obligatur ad huc confitenda. Sed non inde inferas, esse idem dicendum de illo, qui sub dubio confitetur aliquod peccatum, & postea advertit esse certum; nam hic debet postea, vt certum fateri illud. Licet satis difficile sit, disparitatem dari, vt ponderat Lugo, de Poenit. disp. 16. sect. 2. §. 4. num. 79. Nec etiam damnatur sententia docens, quod consuetudinarius, aut concubina, quæ ex eo, quia non potest declarare præfixum peccatorum numerum, confiteretur tantum consuetudinem in ea materia, & concubina tempus, quo libidinibus insumpsit, non tenetur postea, etsi de certo numero recordatur, eum confiteri; nam in ea confessione includuntur, vt confessa peccata, quæ postea memoriæ occurrunt. Ita Corella. Ego tamen semper consulerem, illa memorata peccata iterum, vt prædeterminata confiteri: nam si datur præceptum Trident. confiteri speciem, & numerum: si numerus non est confessus, dabitur obligatio, si memoriæ occurrat, ad eum confitendum.

138 2. Non damnatur, asserere, quod si præcisè circumstantia oblita fuit, solum circumstantia debet confiteri, v. g. votum habens, & peccans contra castitatem, de qua est votum, si confitendo peccatum contra castitatem, oblitus fuit circumstantiæ voti, sufficit

postea dicere: *Fregi unum votum*. Sic Trull. lib. 2. cap. 2. dub. 12. num. 24. & alij. 139 3. Non damnatur opinio Dian. 3. part. tract. 4. resol. 124. asserentis cum alijs, quod peccata oblita, seu ex gravi causa omiſsa in annuali confessione, non est obligatio ad ea confitenda, vsque ad sequentem annuam confessionem, nisi adsit mortis periculum, vel communicandum sit. Ita Torrecilla hic, num. 9. attende ad casum proposit. 38.

140 Suppono, quod peccata confessa in Sacramento informis, non est obligatio ad postea confitenda, quia subiecta sunt in vero Sacramento: & cum in sequenti confessione ablatum fuerit obex, peccata omnia delebuntur.

DUODECIMA PROPOSITIO.

MENDICANTES POSSUNT
absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

Damnata.

EXPLANATIO.

141 **S**uppono, quod casus Episcopis reservati, in duplici sunt differentia, alij à iure communi ipsis commissi, seu reservati, id est, quos Papa reservat, seu committit ipsis. Alij, quos ipsi Episcopi sibi reservant, vel in suis Sinodalibus per modum iuris, vel ab hominibus, & qui ab homine sunt, hoc est per

mo-

modum præcepti, expirant, ipso Episcopo mortuo, vel cedente Episcopatu, aut deposito à iurisdictione.

142 Inter casus DD. Episcopis commissos, sunt aliqui per specialem Bullam ipsis reservatis, vt aborsus, & excommunicatio ipsi annexa, quam Ordinarijs reservavit Gregor. XIII.

143 Sentiendum ergo est, non posse Mendicantes absolvere à casibus, quos Episcopi reservant à iure, vel ab homine, non obtenta ab ipsis facultate ad hoc, quia ita declarat Alexand.

144 Unde, quamvis antea Mendicantes haberent facultatem, præcipue ab Eugenio IV. vt videtur in nostro Fratr. Antonio à Spiritu Sancto, tract. 2. de privil. disp. 3. sect. 1. num. 23. & in Cursu Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 13. punct. 3. num. 51. hodiè tamen non possunt, propter hanc, sive revocationem, sive damnationem Alexand. Iudico tamen damnari hanc propositionem; quia erat contra Decretum Urbani VIII. talia privilegia revocantis.

145 Et nullatenus admittendus est titulus ille apparens (nimirum) quod licet Mendicantes, de quibus solum loquitur, ex vi suorum privilegiorum non possint ab his casibus absolvere, bene tamen ex communicatione cum alijs regularibus, circa hoc fortè privilegia habentibus. Si hoc esset, quemnam effectum haberet, vel revocatio Urbani, vel Alexandri damnatio intendentium in hoc Ecclesiæ

rectam gubernationem? Et sic ab hoc titulo, vt improbable fugiendum est.

146 Nec etiam regulares non Mendicantes ab his casibus sub ratione regularium absolvere possunt, nam per Urbanum VIII. revocata sunt circa hoc eorum privilegia, & etiam per Clementem X. vide Lumbier, tom. 1. Summæ, num. 1180. & Torrecilla in consult. tract. 2. consult. 4. à num. 123. & non videtur rationi consonum, quod Mendicantibus, qui regulares sunt, ablata sit hæc facultas, & quod regulares eam habeant.

147 Intelligitur etiam hæc damnatio de communicantibus in privilegijs cum Mendicantibus, quia destructo principali, destruitur accessorium.

148 Nec etiam valet dicere, hoc Decretum Alexandri non esse in Hispania publicatum; quia eius publicatio necessaria erat, secundum probabilem sententiam, vt obligaret, iuxta dicta in advertentijs initio positis, num. 5.

149 Nam ad hoc dicitur, quod etsi demus, non obligare, quatenus lex, seu præceptum est, obligat tamen quatenus declaratio Summi Pastoris est, quæ non indiget, vt ei assentiamur, & obligati maneamus publicatione, sed notitia certa, ex quacunque via eam acquiramus.

150 Unde ille, qui post certam huius Decreti notitiam prædicaverit has, vel harum, aliquam propositionem, non delinquet contra eius decretum in Hispania, quatenus

te-

peccatorum, v. g. An sint viginti, & addit, *plus, minusve*, si postea comperiat esse plura, vt viginti vnum, aut duo, non obligatur ad huc confitenda. Sed non inde inferas, esse idem dicendum de illo, qui sub dubio confitetur aliquod peccatum, & postea advertit esse certum; nam hic debet postea, vt certum fateri illud. Licet satis difficile sit, disparitatem dari, vt ponderat Lugo, de Poenit. disp. 16. sect. 2. §. 4. num. 79. Nec etiam damnatur sententia docens, quod consuetudinarius, aut concubina, quæ ex eo, quia non potest declarare præfixum peccatorum numerum, confitetur tantum consuetudinem in ea materia, & concubina tempus, quo libidinibus insumpsit, non tenetur postea, etsi de certo numero recordatur, eum confiteri; nam in ea confessione includuntur, vt confessa peccata, quæ postea memoriæ occurrunt. Ita Corella. Ego tamen semper consulerem, illa memorata peccata iterum, vt prædeterminata confiteri: nam si datur præceptum Trident. confiteri speciem, & numerum: si numerus non est confessus, dabitur obligatio, si memoriæ occurrat, ad eum confitendum.

138 2. Non damnatur, asserere, quod si præcisè circumstantia oblita fuit, solum circumstantia debet confiteri, v. g. votum habens, & peccans contra castitatem, de qua est votum, si confitendo peccatum contra castitatem, oblitus fuit circumstantiæ voti, sufficit

postea dicere: *Fregi unum votum*. Sic Trull. lib. 2. cap. 2. dub. 12. num. 24. & alij. Non 2. v. 139. 3. Non damnatur opinio Dian. 3. part. tract. 4. resol. 124. asserentis cum alijs, quod peccata oblita, seu ex gravi causa omiſsa in annuali confessione, non est obligatio ad ea confitenda, vsque ad sequentem annuam confessionem, nisi adsit mortis periculum, vel communicandum sit. Ita Torrecilla hic, num. 9. attende ad casum proposit. 38.

140 Suppono, quod peccata confessa in Sacramento informis, non est obligatio ad postea confitenda, quia subiecta sunt in vero Sacramento: & cum in sequenti confessione ablatum fuerit obex, peccata omnia delebuntur.

DUODECIMA PROPOSITIO.

MENDICANTES POSSUNT
absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

Damnata.

EXPLANATIO.

141 **S**uppono, quod casus Episcopis reservati, in duplici sunt differentia, alij à iure communi ipsis commissi, seu reservati, id est, quos Papa reservat, seu committit ipsis. Alij, quos ipsi Episcopi sibi reservant, vel in suis Sinodalibus per modum iuris, vel ab hominibus, & qui ab homine sunt, hoc est per

mo-

modum præcepti, expirant, ipso Episcopo mortuo, vel cedente Episcopatu, aut deposito à iurisdictione.

142 Inter casus DD. Episcopis commissos, sunt aliqui per specialem Bullam ipsis reservatis, vt aborsus, & excommunicatio ipsi annexa, quam Ordinarijs reservavit Gregor. XIII.

143 Sentiendum ergo est, non posse Mendicantes absolvere à casibus, quos Episcopi reservant à iure, vel ab homine, non obtenta ab ipsis facultate ad hoc, quia ita declarat Alexand.

144 Unde, quamvis antea Mendicantes haberent facultatem, præcipue ab Eugenio IV. vt videtur in nostro Fratr. Antonio à Spiritu Sancto, tract. 2. de privil. disp. 3. sect. 1. num. 23. & in Cursu Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 13. punct. 3. num. 51. hodiè tamen non possunt, propter hanc, sive revocationem, sive damnationem Alexand. Iudico tamen damnari hanc propositionem; quia erat contra Decretum Urbani VIII. talia privilegia revocantis.

145 Et nullatenus admittendus est titulus ille apparens (nimirum) quod licet Mendicantes, de quibus solum loquitur, ex vi suorum privilegiorum non possint ab his casibus absolvere, bene tamen ex communicatione cum alijs regularibus, circa hoc fortè privilegia habentibus. Si hoc esset, quemnam effectum haberet, vel revocatio Urbani, vel Alexandri damnatio intendentium in hoc Ecclesiæ

rectam gubernationem? Et sic ab hoc titulo, vt improbable fugiendum est.

146 Nec etiam regulares non Mendicantes ab his casibus sub ratione regularium absolvere possunt, nam per Urbanum VIII. revocata sunt circa hoc eorum privilegia, & etiam per Clementem X. vide Lumbier, tom. 1. Summæ, num. 1180. & Torrecilla in consult. tract. 2. consult. 4. à num. 123. & non videtur rationi consonum, quod Mendicantibus, qui regulares sunt, ablata sit hæc facultas, & quod regulares eam habeant.

147 Intelligitur etiam hæc damnatio de communicantibus in privilegijs cum Mendicantibus, quia destructo principali, destruitur accessorium.

148 Nec etiam valet dicere, hoc Decretum Alexandri non esse in Hispania publicatum; quia eius publicatio necessaria erat, secundum probabilem sententiam, vt obligaret, iuxta dicta in advertentijs initio positis, num. 5.

149 Nam ad hoc dicitur, quod etsi demus, non obligare, quatenus lex, seu præceptum est, obligat tamen quatenus declaratio Summi Pastoris est, quæ non indiget, vt ei assentiamur, & obligati maneamus publicatione, sed notitia certa, ex quacunque via eam acquiramus.

150 Unde ille, qui post certam huius Decreti notitiam prædicaverit has, vel harum, aliquam propositionem, non delinquet contra eius decretum in Hispania, quatenus

te-

quatenus lex, seu praeceptum est, & consequenter, nec censuram in eo latam incurreret, ut admittimus: peccavit tamen contra illam virtutem, de qua propositio tractat; & notam contra fidem non effugiet, iuxta dicta loco citato, num. 1. & 7. Vide etiam in foro conscientiae explicationem huius propositionis, & notam initio harum Alexandri VII. propositionum positam.

151. Dices: quod in hac propositione non potest cadere damnatio, seu declaratio Papae, sed revocatio, aut inhibitiō: quae ad iurisdictionem attinet; quam aliquando, Regulares Mendicantes ex Eugenio IV. per privilegium obtinuerunt: ergo in hac propositione non damnatio cadit: Cum nihil perniciosum contra virtutem doceat, sed prohibitio iurisdictionis delegatae, quam antea ab Eugenio IV. habebant.

152. Nihilominus dicendum est, esse verè damnationem, & declarationem: Tum, quia Decretum Alexandri VII. declarativum de quadraginta quinque propositionibus ab ipso damnatis loquitur, quarum una est duodecima, quae ita est. Tum, quia propositio affirmabat, quod iurdictio ab Eugenio IV. Mendicantibus elargita, iam tamen per Urbanum VIII. revocata, adhuc post ipsum perseverabat: & haec Alexandri damnatio declarat, non permanere, sed extinctam esse: Unde asserendum absque dubio est, verè esse damnationem, & declarationem.

153. Non damnatur hic: quod possint Mendicantes absolvere à censuris, quas sibi specialiter reservant Episcopi, attentis illorum privilegijs; quia de casibus solum loquitur propositio, & est quid distinctum censura, & casus: nam censura est poena, & casus culpa, ut loquitur Hebas.

154. 2. Non damnatur, quod etiam possint absolvere à casibus Episcopis reservatis, non ab ipsis, sed à luri communi, & non audio hic D. Hebas contrarium sentientem, quia est commune, & asseritur à Cursu Morali, tom. 4. tract. 18. cap. 4. punct. 1. §. 1. num. 6. Nam Urbanus, cuius revocationem facit haec Alexandri damnatio, de casibus, quos Episcopi sibi reservant, loquitur,

155. Ratione item probatur: Nam casus à luri communi Episcopi commissi, sunt casus Papae reservati: sed à casibus Papae reservatis possunt regulares per eorum certa, & non revocata privilegia absolvere: ergo à casibus à luri communi Episcopis reservatis possunt regulares absolvere, quin huic contraveniat damnationi.

156. Quod etiam intelligitur de casibus per speciales Bullas Episcopis reservatis, ut de aborsu supradicto. Non obscure colligitur haec resolutio ex quibusdam verbis revocationis privilegiorum ab Urbano VIII. quae communiter, ait Hozes hic, num. 2. refertur ab Authoribus, & ita se habet: *Adhuc privilegiorum praetextu à casibus, quos Episcopi ipsis reservant,*

ab-

absolvebant. Vbi, ut vides, de casibus tantum, quos Episcopi sibi reservant, meminit Urbanus in sua revocatione.

157. 3. Non damnatur, quod per Bullam Cruciatæ possint Mendicantes ab Ordinario approbati, absolvere à casibus, quos sibi reservant DD. Episcopi, nam per eam quilibet approbatus potest. Ita communiter. Ratio est: nam damnata propositio loquitur de absolutione à regularibus, per eorum privilegia; sed quod nos loquimur est privilegium Bullae Cruciatæ: ergo distinctum est.

158. Adverte, quod quotiescumque poenitens directe absoluitur à casibus, quomodo cumque reservatis (ut in articulo mortis) vel dum adest impedimentum adeundi ad Sedem Apostolicam in casibus Papae reservatis, nulla obligatio se praesentandi postea manet in poenitente, nisi tales casus habeant annexam censuram (ut habent communiter, qui Papae reservantur) quia tunc obligatus manet ex cap. *Eos, qui de sentent. excomm. in 6.* Ita Cursus Moralis, tom. 1. tract. 6. cap. 11. punct. 2. num. 21. & tom. 2. tract. 10. cap. 2. à num. 63. Vide supra num. 18. Si autem per Bullam Cruciatæ absolvatur ab eis, nec ista obligatio remanet (excepta haeresi externa, quia pro hac nullus favor est in Bulla, vide num. 27.)

159. Vide in foro conscientiae, tract. 1. cap. 1. §. 5. 7. 8. 9. Privilegia regularibus concessa ad absolvendum, & dispensandum.

TERTIA DECIMA propositio.

*SATISFACIT PRAECEPTO
annuae confessionis, qui confitetur
regularem Episcopo praesentato,
sed ab eo iniuste reprobato.
Damnata.*

EXPLANATIO.

160. **S**upponendum 1. approbationem esse quid distinctum à iurisdictione: illa est testimonium authenticum Ordinarii de sufficientia ministri. Iurdictio autem est, licentia, seu elargitio subditorum ad eorum audiendas Confessiones.

161. 2. Quod regulares solum indigent approbatione Ordinarii ad ministrandam saecularibus poenitentiam, qua posita, Summus Pontifex tribuit illis iurisdictionem, per privilegia illis concessa.

162. Sentiendum est, non satisfieri praecepto Ecclesiae de annua confessione per confessionem factam cum regulari Episcopo praesentato, & iniuste ab eo reprobatum, quia ita declarat Alexander.

163. Ratio est: nam talis confessio est invalida cum deficiat in ministro conditio necessaria, ut sit delegatus ad audiendas saecularium confessiones (nimirum) approbatio exacta à Trident. sess. 23. cap. 15. de reform. Ergo si Ordinarius non approbavit ex quacunque sit causa, non habet regularis approbationem, & consequenter

non

non potest validè administrare Pœnitentiæ Sacramentum.

164 Adverte, quod non intelligitur damnatio de regularibus in ordine ad alios regulares; nam respectu istorum, solum requiritur in quolibet Sacerdote deputatio, seu licentia Prælatorum pœnitentis regularis iuxta suas Regulas, seu Constitutiones; & sufficit, quod hæc licentia sit tacita, id est, imbibita, vel in facultate, quam habet pœnitens regularis ad agendum iter, vel quia Prælati vident, & tacent. Undè Religiosi non habentes copiam Confessoris sui Ordinis, confiteri poterunt cum quolibet Sacerdote simplici: dummodò in contrarium Constitutionem non habeant, & apud nos tantum limitatur hoc respectu Sacerdotum simplicium eiusdem Ordinis, cum quibus non possunt Religiosi nostri validè confiteri; nec immediatus Prælatus ad hoc dare licentiam valet, nec ad intra, nec ad extra Conventuum. Ita nostræ Constitutiones, 2. part. cap. 6. num. 5. Vide hæc apud nostr. Anton. à Spiritu Sancto, in direct. regul. tract. 2. disput. 2. sect. 1. num. 12. & in Cursu Morali, tom. 4. tract. 18. cap. 4. punct. 2. §. 6. n. 89. 92. & 93.

165 Idem intelligit Curs. Moralis, & Prado apud Corëllam hic, num. 86. de Novitijs, & famulis commensalibus: nam in favorabilibus veniunt nomine regularium, qui sicut in Conventibus ubi degunt, possunt adimplere præceptum Ecclesiæ de annuali communionem. Ita satisficient præcepto

confessionis cum regulari non approbato ab Ordinario.

166 Non damnantur hic opiniones, quæ in regularibus supponunt approbationem, & asserunt sufficere talem, aut talem approbationem, ut opinio asserens, posse regulares administrare mulieribus Pœnitentiæ Sacramentum, etsi non habeant auctoritatem à Sinodalibus petitam. Vel illa, quæ affirmat, posse regulares sine limitatione sæcularium confessiones audire, etiam si limitatè ab Episcopis approbentur, dummodo una, aut altera limitatio non sit ex defectu scientiæ, vel rectè opinionis in moribus. Vide Cursum, §. 3.

167 2. Item, nec illa, quæ asserit, quod Religiosus ab Ordinario approbatus, quem idem, vel successor Ordinarius iniuste reprobavit, possit nihilominus sæcularium confessiones audire virtute privilegiorum suorum, & Cruciatæ Bullæ: quia Ordinarius non potest absque iusta causa approbationem à regulari auferre. Undè verè manet approbatus, & consequenter adimplet sæcularis præceptum Ecclesiæ confessione cum illo facta.

168 Nullatenus tamen approbo, quod regulares semel ab uno Episcopo approbati, possint in alijs Diocesium audire sæcularium confessiones, etsi pœnitentes subditi sint Episcopi approbantis, ut videre est in Moya, tom. 1. selectar. tract. 3. disp. 7. quæst. 3. §. 2. num. 7. & circa hoc maximè urget Bulla Clementis X. quam

affert

affert Lumbier, & Torrecilla, in consult. tract. 2. consult. 1. num. 5. & num. 24. de qua in foro consult. tract. 1. cap. 1. §. 5. à num. 47.

169 Nec etiam damnatur, asserere, quod sufficit approbatio regularis ab Episcopo, reluctantibus illius Prælatis. Ita Cursus Moralis, tom. 1. tract. 6. cap. 11. punct. 7. num. 109. Benè verum est, quod contradicentibus Prælatis, non valebit regularis sic approbatus, vel sine licentia illorum approbatus, uti privilegijs Religionis, & sic nec absolvere à reservatis, nec dispensare in votis, iuramentis, & irregularitatibus. Et ratio est: quia privilegia conceduntur taliter à Pontificibus, ut Religiosi eis utantur solum cum subordinatione ad Prælatos, per specialia privilegia in hoc ipsis concessa à Iulio II. Pio IV. Leone X. & Clemente VIII. quod videri potest in Lezana, tom. 1. cap. 18. num. 26. & 27. & in Cursu Morali, tom. 4. tract. 18. cap. 4. punct. 2. §. 8. num. 107. in fine. Undè in tali casu solum poterunt validè absolvere ab his peccatis, à quibus possunt ceteri sæculares Confessores. Vide Cursum, §. 1. num. 46.

170 Illa autem opinio, quæ affirmabat, quod approbatus in una Diocesi poterat ex privilegio Bullæ audire confessiones in alia, ubi non est approbatus, etsi damnata non maneat ex vi huius Alexandri decreto, reprobatur tamen, & damnatur ex vi decreti Innocent. XII. de quo infra, & idem dic de alijs opinionibus ibi relatis, §. 3.

DECIMA QUARTA propositio.

QUI FACIT CONFESSIONEM
voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ. Damnata.

EXPLANATIO.

171 **S**entiendum est, quod non satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui voluntariè facit confessionem nullam; quia ita declarat Alexander.

172 Ratio: nam talis confessio est nulla, & potius sacrilegium: ergo non satisfacit, cum non apponat confessionem, quæ ei præcipitur.

173 Undè, qui voluntariè, & absque gravi causa peccatum in confessione, etsi internum, aut circumstantiam speciem mutantem, tacet, vel qui voluntariè non affert dolorem, & propositum emendæ, ut si est in occasione proxima voluntaria, seu cum mala peccandi consuetudine, quam non explicuit, & propter quas iudicavit non habere propositum, non adimplet, quia voluntariè nullam facit confessionem.

174 Adverte, quod quamvis defectus sit purè internus, ut non fateri peccatum internum, vel non habere internum dolorem, non adimplet, & incidit pœnitens in excommunicationem, si posita fuit contra non adimplentes (contra Torrecilla hic, n. 21. ex Dian. 3. part. tractat. 4. resolut. 20. & Bas-

Basæo ubi infra, num. 14.) quia licet Ecclesia præcipere, prohibere, vel punire non possit actus interiores, vel eorum omissionem directe, potest tamen indirecte, hoc est, quatenus connexionem habent cum exterioribus, quos præcipit; & huiusmodi est dolor, aut peccatum internum non confessum, vel confitendum respectu confessionis, quam præcipit. Vide Suarez, de legib. lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12. & tom. de cens. disp. 4. sect. 2. num. 27. & sect. 3. num. 18. & Salas de legib. disp. 9. sect. 1. num. 30.

175 Addit Torrecilla hic, num. 20. quod poenitens, etsi nullam voluntarie fecit confessionem, reservationem tamen casuum, si aliquod poenitens passus fuit, abstulit Confessor, si ex iure ordinario, vel ex privilegio, potuit ea reservata peccata audire. Et sic à quolibet approbato absolvi potest. Ita docet Basæus, tom. 1. verb. *Confessio Sacramentalis*, num. 13. & verb. *Casus reservatus*, num. 29. cum Coninch. Laiman. & alijs.

176 Non damnatur hic 1. asserere, quod adimpleretur præceptum per Sacramentum informe, quod quidem satis probabile est, quod datur, & non solum ex defectu extensionis doloris, sed etiam modo dicto in explicatione propos. 57. damnatæ ab Innocentio XI. num. 894.

177 2. Non damnatur, quod si confessio nulla fuit ex defectu voluntario, non poenitens, sed Confessoris, quia iurisdictionem

non habuit, vel intentionem absolvendi, aut non protulit verba absolutionis, & poenitens pro tunc non advertit, adimplere præceptum confessionis: quia confessio non fuit voluntarie nulla ex parte poenitentis, ut assererat propositio.

178 Sed notandum, quod cum defectum advertit, tenetur poenitens ex præcepto Divino iterum illa peccata fateri; quia nec directe, nec indirecte, ab illis fuit absolutus. Si vero defectum Confessarii ante absolutionem advertit, & tamen confitetur cum illo, aut prosequitur confessionem, non adimpleret; quia voluntarie fecit ipse poenitens nullam. Ita Corella hic, 8. impr. num. 91. cui assentio.

DECIMAQUINTA propositio.

POENITENS PROPRIA
authoritate substituere sibi aliam potest, qui loco ipsius poenitentiam adimpleat.
Damnata.

EXPLANATIO.

179 **S**entiendum est, non posse poenitentem propria authoritate substituere alium, qui poenitentiam Sacramentalem adimpleat; quia ita declarat Alexander.

180 Ratio est: nam adimpletio poenitentiae debet esse cum subordinatione ad iudicem: ergo non erit licitum absque subordinatione ad illum per alterum adimplere.

plere, & non præsumitur confessarium ita velle fieri, præcipue in oneribus personalibus, ut ieiunare, orare, peregrinari, & potiori ratione in Poenitentijs medicinalibus.

181 Non damnatur 1. quod autoritate Confessoris possit poenitens adimplere poenitentiam per alium, & sufficit licentia Confessoris tacita, interpretativa, & virtualis. Ex Torrecill. cum D. Thom. & alijs. Debet tamen semper adimplere per se ipsum Poenitentiam medicalem. Vide Leand. tom. 1. tract. 5. disp. 90.

182 2. Non damnatur, asserere, quod si poenitentia fuerit eleemosina, possit per alium elargiri, dummodo sit ex bonis poenitentis, aut si poenitens postulet ab alio, quod ex huius bonis faciat eleemosinam: quia idem est ac petere ab illo materiam eleemosinae. Et videtur mihi, quod si alter se offerat ad elargiendam eleemosinam ex suis bonis nomine poenitentis, poterit iste pro debita poenitentia applicare. Non vero tenetur poenitens ab alio petere, si ipse non potest.

183 Si autem confessarius præcipit poenitenti, ut ipsemet elargiatur ad humiliationem, non adimpleret, si per alium faciat; quia tunc imponitur pro poenitentia ipsa elargitio, seu humiliatio, ut est actio personalis poenitentis.

184 3. Non damnatur opinio Dian. 2. part. tract. 15. resol. 53. & Villal. de Poenit. def. 79. concl. 1. asserentium posse poeni-

tentem commutare in melius Poenitentiam, etiam medicalem; quia ita præsumitur velle confessarium. Non vero acquiesco huic opinioni, nisi illud melius contineat formaliter minus.

185 4. Non damnatur opinio Bonacin. de Poenit. disp. 5. quæst. 5. sect. 3. num. 7. & aliorum (nimirum) quod Poenitentia non medicinalis potest commutari à poenitente, lucrando indulgentias, præcipue si plenariae sunt. Quod quidem distinctum est à damnata propositione; quia hoc non est, per alium implere poenitentiam. Addit tamen Bonacin. sequentia: *Consulendum cuique est, ne satisfactiones prætermittat per indulgentias; sic enim certior via eligitur, & magna percipitur utilitas ex satisfactione ad peccata in futurum præcavenda.*

186 5. Non damnatur, asserere, quod si poenitentia sit levis, etiam si pro mortalibus imposita, ut vnus Psalmus *Miserere*, erit solum veniale adimplere per alium; sicut solum est veniale, vel non admittere, vel non adimplere. Ita Bonac. de Sacram. disp. 5. quæst. 3. punct. 4. num. 4. & Cursus Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 10. punct. 4. num. 61.

187 Suppono, quod si poenitentia fuerit gravis, ut ieiunium, est mortale non adimplere, & non admittere, si proportionata est. Et iudicat Suarez in 3. part. disput. 38. sect. 7. n. 2. esse contra fidem asserere, non obligari poenitentem sub mortali acceptare illam.

DECIMASEXTA
propositio.

QUI BENEFICIUM CURATUM
habent, possunt sibi eligere in Con-
fessarium simplicem Sacerdotem,
non approbatum ab Ordinario.
Damnata.

EXPLANATIO.

188 **S**entiendum est, non
posse Parochum eli-
gere in Confessarium
sibi simplicem Sacerdotem: id est,
non approbatum ab Ordinario;
quia ita declarat Alexand.

189 Ratio est: quia licet ad-
mittamus, habere omnes Praelatos,
tam saeculares, quam regulares,
facultatem eligendi in Confessa-
rium simplicem Sacerdotem, non
competeret Parochis, quia pro-
priè non sunt Praelati, & in iure fit
distinctio ipsorum respectu Prae-
latorum, ut constat in *Clementin.*
Dudum, de sepulturis. Et videri po-
test in *Cursu Morali*, tom. 4. tract.
18. cap. 4. punct. 2. §. 2. num. 53.
ubi affert, & explicat hanc damna-
tam propositionem.

190 Vnde Praelatorum regu-
larium facultas in hoc illasa ma-
net: & sic omnes Praelati regula-
res, ut sunt Generales, Provincia-
les, Priores Locales, & alij Con-
ventuum immediati Praelati, & eo-
rum Vicarij, elapsis viginti qua-
tuor horis de absentia Praelato-
rum, possunt sibi eligere in Confes-
sarium Sacerdotem simplicem, seu

saecularem, sive regularem, sive
sui, sive alterius Ordinis, & ita fuit
ipsis concessum, in *cap. ultim. de*
Poenit. & remissionibus, ut affert
praedictus Cursus, num. 50.

191 Et licet Concilium Tri-
dent. sess. 23. cap. 15. *de reform.*
in aliquo hanc facultatem revoca-
vit, non tamen respectu Religio-
sorum, sed respectu quorumcum-
que saecularium, etiam Sacerdo-
tum, id est, quod nullus saecula-
ris, etiam Sacerdos, possit eligere
in Confessarium, nisi beneficium
habentem Curatum, aut ab Ordina-
rio approbatum, ut constat ex
illis verbis: *Nullum etiam regula-
rem posse confessiones saecularium*
etiam Sacerdotum audire.

192 Ex quo decreto duo se-
quuntur, 1. quod in nullo revocat
facultatem Praelatorum regularium
positam num. 190. quia loquitur
Concilium de saecularibus: *Confes-
siones saecularium*, & neque in pra-
dicta damnatione includuntur,
cum propriè non gaudeant benefi-
cio Curato.

193 Secundum, quod sequi-
tur est, quod licet Parochi essent
Praelati, per Tridentinum revocata
est illis haec facultas, & non so-
lum illis, verum etiam iuxta com-
munem assensum DD. Episco-
pis revocata est. Quare non
possunt eligere in Confessarium
simplicem Sacerdotem, vel quia
Sacerdotes sunt saeculares, vel quia
beneficium habent Curatum. Con-
tra Torrecill. hic, num. 54.

194 Bene verum est, quod
cum eligunt Episcopi simplicem

S2

DECIMASEPTIMA
propositio.

EST LICITUM RELIGIOSO;
vel Clerico calumniatorem varia cri-
mina, de se, vel de sua Religione,
spargere minantem, occidere, quan-
do alius modus defendendi non sap-
petit, uti suppetere non videtur, si
calumniator sit paratus, vel ipse
Religioso, vel eius Religioni publice,
& coram gravissimis viris prae-
dictis impingere, nisi occidatur.
Damnata.

EXPLANATIO.

198 **D**uas partes haec pro-
positio continet,
vnam de facultate
occidendi calumniatorem, alteram
de eo, quod alius non suppetat
modus se defendendi.

199 Et sentiendum est, 1. non
esse licitum Religioso, vel Clerico
occidere calumniatorem, varia
crimina de se, vel de sua Religio-
ne spargere minantem, etiam si
alius modus se defendendi non
suppetat, quia ita declarat Ale-
xander.

200 Ratio est: nam quamvis
licitum sit cuilibet, etiam Sacer-
doti, & Religioso defendere vi-
tam, honorem, famam, aut rem
familiarem, debet hoc intelligi,
servato moderamine, & in casu
propositionis nunquam servatur,
occidendo aggressorem, etsi iudi-
cio patientis non suppetat alius
modus se defendendi; quia ob-

C

nos

Sacerdotem, idoneum iudicant,
& eo ipso quod eligunt, appro-
bant, ut colligitur ex *cap. Trident.*
citato, illis verbis: *Aut alias ido-
neus iudicatur.* Ita Corella hic,
8. impres. num. 105. fine. Vide
Suarez de *Poenit. disput. 28. sect.*
4. à num. 8. & Palaum, tom. 4.
tract. 23. disp. vnica, punct. 17.
§. 2. num. 3.

195 Quibus autem privilegiis
gaudeant regulares pro absolutio-
ne Sacramentali cum alijs regula-
ribus, & in dispensando cum eis,
in votis, iuramentis, & irregula-
ritatibus, & pro eligendo sibi Con-
fessario: Vide in foro consc. tract. 1.
cap. 1. §. 8. 9. & 10.

196 Potest Parochus eligere
pro suis ovibus confitendis Pa-
rochum alterius Dioecesis, vel Sacer-
dotem approbatum in ea Dioecesi,
ubi confessiones excepturus est,
ut infra in explicatione decreti In-
nocentij XII. dicam.

197 Non damnatur hic, quod
si Parochus regularis fuerit, pos-
sit eligere in Confessarium sibi sim-
plicem Sacerdotem, habita suo-
rum Praelatorum licentia ad minus
tacita, iuxta dicta num. 164.
non quia Parochus, sed quia
regularis.



noxium est hoc scandalis, cum pluries iudicaret aggressus, non ad esse aliud medium. Vnde occidere illum, in hoc casu lethale iudicandum est, cum materia gravis sit.

201. Et hic venit secunda propositionis pars, circa quam sentiendum est, esse falsum asserere quod communiter non suppetat alius modus se defendendi à calumniatore parato ad spargendum publice crimina coram gravissimis viris, vel ipsi Religioso, vel eius Religioni, quam ipsum occidendo.

202. Ratio est: nam medium proportionatum se defendendi à verbis minacibus ab altero minitante calumnias, verba debent esse, & non iniuriosa, cum non deceant Statum Ecclesiasticum, & Religiosum, sed persuasibilia, vel minantia de arguendo calumniatorem coram iudice de falsitate, & mendacijs.

203. Adverte, quod Clericus intelligitur ad minus, qui est tonsuratus, & habitum, & tonsuram defert, & de licentia Episcopi Ecclesia inservit, de quo vide Cursum Moral. tom. 2. tract. 8. cap. 7. punct. 5. à num. 59. nam si hoc requiritur ad favorabilia in Clerico, ratio dicat, quod exigatur ad odiosa.

204. Non damnatur 1. opinio Azor, Mol. & Dian. qui illos sequitur, 5. part. tract. 4. resol. 9. qui asserunt, quod seculari est licitum impedire calumniam, quam minatur alter, illum occidendo, si non datur aliud medium illam im-

pediendi, quia propositio damnata solum loquitur de Clerico, aut Religioso.

205. 2. Non damnatur, quod etiam Religiosus, vel Clericus potest impedire morte calumniatoris ne prosequatur in calumnijs coram gravissimis viris, quas iam capit spargere, & non datur alius modus impediendi; quia damnata solum loquitur de illo, qui minatur, non de illo, qui de facto spargit. Et licet in isto casu detur eadem ratio damnationis, tamen in odiosis, & poenalibus, non valet similis, vel eadem ratio, ait Suarez de legib. lib. 6. cap. 3. num. 5. Curs. Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 4. punct. 3. §. 3. num. 39. Sed nec unam, vel alteram opinionem sequendam puto, quia factis sunt scandalis obnoxia.

DECIMAOCTAVA propositio.

LIGET INTERFICERE FALSUM accusatorem, falsos testes, ac etiam Iudicem à quo iniqua certò imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum vitare. Damnata.

EXPLANATIO.

206. **S**entiendum est, esse peccatum grave (quia materia gravis est) occidere falsum accusatorem, falsos testes, aut Iudicem, à quo iniqua certò imminet sententia, quamvis alia via non appareat innocen-

ti ad damnum vitandum; quia ita declarat Alexander, contrarium damnando, & intelligenda est damnatio, etiam de sententia capitali.

207. Ratio huius declarationis est: tum, & meo videri principaliter, quia etsi demus speculative esse probabilem hanc propositionem, præcipue si sententia, quæ imminet capitalis est, cum licita sit defensio vitæ, & famæ cum alterius occisione, servato moderamine, tamen in praxi valde perniciofa, & scandalosa est: nam pluribus homicidijs viam sternit, cum passim obsecrati homines iudicarent iniuste contra ipsos agi.

208. Tum, quia prædictus casus non est ita vrgens, ut non possint alia proportionata media adhiberi, ut appellare de sententia, vel recusare iudicem, aut testes adducere contra testes.

209. Adverte, quod quotiescumque ab inimico præparantur instrumenta, ut scopleum, vel insidias ponit ad occisionem, si casus vrget certò moraliter, & non datur alia via evadendi periculum moraliter, etiam certò imminens: tunc casus, cum iam præsumitur actu moraliter aggressor, licitum est occidere: Vide Avilam de censur. 7. part. disp. 5. sess. 3. dub. 1. Dicatillo, tom. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 9. Nunquam tamen licet de medio tollere eum, qui actu moraliter aggressor non iudicatur.

210. An autem si iniusta sententia capitis iam est probata, &

iudicatur ut medium unicum, ut non publicetur, & executioni non mandetur, occisio iudicis, sit tunc licita? Non video, esse casum damnationis, quæ solum de imminente sententia loquitur, & hoc quamvis eadem detur ratio, iuxta dicta n. 205. nec tamen resolvo.

DECIMANONA propositio.

NON PECCAT MARITUS occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam. Damnata.

EXPLANATIO.

211. **S**entiendum est, maritaliter peccate (mortaliter, quia materia gravis) occidendo propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam, quia ita declarat Alexander. Ratio est: nam occisio proximi auctoritate privata solum causa defensionis est licita; sed in nostro casu non est defensio, sed vindicta, utpotè iniuria iam facta: ergo non est licita.

212. Dices: Iura permittunt hanc occisionem: ergo licita est. Contra, nam iura permittunt solum permissione impunitis, non executionis, id est, non permittunt factum, sed quod maneat impunitum. Nec iura civilia constituunt maritum iustitiæ ministrum in hac permissione, ut aliqui somniavere. Et addo, quod si talia decreverunt, à iure Canonico ut quid iniustum reprobatur est:

cum sit contra ius naturae reum inauditum punire. Vide hæc in D. Thom. in 4. dist. 37. quest. 2. artic. 1. quod docet August. lib. 2. de Adult. coniug. ubi ait: *Non licet homini Christiano adulteram coniugem occidere, sed tantum dimittere.*

213 Idem die de ipso marito respectu adulterij; quia eadem, vel potius fortior invenitur ratio; & idem die de illo, qui cum sua filia, aut sorore, aut matre alium comperit in fornicatione. Et advertet, quod si aliquis inveniat Clericum turpiter agentem cum uxore, matre, sorore, aut filia, non incurreret, etsi peccet, excommunicationem contra percussorem Clerici, ex cap. Si vero, 1. de sentent. excommun. ut videri est in Palao de cens. disp. 3. punct. 23. §. 3. num. 13. Incurret tamen irregularitatem occidendo eos, aut alterum, ut omnes adstruunt, teste Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 2. punct. 1. num. 16.

214 Non damnatur hic 1. quod si Iudex committat marito executionem sententiae, licet possit iste esse illius executor. Et quod si ipse maritus sit Iudex, possit eam capitis damnare per sententiam, deposito in his odio; & vindictas non tamen potest eam, ut persona privata occidere.

215 2. Non damnatur, quod si maritus inveniat uxorem, & adulterum paratos ad adulterium, & non velint desistere per eius praesentiam, & minas, possit eos occidere, si non suppetat aliud

medium, quia est iusta honoris defensio. Ita Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 2. punct. 1. num. 17.

216 3. Non videtur hic damnari, quod si maritus inveniat adulteros in fraganti, & minetur ipsis, se eos occisurum, si non se avertant à perpetranda iniuria, & noluerint, possit eos occidere servato moderamine; nam est iusta defensio continuationis offensae, & propositio loquitur absque hac prudenti limitatione. Vide à paritate explicationem proposit. 30. ab Innocent. XI. damnata, n. 659.

VIGESIMA PROPOSITIO.

*RESTITUTIO A PIO QUINTO
imposita Beneficiatis, non recitantibus, non debetur in conscientia
ante sententiam declaratoriam
Iudicis eo quod sit poena.
Damnata.*

EXPLANATIO.

217 **A**dvertendum est 1. quod humanus Legislator obligare potest ad poenam iustam in conscientia, hoc est, ante sententiam iudicis. Ita Tapia, lib. 4. quest. 10. art. 8. Salas de legib. disp. 15. sect. 2. num. 25. Cursus Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 2. punct. 3. num. 56.

218 Advertendum 2. quod non est proprie poena, quæ à Pio V. Beneficiatis imponitur non faciendi suos fructus, si non recitaverint: sed inhabilitas ad faciendos

dos eos suos, quod legitime fieri potest, cum hoc Ecclesiae iurisdictioni, seu administrationi, quam in hæc bona habet, subiiciatur, & constat ex verbis Decretorum Leon. X. & Pij V. Nam in vno ait Pontifex: *Beneficiorum suorum fructus, suos non faciant, & ex sequentibus: Sed eos, tanquam iniuste perceptos, erogare teneantur.*

219 Advertendum 3. quod Beneficiatus, quamvis non recitet Officium Divinum primis sex mensibus post obtentam pacificam possessionem Beneficij, non teneretur aliquid restituere, ut ait Castro Palao, 2. part. tract. 7. disput. 2. punct. 7. num. 2. cum alijs, quos affert, qui probant ex Const. Concilij Lateranens. & ex Bulla Pij V. Alia, quæ circa hoc decretum, & Officij Divini recitationem, scire debent Beneficiati, videri possunt in Villal. tom. 1. tract. 24. à dis. 10. & 17. & in Cursu Moral. tract. 16. cap. 2. punct. 4. & cap. 3. à punct. 4. & in foro consc. tract. 2. cap. 5. §. 6. num. 228.

220 Sentiendum est ergo, quod restitutio imposita à Pio V. Beneficiatis non recitantibus, debetur in conscientia ante sententiam iudicis, eo quod non est proprie poena, quia ita declarat Alexand. Ratio est posita num. 218. & etiam si dicamus, quod est poena, manet quoque damnata hæc propositio propter dict. num. 217. nam si hæc poena est, intendit Iudex Canonicus, ut in hac damnatione patet, quod obliget in con-

scientia, id est, ante sententiam Iudicis.

221 Et addo, quod licet in specie non damnetur hic opinio asserens, quod Beneficiatus, qui vno, vel altero die non recitat, ut si per annum octo dies non recitaverit, non obligatur ad restitutionem; ut ait Enriq. Aug. sect. 36. quest. 28. num. 73. Tamen iudico illam improbabilem, quia directe opponitur decreto Pij V. Ita Torrecill. hic, num. 42.

222 Adverte, quod si non datur peccatum grave in omittenda recitatione, nec etiam est obligatio restituendi, ut colligitur ex illis verbis Concilij Lateran. *Legittimo impedimento cessante.* Ita Palao, tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 7. num. 3. & alii.

223 Unde si parva materia omittatur, quæ talis sit iuxta opinionem probabilem, nulla erit obligatio restituendi, etsi quantitas fructus illi correspondentis magna sit. Sanchez lib. 4. Summ. cap. 3. num. 13.

224 Insuper si ex qualibet hora omittatur parva materia, nec erit obligatio restituendi, etiam si omnes parvæ illæ materię relictæ faciant gravem materiam respectu totius officij, ac proinde peccet mortaliter omitens: nam præceptum de restituendo est pro quacumque hora, at verò de recitando iuxta opinionem probabilem est totius officij. Ita Dian. 2. part. tract. 12. res. 8. cum Filliuc. & Curs. Moral. tom. 4. tract. 16. cap. 2. punct. 4. num. 56.

cum sit contra ius naturæ reum in-
audium punire. Vide hæc in D.
Thom. in 4. dist. 37. quæst. 2. artic.
1. quod docet August. lib. 2. de
Adult. coniug. ubi ait: *Non licet
homini Christiano adulteram coniu-
gem occidere, sed tantum dimit-
tere.*

213 Idem die de ipso marito
respectu adulterij; quia eadem, vel
potius fortior invenitur ratio; &
idem die de illo, qui cum sua fi-
lia, aut sorore, aut matre alium
comperit in fornicatione. Et ad-
verte, quod si aliquis inveniat Cle-
ricum turpiter agentem cum vxore,
matre, sorore, aut filia, non
incurreret, etsi peccet, excommuni-
cationem contra percussorem Cle-
rici, ex cap. *Si vero*, 1. de sentent.
excommun. ut videri est in Palao
de cens. disp. 3. punct. 23. §. 3.
num. 13. Incurret tamen irregu-
laritatem occidendo eos, aut alte-
rum, ut omnes adstruunt, teste
Curs. Moral. tom. 3. tract. 13.
cap. 2. punct. 1. num. 16.

214 Non damnatur hic 1.
quod si iudex committat marito
executionem sententiæ, licet pos-
sit iste esse illius executor. Et quod
si ipse maritus sit iudex, possit eam
capitis damnare per sententiam,
deposito in his odio; & vindicta;
non tamen potest eam, ut perso-
na privata occidere.

215 2. Non damnatur, quod
si maritus inveniat uxorem, &
adulterum paratos ad adulterium,
& non velint desistere per eius
præsentiam, & minas, possit eos
occidere, si non suppetat aliud

medium, quia est iusta honoris
defensio. Ita Curs. Moral. tom. 3.
tract. 13. cap. 2. punct. 1. num. 17.

216 3. Non videtur hic dam-
nari, quod si maritus inveniat adul-
teros in fraganti, & minetur ip-
sis, se eos occisurum, si non se
avertant à perpetranda iniuria, &
noluerint, possit eos occidere ser-
vato moderamine; nam est iusta
defensio continuationis offensæ, &
propositio loquitur absque hac
prudenti limitatione. Vide à pari-
tate explicationem proposit. 30. ab
Innocent. XI. damnatæ, n. 659.

VIGESIMA PROPOSITIO.

*RESTITUTIO A PIO QUINTO
imposita Beneficiatis, non recitan-
tibus, non debetur in conscientia
ante sententiam declaratoriam
Iudicis eo quod sit poena.
Damnata.*

EXPLANATIO.

217 **A**dvertendum est 1.
quod humanus Le-
gislator obligare
potest ad poenam iustam in con-
scientia, hoc est, ante sententiam
iudicis. Ita Tapia, lib. 4. quæst. 10.
art. 8. Salas de legib. disp. 15.
sect. 2. num. 25. Cursus Moral.
tom. 3. tract. 11. cap. 2. punct. 3.
num. 56.

218 Advertendum 2. quod
non est propriè poena, quæ à Pio
V. Beneficiatis imponitur non fa-
ciendi suos fructus, si non recita-
verint: sed inhabilitas ad facien-
dos

dos eos suos, quod legitime fieri
potest, cum hoc Ecclesiæ iurisdic-
tioni, seu administrationi, quam
in hæc bona habet, subiiciatur, &
constat ex verbis Decretorum
Leon. X. & Pij V. Nam in vno ait
Pontifex: *Beneficiorum suorum
fructus, suos non faciant, & ex se-
quentibus: Sed eos, tanquam in-
iuste perceptos, erogare teneantur.*

219 Advertendum 3. quod
Beneficiatus, quamvis non recitet
Officium Divinum primis sex
mensibus post obtentam pacifi-
cam possessionem Beneficij, non
teneatur aliquid restituere, ut ait
Castro Palao, 2. part. tract. 7. dis-
put. 2. punct. 7. num. 2. cum alijs,
quos affert, qui probant ex Const.
Concilij Lateranens. & ex Bulla
Pij V. Alia, quæ circa hoc decre-
tum, & Officij Divini recitatio-
nem, scire debent Beneficiati, vi-
deri possunt in Villal. tom. 1. tra-
ctat. 24. à dis. 10. & 17. & in Cur-
su Moral. tract. 16. cap. 2. punct.
4. & cap. 3. à punct. 4. & in foro
consc. tract. 2. cap. 5. §. 6. num.
228.

220 Sentiendum est ergo,
quod restitutio imposita à Pio V.
Beneficiatis non recitantibus, de-
betur in conscientia ante senten-
tiam iudicis, eo quod non est pro-
priè poena, quia ita declarat Ale-
xand. Ratio est posita num. 218.
& etiam si dicamus, quod est poe-
na, manet quoque damnata hæc
propositio propter dict. num. 217.
nam si hæc poena est, intendit Iu-
dex Canonicus, ut in hac damna-
tione patet, quod obliget in con-

scientia, id est, ante sententiam
Iudicis.

221 Et addo, quod licet in
specie non damnetur hic opinio
asserens, quod Beneficiatus, qui
vno, vel altero die non recitat, ut
si per annum octo dies non recita-
verit, non obligatur ad restitutio-
nem; ut ait Enriq. Aug. sect. 36.
quæst. 28. num. 73. Tamen iudico
illam improbabilem, quia directè
opponitur decreto Pij V. Ita Tor-
recill. hic, num. 42.

222 Adverte, quod si non da-
tur peccatum grave in omittenda
recitatione, nec etiam est obliga-
tio restituendi, ut colligitur ex illis
verbis Concilij Lateran. *Legittimo
impedimento cessante.* Ita Palao,
tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 7.
num. 3. & alii.

223 Vnde si parva materia
omittatur, quæ talis sit iuxta opi-
nionem probabilem, nulla erit
obligatio restituendi, etsi quanti-
tas fructus illi correspondentis
magna sit. Sanchez lib. 4. Summ.
cap. 3. num. 13.

224 Insuper si ex qualibet ho-
ra omittatur parva materia, nec
erit obligatio restituendi, etiamsi
omnes parvæ illæ materiæ relictæ
faciant gravem materiam respectu
totius officij, ac proinde peccet
mortaliter omitens: nam præcep-
tum de restituendo est pro qua-
cumque hora, at verò de recitan-
do iuxta opinionem probabilem
est totius officij. Ita Dian. 2. part.
tract. 12. res. 8. cum Filliuc. &
Curs. Moral. tom. 4. tract. 16. cap. 2.
punct. 4. num. 56.

propositio obligationem supponebat, sed in adimplatione deficiebat. Sed ne Prædicatores nimiam sibi licentiam sumant in omittendo Officium Divinum, causa prædicationis, referam responsum Gregorij XIII. cuidam Prædicatori quotidie tres Conciones ad Populum magno cum animarum fructu prædicanti, qui quidem Pontifici supplicans pro dispensatione obtinenda ea de causa, ad non recitandum Horas Canonicas: Respondit illi Gregorius, quod refert Urbanus Carmelita in Theolog. Moral. & practica, tract. 2. regul. 8. *Se malle* (inquit Pontifex) *ipsam unica Concione populos instruere, se verò primum edificare, & implere spiritu devotionis per recitationem horarum, ut alijs deinde communicare posset de sui abundantia fervoris, & affectus in præcationibus hausit.* Ita adducit Magister Hozes hic, num. 2. fine. Qui ad Horas Canonicas tenetur, non potest Officium suscipere impeditum recitationis earum, ut communis fert sententia, nisi gravissima causa interveniente: Unde nec ratione studij excusandus est, quamvis in eo plures infumat horas pro consultis respondendis: quia ut in plurimum, non ita urget responsio, quod pro alio tempore differri non possit, nisi urgentissima, ut iam dixi, causa instant. Nec insuper excusat disponere libros, ut prælo mandentur: sic Bonacin. de Horis Canonicis, quæst. 6. punct. 2. num. 3. Villal. tract. 14. dif. 16. num. 8. Thom.

Hurt. tom. 1. resol. 10. vbi adducit Navarr. cap. 11. num. 32. qui refert sequentem Glossæ sententiam, quæ sic se habet: *Maledictum studium propter quod relinquitur Officium Divinum.* Ita Hozes, n. 3.

235 2. Non damnatur opinio asserens, quod si solus recitare non potest, bene verò cum altero, non obligatur socium recitationis vocare, nec etiam si alter se invitet, recitare cum illo tenetur, ut officium adimpleat; quia hoc privilegium est, quo uti non obligatur, qui habet illud. Contraria tamen opinio communior, probabiliorque est, ut videri hic est in Garcia, qui eam tenet tract. 2. in Summ. Moral. disp. 7. dub. 2. num. 8. & in Dian. de Horis Canonic. resol. 43. Nam quando præceptum commode adimpleri potest, implendum est. Sicut interdictus, qui ex Bullæ Cruciatæ privilegio potest Missæ adesse, assistere illi debet in die festo ex probabiliori opinione. Ex damnatione sequitur, quod non tenetur per alium recitare, qui per se, aut cum socio recitare non valet. Nec ab alio audire obligatur, quia qui solum audit, non recitat.

236 Religiosi habent diversa privilegia, ut cum illis à suis Prælati dispensari possit in Officio Divino admixta aliqua commutatione, propter aliquas occupationes non excusantes à recitatione, quæ videri possunt in nostr. Fr. Ant. à Spiritu Sancto, in direct. regul. tract. 2. disp. 2. & in Curs. Moral. tom. 4. tract. 16.

cap. 3. punct. 7. & in for. consc.

citato num. 230.

VIGESIMA SECUNDA propositio.

NON EST CONTRA IUSTITIAM Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens, illa Beneficia Ecclesiastica, pecunia interveniente, non exigit illam pro Collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

Damnata.

EXPLANATIO.

237 **S**upponendum 1. quod Beneficium est: *ius perpetuum percipiendi fructus de bonis Ecclesiasticis propter aliquod Officium Spirituale institutum auctoritate Ecclesie*, in quo ut ex communi advertit Correll. 8. in præsent. num. 137. tria considerantur: 1. Obligatio, & ius ad aliquam actionem, seu ministerium spirituale. 2. Ius percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis: 3. Ipsa bona, seu fructus, quos Ecclesia dat.

238 Pro 1. accipere aliquid temporale, est simonia ex Divino iure. Pro secundo est simonia ex iure Ecclesiastico; & aliqui dicunt, quod etiam ex iure Divino propter connexionem cum primo. Suarez, tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 24. à num. 7. Pro 3. hoc est, pro fructibus Ecclesiasticis, potest accipi, & reddi aliquid temporale. Unde ius, quod habet conductor vulgò *Arrendador*, fructuum Eccle-

siasticorum, ad eos, non est Beneficium, sed pactum, quod iniit cum Beneficiario.

239 Supponendum 2. quod Beneficium tripliciter acquiritur, præsentatione, electione, & collatione. Acquiritur ergò præsentatione, quando Patronus præsentat aliquem pro Beneficio, & quando isto modo superior illud confert præsentato, dicitur institutio; quando datur per electionem, appellatur modus concurrendi superioris confirmatio. Collatione datur Beneficium, quando ad Episcopum, aut alium Prælatum superiorem pertinet Beneficium conferre absque præsentatione, aut electione: & modus sic conferendi dicitur collatio. Dixi, quod etiam est iuxta aliquos simonia ex iure Divino, & Naturali accipere aliquid pro iure ad percipiendos fructus ex bonis Ecclesiasticis: nam ita connexum est hoc ius cum iure ad exercendas actiones, seu ministeria spiritualia, ut non valeant præscindi; quia prædicti fructus, si intelligantur, ut non orti à iure Spirituali, quod est in Beneficio, amittunt quod essentialiter requirunt, ut fructus Ecclesiastici sint; ergò inseparabile est, & impræscindibile ius percipiendi eos fructus, à iure Spirituali in Beneficio: ergò si hoc est de iure Divino, & Naturali: ergò illud. Ita sentiunt Villal. tract. 27. dif. 28. num. 1. Sanch. in Concil. lib. 2. cap. 3. dub. 24. num. 1. Palao, disp. 3. punct. 13. & alij. Contra summistas quosdam, qui asserunt, esse tantum de iure Eccle-

225 Non damnatur hic opinio asserens, quod Beneficiatus, qui omnino distractus Officium Divinum recitavit, non obligatur ad restitutionem, etsi obligationem recitandi non impleverit, nam praecepta recitandi, & restituendi diversa sunt: & praeceptum recitandi indirecte praecipit attentionem: & ideo Innocentius III. in cap. *Dolentes* iubet, ut devotè, & studiosè recitetur. Et praeceptum restituendi ponitur, non recitanti- bus absque addito: & huic praecepto verè accomodatur, quod *Ecclesia non iudicat de occultis*. Ita refert Curs. Moral. de *Horis Canonicis*, cap. 2. punct. 4. num. 17. sic etiam Hozes cum Villal. sed ego id non admitto, quia iste verè non recitavit: & restitutio imponitur *non recitantibus, seu Horis Canonicas omittentibus*.

226 Non damnatur 2. opinio Dian. 2. part. tract. 12. resol. 25. asserentis, quod obligatio restituendi non oritur ex virtute iustitiae, sed Religionis: nam haec opinio non deobligat à restituendo, sed tantum designat radicem restitutionis, sed huic opinioni non assensio, quia restitutio est actus rigorosae iustitiae, non Religionis, quae solum est pars iustitiae, non subiectiva, sed potentialis.

227 Non damnatur 3. opinio apud Dian. 9. part. tract. 3. resol. 67. affirmans, quod qui vulgari idiomate, v. g. *Castellano*, recitaret Officium Divinum, non teneretur restituere: nam etsi materialiter peccaret, verè recitavit. Ita

Corella hic, numer. 132.

228 Non damnatur 4. asserere, quod Canonicus Choro assistens, quamvis nec ibi, nec extra Chorum recitet, non tenetur distributiones restituere: nam istae dantur pro assistentia, & hic verè assistit, & retributiones non comprehenduntur nomine fructuum Beneficij. Ita Dian. 4. part. tract. 4. resol. 149. cum alijs, & Torrecilla hic, num. 38. cum Escobar, & Sanchez. Torrecill. in praesent. num. 36. refert opinionem Salas de legibus, disp. 15. sect. 2. num. 27. affirmantis, quod Canonicus, qui fructus omnes sui Beneficij, quos Hispanè vocant *La gruesa*, iam accepit, si postea omittit Officium, non tenetur restituere: quia legitime accepit, quam referens Dian. 2. part. tract. 12. resol. 8. sine, non impugnatur, sed ego omnino rejicio, sentioque directè in damnatione comprehendi: quia licet tunc licite accepit, ea fuit conditio, ut Divinum impleveret Officium: quod si lethaler peccando omisit, reus manet restitutionis.



VIGESIMA PRIMA propositio.

HABENS CAPELLANIAM
Collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suae obligationi, si officium per alium recitet, Damnata.

EXPLANATIO.

229 **S**entiendum est, quod habens Capellaniam Collativam, & vacat studio litterarum, non satisfacit obligationi recitandi, si officium per alium recitet, quia sic declarat Alexander. Ratio est: nam obligatio recitandi est ontus personale: ergo supposito, quod occupatio, quaecumque sit, non tollit obligationem, nequid per alium adimpleri: sicut obligatus ad ieiunium, non adimplet ex eo quod alter per illum ieiunet.

230 Ex quo sequitur, quod talis Beneficiatus manet obligatus ad restituendum ex omissione horarum, etiamsi per alium officium recitet, quia si advertit ad damnationem omittit peccando graviter. Vide num. 222.

231 Non loquitur propositio de Capellanijs non collativis, vulgo, de *Legis*, quae absque Episcopi auctoritate, & obligatione ad maius officium fundantur.

232 Non damnantur 1. opiniones deobligantes à recitatione horarum, eo quod de earum obli-

gatione dubitent. Prima est, ut si Beneficium ita est tenue, ut non supersint Beneficiato (demptis sumptibus Missarum, & subsidij) triginta annuatim ducata, vel ut alijs placet, tertia pars congrui alimentum, non teneatur Officium Divinum dicere. Vide Diana 2. part. tract. 12. resol. 9. & 4. part. tract. 4. resol. 146. & 5. part. tract. 5. resol. 25.

233 Secunda est, quod per Beneficium Ecclesiasticum inducens obligationem recitandi, non intelliguntur Vicaria, aut Pensio, vel Coadiutoria cum successione futura. Ita Palao, tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 1. §. 2. num. 5. & 7. cum alijs. Non ergo praedictae opiniones, & aliae similes, quae dubitant de obligatione, & probabiliter assentiunt, eam non dari ad Horas Canonicas recitandas comprehenduntur in damnatione: nam propositio supponit certam in Beneficiato obligationem, & affirmat, quod per alium impleri possit, & relata, vel aliae similes opiniones deobligant, quia dubitant positive de obligatione.

234 Non damnantur hic opiniones deobligantes à recitatione propter aliquas rationabiles causas, ut propter infirmitatem, assistentiam ad audiendas confessiones, Sermones laborandos, & praedicandos, omnino etiam voluntarie admissos, quod licite fieri potest, dicunt Salmi nostr. tom. de peccatis, tract. 13. dub. 6. num. 103. & propter alias causas apud Authores videndas: & ratio, quia pro-

Ecclesiastico, quod ius ad percipiendos fructus vendi nequeat, & probant à paritate: nam in Calice consecrato est inseparabilis materia à consecratione; & tamen materia Calicis est quid temporale: pro eaque temporale pretium accipi potest: ergo etsi in Beneficio illa duo iura ad ministeria spiritualia, & ad percipiendos fructus inseparabilia sint, erit dispensabile ab Ecclesia, ut pro hoc secundo pactum fiat de aliquo temporali. Nicol. Garcia de Benefic. part. 11. cap. 2. num. 5. & alij. Resp. ex D. Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 4. ad 1. quod quando in vno uniuntur spirituale, & temporale, attendendum est, quale ex his primum sit, & principale; etsi hoc fuerit id, quod spirituale est, ut in Beneficijs constat, nequid temporale ab eo præscindi, quia tunc erit accessorium ad spirituale: *Et accessorium sequitur naturam principalis.* At verò quando temporale est primum, & spirituale accessorium: tunc præscindi potest ab spirituali, & pro eo pretium recipi. Et hoc modo est in Calice: & ideo pro temporali ipsius pactum venditionis est licitum fieri; & pro eo dari, & accipi pretium non plusquam temporale valet. Ita adducit Mag. Hozes hic, num. 78. Non tamen damnatur hic opinio secunda.

240 Sentiendum ergo est, esse contra iustitiam non conferre gratis Beneficia Ecclesiastica, etiam si pecunia præstata pro eorum collatione exacta fuerit à collatore, fo-

lum pro emolumento temporali alterius, ad quod non tenebatur conferens; quia ita declarat Alexander. Ratio est: nam Patronus, vel elector ad Beneficium est obligatus ex iustitia, & non solum legali, verum etiam commutativa ad conferendum gratis Beneficia, quia cum Beneficia, quæ confert, non sint sua, sed Dei, & ab Ecclesia administrata, deficit contra pactum, & voluntatem Ecclesiæ, cuius administrationi subiacet, non conferendo gratis.

241 Nec valet, quod solum exigitur, & datur propter emolumentum temporale: nam titulus valde frivolis, & absque fundamento est, & sic rationabiliter damnatus. Nam quod ego assero, constat ex cap. *De hoc, de simonia*, ubi Alexand. III. scribens Archiepiscopo Toletan. ait: *Regem, & Principes debes inducere, ut si que receperint à Prelato Episcopo, ut eius electioni præstarent assensum Ecclesiæ Oxomensis, sine diminutione restituant, cum ea, sine gravi sua salutis periculo, retineri non possint.* Vbi vides iniustitiæ peccatum dari, non conferendo gratis Beneficium.

242 Nec valet, quod Prelatus, aut Patronus potuit Beneficium dare Antonio, aut Francisco: ergo quia ius ad fructus temporales dedit isti, non illi, aliquid ei licebit accipere? Contra: ea libertas non est pretio æstimabilis; cum actus tribuendi sit ex obligatione, & pacto, quod sit gratis ex voluntate Ecclesiæ, & patet exemplo: nam si testator ordinat in testa-

mento, ut testamentarius distribuat pauperibus quandam pecuniæ summam, non potest iste pactare cum isto, & illo paupere, quod illis eleemosinam dabit, reservando sibi pecuniæ partem; eo quod ea libertas æstimabilis pretio non est; cum largitio testamentaria, sive istis, sive illis, actus est obligationis: ita similiter in nostro casu. Sic Hozes, num. 17.

243 Vnde, qui aliquid accipit, restituere tenetur: nam etsi dans voluntarie, & sponte dederit (quod non facile intelligitur) tamen ex iure Canonico fit incapax recipiendi: quia Deus, cuius Beneficia Ecclesiastica sunt, vel Ecclesia, cuius administratione subiacent, declaravit, ut ea gratis dari debeant. Vide Suarez de Religion. lib. 4. cap. 59. à num. 10. Vnde non solum contra iustitiam, verum & contra Religionem peccat; cum sit simonia ex iure Ecclesiastico. Torrec. in præsent. num. 135. affert doctrinam Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 24. num. 5. & à num. 12. dari nimirum in Beneficio, & id, quod est de iure Divino, & id, quod de iure Ecclesiastico est. De iure Divino est, quantum ad spirituale ius, quod includit ad aliquam functionem, vel ministerium spirituale, & hoc ius vendere, ita est intrinsecè malum, ut nec Summus Pontifex in eo dispensare potest. Ius autem, quod datur in Beneficio ad percipiendos fructus Ecclesiasticos, partim habet de iure Ecclesiastico, in eo, quod merè est temporale, & in hac

consideratione, potest vendi Beneficium ex Papæ dispensatione. Sed regula hoc iuxta dicta, vide num. 238.

244 Ex dictis sequitur, quod taliter conferens, ut asserbat damnata, tenetur ad restitutionem, & quia iniustus contra commutativam iustitiam, & quia simoniacus. Cui autem facienda sit restitutio? Probabilius iudico, quod Ecclesiæ, non autem danti; quia iste iuste privatur pecunia tradita, propter simoniam commissam. Distinguit, & bene Mag. Hozes hic, num. 21. quod si ante collationem Beneficij pactum rescissum est, pretium si iam traditum erat, restitui debet datori; quia nondum perfectum, seu consummatum est contractum. Si verò iam Beneficium collatum, & pecunia tradita, probabilius iudico Ecclesiæ restituendum, non danti: nam iste iuste privatur pecunia elargita propter simoniam commissam. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 100. artic. 6. ad 3. & 5. & colligitur ex iure, cap. *De hoc, cap. Audivimus, de simonia.*

245 Adverte, quod dantur alij tituli, vel iura percipiendi fructus Ecclesiasticos, qui ad minus iuxta opinionem probabilem non sunt Beneficia; talia sunt plures pensiones, Præsimonia, Commendæ Ordinum Militarium, quæ si fuerint purè Clericales, erit simonia eas vendere; si purè Laicales, ut in plurimum sunt Commendæ Militarium, non erit. Si verò mixtæ, ex Bulla quadam Pij V. vendi non possunt, absque simonia labe. Vide

Vide circa hoc Cursum Moral. tom. 4. tract. 19. cap. 2. punct. 9. & 10.

VIGESIMATERTIA propositio.

FRANGENS IEIUNIUM ECCLESIE, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel ex inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subicere præcepto.

Damnata.

EXPLANATIO.

246 **S**entiendum est, quod qui frangit voluntarie, & absque causa, ieiunium Ecclesiasticum, mortaliter peccat, etiam si non faciat ex contemptu, aut ex motivo inobediendi, quia ita declarat Alexander. Ratio est: quia præceptum, lex, aut consuetudo, animo se obligandi introducta, in materia gravi, graviter obligat, nisi aliud constet, ex præcipientis Legislatoris mente; sed ieiunii præceptum, est materia gravis, & potius constat de intentione obligandi in præcipiente: ergo graviter obligat.

247 Adverte, quod sicut ad adimplerem præcepti non requiritur intentio adimplendi illud, sed solum intentio faciendi, quod præcipitur: ita etiam ad peccandum in omittendo rem præceptam, non requiritur intentio non obediendi; sed sufficit, quod omittas voluntarie, cum possis, & tenearis. Ratio est: quia qui præcipit

actum, v. g. Religionis, vel Abstinentiæ, non præcipit actum obedientiæ, sed actum illius virtutis, & cum adimplere ex intentione obediendi, sit actus obediendi, non erit subditus obligatus ad adimplendum ex hac intentione. Vide Cursum Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 2. punct. 7.

248 Et è contra: omittere ex contemptu, & ex motivo inobediendi, addit ad peccatum omissionis duplicem circumstantiam mutantem speciem peccati commissionis, & contra præceptum negativum, superiorem, vel proximum non contemnendi, & contra præceptum non operandi ex motivo inobediendi, quod meo videri negativum est; quia in illo motivo non peccat omittendo, cum ad motivum obediendi non teneatur: ergo committendo, ac consequenter contra præceptum negativum.

249 Non damnantur hic opiniones deobligantes à ieiunio, propter aliquas rationabiles causas, vel excusantes à fractione ex tanta, vel tali materia sumpta, eo quod iudicant parvam: quæ passim apud Autores inveniuntur; ut videri possint in foro consc. tract. 2. cap. 5. §. 4. præcipue à num. 218. Qui scire voluerit, quomodo distinguuntur causæ excusantes ab omissione legis, & causæ, quæ extrahunt ab obligatione legis, videat Salm. nostr. tom. 4. in 1. 2. quæst. 19. de peccat. disp. 5. dub. 6. & Curs. Moral. tom. 3. tract. 11. cap. 2. punct. 10. à num. 158. do.

doctissime Theologizantes, & in foro consc. tract. 3. cap. 2. §. 2. à num. 622.

250 Plures hic P. Corell. congerit opiniones, quæ in præsentī damnatæ non sunt; ut affirmantes, quod viri sexagenarii, & mulieres quinquagenariæ, & dubitantes, an impleverit vigesimum, & primum annum, & infirmi, & valetudinarii, etiam si sua culpa infirmitatem contraxerint, & stomacho debiles, qui horis assuetis alimentum sufficientem sumere non valent, & qui dormire non possunt, nisi cenam accipiant, non obligantur ieiunio. Item nec pauperes non habentes unde vnicum, & rationabile prandium faciant, obligantur; sicut nec vagi, & peregrini ad ieiunia territorij, & locorum per quæ transeunt.

251 Insuper nec damnatur opinio affirmans, quod non peccat mulier, quæ ieiunium omittit timore debilis valetudinis, vel deformitatis, vel gravis metus mariti sui non permittentis illam ieiunare. Et quod nec etiam peccat maritus, qui non ieiunat, eo quod ieiunando redditur impotens ad debitum uxori solvendum. Bonacin. tom. 2. disp. vlt. de præcept. Eccles. quæst. vltim. num. 14.

252 Deinde nec damnatur opinio asserens, quod qui omittit ieiunium, iudicans bona fide sufficientem adesse causam, non peccat, quamvis re ipsa insufficienti sit. Bonac. ibi, num. 20. Sæ, v. ieiunium, num. 14. pro cuius

confirmatione vide in explicatione proposition. 52. damnatæ ab Innocent. XI. num. 850. advertentiam ex Caietano.

253 Item non damnatur opinio Leand. à Sacram. 3. part. tractat. 5. disp. 8. quæst. 140. Sentientis, eum qui magnam sentit in ieiunando difficultatem non ex gula vitio, sed à nimio naturali calore, qui voracitatem excitat, non obligari ieiunio.

254 Nec damnatur opinio affirmans, quod qui ex oblivione, aut inadvertentia per duas vices in die ieiunii quantitatem gravem comedit, non tenetur ad illud ieiunium. Bonac. vbi supr. quæst. 1. punct. 3. num. 8. Nec illa, quæ dicit, quod qui primo mane gravem sumpsit quantitatem, seu inadvertenter, sive malitiose, in quo peccavit, non tenetur eo die ieiunare, quæst. 145. 146. Sed hanc cum Corella non admitto, si pro sufficienti prandio ea cibi sumptio iudicatur.

255 Denique non damnatur opiniones, quæ dubitant de tempore obligationis in circumstantia dubitationis de media nocte, vel initio sequentis diei. Unde qui die Iovis dubitat de media nocte, vel an inceperit dies Veneris: & sufficienti facta diligentia, non vincitur dubium, potest adhuc verita pro Venere comedere. Et contra, si dubitatur de media nocte ad Sabbatum, nondum licebit carnes ientare: quia in primo casu libertas possidet. In 2. possidet lex; & idem de ieiunio di-

dicendum est. Omnia hæc congerit Corell. loc. citat. Circa opiniones horologiorum in observatione, aut de obligatione abstinentiae carnis, aut ieiunij, placuit sequentem resolvere dubitationem: quam in foro cons. tract. 3. cap. 1. §. 3. num. 591. trado his verb. *De aquí resulta una grave dificultad; y es, que se sigue de lo dicho, que se puede vno conformar con vn Relox en la abstinentia de carne, y en el ayuno, y con otro para el ayuno de la Comunión, en esta forma: Supongamos, que el día que precede es de Abstinentia: dà vn Relox las doce para el día siguiente, que no es de abstinentia: Come carne, conformandose con el; y despues de comer carne dà otro Relox las doce; y en este caso, segun lo dicho, dexada la opinion del primer Relox, se puede acomodar con este, en orden a la Comunión, y comulgar esse día; lo qual parece absurdo. Respondo con Lugo de Eucharistia, disput. 15. sect. 2. a num. 48. y con el comun sentir, que el que yá siguió el primer Relox, no se puede conformar con el segundo: lo vno, por la dissonancia dicha; y lo otro, porque se presume, que el Legislador obliga en estos preceptos a no mudar la sententia; si bien, no parece improbable lo contrario; y que si con buena fee siguió el primer Relox, sin intento de seguir despues el segundo, no se ha de condenar, mudando el animo con intento de comulgar, que antes*

no tenia; especialmente si despues de comer carne (y lo mismo de qualquier otro alimento) supo, o se acordó, que avia esse día algun gran Jubileo, o se ofreció otra grave causa de comulgar. Vea se Lugo, num. 47.

VIGESIMA QUARTA propositio.

MOLLITIES, SODOMIA, ET bestialitas sunt peccata eiusdem speciei infimae; adeoque sufficit dicere in confessione se procurasse pollutionem. Damnata.

EXPLANATIO.

256 **S**entiendum est, quod mollities, sodomia, & bestialitas, sunt tria vitia diversae speciei infimae; & consequenter, qui commississet sodomiam, aut bestialitatem, non sufficit, quod in confessione dicat, se procurasse pollutionem, quia ita declarat Alexander, dum contrarium damnat. Et adverte, quod consequentia huius propositionis bona est, supposita falsitate antecedentis; & sic quamvis falsa in Theologia talis propositio, ut Alexander declarat, non opponitur Trident. sess. 14. cap. 5. praecipienti, vel declaranti, quod fateri debent omnes differentiae, & circumstantiae speciei diversae peccatorum.

257 Quod autem pollutio, sodomia, & bestialitas specie distinguantur infima, patet: tum, quia

quia diversam contra rationem dissonantiam dicunt: tum, quia diverso modo deformitatis opponuntur castitati: tum, quia diversa formalis iniustitia fit semini naturae, vel prodigendo illud per pollutionem, vel elargiendo intra eandem speciem individuo, aut vase indebito, vel in bestiam illud effundendo.

258 Et sic debent explicari in confessione, hæc peccata, ut specie diversa, non soluit si consummata sint, verum & non consummata, ut sunt desideria, delectationes morosae, & tactus libidinosi cum viro, aut bestia, & ait Busemb. in 6. Decal. praecepto, dub. 4. in fin. quod si tactus fuerint ex affectu ad personam eiusdem sexus, cum qua habentur, sodomiae malitiam non effugiunt.

259 Non damnantur hic 1. opiniones asserentes, quod in sodomia non est obligatio explicandi, si fuit agens, aut patiens, nec si fuit cum viro, aut foemina; nec si cum eodem, vel diverso sexu; nec si cum consanguineo, aut affine; nec si cum virgine, aut soluta. Vide eas in Dian. 3. part. tract. 4. resol. 101. & 2. part. tract. 4. resol. 105. & in Moya, tom. 1. select. tract. 3. disp. 3. quaest. 3. cap. 3. sed ferè omnes has opiniones reiicio. Qui se cum bestia commiserit, non indiget explicare in confessione speciem bestiae cognita: ut quod fuit cum ove, cane, asina, & c. Dian. 1. part. tract. 7. ref. 2.

260 Non damnatur opinio

affirmans, non esse mortale refricare brutorum verenda, etsi intentione solum videndi curiosè eorum semen. Sed cum Corell. hic, 8. impres. num. 105. non approbo, quia talis actio satis ad venerem provocat. Cum reservantur sodomia, & bestialitas, intelligitur de sodomia, & bestialitate completis, seu consummatis. Sanchez lib. 3. de Matrim. disput. 2. num. 5. Dian. 5. part. tract. 9. resol. 59. & quando sodomia non est perfecta, scilicet, vir cum foemina extra naturale vas, etiam si in prapostero sit, ait Diana, 2. part. tract. 17. & 3. miscel. resol. 62. cum Bonacin. Cruz, & Filliuc. non manere reservatam, nec subiectam poenis decreti Pij V. vide forum cons. tract. 2. cap. 8. §. 1. num. 269. & 270.

VIGESIMA QUINTA propositio.

QUI HABUIT COPULAM cum soluta, satisfacit confessionis praecepto dicens, commissi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam. Damnata.

EXPLANATIO.

261 **S**entiendum est, quod qui habuit copulam cum soluta, non satisfacit praecepto confessionis dicendo, commissi cum soluta grave peccatum contra castitatem; quia ita declarat hic Alexander. Ra-

Ratio est: quia nisi ignorantia invincibili fiat, non satisfit præcepto Divino de integritate materiali confessionis, & hoc, ut suppono, absque gravi causa: ergo confessio est nulla, ac consequenter non adimpletur præceptum de confessione faciendâ. Explicatur hoc: nam licet ex vna parte assentiamus opinioni affirmanti, non dari obligationem ad fatendas circumstantias aggravantes intra eandem speciem; & ex alia, ut certum iudicamus, quod peccatum cogitationis, seu verbi, aut operis non consummati, ut inhonesti tactus absque copulam, & consummatum, ut copula carnalis, si idem habeant obiectum, sunt eiusdem speciei: attamen, si peccatum sit consummatum, seu externum, etsi non consummatum, explicandum est: quia hæc non sunt præcisè circumstantiæ accidentales talis numeri peccati, quæ non fateri debent iuxta opinionem, si speciem non mutant; sed substantiam huius numeri peccati, ut ex communi ait Curs. Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 8. punct. 7. num. 2. unde, qui non fateretur consummationem peccati patrati, non fateretur peccatum, quod commisit. Vide May. tom. 1. select. tract. 3. disp. 3. cap. 5. à n. 42.

262 Ex verbis Concil. Tridentin. colligitur, nam sess. 14. cap. 5. ita loquitur: *Verum cum universa peccata mortalia, etiam cogitationes, homines in filios, & Dei inimicos reddant, necessum est, omnium etiam veniam, cum aperta,*

& verecunda confessione à Deo querere. Vbi ut vides, respectu peccatorum, quæ tantum de cogitatione sunt, ponit illud ampliativum *etiam*, in quo supponit, quod externa declaranda sunt.

263 Non damnatur hic 1. quod quando poenitens fateretur peccatum consummatum, v. g. copulam, non indiget fateri tactus, aut verba obscena antecedentia, & absque interruptione morali ordinata ad copulam; & etiam probabiliter, nec immediate subsequenter: quia sunt appendices, & adhærentes copulæ, ita Moya, tract. 3. disput. 2. quæst. 1. §. 3. à num. 17. & 42.

264 Et generaliter, dicto peccato consummatum, seu sine obiecto, non est necesse explicare cogitationes, verba, & actiones absque interruptione morali ad eundem peccatum ordinatas, nisi habeant circumstantiam speciei diversam. Sic Moya, à num. 17. & ille, qui venereos tactus cum muliere cepit habere absque intentione copulæ, & etiam si cum intentione illam non habendi, si postea copula cum illa secuta fuit, non indiget illam intentionis negationem, seu novam intentionem in confessione aperire. Moya, select. tom. 1. tract. 3. disp. 2. quæst. 2. à num. 2. E contra, ut dictum est, quando peccatum externum datur, non sufficit internum confiteri, sufficit tamen externum dicere, quia exterior actus non subsistit sine interiori, & ita illo explicato, declaratur ille.

ille. At verò interior dari potest absque exteriori; & sic interiori, vel in communi confessio contra eam virtutem commissio, non manet confessum exterius peccatum; quod eo ipso ad substantiam, & individuationem ipsius pertinet; & consequenter non dicitur in confessione peccatum commissum, exteriori non declarato.

265 Non damnantur 2. hic opiniones excusantes ob aliquam gravem, & rationabilem causam ab integritate materiali confessionis. Vide eas in explicatione propositionis 59. damnatae ab Innocentio XI.

266 Pluresque in hac materia vagantur opiniones, & refert hic Corella, non damnantur. Ut qui copulam habuit cum non baptizata, non indiget aperire in confessione eam circumstantiam. Et qui cum mortua pollutionem tantum voluntariam commisit; & qui occasionaliter cum dormiente, non est raptor; & qui cum virgine consentiente absque violentia, non est formalis stuprator; & qui habuit oscula, seu alios tactus cum muliere, etiam impudendis, non indiget explicare in qua parte fuerunt; & sponsus, qui cum sponsa non commiscetur, sed cum alia, non obligatur eam explicare circumstantiam.

267 Torrecilla hic, num. 5. & 6. asserit, non esse in præsentī damnatam opinionem Caramuellis, Terrasini, Tamburini, & aliorum, quos sequitur Verde, quæst. 3. §. 8. num. 65. affirman-

tium, quod qui copulam habuit cum soluta satisfacit confessioni dicendo: *Commissi grave peccatum cum soluta in specie naturali luxuria.* Sed eam opinionem nulloatenus sequor, cum ea forma verborum non explicet copulam, quæ declarari debet, ut hoc numero peccatum dicat poenitens.

VIGESIMASEXTA propositio.

**QUANDO LITIGANTES
habent pro se opiniones æque probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.**
Damnata.

EXPLANATIO.

268 **I**Ta dissonum semper visum fuit rationi, quod Iudex à litigantibus munera, vel dona accipiant, ut non solum ius Canonicum, in cap. Cum ab omni, de vita, & honestate Clericor. & in cap. Statum, de rescript. in 6. & ius civile: L. Plebis cito, ff. de officio Praefatis, & in iure Recopil. Hisp. leg. 16. tit. 5. lib. 2. & in leg. 5. tit. 9. lib. 3. graviter prohibeatur Iudicibus, ut à litigantibus munera accipiant; quæ quidem leges in conscientia, & graviter obligant, ut videre est in Tapia, tom. 2. lib. 5. quæst. 13. art. 6. verum & nationes barbaræ id abhorreere censuerunt, sufficit pro mille celebris iustitia, & exemplar Cambisses

Ratio est: quia nisi ignorantia invincibili fiat, non satisfit praecepto Divino de integritate materiali confessionis, & hoc, ut suppono, absque gravi causa: ergo confessio est nulla, ac consequenter non adimpletur praeceptum de confessione facienda. Explicatur hoc: nam licet ex una parte assentiamus opinioni affirmanti, non dari obligationem ad fatendas circumstantias aggravantes intra eandem speciem; & ex alia, ut certum iudicamus, quod peccatum cogitationis, seu verbi, aut operis non consummati, ut inhonesti tactus absque copula, & consummatum, ut copula carnalis, si idem habeant obiectum, sunt eiusdem speciei: attamen, si peccatum sit consummatum, seu externum, etsi non consummatum, explicandum est: quia haec non sunt praecise circumstantiae accidentales talis numeri peccati, quae non fateri debent iuxta opinionem, si speciem non mutant; sed substantiam huius numeri peccati, ut ex communi ait Curs. Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 8. punct. 7. num. 2. unde, qui non fateretur consummationem peccati patrati, non fateretur peccatum, quod commisit. Vide May. tom. 1. select. tract. 3. disp. 3. cap. 5. à n. 42.

262 Ex verbis Concil. Tridentin. colligitur, nam sess. 14. cap. 5. ita loquitur: *Verum cum universa peccata mortalia, etiam cogitationes, homines in filios, & Dei inimicos reddant, necessum est, omnium etiam veniam, cum aperta,*

& verecunda confessione à Deo querere. Vbi ut vides, respectu peccatorum, quae tantum de cogitatione sunt, ponit illud ampliativum *etiam*, in quo supponit, quod externa declaranda sunt.

263 Non damnatur hic 1. quod quando poenitens fateretur peccatum consummatum, v. g. copulam, non indiget fateri tactus, aut verba obscena antecedentia, & absque interruptione morali ordinata ad copulam; & etiam probabiliter, nec immediate subsequenter: quia sunt appendices, & adhaerentes copulae, ita Moya, tract. 3. disput. 2. quaest. 1. §. 3. à num. 17. & 42.

264 Et generaliter, dicto peccato consummatum, seu sine obiecto, non est necesse explicare cogitationes, verba, & actiones absque interruptione morali ad eundem peccatum ordinatas, nisi habeant circumstantiam speciei diversam. Sic Moya, à num. 17. & ille, qui venereos tactus cum muliere cepit habere absque intentione copulae, & etiam si cum intentione illam non habendi, si postea copula cum illa secuta fuit, non indiget illam intentionis negationem, seu novam intentionem in confessione aperire. Moya, select. tom. 1. tract. 3. disp. 2. quaest. 2. à num. 2. E contra, ut dictum est, quando peccatum externum datur, non sufficit internum confiteri, sufficit tamen externum dicere, quia exterior actus non subsistit sine interiori, & ita illo explicato, declaratur ille.

ille. At verò interior dari potest absque exteriori; & sic interiori, vel in communi confessio contra eam virtutem commissio, non manet confessum exterius peccatum; quod eo ipso ad substantiam, & individuationem ipsius pertinet; & consequenter non dicitur in confessione peccatum commissum, exteriori non declarato.

265 Non damnantur 2. hic opiniones excusantes ob aliquam gravem, & rationabilem causam ab integritate materiali confessionis. Vide eas in explicatione propositionis 59. damnatae ab Innocentio XI.

266 Pluresque in hac materia vagantur opiniones, & refert hic Corella, non damnantur. Ut qui copulam habuit cum non baptizata, non indiget aperire in confessione eam circumstantiam. Et qui cum mortua pollutionem tantum voluntariam commisit; & qui occasionaliter cum dormiente, non est raptor; & qui cum virgine consentiente absque violentia, non est formalis stuprator; & qui habuit oscula, seu alios tactus cum muliere, etiam impudendis, non indiget explicare in qua parte fuerunt; & sponsus, qui cum sponsa non commiscetur, sed cum alia, non obligatur eam explicare circumstantiam.

267 Torrecilla hic, num. 5. & 6. asserit, non esse in praesenti damnatam opinionem Caramuellis, Terrasini, Tamburini, & aliorum, quos sequitur Verde, quaest. 3. §. 8. num. 65. affirman-

tium, quod qui copulam habuit cum soluta satisfacit confessioni dicendo: *Commisi grave peccatum cum soluta in specie naturali luxuria.* Sed eam opinionem nulatenus sequor, cum ea forma verborum non explicet copulam, quae declarari debet, ut hoc numero peccatum dicat poenitens.

VIGESIMASEXTA propositio.

**QUANDO LITIGANTES
habent pro se opiniones aequae probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius praeter alio.**
Damnata.

EXPLANATIO.

268 **I**Ta dissonum semper visum fuit rationi, quod Iudex à litigantibus munera, vel dona accipiant, ut non solum ius Canonicum, in cap. *Cum ab omni, de vita, & honestate Clericor. & in cap. Statum, de rescript. in 6. & ius civile: L. Plebis cito, ff. de officio Praefatis, & in iure Recopil. Hisp. leg. 16. tit. 5. lib. 2. & in leg. 5. tit. 9. lib. 3. graviter prohibeatur Iudicibus, ut à litigantibus munera accipiant; quae quidem leges in conscientia, & graviter obligant, ut videre est in Tapia, tom. 2. lib. 5. quaest. 13. art. 6. verum & nationes barbarae id abhorreere censuerunt, sufficit pro mille celebris iustitia, & exemplar Cambisses*

Perfarum Regis; qui quendam Iudicem muneribus acceptis assuetum decorari iussit, eiusque pellem pendere fecit pro spe-
daculo supra Tribunalis sellam: & instituendo successorem loco decorati Iudicis filium suum; etiam sequentes versus voluit ad Tribunal præ illius oculis poni:

*Sit tibi lucerna pellis, sedesque paterna
Amanibus referas munus, ab aure preces.*

Et ante oculos potius habeant Iudices, quod illis Divinus præcipit Spiritus, Deuter. 16. *Non accipies personam, nec munera: quia munera excæcant oculos sapientum.* Hæc adducit Filgueira.

269 Sentendum est: quod quando litigantes pro se habent opiniones æquæ probabiles, non potest Iudex accipere pecuniam pro sententia ferenda in favorem unius partis præ alia; quia ita declarat Alexander. Ratio est: tum, nam ex pacto cum Republica tenetur cum suo solo salario se contentum esse.

270 Et cum sit contractus implicitus cum Republica administrandi iustitiam indemnem, hoc est, absque acceptatione pretij, nequit Iudex à parte in cuius gratia sententiam profert, aliquid accipere, in tantum, ut dixerit Mendo in statuta, decis. 6. quæst. 7. *Sententiam pro pretio datam, non solum esse prohibitam iure naturali, & positivo, sed nullitatem ex hoc capite contrahere.*

271 Tum: quia pro admini-

stranda iustitia commutativa, non potest Iudex aliquid accipere; sed Iudex in hoc casu obligatur ex iustitia commutativa ad proferendam iustam sententiam: ergo nihil potest accipere, ut proferat in præsentis casu sententiam pro qualibet parte æqualem probabilitatem habente, cum pro qualibet iusta sit sententia: tum, quia Iudices passim obcæcati, interesse oblato, iudicarent, opinionem partis offerentis, esse æquæ cum alia probabilem. Vnde sequitur, quod nec ab alio tertio accipere debet Iudex aliquid, ut in favorem unius partis dicat sententiam, ob eandem rationes, Hozes, n. 12.

272 Fortiori ratione asserendum est, non posse Iudicem aliquid accipere pro ferenda sententia in favorem litigantis probabiliorem opinionem habentis: cum fortius pro illo militet iustitia. Corella hic.

273 Adverte: quod non solum de pecunia, verum de quolibet alio dono pretio æstimabili, intelligenda est damnatio; & etiam de remissione debiti ad quod Iudex tenebatur. Item notare debes, hanc huius propositionis damnationem intelligendam esse tantquam in materia lethalis peccati, si ea, quæ à Iudice recipitur gravis fuerit; quia ex genere suo peccatum mortale est; cum in linea iustitiæ sit, nisi materia levis fuerit, quidquid in contrarium opinari nitantur aliqui. Corella hic, num. 162.

274 Non damnatur hic 1. as-

serere cum Lessio, lib. 2. de iust. cap. 14. dub. 9. num. 64. quod attento iure naturæ, non est contra iustitiam, nec ad restitutionem tenetur Iudex aliquid à litigante recipiens pro ferenda sententia in favorem unius partis, æqualem probabilitatem habentis cum alia: nam exitum à damnatione sibi hæc opinio parat: cum non affirmet, hoc etiam ex iure positivo (quod ita fieri prohibet) licite accipi posse. Huic tamen opinioni non assentio, sed constanter affirmo ius naturæ lædere Iudicem modo dicto à litigante accipientem. Filgueir. in præsent. vide Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 8. num. 179. & 180. qui eam opinionem non improbat, ex eo quod Iudex ita accipiens non lædit ius dantis, & iste spontaneè, ut præsumi debet (licet ex pacto) obtulit, & alias non tenebatur Iudex pro hac determinata parte proferre sententiam; & pro hoc asserto citat Lessium, lib. 2. cap. 14. dub. 9. num. 64. & alios; ipse verò contrarium sequitur cum Palao, tom. 7. disp. 2. punct. 21. num. 3. & Dian. 3. part. tract. 5. resol. 55.

275 Nec valet dicere non teneri Iudicem ex probabilissima opinione restituere, quæ ob sententiam iniustam accepit: ergo neque quæ pro iusta. Sed contra: nam admissa ea opinione, magna datur disparitas: quia oblatum pro iniusta sententia recipitur pro eo quod Iudex non tenetur facere, & sic adimpleto pacto, etiam de

re turpi, validè accipiet Iudex: obligatur tamen ad restitutionem damni illati parti. At verò sententiam iustam debet ex obligatione iustitiæ proferre; & consequenter nihil validè, & absque obligatione restituendi accipere potest. Hozes hic, num. 16.

276 Non damnatur 2. quod Iudices, tam Sæculares, quam Ecclesiastici, aliqua parva materia esculenta, vel proculenta recipiant, omnino liberaliter oblata, id est, nullo interveniente pacto explicito, aut implicito. Ita prædictus Curs. num. 175. & Torrecill. hic, à num. 142. Et securiori conscientia id fieri potest post latam sententiam absque prædicto pacto; quia propositio non dicit: *Quia protulit sententiam, sed pro ferenda sententia*: ut ego assero in foro consc. super hanc propositionem.

277 Adverte, quod DD. Inquisitoribus est prohibitum recipere quæcumque dona à quibuscumque, etiam Officialibus Sancti Tribunalis, sub poena excommunicationis latae sententiæ, ut constat ex instructione 1. Hispanensi, cap. 25. ex instructione 2. cap. 1. ex instructione 4. cap. 15. Sanchez, tom. 1. consilior. lib. 3. cap. unic. dub. 2. num. 6. ex Simancas.

278 Non damnatur 3. quod pars offerat ex aliquo pacto cum Iudice, ut pro ipsa ius dicat; quia propositio solum de Iudice accipiente loquitur; tamen illicitum omnino iudico, ut potè alliciens,

seu cooperans ad peccatum Iudicis. Nisi hoc faciat ad suam redimendam vexationem, quam timet. Ita Corella hic, 8. impressum. 168. qui addit num. 169. non esse damnatum, quod Iudex possit licite accipere pretium pro terminanda vna causa ante aliam, non poscentem prius finiri ex iustitia; quod quidem distinctum est à causa damnationis. Torrec. num. 126.

VIGESIMA SEPTIMA propositio.

SI LIBER SIT ALICUIUS
iunioris, & moderni debet eius opinio censeri probabilis, dum non constet reiectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.
Damnata.

EXPLANATIO.

279 **S**upponendum est, quod opinio dupliciter probabilis dicitur, & ab intrinseco, & ab extrinseco. Tunc dicitur aliquem habere opinionem ab intrinseco probabilem, quando eius assensus fundatur in ratione bonae appaerentiae. Tunc ab extrinseco, quando solum fundatur in extrinseca auctoritate doctorum. Sentientium ergo est, non esse sufficiens fundamentum, ut censeatur probabilis opinio, quod sit impressa in libro alicuius iunioris, etsi non constet reprobata esse ab Ecclesia; quia ita declarat Alexander.

Ratio est: nam talis propositio scandalosa est, cum ruinosum iter ostenderet ad torsequendas satis debiles opiniones, & plures fortè improbables, quae passim in lucem prodeunt; & nec ex eo quod impressa, & iunioris sit, vel ab Ecclesia non reprobata, est probabilis opinio.

280 Nec obstat dicere, quod opinio impressa, non solum habet iunioris auctoritatem, verum & aliorum ad minus duorum virorum in scientia scholastica, & morali versatorum, qui librum approbarunt. Respondeo, quod ad libri revisores solum attinet praecavere, ne liber quid contineat contra dogmata, & mores, & dignum censura scholastica; & non curant illi ponderare opiniones. Item, quia revisores valde transeuntè librum revident, quia non ita, ut fas erat, praecceptum, seu ordinem revidendi accipiunt. Filgueira, & Lumbier hic, numer. 771.

281 Nota tamen, quod opinio damnata sequi potest in causa urgentis necessitatis: nam ipsa casus urgentia probabilitatem dat in practica, ut ait Portel de opinione eligenda, ubi dicit: *In causa magna necessitatis urgentis, ipsa necessitas quasi est probabilissima ratio.* Et Sanchez, lib. 2. de Matrimon. disp. 36. num. 8. dicit: *Id quod non indicatur alias probabile, redditur probabile per urgentem necessitatem, & periculum imminens.*

282 Non damnatur hic 1. as-

serere, quod sit probabilis, & sequi potest opinio moderni Auctoris, non passione ducti, & in Theologia, non praecise scholastica, sed morali docti, timorata conscientiae, & non singularis communiter in opinionibus. Ita Lumbier, tom. 2. fragm. apend. 2. fragm. 7. num. 632. nam hoc non est praecise, quia est opinio impressa iunioris. Corell. n. 174.

283 Vnde ex Castro Palao, tom. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 1. num. 3. potest iunior doctus, pius, & gravis opinionem reddere probabilem, si eam solida ratione fundet, quamvis à nullo alio materia sit controversa; & etiam si ab aliquibus tractata fuerit, contra eos sua verè fulcita opinione insurgere valet, practiceque probabilem efficere potest. Quae Palai opinio hic damnata non venit; quia non ex eo praecise, quod ex iuniore, & quia impressa est; sed alijs allatis circumstantiis, probabilem, & ad praxim reducibilem esse affirmat; ita Corell. n. 175.

284 Et hinc infert, quod Auctor singularis potest opinionem contra communem assensum facere, si solida ratione, & non transeuntè, sed ex professio rem controversam tractet. Villal. tom. 1. tract. 1. disp. 4. num. 7. Palao citat. num. 5. & dummodo talis opinio ab alijs non reiiciatur communiter, ut improbabilis, nec ab Ecclesia damnata sit.

285 Non damnatur 2. quod possit sequi opinio viri communiter habiti, ut docti, verbaliter,

& bona fide consulti, etsi doctiores alii inveniri possent, quia onerosum valde cesset doctiores semper querere circa interiora, & quae saepe accidunt. Et propositio solum de opinione impressa loquitur, quae plus occasionis permanens, & profusa praefert, & non debet extendi, intelligitur hoc dummodo casus non sit gravissimus, nam si talis fuerit, doctiores consulendi sunt. Addit Torrecilla hic, num. 12. quod Confessarii mediocriter docti in Theologia Morali, & timorati possunt resolvere, medio prudentiali fundamento, casus non difficiliore, si urgeant. Vnde in foro cum Salas de probabilitate, quod parochiani, praecipue in opidulo, sequi possunt opinionem sui Parochi, non habiti ut illitterati.

286 Non damnatur 3. asserere, quod practica virorum approbatae virtutis, dat probabilitatem operibus, sine scrupulo ab ipsis factis: nam videre in talibus prudentia, & virtute praedictis ea opera ad usum redacta, non est leve, sed fundamentum grave, ad secutam praxim in alijs ita Torrec. n. 13. ex Sa, Enriq. Aug. & Hozes.



VIGESIMA OCTAVA

propositio. mulierum
POPULUS NON PECCAT,
etiamsi absque vlla causa non reci-
piat legem à Principe promul-
gatam. Damnata.

EXPLANATIO.

287 **S**entiendum est, pec-
care Populum, le-
gem à Principe pro-
mulgatam non recipientem abs-
que vlla causa, quia ita declarat
Alexander. Ratio est: nam agit
Populus contra ius Principis im-
perantis, *Ly, peccare*, intelligitur
graviter, aut leviter iuxta legis
materiam.

288 Attende nunc ad verba
D. Pauli 1. ad Rom. *Omnis anima
potestatibus sublimioribus subdita
sit, &c. Itaque qui resistit potesta-
ti, Dei ordinationi resistit; qui au-
tem resistunt, ipsi sibi damnationem
acquirunt.* Et post pauca conclu-
dit Apostolus: *Idem necessitate sub-
diti estote, non solum propter iram,
sed etiam propter conscientiam.* Vbi
(ut vides) in conscientia ponit
Apostolus obligare, Principis obe-
dire legi promulgatae, & ex his
verbis D. Pauli probat Illustr. Ta-
pia, tom. 1. de legib. lib. 4. quest.
9. art. 1. num. 2. *Hoc esse certum
secundum fidem.* Apud Hozes hic,
num. 9.

289 Dices: Opinio Bonacin.
disp. 1. de legib. quest. 1. punct.
4. num. 47. & Valent. tom. 1.

disp. 7. quest. 5. & aliorum asse-
rentium, quod ut obliget lex pro-
mulgata, requiritur, quod eam
Populus acceptet, non damnatur
hic, quod etiam iuxta citatos, in-
telligitur de legibus Pontificis
Summi, vel alterius Praelati Ec-
clesiastici, si non exprimunt, quod
independentè ab acceptatione
obliget: ergo non peccat in hac
non damnata opinione Populus,
etiamsi absque vlla causa, legem
non recipiat. Respondet. quod
etiam supposita hac opinione, est
quid distinctum, non recipere le-
gem, ac quod lex non maneat
cum rigore obligandi ad eius ob-
servationem: unde, quia lex ut
obliget, non habet ultimum com-
plementum, independentè ab
acceptatione Populi, ideo Prin-
ceps iure Principis, cuius solum
est legem ferre, præcipit Populo,
ut eam recipiat; & non obedien-
do, peccant contra ius Principis;
non tamen frangunt legem, quia
ista legis vigorem, & comple-
mentum nondum habet. Vide
Curs. Moral. tom. 3. tract. 11.
cap. 1. punct. 7. num. 97. Lumb.
fragm. num. 773.

290 Non damnatur hic asse-
rere, non peccare populum legem
non recipientem, ob aliquam
rationabilem causam; quia propo-
siti affirmat, *absque vlla causa.*
Quæ quidem causæ sufficientes
sint, ut lex non recipiatur? Res-
pondeo iuxta opiniones probabi-
les esse plures. Prima si lex diffi-
cilis observandi est, ut ait Suarez,
lib. 4. de legib. cap. 16. num. 4.
fine.

fine. 2. Si in lege ferenda, non
observat Princeps iura populi, qui-
bus se obligavit. 3. Non obligat
recepta lex toto tempore, quo
durat interpellatio pro exonera-
tione ab ea. 4. In opinione exi-
gente acceptationem populi ut
obliget, non obligat iuxta aliquos
huius opinionis, si dubitatur, an
sit recepta, seu in usu; ita Diana,
1. part. tract. 10. resol. 3. & 4.
part. tract. 3. ref. 14. vide Cursum,
num. 104. 109. & 110. 5. Si ex
observatione legis sequitur scan-
dalum. Torrecilla hic, 1. impres.
num. 15.

VIGESIMA NONA

propositio.
IN DIE IEIUNII, QUI SE-
pius modicum quid comedit, et si
notabilem quantitatem in fine co-
mederit, non frangit ieiunium.

Damnata.

EXPLANATIO.

291 **S**entiendum est, quod
qui in die ieiunii se-
pius modicum quid
comedit, si in vltima parvitate co-
mesta pervenit ad notabilem
quantitatem, frangit ieiunium;
quia ita declarat Alexander; &
hoc non solum, quando ex inten-
tione antecedenti eas in eo die
sumendi, sed etiam si ex acci-
denti ratione occasionis occurren-
tis sumantur.

292 Ratio est: nam reverà
magnam quantitatem comedit,

quamvis per parvas comestiones.
Sicut, qui per parva furtiva ad mag-
nam summam accedit. Et quia non
est in potestate comedentis, quod
illæ parvitates non uniantur in
stomacho ad nutritionem; & con-
sequentè moraliter ad peccatum.
Limita dummodò illæ parvæ in
vno die repetitæ comestiones non
fiant ex inadvertentia: nam ad
minus non erit peccatum, licet
materialiter ieiunium frangatur;
neque ideo relinquenda est colla-
tio: nisi proximè ad illam sumptus
fuerit cibus. Corella, Lumbier,
Torrecilla. Unde omnia esculen-
ta (non poculenta) licet sint fru-
ctus terræ, ut uvæ, poma in quan-
titate notabili sumpta, etsi minu-
tatim, frangunt ieiunium. Plus
tamen in his requiritur, quia ma-
gis aquatilia, & minoris alimen-
ti sunt.

293 Et sicut qui in die fe-
sto, tres, aut quatuor laborat ho-
ras diversis diei temporibus, non
ideo non omittit diem sanctificare,
sed potius observationem diei fe-
sti graviter frangit; ita hic in par-
vis materiis sumptis.

294 An autem sicut ad mag-
nam quantitatem in furtivis par-
vatim sumptam, plus materitè re-
quiritur, quam si vnica vice su-
meretur; ita etiam ad quan-
tatem in dentaculis magnam
magis desideratur; ac si vnica
prandio sumeretur? Indico, posse
sub opinione vagari. Et pro parte
affirmante ita probari potest. Nam
alimentum minutatim, & per di-
versas comestiones sumptum, nisi

in sensibus, non ita fovet, ac simul rationabili moderatione, lenitatum, sicut virtus unita fortior est, & cum hoc dubium solum militet, & circa quantitatem magnam assignandam, nihil contra damnationem sentimus.

295 Inclino tamen assensum meum parti neganti, id est, non ita in utroque casu se habere; & asserere non posse plus materiæ constitui in cibo pro parvitate materiæ in die ieiunii, ex eo quod diversim sumatur; & disparitas inposito exemplo est: Nam in furtis, ideo aliqua materia est gravis, quia infert damnum grave: unde quoties damnum illatum per furtum non iudicatur grave, non erit peccatum grave; & sic non est attendenda materia secundum se, sed in ordine ad damnum; & cum non censeatur, ita grave nocuum, quando paulatim aliquid sumitur, ac quando simul, ideo requiritur plus materiæ, ut accedat ad gravem, cum divisim, seu paulatim ablatur, ac simul. In abstinentia autem per ieiunium non præcipitur directe, quod alimentum foveat: nam si postquam magna quantitas sumpta est, evomatur, etiam si ea intentione comesta fuerit, non ex hoc ieiunium non frangitur; sed præcipitur tantum abstinentia cibi secundum se: unde id, quod secundum se excedit de parva quantitate semper excedit, sive unica, sive diversis vicibus sumatur: & licet finis Ecclesiæ, in ieiunijs sit maceratio carnis, seu extenuatio

illius, contra quem finem nihil opponit, qui ea intentione sumit cibum, ut statim evomat: nec ille, qui minutatim illam parvam quantitatem paulo, plus maiorem ea de causa sumit: cum ita sumpta, minus alit, & fovet. Tamen in præceptis Ecclesiæ, & humanis non est in eorum observantia attendendus finis, ut serventur, sicut in præceptis naturalibus, sed observandum, quæ secundum se præcipiunt.

296 Non damnatur 1. asserere, quod parvitas materiæ sint duæ alimenti viciæ, ut assert Diana, 5. part. tract. 5. resol. 11. sive simul, sive divisim sumptæ, sed non cuiuscunque materiæ, ut carnis, casei, ovorum, sed panis, aut fructuum, ut amigdalorum, pomorum, uvarum, ficorum, etiam si eorum, quæ si cum causa sumantur, ut ne defiant vires, vel ne potus noceat, vel cocus, vel custos infirmorum, ut degustet condimentum, etiam si parumper carnis pro hoc fine edat, non erit peccatum: si absque causa sumantur, erit veniale. Parvitas carnis non debet excedere octavam partem viciæ; ita Leand. in præceptis Ecclesiæ, part. 3. tract. 3. disp. 2. quæst. 13.

297 Rogatus autem ab amico, unica vice in die poterit quis absque peccato parvitatem sumere: non una ab uno, altera ab alio; & idem assero de circumstantia, ne potus noceat: nam pro unica vice tantum concedo absque peccato. Corella, num. 183.

To

Torrecilla, num. 8. nisi materia pro qualibet vice sumpta ad duas viciæ non accedat: quia tunc casus reperi potest sumptio toties, quoties maneat intra eandem quantitatem: unde si qualibet vice dimidiam tantum summas viciæ, quater in die id facere poterit, absque peccato veniali cum aliqua adsit causa.

298 Insuper, qui manè sumptis parvitatem, si vespere nova, & singularis causa gravis accidat, ut fermocinatio, aut iter, aliam parvitatem sumere poterit, servato ieiunii merito; quia rationabile videtur, ait Corella hic, 8. impr. num. 187. ad omnia hæc vide Diana, 5. part. tract. 5. à resol. 10. & 1. part. tract. 9. resol. 24. & 29. & à ref. 43. Non damnantur 2. opiniones versantes circa assignandam notabilem, vel parvam digressionem inter prandium: ut si occurrat negotium ante finitam manducationem, quasi dimidiæ horæ, & plus iuxta alios, eo finito, continuari potest.

299 Non damnantur opiniones asserentes, chocolatum non frangere ieiunium. Sive quia ab Ecclesia toleratur; sive quia potus dicitur, aut per modum potus sumitur; sive quia maior quantitas, quæ est aqua, minorem ad se attrahit; unde si aqua potus est, erit potus chocolatum: sed ego nullatenus his assentio, & frangere ieiunium assero, nisi pro parvitate materiæ vasculum unicum sumatur; ita Diana, 5. part. tract. 5. resol. 11. & 4. part. tract. 4.

resol. 194. vide pro his forum conscient. tract. 2. cap. 5. §. 3. à num. 216.

300 Dubiolum proponit, & resolvit Mag. Hozes hic, à num. 11. cum Leand. de Mure. tom. 2. disquisit. lib. 6. disp. 2. ref. 9. Utrum, nimirum materia collationis, v. g. octo viciæ cibi possint diversis horis diei sumi, ut per tres, quatuor, aut quinque vicibus? Ad quod certissime cum ipsis respondet, non servari eo modo ieiunium. Ratio est: tum, quia formam ieiunii introduxit consuetudo; sed modus prædictus est contra eam: ergo est contra formam ieiunii: tum, quia prandium posset similiter per tres, aut quatuor vices in die distribui: tum denique, quia privilegium (ait Hozes) contra ius commune stricte interpretandum est: sed collatio introducta est contra ius commune, sive contra unicam comestionem, quæ est in forma ieiunii: ergo stricte intelligendum, & accipiendum est; & consequenter, quod prædicta materia collationis continuata unica vice, non distributa diversis diei horis, licet sumi.



TRI-

TRIGESIMA PROPOSITIO.

OMNES OFFICIALES, QUI in Republica corporaliter laborant sunt excusati ab obligatione ieiunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum ieiunio. Damnata.

EXPLANATIO.

301 **S**entiendum est, quod omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, ut excusentur à ieiunio, debent se certificare, non esse compatibilem eorum laborem cum ieiunio, quia ita declarat Alexander. Ratio est: nam ieiunii lex est in vigore, & possessione: ergo dum practice non certificentur Officiales, quod eorum labor moraliter non est compatibilis cum ieiunio, ieiunare debent.

302 Vnde, qui dubius negativè manet de sufficienti causa excusante, non est excusatus, usque dum certificetur, quia praeceptum est in possessione.

303 Dixi, negativè manet. Nam, qui positivè dubius est, videlicet, quia opinatur, vel ab intrinseco, hoc est, à ratione probabili, cui assentitur, vel ab extrinseca auctoritate, non esse compatibile ieiunium cum labore (intellige moraliter, hoc est, absque considerabile incommodo) potest talem opinionem in practica sequi, dictamen implicitè sal-

tim faciendo, quod sit licitum opinionem sequi; quia non exigitur in humanis actibus alius modus se certificandi de executione, aut de obligatione à lege: & adverte, quod eo ipso, quod quis determinetur ad opinionem sequendam, implicitè facit dictamen de licito eius usu. Vide circa hoc Moyam, tom. 1. select. tract. 1. quaest. 6. num. 15. 19. & 31. & §. 6. vide etiam explicationem proposit. 1. damnatae ab Innocentio X. numero. 1.

304 Officia, quorum labor, si magna sit partis diei, incompatible cum ieiunio iudicatur, sunt omnia onerosa, & defatigantia, ut ea, quae habent agricolae, hortulani, fabriferrarii, & alij huiusmodi; & non solum corporaliter laboriosa, verum & attentionem, & ratiocinationem exigentia, si diuturna fuerint, & huiusmodi sunt exercitia Praedicatorum, qui ter, aut quater in hebdomada praedicant cum fervore, & sic isti deobligantur à ieiunio quadragesimae, insuper dies, & vesper sermonis excusat eos. Item Confessarii, qui ferè per diem confessiones audiunt, Lectores etiam, & scholastici, qui totius diei labore fatigantur. Denique Advocati, Procuratores, Iudices, Scribae, Notarii, quando diuturnè in suis Officijs occupantur, excusati sunt à ieiunio, plura circa hoc videri possunt in Trullenc. lib. 3. cap. 2. a dub. 7. copiosè ista tractante. Alii autem Officiales, quorum labor levior est, ut Pictores, Su-

tores, Barbitonfores, & alij huiusmodi non deobligantur à ieiunio, quia cum eo labor eorum compatitur, nisi addatur circumstantia debilitatis laborantis, vel aliqua infirmitas, propter quam sufficienter defatigantur. Diana, 1. part. tract. 15. resol. 37. excusat praedictos, si toto die in his officijs laborant ex declaratione Eugenij IV.

305 Lumbier hic, num. 777. & Torrecilla, asserunt, quod Eugenius IV. licet excuset Officiales à ieiunio, tamen ex quadam declaratione, quam adducit Compendium Fratrum Minorum, v. ieiunio, num. 2. declaravit, quod intelligendus est de Officialibus in officiis nimis defatigantibus, numer. anteced. relatis; non verò de his, quae hoc numer. referimus, non ita laboriosa. Pauperes, qui commodè unicum rationabile prandium facere non valent, eo quod ostiatim, v. g. per domos Religiosorum vagantur, in quorum nulla sufficienter accipiunt pro vna manducatione, non obligantur ad ieiunium. Si autem in aliqua rationabiliter ientarunt, vel in duobus, aut tribus per modicam interruptionem unius, vel duarum horarum satis pranderunt, ad ieiunium tenebuntur. Lumbier hic, num. 779.

306 Mag. Hozes hic, num. 11. Regulam ponit pro diversis casibus occurrentibus, ait enim: *Aunque be dexado esto ultimo indeterminado, y confuso* (loquitur de alijs officijs, & occupationi-

bus; de quibus non facile cognoscitur excusatio à ieiunio) *para dar una regla general*, con que se puedan decidir muchos casos, digo, que esto queda à la prudencia de buen varon, que consideradas todas las circunstancias, determinará los Oficios, que tienen trabajo incompatible con el ayuno; y es muy cierto, que si dichos Artifices no pueden cumplir con sus oficios ayunando, o si son de flaca, y débil complexion, están excusados; y por ultimo, se ha de notar, que aunque se engañe el Confessor, o el mismo Artifice, juzgando con buena fee, que ay causa bastante para excusar del ayuno, no pecará mortalmente, aunque *in rei veritate* no la aya; lo qual advierten algunos Autores, porque aviendo buena fee, y voluntad, *mitius agitur cum lege, quam cum hominibus*. L. Celsus, ff. de recept. arbitr. hucusque Hozes.

307 Doctrinam pariformem, nec minus utilem assero in foro conscient. tract. 2. cap. 5. §. 3. num. 222. per sequentia verba: Para corona deste §. advierto con Cayetano, 2. 2. quaest. 147. artic. 2. dub. 2. y Silvestr. quaest. 8. dict. 1. y verb. *Missa*, 2. quaest. 1. dict. 6. y otros, que los que dexan de ayunar, à oír Misa en dias de obligación, juzgando con buena intencion, que ay causa para ello, no aviendola en la realidad, no pecan mas de venialmente; lo qual se entiende, aunque la ignorancia que en esse juicio

cio tienen, si fuera respecto de precepto de Derecho Natural, seria vencible, y gravemente peccaminosa, no crassa, o supina; de lo qual se vea à Sanch. lib. 1. Summae, cap. 17. num. 21. y sera conveniente dexarlos en esta fee. Aunque parece esta doctrina conforme à la proposicion 30. condenada por Alexandro VII. bien mirado no lo es; porque aqui se afirma, que ay ignorancia invencible; pero que esta si fuera respecto de precepto natural, dificultosamente se juzgara invencible, mirada de parte del mismo precepto: lo vno, porque este pide mas advertencia, y el mismo la excita: lo otro, porque la mucha suavidad con que la Iglesia se porta en sus Preceptos (especialmente los que tienen por fin el exercicio de virtud) les hace creer à muchos, que son bastantes algunas desconvenciones, que en su observancia hallan, para ser excusados dellos: Lo cierto es, que si se ofrecio duda, o escrúpulo de si avia bastante excusa del ayuno, debian assegurarse, o certificarse; y no aviendola, pecaron gravemente, dexando de ayunar sin deponer duda, o escrúpulo; y contra esto parecen aquellas palabras de la proposicion condenada: *Ni estan obligados à certificarse si el trabajo es incompatible con el ayuno.*

308 Sexagenarius etiam si robustus, excusatur à ieiunio iuxta probabilem opinionem, quam refert Diana, 1. part. tract. 9. ref. 20.

insuper mulier quinquagenaria; & sufficit, quod sexagenarius, aut quinquagenarius annus captus sit: Vide hæc, & alia in foro conscient. tract. 2. cap. 5. §. 3. à num. 216.

TRIGESIMAPRIMA. propositio.

EXCUSANTUR ABSOLUTE A præcepto ieiunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiam si iter necessarium non sit, & etiam si iter unius diei consistant.

Damnata.

EXPLANATIO.

309 **A**dvertendum, quod licet hæc propositio tria asserat: 1. quod excusantur à præcepto ieiunii omnes illi, qui equitando iter agunt, quomodocumque fiat: 2. etiam si iter necessarium non sit: 3. Et etiam si iter sit unius diei; & omnia damnantur ab Alexandro. Tamen 2. & 3. sunt ampliationes, & adherentia ad primum; ad illud scilicet, verbum: *Equitando.* Vnde declarat Alexander: quod non excusat à præcepto ieiunii iter equitando, si iter solum sit unius diei; & ut ait Bonacia de Præcept. Eccles. disp. ultim. quæst. 1. punct. ultim. num. 11. *Hoc genus itineris (nimirum equitando) facilius peragitur cum ieiunio, quam repleto ventre.* Præcipua ergo ratio est: qui iter unius diei

diei, & in suavi, seu morigerato quadrupedo, levisque gressus non defatigat equestrem, nec debilitat sufficienter pro excusando ieiunio.

310 Si autem iter necessarium non fuit, & tamen in eo factis defatigatus est homo, de facto obligatus non manet. Sed inspicendum est, utrum prævideri se ex illo impediendum ad ieiunandum, & si prævedit, tunc peccavit contra præceptum. Attende tamen ad sequentia.

311 Adverte, non esse damnatam hic opinionem NN. Salmon. tom. de peccat. disp. 5. dub. 6. à num. 103. cum utroque Sanchez, Filiuc. Fagundez, & alijs asserentium, non esse peccatum grave contra legem opponere impedimentum ad adimpletionem legis graviter obligantis, si tale impedimentum (nota) extrahit subditum ab obligatione legis. Etiam si apponatur animo eximendi se ab ea; & huiusmodi est defatigatio, etiam voluntarie, hoc est, sine aliqua necessitate causata; & huiusmodi etiam est infirmitas voluntarie, & absque causa sumpta, ut est effusio sanguinis per scissionem venæ, quamvis peccet aliàs graviter contra propriam charitatem. Ratio est: quia Ecclesia non obligat defessos, vel infirmos.

312 Sed non est huiusmodi, qui Breviarium projicit in mari, ne recitet: quia etsi talis excusatus sit, dum non habet, manet sub obligatione legis; & sic peccavit

contra legem, quando impedimentum apposuit, cum non se extraxerit ab obligatione. Et huiusmodi etiam est, qui prævicens se omitturum Sacrum in die festo, somno se tradidit: nam etiam in hoc casu manet sub obligatione legis. Et hoc licet, supposito impedimento, maneat uterque excusatus; quia non est idem, non obligatio, ac excusatio ad obligationem implendam. Vide Salmon. titens. à num. 98. & 105. in fine, & Curs. tom. 3. tract. 1. cap. 2. punct. 10. à num. 158. & num. 164. casum propositionis præcisè excipio, si in hac doctrina comprehenditur, quia ruinosum cum Sancta Ecclesia iudicari debet. Vnde non est damnatum asserere, quod qui pedestres iter non necessarium agunt unius diei tantum, vel trium leucarum, si debiles sunt etiam intentione se ab obligatione legis eximendi, non peccant graviter. Vide ad hæc omnia forum consc. tract. 3. cap. 2. §. 2. n. 622.

313 Non damnatur hic 1. asserere, quod si iter sit plurium dierum, quamvis equitando, deobligat à ieiunio; & idem, etiam si in curru, lectica, vel ferculo, vulgò *coche*, o *litera*, sed hoc cum debilitate iter agentis regulandum est; & si iter sit cursatim, vulgò *à la posta*, quamvis unius diei sit, etiam deobligat: Vide Leand. à Sacrament. de ieiunio, tract. 5. disp. 8. quæst. 99. Non tamen concedo, quod si iter sit duorum, vel trium dierum, deobliget ieiunium;

cio tienen, si fuera respecto de precepto de Derecho Natural, seria vencible, y gravemente peccaminosa, no crassa, o supina; de lo qual se vea à Sanch. lib. 1. Summae, cap. 17. num. 21. y sera conveniente dexarlos en esta fee. Aunque parece esta doctrina conforme à la proposicion 30. condenada por Alexandro VII. bien mirado no lo es; porque aqui se afirma, que ay ignorancia invencible; pero que esta si fuera respecto de precepto natural, dificultosamente se juzgara invencible, mirada de parte del mismo precepto: lo vno, porque este pide mas advertencia, y el mismo la excita: lo otro, porque la mucha suavidad con que la Iglesia se porta en sus Preceptos (especialmente los que tienen por fin el exercicio de virtud) les hace creer à muchos, que son bastantes algunas desconveniencias, que en su observancia hallan, para ser excusados dellos: Lo cierto es, que si se ofrecio duda, o escrúpulo de si avia bastante excusa del ayuno, debian assegurarse, o certificarse; y no aviendola, pecaron gravemente, dexando de ayunar sin deponer duda, o escrúpulo; y contra esto parecen aquellas palabras de la proposicion condenada: *Ni estan obligados à certificarse si el trabajo es incompatible con el ayuno.*

308 Sexagenarius etiam si robustus, excusatur à ieiunio iuxta probabilem opinionem, quam refert Diana, 1. part. tract. 9. ref. 20.

insuper mulier quinquagenaria; & sufficit, quod sexagenarius, aut quinquagenarius annus captus sit: Vide hæc, & alia in foro conscient. tract. 2. cap. 5. §. 3. à num. 216.

TRIGESIMAPRIMA. propositio.

EXCUSANTUR ABSOLUTE A præcepto ieiunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiam si iter necessarium non sit, & etiam si iter unius diei consistant.

Damnata.

EXPLANATIO.

309 **A**dvertendum, quod licet hæc propositio tria asserat: 1. quod excusantur à præcepto ieiunii omnes illi, qui equitando iter agunt, quomodocumque fiat: 2. etiam si iter necessarium non sit: 3. Et etiam si iter sit unius diei; & omnia damnantur ab Alexandro. Tamen 2. & 3. sunt ampliationes, & adherent à ad primum; ad illud scilicet, verbum: *Equitando.* Vnde declarat Alexander: quod non excusat à præcepto ieiunii iter equitando, si iter solum sit unius diei; & ut ait Bonacia de Præcept. Eccles. disp. ultim. quæst. 1. punct. ultim. num. 11. *Hoc genus itineris (nimirum equitando) facilius peragitur cum ieiunio, quam repleto ventre.* Præcipua ergo ratio est: qui iter unius diei

diei, & in suavi, seu morigerato quadrupedo, levisque gressus non defatigat equestrem, nec debilitat sufficienter pro excusando ieiunio.

310 Si autem iter necessarium non fuit, & tamen in eo factis defatigatus est homo, de facto obligatus non manet. Sed inspicendum est, utrum prævideri se ex illo impediendum ad ieiunandum, & si prævedit, tunc peccavit contra præceptum. Attende tamen ad sequentia.

311 Adverte, non esse damnatam hic opinionem NN. Salmon. tom. de peccat. disp. 5. dub. 6. à num. 103. cum utroque Sanchez, Filiuc. Fagundez, & alijs asserentium, non esse peccatum grave contra legem opponere impedimentum ad adimpletionem legis graviter obligantis, si tale impedimentum (nota) extrahit subditum ab obligatione legis. Etiam si apponatur animo eximendi se ab ea; & huiusmodi est defatigatio, etiam voluntarie, hoc est, sine aliqua necessitate causata; & huiusmodi etiam est infirmitas voluntarie, & absque causa sumpta, ut est effusio sanguinis per scissionem venæ, quamvis peccet aliàs graviter contra propriam charitatem. Ratio est: quia Ecclesia non obligat defessos, vel infirmos.

312 Sed non est huiusmodi, qui Breviarium projicit in mari, ne recitet: quia etsi talis excusatus sit, dum non habet, manet sub obligatione legis; & sic peccavit

contra legem, quando impedimentum apposuit, cum non se extraxerit ab obligatione. Et huiusmodi etiam est, qui prævicens se omitturum Sacrum in die festo, somno se tradidit: nam etiam in hoc casu manet sub obligatione legis. Et hoc licet, supposito impedimento, maneat uterque excusatus; quia non est idem, non obligatio, ac excusatio ad obligationem implendam. Vide Salmon. titens. à num. 98. & 105. in fine, & Curs. tom. 3. tract. 1. cap. 2. punct. 10. à num. 158. & num. 164. casum propositionis præcisè excipio, si in hac doctrina comprehenditur, quia ruinosum cum Sancta Ecclesia iudicari debet. Vnde non est damnatum asserere, quod qui pedestres iter non necessarium agunt unius diei tantum, vel trium leucarum, si debiles sunt etiam intentione se ab obligatione legis eximendi, non peccant graviter. Vide ad hæc omnia forum consc. tract. 3. cap. 2. §. 2. n. 622.

313 Non damnatur hic 1. asserere, quod si iter sit plurium dierum, quamvis equitando, deobligat à ieiunio; & idem, etiam si in curru, lectica, vel ferculo, vulgò *coche*, o *litera*, sed hoc cum debilitate iter agentis regulandum est; & si iter sit cursatim, vulgò *à la posta*, quamvis unius diei sit, etiam deobligat: Vide Leand. à Sacrament. de ieiunio, tract. 5. disp. 8. quæst. 99. Non tamen concedo, quod si iter sit duorum, vel trium dierum, deobliget ieiunium;

TRIGESIMAQUARTA
propositio.IN DIE PALMARUM
recitans Officium Paschale, satisfacit
præcepto. Damnata.

EXPLANATIO.

330 **S**entiendum est, quod obligatus ad horas, non satisfacit præcepto, in Dominica Palmarum per Officium Resurrectionis; quia ita declarat Alexander. Ratio est: dissonantia maxima inter diem Passionis, & Officium Resurrectionis: Vnde si est Beneficiarius, tenetur ad restitutionem.

331 Et licet in specie non sit damnatum, quod id possit fieri in alijs Quadragesimæ, & Adventus Dominicis, & in vtriuslibet ferijs, & in tribus Dominicis ante Quadragesimam, iudico omnino id non posse fieri, quia eadem datur ratio: Vide num. 98. Vnde, qui in his diebus non haberet Breviarium ad recitandum Officium illius diei, & memoriter sciret Officium Resurrectionis, non teneretur ad hoc; & idem sentio de quolibet Officio per annum, respectivè ad Officium Resurrectionis; quia qui non potest id ad quod obligatur, non tenetur ad id, ad quod obligatus non est.

332 Iudico tamen: quod si memoriter sciret Officium novem lectionum, v. g. de Sanctissimo, aut de B. Virgine, & Officium

diei esset Sancti, aut Dominicæ per annum, teneretur; quia ita debet præsumi de superioris mente, præcipuè in opinione referenda, num. 334.

333 Suppono: quod ex devotione, aut ex alio iusto motivo recitari potest in die Palmarum Officium Resurrectionis. Non damnatur hic 1. quod extra Adventum, & Quadragesimam, possit commutari Officium diei in Officium Resurrectionis; sed hoc solum admitto, interveniente gravi, & urgente necessitate, nondum deobligante, sed causa dante, v. g. fatigatus ex itinere, vel valetudinarius, qui etsi obligatus ad recitationem, molestum illi erit Officium longius; ita Lumbier, tom. 2. fragment. numer. 788. & alij.

334 Non damnatur 2. opinio asserens, quod in alijs Officijs possit pensum Officij diei per aliud brevius impleri, v. g. recitare de Sanctissimo, aut de B. Virgine in die Dominici Officij, vel de Sancto pro feriali, si absque causa fiat, erit veniale, si cum moderata causa, nullum; & non pro ter, aut quater tantum in anno, sed toties, quoties. Quæ opinio est Villal. nostr. Anton. Azor, Lessij, & aliorum apud Curs. Moral. tom. 4. tract. 6. cap. 3. punct. 4. num. 18. Ego verò mortale cum illo iudico, a num. 20.

335 Religiosi Professi Choro deputati, & in Sacris non ordinati, & Moniales obligantur, iuxta communioem opinionem ad Off.

Officium Divinum privatim quotidie recitandum, si Choro non intersint, ex consuetudine multis ab hinc annis introducta; vt videri est in Suarez de Religion. tom. 2. lib. 4. cap. 27. num. 9. Sanch. Concil. tom. 2. lib. 7. cap. 3. dub. 3. n. 6. & 12. Et iuxta hunc assensum idem dicendum est de prædictis, ac de reliquis ad Divinum Officium obligatis. Solum, quod in Monialibus frequentius occurrent causæ, vt recitent Officium brevius modo dicto, num. 333. in quibus diiudicandis non scrupulose procedendum est.

336 Ex concessione Innocentii IV. possunt Moniales commutare sibi autoritate propria Officium diei cum rationabili causa, puta, si scrupulosa sit Monialis, in Officium Laicorum. Quod etiam Religiosi, qui in privilegijs participant, facere possunt; ita Pillizziar. tom. 1. tract. 5. cap. 8. num. 129. & tom. 2. tract. 10. cap. 6. num. 16. & Curs. tom. 4. tract. 16. cap. 3. punct. 7. num. 62. vide ad hæc, & alia de Horis Canonicis, forum consc. tract. 2. cap. 5. §. 4. num. 223.

337 Religiosi vnius Ordinis non possunt ex vi communicationis privilegiorum Officia Sanctorum alterius Ordinis recitare; quia mens Pontificis est, hoc illi tantum Religioni concedere Beneficiati tamen commensales alicuius Conventus valent Officia illius peragere. Sicut & Tertiarij propriè tales; de quo videbis Quint. Duñ. tom. 2. tract. 8. singul. 17.

& 18. Non verò, qui præcisè sunt Confratres, vt qui portant Cordam, Corrigiam, aut Scapulare: licet isti gaudeant privilegijs, quoad indulgentias tantum, & remissionem peccatorum: Ita Cursus Moral. tom. 4. tract. 18. cap. 1. punct. 7. §. 1. num. 94. fine. Ex Rodriguez, & Bruno Casseag. Item Lumb. ad hanc propositionem, num. 790.

TRIGESIMAQUINTA
propositio.UNICO OFFICIO POTEST
quis satisfacere duplici præcepto
pro die præfenti, & crastino.
Damnata.

EXPLANATIO.

338 **S**entiendum est, non posse satisfieri vnico officio pro duplici præcepto, nimirum pro die præfenti, & crastino, quamvis hora competenti pro vtroque die recitetur; quia ita declarat Alexander. Casus est: Si recitas hodiè matutinum vespere hora quinta solum satisfacit, vel pro hodiè, vel pro crastino. Ratio est: quia pro quolibet die distinctum ab alio onus recitationis Officij præcipitur, in honorem illius diei: vnde si duplex Officium non recitatur hora competenti, non satisfit pro duplici die.

339 Tum, quia Ecclesiæ mens, & intentio est, quod septies in die laudem Ecclesiastici dicant Deo
E 2 per

321 Non damnatur 3. affirmare, quod absque Bulla Cruciatæ possunt pauperes, & itinerantes, si aliud ad victum, vel vnicum sufficiens prandium non habeant, edere ova, & lacticia. Et addit Corella hic, quod mendici possunt absque Bulla manducare residua ovorum, & lacticiniorum, quæ ex mensis habentium Bullam illis elargiuntur.

322 Non damnatur 4. quod ex alijs causis possint ova, & lacticia edi, ut cantores ad vocem conservandam, vel si saluti noceant aquatilia, seu salitrosi cibi, vel ex aliqua infirmitate.

323 Non damnatur 5. asserere, quod illi, qui per communem Cruciatæ Bullam ova, & lacticia comedere in quadragesima non possunt, ut Ecclesiastici, & Religiosi (non loquitur de Regularibus Militaribus, de quibus ex alio capite dubitatur) licet illis per eandem Bullam comedere ea in Dominicis quadragesimæ. Ita Trullenc. in Bull. lib. 1. §. 4. dub. 7. num. 2. cum Anton. Gom. Corduba, & alij, & hanc opinionem probabiliorē iudico, ac oppositam: nam in Bulla Latina prohibetur Sacerdotibus, & Regularibus, alijsque exceptis, usus ovorum, & lacticiniorum in diebus ieiunij quadragesimæ: ergo extra istos dies possunt illis vesci; sed dies Domini non sunt dies quadragesimalis ieiunij, sed tantum dies abstinentiæ: ergo in illis possunt personæ excepta per Bullam, ova, & lacticia edere. Sic Tru-

llenc. citatus, qui asserit Villal. tractat. 27. claus. 6. num. 11. sine asserentem, non esse in praxi condemnandam; & Diana, tract. 11. ref. 5. ait, esse probabilem, & in praxi tutam, & Ludovicus à Cruce valde probabilem existimat in expositione Bullæ, disput. 1. cap. 5. dub. 18. num. 5. Item prædictæ personæ possunt licite ova, & lacticia edere ex eadem Bulla, si sexagenarii sunt, in diebus ieiunij quadragesimæ; quia ita illis concedet; & intelligitur incepto sexagesimo anno: nam in favorabilibus sumitur inceptus pro completo; sicut in honoribus, iuxta illam regulam: *In bonoribus annus ceptus habetur pro completo. Leg. Ad rem publicam. ff. de muner. & honoribus, & in concordat. Glossa, v. Exegerit, & cap. Cum in cunctis, de elect.*

324 Quæres: An per privilegium concessum Religiosis Ordinis Sancti Iacobi, quod asseratur in Regio Conventu de Vcles, ut ova, & lacticia possint in quadragesima edere, valeant Regulares aliorum Ordinum, quæ in privilegijs communicant, comedere illa? Respondeo negando: quia tale privilegium non est participabile ab alijs Religionibus, ut probat latè Mendo, lib. de Ordinib. Militar. vbi videbis eum; & Diana, part. 9. tract. 8. ref. 67. nullatenus admittit pro alijs Regularibus tale privilegium, & N. Anton. à Spiritu Sancto de privileg. Reg. in partic. tract. 2. disp. 1. sect. 3. §. 2. n. 140. irresolutus manet.

Vat

325 Vnicum peccatum specie, & numero committit, grave tamen, qui in die quadragesimali in unico prandio carnes, & ova, & lacticia comedit; quia etsi diversa præcepta, & diversam videantur prohibere materiam: ipsa tamen materia, ut prohibita, se habet, ut includens, & inclusa: nam in ovibus, & lacticijs prohibitis censetur prohibita caro: & frangens præceptum abstinentiæ carnis, frangit præceptum abstinentiæ ovorum, & carne inclusorum respectu fractionis.

326 Dixi, in unico prandio: nam si pluribus moraliter vicibus ova quis comedit, plura numero peccata committit; quia cum præceptum, sive consuetudo lacticia, & ova non comedendi sit divisibile, tot peccata committit, quot fuerint transgressiones. Corella hic.

TRIGESIMATERTIA propositio.

RESTITUTIO FRUCTUUM
Beneficij causa omissionis recitationis Divini Officij potest suppleri per quasumque eleemosinas, quas ante Beneficiatus erogaverit ex fructibus Beneficij.
Damnata.

EXPLANATIO.

327 **S**entiendum est, quod Beneficiarius non potest supplere pro obligatione

restituendi ob horas omittas per quasumque eleemosinas, quas ante omissionem fecerit ex fructibus Beneficij; quia ita declarat Alexander contrarium damnando.

328 *Ly per quasumque*, intellige, nec per aliquam earum; & potiori ratione, non potest satisfacere per eleemosinas antea factas bonorum non Beneficij.

329 Ratio horum est: tunc, quia nondum erat contratum debitum, quando facta fuit eleemosina: ergo non potest esse restitutio; & opus illud ante amissionem fuit misericordiæ, non iustitiæ, ut est restitutio: tunc, quia si hoc esset licitum, omitteret facilius Beneficiarius horas, sciens iam habere satisfactum. Non est damnatum asserere, quod per quasumque eleemosinas, seu pia opera postea facta; quoruncumque bonorum satisfacit; quia ita de Beneficiato præsumitur: Vnde si per has positivè noluit satisfacere, dum elargiretur, non facit satis; quia in contrarium est præsumptio, & regula posita, num. 247. non intelligitur de obligationibus iustitiæ: Vide explicationem proposition. 20.



nium, nisi accedente alia circumstantia debilitatis, vel inclementiae temporis, aut equi, sive muli, vulgo *trotones*. Torrecilla, & Corella. Non damnatur 2. quod etsi equitando, & vnus diei sit iter, excusetur equitans, si debilis sit. Non damnatur 3. quod si itinerans non inuenit in diversorio, & opidulo necessaria ad victum, inspecta complexione personae, non tenebitur ad ieiunandum, vt si nobilis, & delicatus solum habeat olera, & poma. Sanchez, Concil. part. 2. lib. 5. dub. 15.

314 Filgueira hic asserit, non esse in praesentia damnatum asserere, quod qui iter vnus diei confecit: si octo, aut decem Hispanicas leucas in eo ambulavit, ad ieiunium non est obligandus; nam propositio damnata dicit: *Utrumque iter agant*; sed meo videri, ex hac parte non effugit damnationem: nam ly *utrumque* non cadit supra iterationem leucarum itineris; cum potius supponat, quod sit vnus diei iter, qui communiter reputatur octo, vel decem leucarum. Insuper, & quod vnus diei sit iter taliter in propositione supponitur, quod potius sit ampliatio illius; nam ita in vltima clausula asserit: *Et etiam si iter vnus diei conficiant*. Vnde Ly *utrumque*, appellat supra modum equitandi, sive sit equo, sive curru, lectica, aut ferculo, vel alio, si datur commodiori modo.

315 Non damnatur 4. quod regulares itinerantes possint trans-

ferre ieiunium illius diei, in quo iter faciunt, in alium diem Ecclesiae ieiunio, aut alia gravi obligatione, vt ex voto non occupato, ex privilegio vivae vocis oraculo Leonis X. & intelligitur non excusante itinere ab obligatione ieiunij: nam si excusat, non est opus translatione ad illum omitendum licite. Et ita erit in itinere equitando vnus diei. Sic refert Rodrig. tom. 2. qq. regular. quaest. 101. art. 3. Bordon. tom. 2. resol. 108. num. 7. & Casarr. in comp. privileg. v. *Itinerantes*, num. 6. & docet Sorbus, quem refert, & sequitur Pasqual. de ieiunio, decis. 416. num. 3. Cruz, lib. 1. cap. 6. dub. 22. concl. 4. N. Anton. à Spiritu Sancto. de privileg. Regul. in particul. tract. 2. disp. 1. sect. 3. §. 2. num. 144. Pillizzar. tract. 5. cap. 5. num. 44. fine.

316 Sed timorati, experientia dictante, non vtuntur eo privilegio, nec ego vterer eo, nisi in dubio, an itineris labor sufficeret ad excusandum à ieiunio; praecipue si equitando, aut in quadriga fiat; nam hoc privilegium concessum est Minoribus; eo quod ipsi frequenter pedestres iter faciant. Veruntamen est, quod vt ait Pillizzarius in generali privilegiorum communicatione non apponuntur restrictiones, quae in huius, aut alterius privilegij concessione appositae sunt; & ideo communicantes in hoc privilegio, quamvis equitando fiat iter, eo vti possunt; sed ego (vt dixi) cum

ea limitatione tantum ieiunium transferrem. Et notabis, quod licet hoc privilegium fuerit vivae vocis oraculum, & sublata fuerint vivae vocis oracula; tamen quae fuerunt ante Sixtum V. & nemini praeducantia, confirmata sunt per Bullam, vt probat Bordon. tom. 1. resol. 3. quaest. 3. & resol. 18. quaest. 4. n. 7. & huiusmodi est hoc relatum.

TRIGESIMA SECUNDA propositio.

NON EST EVIDENS, QUOD
consuetudo non comedendi ova, &
lacticinia in quadagesima obli-
get. Damnata.

EXPLANATIO.

317 S Entiendum est, quod consuetudo non comedendi ova, & la-

cticinia in quadagesima obligat: nam sic ab Ecclesia recepta est, & ab Alexand. hic declarata. Vnde licet non sit damnatum asserere, quod ex vi iuris, seu pracepti Ecclesiastici (vt Torrecilla hic ait) non obligat sub mortali: attamen duo sentio: Primum, quod etiam ex vi iuris obligat (vt ait Moya) tom. 1. tract. 6. disp. 5. quaest. 2. num. 6. Secundum, quod in praesenti damnatur opinio affirmans, non obligari sub mortali ex vi consuetudinis: nam materia est gravis, & ita receptum habent fideles, communiter de hac materia vt gravi se accusantes; & neminem has propositiones exponentium

vidi contrarium sentientem.

318 Dixi, etiam ex vi iuris: nam etsi verba in cap. iuris, denique, dist. 4. (nimirum) *par est, ut quibus diebus à carnibus abstineamus, ab his qui sementinam à carnibus trahunt originem, ieiunemus, à lacte, videlicet ovis, & caseo*; non videbantur praecipiva: attamen, quia ea verba fuerunt responsio ad interrogationem, quae facta est à Sancto Augustino Episcopo Anglorum, D. Gregor. Papae; an obligaret abstinentia lacticiniorum in quadagesima, sicut & carniū? Et respondet illis verbis, quibus declarat adhibita ratione, quod sicut vnum, sic & aliud; propterea obligativa esse decerno; & consequenter obligationem non comedendi ova, & lacticinia, in quadagesima, etiam ex iure provenire, & huius sententiae sunt plures Authores: Vide Hozes hic, a num. 6.

319 Non damnatur hic 1. quod in alijs anni diebus praeter quadagesimam possint ova, & lacticinia edi.

320 Non damnatur 2. opinio Enriq. Augusti. sect. 16. quaest. 8. & Mach. tom. 1. lib. 2. part. 4. tract. 3. docum. 2. num. 4. & aliorum asserentium, quod in Dominicis quadagesimae est licitum absque Bulla Cruciatæ edere ova, & lacticinia. Licet longe probabilius sit contrarium, ob declarationem Congregationis Indicis, & Sancti Officij: Vide Dian. 1. part. tract. 11. res. 5. & part. 10. tract. 11. res. 45. & Moyam, num. 8.

Non

per septem Canonicas Horas ad exemplum Prophetæ, *Septies in die laudem dixi tibi*, Psalm. 108. & qui vnico matutino pro duobus diebus applicat, non laudat Deum prædicto obsequio; cum pro vno die matutinum deficiat, ait Mag. Hozes, num. 20.

340 Bene verum est: quod vnica actione potest quis satisfacere duplici præcepto, facta tempore competenti, siue præcepta diversum motivum habeant, siue non, v.g. vnica elemosina adimplere possum poenitentiam Sacramentalem, & succurrere extremè indigenti: illud ex motivo Religionis, vel iustitiæ vindicativæ: Hoc charitatis, & vnico Sacro adimplere præceptum Missæ in Dominica, & pro festo Sancti Petri in ipsa incidente; & vnico ieiunio pro Vigilia Sancti Matthæi, & feria temporum; sed hoc intellige dummodò de præcipientis mente contrarium non constet, aut præsumatur, sicut communiter non præsumitur de Confessario imponente poenitentiam, quod velit esse opus aliàs præceptum. Et ita etiam in præsentia, nam de mente præcipientis constat, quod pro quolibet die vnum præcipiat Officium distinctum numero ab alio alterius diei; quod probat inconcussa recitantium praxis: Vide Cursum Moral. tom. 4. tractat. 17. cap. 1. punct. 6. §. 1. circa hoc aliquas regulas assignantem.

341 Qua autem hora recitari possit? Dico, quod matuti-

num ex consuetudine, vt testatur Navarrus de Orat. cap. 3. numer. 6. potest anticipari, & ab hora secunda diei antecedentis recitari, vt ait Sanchez, tom. 2. Concil. lib. 7. cap. 3. dub. 37. num. 3. Trullenc. Decalog. lib. 1. cap. 7. dub. 18. numer. 8. & alii plures; & quod in Quadragesima hora undecima, vespers recitatis, asserit Sanchez, ibi, dub. 37. num. 4. quia iam ex tunc incipit dies festus crastinus. Respectu autem aliarum horarum non datur talis consuetudo, etsi aliqui possent anticipari, etiam dixerunt, vt ait Diana, 2. part. tract. 12. resol. 39. Et ideo omnino dicendum est, debere recitari, à puncto mediæ noctis incipientis diei, vsque ad mediam noctem sequentem, qua finitur; & intra id tempus, anticipare, vel postponere, non erit lethale; erit tamen veniale recitare absque causa vespers, & completorium primo mane. Ita Sanchez citat. cap. 2.

dub. 36. num. 4. Trullenc. dub. 10. num. 5.



TRIGESIMASEXTA propositio.

**REGULARES POSSUNT
in foro conscientia vti privilegijs,
quæ sunt expressè revocata per
Concilium Tridentinum.
Damnata.**

EXPLANATIO.

342 **D**icendum est, quod non possunt Regulares vti privilegijs expressè revocatis in Concilio Tridentino; & affirmare contrarium, damnat Alexander. Ratio est: nam eadem potestas est concedentis antea, & revocantis postea, in Trident. ergò cum attendendum sit posteriori voluntati, inde est, quod absque fundamento asseritur, talibus privilegijs vti posse.

343 Et eadem ratione affirmo, nullo modo intelligendam esse damnationem de privilegijs, postea revalidatis, vel noviter concessis. Et adverte: quod dicta damnatio solum intelligitur de privilegijs, quæ in Concilio Tridentino habent clausulam expressè revocatoriam, qualis ista est: *Non obstantibus, quibuscumque privilegijs in contrarium.* Nam propositio assererat: *Expressè revocata.* Non verò de illis circa cuius materiam, etsi contrarium Tridentin. disposuerit, non apposit fuit clausulam revocatoriam eorum. Ita Lymb. tom. 2. num. 794. & alij.

344 Vide Ioannem à Cruce de Statu Religioso, lib. 3. dub. 6. vbi asserit casus expressè per Tridentin. revocatus; alii autem sunt non expressè revocati. Quales sunt: 1. quod Regulares possint Officia Divina celebrare tempore interdicti, & sæculares admittere: 2. quod possint extra tempora ordinari in Dominica, vel alio die festo: 3. quod à Prælati possint dispensari in interstitijs: 4. quod Regulares possint dispensare in petitione debiti cum coniugatis incestuosus. Vide Corell. ad hanc propositionem.

345 Probabile etiam est: quod *viva vocis oracula*, videlicet, privilegia Regularibus concessa, verbo tantum, non sunt revocata, si expressè per Tridentinum non revocata sunt; quod quidem hic non damnatur, vt ait Torrecilla hic, 1. part. num. 5. Quæ autem ita sunt, & quomodo intelligatur non esse revocata; & quid in hoc sentiendum sit? Explicat Curs. Moral. tom. 4. tract. 18. cap. 2. punct. 6. §. 1.

TRIGESIMASEPTIMA propositio.

**INDULGENTIÆ CONCESSÆ
Regularibus revocata à Paulo V.
hodie sunt revalidata.
Damnata.**

EXPLANATIO.

846 **S**entiendum ergò est, non esse hodie revalidatas indulgentias, quas Paulus

per septem Canonicas Horas ad exemplum Prophetæ, *Septies in die laudem dixi tibi*, Psalm. 108. & qui vnico matutino pro duobus diebus applicat, non laudat Deum prædicto obsequio; cum pro vno die matutinum deficiat, ait Mag. Hozes, num. 20.

340 Bene verum est: quod vnica actione potest quis satisfacere duplici præcepto, facta tempore competenti, siue præcepta diversum motivum habeant, siue non, v.g. vnica elemosina adimplere possum poenitentiam Sacramentalem, & succurrere extremè indigenti: illud ex motivo Religionis, vel iustitiæ vindicativæ: Hoc charitatis, & vnico Sacro adimplere præceptum Missæ in Dominica, & pro festo Sancti Petri in ipsa incidente; & vnico ieiunio pro Vigilia Sancti Matthæi, & feria temporum; sed hoc intellige dummodò de præcipientis mente contrarium non constet, aut præsumatur, sicut communiter non præsumitur de Confessario imponente poenitentiam, quod velit esse opus aliis præceptum. Et ita etiam in præsentia, nam de mente præcipientis constat, quod pro quolibet die vnum præcipiat Officium distinctum numero ab alio alterius diei; quod probat inconcussa recitantium praxis: Vide Cursum Moral. tom. 4. tractat. 17. cap. 1. punct. 6. §. 1. circa hoc aliquas regulas assignantem.

341 Qua autem hora recitari possit? Dico, quod matuti-

num ex consuetudine, vt testatur Navarrus de Orat. cap. 3. numer. 6. potest anticipari, & ab hora secunda diei antecedentis recitari, vt ait Sanchez, tom. 2. Concil. lib. 7. cap. 3. dub. 37. num. 3. Trullenc. Decalog. lib. 1. cap. 7. dub. 18. numer. 8. & alii plures; & quod in Quadragesima hora undecima, vespers recitatis, asserit Sanchez, ibi, dub. 37. num. 4. quia iam ex tunc incipit dies festus crastinus. Respectu autem aliarum horarum non datur talis consuetudo, etsi aliqui possent anticipari, etiam dixerunt, vt ait Diana, 2. part. tract. 12. resol. 39. Et ideo omnino dicendum est, debere recitari, à puncto mediæ noctis incipientis diei, vsque ad mediam noctem sequentem, qua finitur; & intra id tempus, anticipare, vel postponere, non erit lethale; erit tamen veniale recitare absque causa vespers, & completorium primo mane. Ita Sanchez citat. cap. 2.

dub. 36. num. 4. Trullenc.
dub. 10. num. 5.



TRIGESIMASEXTA propositio.

**REGULARES POSSUNT
in foro conscientia vti privilegijs,
quæ sunt expresse revocata per
Concilium Tridentinum.
Damnata.**

EXPLANATIO.

342 **D**icendum est, quod non possunt Regulares vti privilegijs expresse revocatis in Concilio Tridentino; & affirmare contrarium, damnat Alexander. Ratio est: nam eadem potestas est concedentis antea, & revocantis postea, in Trident. ergò cum attendendum sit posteriori voluntati, inde est, quod absque fundamento asseritur, talibus privilegijs vti posse.

343 Et eadem ratione affirmo, nullo modo intelligendam esse damnationem de privilegijs, postea revalidatis, vel noviter concessis. Et adverte: quod dicta damnatio solum intelligitur de privilegijs, quæ in Concilio Tridentino habent clausulam expresse revocatoriam, qualis ista est: *Non obstantibus, quibuscumque privilegijs in contrarium.* Nam propositio assererat: *Expresse revocata.* Non verò de illis circa cuius materiam, etsi contrarium Tridentin. disposuerit, non apposit fuit clausulam revocatoriam eorum. Ita Lymb. tom. 2. num. 794. & alij.

344 Vide Ioannem à Cruce de Statu Religioso, lib. 3. dub. 6. vbi asserit casus expresse per Tridentin. revocatus; alii autem sunt non expresse revocati. Quales sunt: 1. quod Regulares possint Officia Divina celebrare tempore interdicti, & sæculares admittere: 2. quod possint extra tempora ordinari in Dominica, vel alio die festo: 3. quod à Prælati possint dispensari in interstitijs: 4. quod Regulares possint dispensare in petitione debiti cum coniugatis incestuosus. Vide Corell. ad hanc propositionem.

345 Probabile etiam est: quod *viva vocis oracula*, videlicet, privilegia Regularibus concessa, verbo tantum, non sunt revocata, si expresse per Tridentinum non revocata sunt; quod quidem hic non damnatur, vt ait Torrecilla hic, 1. part. num. 5. Quæ autem ita sunt, & quomodo intelligatur non esse revocata; & quid in hoc sentiendum sit? Explicat Curs. Moral. tom. 4. tract. 18. cap. 2. punct. 6. §. 1.

TRIGESIMASEPTIMA propositio.

**INDULGENTIÆ CONCESSÆ
Regularibus revocata à Paulo V.
hodie sunt revalidata.
Damnata.**

EXPLANATIO.

846 **S**entiendum ergò est, non esse hodie revalidatas indulgentias, quas Paulus

lus V. revocavit Regularibus; quia à nullo alio Pontifice invenitur facta talis revalidatio: Vide Filgueir. plura de indulgentijs revocatis, & nullis congerentem, decretumque Sacrae Congregationis die septima Marci anno 1678. declarans, vt nullas, pluresque vt indulgentiae, vagabantur afferentem; idemque adducit Corrella hic. Sed in hac revocatione, & damnatione non ingrediuntur: 1. indulgentiae concessae Regularium Confraternitatibus ante Paulum V. vnde Regularis factus Confrater, eas lucrare potest: 2. indulgentiae ceteris fidelibus concessae, quas possunt Regulares, sicut alij fideles lucrare: 3. Non sunt revocatae indulgentiae, quas Regulares per sua privilegia alijs applicare possunt; quia non sibi, sed pro alijs sunt: Vide N. Anton. à num. 31. & Lumbier hic, à num. 802.

347 4. Non sunt revocatae indulgentiae concessae Regularibus, pro defunctis, sive Religiosis, sive Sæcularibus; ita ait Mag. Hozes, præsumi debet de Pontificis benignitate. Quod probat à simili; & est, quod cum interrogaretur Urbanus VIII. à quodam Generali nostrorum Discalceatorum Congregationis Italiae: An revocatio Oraculorum comprehendebat indulgentias defunctorum? Respondit: quod non, sed potius in suo robore manere; & ita refert N. Petrus ab Angel. in Specul. Privileg. disp. 1. sect. 2. §. 10. num. 19. & asserit, se vidis-

se testimonium authenticum huius Urbani responsionis: ergo idem (ait Hozes) de nostro casu asserendum. Vide eum.

348 Nunc transeuntèr memorare volo indulgentiam altaris animæ, nostris Excalceatis Carmelitis concessam pro defunctis nostris Regularibus; quam refert Mag. Lumbier, tom. 2. fragment. tract. 4. §. 5. advertent. 2. num. 1143. nimirum, quod eo die, in quo Religiosus, aut Monialis è vita decesserit, omnia illius Ecclesiae altaria privilegiata sint pro indulgentia plenaria animæ; in quo privilegio non communicant aliae Religiones; nec in quolibet alio huius generis privilegio de altari privilegiato datur communicatio unius ad alteram Religionem; vt probat Diana, part. 6. tract. 7. ref. 39. & part. 9. tract. 2. resolut. 20. & Lumbier citat. num. 1135. & 1143. Adverte 1. quod qui intentionem habuerit lucrandi, per opera bona, quæ fecerit, indulgentias, quas potuerit, lucrabitur eas, quæ his operibus concessae fuerint; & idem dicendum, de indulgentijs tali statu, v. g. Religioso concessae; vnde fructuosum erit hanc intentionem quotidie habere; sic Torrecilla hic 1. impr. num. 5.

349 Adverte 2. quod decretum à Sacra Congregatione editum Romæ die 7. Marci anno 1678. ab Innocentio XI. confirmatum, in quo decernitur, vt pro vno die vna tantum indulgentia plenaria lucretur; Intelligitur si præ-

prædicta indulgentia pro vno motivo concessa sit, v. g. pro visitatione altarium per Bullam Cruciatæ in Quadragesima, vel alicuius Ecclesiae in festo talis Sancti. Attamen si pro diversis titulis, aut motivis diversae indulgentiae concessae fuerint in vno die, vt visitatio altarium, & Ecclesiae in die Sancti, omnes lucrari possunt. Nec tollit Pontifex, quod illa opera, etiam respectu unius indulgentiae saepius repetantur, nam & si vna tantum indulgentia lucretur, ipsa verò opera erunt noviter meritoria, satisfactoria, & impetratoria: si autem indulgentia plenaria non fuerit, non comprehenditur in hoc decreto; vide eum in Lumbier, tom. 2. num. 976. vide etiam forum conscient. tract. 2. cap. 12. §. 1. num. 517. Et qui duas sumpsit Bullas, duas indulgentias plenarias lucrare potest: Vide Lumbier, num. 984. & 1153.

§. I.

DE INDULGENTIIS NOVITER Regularibus per Paulum V. concessis.

350 I Dem Paulus V. qui plurimas revocavit indulgentias Regularibus, fortè, quia earum valor tunc temporis incertus erat, alias pro eorum solamine illis concessit. Prima indulgentia plenaria, pro die, quo habitum Religionis sumpserint, confessione, & communionem præmissa: 2. Item plenaria, similiter confessis, & sumpto Eucharistiae Sacramento, pro die professionis.

341 3. Etiam plenaria, cum primam Missam celebrent; & Religiosis eidem primae Missae assistentibus, præmittendo confessionem, & communionem, plenariam item indulgentiam concessit. 4. Plenaria pro articulo mortis devotè invocantibus nomen Iesu, ore, aut corde, si ore non potuerint. 5. Etiam plenaria visitantibus suam Ecclesiam in præcipuo sui Ordinis festo, præmissa confessione, & communionem; aut celebratione Missae, & ibi orantibus pro exaltatione fidei, & c.

352 Sexta plenaria, si per decem dies exercitia spiritualia habuerint, facta in illis confessione, & Eucharistia sumpta; & quia in concessione dicitur: Quoties pro quolibet prædictorum exercitiorum. Videtur, ait Mag. Lumbier, tom. 2. fragment. tract. 4. §. 5. numer. 1124. quod Ly quoties, significat, quod toties indulgentia plenaria ab exercitante Religioso lucretur, quoties in his decem diebus confessionem fecerit, & Eucharistiam sumpserit, vel celebraverit. Notatque idem Lumbier, quod in clausula huius indulgentiae ponitur disiunctivè confiteri, & communicare, à celebrare per illud disiunctivum vel: videtur hic, quod Sacerdoti solum imponit conditionem celebrandi, non confitendi; & idem notabis, quotiescumque ea forma clausula ponatur, sicut etiam in

quinta in praesenti ordine ponitur.

353 Septimo item concessit idem Paulus V. Religiosis cuiuscunque Ordinis intra claustra viventibus, ut si propriam Ecclesiam visitaverint, etiam si omnibus, & devote oraverint pro pace, & concordia Christianorum Principum, extirpatione haereticum, & Sanctae Ecclesiae exaltatione, lucrentur quolibet die id fecerint, omnes indulgentias concessas visitantibus Ecclesiis intra, & extra Romam in die stationum, ac si personaliter eas visitarent; & hoc intelligitur, non tantum de indulgentiis non plenariis, verum & de plenariis, ut docet N. Anton. à Spiritu Sancto, Direct. Regul. tom. 2. disp. 5. sect. 2. num. 16. qui affert Peirin. & Palaum, ita etiam docet N. Petrus ab Angelis in specula Privileg. disp. 6. sect. 2. num. 31. contra Lezanam, tom. 3. v. *Indulgentia*, num. 21. & Lumbier, in explication. Bullae Pauli V. loco citato, num. 1026. qui de indulgentiis plenariis id negat, sed Mag. Hozes dicta tenet hic, num. 14. vide eum.

354 Nostr. Anton. à Spiritu Sancto in Direct. Regul. tract. 2. de privileg. in particul. disp. 5. sect. 2. §. 1. num. 21. & 22. affert indulgentiam stationis Sanctissim. Sacramenti; & facienda est coram principale altare recitando sexies *Pater noster*, & totidem *Ave Maria*, & in fine cuiuslibet *Ave Mariae Gloria Patri*, &c. quam Paulus V. Minoribus con-

cessit, & eam Urbanus VIII. confirmavit; & aliae Religiones in privilegijs communicantes participant; & in ea lucrentur indulgentias stationum Romae, Ierusalem, Sancti Iacobi, & Portiunculae: Vide praedictum Authorem.

355 Octavo, ut Religiosi, qui intra claustra vivunt si ante principale altare Ecclesiae quinque *Pater noster*, & *Ave Maria* recitaverint, pro qualibet die, quo haec fecerint, concessit quinque annos, & totidem quadragenas; & Religiosi de licentia suorum Praelatorum itinerantibus, aut extra claustra degentibus, ut Praedicatoribus, & Lectoribus, idem concessit, visitantibus, & idem recitantibus ante quodlibet altare.

356 Nono cuiuscunque Religioso, qui per integrum mensem quotidie dimidiam horam orationis mentalis impleverit, si in ultima illius mensis Dominica confiteatur Sacramentaliter, Eucharistiamque acceperit, concedit sexaginta indulgentiae annos, totidemque quadragenas. Dicimus illis, qui in culparum capitulo corde contrito suos defectus, & imperfectiones aperuerint, si spiritualiter communicaverint, & aliquod virtutis exercitium fecerint, tres annos, totidemque quadragenas concessit.

357 Undecimo: si Superior in Generali visitatione, pro evento utili illius orationem quadraginta horarum habere voluerit,

con-

concedit Paulus V. cuicumque Religioso assistenti per duas horas, quamvis non continuatas, indulgentiam plenariam: dummodo ea oratio fiat pro pace Christianorum Principum, extirpatione haereticum, salute Romani Pontificis, exaltatione Ecclesiae, & augmento Regularis Observantiae; praemissa confessione, & communionem, vel celebrationem Missae. Duodecimo, cuicumque in terram Infidelium, & haereticorum proficiscenti de suorum Praelatorum licentia, ut illos convertat ad veram fidem, concessit, si prius, ut ad tantum ministerium disponatur per confessionem, & communionem, vel Missae celebrationem, duas plenarias indulgentias; unam in principio itineris, alteramque in ingressu terrae Infidelium.

358 Ista sunt indulgentiae de novo à Paulo V. & non aliae, pro omnibus Religionibus in communi concessae, alijs usque ad id tempus revocatis. Quod non tamen tollit, ut quaelibet Religio suas habeat proprias, tam ab ipso Paulo, quam ab alijs Pontificibus concessas.

359 An autem Regulares vnius Ordinis possint in suis Ecclesijs lucrare indulgentias pro Ecclesijs alterius Ordinis; ut Carmelitarum Regulares in suis Ecclesijs Portiunculam, aut indulgentiam diei Sancti Dominici? Affirmant plures, & Quintan. Duenn. probat tract. 4. append. dub. 9. sed hoc negat Lumbier, tom. 2. fragm.

-la V.

fragm. 4. §. 5. num. 1139. post revocationem indulgentiarum. Probabile tamen iudico: quia aliud est revocatio indulgentiarum, aliud communicatio illarum, quae verè extant à Leone X. Religionibus pro ipsis Religiosis concessae anno 519. ut affert Quintan. Duenn. loco citat. dub. 8.

460 Aliam indulgentiam concessit idem Paulus V. Minoribus, ut recitantes Coronam Rosarii B. M. V. indulgentiam plenariam consequantur; ita affert Leand. à Murcia, teste Mag. Hozes hic, num. 4. & hoc, non obstante revocatione.

§. II.

QUAESITUM RESOLVITUR.

361

Quaes, quid proficiet, plures lucrare indulgentias in vno die; cum indulgentia unica plenaria sit remissio totius poenae pro omnibus peccatis debita, unde vna lucrata, alia effectum non habebit? Respondeo 1. quod in indulgentiis, quae pro defunctis applicari valent, ut quae visitando quinque altaria per Cruciatam Bullam, non urget haec difficultas, cum vna pro vno, alia pro altero, & insuper pro se ipso posset aliam lucrare.

362 Respondeo 2. quod diffinitorium est, quod lucrans indulgentiam omni careat culpa veniali, ut ego probabo in foro conscientiae, tract. 2. cap. 12. §. 1. num. 517. sine; & poena non tollitur, cul-

culpa non ablata; quare si pro alia lucranda indulgentia plenaria quis adhibet diligentiam positam novo, aut repetitis attritionis actibus pro peccatis venialibus ex motivo deformitatis illorum, condonabuntur alia peccata venialia, si motivum retractans in eis actibus illa comprehendit; & consequenter condonabitur illi poena per indulgentiam illis venialibus correspondens.

363 Respondeo 3. quod super omnia sufficit, ut quis in una die diligentias pro pluribus, quas licet indulgentias plenarias lucrare, faciat incertitudo maxima, quae intervenit in eo, quod praecedentem, aut praecedentes indulgentias lucratus sit. Et sanum est consilium, procurare contritionem, cum diligentiam novam pro alia indulgentia ponitur.

364 Nota, quod Regulares, & per ipsos Tertiarii obtinuerunt privilegium à Leone X. ut possint pro defunctis applicare indulgentias, usque ad eius tempus concessas, ut affert Casanate in Compend. Privil. v. *Indulgentiae non plenariae quoad Fratres*; & id ipsum concessit postea Sixtus V. ut asserit Martin. à Sancto Ioseph. in explicat. regul. declarando Bullam Pauli V.

365 Et iuxta Gobar, cuius titulus est: *Theaurus indulgentiarum*, part. 2. cap. 21. quaest. 61. num. 466. quaelibet persona potest sua autoritate offerre Deo indulgentias, quas lucraverit pro Animabus Purgatorii per modum

suffragii; & idem defendit, non tantum ut pium, sed ut probabile Leand. à Murc. tom. 2. disquisit. Moral. lib. 6. disp. 2. resol. 10. num. 6. usque ad 14. Addunt tamen, quod applicatio ista infallibilis non est, sicut quae fit per Papae auctoritatem, sed fallibilis; iudico verò cum Torrecill. tom. 5. Regular. Tertiae Ordinis, tract. 2. disput. 20. num. 179. Vbi dicta assert, quod sentiendum est contrarium, bene verum est, quod nihil perditur applicando indulgentiam pro quo scit Deus, posse, & deberi.

§. III.

DE PORTIUNCULAE IUBILEO.

366 **C**irca Portiunculae Iubileum notabis, quod illud, quod Christus concessit visitantibus Ecclesiam Sanctae Mariae Angelorum de Portiuncula, extendit Gregor. XV. ad omnes Ecclesias Ordinis Sancti Francisci de Observantia; & postea extensum est ad Ecclesias Discalceatorum; & etiam ad Ecclesias Tertiae ipsius Ordinis per Innocent. X. Vnde hoc Iubileum lucratur omnes fideles visitantes Ecclesiam quamlibet Ordinis Minorum, sive de Observantia, sive Excalceatorum, sive Monialium dicti Ordinis, sint, vel non, Ordini subiectae; & possunt Regulares aliarum Ordinum (non saeculares) lucrare hoc Iubileum in suis Ecclesijs, si ut supra dixi, datur huius gratiae communicatio inter Regulares.

Val-

367 Valde durum vitium est quibusdam Religiosis Excalceatis dicti Ordinis Minorum, quod ego assero in foro consc. in explicat. huius propositionis, num. 3. nimirum: posse lucrare saeculares Iubileum hoc in Ecclesijs Monialium eiusdem Ordinis Minorum; & acriter in quendam insurrexerunt Parochum ita publicantem; qui mihi id denuntiavit, quaevisitque, an ita esset, quod ego loco citato affirmo. Cui sequenti respondi resolutione.

368 Proposita ergo inquisitioni respondeo, me firmando in praedicto asserto; quod omnes fideles cuiuscumque status, & conditionis sint, possunt lucrare Iubileum de Portiuncula à Gregorio XV. extensum ad Ecclesias Fratrum Ordinis Minorum in die, videlicet, secunda Augusti à primis vespere, usque ad Sol occidat, praedicta die in omnibus Ecclesijs relatis Ordinis Minorum, non tantum Fratrum, sed etiam Monialium.

369 Resolutio fundatur principijs certis: nam licet Bulla Gregorij dicat: Hoc Iubileum esse pro visitantibus Ecclesias Fratrum Ordinis Minorum, quod est fundamentum oppositum, hoc est, quod solum nominantur Fratrum Ecclesiae, non Sororum, seu Monialium. Tamen privilegium, quod Religiosis, seu Fratribus unius Ordinis conceditur, non tantum illi, sed etiam Moniales illius Religionis includuntur in eo; dummodo illae capaces sint illo gaudere pri-

villegio; sed sic est, quod Bulla Gregorij XV. extendens Iubileum de Portiuncula ad Ecclesias Fratrum Ordinis Minorum, sunt capaces Ecclesiae Monialium, ut in ipsis lucrari à fidelibus possit: ergo non solum in Ecclesijs Fratrum Ordinis Minorum; verum & in Ecclesijs Monialium lucrari potest Iubileum de Portiuncula à Gregor. XV. extensum, seu concessum. Minor constat, cum Moniales Sanctae Clarae observent Regulam D. Francisci, subiicianturque eidem Generali, ac Religiosi illius Ordinis unicum quae est corpus, cum unicum sit caput.

370 Consequentia clare deducitur, ut consideranti patebit; maior, in qua somnari potest difficultas, nimirum quod privilegium, quod Fratribus conceditur, quamvis expresso tantum genere masculino, ut Religiosi, aut Fratres includantur Religiosae, seu Moniales in omni eo, quo capaces sunt, tam ipsae, quam privilegij materia, probatur ex communi sensu Doctorum de privilegijs tractantium in iuribus se fundantium: Vnde privilegium concessum filiis, filiabus suffragari intelligitur, quibus capaces sunt; ex *L. iusta, ff. de verbor. significat.* & *L. Filiis, ff. eodem*; item privilegium concessum Fratribus, extenditur per se loquendo Sororibus; Nam Sorores veniunt nomine Fratrum, leg. Lucius, 91. §. *Quaestum, ff. de legat. 3.* & leg. *Tres fratres, ff. de pactis.*

371 Quod quidem ita commun-

nunc est, & suppositum in Religioforum privilegijs, quod aut nullus, aut rarissimus, qui neget, dabitur, in tantum, quod dummodo privilegium non dicat: *Viris Religiosis, vel Religiosis masculis*. Quibus terminis declarat excludere Moniales, includi debent; & adhuc, his positis terminis, communiter asserunt Authores (vno excluso Bonacina) quod licet ex vi illorum terminorum exclusae Religiosae maneant: Attamen his non obstantibus, per alia privilegia, quibus Moniales gaudent ex Leone X. concessa Monialibus Sancti Francisci, ut participant in omnibus privilegijs concessis Fratribus, possunt gaudere de hoc praesenti Iubileo, etiam si in Bulla illius illi termini ponerentur: *Viris, aut masculis Religiosis*. Resolutio praefata est Rodrig. tom. 1. qq. regul. quaest. 13. artic. 22. Suarez de legib. lib. 8. cap. 10. num. 7. Pillizziar. tract. 8. cap. 1. num. 72. Bord. tom. 1. resol. 52. quaest. 24. N. Anton. à Spiritu Sancto, tom. 1. tract. 1. disp. 1. num. 109. Lezan. tom. 5. in Marimag. Carmel. num. 385. Bassao in Florib. verb. *Privilegium*, cap. 5. num. 7. Palao, tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 12. num. 1. Tambur. tom. 2. disp. 17. quaest. 1. Curs. Moral. tom. 4. tract. 18. cap. 1. punct. 7. §. 1. num. 91. & 92. Bonacina (praeter id, in quo excluditur paulo ante) de legib. disput. 1. quaest. 3. punct. 7. §. 2. num. 2. 3. & 4.

372 Nunc ergo vellem, ut mihi opposcentes dixerint, quam ex-

ceptionem adveniunt in ista gratia, privilegio, seu Bulla Gregorij XV. quae incipit, *Splendor paternae, &c.* ab hac communi Regula ab omnibus supposita; ea namque gratia privilegium est, & concessum est *Fratribus Ordinis Minorum*. Moniales eiusdem Ordinis, & earum Ecclesiae capaces illius sunt: Ostendant ergo Fratres mihi privilegium, ut eorum Sorores in eo non comprehendantur in illo termino *Fratrum* contra communem sensum, & quod illi tantum, non ista, illo gaudere valeant.

373 Dixi, ostendant mihi privilegium; si privilegium dici posset, quod Sorores non gaudeant privilegijs Fratibus earum concessis. Sed potius privilegium pro Fratibus dicendum erat, quod Sorores privilegijs eorum gaudere possent; sicut dicitur privilegium summementium Cruciatæ Bullam; quod illorum familiae valeant ex illo audire Sacrum cum eis, tempore interdicti.

374 Descendamus iam cum praedicta regula, seu privilegijs in communi ad Ordinem Minorum; & inveniemus, ut iam tetigi, quod Leo X. concessit absolute, & absque limitatione aliqua Monialibus dicti Ordinis, ut uti possint omnibus, & quolibet in particulari privilegijs, & indultis spiritualibus, & temporalibus à Sede Apostolica Fratibus Minoribus, Quomodolibet concessis, & concedendis; per inde ac si ipsis Monialibus essent concessa; & affert Co-

var-

Varrub. v. *Communicatio privilegiorum*, Bullam, quae ad hunc propositum citant Authores. Si ergo, tam in communi, quam in particulari gaudent Moniales Sancti Francisci, omnibus, & quocumque privilegijs, gratijs, & indultis concessis Fratibus Minoribus, ostendant, iterum dico, ex quo principio excluditur Gregor. XV. hoc, *Splendor paternae*, à participatione earum Sororum; cum à Sede Apostolica impediendum est, quod ab ipsa concessum. Nullibi reperient.

375 Amplius descendamus, apponendo in specie praesentem casum, quem his verbis dilucidat doctissim. Mag. Lumbier, tom. 2. fragment. 4. §. 5. num. 1141. *De lo dicho (ait) se sigue, que la Portiuncula, y las otras Indulgencias generalmente concedidas à las Iglesias de una Religion, si la concesion no pide otro requisito especial, se ganan tambien en los Conventos de las Monjas; porque tambien estas son Iglesias de la tal Orden: Y aunque suelen alegar algunas clausulas Pontificias, para que la Portiuncula se gane solo en los Conventos de Monjas sujetas à la Orden de San Francisco; pero en la Bula citada: Splendor paternae, de Gregorio XV. entiendo, que estan comprendidas para este privilegio todas las Iglesias de Religiosos, y Religiosas Franciscas de la Observancia, aunque no esten sujetas à la Orden; porque aquellas palabras: Omnes, & singulas Ecclesias Ordinis Fratrum Sancti Francisci de*

Observantia, &c. à todas las comunidades; pues aunque no se an Iglesias de los Frayles, son Iglesias de la Orden de los Frayles. Hucusque doctissim. Magister. Vbi, ut vides, tantum respectu Monialium Ordini non subiectarum, voluere aliqui, non valere regulam datam. Contrarium tamen communiter asseritur, ut videre est in Curs. Moral. citato; & potissimum in hoc Portiunculae Iubileo, ob rationem à Lumbier allatam.

376 Vnde quicumque interrogatus, an in Ecclesijs Monialium Sancti Francisci lucrari valeant quicumque Christiani fideles Iubileum de Portiuncula extensum à Gregorio XV? Respondere debet affirmative.

TRIGESIMA OCTAVA propositio.

MANDATUM TRIDENTINUM
factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, ut confiteatur quamprimum, est consilium, non praeceptum, & damnata.

EXPLANATIO.

377 **S**entiendum est, quod mandatum Tridentini impositum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, ut quamprimum confiteatur, non est consilium, sed rigorosum praeceptum, quia ita declarat Alexander, & obligans sub mortali, quia materia

ria est gravis. Suppono, quod in tali casu celebraturus absque confessione ex inopia Confessoris, debet se disponere per actum contritionis, sicut ad administrationem, seu receptionem aliorum Sacramentorum, persuasus, quod facienti quod est in se ex viribus gratiae, Deus non denegat gratiam. Vide Salmant. tom. 5. de grat. disp. 6. dub. 1. §. 3.

378 Prædictam damnationem intelligunt aliqui etiam de Sacerdote, qui iam confessus, recordatur ante Missam peccati lethalis non confessi. Et idem de Sacerdote, qui in confessione præmissa tacuit malitiosè aliquid mortale. Insuper, & de illo, qui habens peccatum reservatum, indirectè per inferiorem fuit absolutus ab illo. Sed ego de hoc ultimo iudico probabiliter, non esse casum Concilij, cum iam confessionem præmiserit, & per eam absque conscientia lethalis celebravit; de primo plus dubito, & de secundo, ut certum habeo, esse casum damnationis, cum non præmiserit veram confessionem. Quomodo autem dinoscenda sit necessitas celebrandi? Dico, quod ex gravitate iuris concurrentis. Vnde cum necessitas evadendi aliquod damnum grave proprium, vel proximi habeat pro se ius naturæ, & præceptum de præmittenda confessione ante communionem, ad summum sit de iure positivo Divino, ut communiter asseritur, hinc est, quod illud prævalet ad istud.

379 Vnde resolvitur: 1. quod ad evitandum scandalum, vel infamiam, quæ sequeretur, si quis in tali circumstantia non communicaret, aut celebraret, ut Parochus, vel alius Sacerdos, iam coram populo expectante, & deficit illi Confessor, vel denegata est illi absolutio, si impedimentum fingere non valet, potest, procurando contritionem, celebrare. 2. Ad succurrendum proximo Viatico in extremis vitæ laborantem, potest celebrare. Idem dic, si Parochus, cui ex officio incumbit Sacrum facere diebus Dominicis, & festivis, ut Populus præcepto satisfaciatur, & ob longiorem distantiam, ab alijs Sacerdotibus, & Confessoribus, non habet copiam, nec Confessoris, nec Sacerdotis, qui pro ipso celebret. Hæc autem distantia prudentis iudicio metienda est, attenta debilitate subiecti, temporis inclementia, & viæ fragositate.

380 3. Ad perficiendum Sacrificium celebrantis, qui post consecrationem, & ante communionem repente fuit sublatus, vel morbo impeditus, ad Sacrum prosequendum, debet tunc casus alter Sacerdos pro oportunitate habitus, etiam si in mortali, vel non, ieiunus sit, prosequi Sacrificium; quia licet sit hoc de iure solo positivo, Divino urgentius est. Ita Leander, tom. 2. tract. 7. disp. 5. quæst. 27. & 28.

381 Non damnatur hic asserere non comprehendere prædictum Tridentini mandatum.

Sacerdotem, ut Laicum communicantem, ut ait Leand. à Sacrament. citatus, disput. 7. quæst. 48. cum alijs: 2. Sacerdotem in die Parasceve Officia peragentem: quia non celebrat Missam, licet communicet. Plures tamen hunc casum in præcepto includunt, ut Villal. & alij apud Leand. quæst. 49. quia etsi Sacrificium non peragat, tamen communicat gerendo munus Sacerdotis. Et idem dic de eo, qui complet Sacrificium alterius Sacerdotis, qui sacrificando defecit moriendo, vel alio accidenti ante sumptionem; quia supplens communicat, ministerium Sacerdotis agendo. Torrecilla hic, num. 46. & 47. 3. Non comprehendit Sacerdotem, qui celebrando, vel commisit lethale, vel recordatus fuit mortalis non confessi; & potiori ratione, si post celebrationem, etsi immediatè, illud commisit. Torrecilla, & Corrella.

382 4. Non damnatur opinio Dianæ, 9. part. tract. 3. resol. 26. & 2. part. tract. 14. resol. 6. §. 2. sine, & Leand. à Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 7. quæst. 51. asserentium, cum alijs plurimis, quod Sacerdos, qui irretitus mortali, habensque Confessarij copiam, celebravit absque prævia confessione, non obligatur huic præcepto Tridentini, quia Concilium expressè loquitur de Sacerdote, qui urgente necessitate (verba sunt Concilij) absque prævia confessione celebravit; sed sic est, quod qui ita malitiosè Sacrum peragit, non

præmissa confessione, non omisit confessionem ex urgente necessitate: ergo talis Sacerdos absque urgente necessitate celebrans, non obligatur huic præcepto Tridentini. Ita Torrecilla hic, num. 50. ex quo infert Dian. citat. ait ipse Torrecilla, num. 54. cum Castro-Palao, quod Sacerdos, qui vincibiliter oblitus sui mortiferi peccati, Missam confecit absque prævia confessione, non tenetur quam primum ad confitendum: nam æquiparatur Sacerdos iste celebranti ex malitia sine Poenitentiae Sacramento.

TRIGESIMA NONA propositio.

ILLA PARTICULA, QUAM
primum intelligitur quando Sacerdos confitebitur suo tempore:
Damnata.

EXPLANATIO.

383 Hæc propositio agit de eisdem verbis Concilij, ac præcedens, & supponit, ea præceptum continere, sed nimis laxat eius adimpletionem: Vnde. Sentendum est: quod obligatio imposita per illam particulam, Quam primum, non adimpletur, per hoc, quod Sacerdos suo tempore confiteatur, quia ita declarat Alexander.

384 Ratio est: quia vel per Ly suo tempore, intelligit propositio, quando Sacerdos iterum ce-

lebraturus est, vel tempus instans ad annualem confessionem, & vnum, & alterum ita generaliter sumptum dissonum est, cum ad longum tempus possit protrahi: & verba Concilij nihil operarentur.

Verum si Sacerdos celebraturus, vel adimpleturus est annuam confessionem die sequenti, aut opera post duos dies, non video esse damnatum, quod reseruet confessionem ad tempus adimplentionis huius praecepti.

Et quia hoc Concilij praeceptum de iure Ecclesiastico tantum est, potiori ratione non obligabit quoties interponatur laesio aliqua naturalis iuris in eo adimplendo, ut periculum scandali, infamiae, gravis damni in vita, aut fortunae bonis.

385 Non damnatur hic opinio Dianae, 2. part. tract. 14. resolut. 60. & part. 9. tract. 8. resolut. 23. Coninc. Reccij, & aliorum, quos citat, asserentium, quod talis particula potest optime intelligi, intra triduum, nam ex iure colligitur, quod id, quod intra id tempus fit, in continenti fit, moraliter loquendo.

386 Sed ego hoc non admitto, & iudico, quod immediate post celebrationem confiteri debet, ut adimpleat hunc praeceptum, si habet copiam Confessarii, & absque nota fieri potest; quia urgentia sunt verba Concilij; ita Leand. tom. 2. tract. 7. disp. 7. quaest. 53. cum alijs, & Lumbier, tom. 2. num. 605. intra viginti

& quatuor horas, ait Filgueir. verificatur *quam primum*.

387 Et licet admittatur, ut practice probabilis opinio Dianae; & adhuc stando in ea, si post horam à celebrata Missa, imò, & ante horam transactam, copiam talis Sacerdos invenisset Confessarii, iudicans, seu timens prudenter postea non habiturum eam occasionem, obligatus est, se tunc confitendi: nam perderetur oportunitas, quae pro longo tempore praesumitur, quod non dabitur. Et tunc non confiteri, esset velle pro longo tempore absque confessione permanere contra praeceptum Concilij. Si tamen in ea opinione cognoscit, quod die sequenti, aut post duos dies oportunitatem habebit, non peccat graviter, tunc omittendo confessionem. Hozes hic, num. 15.

QVADRAGESIMA propositio.

EST PROBABILIS OPINIO, quae dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quae ex osculo oritur, secluso periculo consensu ulterius, & pollutionis. Damnata.

EXPLANATIO.

388 **A**dvertendum est, quod oscula, seu tactus tripliciter considerari possunt: 1. Venereè: 2. Sensualiter: 3. Sensibiliter.

Ves

1. Venerei tactus sunt, qui habentur in pudendis partibus, propter commotionem spirituum ad generationem deservientium.

Sensuales, non fiunt in pudendis, sed in alijs corporis partibus, ex motivo tamen delectationis innitiantis spirituum commotionem. Et de his loquitur propositio iuxta communem assensum.

Sensitivi autem tactus sunt, qui non habentur ex praedictis motivis, sed aut ex honesto, aut indifferenti ex adaptatione sensorij cum suo obiecto, quin ulterius progrediatur. Ita Lumbier, si sine honesto careant, venialia iudico.

389 Sentiendum ergo est, quod osculum habitum propter carnalem, & sensibilem delectationem, est grave peccatum, etiam si absque animo ulterius consensu, vel periculo pollutionis fiat; quia ita declarat Alexander, contrarium damnando.

Ratio est: nam hoc est initium ex natura sua emissionis seminis, quae solum intra decentem matrimonij usum est licita. Et non solum damnatur osculum in dante, verum etiam in recipiente sensualiter, & consentiente, eadem ratione.

390 Hinc est: quod etiam manent damnati alij tactus carnales, tam ex parte dantis, quam voluntarie accipientis, ut premere mulieris manus, eius pedem calcare, amplexare eam; & etiam cum persona eiusdem sexus: solum, quod cum hac, non est ita

periculosum ad ruinam in sensualibus. Ratio est: nam hic proprie damnatur motivum propositionis.

Idem dicit de tactu in bestia, si ex delectatione carnali, & sensuali fiat; idem namque fundamentum est. Qui tactus, ait Lumbier hic, num. 813. bestialitatis malitiam non effugiet.

Itemque sequitur, choreas inter viros, & foeminas, manibus complicatis, eandem videtur censuram habere: nam difficillime moraliter loquendo, tactus huiusmodi, à carnali, & sensuali delectatione immunes fiunt. Corella hic, num. 261.

391 Si verò praedictae actiones, verbaque obscena merè jocose fiant, non sunt de mortali damnandae; quia non essent ob delectationem carnalem, & sensualem: Attamen cum semper sint periculosa in faciente, & plerumque scandalosa, accipienti, arce di sunt ab eis poenitentes, reprehendendique salubriter à Confessario.

Et opinio admittens in luxuria parvitatem materiae, à qua ut in probabili fugiendum est, non minori manet digna censura: Vido eam in Moya, select. tom. 1. tract. 6. disp. 2. quaest. 2.

392 Unde peccata venialia in materia luxuriae, solum ex imperfecta, seu semiplena deliberatione, ut dicunt, admittenda sunt. Et sic debent Confessores inquirere, an in actibus venereis, v.g. delectationibus, verbis lascivis, fuit plena advertentia, & delibera-

F

tio

lebraturus est, vel tempus instans ad annualem confessionem, & vnum, & alterum ita generaliter sumptum dissonum est, cum ad longum tempus possit protrahi: & verba Concilij nihil operarentur.

Verum si Sacerdos celebraturus, vel adimpleturus est annuam confessionem die sequenti, aut opera post duos dies, non video esse damnatum, quod reseruet confessionem ad tempus adimplentionis huius praecepti.

Et quia hoc Concilij praeceptum de iure Ecclesiastico tantum est, potiori ratione non obligabit quoties interponatur laesio aliqua naturalis iuris in eo adimplendo, ut periculum scandali, infamiae, gravis damni in vita, aut fortunae bonis.

385 Non damnatur hic opinio Dianae, 2. part. tract. 14. resolut. 60. & part. 9. tract. 8. resolut. 23. Coninc. Reccij, & aliorum, quos citat, asserentium, quod talis particula potest optime intelligi, intra triduum, nam ex iure colligitur, quod id, quod intra id tempus fit, in continenti fit, moraliter loquendo.

386 Sed ego hoc non admitto, & iudico, quod immediate post celebrationem confiteri debet, ut adimpleat hunc praeceptum, si habet copiam Confessarii, & absque nota fieri potest; quia urgentia sunt verba Concilij; ita Leand. tom. 2. tract. 7. disp. 7. quaest. 53. cum alijs, & Lumbier, tom. 2. num. 605. intra viginti

& quatuor horas, ait Filgueir. verificatur *quam primum*.

387 Et licet admittatur, ut practice probabilis opinio Dianae; & adhuc stando in ea, si post horam à celebrata Missa, imò, & ante horam transactam, copiam talis Sacerdos invenisset Confessarii, iudicans, seu timens prudenter postea non habiturum eam occasionem, obligatus est, se tunc confitendi: nam perderetur oportunitas, quae pro longo tempore praesumitur, quod non dabitur. Et tunc non confiteri, esset velle pro longo tempore absque confessione permanere contra praeceptum Concilij. Si tamen in ea opinione cognoscit, quod die sequenti, aut post duos dies oportunitatem habebit, non peccat graviter, tunc omittendo confessionem. Hozes hic, num. 15.

QVADRAGESIMA propositio.

EST PROBABILIS OPINIO, quae dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quae ex osculo oritur, secluso periculo consensu ulterius, & pollutionis. Damnata.

EXPLANATIO.

388 **A**dvertendum est, quod oscula, seu tactus tripliciter considerari possunt: 1. Venereè: 2. Sensualiter: 3. Sensibiliter.

Ves

1. Venerei tactus sunt, qui habentur in pudendis partibus, propter commotionem spirituum ad generationem deservientium.

Sensuales, non fiunt in pudendis, sed in alijs corporis partibus, ex motivo tamen delectationis innitiantis spirituum commotionem. Et de his loquitur propositio iuxta communem assensum.

Sensitivi autem tactus sunt, qui non habentur ex praedictis motivis, sed aut ex honesto, aut indifferenti ex adaptatione sensorij cum suo obiecto, quin ulterius progrediatur. Ita Lumbier, si sine honesto careant, venialia iudico.

389 Sentiendum ergo est, quod osculum habitum propter carnalem, & sensibilem delectationem, est grave peccatum, etiam si absque animo ulterius consensus, vel periculo pollutionis fiat; quia ita declarat Alexander, contrarium damnando.

Ratio est: nam hoc est initium ex natura sua emissionis seminis, quae solum intra decentem matrimonij usum est licita. Et non solum damnatur osculum in dante, verum etiam in recipiente sensualiter, & consentiente, eadem ratione.

390 Hinc est: quod etiam manent damnati alij tactus carnales, tam ex parte dantis, quam voluntarie accipientis, ut premere mulieris manus, eius pedem calcare, amplexare eam; & etiam cum persona eiusdem sexus: solum, quod cum hac, non est ita

periculosum ad ruinam in sensualibus. Ratio est: nam hic proprie damnatur motivum propositionis.

Idem dicit de tactu in bestia, si ex delectatione carnali, & sensuali fiat; idem namque fundamentum est. Qui tactus, ait Lumbier hic, num. 813. bestialitatis malitiam non effugiet.

Itemque sequitur, choreas inter viros, & foeminas, manibus complicatis, eandem videtur censuram habere: nam difficillime moraliter loquendo, tactus huiusmodi, à carnali, & sensuali delectatione immunes fiunt. Corella hic, num. 261.

391 Si verò praedictae actiones, verbaque obscena merè jocose fiant, non sunt de mortali damnandae; quia non essent ob delectationem carnalem, & sensualem: Attamen cum semper sint periculosa in faciente, & plerumque scandalosa, accipienti, arceantur ab eis poenitentes, reprehendendique salubriter à Confessario.

Et opinio admittens in luxuria parvitatem materiae, à qua ut in probabili fugiendum est, non minori manet digna censura: Vido eam in Moya, select. tom. 1. tract. 6. disp. 2. quaest. 2.

392 Unde peccata venialia in materia luxuriae, solum ex imperfecta, seu semiplena deliberatione, ut dicunt, admittenda sunt. Et sic debent Confessores inquirere, an in actibus venereis, v.g. delectationibus, verbis lascivis, fuit plena advertentia, & delibera-

F

tio

ritum Divinum per Salomonem docentem in Proverbijs 6. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta eius non ardeant? Aut ambulare supra prunas, ut non comburantur plantae eius? Sic qui ingreditur ad mulierem, non erit mundus, cum tetigerit eam.* Et ideo in luxuria vitio modus vincendi est inter omnia vitiosa fomenta singularis: nam cetera resistendo, hoc vero fugiendo: iuxta doctrinam Apostoli: *Fugite fornicationem*, ad quae verba ait D. Thom. lect. 3. *Cetera vitia vincuntur resistendo, quia quantum magis homo particularia considerat, & tractat; tanto minus in eis invenit unde delectetur, sed unde magis anxietur. Sed vitium fornicationis non vincitur resistendo; quia quanto magis ibi homo cogitat particulare, tanto magis incenditur; sed vincitur fugiendo, id est, totaliter vitando cogitationes immundas, & quaslibet occasiones.* Hucusque D. Thom. & ad propositum venit consilium D. August. *Contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis habere victoriam.*

QVADRAGESIMASECVNDA propositio.

LICITUM EST MUTUANTI
aliquid ultra sortem accipere, si se obliget ad non repetendam sortem, usque ad certum tempus.

Damnata.

EXPLANATIO.

409 **V**nde declarationem usurae in explicatione propositionis 41. damnata

ab Innocentio XI. à num. 731.

Sentiendum est: non esse licitum mutuanti aliquid ultra sortem accipere: ex eo praecise, quod se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus, quia ita declarat Alexander.

410 Lumbier, Filgueira, & Corella, probant ex eo, quod de ratione mutui est carentia pro aliquo tempore rei mutuatae; sed quod mutuans protrahat exigitio- nem debiti ad dimidium, vel unum annum non tollit, quod sit de linea essentiali mutui, cum plus, minusve temporis est intra limites mutui.

Confirmatur: nam si pro petendo mutuo centum ducatorum intra annum, possunt, v. g. exigi quinquaginta regales, pro non petendo intra sex menses, possunt viginti quinque accipi; & pro non petendo intra tres, liceret duodecim. Quod absurdum manifestum videtur. Ita Corell. in praesenti.

411 Ratio meo videri principalis huius damnationis est; quia in practica erat valde pernicio- sa haec propositio, quamvis speculati- ve probabilis videatur. Quod ita probo; nam licet de intrinseca ratione mutui sit, quod pro aliquo tempore careat mutuans re mutuata: tamen negari non potest, quod habeat ius ad repetendum debitum, transacto proportionato tempore, & quod hoc ius sit extrinsecum mutuo: ergo privare se hoc iure, videtur pretio aestima- bili; sed quia in praxi valde pernicio- sa est dicta propositio, & sternit

viam,

viam, vt frequentissime impona- tur onus mutuuario, quod est val- de odiosum, & periculosum, ideo sanctissime eius practica dam- nata.

In Castella, leg. 2. tit. 1. part. 5. conceduntur mutuuario decem dies, in quibus mutuum non po- test à mutuante exigi.

412 Non damnatur hic 1. quod si mutuans se obliget ad nunquam repetendum debitum (quod videtur componi, quin illo cedat) possit aliquid ultra sortem accipere. Ratio est: tum, quia propositio ad certum tempus, affir- mabat: tum, quia hoc non est ita perniciosum, cum rarissime inve- niatur, qui ad hoc se obliget.

Non damnatur 2. quod pro alijs titulis exigatur, & recipiatur ali- quid ultra sortem in mutuo, vt pro lucro certo cessante, aut damno emergente. Quod est commune; & pro periculo, vel difficultate re- cuperandi sortem, praecedente cir- ca hoc pacto, bona fide facto. Vi- de Trullenc. lib. 7. cap. 19. dub. 11. & Lessium, lib. 2. cap. 20. dub. 13. num. 111.

413 Idem dic in venditione, dilata solutione, nam si timer ven- ditor prudenter amittere pecu- niam in toto, aut in parte, potest in pretio ascendere, iuxta aestima- tionem assecurationis, ad quam tenetur emptor, dummodo iste prius de hoc moneatur. Sic Lugo de iust. disp. 35. sect. 6. num. 81.

Curs. Moral. tom. 3. tract. 14. punct. 11. §. 1. num. 144.

QVADRAGESIMA TERTIA propositio.

ANNUUM LEGATUM PRO
anima relictum non durat plus-
quam decem annos.
Damnata.

EXPLANATIO.

414 **S**entiendum est, an-
nuum legatum pro
anima relictum du-
rare ultra decem annos, quia ita
declarat Alexander, contrarium
damnans.

Intellige hoc: 1. dummodo te-
stator non limitaverit: 2. dummo-
do res ad hoc relictæ non pereat
antea.

Ratio damnationis est: tum,
quia in hoc proceditur contra te-
statoris mentem: tum, quia hoc
redolet opinionem Soti, in 4. dist.
19. quaest. 3. artic. 3. affirmantis,
non esse Animas in Purgatorio ul-
tra decem annos. Quod quidem
temerarium videtur, & de eo, ait
Enriq. apud Dian. 4. part. tract.
8. ref. 101. potest Sanctum Inqui-
sitionis Tribunal cognoscere; nam
incertissimum est apud homines,
quas poenas mereantur animæ; &
vtrum Deus compenset per dura-
tionem intensiorem earum, aut
e contra: vel quæ suffragia ac-
ceptet, quia non est iuxta plurimum
assensum infallibile, omnia Deum
acceptare, apud Dicastillo disp. 2.
dub. 2.

415 Et ita Antonius Gomez,
F 4 bli.

occasione, se dimovere debet (non loquor de casu nunc posito à Torrecilla: nam cum eo periculo practicandus putat, utpotè, ait, reputandus ut occasio involuntaria.)

400 2. Si loquamur de occasione, quæ proxima dicitur, & dubitat, qui in ea est, an sit obligatio relinquendi, eo quod dubitat (idemque à fortiori dic de Confessorio) num suarum repetitio culparum creverit sufficienter ad frequentiam ab ea exactam, ut etiam Confessor teneatur, se habere cum illo, ut occasione proxima irretitus? Respondeo: quod si poenitens, & potius Confessor dubitat positive, hoc est, opinatur eam occasionem proximam non esse, iudico, non esse tractandum ut in occasione proxima reum. Si verò dubius negativè manet, hoc est, practice dubius, relinquenda est ex obligatione talis ut occasio proxima.

Sentiendum ergo est, non esse ritulum sufficientem, ut concubiniarius non eiiciat concubinam, quod hæc esset nimis utilis ad oblectamentum concubinarij, vulgò, *regalo*, etiamsi illa deficiente, nimis egrè vitam agat, & alia epulæ redio magno concubinarij afficient, & etiamsi alia famula nimis difficile invenietur, quia ita declarat Alexand.

401 Ratio est: tum, quia solum, quando involuntaria est occasio, non datur obligatio eam vitandi, ut dico loco citato num. 954. sed omnia, quæ refert pro-

positio præsens non faciunt involuntariam occasionem: nam hæc solum datur, quando certum, & grave damnum timetur in vita, fama, honore, aut re familiare: ergo in præsentī casu obligatur homo ad eiiciendam concubinam.

402 Tum, & maxime: quia omnia, quæ proponit propositio, sunt tituli ruinosi; & passim homines passione obcecati iudicarent ipsorum vitam, & salutem pendere ex unica amasiæ assistentia; & sic tales tituli, ut labiles, & denudò sanctissimè damnati, admitendi à Confessoribus non sunt: etiamsi vitam agens concubiniarius asserat, quod propter concubinæ absentiam certo morietur. Et potius in hoc tempore ab illius domo releganda est, si fortè ipse noluerit, non absolvendus.

Et sic non sufficit, ut illa non exeat, quod ipsa asserat dominum non soluturum salarium, vel aliud depositum, aut mutuatum. Corella hic, 8. impres. num. 272. nam licet speculative loquendo sufficiens esset, in practica rarissime excusatio ista admittenda est, propter rationem numeri præcedentis, qui est satis fallibilis titulus.

403 Hinc est, quod etsi in rigore non sit damnatum hic, affirmare, quod si nullo modo invenietur aliqua famula, quæ deficiente, grave incommodum sentiet concubiniarius, non obligatur ad eiiciendam concubinam, eo quod ex tali circumstantia sit occasio involuntaria, tamen valde difficul-

ficulter in practica, ut involuntaria occasio observanda est.

404 Nec etiam admittendus titulus, qui sæpè alegatur infamiæ, quam patietur concubina, si è domo eiicitur, quia inutilis est, & apparens: nam vel datur infamia de concubinato, vel non? Si datur, potius occurritur scandalo eiiciendo eam; si non datur, difficile est querere unde oriatur infamia in ea eiicienda.

Negare non possum, quod casu, quo vera infamia timeretur, vel alium simile incommodum, non daretur talis obligatio: vide alios huius materiæ casus loco citato, §. 4. à num. 960.

405 Addo, quod etiamsi concubiniarius omnino emendatus esset; si tamen datur in Populo, aut viciniâ scandalum, de eo, quod adhuc in concubinato perseverat, eiicere debet illam, quæ concubina indicatur, ut satis scandalo fiat. Sic Lumbier, numer. 820. Nec moribundus absolvendus est, qui prius non eiicit è domo mulierem habitam ut concubinam illius, etsi reverà ita non sit, præcipue si aliquando fuit, & ob eandem rationem. Lumbier ibi.

Si verò concubiniarius filios habuit ex concubina, domique alit, non obligatur eiicere concubini filij, quam frequenter cognoscit, nam ab ea separari non possunt absque gravissimo detrimento; utpotè, quia pendent in suo conservari, & sustentare ab ea; nam ista involuntaria iudicatur occasio. Torrec. num. 78.

406 Idem dic de custode Carceris, vulgò, *Alcayde*, cui tradita est mulierum stricta custodia; quarum vni frequenter incubit, qui quidem ministerium suum exercere potest, si per alium supplere non valet. Idem Torrec. ex eadem ratione.

Inquires: Vtrum foeminae, & viri famulantes, sive non famulantes, qui ad communem locum quotidie, ad aliquod ministerium concurrunt, v. g. ad hauriendam è fonte aquam, & ex frequenti concurrentia, frequentia oriuntur peccata, sive cogitatione, aut verbo, aut opere, sint in proxima peccandi occasione, quam vitare debeant?

407 Præsens dubium, ad præsentem propositionem adducunt Lumbier, num. 820. & Torrec. num. 57. & ideò cum ipsis hic appono. Respondeoque cum utroque, quod si cum proposito emendat accedunt ad Confessarium, absolvi possunt ab eo, etiamsi absque proposito abstinenti se à prædicta concurrentia; quia talis occasio remota iudicanda est: nam cum quilibet in domo domini sui distincta ab alia degat, non habet pro sua voluntate occasionem frequentandi peccata; & consequenter proxima appellari non debet; sed per accidens ex accidentali concurrentia, quæ non semper occasionem peccandi præbebit, nec semper certa est hora ad eam veniendi. Ita etiam tenent Navarr. Lugo, Candido, & Leand. disp. 7. de poenit. quæst. 34.

408 Audi ad hæc omnia Spi-

tio de malitia; quod idem poenitentes plerumque cognoscere non valebunt; eo quod advertentia, & deliberatio ad inferiores actus pertineant: Vide ad hunc propositum Moyam, select. tom. 1. tract. 6. disp. 2. quaest. 2. late hanc quaestionem tractantem.

393 Non damnatur hic 1. opinio asserens, licere oscula, & tactus inter sponfos in signum amoris, & benevolentiae, & si sensuales sint, culpam venialem non excedent, dummodo sine periculo pollutionis, vel consensus in gravem spirituum commotionem, ut ait Diana, part. 2. tract. 17. resol. 6. & Curs. Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 15. punct. 6. num. 91. cum Bonacin. & Aversa, ita supponitur à Moya citato, §. 2. à num. 14. & praecipue num. 19. leg. Attente. Ratio: nam ius ad matrimonium, & initium illius, quod in sponsalibus datur, eos ecohonestat: Venerei tamen tactus, hoc est, in pudendis, vel circa ea, nullatenus licent inter illos. R. P. Fr. Andr. à Sancto Ioseph, in tom. 2. Crisol. Theol. Moral. v. *Osculo*, à num. 288. acerrimè defendit, & copiosè intendit probare, hanc opinionem inclusam esse in praesenti damnatione; sed ille in suo sensu abundet, ego verò in praedictorum.

394 Non damnatur 2. osculum, seu tactus in infanti corpore, vel oblatum ex consuetudine patriae; quia non fiunt, ut suppono, ex carnali motivo; sed amore, aut benevolentia. Et si per ac-

cidens commotio venerea, vel pollutio sequatur, non erit peccatum, si in eam consensus non detur. Torrecilla hic, numer. 4. & 5.

395 Non damnatur ut lethalia verba turpia, si ex vanitate, aut loquacitate, & sine periculo ruinae proximi, & consensus, aut complacentiae voluntariae, in veneream dicentis proferantur.

396 Non damnatur 4. aspectus de rebus licitis, ut est facies pulchra mulieris; si tamen ex curiositate fiant, solum erit veniale: si autem cum periculo animae, adverso consensus in veneream delectationem, mortale erit: Vide Sanchez de Matrimon. lib. 9. disp. 46. num. 26.

397 Erit etiam lethale aspicere verenda diversi sexus; quia & provocans est, & indecens satis. Aspectus tamen verendarum proprii, vel alterius corporis eiusdem sexus, licet ex curiositate, dummodo periculum praecognitum in consensus delectationis venereae non detur, vel semel, quod per accidens ipsa sequatur, non sit voluta, erit solum veniale. Addo, quod si quis ex curiositate pudenda sua leviter tangat, veniale tantum erit; mortale autem si ob delectationem veneream. Sed amator castitatis omnia haec effugiet. Vide Busemb. lib. 3. tract. 4. cap. 2. dub. 1. ubi multa breviter.

calamo.

(?*) § (?*)

QVA-

QVADRAGESIMA PRIMA propositio.

NON EST OBLIGANDUS concubiniarius ad ejiciendam concubinam, si hac nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij, vulgò, regalo, dum deficiente illo, nimis egrè ageret vitam, & alia epula tedio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile invenietur.

Damnata.

EXPLANATIO.

397 Quid est occasio peccandi remota, & proxima, voluntaria, & involuntaria, vide in explicatione propositionum 61. & 62. ab Innocent. XI. damnatarum, num. 930. & 931. & in quo consistat voluntaria, num. 932. & quae frequentia in peccando requiratur, à num. 936. & quae sint occasiones proximae, num. 941. & quomodo se debeat habere Confessor cum poenitente occasionem proximam voluntariam habente, numer. 947. & quomodo cum habente occasionem involuntariam, num. 954.

398 Hic tamen adverto, quod licet, ut in plurimum, occasio proxima peccandi est respectu alicuius determinatae speciei peccatorum, aliquando etiam datur pro diversis specie peccatis, v. g. si ex consortio, & consuetudine cum alia persona indisciplinata

peissimae indolis provocaris ad peccata: & committis furta, fornicationes, pollutiones, blasphemias, & c. teneris à tali consortio abstinere; quia ea consuetudo familiaris cum illa, occasio est tibi proxima peccandi. Lumbier hic, num. 821. qui addit, quod si hoc contigisset cum muliere maritata viro pessimis imbuto moribus, qui eam in plures ruinas diversorum specie peccatorum sua occasione deliceret; non ex eo illa illum evitare debere, quia ista involuntaria est occasio.

399 Sed quid dicendum, quando occasio proxima dubia est, hoc est, dubito, si habitatio, vel consortium cum tali persona, vel si ingressus in talem domum est mihi occasio proxima peccandi? Respondeo ex duplici occasionis statu. Et 1. si solum de hac numero circumstantia, in qua homo hac tantum vice positus est; assero, quod si probabiliter iudicat, non ruere, etsi aliquantulum formidet, non obligatur eam deserere occasionem (imò si opus, quod aggredi intendit, est pro gloria Dei, & proximi utilitati, ut praedicare Infidelibus, aut mulieribus publici concubiniatus, cum probabili eorum profectu, vel baptizare infantem, instante ex aliqua circumstantia Baptismo, obligabitur cum periculo, seu formidine sui lapsus, ut ait Torrecilla hic, num. 79. cum D. Thom. & alij, si verò manet practice dubius, hoc est, negative dubius, in praxi de periculo suae ruinae, ab

lib. 2. variar. cap. 5. asserit, quod licet *usufructus* in testamento relictus non duret ultra centum annos iuxta opinionem communem: nam sic ad hunc effectum vita hominis reputatur. Quorum fundamentum est: quia si perpetuum esset, inutilis fieret proprietas. Tamen, si usufructus, ait ille, relinquitur ad pias causas, in perpetuum valet: ergo valentiori patet ratione, hoc debere affirmari de legato pro anima. Mag. Hozes hic, num. 8.

416 Adverte: quod licet in exteriori foro concedatur hereditarium, ut legata testatoris adimpleantur; tamen in conscientiae foro solvenda sunt, quam primum possit, cum antelatione legatorum piorum; ita Diana, 3. part. tract. 5. resol. 59. cum Villal. & Valero, in differentiis utriusque fori, verb. *Legatum*, different. 1. & 2. ubi videri possunt; hæc asserit Corell. hic, num. 285.

Debita iustitiae testatoris post funeralia prius debent adimpleri, servatis eorum antelationibus, quæ videri possunt in Cursu Morali, tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 12.

QVADRAGESIMA QUARTA propositio.

*QUOAD FORUM CONSCIEN-
tiae, correcto reo, eiusque contumacia cessante, cessant censura.*

Damnata.

EXPLANATIO.

417 **S**uppono iuxta probabilem opinionem, quod censura, quæ conditionem

pro sui consummatione, seu terminatione habet, v. g. *Excommunicamus te, suspendimus te, interdicimus, donec restituas, donec satisfacias*, ut tollantur, non indigent nova absolutione; quia ea verba formam censuræ, & absolutionis habent pro tempore, quo resipiscat, & restituat censuratus. Et ita sentiunt plures, quod eo in casu, restituendo, absolviatur à censura per Prælatum censurantem. Hozes hic, num. 1. qui pro hoc asserto adducit Lezanam, verb. *Censura*, num. 12. Fr. Christophorum à Sancto Ioseph, tom. 1. de censuris, dub. 10. num. 1. & alios posset plures asserere.

418 Sentiendum est: quod semel incurta censura, non cessat in foro conscientiae, ex eo præcisè, quod reus correctus, & absque contumacia sit: quia ita declarat Alexander.

Ratio est: tum, quia Papa, à cuius voluntate pendet, quod tali, vel tali modo, seu termino ligentur censuris, vel ab illis solvantur fideles, non vult, quod illo solo medio, maneat absolutus reus, ut constat ex Canonibus Sacris, & asserit Torrecilla hic, 1. impress. num. 2.

419 Tum etiam: quia licet ad incurrendam censuram, peccatum contumaciae requiratur, componitur optimè, quod per actum contritionis ponatur in gratia reus, & quod censuratus maneat: quia malum poenæ, ut illa est, non exigit, quod permaneat cum malo culpæ. Vide Curs. Moral. tom. 2. tract.

tract. 10. cap. 2. à num. 5. & cap. 3. à num. 53.

Et quamvis censura sit à iure, vel ab homine per præceptum generale, & non requiratur ad illius incurtionem contumacia, quæ propriè talis sit, non tollitur nisi per absolutionem; quia commune est censuris, quomodo-cumque latis, ut videri est in Cursu, cap. 2. num. 7. Qui autem differt procurare absolutionem censuræ, qua ligatus est, peccat magis, minusve, iuxta dilationem interpositam, ibid. num. 1.

420 Dixi, *contumacia*, quæ talis propriè est: nam propria contumacia committitur, quando, tria monitione præmissa, vel una pro tribus, non obedit subditus; & transacto termino monitionis, consummatur contumacia, fitque censuræ reus. Si ergo, incurta iam censura, resipiscit reus, cessatque in eo contumacia; non tamen cessat propterea censura, etiam si pars satisfacta sit. Et de hac contumacia, ait Corella hic, num. 220. loquitur propositio.

421 Vnde infertur: 1. quod censura non cessat per mortem Prælati, qui eam imposuit: quia censura non est præceptum, sed medicinalis poena transgredienti præceptum fulminata, & ab illo incurta; ut advertit Cursus Moral. de censuris, tractat. 10. cap. 2. punct. 1. num. 8. Et sic per absolutionem, adhuc in isto casu, liberandus est, qui censura ligatur.

2. Quod nec per mortem cen-

suram habentis tollitur ea, sed absolvendus est mortuus, qui cum censura decessit, ut terræ mandetur, & suffragia pro eo offerantur, si cum signis contritionis expiravit; quia componitur, quod in gratia sit, & cum censura, si contumaciam deposuit.

422 Dices: in favorem opinionis damnatae, quod excommunicatus resipiscens cum contritionis actu, verè Dei est amicus, & Christi membrum: ergo & Ecclesiæ: & consequenter influxus suffragiorum per eius communicationem recipit. Dissolvi namque videtur, quod amicus Dei, Christi que membrum, ab Ecclesiæ suffragiis, & valore sanguinis Salvatoris privetur.

423 Respondeo: quod iste influentias internas à Christo, ut capite accipiet per gratiam, charitatem, aliaque spiritualia dona; non tamen participavit influxus per Sacramenta, & suffragia; quia illum illis privavit Ecclesiæ usque dum ipsa ipsum absolvat: quia iuste Ecclesiæ censuravit, cum contra illam contumax fuerit: & gratissimè absolvet eum, cum emendatum, & illi subiectum agnoscat, si in vita, si post mortem; nam si illa ligavit, illa debet absolvere.

424 Non damnatur hic 1. quod censura cuiuscumque generis sit lata, & ipso facto incurta usque ad positionem determinatæ conditionis, tollatur posita conditione, v. g. *Maneat Petrus Sacerdos suspensus à Sacro celebrando; vel*

vel maneat excommunicatus donec restituat. Tunc casus, restituente Petro, liberatur à censura: quia includitur absolutio in illis verbis: *Donec restituat, vel resipiscat*; & alias absolutio censuræ in absentia potest dari: Vide Dian. 5. part. tract. 10. resol. 24. & Curs. punct. 2. à num. 10.

425 Non damnatur 2. quod censura, quæ fertur ad instantiam partis pro determinato tempore, possit ipsa pars prorogare tempus creditori, v. g. dicit Iudex: *Petrus erit ipso facto excommunicatus, si intra mensem non restituat*. In isto casu potest pars prorogare terminum ad restitutionem, v. g. ad alios duos menses, ut eam non incurrat, transacto mense: sicut absolute posset condonare debitum, quod donato, nullo modo incurreret in eam Petrus. Quæ opinio est Suarez de censur. disp. 3. sect. 6. num. 11. & Cursus, tract. 10. cap. 1. punct. 6. num. 69. & communiter, & si post tempus prorogatum non solverit debitor, incidet in excommunicationem, ut ait prædictus Cursus, num. 70. cum Suarez, & alijs.

QVADRAGESIMAQUINTA propositio.

LIBRI PROHIBITI, DONEC expurgentur, possunt retineri, usque ad mortem, adhibita diligentia, corrigantur. Damnata.

EXPLANATIO.

426 **D**icendum est, quod libri prohibiti non possunt retineri donec expur-

gentur, quia Alexander hic declarat, esse contra præceptum, forte Pii V. & motivum præcepti est: tum periculum perversiois: tum in poenam Authoris. Unde licet deficiat periculum, & demus, eo deficiente, non obligare ex hac parte: manet aliud motivum, & sic omnino adimplendum præceptum.

427 Constatque hoc præceptum ex Bulla Gregorij XV. quæ incipit: *Apostolatus nostri*; & expressat Expurgatorium Sancti Tribunalis Inquisitionis Hispaniæ, ubi sequentia ponit: *Mandamos, en virtud de Santa obediencia, y so pena de excomunion, &c. que de aqui adelante ninguno sea osado à tener, ni leer libros de los prohibidos en este Indice, o de los comprendidos en las Reglas generales del*. Ab hac verò excommunicatione, cum reservata non sit, quilibet Confessor absolvere potest, traditis primo libro, aut libris, ob cuius, vel quorum gravem retentionem in censuram incidit, ut notat Bonacin. tom. 3. disp. 1. quæst. 2. punct. 4. num. 2.

428 Non loquitur propositio de libris hæreticorum continentibus hæresim, vel de Religione tractantibus; nam de istis datur specialis prohibitio, & excommunicatio in Bulla Cœnæ, contra retinentes, imprimentes, legentes, defendentes, ementes, & vendentes eos.

Notare debes: quod licet Sixtus IV. concessit Dominicanis, & Franciscanis, & Pius V. Societa-

ti Testi, ut libros hæreticorum retinere possent, tamen Bulla Cœnæ quorannis hæc revocat privilegia, ut ait Lezana, qq. Regul. tom. 1. cap. 18. num. 96.

429 Loquitur ergo de libris Catholicorum hæresim, vel doctrinam non sanam, aut contra bonos mores continentibus, aut docentibus Astrologiam iudiciariam, vel alias superstitiones, hoc est, regulam dantes ad futura contingentia cognoscenda, vel facienda sortilegia, maleficia, &c.

Et licet pro his retinendis, legendisque libris prohibitis obtinuerunt Regulares privilegia: revocata sunt ab ipso Gregorio XV. qui ea concessit, & ab Urbano VIII. ita Lumbier, num. 840. & 841.

Nomine *Libri* intelliguntur, etiam manuscripta: vide Sanch. lib. 2. Summ. cap. 10. multa circa prædicta disputantem.

430 Et qui tales libros habet, tradere debet Tribunali Inquisitionis sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda, præcipue si hæresim contineant, vel redoleant; & qui hos libros legunt, vel contra edictum retinent, delatandi sunt à scientibus.

Et licet plures excludant ab incurrenda ipso facto excommunicatione eos, qui retinent libros prohibitos non continentibus, aut redolentibus hæresim, non tamen excusantur à mortali: Vide Moyam, tract. 5. de censur. quæst. 10. §. 2. num. 11. 12. & 14.

Quædam dantur circa huius

materiæ decreta, opiniones, quæ in illis, & in hac damnatione comprehendendi non videntur.

431 Prima est, Sanch. Bonac. Filliuc. quos citat, & sequitur Leander à Sacram. tom. 4. de cens. tract. 3. de Bulla Cœnæ, disp. 1. q. 58. asserentium, non incurrere in excommunicationem contra legentes hæreticorum libros, qui ab alio audit legere hæretici librum; quamvis audiens incitet, aut præcipiat suo famulo, ut legat. Ratio est: quia opinio ista nec loquitur de libris prohibitis, donec expurgentur, sed de libris hæreticorum: & non de retentione, sicut damnata, nec de lectione, ut Bulla Cœnæ, sed de auditione.

432 2. Opinio est Bord. Tambur. & aliorum apud Torrec. hic, affirmantium, quod si Caius, v. g. scit, Titium retinere, & legere hæreticorum libros, non propter hæresim, aut illius suspicionem, sed ob alias causas, ut relationes Antonii Perez, Adonis, & Amor nocturnus Marini, & similes, non obligatur Tribunali Sancto delatare: & hoc etiam si supponatur, eos libros absque lethali retinere non posse: Vide Torrecill. sed has opiniones nullatenus admitto, sed contrarium omnino retinendum puto.



S. I.

QVIBVSDAM DVBITATIO-
nibus satisfi.

QUAEDAM PROPONAM
dubia, dissolvamque.

433 **P**rimum. Vtrum re-
tinens praedictos li-
bros lethaliter con-
tra praecceptum peccet? Ad quod
communiter respondent affirmati-
ve Doctores: quia materia gra-
vissima, ut probat Dian. 11. part.
tract. 8. resol. 62. citans Turrianum,
qui affirmat, errorem esse, contra-
rium asserere.

Secundum. Vtrum, qui noti-
tiam habet, quod alter eos libros
contra edictum retinet, obligetur
illum denunciare?

434 Ad quod affirmative res-
pondeo, cum Dian. 11. part. tract.
8. resol. 62. & cum Turrian. centur.
4. dub. 17. & communiter; quia ita
praecipit edictum, & praecceptum
DD. Inquisitorum, tam in Indice
Urbis, quam in eo, quod a Sancto
Hispanico Tribunali solet publi-
cari.

Tertium. Vtrum in retinendis
his libris (idem quaritur in legen-
dis) detur materiae parvitas?

435 Ad quod respondetur af-
firmative, id est, quod non erit le-
thale per unum, aut alterum diem
retinere; ita Sanch. lib. 2. Summ.
cap. 10. num. 55. ita etiam Bonac.
de censur. disp. 1. quaest. 2. punct. 4.
num. 15. intelligitur hoc, data op-

portunitate, eos tradendi: nam;
ut dicti addunt Authores, qui de-
tinet praedictos libros expectans
opportunitatem, aut commodita-
tem eos mittendi, censuram non
incurrit. Sicut qui bona alterius
iniuste habet, expectare opportu-
nitatem potest, ut restituar. Et ta-
men iuris naturae est obligatio ista;
ergo potiori titulo in praesenti ca-
su; quia non proprie dicitur mali-
tiosè retinere, qui detinet, qua-
rendo modum, vel expectando,
aut providendo, medium tra-
dendi.

Etiam in legendo datur parvi-
tas, vnam, videlicet, paginam, idem
Sanchez, num. 31. & haec est latior
opinio, a pluribus non admissa.

436 Quartum. Vtrum vir do-
ctus retinere possit libros, de qui-
bus haec propositio loquitur?

Respondeo negative, nisi dum
expurgati fuerint. Ratio est: tum,
in poenam Authoris: tum ob peri-
culum legendi, & se, aut alios per-
vertendi: & nemo ita de se fidere
potest, quod non cadat, sed praesumptuosè ager contra Apostoli-
cam ordinationem Urbani VIII.
Dominorumque Inquisitorum li-
bros detinendo. Et si non tradide-
rit, illis in materia, ut dixi, gravi
non obediet; quia sine excep-
tione loquuntur, seu praeci-
piunt.



COM

COMPILATIO MORALIS

DICTORVM A VIRIS DOCTIS

AD PROPOSITIONES DAMNATAS

AB INNOCENTIO XI.

VIDE AD ISTARUM PRO-
positionum damnativi Decreti
plenioram intelligentiam, adver-
tentias praemissas in principio
operis, a num. 1. & praecipue a
num. 10. quia specialiter pro-
harum damnativo Decreto
ponuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

*NON EST ILLICITUM IN
Sacramentis conferendis sequi opi-
nionem probabilem de valore Sacra-
menti, relicta tutiore, nisi id vetet
lex, conventio, aut periculum gra-
vis damni incurrendi; hinc senten-
tia probabilis tantum utendum non
est in collatione Baptismi, Ordinis
Sacerdotalis, aut Episcopalis.*
Damnata.

EXPLANATIO.

437 **S**upponendum primo:
opiniones in Theo-
logia Morali, ut ad
praesens attinet, esse in duplici dif-
ferentia; aliae circa licitum, aliae
circa valorem facti. Opiniones
circa licitum, v. g. vtrum sit lici-
tum laborare duabus horis in die
festo? Practicari possunt commu-
niter, etiam si minus tutae, & pro-
babiles (dummodo non sint re-

nuae probabilitatis) quia cum in
tali casu detur dubium positivum
de obligatione legis, tenet volun-
tas possessionem libertatis, & po-
test sequi opinionem ipsi faven-
tem: at vero opiniones circa va-
lorem rei factae, v. g. vtrum Sa-
cramentum sub hac forma, vel
materia sit validum? Vel vtrum
si infirmo applicetur hoc medica-
men, proficiet ipsius sanitati, vel
erit ipsi in perniciem? Practicari
non possunt, si minus tutae sint, ac
securae. Ratio est: quia tunc non
possedit voluntas, sed alia supe-
rior lex, vel Religionis de atten-
dendo ad reverentiam Sacramen-
ti, vel charitatis de non operan-
do cum periculo nocendi proxi-
mum: Videatur Moya, selectar.
tom. 1. tract. 1. quaest. 6. §. 8. &
quaest. 9. a num. 1.

438 Supponendum 2. quod
in praesenti condemnatione solum
agitur de opinionibus circa valo-
rem Sacramenti; & sic solum in-
telligitur de versantibus, vel circa
formam, vel circa materiam Sa-
cramentorum, vel circa intentio-
nem Ministri; quia ab his tribus
tantum pendet valor Sacramentis;
non de opinionibus, quae agunt
praecise de licita eorum admini-
stratione.

Yne

S. I.

QVIBVSDAM DVBITATIO-
nibus satisfi.

QUAEDAM PROPONAM
dubia, dissolvamque.

433 **P**rimum. Vtrum re-
tinens praedictos li-
bros lethaliter con-
tra praecceptum peccet? Ad quod
communiter respondent affirmati-
ve Doctores: quia materia gra-
vissima, ut probat Dian. 11. part.
tract. 8. resol. 62. citans Turrianum,
qui affirmat, errorem esse, contra-
rium asserere.

Secundum. Vtrum, qui noti-
tiam habet, quod alter eos libros
contra edictum retinet, obligetur
illum denunciare?

434 Ad quod affirmative res-
pondeo, cum Dian. 11. part. tract.
8. resol. 62. & cum Turrian. centur.
4. dub. 17. & communiter: quia ita
praecipit edictum, & praecceptum
DD. Inquisitorum, tam in Indice
Urbis, quam in eo, quod a Sancto
Hispanico Tribunali solet publi-
cari.

Tertium. Vtrum in retinendis
his libris (idem quaritur in legen-
dis) detur materiae parvitas?

435 Ad quod respondetur af-
firmative, id est, quod non erit le-
thale per unum, aut alterum diem
retinere; ita Sanch. lib. 2. Summ.
cap. 10. num. 55. ita etiam Bonac.
de censur. disp. 1. quaest. 2. punct. 4.
num. 15. intelligitur hoc, data op-

portunitate, eos tradendi: nam;
ut dicti addunt Authores, qui de-
tinet praedictos libros expectans
opportunitatem, aut commodita-
tem eos mittendi, censuram non
incurrit. Sicut qui bona alterius
iniuste habet, expectare opportu-
nitatem potest, ut restituat. Et ta-
men iuris naturae est obligatio ista;
ergo potiori titulo in praesenti ca-
su; quia non proprie dicitur mali-
tiosè retinere, qui detinet, qua-
rendo modum, vel expectando,
aut providendo, medium tra-
dendi.

Etiam in legendo datur parvi-
tas, vnam, videlicet, paginam, idem
Sanchez, num. 31. & haec est latior
opinio, a pluribus non admissa.

436 Quartum. Vtrum vir do-
ctus retinere possit libros, de qui-
bus haec propositio loquitur?

Respondeo negative, nisi dum
expurgati fuerint. Ratio est: tum,
in poenam Authoris: tum ob peri-
culum legendi, & se, aut alios per-
vertendi: & nemo ita de se fidere
potest, quod non cadat, sed praes-
umptuosè ager contra Apostoli-
cam ordinationem Urbani VIII.
Dominorumque Inquisitorum li-
bros detinendo. Et si non tradide-
rit, illis in materia, ut dixi, gravi
non obediet; quia sine excep-
tione loquuntur, seu praeci-
piunt.



COM

COMPILATIO MORALIS

DICTORVM A VIRIS DOCTIS

AD PROPOSITIONES DAMNATAS

AB INNOCENTIO XI.

VIDE AD ISTARUM PRO-
positionum damnativi Decreti
pleniorum intelligentiam, adver-
tentias praemissas in principio
operis, a num. 1. & praecipue a
num. 10. quia specialiter pro-
harum damnativo Decreto
ponuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

*NON EST ILLICITUM IN
Sacramentis conferendis sequi opi-
nionem probabilem de valore Sacra-
menti, relicta tutiore, nisi id vetet
lex, conventio, aut periculum gra-
vis damni incurrendi; hinc senten-
tia probabilis tantum utendum non
est in collatione Baptismi, Ordinis
Sacerdotalis, aut Episcopalis.*
Damnata.

EXPLANATIO.

437 **S**upponendum primo:
opiniones in Theo-
logia Morali, ut ad
praesens attinet, esse in duplici dif-
ferentia; aliae circa licitum, aliae
circa valorem facti. Opiniones
circa licitum, v. g. vtrum sit lici-
tum laborare duabus horis in die
festo? Practicari possunt commu-
niter, etiam si minus tutae, & pro-
babiles (dummodo non sint re-

nuae probabilitatis) quia cum in
tali casu detur dubium positivum
de obligatione legis, tenet volun-
tas possessionem libertatis, & po-
test sequi opinionem ipsi faventem:
at vero opiniones circa va-
lorem rei factae, v. g. vtrum Sa-
cramentum sub hac forma, vel
materia sit validum? Vel vtrum
si infirmo applicetur hoc medica-
men, proficiet ipsius sanitati, vel
erit ipsi in perniciem? Practicari
non possunt, si minus tutae sint, ac
securae. Ratio est: quia tunc non
possedit voluntas, sed alia supe-
rior lex, vel Religionis de atten-
dendo ad reverentiam Sacramen-
ti, vel charitatis de non operan-
do cum periculo nocendi proxi-
mum: Videatur Moya, selectar.
tom. 1. tract. 1. quaest. 6. §. 8. &
quaest. 9. a num. 1.

438 Supponendum 2. quod
in praesenti condemnatione solum
agitur de opinionibus circa valo-
rem Sacramenti; & sic solum in-
telligitur de versantibus, vel circa
formam, vel circa materiam Sa-
cramentorum, vel circa intentio-
nem Ministri; quia ab his tribus
tantum pendet valor Sacramenti;
non de opinionibus, quae agunt
praecise de licita eorum admini-
stratione.

Yne

niones poenitentibus faventes circa materiam, quam apponunt, ut probabiliter asserit Hozes hic, num. 5. 6. & 9. & Torrecilla hic, 1. impres. num. 95. quia damnatio solum de administrantibus Sacramenta loquitur, non de recipientibus; & cum odiosum sit, extendendum non est.

447 Unde non damnantur opiniones asserentes, quod attritio in re supernaturalis, ut talis cognita à poenitente, est sufficiens ad Sacramentum; quod est nunc satis commune, ut videri potest apud Magistrum Prad. tom. de Poenitent. tract. 7. quaest. 3. dub. 2. §. 3. num. 21. Tum, quod necesse non est, poenitentem ordinare dolorem ad confessionem, vel doleri ex intentione confessionis; quod affirmat Lugo de Poenitent. disp. 14. sect. 4. num. 47. cum alijs. Tum (& hæc accedit præcedenti) quod quando poenitens oblitus in confessione alicuius peccati lethalis, reiterat statim confessionem, ut illud Ecclesiae clavibus subiiciat, potest ex vi doloris præcedentis confessionis absolvi, absque novo appposito, si talis dolor fuit universalis, aut peccatum oblitum includitur in eius motivo; quod affirmat Enriquez, lib. 4. de Poenitent. cap. 26. §. 7. & approbat Lugo citatus, sect. 3. num. 31. Non tamen admitto, quod fieri possit hoc valide in qualibet confessione de peccatis vitæ præteritæ; id est, quod sicut sufficit pro materia remota poenitentiae, sapius eadem peccata

Sacramento subiicere, ita etiam pro materia proxima sufficiat idem dolor pro pluribus confessionibus voluntariè conficiendis; ut aliqui apud Moyam, tract. 3. disp. 5. quaest. 8.

448 Non peccavit ergo Poenitens, etsi data opera, his, ut iacent, utendo opinionibus. Sed melius erit, securioribus se munire. Sunt tamen peritiles pro aliqua circumstantia, v. g. si Poenitens, cum accedit ad confessionem, iudicat, se non posse excitare ad verum dolorem, & recordatur de præterito, in quo securius sit Sacramentum, potest fides in eo dolore, illud recipere. Et licet aliquando peccet, minus secuta circa valorem Sacramenti probabili opinione utendo, v. g. si recipiens Ordinem, non vult advertentem materiam tangere physice: non tamen est casus damnationis; eo quod, ut dixi, non loquitur damnata de recipientibus. Hozes, in explicatione huius propositionis, pagin. mihi 8. col. 2. num. 9.

449 3. Non condemnantur opiniones militantes circa iurisdictionem Ministrum: nam suppleri potest ab Ecclesia defectus, & ut pia Mater de facto supplet, si ex parte opinionis, & Ministri illam sequentis, sequeretur utpote tolerans talem opinionem. Unde Minister non exponit Sacramentum periculo frustrationis, ministrando illud fassus opinionem probabili de sua iurisdictione. Ita communiter.

Hic

450 Hic verò advertere debet, opinionem tenentem, approbatum ab Episcopo in vna Diocesi, posse in alijs Diocesium eligi per Cruciatæ Bullam, etiam si in illis approbationem non habeat ab Ordinario, esse damnatam per Innocent. XII. ut videri potest in illius Decreto posito infra. Idemque dic de Regularibus: nam ex Clementis X. Bulla debent esse approbati ab Ordinario illius Diocesis, in qua confessiones audiunt, ut etiam adverte infra loco citato. Vnumque, & alterum invenies in foro conscient. tract. 1. cap. 1. §. 3. à num. 26. & §. 5. à num. 45. & tract. 4. cap. 6. §. 5. à numer. 745.

451 Advertendum tamen, quod si dubium de iurisdictione est negativum (in quo intellectus manet pendulus absque assensu alterutrius partis) taliter dubitans non potest, nisi in casu magnæ necessitatis, audire confessiones mortalium: Et tunc sub conditione, si potest, cum onere imposito poenitenti subiiciendi illa peccata alteri habenti iurisdictionem certam, vel dubiam positivè, quod est idem, ac probabilem. Ita Lugo de Poenitent. disp. 19. sect. 2. numer. 28.

452 Et quamvis dubiam positivam habeat, hoc est, probabilis sit Confessoris iurdictio, sanum tamen erit consilium, ut ea utatur circa peccatum, de quo opinatur, quod absolvere potest, v. g. aliquod reservatum per Bullam, aut aliud privilegium, ut exigat à

poenitente materiam aliquam certam, v. g. peccatum veniale determinatum, ut mendacium, vel aliud mortale iam confessum, si ille aliam, præter reservatum non ponit; ut sic securius peccatum, de cuius iurisdictione opinatur, absolutum maneat, saltem indirectè; sic Hozes hic, quaest. 5. num. 2.

453 4. Non damnantur sequentes opiniones: 1. quæ concedit Sacramentum informe: nam Sacramentum informe non lædit valorem Sacramenti, sed fructum. De quo aliquando in hoc opere. Ita Lumbier, apud Corella.

2. Quod DD. Episcopi non possunt limitare Regularibus approbationem pro viris tantum, ex defectu præcisè ætatis, ut cum alijs sustinet Curs. Moral. tom. 4. tract. 18. cap. 4. punct. 2. §. 3.

§. I.

RESOLVITUR DUBIUM

de Matrimonii Sacramento.

454 **Q**uæritur an Sacramentum Matrimonii in hac damnatione comprehendatur.

Resp. Non comprehenditur. Probatur 1. quia hæc propositio non loquitur de suscipientibus Sacramentum, & non improbabiler, nec de Ministris non deputatis, nec consecratis pro Sacramentorum administratione; sed contra-hentes sunt ex vna parte Sacramentum recipientes, & ex alia, licet Ministri illius non sunt ab Ecclesia consecrati ad hoc munus: ergo de illis non loquitur propositio.

G

&

Vnde, licet Minister Sacramenti peccet administrando illud, non observatis decretis circa caeremonias, vel alia via, non tangente in essentialibus illius, non agit contra damnationem, v. g. Parochus, qui in Baptismo solemni non vtitur aqua benedicta, cum possit; & alia plura exempla de hoc afferuntur ab alijs. His suppositis.

439 Sentiendum est, quod opiniones versantes circa valorem Sacramentorum, in eorum administratione minus tutae, ac securae praticari non possunt, etiam si non imminet proximo damnum, in periculo frustrationis eorum. Ita declaratur ab Innocentio in praesenti damnatione. Ratio est: reverentia Sacramenti, quae violatur exponendo illud sine vrgenti necessitate periculo frustrandi.

440 Vnde ex hac damnatione nequit Minister Sacramenti vti forma, aut materia dubia, seu probabiliter tantum in illius administratione extra casum necessitatis, v. g. in Baptismo aqua rosacea, nec sequenti forma, hoc est: *Baptizo te in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis*. Vel omittere requisitum aliquod pro validitate; vt baptizare in vna tantum manu, aut pede: non vngere in Extrema Vnctione alicuius sensus organum: tradere in Ordinis administratione Episcopum materiam, taliter, vt physice illam recipiens non tangat: item consecrare in blata, vulgo, *centeno*; insuper, in Sacramen-

to Poenitentiae illa tantum proferre verba absolutionis, *absolvo te*, erit grave peccatum contra damnationem; cum sit probabile, esse de essentia absolutionis sequentia: *A peccatis tuis*; & est opinio Paschalis, à Dian. citat. in 1. part. tract. 6. resol. 11. & Gabrielis, & Paludani, quos afferro in foro conscient. tract. 2. cap. 12. §. 2. num. 531. Deinde ministrare cum sola intentione habituali, etsi probabile sit, quod sufficiat. Nam securius est, quod ad minus requiritur virtualis intentio ad Sacramentorum administrationem, de quo vide forum conscient. loco citat. à num. 526.

441 Et suppono in exemplis adductis, quod damnata propositio assentit; quod in Baptismo, Ordine Sacerdotali, & Episcopali non est vtendum in eorum administratione opinione probabili, relicta tutiori, in illis verbis: *Hinc sententia probabili tantum vtendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, & Episcopalis*.

Ex quo sequitur primò, quod interveniente gravi necessitate, administrari possunt, & debent, cum tali dubio positivo, v. g. puero moribundo Baptismus dari, obligatorium erit sub aqua rosacea, si non detur naturalis; & sic de alijs. Quia Sacramenta propter hominem instituta, eo modo, quo possunt, ipsi favere debent.

442 Etsi infans, ob difficile partum, non potest ex utero exire, possit baptizari in pede, aut ma-

manu, quam extendendo ex utero manifestat. Et qui aliam formam ignorat praeter istam: *Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque*; potest in illa baptizare infantem moribundum, si alius non adest, qui legitimam sciat. Insuper in gravi necessitate, si non invenitur panis triticeus pro sacro peragendo, in pane blato, vulgo, *de centeno*, consecrari potest.

443 Quod etiam valet in alijs Sacramentis ad salutem simpliciter non necessarijs: nam in vrgenti necessitate ministrari debent in materia, aut forma minus secura, vt Sacramentum Extremae Vnctionis, praecipue si aliud Sacramentum accipiendi non est capax infirmus. Vnde praticari solet in gravi necessitate organum sensus vngere, dicendo, absque alia Vnctione, partialem formam, quae illi correspondet. Item, si Ministro Sacramenti minuantur aliqui mortem, vel grave damnum, si in materia, aut forma dubia non ministrat illud, dummodo ex Sacramenti contemptu id non fiat, licebit illi in ea materia, aut forma illud administrare. Vt ex Perez, Juan Sanchez, apud Diana, part. 2. tract. 13. resol. 2. assert. Torrecilla hic, num. 71.

444 Sequitur 2. illud praticari posse, ex quo, iuxta Ecclesiae praxim, certum ponitur Sacramentum, quamvis non sit magis securum; quia servatur intentum condemnationis: vnde securè administratur Sacramentum cum in-

tentione virtuali Ministri, etsi securior sit formalis. Et securè datur Sacramentum Poenitentiae atributionem supernaturalem solum habenti, etsi securior sit contritio. Ita communiter.

445 In praesenti non damnantur sequentes opiniones. Primò, omnes versantes circa quantitatem, vel qualitatem materiae remotae Sacramentorum: vt talia, vel tot peccata in Sacramento Poenitentiae; quia tantum versant circa licitum. Et talis est opinio non obligans ad confitendo peccata mortalia dubia. Talis etiam alia, circumstantias intra eandem speciem aggravantes à confitendo excusans. Tales insuper sunt opiniones affirmantes, quod in tali, vel tali circumstantia dimidiari potest confessio, v. g. quod taceri potest peccatum, vt non reveletur complex. Talis denique opinio asserens, quod quando apponuntur peccata iam confessa, non est obligatio explicandi circumstantias speciem mutantes. Et ratio omnium est: quia etsi ad praxim reducantur praedictae opiniones, securè apponitur materia proxima, nimirum peccatorum dolor, & confessio. Et licet materia remotae Sacramentorum observanda est, ad eorum valorem, formaliter sumpta: hic verò non alteratur integritas formalis Sacramenti Poenitentiae, sed integritas materialis illius. Ita Lumbier, 2. impr. num. 26. Torrecilla, num. 82. Correll. Filgueira.

446 2. Non damnantur opi-

& consequenter in damnatione non comprehenduntur.

455 Probat 2. & præcipue: nam celebrans matrimonium non intendit per se, & primario Sacramentum conficere, sed contractum matrimonij, & secundo celebrare Sacramentum, si certus extitit contractus; ut ait Sanchez de Matrimon. lib. 7. disp. 8. num. 2. Dian. 5. part. tract. 10. ref. 81. Palao de censur. disp. 5. punct. 4. §. num. 25. Curs. Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 6. punct. 4. numer. 47. & ego in foro conscient. tract. 4. cap. 9. §. 5. num. 849. & in explication. huius proposition. nota 3.

456 Ex quo meo videri evidenter sequitur, non frustrari in hoc Sacramento intentionem illud conficiendi; quantumvis materia, & forma sint dubiæ, nec Sacramentum frustrari dici potest, quod intentionem rectam sequitur Ministri. Ratio est: nam intentio in Ministris huius Sacramenti est conditionalis, eo ipso, quod secundo intendit efficiendam Sacramenti: quia intentio ita se habet, ad minus implicite, & virtualiter: *Intento contractum matrimonij; & si verè contractus fiat, intento Sacramentum.* In quo nullum periculum irreverentiæ huic Sacramento datur. Quod quidem in alijs Sacramentis non invenitur: nam cum illa actio, v.g. ablutio in Baptismo, Unctio in confirmatione, traditio in Ordine, & verba, quæ eo tempore pro forma dicuntur, nullum alium finem

habeant, quam conficere Sacramentum: si istæ in ratione materiæ, & formæ Sacramenti incertæ fuerint, & absque necessitate positiæ, Minister, qui his usus fuerit absque gravi causa, relictis securioribus, manifestè periculo frustrationis Sacramentum ponit; & consequenter irreverentiæ: quæ est potissima causa huius damnationis; quod in Sacramento Matrimonij non invenitur ob rationem allatam.

457 Hanc resolutionem non admittit Mag. Hozes, in appendice 3. ad hanc proposition. præcipuumque fundamentum est, quod Innocent. XI. non excipit hoc Sacramentum à damnatione, & alias propositio generaliter loquitur: ergo non est excipiendum.

458 Sed hoc non nimis urget: quia Decretum Innocentij ponit, ut iacent, propositiones damnatas; sed ista propositio, ut iacet, est falsissima, & damnationi subiacet, quamvis in illa administratio matrimonij non intelligatur in illius sensu damnata, ut patet: ergo ex hoc fundamento non tollitur, quod administratio matrimonij in illa non intelligatur.

459 Maneat ergo, quod Matrimonium, ex eo quod contractus est, & per se intentus à contrahentibus, sequitur forum contractus, qui non excludit probabiles opiniones prædicare in illo efficiendo; sicut si non esset Sacramentum, ex eo quod reverentiam Sacramenti non lædit; cum per acci-

accidens, seu secundo intendatur, & resultet, posito contractu: & non alio modo intenditur hoc Sacramentum, ut explicatum est. Quod mihi maximè probat, & aridet; alias, si hoc probabile non esset practice, innumera opinionēs, quæ circa impedimenta matrimonij irritantia, eorumque dispensationes passim vagantur, improbables in praxi essent, nisi in casu necessitatis, ut consideranti patebit; quod nimis durum videtur asserere. Hanc resolutionem defendit, & sustinet Pater Cardenas.

460 Fateor tamen, bonum, rectiusque consilium fore, securiores opinionēs ad praxim reducere, dum non urget necessitas, ut sic validitati contractus matrimonij, quod indissolubile statum constituit, consulatur; sed licet illicite id fiat, quatenus rationem contractus matrimonij tangit; eo quod sine causa ex his genere opinionibus factum, non subiicitur in meo asserto damnationi; quia ut iam explicavi, non lædit reverentiam Sacramenti.

§. II.

DUBIUM CIRCA MATERIAM voluntariam Pœnitentiæ Sacramenti.

461 Q Uæritur: Vtrum pro materia voluntaria, quæ in confessionibus ponitur, nulla necessaria habita, sufficiat pecca-

tum, vel peccata venialia indeterminata: hoc est, quod dicat pœnitens: Accuso me de duobus, v.g. peccatis venialibus, non determinando speciem, & numerum? Et idem est de mortalibus iam confessis, ut dicere: Accuso me de duobus peccatis mortalibus vitæ præteritæ? Vel accuso me, quod mortaliter in vita præterita peccavi, non determinando speciem, & numerum?

Supponitur, Tridentinum Concilium nihil declarasse de hoc in materia voluntaria Pœnitentiæ Sacramenti, ut advertit Hozes hic, quæst. 4. num. 3. & 4.

462 Respondeo: Non sufficere, sed debere pœnitentem speciem, & numerum peccatorum determinare, nimirum, quod sit contra charitatem, aut iustitiam, aut castitatem, si alicuius harum specierum fuerint; & quod sint duo prima commissa, aut duo ultima in ea specie; id est, dicere debet pœnitens pro sufficiente materia confessionis: Accuso me de duabus mendacijs ultimis, vel de duabus primis, vel de primo, vel de ultimo peccato gravi contra castitatem vitæ præteritæ, aut de alio, quod determinatum habeat in sua mente. Et de numero potest, ut voluerit, variare, ut iam de primo, iam de ultimo, iam de duobus, iam de tribus, aut quatuor in diversis confessionibus, vel semper, si maluerit, unum determinatum, & in una specie.

463 Ratio resolutionis est: Tum 1. quia omnia Sacramenta

habent determinatam materiam in specie, & numero, circa quam versentur. Tum 2. quia hoc Sacramentum est per modum iudicii criminalis, & tale iudicium debet esse de tali, aut talibus determinatis peccatis. Tum 3. quia hæc est practica ferè omnium, qui hoc frequentant Sacramentum. Tum 4. nam si Sacerdos intendens consecrare quatuor hostiolas ex acervo, quin determinaret quas ex illis, nihil faceret, quia materiam non determinat.

464 Et licet Pater Cardenas in explicatione huius propositionis differt. 6. artic. 3. quæst. 3. num. 128. afferat discrimen in hoc inter Pœnitentiam, & Eucharistiam, nimirum, quod forma Eucharistiæ est demonstrativa; & sic petit materiam determinatam, quam demonstrat: non tamen forma Sacramenti Pœnitentiæ.

465 Sed hoc vim nostræ rationis, seu paritatis non enervat: nam Eucharistiæ forma, non solum quia demonstrativa est, sed quia forma Sacramenti est, exigit determinatam materiam, circa quam versetur, ut videri est in omnibus Sacramentis: nam Baptismus circa determinatam aquam; Unctio circa determinatum oleum; Ordo, v. g. Presbiteratus circa determinatum Calicem, & Patenam, cum determinato vino, & hostias; Matrimonium circa determinata corpora; sic Pœnitentia circa determinata peccata.

466 Nec quod sit per modum iudicii, permittit indeterminatio-

nem in materia; quia in verò, & criminali iudicio, cognita per testes causa, debet esse certum, & determinatum crimen. Et quamvis in Sacramento possit esse voluntaria materia, semel tamen, quod in forma iudicii criminalis tradatur, formam veri iudicii criminalis effugere non valet.

Insuper, quia ut notavit Mag. Hozes, num. 31. implicite ponitur pro peccatis directè absolutis demonstrativum *his*, hoc modo: *Absolvo te ab his peccatis tuis*. Et ideo non ponitur expresse, quia non solum absolvit directè à confessis, sed etiam indirectè ab omnibus. Quia de causa plures Confessarii pro solatio confitentium addunt in absolutione, omnibus, dicendo: *Ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis*.

467 Nota hic 1. quod si pro materia ponit pœnitens omnia peccata alicuius speciei ab ipso commissa; ut si dicat, accuso me de omnibus mendacijs, vel de omnibus murmuracionibus, est legitima materia; quia ista est determinata: sicut Sacerdos consecrans acervum hostiolarum, etsi nesciat numerum determinatum illarum; ut iam dixi in foro conf. tract. 1. cap. 2. §. 3. num. 120.

468 Nota 2. quod sufficit, pœnitentem in sua mente determinare peccatum, vel peccata de quibus confitetur, v. g. te accusas de duobus periurijs iam confessis; vel de duobus mendacijs, si ea in tua mente determinata habes; quæ nimirum fuerunt, quæ tali tempo-

re, loco, aut circumstantia protulisti; nihil amplius in confessione explicare teneris, ut illi satisfacias; quia materiam determinatam posuisti.

Hæc ergo opinio, etsi mihi certa, à paucis tractata est, ideoque pro illa plures, non possunt Auctores afferri; vide aliquos in Magist. Hozes citato, qui illam sustinent.

469 Contrarium defendunt etiam pauci, asserendo, quod neque speciem, neque numerum peccatorum esse necessarium confiteri in materia voluntaria; sed sufficere, quod pœnitens dicat: *Accuso me, quod mortalitèr peccavi; vel accuso me, quod venialitèr peccavi*. Huius opinionis fuerunt Homobon. apud Diana, in 3. part. tract. 4. resol. 66. item Dicastill. apud eundem Dian. 11. part. tractat. 5. resp. 24. item N. Anton. à Spiritu Sancto de Pœnitent. tract. 5. res. 5. sect. 4. & sect. 6.

470 Alii affirmant, quod etsi species debeat in confessione poni, non tamen numerus determinari, v. g. si dicat pœnitens: *Accuso me de duobus mendacijs, vel accuso me de duobus periurijs vite præterite*; quin determinet quod sint prima, vel ultima, aut illa, quæ determinata in sua mente habeat.

Et inter diversa huius opinionis fundamenta, præcipuum est; quia cum talia peccata sint materia voluntaria, debet esse liberum pœnitenti confiteri modo, quo voluerit, aut in specie tantum, aut

in specie, & numero determinato; sicut ei liberum est, & non confiteri.

471 Item, qui centum debet regales, & solvit decem, non indiget determinare, quod sint decem primi, aut decem ultimi: ergo qui confitetur duo mendacia, non obligatur dicere, quod prima sint, vel ultima.

472 Confirmatur: nam si aliquis octo contraxit irregularitates eiusdem speciei ex totidem homicidijs, seorsim commissis, aut in decem incurrit excommunicationes; quia separatim decem graviter percussit, suadente diabolo, Clericos; posset de duabus dispensationem petere, seu absolutionem; quin determinet, quod de duabus primis, aut ultimis: ergo idem similiter in nostro casu; hæc opinio est Lugonis apud Arriagam de pœnitentia disp. 32. sect. 4. numer. 23.

473 Respondeo ad argumentum, quod licet liberum pœnitenti sit peccata venialia, aut mortalia iam confessa Sacramento subiicere; tamen semel quod subiiciantur, debet numerus determinari; ut iudicium Sacramentale legitime, ut dictum est, fiat.

Et ex hoc capite manet perspicua disparitas nostri casus ab exemplo posito: nam cum quis solvit decem ex centum debitis, non ponit eos decem, ut materia alicuius iudicii Sacramentalis, seu Sacramenti in forma iudicii: At pœnitens non debet peccata, quæ subiicit, præcipue mortalia iam

confessa; & semel; quod Sacramento subiiciat, debet determinare materiam: quia est proprium Sacramentorum versare circa determinatam materiam; & non minus poenitentiae, quae iudicium Sacramentale est.

474 Vnde Concilium Tridentinum, sess. 14. cap. 5. declarat, debere omnia mortalia confiteri in specie, & numero; non ex alia ratione, ait Concilium, nisi quia iudicium criminale est cognita per testes causas; & licet non teneatur poenitens venialia confiteri; si verò aliqua confitetur, determinare debet, ut perfectum fiat iudicium: & hoc non exigit absolutio censurarum; quia non fit Sacramentum, nec determinatam formam verborum petit.

Istae tamen opiniones non manent per hoc Innocentii Decretum damnatae: nam licet minus sint probabiles, minusque securae, & in materia Sacramentorum favent verò poenitentibus, & ex parte istorum, non ex parte ministrantium, se habent, ut iam dixi.

475 Sed ego teneo, & tu primam tene, ut ne periculo frustrationis Sacramentum exponas. Et quia ita se habet etiam communis practica piorum se contentium, qui non solum speciem peccatorum declarant, sed insuper determinatum numerum ponunt, v. g. quodsi de duobus periuris ex pluribus à te commissis, & confessis, te accusas, aut de duobus, aut quatuor mendacijs, seu murmurationibus, determines, quod fiat duo

prima, aut ultima, aut quae tunc mente fixa, & determinata habeas; vide Mag. Hozes citatum, & Moyam, selectar. tom. 1. tract. 3. quaest. 6. disp. 5.

SECUNDA PROPOSITIO.

PROBABILITER EXISTIMO
Iudicem posse iudicare iuxta opinionem, etiam minus probabilem.

Damnata.

EXPLANATIO.

476 **S**entiendum est, quod Iudex in iudicando non potest opinionem minus probabilem sequi: quia ita declarat Innocent.

Advertendum 1. quod hic loquitur de Iudice, tam superiori, quam inferiori; tam arbitro, quam legitimo; quia omnes Iudices sunt. Non tamen, ait Doctor Hebas, de illo, qui eligitur ad amicabilem lites componendas, quia verè Iudex non est.

477 2. Quod ista damnatio intelligitur, tam de probabilitate facti, quam iuris. Probabilitas iuris est, quando leges, vel earum legitima interpretatio magis, vel minus uni parti, quam alteri favent. Probabilitas facti, quando factum probatur pluribus, vel paucioribus testibus, aut scripturis. Et iuxta magis, aut minus, vel iuxta maiorem, seu digniorem, aut minorem numerum, erit res magis, aut minus probabilis, iam de facto, iam de iure, servata proportionem.

3. Ad-

478 3. Advertendum, quod esse probabilior, vel aequè probabilem opinionem debet discerni ex maiori, vel aequali receptione inter peritos, vel si talis visa fuerit Iudici docto in iure. Et tutius erit iudicium suum alteri perito subiicere. Videatur Villalob. tom. 1. tract. 1. dif. 15. num. 5. & Vazquez 1. 2. disp. 62. num. 5. & 6.

479 Non damnatur hic 1. quod Procuratores, & Advocati sequi possint minus probabilem opinionem; quia isti non sunt Iudices.

2. Quod Iudex in criminalibus sequatur in favorem rei minus probabilem opinionem: imò & debet, quia dum reus pro se habet opinionem, non probatur clare contra ipsum. Villal. num. 3.

3. Non damnatur sententia asserens, quod potest Iudex opinionem minus probabilem sequi in omni eo, quod non est sententiam pronuntiare, hoc est, quod sententiam diffinitivam praecedit: cum enim id non sit propriè iudicare, & damnatio quid odiosum sit, restringenda potius, quam extendenda est.

Ex quo sequitur 1. posse Iudicem inquirere testibus de reo occulto, quando crimen est publicum; quia datur opinio id affirmans, etiam minus probabiliter.

480 Sequitur 2. quod in causa capitali potest Iudex inquirere reo de suo delicto, cum semple-na tantum ipsius delicti probatione, exigendo ab illo iuramentum, & imposto illi praeepto, ut veri-

tatem aperiat: quia de hoc datur opinio, licet concedamus, contrarium assensum maiorem habere probabilitatem.

481 Sequitur 3. quod praecedente in causis criminalibus depositione unius testis, omni exceptione maioris, poterit Iudex ex vi huius dicti torquere reum, ut delictum fateatur: nam quamvis Authores sint, qui asserant, quod in criminalibus non sufficiat testificatio unius, etsi omni maiori exceptione digni, nisi indicia, vel coniecturae aliqua addantur: sunt tamen Doctores sentientes sufficere, eorumque assensus probabilis iudicatur; quemque Iudicem sequi, non damnatur.

482 Sequitur 4. posse Iudicem incarcerare reum, quem in alieno territorio alligavit; praecipue, si eum persecutus fuit à proprio territorio in alienum; & contra pro suo libito valebit Iudex omittere: quia pro utroque placito opiniones vagantur; teste Antonio Gomez, tom. 3. variar. cap. 9. num. 4.

483 Sequitur 5. quod in varietate opinionum circa reos ad Ecclesiam se confugientes, alijs affirmantibus, quod in aliquibus delictis valet pro eis immunitas, alijs idem negantibus, erit pro arbitrio, seu libertate Iudicis, quam voluerit practicare. Delicta autem, de quibus opinantur Authores, videri possunt in Dian. 6. part. tractat. 1. per totum, & praecipue resol. 26. Vnde, quia pro blasphemo, simoniaci, adultero, sacri-

lego, sodomita, periuro, excommunicato, suspensio, aut interdicto, occisore Clerici, filio, qui patrem necavit, Religioso apostata, teste falso, cuius testimonio ad poenam capitis damnatus est reus, frangente carcerem, vel e manibus Iudicis, aut satellitum violentè se extrahente, dantur opiniones oppositae, an valeat immunitas Ecclesiae? Erit in voluntate Iudicis, inspecta prudentialiter delicti circumstantia, extrahere, vel non, ab Ecclesia reum, & in carcerem trudere. Omnia haec affert Torrec. hic, à n. 103. ubi videbis.

484 4. Non damnatur asserere, quod possit Iudex inferior sententiam ferre iuxta probabilem minus opinionem, si in praxi est magis recepta: nam maior probabilitas suppletur optimè per praxim, & stylum, qui est velut certum ius municipale, ad quod omnino attendendum est, ut cum Barbosa affirmat Filgueir. in praesenti.

5. Non damnatur, quod si una pars habet pro se probabiliorem opinionem, & altera minus probabilem cum possessione, teneretur Iudex in favorem possidentis pronuntiare sententiam. Nam excessus illius in probabilitate absorvetur ab ista, & confunditur per legitimam possessionem. Ita Filgueira ex pluribus iuribus.

485 Ad ultimum: inquires 1. Vtrum probabilitas intrinseca in Iudice prevalere debeat ad extrinsecam ex auctoritate Doctorum?

Ad quod Filgueir. ait: quod Iudex, cui in conscientia hoc opus incumbit, illud scrutetur, attendens inter Authores, ex professorem tractantes, & illos, qui solum attingentes, qualesque ex illis classicos, qualesque non. Et licet plures sint pro una parte; si pro altera stant efficaciora argumenta, rationesque vivatioris iuxta principia Theologica, & regulas iuris, teneri in conscientia Iudicem, ait Filgueir. iuxta hanc ferre sententiam. Vide eum.

486 Inquires 2. quid aget Iudex, quando utrinque probabiles aequae opiniones dantur? Distinguendum est, si res divisibilis extat, inter partes dividenda est: si vero non potest dividi, debet, vel aliquomodo eas componere, vel per sortem litem dirimere, ait Filgueira, ego autem assero cum Torrecill. hic, num. 121. quod si leges non permittunt rem dividere, erit in arbitrio Iudicis, sententiam pro qua voluerit parte dicere; dummodò nihil pro eo arbitrio accipiat: quia damnatum est ab Alexand. VII. quod, id facere liceat.



TERTIA PROPOSITIO.

GENERATIM, DUM PROBABILITATE, sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeat, confissi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

Damnata.

EXPLANATIO.

487 **S**entiendum est, quod non possumus generaliter uti opinionibus tenuis probabilitatis, tam intrinsecæ, quam extrinsecæ, quia declaratur ab Innocent. dum contrarium damnat.

Præcipua tamen difficultas est: vtrum opinio, quæ non certò probabilis est, sed dubitatur positivè, an sit probabilis, id est, quæ probabiliter tantum est probabilis, debeat affirmari esse in hac damnatione comprehensa, hoc est, esse tenuis probabilitatis, quæ praticari non debet?

488 Ad quod duplici responderetur sententia. Prima est Magist. Hozes, & Torrecill. negantium comprehendere, & aiunt, sufficere ad rectè operandum, quod opinio iudicetur probabiliter probabilis: nam contrarium scrupulis obnoxium fuisset, & intollerabile onus certas probabilitates semper querere. Contraria opinio est Filgueira, Lumbier, & Corella, qui affirmant fore idem opinionem esse probabiliter tantum probabi-

lem, ac tenuis probabilitatis: nam cum opinione probabiliter tantum probabili non operamur certitudine morali subiectiva, ut requiritur ad rectè operandum: quia dubitamus positivè de ipsa probabilitate, quæ fundamentum debet esse certitudinis morales subiectivæ. Et hanc secundam probabiliorem iudico; & eam acerrimè, & copiosè defendit R. P. Fr. Andreas à Sancto Ioseph, in tom. 2. Crisol. Theol. Mor. verb. opinion. à num. 183.

489 Dices, quanam sunt opiniones tenuis probabilitatis.

Respondeo: non esse idem tenuis probabilitatis, ac minoris, & fortè minus securæ probabilitatis; sed esse illas, quæ secum asferunt notam infimam, vel quia sunt infimæ notæ Authorum; & tunc erit probabilitas tenuis extrinseca, vel quia fulciuntur tenui ratione, & tenuem generant assensum, hoc est, cum magna formidine alterius partis, vel ut ab aliis dicitur, quia de earum probabilitate positivè dubitatur communiter, vel quia materiam satis labilem in practica favent; videatur Lumbier. in praesenti.

490 Non damnatur hic, quod in casu necessitatis, cuiuscumque materiae, sequi possit opinio tenuis probabilitatis; quia hoc non est communiter, illam sequi, & ipsa necessitas auget in opinione probabilitatem; ut ait Lumbier.

Vide Villalob. tom. 1. tract. 1. dis. 8.

lego, sodomita, periuro, excommunicato, suspensio, aut interdicto, occisore Clerici, filio, qui patrem necavit, Religioso apostata, teste falso, cuius testimonio ad poenam capitis damnatus est reus, frangente carcerem, vel e manibus Iudicis, aut satellitum violentè se extrahente, dantur opiniones oppositae, an valeat immunitas Ecclesiae? Erit in voluntate Iudicis, inspecta prudentialiter delicti circumstantia, extrahere, vel non, ab Ecclesia reum, & in carcerem trudere. Omnia haec affert Torrec. hic, à n. 103. ubi videbis.

484 4. Non damnatur asserere, quod possit Iudex inferior sententiam ferre iuxta probabilem minus opinionem, si in praxi est magis recepta: nam maior probabilitas suppletur optimè per praxim, & stylum, qui est velut certum ius municipale, ad quod omnino attendendum est, ut cum Barbosa affirmat Filgueir. in praesenti.

5. Non damnatur, quod si una pars habet pro se probabiliorem opinionem, & altera minus probabilem cum possessione, teneretur Iudex in favorem possidentis pronuntiare sententiam. Nam excessus illius in probabilitate absorvetur ab ista, & confunditur per legitimam possessionem. Ita Filgueira ex pluribus iuribus.

485 Ad ultimum: inquires 1. Vtrum probabilitas intrinseca in Iudice prevalere debeat ad extrinsecam ex auctoritate Doctorum?

Ad quod Filgueir. ait: quod Iudex, cui in conscientia hoc opus incumbit, illud scrutetur, attendens inter Authores, ex professorem tractantes, & illos, qui solum attingentes, qualesque ex illis classicos, qualesque non. Et licet plures sint pro una parte; si pro altera stant efficaciora argumenta, rationesque vivatioris iuxta principia Theologica, & regulas iuris, teneri in conscientia Iudicem, ait Filgueir. iuxta hanc ferre sententiam. Vide eum.

486 Inquires 2. quid aget Iudex, quando utrinque probabiles aequae opiniones dantur? Distinguendum est, si res divisibilis extat, inter partes dividenda est: si vero non potest dividi, debet, vel aliquomodo eas componere, vel per sortem litem dirimere, ait Filgueira, ego autem assero cum Torrecill. hic, num. 121. quod si leges non permittunt rem dividere, erit in arbitrio Iudicis, sententiam pro qua voluerit parte dicere; dummodò nihil pro eo arbitrio accipiat: quia damnatum est ab Alexand. VII. quod, id facere liceat.



TERTIA PROPOSITIO.

GENERATIM, DUM PROBABILITATE, sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeat, confissi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

Damnata.

EXPLANATIO.

487 **S**entiendum est, quod non possumus generaliter uti opinionibus tenuis probabilitatis, tam intrinsecæ, quam extrinsecæ, quia declaratur ab Innocent. dum contrarium damnat.

Præcipua tamen difficultas est: vtrum opinio, quæ non certò probabilis est, sed dubitatur positivè, an sit probabilis, id est, quæ probabiliter tantum est probabilis, debeat affirmari esse in hac damnatione comprehensa, hoc est, esse tenuis probabilitatis, quæ praticari non debet?

488 Ad quod duplici responderetur sententia. Prima est Magist. Hozes, & Torrecill. negantium comprehendere, & aiunt, sufficere ad rectè operandum, quod opinio iudicetur probabiliter probabilis: nam contrarium scrupulis obnoxium fuisset, & intollerabile onus certas probabilitates semper querere. Contraria opinio est Filgueira, Lumbier, & Corella, qui affirmant fore idem opinionem esse probabiliter tantum probabi-

lem, ac tenuis probabilitatis: nam cum opinione probabiliter tantum probabili non operamur certitudine morali subiectiva, ut requiritur ad rectè operandum: quia dubitamus positivè de ipsa probabilitate, quæ fundamentum debet esse certitudinis morales subiectivæ. Et hanc secundam probabiliorem iudico; & eam acerrimè, & copiosè defendit R. P. Fr. Andreas à Sancto Ioseph, in tom. 2. Crisol. Theol. Mor. verb. opinion. à num. 183.

489 Dices, quanam sunt opiniones tenuis probabilitatis.

Respondeo: non esse idem tenuis probabilitatis, ac minoris, & fortè minus securæ probabilitatis; sed esse illas, quæ secum asferunt notam infimam, vel quia sunt infimæ notæ Authorum; & tunc erit probabilitas tenuis extrinseca, vel quia fulciuntur tenui ratione, & tenuem generant assensum, hoc est, cum magna formidine alterius partis, vel ut ab aliis dicitur, quia de earum probabilitate positivè dubitatur communiter, vel quia materiam satis labilem in practica favent; videatur Lumbier. in praesenti.

490 Non damnatur hic, quod in casu necessitatis, cuiuscumque materiae, sequi possit opinio tenuis probabilitatis; quia hoc non est communiter, illam sequi, & ipsa necessitas auget in opinione probabilitatem; ut ait Lumbier.

Vide Villalob. tom. 1. tract. 1. dis. 8.

dum est praeceptum de communione Corporis Christi, ita non declaravit tempus adimpletionis praecepti charitatis Dei?

499 Respondet N. Gabriel à Sancto Vincentio, disputa 25. de charitat. dub. 3. num. 61. apud Hozes in his propositionibus, numer. 18. *Quia hoc praeceptum, cum sit de interno dilectionis actu, non potuit cadere sub determinatione Ecclesiae; quae si eam determinationem fecisset, non potuisset transgressionem punire.* Fundatur Author hic in communi opinione, quod Ecclesia, quia non iudicat de occultis, non potest praecipere, aut determinare directe actus interiores; ut videri est in Curs. Moral. tract. 11. de legibus, cap. 1. punct. 6. num. 66.

Varietas tamen opinionum in hac materia, ait Hozes, num. 19. cum Grand. deservit, ut facillius per invincibilem ignorantiam excusentur plures a transgressione huius praecepti.

500 Non damnatur hic asserere, hanc obligationem differri posse ultra tres, & ultra quatuor annos, & in rigore damnationis usque ad quinque; si quidem damnata propositio ultra quinquennium affirmabat. Sed omnia haec absurda sunt.

Non damnatur 2. affirmare, non obligare hoc praeceptum, neque in instanti usus rationis (affirmat tamen D. Thom. 1. 2. quaest. 89. articul. 6. obligare) neque in die festo, nec quando recipienda est Eucharistia, nec in mortis articu-

lo, de quo infra, nec cum sustinendum est martyrium, nec quando à Deo accipitur beneficium aliquod, nec dum honor Divinus periclitatur, blasphemias audiendo. Palao, tom. 1. tract. 6. de charit. disp. 1. punct. 4. qui idem affirmat etiam tempore, quo quis gravissimas odij Dei, vel de eo blasphemando, patitur tentationes, & cum periculo in eas consentiendi; sed in isto casu ad minus per accidens iudico, amorem Dei obligare; ut affirmat communis sententia, Caspense, tom. 2. tract. 17. disput. 4. num. 30. 31. & 34. quamvis Palao, num. 9. neget: quia alia dantur media, ut gloria, & inferni poenarum meditatio. Torrecilla, & Hozes hic.

501 Vnde assero 1. cum Petro Ledesma in Summ. tom. 2. tract. 3. cap. 5. concl. 6. §. *Dico* 2. & alijs, hanc obligationem diligendi Deum, per se obligare semel in anno; & non adimplet illam, qui per Sacramentum iustificatur, si in recipiendo illud, amorem Dei super omnia non elicit.

Praeceptum autem negativum charitatis, hoc est, Deum non odiendi, obligat semper, & pro semper; quod proprium est negativi praecepti.

502 Assero 2. quod per accidens obligamur ad praedictum amorem explicitum, aut in contritione implicitum, quotiescumque, habentes conscientiam peccati lethalis, administraturi sumus Sacramentum, vel aliquod vivorum recepturi, & non habemus

mus copiam Confessoris, vel confiteri nequimus.

Ad recipiendum autem Eucharistiam, praemittenda est confessio, si recepturus, cum lethali est. In gravi autem necessitate, non habens copiam Confessoris, cum contritione potest communicare.

Ad Baptismum in adulto, & Poenitentiae Sacramentum recipiendum, quae mortuorum sunt Sacramenta, sufficit attritio supernaturalis.

503 An autem in articulo mortis sit obligatio ad amorem Dei super omnia (supposito, quod non detur conscientia peccati mortali) sub lite est. Negat Sanchez, tom. 1. Summ. lib. 1. cap. 35. num. 9. in fine, cum Azor. gravatus autem lethali peccato ad poenitentiam tenetur, & ad eum Dei amorem ab ea exigitum, & in ea inclusum, id est, non ex se, sed ratione poenitentiae. Filgueir. hic, dub. 3. vide num. 73.

Duo pro fine adverto: 1. difficilem in practica fore huius praecepti transgressionem; cum tot excitamenta ad illud habeant fideles; iam quotidiana Beneficia, ipsaque bonitas, & providentia Dei in nos; iam receptio Sacramentorum Poenitentiae, & Eucharistiae, ad minus semel in anno.

504 Et hic accedit secunda advertentia cum Lumbierio, & Hozes in presenti, nimirum, non ita difficilem esse Dei amorem, ut aliquibus videtur; & ut ait Gabriel à Sancto Vincentio citat. de charitat. *Graviter reprehendi de-*

*bent, qui dicunt, quod hoc praeceptum grave onus iudicatur; quia cum praeceptum hoc non obliget ad amorem intensivum, sed ad amorem appetitivum, hoc est, appetitendo Deum super omnia: inde est, quod pluribus modis exerceri valet, iam per contritionem, iam se complacendo in Divinis perfectionibus, & quod solus Deus his gaudeat, iam gaudendo, quod ab hominibus non oretur, & desiderando, quod omnes in eius agnitionem adveniant, & debitum cultum illi offerant; & ut ait dictus Gabriel à Sancto Vincentio, recitando debite orationem Dominicam, amor Dei exercetur, illis verbis: *sanctificetur nomen tuum.* Et illis: *Fiat voluntas tua sicut in caelo, & in terra.* Hozes hic, num. 20. Adverte tamen, quod non quilibet horum actuum amoris Dei sufficit ad hominem iustificandum, si in lethali existat, sine contritionis actu, id est, quod pro amore Dei peccatum grave detestet ad mortem usque ferendam ex maiori erga eum charitate.*

OCTAVA PROPOSITIO.

COMEDERE, ET BIBERE usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudinis quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui. Damnata.

EXPLANATIO.

505 **S**entiendum est, quod comedere, vel bibere usque ad satietatem ob solam

QUARTA PROPOSITIO.

AB INFIDELITATE EXCUSABITUR Infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

Damnata.

EXPLANATIO.

491 **S**entiendum est, quod Infidelis (five sit Gentilis, Iudæus, aut Hæreticus, vel alterius Sectæ) non credens ductus opinione minus probabili, infidelitatis peccato inficitur; quia ita in præsentī declaratur ab Innocent. Nam imprudenter in re ita gravi, ut est, eligere medium iustificationis, minus certum amplectitur.

492 Ex quo videtur colligi, quod Infidelis, qui maiori iudicat probabilitate, mysteria nostræ fidei esse magis credibilia, tenetur nostram fidem admittere, & consequenter credere; relicta secta sua: nam in re tanti ponderis securiorem viam eligere debet: ergo qui non ita id facit, ab infidelitatis peccato non excusabitur. Et si dicas, quod assensus opinativus non componitur cum actu fidei eo quod iste infallibilis est, excludens omnem formidinem, propriam assensus opinativi: ergo obligari non potest ad actum fidei, qui fidem non habet, sed opinionem; cum ex opinione actus fidei, utpotè infallibilis, oriri non valet.

493 Dicimus, quod si Infide-

lis ductus ex maiori sua probabilitate suam reliquit sectam, nostramque fidem vult amplecti, iam iste facit quod est in se; & facienti quod est in se ex viribus gratiæ auxiliantis, Deus gratiam non negat, ut actum eliciat fidei; ita Mag. Hozes, licet contra dicat Salinas. Tum etiam, quia aliud est medium excitans ad fidem amplectendam, aliud fides ex Divino auxilio, & efficaci amplexa: per illud primum non credit, aut assentitur Theologicè, & infallibilitè; sed inclinatur ad fidem recipiendam; & Deus illi auxilium præbebit, ut fidei actum eliciat; & eo adveniente auxilio, opinatio cessabit.

Adverte tamen, quod probabilitas maior, vel minor Infidelis, (qui quidem positivè talis est, utpotè iam de fide notitiam habens) oritur ex errore vincibili circa res fidei, quia evidentè sunt credibiles.

494 Non damnatur 1. affirmare, quod ab infidelitate excusabitur Infidelis, qui nostram non amplectitur fidem, ductus ab opinione, quam iudicat, & ut probabiliorem tenet: nam damnata propositio dicit: *Quod non excusabitur, ductus ab opinione minus probabili.* Torrec. hic, num. 3.

495 Non damnatur 2. quod possit inter Infideles dari invincibilis ignorantia mysteriorum fidei, ut communis fert sententia, teste Magistr. Ioanne de Prado, tom. 1. Theologiæ Moral. cap. 2. quæst. 12. num. 14. & consensus con-

conformis has exponentium propositiones.

496 3. Non damnatur asserere, quod infidelitas negativa (quæ quidem est non habere fidem, eo quod ad notitiam non credentis, minimè pervenit) non est peccatum: unde ille, qui invincibilitè, Evangelium ignorans, legem naturalem servaret: etsi absque fide salvari non posset, non deficeret ei Divina Providentia, quæ eum aliquo medio instrueret. Ita D. Thom. 1. 2. quæst. 10. artic. 1.

497 4. Non damnatur opinio affirmans: Infidelem non esse obligatum credere cuicumque prædicanti, nisi miraculis, aut talibus rationibus prædicata confirmet, quod prudentem assensum generet. Ita Villalob. tom. 2. tractat. 1. difficult. 8. num. 4. & communiter.

5. Non damnatur asserere, quod quando circa articulum fidei duo militant opiniones contrariæ, possit quis minus probabilem amplecti. Quod est valdè diversum à præsentī damnatione; ita Magistr. Hozes, num. 1. sed Patr. Torrecill. num. 11. displicet hoc in praxi ob periculum errandi.



QUINTA PROPOSITIO.

NON AVDE MVVS DAMNARE de mortali eum, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret. Damnata.

SEXTA PROPOSITIO.

PROBABILE EST, NE SINGULIS quidem rigorosè quinquennijs per se obligare præceptum caritatis. Damnata.

SEPTIMA PROPOSITIO.

TUNC SOLVM OBLIGAT, quando tenemur iustificari, & non habemus aliam viam; qua iustificari possimus. Damnata.

EXPLANATIO.

498 **S**entiendum est, quod adimpletio charitatis Dei per ipsius amorem, non potest absque lethali culpa differri ultra quinquennium, quia ita declaratur in præsentī damnatione: nam absurdissimum est, Catholicum cuius scopus sunt tres Theologicæ virtutes, quarum maior est caritas; ita exiguum obligationem habere in amando Deum.

Certissima est obligatio amoris Dei; sed incertissimum quando executioni mandandum. Sed cur Ecclesia Sancta, sicut præcipit, seu declaravit tempus, quo adimplendum

voluptatem; peccatum est, etsi valetudini non obsit, quia ita ab Innocent. declaratur, nam est inordinatio brutalis: ergo peccatum.

Advertendum tamen 1. quod solum est veniale ex genere suo: nam omnia peccata, quae ex genere suo non opponuntur charitati Dei, propriae, vel proximi, non sunt ex ipsorum genere lethalia: & huiusmodi sunt peccata contra sobrietatem, vel temperantiam in edendo. Si autem cibus, vel potus nimis sumatur, praeviendo, vel parvipendendo, quod graviter valetudini obsit, erit lethale: quia iam induit aliud genus peccati, nimirum, contra propriam charitatem; vide infra propositionem 52. num. 847. ubi explicatur. Et idem, quando in illis ultimus finis apponatur, quod tunc fit, cum intemperantes parati sunt potius Deum graviter offendere, quam relinquere intemperantiam.

506 Advertendum 2. quod edere, vel bibere usque ad satietatem absque praevisione damni; etsi non ob voluptatem, communiter etiam est veniale; quia raro finis honestus in tali excessu dari potest.

Non damnatur hic: 1. quod si ob voluptatem, non tamen usque ad satietatem, sumatur cibus, aut potus, possit vagari sub opinione, an sit licitum?

507 2. Quod pro salute attendenda possit quis de consilio Medici edere ad vomitum.

Ad vero provocare ad vomitum,

ut iterum gulose sumatur cibus, mortali iudicant aliqui, etiam praeciso quolibet damno, quia est inordinatissima gula, ut ait Doctor Hebas.

508 3. Non damnatur opinio affirmans contra D. Thom. dari actiones indifferentes in individuo; ex quibus una est comedere, & bibere, ob delectationem gustus, sicut & alii sensus iuste fruuntur suis actibus ob eorum delectationem; ut visus videre pulchra, auditus audire consonantia, olfactus suavia olfacere, & c. & timorati nullum in hoc efformant scrupulum.

509 Dices: huiusmodi operatio est brutalis, utpote non rationalis, & virtuosa. Respondet Lumbier hic, num. 1801. quod ita operari, provenit ex gradu communi bestiae, & est quid indifferens, nisi interponatur praecceptum vetans operationem ob delectationem moderatam; ut Adamo, qui prohibitus fuit comedere de ligno scientiae boni, & mali; vide Lumbier, & Torrecilla in praesent.

NONA PROPOSITIO.

OPVS CONIUGII OB SOLAM voluptatem exercitum, omni poenitentia caret culpa, ac defectu veniali. Damnata.

EXPLANATIO.

510 Sentiendum est, quod usus matrimonii habitus ob solam voluptatem, non caret

culpa veniali, quia ita declarat Innocent.

Non damnatur hic asserere, quod si apponatur simul cum fine voluptatis, alius finis honestus, ut procreatio proles, qui est finis primarius praedicti usus, vel sedatio concupiscentiae, qui est secundarius, vel conciliatio, aut fomentum, aut ostensio amicitiae cum coniuge, vel sanitas alterutrius, nullum erit peccatum, quia non est ob solam voluptatem; ita Lumbier, Torrecill. & alii DD. Veniale tamen iudico, apponere praecise fines omnino extrinsecos, ut commodum temporale; quia diffusum videtur naturae; vide Cursum Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 15. punct. 5. num. 55. & 56.

511 Nota cum Filgueir. hic, quod plures sunt fines, quos copula inter coniuges potest habere; primus est bonum proles, ad ipsam, scilicet, propagandam, ad Dei cultum, conservandamque speciem; secundus bonum fidei, qui consistit in debito reddendo, & fide servanda; tertius bonum Sacramenti ad significandam indissolubilem unionem cum natura humana, vel cum Ecclesia; quartus sanitas corporis tuenda, vel restauranda; quintus vitatio fornicationis; sextus, & ultimus ob solam voluptatem, & delectationem. Flucusque Filgueir.

512 In duobus ergo primis finibus peccatum non committit, certum est. De aliis tribus opiniones dantur contrariae; & negantes dari peccatum veniale, non com-

prehenduntur in hac damnatione. De quo vide Filgueir. hic. Sextus finis damnatur in praesenti, quod sit licitus.

Excusabuntur tamen coniuges exercentes copulam ob solam voluptatem: primo, ob ignorantiam invincibilem, quod in tali motivo detur culpa, quod frequenter dari potest: Secundo, si delectatio in copula sumitur ut applicatio ad usum matrimonii & sic solum erit motivum secundarium, & non solum, sic Torrec. num. 11. & 12.

513 Nota hic, quod licet Reverend. P. Torrecill. num. 8. relinquit indecisum: an manet hic damnata opinio, quam refert Moya, tom. 1. tract. 6. disp. 2. quaest. 3. §. 1. num. 10. & 11. affirmans, quod actus coniugalis solum erit peccatum, quando ob nimiam delectationem exercetur, non si ob ordinariam, quae praefert carnalis copula; & quod, ait ipse, haec sententia loquitur cum moderamine, & limitatione. Ego tamen, de licentia tanti Magistri, iudico omnino comprehensam esse in damnatione; quia ea nimia delectatio, quam exigunt Authores illius sententiae, ut in ea peccatum agnoscant, est ampliatio damnatae propositionis; & sic absque illa manet in sua completa, & rigorosa significatione haec damnata propositio, ut consideranti patebit.

(?*) S (?*)

DECIMA PROPOSITIO.

*NON TENEMUR PROXIMUM
diligere actu interno, & formali.*
Damnata.

VNDECIMA PROPOSITIO.

*PRÆCEPTO PROXIMUM
diligendi satisfacere possumus
per solas actus externos.*
Damnata.

EXPLANATIO.

514 **S**entiendum est, quod non adimpletur præceptum de diligendo proximum per actus pure externos, sed debet fieri per interiore actum amoris; quia ita declaratur ab Innocentio in his damnationibus. Ratio est: quia dilectio formalis est actus voluntatis, unde si iste deficit, etsi sublevetur pauper, vestiatur nudus, &c. non adimpletur hoc præceptum.

515 Probatur ex Matthæi 22. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum: secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Si tenemur Deum actu interno, & formali diligere, ita ergo & proximum; quia præceptum de amore proximi simile est præcepto de diligendo Deum. Et quamvis amor proximi non pateat proximo, sicut amor Dei est Deo

patens, excitat per se ad illi benefaciendum, & est quædam interior affirmatio proximi, seu ut ait Filgueir. reverentia interior, quam interius præstare proximo tenemur, propter capacitatem, quam ad beatitudinem habet.

516 Advertendum 1. esse circa proximum (qui intelligitur quilibet homo, quamvis Gentilis, & Iudæus) duplicem de hac re præceptum, alterum positivum, negativum alterum; negativum obligat semper, & pro semper; quia est de non odiendo proximum, si ve abominando, si ve malevolendo illum.

Positivum autem præcipit actum dilectionis ad quem obligatur homo; & quamvis tempus non determinetur, intra biennium, asserit Torrecill. hic, obligare. Non tamen requiritur, quod prædictus amor ad quemlibet in particulari ordinetur, sed sufficit, quod omnibus in communi, obtetur beatitudo. Et quod sit homo paratus succurrere proximo in aliquibus necessitatibus, tum extremis, & hoc de bonis statui necessariis, tum gravibus, & hoc de superfluis statui, tum communibus, etiam ex superfluo; & hoc ultimum, non communiter, sed aliquando iuxta dicenda sequenti proposit. Vide Toletum, lib. 4. c. 10. & Busem. lib. 2. tract. 3. c. 3. Advertendum 2. quod etiam obligat amor proximi, quando urget tentatio de odiendo illum, & non suppetit aliud medium illam vincendi.

Non

517 Non damnatur hic asserere, quod semel tantum in vita, vel in quinquennio tenemur proximum amare; quia hoc solum damnatur, loquendo de amore Dei. Corella, num. 45. Torrecill. num. 4. sed tu dicta tene.

518 In ultimo notabis cum Magistr. Hozes, num. 17. quod circa hoc præceptum dari frequentè potest invincibilis ignorantia propter diversitatem opinionum circa hoc, & difficultatem assignandi tempus obligationis; & ait num. 21. quod ille, qui hoc præceptum advertens, non experitur in se quid charitati contrarium, sed potius animi præparationem, inclinationemque succurrendi proximum, cum illi necessarium foret, persuasus manere potest, se huic satisfacisse præcepto, cum talis inclinatio ex charitatis actu procedat.

DVODECIMA PROPOSITIO.

*VIX IN SÆCULARIBVS
invenies, etiam in Regibus, superfluum statui; & ita vix aliquis tenetur ad eleemosinam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.*
Damnata.

EXPLANATIO.

519 **S**upponendum, quod temporalia bona sunt in triplici differentia; alia sunt necessaria sustentationi vitæ, alia ut conservetur status, & alia superflua, id est, neque vitæ, neque statui necessaria.

Supponendum insuper, triplicem etiam esse necessitatem, extremam, gravem, & communem; de quo videri potest Cursus Moralis, tom. 3. tract. 13. cap. 8. punct. 3. à num. 30.

520 Sentiendum est, falsum esse, quod vix aliquis tenetur ad eleemosinam, quando tenetur tantum ex superfluo statui; quia falsum est antecedens prædictæ propositionis damnatæ, nimirum, quod vix in secularibus non invenitur aliquid statui superfluum, experientia testante, quia ita declarat Innocentius.

521 Et licet propositio damnata, videatur supponere, quod ex superfluis statui sit obligatio erogandi eleemosinam; destruit tamen suppositionem, evertendo materiam eleemosinæ, videlicet non dari bona superflua, quod falsissimum est, cum non solum Regibus, & Titulatis, & Nobilibus, quam plurimis, sunt bona superflua, si ve in vestibus, si ve in thæcis, si ve ad vanam ostentationem; verum & mechanicis, ut experientia patet.

Nec effugium pro negandis superfluis, nimirum, quod licet pro presenti statu sint plura superflua, non tamen pro alio novo acquirendo valet; quia satis ridicula, & ambitiosa cogitatio est, & impugatur à Moya, tom. 1. tract. 6. §. 4. num. 13. vide illum.

522 Advertendum tamen, quod cum damnata propositio circa nullam necessitatem obligationem ponat, videtur in rigore

H

dam-

damnatio fervari, asserendo esse solum obligationem gravem erogandi eleemosinam extremè indigenti ex superfluo statui, & in alijs necessitatibus sub veniali. Vnde.

Non videntur damnari opiniones asserentes: tum solum esse veniale non erogare eleemosinam in communibus necessitatibus; ita Granados, vt videri est apud Dianam, 5. part. tract. 8. resp. 17. tum, quod obligatio ad eleemosinam solum est respectu extremè indigentis, & ex superfluo statui; vt tradit Hozes hic, num. 11. & 32. in fine; vide Palaum, tom. 1. tract. 6. de charit. disp. 2. punct. 1. in fine, & num. 6. Sed licet tales opiniones non damnantur hic, Christiana pietas illas condemnat, & sic sequentes resolutiones pono.

523 Dico 1. quod extremè indigenti succurrendum est sub gravi obligatione de necessarijs statui, & cum gravi illius detrimento; non tamen si omnino status deiciendus esset; ita Suarez de charitat. disput. 7. sect. 4. num. 3. & 4. & Dian. tract. 8. resp. 7.

Dico 2. quod est obligatio sub lethali culpa subveniendi proximum in gravi necessitate de superfluis naturæ, & statui, si alius non subveniat. Diana 5. part. tract. 8. res. 14. Non tamen obligatur homo ad inquirendas graves necessitates; & asserit Lessius, lib. 2. cap. 19. dub. 1. quod adimpletur prædicta obligatio mutuando.

524 Et nota hic cum Lumbier,

num. 1807. non esse idem decentia status, ac faustum, & vana ostentatio status; & pro decentia status plurima superfluum; pro fausto nihil est satis, sed nec sufficit pro aliquorum vanitate explenda; & ista omnino releganda, nullamque excusationem coram Deo præstabit pro denegata egen- tibus eleemosina.

525 Dico 3. quod in communibus necessitatibus, quales patiuntur pauperes ostiatim petentes, sufficit aliquando eleemosinam præbere ex superfluo statui, vel pauperibus, vel alijs pijs operibus; ita Busemb. lib. 2. tract. 32. cap. 3. §. resp. 4. num. 2.

Advertendum, quod licet Confessor adhortari debeat divitibus, vt eleemosinam largiantur; non tamen deneganda illis est absolutio, nisi parati sint non succurrere proximo extremè indigenti, ex superfluis, ob varietatem opinionum; vide Diana, res. sol. 41.

526 Sed advertant Ecclesiastici strictiorem esse in illis obligationem elargiendi eleemosinam ex superfluis status; nam bona Christi, & Ecclesiæ sunt, quæ ex Beneficijs Ecclesiasticis possident, & ex eius voluntate pauperibus debentur, quæ superant victum, & decentiam prudentem, & moderatam; & si pauperibus manus claudunt, timeant, ne illis Coelorum ianua obsecrata sit; severissimumque Iudicem experientur. Magistr. Hozes

hic, a Lumbier

DE-

DECIMA TERTIA propositio.

SI CVM DEBITA MODERATIONE facias, potes absque peccato mortali de vita alicuius tristari, & de illius morte naturali gaudere, it. lam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

Damnata.

DECIMA QVARTA propositio.

LICITVM EST ABSOLVTO desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas. Damnata.

EXPLANATIO.

527 **S**entiendum est, esse mortale peccatum, (vt potè materia gravis) voluntariè tristari de vita patris, seu alterius, vel de eius morte gaudere, aut illam, etsi inefficaciter desiderare; quamvis non propter displicentiam personæ, sed propter aliquod emolumentum temporale: quia ita declarat Innocent. contrarium damnans. Nam inordinatio gravis contra charitatem, est plus æstimare temporale emolumentum, quam proximi vitam; insuper & contra pietatem, si patri desideretur.

528 Et nota cum Lumbier, num. 1808. quod odium est affectus, quo quis malum proximo desiderat, vel vult propter displicentiam personæ, & est odium inimicitiae, ad differentiam odii abominationis, quo abominatur, & odit malum personæ, vel ipsam personam malam, eo quod mala sit: vt aiebat David Psalm. 118. *Iniquos odio habui.* Illud prius odium, malum, & contra charitatem est; hoc secundum ex bono oritur zelo, & bonum est, opusque perfectum; *perfecto odio oderam illos*: & sæpè in hominibus pijs datur, & vt talis est, nunquam ad personam secundum se transire debet.

529 Non damnatur hic i. desiderare, vel gaudere de alterius morte propter bonum superioris ordinis, quam illius vita, inspectis circumstantijs: quia isti affectus sunt ordinati.

Vnde infero cum Torrecilla hic, i. impres. à num. 11. & Corrella in præsent. 8. impres. à num. 53. quod est licitum: i. desiderare simplici desiderio mortem hominis moribus depravati: tum, vt Deus ab illo non offendatur: tum, vt aliorum ruinam non causet.

530 Nota, quod desiderium mortis proximi, aliud est inefficax, alterum efficax; inefficax, quamvis pro obiecto mortem habeat, non tamen ponit media ad illam; efficax autem parat media, & ad executionem reducit; hoc secundum semper est malum (nisi pro iusti-

iustitiae Ministro) & ut tale sit, sufficit aliquod medium ponere, seu executioni mandare, etsi mors non sequatur, nec media prosequantur.

2. Erit licitum desiderare iustitiae zelo, ut de medio tollantur scandali.

531 3. Licitum est, simplici desiderio cupere mortem filii, aut filiae, ut si filius ad poenam publicae flagellationis, vel suspendii damnatus esset: tum ne paret familiae dedecus: tum, si à parentibus timetur, filiam futuram inhonestam, ob defectum dotis.

4. Cum Torrecilla, num. 6. licitum est, aliquem sibi mortem simplici affectu desiderare, divinae voluntati se conformando, ut evitet gravem, vel prolixam infirmitatem, vel diuturnos labores, seu afflictiones, quae satis gravant animum, & iudicium prudens morte maiora mala ea reputat. Ita Ioannes Sanchez in select. disp. 2. num. 9. Dian. 5. part. tract. 14. ref. 92.

Sed non ideò excusantur à mortali mulierculae sibi mortem optantes ob levia mala, nisi aut ex indeliberatione, aut quia non verè desiderant, quod in plurimum accidit. Enriquez August. Summ. sect. 7. quaest. 14.

532 Non damnatur 2. desiderare aliquod emolumentum, aut de eo gaudere, absque respectu, vel dependentia à morte alterius. Unde.

Infero 1. quod est licitum cupere illa bona, quae absque alte-

rius morte evenire mihi possent; licet frequenter ex morte proveniant, dummodò absque respectu ad alterius mortem optentur, ut hereditas, quae ante mortem donari potest; ita Corella, numer. 55.

533 Si autem utilitas temporalis obtineri nequit, nisi morte proximi interveniente, v. g. coadiutor, qui praeendam acquirere non potest, nisi praecedat Praebendati mors, vel Clericus, qui Beneficium consequi non valet, nisi de medio Beneficiatus tollatur; nequeunt in his circumstantiis esse licita desideria inefficacia, nec gaudium talis effectus optanti, quin saltem indirectè mors pro obiecto habeatur, ut potè sine illa non est consequendus. Tamen etiam in tali casu, si mors intellectui non occurrat, sed precisè utilitas temporalis, non est damnandum desiderium in Praebendam, aut Beneficium. Corella hic, num. 55. insuper desiderare indifferenter Beneficium aliquod vagè, licitum est: quia non fit cum respectu determinato ad mortem.

534 2. Licitè quis gaudere potest de bono per mortem acquisito, absque consideratione, vel respectu ad mortem: nam optimè componi potest, quod aliquis doleat de proximi damno, & quod alias gaudeat de effectu sibi bono ex illo sequuto; ita Hozes hic, numer. 8.

535 Advertendum hic, quod desideria conditionata, si de rebus

bus non intrinsecè malis sint, etsi per ius humanum prohibitis, non sunt illicita, v. g. *Si hodie abstinentiae dies non esset, carnes ederem.* Vide forum conscient. in praesent. nota 4. At verò, si de rebus sint intrinsecè malis, ut illicita reprobò, licet ab Ecclesia, ut talia damnata non sint; quia quamvis talia desideria obiectum praesentem non respiciant, attamen species, & cogitatio intellectui, & imaginationi sunt praesentes, & exponunt voluntatem periculo, vel odiendi, vel appetendi, proportionem servata, v. g. ista desideria: *Si non esset peccatum, de inimico me vindicare, vel fornicarer cum illa, vel me polluerem;* quis dubitet excitare illud ad odium, istud ad luxuriam. Vide Sanchez, lib. 1. Moral. cap. 2. à num. 22. & Lugum de Poenit. disp. 16. à num. 374.

DECIMA QUINTA

propositio.

LICITUM EST FILIO GAUDERE DE PARRICIDIO PATRIS À SE IN EBRIETATE PATRATO, PROPTER INGENTES DIVITIAS INDE EX HEREDITATE CONSEQUITAS. Damnata.

EXPLANATIO.

536 **S**entiendum est, esse peccatum (grave, quia materia gravis) filium gaudere de occisione patris à se facta in ebrietate, propter divitias ingentes ex ea in hereditate consequutas; quia ita de-

clarat hic Innocent. & peccatum non solum contra charitatem, & iustitiam (sicut esset, si respectu cuiuslibet alterius accidisset) sed etiam contra pietatem, quae patri debetur; vide dicta num. 529. & 534.

537 Notare debes, quod parricidium in ebrietate factum, potest esse, vel absque advertentia, quod tale evenire posset, vel cum praevisione illius, aut saltem periculi, seu cum timore, quod contingeret; quin praecaprio aliqua adhibeatur; si primo modo, non est peccatum in se; si secundo modo, parricidium in ebrietate factum est peccatum in se; & non solum materialiter, sed etiam formaliter; quia sufficit ad illius voluntarietatem, quod praevisum fuerit in causa, hoc est, in ebrietate advertenter contracta, de quo videbis Lorcam, tom. 1. in 1. 2. disp. 32. membr. 2. & propositio damnata, sive supponat peccatum parricidium, sive non; damnata est; quia tale gaudium est malum intrinsecè, ut potè adversus naturalem reverentiam, & amorem patri debitum.

Non damnatur hic 1. gaudere de praedicta occisione inculpabiliter facta, ob superiora motiva, quam bonum vitae patris, iuxta dicta à num. 529.

538 De homicidio voluntarie, culpabiliter factum (& idem dico de quolibet alio peccato) non est licitum gaudere, v. g. delectari de homicidio, propter commoditatem, vel utilitatem, nunquam

iustitiae Ministro) & ut tale sit, sufficit aliquod medium ponere, seu executioni mandare, etsi mors non sequatur, nec media prosequantur.

2. Erit licitum desiderare iustitiae zelo, ut de medio tollantur scandali.

531 3. Licitum est, simplici desiderio cupere mortem filii, aut filiae, ut si filius ad poenam publicae flagellationis, vel suspendii damnatus esset: tum ne paret familiae dedecus: tum, si à parentibus timetur, filiam futuram inhonestam, ob defectum dotis.

4. Cum Torrecilla, num. 6. licitum est, aliquem sibi mortem simplici affectu desiderare, divinae voluntati se conformando, ut evitet gravem, vel prolixam infirmitatem, vel diuturnos labores, seu afflictiones, quae satis gravant animum, & iudicium prudens morte maiora mala ea reputat. Ita Ioannes Sanchez in select. disp. 2. num. 9. Dian. 5. part. tract. 14. res. 92.

Sed non ideò excusantur à mortali mulierculae sibi mortem optantes ob levia mala, nisi aut ex indeliberatione, aut quia non verè desiderant, quod in plurimum accidit. Enriquez August. Summ. sect. 7. quaest. 14.

532 Non damnatur 2. desiderare aliquod emolumentum, aut de eo gaudere, absque respectu, vel dependentia à morte alterius. Unde.

Infero 1. quod est licitum cupere illa bona, quae absque alte-

rius morte evenire mihi possent; licet frequenter ex morte proveniant, dummodò absque respectu ad alterius mortem optentur, ut hereditas, quae ante mortem donari potest; ita Corella, numer. 55.

533 Si autem utilitas temporalis obtineri nequit, nisi morte proximi interveniente, v. g. coadiutor, qui praeendam acquirere non potest, nisi praecedat Praebendati mors, vel Clericus, qui Beneficium consequi non valet, nisi de medio Beneficiatus tollatur; nequeunt in his circumstantiis esse licita desideria inefficacia, nec gaudium talis effectus optanti, quin saltem indirectè mors pro obiecto habeatur, ut potè sine illa non est consequendus. Tamen etiam in tali casu, si mors intellectui non occurrat, sed precisè utilitas temporalis, non est damnandum desiderium in Praebendam, aut Beneficium. Corella hic, num. 55. insuper desiderare indifferenter Beneficium aliquod vagè, licitum est: quia non fit cum respectu determinato ad mortem.

534 2. Licet quis gaudere potest de bono per mortem acquisito, absque consideratione, vel respectu ad mortem: nam optimè componi potest, quod aliquis doleat de proximi damno, & quod alias gaudeat de effectu sibi bono ex illo sequuto; ita Hozes hic, numer. 8.

535 Advertendum hic, quod desideria conditionata, si de rebus

bus non intrinsecè malis sint, etsi per ius humanum prohibitis, non sunt illicita, v. g. *Si hodie abstinentiae dies non esset, carnes ederem.* Vide forum conscient. in praesent. nota 4. At verò, si de rebus sint intrinsecè malis, ut illicita reprobò, licet ab Ecclesia, ut talia damnata non sint; quia quamvis talia desideria obiectum praesentem non respiciant, attamen species, & cogitatio intellectui, & imaginationi sunt praesentes, & exponunt voluntatem periculo, vel odiendi, vel appetendi, proportionem servata, v. g. ista desideria: *Si non esset peccatum, de inimico me vindicare, vel fornicarer cum illa, vel me polluerem;* quis dubitet excitare illud ad odium, istud ad luxuriam. Vide Sanchez, lib. 1. Moral. cap. 2. à num. 22. & Lugum de Poenit. disp. 16. à num. 374.

DECIMA QUINTA

propositio.

LICITUM EST FILIO GAUDERE DE PARRICIDIO PATRIS À SE IN EBRIETATE PATRATO, PROPTER INGENTES DIVITIAS INDE EX HEREDITATE CONSEQUUTAS. Damnata.

EXPLANATIO.

536 **S**entiendum est, esse peccatum (grave, quia materia gravis) filium gaudere de occisione patris à se facta in ebrietate, propter divitias ingentes ex ea in hereditate consequutas; quia ita de-

clarat hic Innocent. & peccatum non solum contra charitatem, & iustitiam (sicut esset, si respectu cuiuslibet alterius accidisset) sed etiam contra pietatem, quae patri debetur; vide dicta num. 529. & 534.

537 Notare debes, quod parricidium in ebrietate factum, potest esse, vel absque advertentia, quod tale evenire posset, vel cum praevisione illius, aut saltem periculi, seu cum timore, quod contingeret; quin praecaprio aliqua adhibeatur; si primo modo, non est peccatum in se; si secundo modo, parricidium in ebrietate factum est peccatum in se; & non solum materialiter, sed etiam formaliter; quia sufficit ad illius voluntarietatem, quod praevisum fuerit in causa, hoc est, in ebrietate advertenter contracta, de quo videbis Lorcam, tom. 1. in 1. 2. disp. 32. membr. 2. & propositio damnata, sive supponat peccatum parricidium, sive non; damnata est; quia tale gaudium est malum intrinsecè, ut potè adversus naturalem reverentiam, & amorem patri debitum.

Non damnatur hic 1. gaudere de praedicta occisione inculpabiliter facta, ob superiora motiva, quam bonum vitae patris, iuxta dicta à num. 529.

538 De homicidio voluntarie, culpabiliter factum (& idem dico de quolibet alio peccato) non est licitum gaudere, v. g. delectari de homicidio, propter commoditatem, vel utilitatem, nunquam

& alios in articulo mortis; sed hoc negat Filgueir. citatus, cum Aragon, Thom. Sanch. & Granados, 6. in casu sequentis propositionis damnata.

547 Per accidens autem obligat ad actum fidei saltem implicita: 1. cum Sacramentum aliquod recipitur: *Quia accedentem ad Deum per illud oportet credere: quod est, & quia inquirentibus eum remuneratur est.* 2. cum obligamur ad contritionis actum eliciendum: nam tunc credere debemus, Deum posse, peccata dimittere; sed in his casibus communiter datur fides implicita, & spes Theologica, qua speramus veniam peccatorum, & gratiam. Notandum tamen est, nunquam peccari contra fidem, omittendo eius actum, nisi quando per se obligat.

548 3. Cum actus spei, & charitatis obligamur elicere; quia sine fide nequit spes exerceri, nam fides est *Substantia sperandarum rerum*; & charitas est amor amicitiae Dei qui creditur summe bonus: 4. cum instat praeceptum orandi, quia credere debemus Deum posse nobis concedere, quod ei petimus: 5. quando instat tentatio contra castitatem, aut patientiam, aut alias virtutes; iuxta illud Petri 1. cap. 5. *Qui resistite fortes in fide.*

549 Advertant Confessores, ne sint cum poenitentibus scrupulosi in inquirendo, an hoc praeceptum adimpleverint; quia raro in illo deficiunt fideles, cum tot excitationes habeant, ut actus fi-

dei, spei, & charitatis eliciant; iam adorando Eucharistiam, iam se confitendo, iam recitando fidei symbolum; & sufficiet quod à poenitentibus exquirant, an se accusent, si contra Theologicas virtutes delinquerint?

DECIMA OCTAVA propositio.

SI A POTESTATE PVBLICA quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & fidei gloriosum consulo, tacere ut peccaminosum per se non damno.
Damnata.

EXPLANATIO.

550 **S**Entiendum est, quod fidelis interrogatus à publica potestate, (videlicet Magistratu, vel alio Iudice) de fide, graviter peccat, si illam exterius non fateatur; quia ita declarat Innocent. diu contrarium assensum damnat.

551 Et supponendum, quod praeceptum fidei, ut dixi num. 544. negativum, & affirmativum est. Quatenus negativum, non solum obligat ad non credendum, seu assentiendum quid contra fidem, sed etiam ad eam exterius non negandam: & obligat semper, & pro semper. Quatenus affirmativum, infert obligationem, ut credamus fidei mysteria interius, & insuper ad exterius fatenda cum necessum sit: unde in duplici casu, ait D. Thom. 2. 2. quaest. 3. art. 3. ci-

citatus à Tolet. Summ. lib. 4. cap. 3. datur obligatio ad exterius fatendam fidem: 1. quotiescumque subtraheretur Deo debitus honor, non fatendo illam, aut accresceret singularis exaltatio, illam fatendo: 2. si tacendo, scandalum aliis pararetur; vide Laim. leg. 2. titul. 1. cap. 11. num. 2. & ex his regulandi sunt plures casus.

552 Non damnatur hic 1. tacere, si non à potestate publica de fide aliquis interrogetur; vel respondere illi potest, quid ad te attinet? Vel etsi à potestate publica, ait Doctor Hebas, interrogatur, non tamen in odium fidei, neque ut Iudice, agendo de fide; & addo, neque cum circumstantiis numeri praecedentis.

Vnde, si quis interrogetur, etiam à publica potestate, an sit Christianus? Et talis interrogatio non sit inquisitio de fide, seu de Christiana Religione, sed de natione, ut accidit in bello contra Infideles, negare potest, se esse Christianum; quia in tali casu fides non negat, sed se esse illius nationis, quae illis inimica est; ita Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 4. num. 8. cum aliis. Asseritque hic Torrecilla, non damnari in hac propositione.

553 Et ait Machado, tom. 1. lib. 2. p. 2. tract. 2. document. 5. num. 6. cum Sanchez, Filliuc. & Bonacin. non peccare contra externam fidei confessionem, qui ob metum mortis, vel alterius gravis damni non portat signum

protestativum fidei, contra edictum Tyranni, qui ut Catholici ab Haereticis distinguantur tale signum gestare iubet. Quod hic non damnari, affirmat Torrecilla, numer. 12. nam iste non est interrogatus specialiter, nec fidem exterius negat, sed occultat.

554 2. Non damnatur, fugere cum non interrogatur, cum & ipsa fuga fidei sit protestatio.

3. Occultare fidem, fingendo se nationis Infidelis, loquela, habitu, aut alio signo indifferenti; dummodo non portet, vel ostendet aliquod signum protestativum infidelitatis, ut est apud Iudaeos ornatum summi Sacerdotis, & apud Sarracenos imago Mahometis, vel Lunae; ita Petrus Ledesm. tract. 1. cap. 4. concl. 7. & 8. & Sanch. Summ. tom. 1. lib. 2. cap. num. 11. & 19.

555 Et num. 8. asserit probabiliter cum Adriano, Valentia, & aliis, quod exploratores, vulgo, *Espías*, qui vagantur pro Christianis Regibus in terris Infidelium, possunt licite propter commune bonum Religionis, se fingere Turcos, aut Haereticos; & ut tales assistere Templis, eorumque vestibus uti; aliisque signis protestativis falsa sectae; dummodo scandalum vitetur, nec instet praeceptum exterioris confessionis fidei. Et ratio cur dicta sententia in praesenti damnari non videatur est: quia in his circumstantiis non interrogatur fidelis: sed ego eam non admitto, sed contrariam, quae communi calculo negat. Quamvis

licet; sicut non licet delectari de furto, ob eleemosinam ex eo elargitam. Non prohibetur tamen gaudere de effectu subsequuto, videlicet, de evasione ab insidiis inimici occisi: quia prohibitum non est, evadere insidias, & succedere in bonis occisi. Aliud vero est delectari de ipso homicidio inimici sub his motivis; hoc enim est lætari de prohibito sub prætextu boni subsequuti, quod malum est: sicut delectari de fornicatione propter salutem corporalem. Filgueir. hic.

539 2. Non damnatur gaudere de aliis operibus materialiter malis, & aliis peccata, si voluntarie fierent propter aliquem effectum bonum, v.g. de pollutione in somnis, quia saluti, aut castitati congrua; & ad minus de his casibus non loquitur propositio, sed tantum de parricidio: quia contra reverentiam, & amorem patri debitum; ita Torrecill. num. 3.

540 3. Non damnatur complacere de transgressione præcepti humani absque culpa, ob inadvertentiam, aut ignorantiam, v.g. qui non advertit in die vigesima octava Iunii esse Vigiliam Ss. Apostol. Petri, & Pauli, & carnes comedit, & postquam advertit, gavisus est de carnis comestione, non quia prohibita, sed quatenus corpori profiqua; ita sentit Sanch. in Summ. lib. 1. cap. 1. num. 16. cum Paludan. & aliis, sic Corella hic, num. 58.

Vide Basilium Pontium de matrim. lib. 10. cap. 16. §. 1. 2.

& 3. ubi quasdam apponit regulas ad dignoscendas in qualibet materia licitas, aut illicitas delectationes morosas; vide etiam illum, cap. 13. num. 7.

541 Advertendum cum Lumbierio hic, 2. impres. num. 199. quod licet tres istæ ultimæ propositiones de affectibus purè interioribus loquantur: tamen, qui eas practicaverit, Innocentii præceptum franget, iuxta dicta inadvertentiis initio positis, num. 4. quia licet, ut fert communis opinio, actus purè internos, nec præcipi, nec prohiberi, nec puniri possunt, ut tradit Suarez de legibus, lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12. & Salas de legibus, disp. 9. sect. 1. num. 30. tamen praticare in his actibus tales opiniones, modo dicto in advertentiis, num. 6. non est purè interius, supposita condemnatione, quæ quid exterius est, à qua prædictæ opiniones ut condemnatæ pendent.

DECIMA SEXTA.

propositio.

*FIDES NON CENSETUR
cadere sub præcepto speciale, & secundum se.* Damnata.

DECIMA SEPTIMA

propositio.

*SATIS EST, ACTVM
fidelis semel in vita elicere.* Damnata.

EXPLANATIO.

542 **S**entiendum est, dari præceptum de elicenda fide; & quod ad illius adimplerionem non suffi-

cit

cit semel in vita actum fidei elicere, quia ita declarat Innocent. in his damnationibus.

543 Constat hæc veritas ex scriptura: nam Marci ultim. dicitur: *Qui non crediderit, condemnabitur.* Et ad Hebræos 10. *Iustus ex fide vivit, quod si subtraxerit se, non placebit anima sua.* Et 1. Ioannis, cap. 3. *Hoc est mandatum eius, ut credamus in nomine filii eius.* Et ideò Suarez de fide, disp. 13. sect. 1. num. 2. dixit, hoc esse certum secundum fidem, & probatur: quia fides est necessaria necessitate medii ad salutem; sed homo tenetur ex præcepto, quantum in se est, ad ponendum id, quod est necessarium ad salutem: ergo tenetur ex præcepto ad credendum; ita Filgueir. in præsent.

544 Advertendum est, quod fidei præceptum, tam negativum, quam positivum est. Quatenus negativum, prohibet semper, & pro semper negare voluntarie fidem, & etiam opinativè de illa sentire, non solum interius; verum & præcisè exterius negantem, vel de illa opinantem se ostendere: insuper prohibet de illa negativè dubitare. Primum erit hæresis, si fiat pertinaci, & interiori assensu: Secundum, nimirum dubitatio negativa, etsi grave contra fidem peccatum, sub opinione fertur, an sit hæresis? Negat Canus, lib. 12. de locis, 4. Theolog. cap. 9. column. 9. quia negativè dubius suspensus manet absque actu, & hæresis est actus; quia error intellectus est; vide no-

strum Cursum Moral. tom. 2. tractat. 10. cap. 4. punct. 4. numer. 56.

545 Quatenus tale præceptum positivum est, obligat, tum per se, tum per accidens; per se autem obligat, 1. adulto; sufficienter proposita fide, & eius mysteriis. An autem infundatur illi habitus fidei ante infusionem gratiæ acquisitæ per Baptismum, aut contritionem? Gravis controversia est, affirmant Suar. 3. parti. disp. 28. sect. 3. & alii. Sed negat communis opinio cum D. Thom. 3. parti. quæst. 85. artic. 5. ut videri est apud Lugum de fide divina, disp. 12. sect. 2. à num. 14. insuper obligat puero baptizato ad usum rationis pervenienti, nisi ex ignorantia, aut si non est satis instructus, excusetur, ut ait Villalob. tom. 2. tract. 1. diffic. 2. num. 2. & 3. & Filgueir. proposit. 1. Alexand. dub. 1.

546 2. Obligat præceptum fidei ad aliqua fidei mysteria edificanda: 3. ad eliciendos in vita aliquos ipsius actus: & licet ex vi damnationis non declaretur plus obligationis, quam talis, qualis repetitio; non tamen per quamcumque fiet satis præcepto; & iudico cum Hurtado de Mendoza, 2. 2. disp. 93. §. 5. semel in anno obligare; & Torrecill. hic, num. 13. iudicat, quod semel in triennio: 4. quando urget gravis contra fidem tentatio, si alio modo vinci non potest: 5. iuxta Valentiam, 2. 2. disp. 1. quæst. 2. punct. 5. & Hurtado de Mendoza citat.

vis aliquam speciem probabilitatis præferre videatur: nam etsi non liceat portare signum protestativum falsæ Religionis: tamen in isto casu commune bonum Religionis excusare videtur; sed tu negatum tene.

556 Quod autem communiter vsitatur ob gravem causam est, quod transeuntes Catholici per Infidelium possessiones utantur vestibus illarum nationum, ut Religionem occultent; sic asserit Caspensis, tom. 2. disput. 3. sect. 7. num. 65. cum Suarez, & Aegidio; ita hæc adducit Torrecill.

4. Nec damnatur, non se præsentare fidelem coram Tyranno, cum per edictum generale omnes ad examen de fide vocantur; sed regula hoc per dicta num. 551. Filgueir. hic.

557 5. Non damnatur asserere, quod si Princeps præcipit, ut omnes assistant in hæreticorum, seu aliorum Infidelium Templis audire sermones sub pœna mortis, vel amissionis bonorum, aut aliarum similium pœnarum, erit licitum Catholicis ingredi eorum Tempia, & eorum officijs, & sermonibus assistere; dummodo non fiant publica protestatione falsam sectam profitendi, sed tantum obediendi præcepto Regis; ita Machado, num. 7. & Torrecill. citat.



DECIMANONA propositio.

**VOLUNTAS NON POTEST
efficere, ut assensus fidei in se ipso
sit magis firmus, quam meretur
pondus rationum ad
assensum impellentium.**
Damnata.

VIGESIMA PROPOSITIO.
**HINC POTEST QVIS PRV;
dentèr repudiare assensum, quem
habebat supernaturalem.**
Damnata.

EXPLANATIO.

558 **S**entiendum est, quod voluntas concurrit per affectionem piam ad hoc, ut intellectus eliciat actum fidei, supposita in illo gratia excitante, & adiuvante; quia ita declarat Innocent. cum damnat opinionem asserentem, non desiderari ad illum talem affectionem.

Dixi, *supposita in illo gratia excitante, & adiuvante*: nam ad fidei actum supernaturalem requiritur, ut constet ex Concilio Trident. sess. 6. can. 3. & 4. Quæ quidem gratia excitans, & adiuvans est in intellectu per illustrationem, & inspirationem; daturque etiam in voluntate per piam affectionem, qua in bonum illa movetur supernaturaliter.

559 Prima ergo propositio damnata à voluntate tollebat affectionem piam ad fidem, totamque motionem ad illam rationibus attribuebat intellectus. Et quam fal-

falsissimum hoc sit, omnes Theologi, has propositiones exponentes, clarè demonstrant ex Ss. PP. nam ideò piam affectionem necessariam iudicant, ut defectum motionis obiecti fidei suppleat, determinando intellectum ad credendum illius mysteria: quia cum ista obscura nobis sint, firmata solum in Divino testimonio, non convincunt intellectum nostrum; & rationes, quæ ad credendum impellunt, reddunt obiectum credibile; non tamen esse verum, demonstrant: unde necessarium iudicatur, quod voluntatis affectio pia nos obliget ad illi assentiendum, ut certò, & verò; ita omnes.

560 Quis dubitet, affectionem piam iuvare maximè, ne dicam impellere ad intellectus assensum faciendum, experientia testante, v.g. in Thomista suam phisicam prædeterminationem defendente, & in Iesuita suam mediam scientiam adstruente.

561 Et quam necessaria ad fidem sit hæc voluntatis affectio pia, constat ex Scriptura, & Patribus: nam Paulus ad Roman. 1. ait: *Corde enim creditur ad iustitiam*. Vbi nomine *Cordis* voluntas significatur: ut communis Sanctorum Patrum fert interpretatio, & sensus; & Actor. 8. inquit Philippus, *si credis ex toto corde*; id est, *ex tota voluntate*: & D. August. lib. de Prædest. Sanct. cap. 2. dicit: *Cetera potest homo nolens; credere autem non, nisi volens*. Ita Filgueir. in præsent. quem videbis.

562 Qui quidem Author, & cum eo Torrecill. num. 6. iudicant, non damnari hic Scoti sententiam, *de non contra motionem voluntatis ad credendum*; id est, quod voluntas negativè se habeat ad actus fidei, & quod sufficit, ut damnata non maneat, quod non contradicat; sed iudico, non fugere notam singularem.

563 Unde damnata manet vigesima propositio, quæ antecedentis consequens erat; nam supposita tali pia affectione, imprudentissimum esset, ac grave contra fidem peccatum, repudiare assensum fidei, firmatum Dei revelantis supernaturali motivo, rationibus intellectus firmiori, & à tali affectione ex illo orta, promotum, seu excitatum. Alia quæ circa hoc discuti poterant, ad scholasticos attinet; vide Div. Thom. 1. 2. quæst. 1. art. 4. & quæst. 2. art. 1. 2. & 9. & Lugum de fide Divina, disp. 10. sect. 1. a num. 3. doctè, & eruditè ista tractantem.

VIGESIMA PRIMA propositio.

**ASSENSVS FIDEI SUPER-
naturalis, & utilis ad salutem statim
cum notitia solum probabili revelati-
onis; imò cum formidine, qua quis
formidet, ne non sit Deus locu-
tus.** Damnata.

EXPLANATIO.

564 **S**entiendum est, non sufficere ad assensum fidei probabilem tantum no-

ritiam revelationis; nec talem assensum stare posse cum formidine de locutione Dei; sed quod requiritur infallibilis certitudo, tunc revelationis de mysteriis fidei, tunc de eo, quod Deus ea loquutus sit, quod in idem reddit.

565 Ratio est: quia certitudo infallibilis in assensu fidei oritur ex certitudine de revelatione, ac locutione Dei; utpote in Divina veracitate fundata, tanquam in antecedenti: nam ex praemissis tantum probabilibus, sequi non potest consequens infallibile, cum praemissa causae sint consequentis.

566 Confirmatur 1. Nam qui Deo revelanti credit in quolibet mysterio, debet esse paratus mori, potius quam dissentire, utpote de fide; sed non videtur, quod prudenter ageret, qui potius eligeret mortem, quam dissentire de eo, quod solum probabiliter indicat ita esse, cum posset contrarium assensum formare; ergo non potest esse de fide id, quod solum probabiliter assentitur, si prudenter, qui credit, pro eo mori non deberet; vide Filgueir.

567 Confirmatur 2. alio inconvenienti: Nam de fide est dari auxilium efficax; sed est probabile, quod physica praedeterminatione contineatur in universalitate auxilii efficacis: ergo de fide potest quis credere physicam praedeterminationem, pro eaque mori; quod satis absurdum est, ita Lumbier, num. 1773.

568 Damnata opinio, Capreolo, & etiam alijs modernis

tribuitur, qui affirmant, quod ut aliqua propositio de fide credatur, sufficit, quod in aliqua universalis de fide probabiliter contineatur; ex quo sequitur, solum probabiliter revelatam esse talem propositionem; & probant exemplo Catholici adorantis hostiam consecratam: nam qui adorat ibi Christum, credit ibi esse Christum; & tamen solum probabiliter ibi est Christus, cum non sit de fide esse in hac numero Hostia: ergo potest dari assensus fidei in adorante Christum in Hostia consecrata compatibilis cum probabilitate, in qua fundatur. Iuste ergo haec opinio damnata manet, ut ostensum est.

569 Respondeo: quod ad adorandum Christum in hac Hostia consecrata absolute sufficit fides de eo mysterio in universalis. Ad actum vero fidei absolutum, quod sit in hac Hostia non sufficit. Ratio disparitatis est: nam adoratio huius Hostiae consecratae est actus virtutis Religionis, quae virtus est moralis: & consequenter dirigitur a prudentia morali; unde cum non constet, quod in consecratione huius Hostiae fuisset aliquid obilans ritae consecrationi; si dicit fides, esse Christum in Hostia rite consecrata; mediat prudentia in usu huius actus Religionis, quod dum nihil constet opponi, vel ob stare in hac Hostia ritae consecrationi, absolute adoranda est, & ita fert communis Ecclesiae usus. Ad vero fides, utpote virtus Theologica, tendit in ob-

objectum, non media prudentia, sed quatenus in se, id est, in Deum in se. Cum ergo non sit omnino certum, quod Christum sit in hac numero Hostia consecrata: nam Deus id non revelavit, non potest actus fidei in eam absolute tendere, sed conditionate, hoc est, Credo, Christum in hac Hostia existere, si rite est consecrata.

570 Et omittendo plura, quae circa hoc excitari possent, quia longam discussionem postulant: solum adverto, quod omnia mysteria fidei praerequirunt, & habent evidentiam credibilitatis, ut communis Theologorum fert sententia: quae quidem evidentia non consistit in eo, quod mysteria fidei evidenter cognoscantur, quia non esset talis cognitio fides; sed in eo, quod motiva applicantia, vel excitantia intellectum ad credendum, evidenter persuadent, esse credibile, quod proponunt; utpote tot congruentijs, Doctoribus, adimpletis profetijs, & miraculis comprobatum. Quae omnia, & alia vide apud Suarez de fide, disput. 4. sect. 5. & Lugum de fide Divina, disp. 5. sect. 1. a numero. 3. & num. 22.

571 Non damnatur hic opinio affirmans, quod ex una praemissa de fide, & ex alia naturali necessaria, & evidenti infertur assensus fidei, quando legitima est illatio, ut haec, *omnis homo est risibilis: Christus est homo: ergo Christus est risibilis*. Unde haec propositio: *Christus est risibilis*, in ea opinio-

ne est de fide; ita Torrecilla, numer. 19.

VIGESIMA SECVNDA propositio.

NON NISI FIDES VNIVS rei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita remuneratoris. Damnata.

EXPLANATIO.

572 **S**entiendum est, quod ad iustificationem requiritur necessitate medii fides explicita de Deo, non solum, quod unus est, sed etiam quod remunerator est, quia ita Innocent. declarat; & constat ex Apostolo ad Hebraeos 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quia inquirentibus se remunerator est.*

573 Te oppones cum Patre Arriaga, 2. 2. disp. 12. sect. 4. num. 27. & alijs, sic arguentes: Nam potest quis salvari actu contritionis; at qui ad actum contritionis non requiritur notitia Dei remuneratoris, sed unius Dei: si quidem solum bonitas Dei attenditur, quae dolentem de peccatis propter Deum summe dilectum indulgeat illi, & bonitas Dei summa, est attributum unius Dei cum independentia remuneratoris: ergo sufficit in eliciente actum contritionis, ut salvetur, notitia unius Dei.

574 Confirmatur exemplo hominis in deserto vagantis, Dei bo-

bonitatem agnoscentis, & dolentis de peccatis propter summam eius bonitatem absque notitia de eo, quod præmia tribuit bonis, & poenas infligit malis; tum ergo iste salvabitur ex solo Dei amore super omnia, ut ex sola contritione, sine fide remuneratoris.

575 Ad hoc argumentum responderet Lumbier, num. 1778. quod licet in bonitate Dei non expresse attendatur attributum remuneratoris, apparet ex ea, & facillime transit in expressam notitiam, quod si me doleo de peccatis propter Deum summè dilectum, se placabit, mihi que omnia peccata condonabit, & beatitudinem elargietur. Et sicut ex natura rei intellectus de vno in aliud transit, ita Divina illustratio dolentem verè de peccatis excitabit, ut vnum credendo, aliud etiam credat. Et cum Concilium Tridentinum, sess. 14. cap. 4. exigat spem ad iustificationem, etiam in Sacramento, nisi cum spe venia, sequitur quod cum spes nequeat haberi, nisi concipiatur Deus attendens ad prædictum dolorem, & petitionem venia, ut moveatur ad eam concedendam; quæ quidem spes est remunerationis; non solum Deus, ut vnus creditur ab eo, sed etiam, ut remunerator; ita Filgueir. qui de dilectione Dei super omnia, sine expressa notitia remuneratoris, quæ sufficit ad iustificandum extra Sacramentum, dicit: quod ille, qui talem actum haberet, non obtineret gloriam sine fide remuneratoris: Nam ta-

lis fides continetur in charitate, tanquam in forma perfectiori, & eminentiori. Vide illum.

576 Ad exemplum de vagante in deserto, ait Lumbier citat. quod Deus ei infundet illustrationem, ut credendo in Deum summè bonum, transeat, ut dixi, in fidem remuneratoris. Addeque, quod Divina providentia illi mittet Magistrum, qui illum in fide instruat.

577 Inquires: Quando obligatur fidelis ad hunc actum fidei? Respondeo, quod cum Apostolus dicat, *accedentem ad Deum*, obligabit quotiescumque iustificatur homo, sive per Baptismum in adulto, sive per Sacramentum Poenitentia, quia tunc accedit ad Deum per gratiam.

578 Non tamen audemus damnare asserentes, quod ille, qui accedit ad Sacramentum Poenitentia, non debet hunc actum fidei expressum facere; nam eo ipso, quod media ad iustificationem ponit, iam quærit expresse Deum remuneratorem, & præcipue, si aliquando actum fidei expressum de Deo remuneratore elicit. Et ut præsumo, paucissimi sunt, qui accedentes ad Poenitentia Sacramentum actum fidei de Deo remuneratore expressum faciant, præter ea, quæ Sacramentum exposcit: vide Corella super proposition. 64. num. 310. & me eadem propositione. Insuper obligavit, accedente usu rationis, & advertentia; vide num. 73.

Adverte tamen, quod si in ho-

ra

ra mortis, fidelis talem fidem habet, nunquam antea habitam, licet peccasset de non habita, sufficiens medium ex hac parte erit ad beatitudinem.

579 Non damnatur hic, tum asserere, quod illa verba D. Pauli: *Quia est*, possunt tantum intelligi de Deo, ut naturæ Authore, qui evidenti scientia à Philosophis cognoscitur. Tum quod iustificationem quis consequi potest sine fide explicita remunerationis supernaturalis, cum fide tamen remunerationis naturalis, vel præscindens ab utraque: Nam damnata propositio non loquitur cum hac limitatione. Torrecilla, num. 22. & 23. Sed prima opinio, ut falsa reputanda est, cum Hozes, num. 11. Et secunda reiicienda cum Ioann. Martin. de Prado, tom. 1. Theolog. Moral. cap. 7. quæst. 3. §. 2. Suarez, Filgueira, Torrecill. & cum communi Theologorum sententia.

VIGESIMA TERTIA propositio.

*FIDES LATE DICTA EX
testimonio creaturarum, similiter
motivo ad iustificationem suffi-*
cit. Damnata.

EXPLANATIO.

580 **S**entiendum est, non esse ad iustificationem sufficientem fidem ex testimonio creaturarum, vel alio simili motivo creato; quia

ita declarat Innocent. dum contrarium damnat.

Consequentè declarat, per fidem tantum Theologicam, quæ solum Dei testimonio nititur, iustificari hominem posse, iuxta illud Athanasij: *Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, saluus esse non poterit.*

581 Vnde ex plano, & directè damnata manet opinio Patris Ripaldæ in materia de fide, disp. 17. & seqq. distinguentis duplicem fidem: aliam strictam, latamque aliam: illa est, quæ Divina locutione, seu testimonio fundatur, ista ait ille, fulcitur in illa quasi locutione, voceque creaturarum, iuxta illud: *Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiat firmamentum.* Cum ergo creature opera sint Dei, dici aliquo lato modo potest, quod testimonium illarum, Dei testimonium est. Assensus ergo, quem homo ex his creaturarum vocibus præbet, cognoscendo per illas Divinas perfectiones, fidem latam vocat, & mediam inter assensum Philosophorum evidentem, & fidem strictè sumptam: siquidem si Philosophi per creaturas in Deum cognoscendum tendunt: ista lata fides per testimonium Dei loquentis per illas adstruitur: vnde asserit Ripalda, Deum dare hoc testimonium, insuper addit, posse hoc testimonium esse supernaturale per principia supernaturalia, quæ ad illud Deus infundit; & ideo disponere valet hæc lata fides

des

des ad iustificationem; & alio modo non posset. Non tamen ad hoc ultimum se determinat Ripalda, sed indecisum relinquit, ut videri est in lib. 3. de ente supernat. disput. 63. num. 19. Et fortè hac de causa P. Filgueir. suspicatur, quod aliqui iudicabunt, sententiam Patris Ripaldæ in censura Innocentii non comprehendi.

582 Sed ipse iudicat, & cum cæteris ego, ut dixi, existimo directè comprehendi; nam fides ad iustificationem disponens, debet esse ex auditu, ut ait Paulus, & obscura, libera, & fundata in divina revelatione, & testimoniis; nec alia fides sufficit, ut communis docet sententia. Sic Lumbier, num. 1780.

583 Vnde sententia Gabrielis Durandi, & aliorum asserentium, quod potest dari actus fidei naturalis in entitate, & in modo supernaturalis, habens idem obiectum, ac fides supernaturalis; & quod est sufficiens pro dispositione ad gratiam, & iustificationem, non videtur esse damnata, ut sentit Hozes in præsent. num. 9. Ratio est: quia talis opinio non ponit, sicut damnata propositio, pro obiecto suæ latæ fidei creaturas, aut aliud simile motivum, sed ipsum Deum; sed hæc sententia, etsi demus, non comprehendi in hac damnatione, dicit Torrecill. num. 33. improbabilis debet iudicari, & bene: nam Concilium Tridentin. sess. 6. can. 3. anathematizat affirmantem: *Hominem, verba sunt Concilii, sine adiutorio*

Dei posse credere, sperare, diligere, aut pœnitere, sicut oportet ad iustificationem. Vide citatos.

Vnde excludenda venit ad hunc effectum omnis fides naturalis, ut Manichæi erroneè sufficientem iudicaverunt, teste D. Augustin. lib. de utilit. credend. cap. 1.

VIGESIMA QUARTA propositio.

VOCARE DEVM IN TESTEM mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam vellit, aut posset damnare hominem.

Damnata.

EXPLANATIO.

584 **S**entiendum est, esse gravem peccatum periurii vocare Deum in testem cuiuscunque mendacii, etsi levis, quia ita declarat hic Innocent.

585 Ratio est: nam quodlibet periurium asseritorium, est invocare Deum, ut assermet, vel approbet falsitatem, quando, & quomodo voluerit; sed gravis irreverentia est adducere eum, ut approbet, vel assermet quodlibet mendacium, etsi leve, ut ex se patet: nam in ratione falsitatis, tam falsum est, affirmatum per mendacium leve, quam per grave: ergo irreverentia gravis est, iurare mendacium leve; imò, ut ait D. Thom. 2. 2. quæst. 98. artic. 3. ad 2. irreverentia maior est Divini nominis, indeque gravius, ut

intra eandem speciem, peccatum iuramentum falsum in materia levi, quam in gravi.

Vnde inferitur, non dari in periuriis asseritoriis materia parva; & sic solum per defectum plenæ deliberationis, hoc est, per semiplenam deliberationem, erit tantum veniale, ut ait Sanchez in Decalog. lib. 3. cap. 4. num. 6.

586 Adverte, quod iuramentum, quodcumque sit, sive asseritorium, sive promissorium, sive execratorium, aut comminatorium, petit veritatem aliquam de præsentis, supra quam cadat, & respectu cuius Deus testis adducatur, v. g. in promissorio adducitur Deus, ut testis à iurante, quod de præsentis habet intentionem adimplendi, quod promittit, & in aliis proportionem servata. Ex quo.

587 Sequitur: 1. quod promittens iuramento rem levem, v. g. vnum regalem, si non habeat animum adimplendi, dum iurat, mortaliter peccat. Si autem habet, etsi postea non adimpleat, venialis tantum reus erit, iusta opinionem probabilem, Sanchez, lib. 3. Summ. cap. 4. num. 23. & Suarez, tom. 2. de Religion. lib. 3. de iurament. cap. 16. à num. 9.

588 Suppono, quod si res cum iuramento promissa est gravis, erit lethale contra secundam iuramenti veritatem, eam non adimplere.

2. Sequitur eum, qui cum iuramento rem illicitam promissit; si absque animo adimplendi, graviter peccat periurio asseritorio; si

cum animo, peccat duplici peccato, & contra iustitiam iuramenti, & insuper in illa materia peccaminosa promissa, & in utroque graviter, vel leviter iusta maiorem, vel minorem gravitatem rei illicitæ promissæ; ita Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 5. §. 1. num. 58.

589 Sit exemplum: qui promissit cum iuramento furare vnum regalem, si non habet intentionem furandi eum, dum iurat, mortaliter peccat. Si autem habet, venialiter tantum, sed duplici malitia, & contra iustitiam iuramenti, & contra iustitiam commutativam; dictus Cursus, numer. 57.

Et nota, quod iuramenta per hyperbolem, aut alias figuras rethoricas, non erunt falsa, seu periuria; sicut & quæ fiunt per amphibologiam sensibilem, ut dicemus ad propositionem damnatam 26.

VIGESIMA QUINTA propositio.

CVM CAUSA LICITVM EST iurare sine animo iurandi, siue res sit levis, siue gravis.

Damnata.

EXPLANATIO.

590 **S**entiendum est, esse illicitum intrinsecè, & sic nulla causa honestabile, iurare sine animo iurandi; & hoc, tam in materia gra-

des ad iustificationem; & alio modo non posset. Non tamen ad hoc ultimum se determinat Ripalda, sed indecisum relinquit, ut videri est in lib. 3. de ente supernat. disput. 63. num. 19. Et forte hac de causa P. Filgueir. suspicatur, quod aliqui iudicabunt, sententiam Patris Ripaldæ in censura Innocentii non comprehendi.

582 Sed ipse iudicat, & cum ceteris ego, ut dixi, existimo directe comprehendi; nam fides ad iustificationem disponens, debet esse ex auditu, ut ait Paulus, & obscura, libera, & fundata in divina revelatione, & testimoniis; nec alia fides sufficit, ut communis docet sententia. Sic Lumbier, num. 1780.

583 Vnde sententia Gabrielis Durandi, & aliorum assertorium, quod potest dari actus fidei naturalis in entitate, & in modo supernaturalis, habens idem obiectum, ac fides supernaturalis; & quod est sufficiens pro dispositione ad gratiam, & iustificationem, non videtur esse damnata, ut sentit Hozes in present. num. 9. Ratio est: quia talis opinio non ponit, sicut damnata propositio, pro obiecto suæ latæ fidei creaturas, aut aliud simile motivum, sed ipsum Deum; sed hæc sententia, etsi demus, non comprehendi in hac damnatione, dicit Torrecill. num. 33. improbabilis debet iudicari, & bene: nam Concilium Tridentin. sess. 6. can. 3. anathematizat affirmantem: *Hominem, verba sunt Concilii, sine adiutorio*

Dei posse credere, sperare, diligere, aut poenitere, sicut oportet ad iustificationem. Vide citatos.

Vnde excludenda venit ad hunc effectum omnis fides naturalis, ut Manichei erroneè sufficientem iudicaverunt, teste D. Augustin. lib. de utilit. credend. cap. 1.

VIGESIMA QUARTA propositio.

VOCARE DEVM IN TESTEM mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam vellit, aut posset damnare hominem.

Damnata.

EXPLANATIO.

584 **S**entiendum est, esse gravem peccatum periurii vocare Deum in testem cuiuscunque mendacii, etsi levis, quia ita declarat hic Innocent.

585 Ratio est: nam quodlibet periurium assertorium, est invocare Deum, ut assermet, vel approbet falsitatem, quando, & quomodo voluerit; sed gravis irreverentia est adducere eum, ut approbet, vel assermet quodlibet mendacium, etsi leve, ut ex se patet: nam in ratione falsitatis, tam falsum est, affirmatum per mendacium leve, quam per grave: ergo irreverentia gravis est, iurare mendacium leve; imò, ut ait D. Thom. 2. 2. quæst. 98. artic. 3. ad 2. irreverentia maior est Divini nominis, indeque gravius, ut

intra eandem speciem, peccatum iuramentum falsum in materia levi, quam in gravi.

Vnde inferitur, non dari in periuriis assertoriis materia parva; & sic solum per defectum plenæ deliberationis, hoc est, per semiplenam deliberationem, erit tantum veniale, ut ait Sanchez in Decalog. lib. 3. cap. 4. num. 6.

586 Adverte, quod iuramentum, quodcumque sit, sive assertorium, sive promissorium, sive execratorium, aut comminatorium, petit veritatem aliquam de presenti, supra quam cadat, & respectu cuius Deus testis adducatur, v. g. in promissorio adducitur Deus, ut testis à iurante, quod de presenti habet intentionem adimplendi, quod promittit, & in aliis proportionem servata. Ex quo.

587 Sequitur: 1. quod promittens iuramento rem levem, v. g. vnum regalem, si non habeat animum adimplendi, dum iurat, mortaliter peccat. Si autem habet, etsi postea non adimpleat, venialis tantum reus erit, iusta opinionem probabilem, Sanchez, lib. 3. Summ. cap. 4. num. 23. & Suarez, tom. 2. de Religion. lib. 3. de iurament. cap. 16. à num. 9.

588 Suppono, quod si res cum iuramento promissa est gravis, erit lethale contra secundam iuramenti veritatem, eam non adimplere.

2. Sequitur eum, qui cum iuramento rem illicitam promissit; si absque animo adimplendi, graviter peccat periurio assertorio; si

cum animo, peccat duplici peccato, & contra iustitiam iuramenti, & insuper in illa materia peccaminosa promissa, & in utroque graviter, vel leviter iusta maiorem, vel minorem gravitatem rei illicitæ promissæ; ita Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 5. §. 1. num. 58.

589 Sit exemplum: qui promissit cum iuramento furare vnum regalem, si non habet intentionem furandi eum, dum iurat, mortaliter peccat. Si autem habet, venialiter tantum, sed duplici malitia, & contra iustitiam iuramenti, & contra iustitiam commutativam; dictus Cursus, numer. 57.

Et nota, quod iuramenta per hyperbolen, aut alias figuras rethoricas, non erunt falsa, seu periuria; sicut & quæ fiunt per amphibologiam sensibilem, ut dicemus ad propositionem damnatam 26.

VIGESIMA QUINTA propositio.

CVM CAUSA LICITVM EST iurare sine animo iurandi, siue res sit levis, siue gravis.
Damnata.

EXPLANATIO.

590 **S**entiendum est, esse illicitum intrinsecè, & sic nulla causa honestabile, iurare sine animo iurandi; & hoc, tam in materia gra-

in vocibus ex circumstantiis, quam secundum se non habent, sed pluries contrariam, & sic Politica, Prudentia, Humilitas, Eutrapelia, & aliae virtutes suos habent terminos ex circumstantia loci, temporis, & persona, significantes iuxta hominum receptum.

Et his accedit locutio Metaphorica, Allegorica, Enigmatica, Hyperbolica, Ironica, & aliae desumptae ex tropis, & figuris rethoricis; quae omnia ad praxim reducere, esse licitum, interveniente causa, vel circumstantia à vocibus petita, apparet satis; nam vel equivocè occultatur veritas, vel per figurata verba datur intelligi mens loquentis.

609. Exempla magis declarabunt veritatem.

Sit primum pro Politica: invitat Civis Hero, ut prius in eius aulam ingrediatur: Herus definetur, dicens: *Per vitam meam non faciam*; instat Civis, & Herus ingreditur, & tamen non fuit mentitus, aut periurus: quia illa verba: *Per vitam meam non faciam*, significant iuxta Politicam: *Non faciam, nisi mihi inleset*. Item dicit Civis Hero: *Quidquid habeo tuis subligio pedibus, ut iuxta voluntatem tuam ex his disponas*; quae iuxta grammaticalem sensum falsa sunt, non vero ex Vocabulario Politico. Et sic de aliis.

610. Secundum, per Hyperbolim, dicit Ioannes: *astimo hunc equum super omnia, quae habeo*. Quae voces in rigore falsae sunt: nam plus aestimat Ioannes uxorem,

filios, & alia fortè suppellectilia, quam equum; & tamen per Hyperbolim vera sunt.

Tertium, per Eutrapeliam, dicit unus ex tribus, vel quatuor amicis, qui remissionis gratia per horam recreationis sociantur, de altero ex his tribus, qui pecuniae cupidus, & animi parcus ab omnibus habetur: *Dominus Ioannes nos invitabit ad cenam magnam; quia liberalis, & generosus est*. Quae locutio in re vera non est; per Eutrapeliam, seu recreationis gratia mendacium non est.

611. Quartum, per Ironiam. Petrus, & Antonius videntes domum, & mirantes eius sumptuosum edificium, dicit Petrus Antonio, qui pauper est: *Tu potes hanc emere domum, quia nimia pecunia abundas, & eo medio expensa, tibi erit utilissima*; haec Corell. à num. 92.

Secunda Amphibologia, quae est per restrictionem, est difficilis captu, praecipue quando non datur iuxta intentum interrogantis, sed iuxta id quod debebat, aut non debebat interrogare; quae est una ex duabus partibus, iuxta dicta à num. 602. quam quidem partem, ut explicem.

612. Inquires: si restrictiones purè mentales, taliter mendacia sunt, ut honestari non possint, quacumque occurrente causa, sicut explicavi à num. 598. quomodo componendae sunt plurimae locutiones, quibus licitum, aut obligatorium est, occultare petenti, aut interroganti veritatem, ut Inqui-

sitor, aut Confessor circa praecipua sui muneris, de quibus interroganti respondere debent, *nescio*. Vel cuicumque, circa ea, ad quae celanda ius habet; de quibus, si aliquis illi petat, licebit ei respondere, si non possit, aut noluerit dare, mutare, aut commodare, iusta interveniente causa, *non habeo*; in quibus, & aliis huiusmodi, difficile apparet, non dari talem restrictionem.

Ecce hic tota huius materiae ambiguitas, & labor. Respond. ergo ita esse, quod praedictae responsiones licitae, & aliquando necessariae sunt; unde solum suppetit, rationem reddere, vel explicare, quomodo à mendacio liberentur; quod iuxta duplicem dicendi modum faciam.

613. Supponendo, quod in talibus, & similibus casibus semper datur aliqua circumstantia extrinseca sensibilis, quae quidem fundamentum, & securitatem praebet, ad ita per negationem respondendum. Quae autem sit ista circumstantia? Dico, quod ex ipsa interrogationis, inquisitionis, aut petitionis materia colligenda est. Unde istae circumstantiae erant, vel officium, ut Inquisitoris, Confessoris, Medici, Chirurgi, & c. vel ipsa materiae gravitas, quae celari exigit, ne proximus infametur, aut alio modo laedatur. Vel ius ad servandam sine periculo vitam, famam, honorem, aut rem familiarem.

614. Primus ergo dicendi modus est, quod praedictae negatio-

nes, nimirum, *nescio*; *non habeo*, *non feci*, & c. significant in his circumstantiis sine restrictione aliqua. Ratio est, primo: quia significationes in vocibus ab hominum voluntate pendent: ergo sicut per ironicam locutionem significatur sine restrictione aliquid per eademmet verba in tali circumstantia, v. g. recreationis, per quae absque ea circumstantia, contrariam designatur iuxta suam priorem institutionem: sic in praesenti ex hominum voluntate, instituta sunt illa verba secundo ad occultandam in circumstantiis praedictis veritatem.

615. Confirmatur: quia experientia testante, nulla alia verba dantur, quae ita detineant homines ab indagazione veritatis, quam illa, *nescio*, *non habeo*, *non feci*, & c. iuramento etiam firmata, si necessum sit; & quaecumque alia redderentur, suspicionem non modicam generarent in inquirente de veritate; ex quo gravissima, ut patet, incommoda sequerentur: ergo signum est, quod necessitas, vel ius occultandi veritatem obligavit homines, ut ea verba ad eum finem instituerent.

616. Unde bene Thom. Hurtad. de Martyrio fidei tractat. ultimo, digress. 6. sect. 6. apud Filgucir. hic, pagin. 134. sine ait, quod huiusmodi responsiones, seu negationes, non ex voluntate cuiuslibet particularis adinventae sunt, sed ex communi hominum usu, audi eum: *Nullum Catholicum iure posse negare vocum*, &

dicta purè mentali restrictione; ita Lumbier, Filgueir. & alii.

600 Itaque si restrictio fuerit, sine iuramento, aut sine alterius praiudicio, erit mendacium leve: si autem illi, etsi per se leve, accedat iuramentum, erit peccatum mortale: quia est periurium assertorium, quod parvitatem materiae non admittit, iuxta damnationem propositionis vigesimae quartae, vide à num. 584.

Vnde in praesenti damnatione simul, vel consequenter declarat Innocent. contra illa verba: *Non mentitur, neque est periurus*, esse periurum, qui tales propositiones restrictas cum iuramento affirmat. Sed ut explicem ea, quae contra talem decisionem certissimam opponi videntur.

601 Adverto 1. quod sicut ad humanum commercium convenit, quod homines loquantur manifestando aliis suam mentem: sic etià ipsi commercio interest celare interroganti, vel petenti aliquas veritates: quod quidem fit per locutionem amphibologicam.

602 2. Adverto, quod haec amphibologica locutio dupliciter dari potest: Primo, per verba, aut signa equivoca, cui accedunt, tum aliqua locutiones, quae licet ex se sint ad unum determinatae, tamen ex aliqua circumstantia extrinseca trahuntur ad aliud, & saepe contrarium significandum; tum plures locutiones figuratae, ut ironicae, hyperbolicae, & c. Secundo, per restrictionem mentalem, non tamen purè mentalem, sed sensibilem sa-

etiam ex aliqua circumstantia personae, temporis, loci, officii, aut actus in cuius exercitio respondetur; & huiusmodi sunt omnes negationes, *ut non feci, nescio, non dixi, non habeo*, & c. quae licet ex se mendacia essent: attamen ratione restrictionis per extrinsecam circumstantiam personae, temporis, & loci, & c. sensibiles factae, ab ea censura liberantur.

603 Et adhuc haec negatio cum restrictione dupliciter sumi potest; nam potest esse iusta interrogantis intentum, ut si Confessor quærat à poenitente, an furatus sit, & iste respondeat: *Non sum furatus*, verum dicit, si post ultimam absolutionem non sit furatus, quamvis ante illam furtum fecerit; quia respondet iuxta intentum Confessarii. Item omnes casus, quos Cursus Moral. tom. 4. tract. 12. cap. 2. punct. 8. §. 6. à num. 139. usque ad 142. affert, sunt huius considerationis, præter primum.

604 Vel potest esse contra intentum interrogantis, qui veritatem, prout est in se, vult scire; sed respondetur illi per negationem, iungendo restrictionem mentalem, sensibilem tamen; ut si à teste quærat Iudex non legitime, an sciat, *si Petrus occidit Ioannem*; & respondeat testis, etiam cum iuramento, *nescio tale*, restringendo, *ut tibi debeam; vel possum dicere*; quia licet verum sit, Ioannem occisum esse à Petro, & id viderit, benè respondet, etsi contra intentum Iudicis, cum iste

il-

illegitimè, & iniuste interroget: & illa restrictio fit sufficienter sensibilis exterius per suam illegitimam interrogationem, tribuentem ius testi zelandi veritatem; quod quidem, si non vult Iudex decipi, non obscure cognoscere potest.

Et nota, quod licet utraque ista amphibologia habeat aliquam restrictionem mentalem, & aliquam equivocationem; attamen prima plus habet equivocationis, quam restrictionis, & secunda plus restrictionis, quam equivocationis, & ideo ab eo, in quo excedunt, sortiuntur vocabula, & prima dicitur per equivocationem, secunda per restrictionem.

605 3. Adverto, quod ad utendum his amphibologiis requiritur causa: nam humanum commercium exigit, ut taliter proferantur verba, quod manifestetur alteri conceptus per primariam eorum significationem, non exigentem aliud circumstantia. Tamen quamvis absque causa fiat cum amphibologia exterior locutio, si sit per equivoca signa, nullum erit mendacium, neque quotiescumque restrictio fiat sensibilis exterius; erit tamen contra charitatem, vel iustitiam legalem, aut commutativam, quando ex his virtutibus, iuxta materiae gravitatem, obligamur ad manifestandam veritatem, vel ad loquendum iuxta communem usum; vide numer. 595. & 596.

In quibusdam casibus non potest separari causa à sensibili circumstantia, & hoc accidit, quan-

do necessitas ipsius casus simul est exterior circumstantia, & causa restrictionis, ut videre est.

§. VNICVS.

EXPLICANTVR PRÆdictæ amphibologiae.

606 **P**rima ergò amphibologia, quae est per equivocationem facillima est intellectu; cum exteriora signa in aliquo sensu significant adæquate interiorem conceptum; quod est proprium equivocæ locutionis.

607 Haec autem equivoca locutio potest fieri primo per verba, quae ex se multiplicem diversam habent significationem, sive æquè diversa significant, *ut hic liber est Petri*, quae significant, tum quod Petrus illius Auctor est, tum quod in illum dominium habet, sive analogicè tantum, hoc est, inæqualiter, ut ista, *Franciscus manet domi*; quae intelligi possunt, vel de Francisco vero, vel de Francisco picto.

608 Secundo, potest esse equivocatio per verba, quae licet ex se non sint equivoca; attamen ex speciali circumstantia habent alium diversum, & adæquatum sensum: vnde optimè ait Lumbier, num. 1847. quod sicut quodlibet officium, & ars suam habet Vocabularium ad ipsius practica; ita etiam plurima, quae ad humanam conversationem spectant, suam habent intelligentiam

gravi, quam levi, quia ita declarat Innocentius. Ratio: nam est mendacium quoddam contra reverentiam iuramenti, ostendere se iurare, cum non iurat.

591 Advertendum 1. quod iurare sine animo iurandi, est proferre verba iuratoria, quae talia sunt, vel ex eorum clara significatione, vel quia ex usu, ut iuramenta recepta sunt; attamen animo non iurandi, sed ostendendi se iurare.

592 2. Quod iuramentum absque animo iurandi, non est iuramentum; quia intentio, quae illi deficit, est de illius essentia; unde promittens aliquid tali iuramento, non obligatur ad adimplendum ex vi praecise iuramenti: obligabit tamen adimpleratio, vel ut vitetur scandalum, aut alterius damnum.

3. Quod non est idem adducere nomen Dei inaniter, ut communiter homines, vel ira inflammati faciunt, ac iurare animo non iurandi; quia primum non est mendacium, sed aut imprudentia tantum in iurandum, aut quaedam irae interiectiones, & adducere materialissime verba iuratoria, etsi veniale sit. Secundum autem est mendacium contra reverentiam iuramenti. Ut dixi.

593 4. Quod verba non iuratoria, ut sunt haec: *In mea conscientia, vel ex fide boni hominis, &c.* laudabilius est proferre animo non iurandi, & solum erit mendacium, si cum illis quis mentitur.

Plures Authores asserunt, esse grave peccatum, iurare sine animo iurandi, etiam si verum in eo ficto iuramento affirmatum, vel promittatur, id est, cum intentione promittendi; quia gravem existimant irreverentiam Deo irrogari; est namque Divini testimonii quaedam illusio; ita Filgueira, & Lumbier hic.

594 Non tamen damnatur contrarium asserere, nimirum veniale, iurare absque animo iurandi, sive cum causa, sive sine illa; dummodo non detur alia aggravans circumstantia; quia solum leviter reverentia Dei laeditur; ita Soto, lib. 8. quaest. 1. artic. 7. ad 4. & Dicastillo de iurament. disp. 2. dub. 11. num. 278. & damnata propositio, nec veniale esse dicebat, cum licitum iudicabat.

595 Dixi, nisi addatur circumstantia aggravans; unde in sequentibus erit lethale: 1. si per talem fictum iuramentum confirmetur mendacium, etsi leve modo dicto à num. 584. quia ex gravi iuramenti irreverentia. Et idem intelligendum de iuramento promissorio sine animo iurandi, si in illo deficit intentio adimplendi, quae est veritas de praesenti.

596 2. Quando exigitur legitime iuramentum à Iudice: 3. quando petitur à parte ad confirmandum contractum.

In his casibus erit, ut dixi, mortale iurare sine animo iurandi; tamen in secundo, & tertio non erit grave contra Religionem, sed contra iustitiam; in secundo contra

tra

tra legalem; & in tertio, contra commutativam; vide Dicastill. tot. dub. citato.

597 Nec etiam damnantur iuramenta cum amphibologia, & sufficienti circumstantia sensibili facta: unde si iuras cum prudenti sensibili amphibologia, quod alteri, v. g. latroni centum scuta praebebis, sed cum restrictione, si tu debitor illorum fueris: non tenebis illi dare, si non debes; quantumcumque ille in expresso sensu verborum accipiat: Et non ideo est fictum iuramentum: quia tu verè iurasti ex licita amphibologia, seu licita restrictione. Torrecilla, num. 266.

VIGESIMA SEXTA propositio.

SI QUIS, VEL SOLVS, VEL coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio sine iuret, se non fecisse aliquid, quod reverà fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec est periurus.

Damnata.

VIGESIMA SEPTIMA propositio.

CAUSA UTENDI HIS AMphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium

virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur, tunc expediens, & studiosa. Damnata.

EXPLANATIO.

598 **S**upponendum est, restrictionem purè mentalem, nihil aliud esse;

quam componere propositionem, seu locutionem, partim ex locutione exteriori, partim ex mentali; unde illa exterior locutio, se sola non reddit idem sensum, ac iuncta cum interiori: & illa pars interior propriissime dicitur restrictio; quia exterior pars reddit regulariter sensum communem, seu universalem, & interior restringit ad aliquem determinatum, seu particularem, v. g. affirmo, vel respondeo interroganti: *Hodie non comedi*, quae verba communissima sensum faciunt: attamen interius restringo, addendo tantum mentaliter: *Ex tuis carnibus*, quae verba particularissimum sensum habent: unde illa priora verba, & exterior locutio in illo, qui hodie comedit, nulla addita exteriori circumstantia, ut ex se sonant, mendacium est. Et sic.

599 Sentiendum est, locutionem externam, sive fiat respondendo, sive non, cum praedicta restrictione purè mentali, cum qua illa exterior locutio diversam reddit intelligentiam, ac se sola, esse mendacium: quia ita declarat Innocent. damnando illa verba: *Reverà non mentitur*; & sic nulla causa honestari potest, manente praedicta

orationum externa significatione aliquando admisceri subintellectionem alicuius, quo restringatur. Hæc autem subintellectio non adhibetur merè internè, & intellectualitèr, & ad placitum à proferente verba, ex convenientia particulari modo, aut commodo suo proprio acquirendo, aut damno singulari vitando: sed additur, vel ex communi usu, interpretatione, & populi consuetudine, sic voces usurpantis cum illa subintellectione: quia vel commune bonum, aut Republicæ civilis, aut status Ecclesiastici, aut firmitas alicuius Sacramenti, aut integritas, & rectitudo alicuius officii publici, aut superioris præceptum de conservando secreto, aut quia à laudice non turpide expiscatur veritas. In his enim, & similibus casibus, & sensibilibus actionibus, & externis oritur, quod in communi vocum significatione subintelligitur. Aliquid, quod implicitè sensibilibus significatur ex actione sensibili, vel acceptatione hominum. Hucusque Thom. Hurtad.

617 Secundo probatur conclusio: quia responsio non debet dari, nisi in eo sensu, in quo alter potest, vel debet interrogare, aut ius habet interrogandi; unde inquirens de veritate, hoc modo implicitè præsumitur interrogare: Dic mihi hoc, si talitèr seis, ut possis mihi dicere. Cui adequatè respondetur, nescio, id est, ut tibi possim dicere; & ita præsumitur responsio, si veritas petit zelari. Item, petens, v. g. per mutuum, in hoc sensu debet, & præsumitur

petere: Mutua mihi, si talitèr habes, ut mihi sine tuo incommodo possis mutare. Cui optimè præsumitur respondere, supponendo quod habeat, non habeo, intelligitur, ut talitèr tibi mutuem. Et sic de aliis.

618 Et nota: quod ut in his negationibus vera, & secuta detur sensibilibus restrictio, non debet locutiones esse ultroneas, & voluntariæ; hoc namque modo mendacia essent, sed necessariae, & ad alterius urgentem interrogationem; quia interrogatio, & id quod in ea intelligi, præsumi, aut præsupponi debet, tribuit ius, ut per illas negationes ita responsum detur; & sensibilibus reddatur, quod præcipue intelligitur in negationibus, quæ non solum ex lege præceptiva naturali ad non aperiendum sigillum, sive Sacramentale, sive Sancti Tribunalis, sive secretum naturale, commissum, promissum, sive illud ad quod ius habet proximus, ut servetur, ne infametur: sed etiam ex lege permissiva ad occultandum veritatem, ut in his, ad quæ ius habemus, ut indemnes servemur in vita, fama, & re familiari; ita docet Thom. Hurtad. apud Filgueir. pagin. 137. audi eum loco citat. sect. 11. Interrogatio enim, etiam externa, & sensibilibus, debet esse secundum ius, rectam rationem, & politiam Christianam imperata: unde inuitur in se sensibilibus implicitè eas conditiones, quæ si exprimerentur in responsione, interrogans non deberet esse rationabiliter offensus, ut

ut possit prudenter querimoniam formare. Unde interrogatio externa sensibilibus secum trahit restrictionem, quam respondens adhibere potest. At dum quis ultro loquitur, non habet ius aliquod, ut externa eius locutio concipiatur ab audiente restrictè, iuxta restrictionem omnino mentalem: & omnino disparatam ad verba, quæ profert ex vi sue institutionis, & ita est evidens, quod nequit verba secundum veram significationem alio divertere ex vi sue restrictionis ad suum placitum adhibere interius. Hæc Hurtadus, qui maius discrimen inter ultro se ingerentem ad loquendum, & eum, qui interroganti respondet, assignando inferius, ita concludit: Nam interrogans secum trahit in sua interrogatione sensibili, & expressa restrictionem, quam ipse ad placitum adhibet: & responsione ad interrogata lex Divina, tam naturalis, quam Evangelica, leges, & iura humana, & omnes Authores, totius antiquitatis Catholicæ loquentes illam restrictionem agnoscunt: at in locutione ultronea nullus antiquorum, aliquod vel ius divinum, vel humanum illam admittit, utpotè cum sit manifestum mendacium; utpotè alterans ad cuiuscumque placitum vocum significationes, quæ ordinata sunt ad bonum commune, quod iustificationis regulas, ex quacumque causa, convenientia, aut fine particulari nullus singularis homo potest invertere, neque in parte.

619 Secundus modus explicandi has licitas Amphibologias

est, dicendo, quod verè datur restrictio mentalis, sed non purè mentalis: quia per circumstantias dictas num. 613. fit talis restrictio exterius sensibilis; & hic modus dicendi communior est; & ego utrumque audio, & cuilibet per se considerato, assensum præbeo, & non inficio: quia uterque est in hac materia, satis implicita, probabilis; vide Lumbier, Lalatra, Hebas, & alios.

620 Et advertendum 1. in his Amphibologiis, quod si post negationem urget interrogans, explorando, quod respondens vitur restrictione, potest iste negare (etiam cum iuramento, si materia gravis fuerit) se restrictionem facere, intelligendo, ex qua mihi uti non liceat; ut ait Moya, selectar. tom. 1. tract. 2. disp. 1. num. 6. & Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 8. §. 4. num. 131. vel potest nihil addere in assensum eorum, qui dicunt, non dari in his casibus restrictiones, ut Doct. Hebas hic.

621 Secundo, est valde notandum specialitèr pro illiteratis, quod in utendo his ex vocibus, nescio, non habeo, non feci, in prædictis circumstantiis non requiritur, aut quod in specie ponat talem restrictionem, aut quod rationes calleat, cur hoc possit facere, sed sufficit, quod sciat, se posse in talibus circumstantiis his vocibus uti, prout à doctis docetur; ita Torrecilla, 1. impres. num. 175. & 176. & Corella hic, 8. impres. 111. cum Suarez, & Sanchez.

Nunc

622 Nunc ergo pro maiori claritate, & distinctione adverte: duplicem dari naturalem legem pro his restrictionibus servandis, aliam praeceptivam, & aliam permissivam. Praeceptiva est, occultandi, vel quae sub secreto figilli Sacramentalis acquiruntur, vel quae sub figillo naturali alteri commissa sunt, vel quod quis sub iuramento promisit sub secreto servare, vel delictum proximi occultum, ex cuius manifestatione infamia illi orietur, vel quidquid, si aperiatur, erit contra legem Dei, Naturalem, & Divinam. Et ex hac lege sequitur.

623 1. Quod Confessor, Inquisitor, vel Inquisitionis Minister, testis dum Iudex non legitime, id est, non praecedente infamia, vel accusatione, aut si absque iurisdictione interrogat, Nuncius Regis, Miles, Medicus, Chirurgus, vel quilibet alius, sciens quae sub secreto cadunt ex iure naturali, aut Divino, negare debent, etiam cum iuramento, se scire ea, quae revelare non possunt.

624 Ex lege permissiva (& hac restrictio mentalis adhuc difficilior est captu, quomodo sensibilis reddatur) possumus zelare veritatem ad servandum indemniter ea, ad quae datur ius, ut est vita, honor, fama, & res familiaris; & negare etiam cum iuramento factum, dictum, vel alicuius rei possessionem per negationes verbales, *non feci, non dixi, non habeo, non possum*, etiam iuramento firmatas.

625 Aliquando deservit, ut sensibilis fiat restrictio in negationibus aliqua exterior actio, sive manu, sive pede. Sit exemplum pro mille Div. Franciscus, qui rogatus, an reus transisset per locum ubi erat? Respondit, *huc non transit*, introducens manus in vestis manicas. Sicut etiam si quis qualisset à Petro, an Ioannes fuisset in illa domo? Respondere posset, *non fuit hic*, calcando laterem pede, ut zelaret pro maxima convenientia existentiam Ioannes in ea domo; & sic de aliis pluribus, ita Lumbier, num. 1846.

626 2. Quod etiam ad servandum indemniter ea, ad quae datur ius, ut est vita, honor, fama, & res familiaris, potest quis occultare veritatem, negando etiam cum iuramento factum, dictum, vel alicuius rei possessionem.

627 Ex hac secunda sequela resolvitur: 1. quod reus negare potest crimen cum iuramento Iudici ordinem iuris non servanti, vel suspensio à iurisdictione. Et iuxta opinionem probabilem, in delictis, propter quae poena capitis, vel gravissima timetur, etsi semiplene probatum sit delictum, eodem modo negare potest, non verò si plenarie, ita Dian. 2. part. tract. 15. & 1. miscel. res. 27. cum pluribus.

Resolvitur 2. quod Ioanni tibi petenti, v. g. mille aureos mutuos, negare potes cum iuramento, te illos habere, si molestias in recuperatione times, vel si inten-

dis

dis ex illis lucrum facere. Torrecilla hic, num. 135. hoc tamen negat Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. num. 145. cum Soro.

628 Sed alii graves Authores assentiunt, Corella, & Hozes, numer. 50. qui verba Patris Thom. Hurtado acerrimi impugnatoris restrictionis purè mentalis de Martyrio fidei, digress. 6. sect. 5. adducit, quae sequentia sunt: *Si quis à me librum, scripturam, litteram, aut pecuniam petat, quam habeo, non tamen mihi convenit ostendere, dare, aut mutuare, possum negare, me habere id, quod petitur, ut commodatum, aut donatum, aut mutuum; non ex precisa restrictione mentali purè, & nullo modo expressa signis exterius, sed quia verba ipsa ex usu communi implicite significant negationem subintelle-* Etiam ad dandum.

Resolvitur 3. quod mulier adultera negare potest cum iuramento adulterium marito de illo interroganti. Torrecilla, num. 132. & Corella hic, 8. impres. num. 101. licet etiam non admittat hoc dictus Curs. num. 144. admittit tamen Hozes, num. 49. cum Thom. Hurtado.

629 Secunda pars huius secundae Amphibologiae, quae non ita difficilis est, cum sit, ut dixi, iuxta finem interrogantis, consistit in eo, quod respondens occultat veritatem, per responsum fini interrogationis conformem, hoc est, si negatur factum, ideo sit, quia in ipso facto non adest, quod inquisitio intendit, videlicet,

vel punire, aut tollere, vel avertere, aut praecavere, vel prohibere, aut praecipere.

Sint exempla 1. ille, qui accepit occultè ab alio, quod ei ab illo debebatur, si interrogetur, et si iuridicè, utrum acceperit? Negare cum iuramento potest, se aliquid accepisse ab eo, intelligendo apud se, *quod mihi non debetur*.

630 2. Ille, qui taxam non servavit, vel pondere, seu statenis defectuosis usus fuit, ut se indemnem in conscientia servet, potest negare, se talibus usus fuisse, vel ultra taxam aliquid accepisse. Et idem dic de illo, qui iam solvit debitum, vel quod mutuo accepit, vel alia via contraxit: & idem, si compensatione usus fuit, aut alio titulo iusto; qui potest Iudici respondere, se nihil accepisse; quia interrogat de debito, quod solvi debeat; & hac est Iudicis intentio.

631 3. Qui iuste à Fisco aliqua bona occultat, vel à creditoribus sustentationi necessaria, negare potest, etiam cum iuramento, se aliquid accepisse, intelligendo, *contra iustitiam*.

4. Qui de Civitate, quae falso iudicatur, peste infesta venit (& etiam si infesta sit, properè per illam transibit) potest à custodibus alterius loci interrogatus, negare, se ex illa venire, intelligendo, *ita ut illa, aut ego infesti simus peste*.

632 5. Qui hominem occidit, iudicans, esse feram, negare potest cum iuramento Iudici, etiam iu-

iu-

iuridicè interroganti, se occidisse hominem, intelligendo, culpabiliter.

633 6. Quando scholastici in Vniversitate interrogantur à Iudice, an locuti fuerint cum aliquo Oppositore ad Cathedram, licet cum illo confabulari sint; si nihil ad subornationem pertinens tractaverunt, seu pacti sunt cum eo, securè possunt iurare, non fuisse cum eo locuti, intelligentes, aliquid ad subornum attinens; de hoc enim praesumitur Iudicem inquirere. Magist. Hozes, num. 47.

634 Omnes istae negationes, & aliae similes licitae sunt: & potiori fundamento in istis, quam illis, de quibus dixi à num. 613. potest affirmari, non dari restrictionem, modo dicto, num. 614. utpotè conformes intento interrogationis, quae inquit, vel de delicto, vel de aliqua circumstantia facti (ut in exemplo de peste) quae non datur. Et sic, negare in his casibus consonat intento interrogantis; vide Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 8. §. 6. & Torrecilla, à num. 137. qui alios huius instituti apponunt casus; vide etiam ad usum istius Amphibologiae, supr. num. 621.

635 Pro coronide huius materiae accipe verba Patris Corella, dexteritèr omnia haec compilantis, haec sunt: *Compendio* en este parrafo toda la doctrina arriba dicha, las restricciones purè mentales estàn condenadas, por mentira; y si se añade juramento, por perjurio; y así, en

ningun caso se pueden practicar. Las restricciones externas no son mentiras, ni condenadas por tales; y restricciones externas son, ó quando las hace ambiguas la circunstancia de la per-sona, oficio, Ironia, Eutrapelia, Hyperbole, ó Metaphora, ó quando la urgente necesidad las hace tambien equivocas. Si las amphibologias, que se hacen con palabras equivocas, ex se, ó por las circunstancias, ó las figuras rethoricas, se usan sin necesidad alguna, serán pecado venial, no por ser mentirosas, si por ser contra el precepto afirmativo de manifestar la verdad, quando no ay causa justa de ocultarla; aunque poca causa basta, para que no sean pecado venial, v. g. el divertimiento, ó recreación honesta, & c. (hablo secluso el daño de tercero) si estas amphibologias son juradas, si es con necesidad, y no ay injusticia, ningun pecado será; si sin necesidad, serán dos pecados veniales; vno contra la veracidad, que dicta hablar ingenuamente; y otro contra la virtud de la Religion, por jurar sin discrecion. Pero usar de palabras, que ni ex se, ni ex circunstantiis, ni ex figuris rethoricis, son ambiguas, con necesidad urgente, no es mentira; si esta falta, será mentira; y si se añade juramento, será perjurio, y pecado mortal.

(? ✕ ?) § (? ✕ ?)

VI.

VIGESIMA OCTAVA propositio.

QUI MEDIANTE COMMENDATIONE, vel munere ad Magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali prestare iuramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Damnata.

EXPLANATIO.

636 **S**entiendum est, quod qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel officium publicum promotus est, debet non uti restrictione purè mentali, negando cum iuramento à similibus personis petito, quod taliter promotus sit, quamvis crimen fuerit occultum: quia ita declarat hic Innocent.

637 Dixi, quod taliter promotus fuit; nam delictum, quod ut tale, declarat hic Pontifex, non debere zelari Iudici, est quod mediante munere, & commendatione sit promotus ad Magistratum, exigit à promoti iuramento de mandato Regis; & ait hic Lumbier, num. 1857. & 1858. & Torrecilla, num. 275. inquisitionem istam non esse quid substantiale, sed ex formulario, & stylo antiquo; y pregunta de tablilla, ut ipsi aiunt. Cumque talis interro-

gatio sit de materia, quae quasi parvipenditur, & nihil, aut ferè nihil deperditur, sive negativè, sive affirmativè respondeat Candidatus, seu iam promotus ad Magistratum; cum omnes, ut Iudices agnoscunt, his favoribus, & mediis ad illa ascendant officiat inde est, quod nulla datur causa ad tergiversationem, seu restrictionem, quae sensibilis reddatur; & sic veritatem obligatur respondere; quia licet finis propter dicta non damnatur, damnatur tamen medium, id est, quod his restrictionibus utatur, quae mendacia sunt; cum non detur causa urgens, quae sensibiles illas reddat.

638 Et quamvis hoc aliquibus placeat; mihi nec displicet, nec ex toto approbo. Difficultas autem esse potest, an in practica, & in presenti ita sit; ideoque me refero ad principia, quae iam apponam, communia, & in hac materia secunda; etsi haec non sufficiant pro isto praesenti casu, dicemus: Summum Pontificem hunc specialem casum damnare propter speciales rationes; fortè, quia contra bonum commune est, quod Magistratus ad talem ascendant honorem, cum digni non sint, ut timeri debet de talibus medijs promotis.

639 Relictis ergò plurium placitis, duo assero: Primum, quod si Iudex tunc casus, exigit iuramentum, & alias praecedat infamia, vel accusatio legitima, non potest taliter promotus negare crimen.

Se;

iuridicè interroganti, se occidisse hominem, intelligendo, *culpabiliter*.

633 6. Quando scholastici in Vniversitate interrogantur à Iudice, an locuti fuerint cum aliquo Oppositore ad Cathedram, licet cum illo confabulari sint; si nihil ad subornationem pertinens tractaverunt, seu pacti sunt cum eo, securè possunt iurare, non fuisse cum eo locuti, intelligentes, *aliquid ad subornum attinens*; de hoc enim praesumitur Iudicem inquirere. Magist. Hozes, num. 47.

634 Omnes istae negationes, & aliae similes licitae sunt: & potiori fundamento in istis, quam illis, de quibus dixi à num. 613. potest affirmari, non dari restrictionem, modo dicto, num. 614. utpotè conformes intento interrogationis, quae inquit, vel de delicto, vel de aliqua circumstantia facti (ut in exemplo de peste) quae non datur. Et sic, negare in his casibus consonat intento interrogantis; vide Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 8. §. 6. & Torrecilla, à num. 137. qui alios huius instituti apponunt casus; vide etiam ad usum istius Amphibologiae, supr. num. 621.

635 Pro coronide huius materiae accipe verba Patris Corella, dexteritèr omnia haec compilantis, haec sunt: *Compendio* enim, este parrafo toda la doctrina arriba dicha, las restricciones purè mentales estàn condenadas, por mentira; y si se añade juramento, por perjurio; y así, en

ningun caso se pueden practicar. Las restricciones externas no son mentiras, ni condenadas por tales; y restricciones externas son, ó quando las hace ambiguas la circunstancia de la per-sona, oficio, Ironia, Eutrapelia, Hyperbole, ó Metaphora, ó quando la urgente necesidad las hace tambien equivocas. Si las amphibologias, que se hacen con palabras equivocas, ex se, ó por las circunstancias, ó las figuras rethoricas, se usan sin necesidad alguna, serán pecado venial, no por ser mentirosas, si por ser contra el precepto afirmativo de manifestar la verdad, quando no ay causa justa de ocultarla; aunque poca causa basta, para que no sean pecado venial, v. g. el divertimiento, ó recreación honesta, & c. (hablo secluso el daño de tercero) si estas amphibologias son juradas, si es con necesidad, y no ay injusticia, ningun pecado será; si sin necesidad, serán dos pecados veniales; vno contra la veracidad, que dicta hablar ingenuamente; y otro contra la virtud de la Religion, por jurar sin discrecion. Pero usar de palabras, que ni ex se, ni ex circunstantiis, ni ex figuris rethoricas, son ambiguas, con necesidad urgente, no es mentira; si esta falta, será mentira; y si se añade juramento, será perjurio, y pecado mortal.

(? ✕ ?) § (? ✕ ?)

VI.

VIGESIMA OCTAVA propositio.

QUI MEDIANTE COMMENDATIONE, vel munere ad Magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali prestare iuramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Damnata.

EXPLANATIO.

636 **S**entiendum est, quod qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel officium publicum promotus est, debet non uti restrictione purè mentali, negando cum iuramento à similibus personis petito, quod talitèr promotus sit, quamvis crimen fuerit occultum: quia ita declarat hic Innocent.

637 Dixi, *quod talitèr promotus fuit*; nam delictum, quod ut tale, declarat hic Pontifex, non debere zelari Iudici, est quod mediante munere, & commendatione sit promotus ad Magistratum, exigit à promoti iuramento de mandato Regis; & ait hic Lumbier, num. 1857. & 1858. & Torrecilla, num. 275. inquisitionem istam non esse quid substantiale, sed ex formulario, & stylo antiquo; y pregunta de tablilla, ut ipsi aiunt. Cumque talis interro-

gatio sit de materia, quae quasi parvipenditur, & nihil, aut ferè nihil deperditur, sive negativè, sive affirmativè respondeat Candidatus, seu iam promotus ad Magistratum; cum omnes, ut Iudices agnoscunt, his favoribus, & mediis ad illa ascendant officiat inde est, quod nulla datur causa ad tergiversationem, seu restrictionem, quae sensibilis reddatur; & sic veritatem obligatur respondere; quia licet finis propter dicta non damnatur, damnatur tamen medium, id est, quod his restrictionibus utatur, quae mendacia sunt; cum non detur causa urgens, quae sensibiles illas reddat.

638 Et quamvis hoc aliquibus placeat; mihi nec displicet, nec ex toto approbo. Difficultas autem esse potest, an in practica, & in presenti ita sit; ideoque me refero ad principia, quae iam apponam, communia, & in hac materia secunda; etsi haec non sufficiant pro isto praesenti casu, dicemus: Summum Pontificem hunc specialem casum damnare propter speciales rationes; fortè, quia contra bonum commune est, quod Magistratus ad talem ascendant honorem, cum digni non sint, ut timeri debet de talibus medijs promotis.

639 Relictis ergò plurium placitis, duo assero: Primum, quod si Iudex tunc casus, exigit iuramentum, & alias praecedat infamia, vel accusatio legitima, non potest talitèr promotus negare crimen.

Se;

sa recuperatio, ait Leander de Murcia; & quando est dubium, an recuperari possint, erit licitum occidere, tom. 2. de disquisit. leg. 4. disp. 9. ref. 16. quod mihi etiam probatur.

Quares secundo: Si unum aureum furatum non est sufficiens causa ad occidendum furem, ut ab eo tollatur? Quenam erit quantitas, pro qua servanda licebit eum de medio tollere?

665. Accipe pro responsione verba Leand. de Murc. Respondeo igitur eam quantitatem, quae attentis circumstantiis personae, & rei familiaris notabiliter diminuat statum, & conservationem personae, vel notabilem afferat incommoditatem in victu, & sustentatione personae, esse sufficientem, ut pro eius defensione occidatur invasor. Quare si aliquis non habeat, nisi quinquaginta aureos, ex quibus tota eius ratione victus dependet, vel quibus commerciando familiam conservat, licebit illi occidere invasorem pro eorum defensione, si aliter illos tueri non possit. Iuxta quem prudentialem Theologizandi modum dives, ait Hozes, non potest vitam adimere latronis ob defensionem centum regalium, seu aliorum bonorum, quorum carentia nimis non est damnificatus, quod mihi satis arridet: siquidem hominis vira, non ita parvi aestimanda est.

Sic Hozes, n. 15.

(? ✕ ?) § (? ✕ ?)

TRIGESIMA SECUNDA propositio.

NON SOLVM EST LICITVM
defendere defensione occisiva, quae acta possidemus, sed etiam ad quae ius inchoatum habemus, & quae nos possessuros speramus.

Damnata.

TRIGESIMA TERTIA propositio.

LICITVM EST, TAM HÆ-
redi, quam legatario contra iniuste impediendum, ne, vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicut & ius habentem in Cathedram, vel Præbendam contra eorum possessionem iniuste impediendum.

Damnata.

EXPLANATIO.

666. **S**entiendum est, non esse licitum occidere impediendum nos acquirere ea, ad quae ius habemus, vel possessuros speramus: quia ita declarat Innocentius dum contrarium damnat.

667. Supponendum cum Magist. Hozes hic, num. 1. & 2. quod etsi non liceat occidere impediendum a consecutione bonorum, seu dignitatum, ad quae ius quis habet, obligatur tamen impediens restituere damnum parti illatum. Vnde, qui impeditur promissum acceptatum (quamvis absque

que fraude, & dolo) tenetur obsequans restituere parti, quae acceptavit, valorem rei promissae; quia ius ad eam habet. Et si promissio accepta non erat, sed impedimentum posuit aliquis dolo, & fraude, ut non impleteret, v. g. dare eleemosinam pauperi, obiciendo elargitori, quod pauper non est, cum vere pauper sit, peccat etiam contra iustitiam, & restituere tenetur iuxta spem pauperis; quia licet adhuc non acceptavit promissum, & sic non habet ius ad illud: habet tamen ius, ne impediat fraudibus, & dolis: si vero absque mendaciis, prudentia ratione id obstat, dicendo, quod eleemosinam tribuat alteri indigentiori, quare ita sit, non operatur contra iustitiam: & sic ad nihil tenetur; sicut qui eo modo impeditur testatori relinquere legatum cui intendebat, sed alteri operæ pietatis, quam testanti proposuit, quae communia sunt.

668. Et ratio est: quia valde erant periculosa in praxi propositiones istae; utpote obnoxiae pluribus homicidiis: & cuilibet videretur, quod suus propinquus, aut emulus, a consecutione hereditatis, legati, Cathedrae, aut Beneficii, eum impediens, & quod impediens occidere posset.

669. Non damnatur hic 1. occidere invasorem bonorum temporalium, quae possidentur in magna quantitate, servato moderamine, vide Curs. Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 8. punct. 4. à n. 55. & propositionem antecedentem.

Non damnatur 2. opinio Bonacin. tract. 1. de restitution. disp. 2. quaest. ultim. punct. 1. §. 10. num. 4. afferentis, esse licitum domino rei furata domum latronis ingredi, & eam recuperare, etiam si cum homicidio illius, si alia via non suppetit recuperandi rem ablatam; quia ius habet, non solum ad eam, quod propositio damnata dicebat, sed etiam in eam, in quam dominium actuale habet, quod damnata non dicebat. Ita Hozes, num. 9. & Torrecilla, num. 3.

670. Plures tamen Auctores hanc opinionem non admittunt, eo quod vis actualis non instat. Accipe Illustrissimum Tapia, tom. 2. leg. 5. quaest. 7. artic. 2. de isto casu loquentem: In his, & similibus eventibus non instat vis actualis: ergo non potest vi repelli. Vnde non est tunc necessitas, nec habet locum, vim vi repellere licet, sed potius erit vindicta privata, quae est in re natura prohibita: igitur in his casibus recurrendum est ad iudicem, qui habet auctoritatem publicam ad sumendam de offensore vindictam, & reddendam satisfactionem offenso. Quae verba sumi, ut regula possunt pro aliis casibus; sed adhuc probabilem iudico eam, ut iacet, opinionem.

671. Mag. Hozes adducit casum, in quo iuxta nostr. Anton. a Spirit. Sanct. de consult. consult. 93. fuit licitum delinquenti in Ecclesia refugium habenti homicidium cuiusdam satellitis, qui per vim ab ea eum extrahere con-

per intrinsecè malum est; & addo, ut securius explicem, esse grave peccatum, utpotè materia gravis contra reverentiam Sacramentorum. Ita Torrecilla, 1. impres. hic, num. 76.

645 Hæc opinio damnata fuit Ioannis Sanchez, select. disp. 35. num. 6. qui aiebat quod Sacerdos, cui ab hæretico minata fuisset mors, vel aliquod grave damnum, si non consecrasset panem omnem, qui esset in foro, poterat licitè proferre super illum verba consecrationis absque intentione consecrandi. Item, quod poenitenti, à quo minata similiter fuisset mors Confessori, si non impenderet illi absolutionem, posset Confessor dicere verba absolutionis sine intentione illud absolventi; & uterque casus damnatur hic ab Innocent.

646 Vnde proferre verba consecrationis supra triticum panem, vel qui ut talis ab aspicientibus iudicatur; & verba absolutionis Sacramentalis supra dispositum, aut indispositum, ut ab aliis, vel ab ipso poenitente dispositus iudicetur; & formam Baptismi, & c. non apponendo voluntariè intentionem consecrandi, absolventi, vel baptizandi, proportionè servata, ex quacunque causa fiat, etiam ad vitandam mortem, lethale sacrilegium erit.

Insuper erit mortale dare Hostiam, non consecratam alteri, quasi communicaturo, etiam si ipse consentiat. Filgueira hic cum Suarez.

647 Dixi, etiam si ipse consentiat; nam Villalob. tom. 1. tract. 7. dif. 38. num. 7. & Ludov. à Sanct. Ioann. de Eucharist. quest. 7. artic. 8. dif. 3. asserunt, quod si grave scandalum sequetur, si peccator, qui indispositus est, non communicat, potest Sacerdos, consentiente peccatore, formam illi tribuere non consecratam. Et alii id affirmant posse fieri ob metum mortis; sic Dian. 3. part. tract. 6. resol. 48. vers. Septimo: Nisi incuteretur in contemptum Sacramenti, vel odium Religionis. Et si occasio detur circumstantibus idolatrando, aiunt, vitabitur, si Hostia consecrata proponatur adoranda, & à tergo non consecrata, ita ut non videatur, nec adoretur. Sed omnia hæc damnata sunt in presenti; quia vere est simulatio in administratione Sacramenti, quod re ipsa non ministratur; ita Magist. Hozes hic, à num. 1. & Filgueir.

648 Non damnatur hic ministrare Eucharistiam peccatori occulto, qui publicè eam petit, si Sacerdoti grave damnum minatur, si id non faciat; quia hoc non est fingere, ut patet, administrationem Sacramenti. Corell. n. 120: Torrec. hic, num. 29. fine.

649 Non damnatur 2. ministrare Sacramentum in materia dubia pro casu necessitatis, ut ad vitandum periculum gravis damni, ut consecrare in vino congelato; dummodò non incutiat metus ad hoc in contemptum Sacramenti: quia non fingit Sacra-

cra-

cramentum, qui cum intentione illud conficit in materia probabili, & interveniente gravi causa; ita Torrecilla, tract. 2. consult. 8. num. 29. fine.

650 3. Non damnatur asserere, quod si contrahentes matrimonium (qui quidem Ministri sunt huius Sacramenti) coram Ecclesia, apponant consensum ex metu gravi extortum à voluntaria causa, & ad extorquendum illum, absque intentione conficiendi Sacramentum, non peccabunt (mortalitèr, nec venialitèr, si cum intentione) quia talis consensus, utpotè ab Ecclesia factus illegitimus, nec est materia, nec forma; de quo vide Sanchez, lib. 4. de matrim. disp. 16. à num. 6. & Curs. Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 9. dub. vnic. à num. 13. Lumbier hic, num. 1866. & Magist. Hozes hic, num. 16. & 17.

651 4. Non damnatur, quod quando Confessor poenitentem indignum absolutionis invenit, signum crucis super ipsum faciat, & aliqua pronuntiet verba (non verò formam absolutionis) quia hoc non est fingere administrationem Sacramenti, siquidem nullam formam profert, sed occultare ob sygillum indispositionem poenitentis, qui prius de hoc admoneri debet; ita communiter.



TRIGESIMA PROPOSITIO.

FAS EST VIRO HONORATO

occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si alitèr hæc ignominia vitari nequit; Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impingat alapam, vel ictum fustis fugiat. Damnata.

EXPLANATIO.

652 **D**Væ sunt huius propositionis partes, quas seorsim explicabo.

Sentiendum est 1. esse omnino illicitum viro, etiam honorato occidere invasorem sui honoris, licet alia via calumnia, quam inferre nititur, vitari non possit; quia ita declarat Innocent. dum contrarium damnat, in prima huius propositionis parte.

653 Ratio est: tum, quia si cut calumnia, aut contumelia fit verbis, ita defensio contra illam verbis vitari debet, non facto, & minus tali facto, ut ablatione vitæ. Et iura rigorosè talem homicidam plectent: Tum, quia talis propositio erat in praxi maxime perniciofa; nam homines passim inhonorari se iudicant ab aliis, & frequentèr acciderent homicidia; & meo videri, hæc est præcipua ratio huius damnationis, & ita Lumbier, num. 1870.

654 Dices, in plus habent homines honorati famam, & honorem, quam vitam; sed certum

K

est,

est, quod in defensionem vitæ possum aggressorem vitæ meæ occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ: ergo homines honorati possunt occidere inuasorem honoris cum moderamine inculpatæ tutelæ. Hinc videtur, quod opinio damnata fortè est speculative probabilis pro homine honorato; sed quia in praxi periculosa, sanctissime damnatur. Respondet ergo Magist. Hozes hic, num. 9. quod vita talè bonum est, ut semel perditum, non possit recuperari: at verò honor decursu temporis reformatur; & homines honore cupidi, & vita comite, pluribus modis, & sagaci industria ad pristinum statum, & sæpè meliorem, se instaurant; & sic rationaliter petit vita maiori servari defensione, quam honor. Item, quia nemo est vitæ suæ dominus; ideoque debet illam singulari cura servare: honoris autem dominium habet, & licet alii sæpè ex illo pendeant: hoc per accidens sequitur, amisso absque culpa honore, quem non ita studiosè, ac vita defendere obligamur.

Vnde eadem ratione damnatum manet, asserere, quod est licitum occidere calumniatorem, ne prosequatur calumnias, vel contumelias; & fortiori ratione vindicare iam factas.

655 Sentiendum est 2. quod percussus alapa, vel fustis, non potest licitè post alapam, & fustis percussione, & à percussore arrepta fuga, illum occidere: quia ita declarat Innocent. in 2. huius

damnatæ propositionis parte.

656 Dices, sicut persequendo latronem possum recuperare furtum, & sic ius habeo ad insecutionem, & occisionem cum moderamine: sic persequendo alapa percussorem, recuperare valet percussus honorem deperditum? Hinc etiam videtur hanc partem propositionis speculative fortè probabiliter esse: & ita asserit Dicast. de iust. leg. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 7. num. 79. & asserit Filgueira hic; sed quia perniciose in praxi, iustissime damnatur: & ideo Filgueir. de contraria, & vera opinione dixit: *Huius opinionis fundamentum Christiane potius, quam metaphisicè proponendum est.* Et sic ex eius verbis respondeo ad obiectum. Ait ergo: *Respondent aliqui, tum recurrendum esse ad iudicem habentem auctoritatem publicam ad sumendam vindictam de offensore, & reddendam offenso satisfactionem. Ludibrio habent hanc responsionem seculares, præcipuè nobiles; sed Dominus deridebit eos, qui legem Evangelicam Matthæi 5. si quis te percussit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. Luca 6. Qui te percutit in maxillam, præbe alteram. Neglexerunt, & parvipenderunt.* Hucusque Filgueira.

657 Et ratio est: tum, quia ista est vindicta, non recuperatio honoris, cum fugiens non portet secum honorem, sicut fur secum fert ablata, quem licitum est sequi, & occidere, si alio medio ablata in magno pretio recuperare non pos-

possum: sed potius per illius fugam, & ignaviam manet iniuriatus ex parte satisfactus. Tum, quia cuilibet infamæ notæ homini licitum videretur fore.

658 Non damnatur in hac secunda parte, primo impedire morte aggressoris, alapam, vel percussione fustis, quando actu imminet; quia hæc erit iusta defensio, si moderamine fiat, ita Torrec. hic.

659 2. Non damnatur, quod si iniuriatus sistat in eodem loco, quasi confirmans factum suum invectura, possit ab iniuriato occidi, si aliter illa continuatio offensa vitari nequeat, ita Lumbier, 2. impres. n. 280. hic Torrec. Corell.

TRIGESIMA PRIMA propositio.

REGVLARITER OCCIDERE
possum furem pro conservatione
vnius aurei. Damnata.

EXPLANATIO.

660 Sentiendum est, esse lethale peccatum occidere furem pro conservatione, vel recuperatione vnius aurei: quia ita declarat Innocent. hic, nam vita hominis, non ita parvi aestimanda est. Et licet in specie non damnetur, quod pro conservatione duorum, aut trium aureorum possit latro occidi; tamen eadem ratio damnationis in his militat.

661 Non damnatur hic asse-

rere, quod possit hoc fieri, accedente alia gravi circumstantia: quia hoc non est regulariter, nec præcisè ratione aurei conservandi.

Vnde non damnatur: quod possit occidi latro, si nitendo auferre aureum, auferendus est simul ab eo honor, ut in equite, aue milite, si notandi sunt de ignavia, non defendendo aureum.

662 2. Quod possit occidi, si aureus ad conservationem vitæ, illum possidentis necessarius est, aut ad vitandum grave malum, ut si ad solvendum debitum, cuius causa in carcerem coniectus fuit, illum habebat; ut ait Corella.

663 3. Occidi potest latro, si præsumitur prudenter, quod præter aureum vult auferre vitam, ut præsumitur de latrone nocturno; & quamvis diurnus sit, si ad hanc præsumptionem indicia vehementia dentur, etiam occidi potest; servato in quocumque casu moderamine inculpatæ tutelæ; ita Lumbier, Hozes, & Torrec.

664 Quares primo: An sit licitum latronem occidere pro auferendis bonis ab eo furatis; etiam si postea absque eius occisione possint recuperari? Aliqui, quos suppresso nomine, refert Hozes hic, num. 6. affirmant: quia quis ius habet servare bona sua, alii apud Dian. 5. part. tract. 4. ref. 17. negant: quod mihi cum Hozes probabilius, videtur, quando per iustitiam, vel alio medio non est difficile recuperare furata:

Si autem erit difficilis, & quæstio-

Secundum, quod si dum Iudex exigit iuramentum, non praecedit, nec infamia in reo, nec accusatio partis: & ex eo quod fateatur reus crimen, amittet famam, ad quam ius habet, potest cum iuramento negare illud, sicut ceteri rei, taliter interrogati; quia ius naturale habet ad non se prodendum; vide num. 619. ita ferè omnes sanè intellecti.

640 Placuit mihi doctrina Patris Filgueir. loquendo de teste, quam eius verbis appono, dixit ergo: *Quam ut ad amicum hanc difficultatem*, ut par est, agamus, supponendum est ex communi Doctorum opinione, non teneri testem testificari quotiescumque ei constat, Iudicem non interrogare iuridicè, quod in multis consistit, de quo alibi; quamvis modo sufficiat, quod tradit D. Thom. 2. 2. quaest. 70. artic. 2. in corp. ubi inquit, ad hoc, quod iudicium sit actus iustitiae, tria requiruntur. Primò quidem, ut procedat ex inclinatione iustitiae. Secundò, quod procedat ex autoritate Praesidentis. Tertiò, quod proferatur secundum rectam rationem prudentiae, inter quae verba, illa mihi ponderanda veniunt, nempe, ut procedat ex inclinatione iustitiae, ut iudicium fiat ad iustitiae conservationem, & exaltationem, non autem ad proprium commodum acquirendum; quare aliquando non faciliè de peccato mortali arguuntur, qui aliquid ementes, non iurant iuxta intentionem satellitum, vulgò, *de los*

Alguaciles, interrogantium, quo pretio empti fuerit res: quia communiter, ut experimento comprobatur, non exigunt iuramentum ex inclinatione iustitiae, & ut dicitur cap. *Forus*, de verbor. signific. *Non est ergo Iudex, si non est in eo iustitia*, sed ex quadam propensione ad molestias vendentibus inferendas propter pecuniae extractionem: in quo nec conservant, nec exaltant actum iustitiae, sed addentes iniquitatem ad iniquitatem, populo vociferante, sunt profecto in damnationis statu; hoc supposito.

641 Dicendum est, posse aliquem dupliciter detegere crimen occultum: Primò, quando infamia non praecessit, vel semiplena probatio; & tunc certum est, non teneri crimen occultum fateri, etiam si sub iuramento interrogetur; quia tunc non debite interrogatur. Secundò, si talis infamia praecessit: nam aut fuit infamia delicti, quae habet vim accusationis, vel fuit infamia delinquentis, quae etiam tenet vim semiplenae probationis, & tunc tenetur fateri crimen occultum, ut est omnium Theologorum sententia: ergo promotus ad Magistratum, vel officium publicum debet praestare iuramentum sine restrictione mentali, & iuxta intentionem exigentis; nam tale iuramentum non communiter exigitur, ut supponitur in ipsa propositione, sed solum exigi de mandato Regis, qui hoc iubet, quia cognoverit, quod mediante commendatione, vel mu-

munere tales criminosa promotiones solent fieri: & tunc praeditum crimen non est occultum, nam de ipso, vel de delincente iam verificatur praecessisse infamiam; alias non moveretur Rex tale edictum producere, per quod iure ad propalendam veritatem constringit; hucusque Filgueira. Vide N. Petrum ab Angelis de Iudic. 1. part. cap. 11. §. 2. ubi scitu dignissima ponit.

642 Si de reo loquamur, dicendum est, quod si sententia capitis timetur ex eius confessione, & Iudex legitime interrogat; quamvis ex D. Thom. teneatur reus veritatem fateri; & addunt plures, negandam esse illi absolutionem, si coram Iudice non fateatur crimen; tamen probabilis est opinio, quod si reus spem excusandi mortem habet, negare potest cum iuramento crimen: ita Stephanus à Sanct. Paulo de iustit. & iure, tract. 4. disp. 10. dub. 4. & idem insinuat casu, quo sententia erit triremis, mutilationes, & bonorum omnium confiscationem, & sicut post datam sententiam capitis, potest e carcere efugere, sic ut sententiam evitet, negare. Et sufficienter significatur restrictio ex hac circumstantia iuris naturalis conservandi vitam; & ideo dixit D. August. lib. 6. de mendac. cap. 13. *Non enim peccat quisquam dum vitat supplicium, sed cum facit aliquid dignum supplicio*. Haec invenies in Magist. Hozes in presenti, num. 41. 42. & 43.

653. Qui quidem Author aliam

dubitationem proponit, num. 44. An videlicet dari absolutionem possit reo, & idem de teste; qui Iudici legitime interroganti veritatem negavit, aut zelavit restrictione pure mentali, absque obligatione redeundi coram Iudice, ut veritatem aperiat? Ad quod aliqui respondent, debere comparere, & dicere Iudici, quod scit, vel fecit; & dum non facit, in peccato gravi perseverat. Communiter vero sententia, & probabilior, ait Hozes, affirmative respondet: dum tamen sit in animo, quod si iterum legitime à Iudice de eo crimine interrogatur, veritatem dicere, & satisfacere parti, si forte laesa fuit; etsi ut hoc adimpleat, necesse sit, se retractare, debet id coram Iudice facere, ut fiat satis damnificato.

VIGESIMA NONA propositio.

*URGENS METVS GRAVIS
est causa iuxta Sacramentorum ad-
ministrationem simulandi.*
Damnata.

EXPLANATIO.

644 **S**entiendum est, quod administrare fictè Sacramenta, hoc est, applicare veram formam Sacramentorum, sine intentione illa conficiendi, est illicitum; & sic, quod nulla causa honestari potest; quia ita declarat Innocent. Ratio: nam est mendacium, quod semper

batur: *Quia* (inquit) *unusquisque potest ius suum defendendo, in vasorem occidere, si res gravis sit.* Sed si ob qualitatem, seu gravitatem delicti, ait Hozes, non fovebat Ecclesia, id homicidium non fuit licitum, etiam si probabiliter tantum iudex agebat: nam iudex recte operatur, dum probabiliter operatur; & tanta violentia non est in ea circumstantia licita reo contra Ministros iustitiae. Si vero reus valide gaudebat Ecclesiae confugio: adhuc ait Magist. Hozes, num. 13. quod si aggressio contra satellitem fuit ex timore bene fundato mortis, quae secutura ex reclusionem in carcere erat, permixta videtur occisio: si non, casus iudicatur in damnat. proposit. 32. comprehensus.

3. Non damnatur, quod quis possit defendere ius suum inchoatum aliis viis, quam occidendo.

972 4. Quod, qui evidentem (ait Doctor Hebas) in iure inchoato, hoc est, ad rem laesus est, possit se à damnificatore occulte recompenfare, non ad aequalitatem rei spectata, sed iuxta valorem spei habitae, nec respectu extreme indigentis, aut graviter, nisi ipsius occasione in eandem miseriam lapsus sit.



TRIGESIMA QUARTA propositio.

LICET PROCURARE ABORTUM ante animationem foetus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.
Damnata.

EXPLANATIO.

673 **S**entiendum est, quod ante fetus animationem, non licet procurare abortum, ut mulier deprehensa gravida, ne occidatur, aut infametur: quia ita declarat hic Innocent.

Ratio est: primo, nam est intrinsece malum, utpote contra bonum speciei, & progressum individui rationalis, & reducitur ad homicidium.

674 Si autem foetus sit animatus, erit homicidium; & procurantes abortum foetus animati, sequuto effectu, ut ait Dian. 7. part. tract. 5. ref. 9. & Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 2. num. 68. incidunt in excommunicationem Sixti V. à qua per moderationem Gregorii XIII. Episcopus potest absolvere, si procurantes abortum sint Regulares, incidunt in illam, etiam non sequuto effectu, vide Dian. citat.

Si procurans sit vir, & homicidium sequatur, incurrit irregularitatem, etiam in dubio facti, vide in Curs. Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 7. punct. 3. num. 45. sin.

Propositio Trigesima quarta.

singularem restrictionem huius poenae ad solos Clericos.

675 Secunda ratio damnationis, & meo videri propria est: quia praedicta propositio in praxi erat scandalosa, & obnoxia pluribus damnis in hac materia, cum sapissimè fornicariae, earumque complices, vel propinqui iudicarent talium foeminarum famam, & vitam periclitari; & passim obcæcati, abortum procurarent.

676 Non damnatur hic, praecipue ex vi huius secundae rationis, quod liceat abortum procurare: Primo, in casu opinionis asserentis, esse licitum, pharmacum praegnantem dare ad abortum foetus inanimati directe tendens, quando id ad matris periclitantis curationem necessarium iudicatur; ita Sanchez, lib. 9. de matrim. disp. 20. num. 9. & 10. & Dian. 3. part. tract. 5. resol. 11. & 5. part. tract. 14. ref. 90. & alii apud ipsos.

677 Ratio est: tum, quia aggressor iniustus est foetus; tum, quia foetus est pars ventris ante animationem. Et alias non est hac opinio obnoxia damnis, cum urgentia necessitatis communiter cognoscatur ex iudicio Medicorum: unde ipsemet Sanchez citatus in disp. etiam 9. num. 11. & Dian. hoc sequentes, opponuntur opinioni damnatae, & cum sit odiosum, non est extendendum.

678 2. Non damnatur, quod si fama communitatis periclitaretur, sit licitum directe procurare abortum foetus inanimati: nam propositio loquitur de mulieris

praegnantis fama, ut advertit Lumbier: tum etiam, quia si praegnantis damna patitur à foetu aggressore, non est contra illam iniustus aggressor; utpote culpa ipsius matris est foetus: & sibi imputet, quod quidem respectu communitatis, v. g. Conventus Monialium non militat, ut ex se patet. Et sic non videtur debere condemnationem ad eum casum extendi; ita Theologizatur Lumbier, num. 1887. & Torrecilla, num. 50. sed cum his Authoribus contrarium sentio (etsi non maneat hac opinio in damnatione inclusa) quia aliis mediis vitari potest infamia, ut impositis praecipis, & censuris, ne quid habitantes in Conventu de eo loquantur cum extraneis, aut domesticis: tum, quia ruinosum etiam est, & pro nobili familia aliqui extenderent.

679 3. Non videtur hic damnari, nec contra rationem esse, quod si mulier per vim cognita fuit à viro, vel per artem demonis, possit abortum procurare, si praegnantis suspicatur, & eius de decus timetur; sed quia praesentem casum irresolutum pro practica reliquerunt, Lumbier, num. 1888. & Torrecilla, num. 36. nec ego resolvo: nam foetum innocentem iudicabunt, & non iniustum aggressorem.

680 4. Non damnatur procurare indirecte abortum, hoc est, assumere medicamenta directe ad salutem tendentia, ut venae scissionem, ventris purgationem, balnea, & c. ex quibus timetur, quod

quod indirectè abortus resultabit, & addit Hozes, num. 4. quod intelligitur hoc, etiam si foetus animatus sit, vide Curs. citat. à num. 64. in tom. 3.

Nec sufficit dicere, abortum, etsi volitum non sit, voluntarium tamen est, cum causetur liberè, & per media liberè posita? Ad quod Lumbier respondet, esse voluntarium phisicè, non moralitè: nam in ordine ad mores non reputantur voluntarii effectus coacti, & præter intentionem, quando eorum causa à ratione, & iusto iure ponitur.

681 5. Non damnatur, quod sit licitum, consilium præbere foeminae, ad se occidendum paratæ, eo quod timet prægnantem apparere, ut abortum procuret; quia hoc non est procurare abortum, vel consilium absolute de illo dare, vel approbare, quod sit licitum; sed supponendo, illicitum esse, suadere minus malum, quod communiter docetur esse consilium sanum, si aliud efficax non suppetit: maximè, si minus malum in maiore, quod perpetrandum erat, includitur, sicut in præsentis casu esset, ut consideranti patebit; sed cautè in hoc procedendum est, vide hæc, & alia apud Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 11. & Dian. part. 7. tract. 5. resol. 29. & Magist. Hozes, num. 14.

682 Et notandum cum Lugo de iustit. & iure, tom. 1. disp. 19. sess. 2. §. 2. num. 4. Eum consilium non esse absolutum, sed con-

ditionatum explicitè, vel implicitè, scilicet: *Si unum ex his facturus es, fac hoc minus, non illud gravius: quod quidem, ait ille, verissimè, & rationabiliter consultatur: quia ex duobus malis, minus est eligendum.*

TRIGESIMA QUINTA propositio.

VIDETUR PROBABILE, OMNEM foetum, quandiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; & consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Damnata.

EXPLANATIO:

683 **F**rustraneum est, in hac propositione immorari, cum experientia ipsa evidens, & philosophia damnet eam.

684 Hæc propositio est error in philosophia, & proxima hæres in Theologia: nam experientia constante, ante nativitatem foetus sentiunt matres in ventre motus illius vitales, & quod mortua matre, secatoque eius latere proditur vivus infans; & multò ante exitum formatur corpus: Et nihil spectat infusor animæ, nisi dispositionem corporis ad eius infusionem. Fides autem fatetur, quod Ioannes Baptista in utero exultavit. Iacob, & Esau in matris ventre luctati sunt. Ieremias an-

ante nativitatem sanctificatus est. Quod etiam piè credimus de Matre Virgine, cuius etiam Conceptionem Sanctam Ecclesia celebrat. Et Christus animatus instanti suæ Conceptionis.

685 Vnde homicidium committit, qui abortum post congruens tempus causat, cuius flagitium fugiebat, qui talem somniavit propositionem; sed variè philosophatur in assignando tempus pro foetus animatione: nam alii asserunt, quod vir animatur in trigésimo die, foemina in quadragesimo quinto: alii dicunt, quod pendet à maiori, vel minori calore prægnantis, quod plus, vel minus detineatur animatio. Communis vero opinio tenet, quod vir in quadragesimo die, foemina in octogésimo. Quomodo autem scietur, quando abortus fuerit foetus animatus? Iudico, quod ad centum dies debet, ut certus haberi, in octogésimo die sub dubio, nisi vir fuerit foetus: nam datur opinio, quod ad nonagesimum quintum diem expectat foemina, vide Hozes, Torrecill. & alios.

TRIGESIMA SEXTA propositio.

PERMISSUM EST FVRARI, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

Damnata.

EXPLANATIO.

686 **A**dvertendum i. necessitatem aliam esse extremam, aliam gravem,

& aliam quasi mediam inter extremam, & gravem. Extrema est illa in qua deficit aliquid ad vitam, vel membri conservationem, ut victus necessarius, aut medicamen ad curationem infirmitatis, quæ periculum affert perdendi vitam, membrum, sive sensum. Et hæc extrema dicitur, quia est respectu maioris boni temporalis, nimirum vitæ.

687 Et non requiritur, ait Filgueir. hic, ad extremam necessitatem, quod homo illicò sit moriturus; sed sufficit, quod ex eo probabiliter mors sit ipsi pertimescenda: ut colligitur ex Ang. Præceptore D. Thom. in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 4. ad 4.

Necessitas gravis est, quam patiuntur, qui ad suum statum necessariis carent, vel ex qua periculum imminet amittendi honorem, aut famam, vel officia, aut dignitatem, vel patiendi longam infirmitatem, magnam famem, aut nuditatem.

688 Necessitas autem media, quæ gravissima ab aliis appellatur est illa, ex qua timetur privatio alicuius boni naturæ communis, ut libertatis, vel illius famæ, quæ naturæ humanæ inest, & perditur per positivam infamiam, vel sanitatis in perpetuum: idem est dicendum de quolibet malo, quod affert periculum in extremam necessitatem incidendi. Quæ omnia videnda sunt in Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 5. punct. 3. numer. 30. & 38. hoc supposito.

Sen-

quod indirectè abortus resultabit, & addit Hozes, num. 4. quod intelligitur hoc, etiam si foetus animatus sit, vide Curs. citat. à num. 64. in tom. 3.

Nec sufficit dicere, abortum, etsi volitum non sit, voluntarium tamen est, cum causetur liberè, & per media liberè posita? Ad quod Lumbier respondet, esse voluntarium phisicè, non moralitè: nam in ordine ad mores non reputantur voluntarii effectus coacti, & præter intentionem, quando eorum causa à ratione, & iusto iure ponitur.

681 5. Non damnatur, quod sit licitum, consilium præbere foeminae, ad se occidendum paratæ, eo quod timet prægnantem apparere, ut abortum procuret; quia hoc non est procurare abortum, vel consilium absolute de illo dare, vel approbare, quod sit licitum; sed supponendo, illicitum esse, suadere minus malum, quod communiter docetur esse consilium sanum, si aliud efficax non suppetit: maximè, si minus malum in maiore, quod perpetrandum erat, includitur, sicut in præsentis casu esset, ut consideranti patebit; sed cautè in hoc procedendum est, vide hæc, & alia apud Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 11. & Dian. part. 7. tract. 5. resol. 29. & Magist. Hozes, num. 14.

682 Et notandum cum Lugo de iustit. & iure, tom. 1. disp. 19. sess. 2. §. 2. num. 4. Eum consilium non esse absolutum, sed con-

ditionatum explicitè, vel implicitè, scilicet: *Si unum ex his facturus es, fac hoc minus, non illud gravius: quod quidem, ait ille, verissimè, & rationabiliter consultatur: quia ex duobus malis, minus est eligendum.*

TRIGESIMA QUINTA propositio.

VIDETUR PROBABILE, OMNEM foetum, quandiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur; & consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Damnata.

EXPLANATIO:

683 **F**rustraneum est, in hac propositione immorari, cum experientia ipsa evidens, & philosophia damnet eam.

684 Hæc propositio est error in philosophia, & proxima hæres in Theologia: nam experientia constante, ante nativitatem foetus sentiunt matres in ventre motus illius vitales, & quod mortua matre, secatoque eius latere proditur vivus infans; & multò ante exitum formatur corpus: Et nihil spectat infusor animæ, nisi dispositionem corporis ad eius infusionem. Fides autem fatetur, quod Ioannes Baptista in utero exultavit. Iacob, & Esau in matris ventre luctati sunt. Ieremias an-

ante nativitatem sanctificatus est. Quod etiam piè credimus de Matre Virgine, cuius etiam Conceptionem Sanctam Ecclesia celebrat. Et Christus animatus instanti suæ Conceptionis.

685 Vnde homicidium committit, qui abortum post congruens tempus causat, cuius flagitium fugiebat, qui talem somnavit propositionem; sed variè philosophatur in assignando tempus pro foetus animatione: nam alii asserunt, quod vir animatur in trigésimo die, foemina in quadragesimo quinto: alii dicunt, quod pendet à maiori, vel minori calore prægnantis, quod plus, vel minus detineatur animatio. Communis vero opinio tenet, quod vir in quadragesimo die, foemina in octogésimo. Quomodo autem scietur, quando abortus fuerit foetus animatus? Iudico, quod ad centum dies debet, ut certus haberetur, in octogésimo die sub dubio, nisi vir fuerit foetus: nam datur opinio, quod ad nonagesimum quintum diem expectat foemina, vide Hozes, Torrecill. & alios.

TRIGESIMA SEXTA propositio.

PERMISSUM EST FVRARI, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

Damnata.

EXPLANATIO.

686 **A**dvertendum i. necessitatem aliam esse extremam, aliam gravem,

& aliam quasi mediam inter extremam, & gravem. Extrema est illa in qua deficit aliquid ad vitam, vel membri conservationem, ut victus necessarius, aut medicamentum ad curationem infirmitatis, quæ periculum affert perdendi vitam, membrum, sive sensum. Et hæc extrema dicitur, quia est respectu maioris boni temporalis, nimirum vitæ.

687 Et non requiritur, ait Filgueir. hic, ad extremam necessitatem, quod homo illicò sit moriturus; sed sufficit, quod ex eo probabiliter mors sit ipsi pertimescenda: ut colligitur ex Ang. Præceptore D. Thom. in 4. dist. 15. quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 4. ad 4.

Necessitas gravis est, quam patiuntur, qui ad suum statum necessariis carent, vel ex qua periculum imminet amittendi honorem, aut famam, vel officia, aut dignitatem, vel patiendi longam infirmitatem, magnam famem, aut nuditatem.

688 Necessitas autem media, quæ gravissima ab aliis appellatur est illa, ex qua timetur privatio alicuius boni naturæ communis, ut libertatis, vel illius famæ, quæ naturæ humanæ inest, & perditur per positivam infamiam, vel sanitatis in perpetuum: idem est dicendum de quolibet malo, quod affert periculum in extremam necessitatem incidendi. Quæ omnia videnda sunt in Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 5. punct. 3. numer. 30. & 38. hoc supposito.

Sen-

me posse compensare; & est Magistri Prado, tom. 2. Theolog. Moral. cap. 22. quæst. 3. §. 3. num. 19. vide prædictum Cursum, à num. 324.

707 Inquires cum Filgueira hic, qua ratione debitum morale, seu ex gratitudine, non sit compensabile? Respondeo cum illo, quod inter conditiones ad licitam compensationem, præcipua est ut compensatio fiat ex re sibi debita ex iustitia; & gratitudo non est actus iustitiæ subiectivæ, seu rigorosæ; ita Bonacin. tom. 2. disput. 1. de restit. quæst. ultim. punct. 2. num. 10. cum Navarro, Soto, & Lessio, & est communis.

TRIGESIMA OCTAVA propositio.

*NON TENETUR QVIS SVB
pœna peccati mortalis restituere
quod ablatum est per pauca furtiva,
quantumcumque sit magna sum-
ma totalis. Damnata.*

EXPLANATIO.

708 **S**entiendum est, dari obligationem, sub lethali culpa, ad restituendum, quod per pauca furtiva ablatum est, si tota summa sit gravis: quia ita declarat hic Innocent. dum contrarium damnat. Et ratio est: nam sit grave damnum domino, vel dominis, aut communi bono: ergo resarci-ri debet.

709 Advertendum 1. tria

posse, considerari in furtiolis, & acceptio, & retentio, & aggregatio plurium furtiolorum. Acceptio ex se est venialis, si absque animo accedendi ad gravem quantitatem fiat: retentio illius quantitatis levis est, etiam venialis tantum: aggregatio, seu cumulus horum plurium furtorum venialia peccata non excedunt; unde substantiale huius damnationis, non tantum est de acceptione ultimi furtioli, per quod pervenitur ad gravem materiam; de quo adhuc dubitatur, si ut acceptio est, sit peccatum lethale, de quo infra; sed de retentione materiæ gravis, ad quam per furtiva parva pervenit furans.

710 Advertendum 2. quod ut in furtiolis accedat tota summa ad gravem materiam, requiritur maior quantitas, quam si unica vice ablatum fuisset; & est probabilè, quod si parva furtiva sit respectu unius domini, duplò maior quantitas debet esse, quam si simul auferretur, si autem à pluribus amplius; ita ut quanto plures sint domini, & minutatim damnificati, tanto plus augenda est summa, ut gravis sit, proportionè, & prudentia à Confessore servata.

Insuper, si cum hoc, quod est à pluribus auferri, iungitur, quod materia sit ex fructibus periculo expositis, ut plures qui sunt secus viam, aliquid etiam crescat totalis quantitas, ut sit gravis; vide Dian. p. 1. tract. 6. res. 34. §. Dico 3. & Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 5. punct. 2. §. 2.

3. Ad-

711 3. Advertendum, quod ut materiæ parvæ per furtiola ablata ad summam gravem perveniant, debent inter se moraliter uniri: nam alias non erit unicum morale damnum: quæ autem temporis distantia inter unum, & aliud furtiolum requiratur, valde variant Authores; prudentiæ magna ex parte relinquendum, advertendo quod quanto minutiora fuerit materia horum furtorum, tanto minor distantia temporis requiritur, ut videtur; unde si in parvissimis furtis transeat quindecim dierum spatium, iudico cum Dian. & aliis apud Cursum Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 5. punct. 2. num. 19. non uniri, si res furata consumpta est; nec mortaliter peccare sic furantes; dummodò animum non habeant pervenendi ad magnam quantitatem; hucusque à num. 709. dicta non sunt damnata.

712 Nec etiam damnatur hic 1. opinio Lessii, lib. 2. cap. 12. dub. 6. num. 42. & Trullenc. lib. 7. cap. 5. dub. 4. num. 3. & aliorum asserentium, quod ille, qui in parvis furtis pervenit ad gravem quantitatem, absque animo ad eam perveniendi, licet mortaliter peccet in ultimo furtiolo, non tamen ideò est, quia accepit, etiam si ad notabilem summam, advertat pervenisse, sed ex eo quod gravem summam incipit retinere; vide Dicastill. lib. 2. de iust. tract. 2. disp. 9. à num. 50. ubi notatu digna pro famulis assert.

713 2. Non damnatur asserere, quod sufficit restituere ultimam quantitatem, qua completa fuit gravis, & qua restituta, residua non manet gravis, ita Aragon. Filliuc. & alii apud Dianam citatum.

3. Non damnatur asserere, quod famuli non obligantur restituere esculenta, & poculenta paulatim sublata, etiam si sensim ad notabilem quantitatem perveniant; quia domini non censentur inviti in substantia ablatorum, dummodò ad edenda, & potanda ipsi auferant.

Si autem furentur ea ad vendendum, ad ludos, meretricia, &c. non excusantur à restitutione; & idem dic, si esculenta, & poculenta sunt extraordinaria, & delicatiora, quæ dominus sibi reservat; ita Villalob. tom. 1. tract. 13. difficult. 10. num. 2. Lessius, lib. 2. cap. 22. dub. 8. num. 48.

714 4. Non videtur damnari opinio Granados, Lorca, & Dian. 1. part. tract. 6. quæst. 5. §. Nec opinio, &c. qui illos citat asserentium, quod si hæc notabilis quantitas ablata per parva furtiva, iam consumpta est, non datur obligatio restituendi, si acceptor non est factus ditior; rationem dat Torrecill. hic, num. 46. ex eo, quod damnata propositio cum hac limitatione non loquitur; sed ea opinio, etsi damnata non maneat, quod difficile mihi videtur, proximè accedit: nam supponimus furem mala fide accepisse, malaque fide consumplisse; quo ergo

dignum, & via pateret pluribus iniustitiis, ortis ex eo, quod in causa propria Iudices essent, quod est absurdum.

699 Non damnatur hic 1. quod si famuli, aut famulae coacti obligantur, ex aliqua rationabili causa ex parte ipsorum, ad famulandum tali domino, qui ex iudicio prudentis viri (non famulorum, quia hoc damnatur) non tribuit illis competens salarium, iuxta eorum opera, occulte se compensare poterunt.

2. Non damnatur, quod docet Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 19. num. 316. & 317. nimirum, quod si famulus necessitate compulsus, & ne illam commoditatem amitteret, pactum fecit cum domino minus iusto, re-tenta intentione non cedendi iusto salario, vel etiam intenderet cedere, fuit pactum manifeste iniustum, vel si herus occupat famulum horis non assuetis, vel ministeriis alijs, quam conventum fuit, se compensare iudicio viri prudentis poterit, si dominus non compensat; vide Hozes hic, n. 11. & 13.

700 Unde infero, quod licet non sit damnatum, ut ait Filgueir. num. 129. absolute asserere, quod ex iudicio alterius viri prudentis, & docti possint famuli se compensare pro maiori labore, quam est merces ab ipsis recepta; tamen valde caute inspicendum est: quia praeter circumstantias dictas, raro accidet, quod recte famuli compensentur, si attentè inspicatur:

tum, quia sicut merces iuste emuntur infimo vulgari pretio; & abundantia minuit valorem earum, & ultroque offertur in tertia parte vilescunt, ut inquit Caiet. 22. quaest. 77. art. 1. & Lessius, lib. 2. cap. 21. num. 33. sic labor famulorum ad hanc proportionem inspicendus est, & ex eorum abundantia, etsi se invitent ad serviendum, & insuper si cum iusto, quamvis infimo pactantur.

Quaeres: utrum possit compensari famulus, qui dubitat, an salarium accedat ad infimum?

701 Respondeo: quod si dubitat negativè, hoc est, suspensus manet absque assensu pro aliqua parte, certum est, compensari non posse: nam cum dubium sit de incerto, non est licitum recuperare rem, ut mihi debitam. Si autem dubitat positivè, id est, opinatur non esse eius salarium ad minus infimum, non videtur improbabile, recompensari posse: ut iam cum Prado dicam: ego vero cum Molina, tom. 2. tract. 2. disp. 506. & pluribus alijs affirmo, recompensari non posse, verba Molinae sunt: *Si luce clarius non constat, mercedem constitutam, attentis omnibus circumstantijs concurrentibus, limites infimi pretii egredi, ac proinde iniustam esse aperte, iniustam non esse iudicandam, non solum in exteriori, sed neque in foro conscientiae: ac proinde nibil amplius, vel exigere, tantum sibi debitum, vel si ei non concedatur, accipere occulte posse talem famulum de bonis domini in-*

com-

compensationem suorum obsequiorum; ita assert Hozes hic, numer. 6.

702 3. Non damnatur, quod si dominus non tribuat famulo alimentum congruum iuxta suum statum, poterit famulus assumere illud ex bonis domini; quia vel propositio damnata non intelligit nomine salarii alimentum, vel etsi intelligat, supponitur debere esse congruenter necessarium; ita Hozes, Torrecilla, 2. impres. num. 80. Corella, 8. impr. num. 745.

Nota hic primo, quod si dominus non solvit famulo salarium iustum, aut aliud certum debitum, potest famulus, si aliud medium cum domino pacificum non suppetit se compensare: quia de hoc debito, ut constat, non loquitur propositio.

703 Nota 2. quod si Confessor audit à poenitente famulo quod practicavit, quod affirmat propositio; & iudicat non excessisse in compensatione, attento labore ipsius famuli in utilitatem domini, ad quem ille non tenebatur; quamvis illum severè reprehendere debet, & suadere non esse licitum illi hoc ex suo iudicio facere, non obliget ei ad restitutionem, ad minus integram.

704 Nota 3. quod ut furta famulorum sint restitutione obnoxia, debet eorum quantitas maior esse, ut in quarta parte, proportionem servata, in modis furandi, aut unica vice quantitatem gravem, aut per parvas materias, quae moraliter uniuntur, & acce-

dunt ad gravem, quae ut talis sit, duplò maior debet esse; & consequenter in famulis per aliam quartam partem maior. Quae ita prudentialiter proponuntur ad Confessorum praxim; vide sequentem propositionem, & forum conscient. tract. 2. cap. 9. §. 5. num. 391. & 392.

705 4. Non damnatur opinio Sanchez, in consil. 41. lib. 1. cap. 7. dub. 3. num. 4. affirmantis, quod factores possunt servare sibi fragmenta, quae supersunt, etsi magna. Ratio quare hic non damnatur est, quia propositio loquitur de famulis, & factores non veniunt nomine famuli; sed contra hoc assertum invehit Villal. tom. 2. tract. 25. diff. 13. num. 6. & rationabiliter: quia nulla firma ratio pro illa datur, & sic nullatenus admitto. Et solum concedo cum illo, quod possunt fragmenta ex concavis materiae vestis sibi servare; licitum tamen erit emere à factoribus Magistris fragmenta magnae quantitatatis, non ab officialibus, quia praesumi debet licite illa habere.

706 Utrum autem cum aequali opinioni probabili, quod alter mihi debeat, vel non, possim me occultè ab illo compensare? Negativè respondendum est: quia in dubio non est alter spoliandus possessione sua, exceptis aliquibus casibus, quos assert Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 19. §. 3. num. 321. Si autem probabilius est mihi debere, quam non debere, probabile est, me

Sentiendum est, non esse licitum furari in gravi necessitate: quia ita declarat Innocent. Ratio est: nam in praxi erat illa licentia propositionis maximè perniciofa; cum unusquisque necessitatem patiens, pro suo captu gravem esse iudicaret.

689 Non damnatur 1. quod laborans extrema necessitate, vel alius pro illo, possit alienum assumere: quia pro tunc ius habet ad illud.

2. Quod in necessitate media, seu gravissima, possit quis licitè assumere præcisè necessaria: sed pro iudicanda in praxi hac necessitate consulendi sunt docti.

An autem sit gravissima, summa verecundia nobilis in petendo, vel periculum certum, se vitis tradendi, vel in desperationem veniendi? Vide Dianam affirmantem 2. part. tract. 17. resol. 29. & 5. part. tract. 8. ref. 24. ubi adhuc se extendit, & Serran. apud Cursum, num. 39. & Torrecill. hic, num. 75. & 85. annuentem.

690 Notandum 1. quod licet Confessor admonere debet poenitentes debita licitè contracta non solventes, ut solvant, non ex illis deneganda absolutio, quamvis debita detineant; dummodo animus non habeant ea detinendi, absque gravi causa, usque ad mortem, vel non sit creditor in gravi necessitate; ita docet Lugo de iustit. disp. 20. sect. 9. num. 214. Prado, cap. 17. quæst. 7. num. 3. Trullenc. lib. 7. cap. 24. dub. 10.

num. 4. Curs. Moral. tract. 13. cap. 1. punct. 13. à num. 255.

691 2. Notandum, quod si debita illicitè contracta sint, & poenitens, dum potuit, restitutionem detinuit, non est absolvendus, donec restituat, si nunc potest, dummodo semel, & iterum in aliis confessionibus admonitus fuerit. Lugo, num. 213. vide proposit. 60.

Sed adverte, quod si poenitens per partes restituere vult propter suam utilitatem, absque gravi creditoris incommodo, potest Confessor illum absolvere, si in deneganda absolutione nullus speratur fructus, sed potius damnum timetur; quia probabile est, quod taliter restituere potest. Diana, 3. part. tract. 6. ref. 5. cum Navarr. & Angelo.

692 Non damnantur hic ex Torrecill. in præsentī sequentes opiniones: Prima, quod debitor, sive ex mutuo, sive ex contractu, non tenetur in gravi necessitate solvere debita, sed differre ea posse, etiam si creditor in eadem sit necessitate; sed cum eodem Torrecilla, num. 78. non admittit eam: Secunda, quod licitè auferre possum ab eo, cui scio gratum est mihi dare, licet illi displiceat modus occultè subripiendi; quia sufficit, quod substantia operis sit ex beneplacito amici.

693 3. Ex Dian. asserente in 5. part. tract. 13. resol. 98. & in 6. part. tract. 4. ref. 14. & in 7. part. tract. 7. ref. 11. cum aliis, esse licitum cuilibet Christiano sub-

Subripere Mauris, & Turcis, quæcumque bona possit, & in quacumque sint quantitate, iure belli; quod semper inter illos, & nos viget. Et hoc ex tacito consensu, & licentia Principum Christianorum, nisi in casu concordia, vel salvo conductu.

694 Ex dictis sequitur, quod licet Christiani captivi in extrema necessitate non sint; tamen si se, ut ab Infidelium captivitate redimant, occurrit occasio illis accipiendi occultè ab aliquo Christiano divite necessaria pro eorum redemptione, facere id possunt, quin huic contraveniant damnationi: quia necessitas hæc, etsi non extrema, ad minus gravissima est, tangens in privatione boni communis, ut est privatio libertatis.

695 Inquires: Vtrum quis obligetur restituere, quæ in extrema necessitate accepit, si ad prosperam, seu mediocrem fortunam se restituit?

Iuxta duplicem opinionem respondeo, una affirmat: quia si accipiendo à mutuo, posset suam reparare miseriam, eo modo accipere debet, cum obligatione reddendi, si potest: altera negat, quia ius ad id, quod accepit habebat, cum bona omnia naturæ sint.

696 Et licet Caspensis apud Torrecilla, num. 90. distinguat, quod si tunc cum accepit, non habebat, nec formalitèr, nec virtualitèr vnde redderet, non teneatur restituere: quia sua accepit; si autem bona habebat, sed

impeditus eorum usus, ut si erat in carcere, vel captivus, tenetur restituere; sed vide forum conf. tract. 2. cap. 9. §. 1. punct. 2. n. 359.

TRIGESIMA SEPTIMA propositio.

FAMULI, ET FAMULÆ DOMESTICA POSSUNT OCCULTÈ SUIS HEREDIBUS SUBRIPERE AD COMPENSANDAM OPERAM SUAM, QUAM MAIOREM IUDICANT SALARIO, QUOD RECIPIUNT.

Damnata.

EXPLANATIO.

697 **S**entiendum est, non posse famulos, & famulas domesticas aliquid subripere à dominis suis ad compensandam operam suam, quam maiorem iudicant salario, quod recipiunt: quia ita declarat hic Innocent.

In quo supponendum, quod sicut in pretiis mercium, ita in famulorum salariis datur supremum, medium, & infimum, attempta in illis statuendis consuetudine, seu stylo Provincia, Regionis, aut loci; omniaque ista iuxta sunt; vnde famulus, qui cum domino convenit in infimo, debet illo contentus esse: quia iuste pactavit, etsi minori infimo, cedens iuri suo, etiam contemptus debet esse.

698 Ratio est: nam opinio damnata ianuam aperiebat, ut sæpè sapius iudicarent famuli laborem suum maiori mercede esse di-

ergo à restitutione liberabitur privilegio, si eo solus gaudet, qui bona fide consumpsit, non factus ditor.

TRIGESIMA NONA propositio.

QUI ALIUM MOVET, AUT
inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem illius damni illati.
Damnata.

EXPLANATIO.

715 **S**entiendum est, quod qui alium movet, aut inducit ad grave damnum alteri inferendum, tenetur ad restitutionem damni sequuti: quia ita declarat hic Innocent.

716 Sed advertendum: 1. quod ut teneatur inducens, aut movens, debet eius motio esse efficax, id est, quod ea non posita, non sequeretur damnum, unde qui movet iam paratum ad executionem, non tenetur; quia eius motio non est efficax.

Et quando ex quinque suffragiis ad electionem, vel diffinitionem aliquam, tres ex illis iniuste dederunt suffragia, non tenentur alii duo sequentes ad damnum sequutum, quamvis pro eodem motivo, seu materia, sua praebeant: quia supponunt damnum causatum; Caspensi tract. 18. disput. 1. sect. 9. §. 2. num. 97.

717 2. Quod hic influxus intelligitur moralis, & multipliciter potest esse, vel imperando, vel

consulendo, vel fovendo, &c.

Qui autem phisicè concurrat cum alio ad opus damnosum, tenetur restituere, etiamsi alter iam esset paratus, partem damni illi correspondentem, vel totum in defectum alterius; vide Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 5. §. 5. num. 146.

Illa versicula includunt omne morale concursus.

Iussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus,

Participans, Mutus, non Obstant, non Manifestans.

718 In quibus omnis modus moraliter concurrendi includitur, sive positivè, sive negativè; sex primi positivè concurrunt, & tres ultimi negativè; intelligitur quando datur obligatio iustitiae, loquendi, obstandi, aut manifestandi; nam si non defendo personam proximi, aut ipsius bona; cum ex iustitia non debeo ex aliquo officio, ex pacto sumpto, vel ad quem ego me obligavi, non teneor ad restitutionem, etsi contra charitatem, aut alias virtutes peccem.

719 3. Quod intelligitur hoc in damno cuiuscumque generis boni, sive famae, honoris, aut fortunae.

Et de damno, non quomodo-cumque, sed de illato, contra ius alterius, id est, cum iniuria, seu prauidicio, ut ait Lumbier, num. 1902. nam qui vitur iure suo, & ex eo oritur damnum proximo, non tamen facit illi iniuriam, seu prauidicium, ut qui suam

suam vineam rigat iure suo vitendo, ex quo vineam proximi irrigua mansit, non fecit illi iniuriam, aut prauidicium, etsi damnum occasionavit; & iudex suspendens reum, damnum illi causavit, sed iniuriam non fecit, quia vitur iure suo.

720 Ex quo sequitur, quod omnes opiniones, quae liberant à restitutione damni illati; ex eo, quod probant non damnare, qui ierulit illud ius alterius, non comprehenduntur in hac damnatione; cum propositio supponat damnum iniuste causatum. Et minus comprehenduntur, quae nullum agnoscunt damnum sequutum ex illicita acceptione alterius, quamvis iniuriosa, v.g. illa, quae asserit, quod ille, qui per vim cognovit virginem (& idem à fortiori dicendum est de illo, qui ad id induxit) quae postea contraxit matrimonium ita feliciter, ac si tale non accidisset, non obligatur stuprator ad aliquid restituendum, cum nullum sequutum fuerit damnum; nam restitutio in isto casu pro orto damno faciendum esset, non pro violatione claustrum, aut pudicitiae; quia integritas perdita inestimabilis, & irreparabilis est; sic Torrecilla hic, numer. 33. vide eum.

721 4. Advertendum ad ordinem, quo causae obligantur ad restitutionem, ut sciatur, quae, & quomodo obligatae sunt. Hic ergo ordo servandus est: primo loco tenetur restituere, qui possidet rem ablatam, vel in propriam uti-

litatem consumpsit; secundo, in defectum huius (& idem est, si obligatio non oriatur ex re accepta, sed ex iniusta actione) tenetur ille, qui cum esset superior, ut Gubernator, Dux, Praelatus, imperavit subditis damnum, vel qui minis impulit ad illud, vel ille, qui etsi non sit superior, iubet, sive consulit, ut suo nomine, aut in ipsius utilitatem fiat damnificatio; tertio, in defectum horum, vel si huiusmodi concursus non interfuit, tenetur, qui executus est damnum; quarto, in defectum huius tenetur, qui iussione, vel consilium dedit (non in sensu paulo ante dicto, de secundo loco) vel quicumque alius moraliter influens, ut dixi num. 617. ita & bene Cursus citat. num. 141.

Et hic venit notandum, quod si ille, qui imperavit, revocavit imperium, accedente notitia revocationis mandatario, non tenetur restituere, si malitia istius sequutum est damnum; ita communiter.

722 Consulens autem, etiamsi revocet consilium, tenetur, si Consiliarius ob consilium perpetravit damnum; probabile tamen est, quod si illud revocavit ita efficacibus rationibus, ac praestitit illud, non teneri, etiamsi exequatur Consiliarius damnum; quia fecit quantum debuit; ita Laim. lib. 5. tract. 5. 2. part. cap. 2. numer. 7. Thom. Hurtad. de cens. in commun. dif. 15. num. 67. Curs. tom. 2. tract. 10. cap. 1. punct. 12. num. 115. & 158.

723 In praesenti reprehendi severiter veniunt intercessores, seu Advocati, id est, qui se interponunt nimia instantia, ut inclinent voluntatem Iudicis, Praefidis, aut illius, cui ex Magistratu, aut officio incumbit officia, seu dignitates pro merito, & dignitate, & aptitudine ad munia suscipienda: ut tribuant, vel distribuunt illis, vel inter illos, pro quibus supplicant; nam saepe sapientis ea occasione indignis dantur, aut minus dignis, relictis meritis, & aptissimis ad munera, aliquando bonum commune conducentia, seu respicientia; & restituere tenentur damna sequuta digno, aut bono communi.

724 Et idem dic de instantiis importunis, quibus una pars, aut aliquis singularis Capituli, Congregationis, aut Consilii Regis inflectit voluntatem alterius partis Capituli, ut suffragium dent pro illa persona, aut materia, pro qua se interponant: nam hoc si effectum sequutum est, & ius alterius laedit, ad restitutionem tenetur inflector iuris laesi, & damni sequuti: vide ad haec Lumbier, numer. 1904. & 1905. dixi: *Etiam damni illati*; & intelligitur, dummodo damnum praeviderint, cum ius laedebant; nam ut docet Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tractat. 21. docum. 2. num. 5. cum quis damnum grave causavit, etiam ex actione iniusta, seu illicita; si illud damnum non intendit, nec praevidit, non tenetur ad damni reparationem.

725 Advertendum tamen, quod si actio ex se iniusta est, & directe laedit ius alterius; aliud est iniustitia actionis, aliud damnum sequutum ex iniusta actione, v.g. subripuisti Petro centum ducata, quae habebat pro reparanda domo, vel pro familia sustentanda, &c. centum ergo ducata restituere debes; damnum autem sequutum, si non praevidisti, dum furasti, non teneris ad restitutionem ex hac opinione, quae ad minus hic damnata non est; ita Torrecilla in praesenti, num. 15. qui aliud adducit exemplum de latrone, qui ingreditur domum ad furandum; & inadvertenter, & praeter intentionem eam incendit; quia ad hunc damnum non tenetur.

726 Quaes 1. cum Hozes, num. 11. An qui dubitat, si suo influxu, seu motione fuit causa efficax damni, teneatur ad restitutionem?

Respondeo, quod debet prudentem diligentiam adhibere, ut à dubio exeat; & si post factam, manet adhuc in dubio, ad nihil obligatur: *Quia in dubio melior est conditio possidentis*; sic D. Thom. 2. 2. quaest. 62. artic. 7. Bonacin. disp. 1. de restitut. quaest. 2. punct. 4. num. 1. contra alios, quos citat Machad. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 21. docum. 6.

727 Quaes 2. An qui alios suo pravo exemplo induxit ad proximi damnum, teneatur restituere? Ut si furarunt, eo quod cum furantem viderunt?

Respondet Bonacin. negativè, &

& etiam si pravam exemplum praebatur animo alios inducendi ad malum; quia animus internus nequit in opere addere, quod ex se non habet; ita Curs. Moral. de restit. tract. 13. cap. 1. punct. 5. num. 114. qui addit: *Extendunt Sanchez, & Salas de legibus, disp. 14. sect. 2. id ad Episcopos, & Praelatos, quorum exemplo alii inducuntur ad furta, homicidia, murmuraciones, vel alia damna: quia non incumbit ipsis ex officio bonis temporalibus subditorum attendere, sed spiritualibus doctrinis pascendo, & Sacramenta ministrando.*

728 5. Est advertendum, quod obligatio restitutionis solum oritur ex actionibus, vel omissionibus contra iustitiam commutativam; & tunc fit, cum damnificatur ius alterius; & his suppositis, resolvitur quod.

729 Non damnatur hic 1. asserere, quod non obligatur ad restitutionem, qui inducit ad damnum proximi contra alias virtutes. Unde qui avertit alium à ieiunio, ab abstinentia carniū, ab auditione Missae, à recitando, vel etiam ab operibus charitatis, pietatis, & misericordiae, non tenetur ad restitutionem damni sequuti, si praecise ex his titulis talia opera debentur; ut qui impedivit Medicum à curatione infirmi pauperis, vel alium, ne defendat ab aggressoribus, quem ipsi occidunt, aut ne extinguat incendium domus alterius, non obligatur ad damna ex morte, vel incendio sequuta.

730 Idem dicendum est de

operibus liberalitatis; unde, qui absque dolo, & fraude detinuit alterum rationibus, seu blanditiis, aut donis, à largitione muneris, ab eleemosina danda, à legato, vel hereditate relinquenda, non tenetur restituere, quod sua causa non fuit largitum, etiam si ex odio id fecerit; si autem dolo, aut fraude quis avertit alium à liberalitate, tenetur restituere; nam quilibet habet ius, ne aliquis fraude, & mendaciis impediatur benefactor ab ipsius beneficentia. Sanchez, lib. 2. consil. cap. 1. dub. 49. num. 27.

731 12. Non damnatur asserere, quod non obligatur ad restituendum Fisco poenas ille, qui impedivit ante sententiam Iudicis, ne illi darentur, etiam si sententiam impedisset dolo, & fraude. Ratio est: quia ante sententiam in sui favorem, non debentur ei; ita Sanchez, lib. 2. Summ. cap. 22. numer. 22. & omnia haec videri possunt in Lugo de iustit. disp. 18. sect. 5. Villalob. tract. 11. diff. 44. & in Curs. Moral. tract. 13. cap. 1. punct. 4. & in Lessio, lib. 2. cap. 11.

732 3. Non damnantur opiniones, quae à restitutione excusant, ex eo quod in tali, vel tali circumstantia assentiunt, non fuisse efficaciter causatum damnum ab influxu morali; nam damnata propositio efficacem concursum supposebat.

732 Unde non damnatur opinio affirmans, quod qui induxit alium paratissimum ad executionem damni, ut illud citius execu-

723 In praesenti reprehendi severiter veniunt intercessores, seu Advocati, id est, qui se interponunt nimia instantia, ut inclinent voluntatem Iudicis, Praefidis, aut illius, cui ex Magistratu, aut officio incumbit officia, seu dignitates pro merito, & dignitate, & aptitudine ad munia suscipienda: ut tribuant, vel distribuunt illis, vel inter illos, pro quibus supplicant; nam saepe sapientis ea occasione indignis dantur, aut minus dignis, relictis meritis, & aptissimis ad munera, aliquando bonum commune conducentia, seu respicientia; & restituere tenentur damna sequuta digno, aut bono communi.

724 Et idem dic de instantiis importunis, quibus una pars, aut aliquis singularis Capituli, Congregationis, aut Consilii Regis inflectit voluntatem alterius partis Capituli, ut suffragium dent pro illa persona, aut materia, pro qua se interponant: nam hoc si effectum sequutum est, & ius alterius laedit, ad restitutionem tenetur inflector iuris laesi, & damni sequuti: vide ad haec Lumbier, numer. 1904. & 1905. dixi: *Etiam damni illati*; & intelligitur, dummodo damnum praeviderint, cum ius laedebant; nam ut docet Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tractat. 21. docum. 2. num. 5. cum quis damnum grave causavit, etiam ex actione iniusta, seu illicita; si illud damnum non intendit, nec praevidit, non tenetur ad damni reparationem.

725 Advertendum tamen, quod si actio ex se iniusta est, & directe laedit ius alterius; aliud est iniustitia actionis, aliud damnum sequutum ex iniusta actione, v.g. subripuisti Petro centum ducata, quae habebat pro reparanda domo, vel pro familia sustentanda, &c. centum ergo ducata restituere debes; damnum autem sequutum, si non praevidisti, dum furasti, non teneris ad restitutionem ex hac opinione, quae ad minus hic damnata non est; ita Torrecilla in praesenti, num. 15. qui aliud adducit exemplum de latrone, qui ingreditur domum ad furandum; & inadvertenter, & praeter intentionem eam incendit; quia ad hunc damnum non tenetur.

726 Quaes 1. cum Hozes, num. 11. An qui dubitat, si suo influxu, seu motione fuit causa efficax damni, teneatur ad restitutionem?

Respondeo, quod debet prudentem diligentiam adhibere, ut à dubio exeat; & si post factam, manet adhuc in dubio, ad nihil obligatur: *Quia in dubio melior est conditio possidentis*; sic D. Thom. 2. 2. quaest. 62. artic. 7. Bonacin. disp. 1. de restitut. quaest. 2. punct. 4. num. 1. contra alios, quos citat Machad. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 21. docum. 6.

727 Quaes 2. An qui alios suo pravo exemplo induxit ad proximi damnum, teneatur restituere? Ut si furarunt, eo quod cum furantem viderunt?

Respondet Bonacin. negativè, &

& etiam si pravam exemplum praebatur animo alios inducendi ad malum; quia animus internus nequit in opere addere, quod ex se non habet; ita Curs. Moral. de restit. tract. 13. cap. 1. punct. 5. num. 114. qui addit: *Extendunt Sanchez, & Salas de legibus, disp. 14. sect. 2. id ad Episcopos, & Praelatos, quorum exemplo alii inducuntur ad furta, homicidia, murmuraciones, vel alia damna: quia non incumbit ipsis ex officio bonis temporalibus subditorum attendere, sed spiritualibus doctrinis pascendo, & Sacramenta ministrando.*

728 5. Est advertendum, quod obligatio restitutionis solum oritur ex actionibus, vel omissionibus contra iustitiam commutativam; & tunc fit, cum damnificatur ius alterius; & his suppositis, resolvitur quod.

729 Non damnatur hic 1. asserere, quod non obligatur ad restitutionem, qui inducit ad damnum proximi contra alias virtutes. Unde qui avertit alium à ieiunio, ab abstinentia carniū, ab auditione Missae, à recitando, vel etiam ab operibus charitatis, pietatis, & misericordiae, non tenetur ad restitutionem damni sequuti, si praecise ex his titulis talia opera debentur; ut qui impedivit Medicum à curatione infirmi pauperis, vel alium, ne defendat ab aggressoribus, quem ipsi occidunt, aut ne extinguat incendium domus alterius, non obligatur ad damna ex morte, vel incendio sequuta.

730 Idem dicendum est de

operibus liberalitatis; unde, qui absque dolo, & fraude detinuit alterum rationibus, seu blanditiis, aut donis, à largitione muneris, ab eleemosina danda, à legato, vel hereditate relinquenda, non tenetur restituere, quod sua causa non fuit largitum, etiam si ex odio id fecerit; si autem dolo, aut fraude quis avertit alium à liberalitate, tenetur restituere; nam quilibet habet ius, ne aliquis fraude, & mendaciis impediatur benefactor ab ipsius beneficentia. Sanchez, lib. 2. consil. cap. 1. dub. 49. num. 27.

731 12. Non damnatur asserere, quod non obligatur ad restituendum Fisco poenas ille, qui impedivit ante sententiam Iudicis, ne illi darentur, etiam si sententiam impedisset dolo, & fraude. Ratio est: quia ante sententiam in sui favorem, non debentur ei; ita Sanchez, lib. 2. Summ. cap. 22. numer. 22. & omnia haec videri possunt in Lugo de iustit. disp. 18. sect. 5. Villalob. tract. 11. diff. 44. & in Curs. Moral. tract. 13. cap. 1. punct. 4. & in Lessio, lib. 2. cap. 11.

732 3. Non damnantur opiniones, quae à restitutione excusant, ex eo quod in tali, vel tali circumstantia assentiunt, non fuisse efficaciter causatum damnum ab influxu morali; nam damnata propositio efficacem concursum supposebat.

732 Unde non damnatur opinio affirmans, quod qui induxit alium paratissimum ad executionem damni, ut illud citius execu-

tioni mandet, non obligatur ad restitutionem, quia non movet ad substantiam damni, ita Laiman, lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 5. n. 3. Dian. 3. part. res. 47. & alii.

QVADRAGESIMA propositio.

CONTRACTVS MOHATRA
*licitus est, etiam respectu eiusdem
personae, & cum contractu re-
trovenditionis, praeiuncto innito,
cum intentione lucri.*
Damnata.

EXPLANATIO.

733 **S**upponendum est, quod contractus Mohatra datur quando, qui non interveniens pecunias, quibus eget, ad mutuum, accedit ad mercatorem, vel artificem, vulgò, *Platero*, & ab eo mercedem, sive vasa aurea emit, pretio supremo vulgari, vel cum valore artificii, vulgò, *con las bechuras*, dilata solutione, vulgò, *al fiado*; & statim vendit ille, vel ipsi mercatori, sive artifice, vel alii viliori pretio, vel sine valore artificii, vulgò, *sin las bechuras*, numerata pecunia, vulgò, *por dinero de contado*.

734 Contractus ergo iste absque alio pacto factus non est damnatus: quia non apparet titulus iniustitiae, cum absque dolo, & fraude (ut supponitur) venditur res, & revenditur voluntarie intra iustum pretium, & si res, quae revenditur, est vas aureum, tradi-

tur sine valore artificii eorum artificibus, secundum praxim receptam; ita Toletus, lib. 5. cap. 31. num. 30. Lessius, lib. 2. cap. 11. dub. 16. num. 130. relegandus tamen erat praedictus contractus.

Sentiendum ergo est, contractum Mohatra respectu eiusdem personae, & cum contractu de retrovendendo praeiuncto innito cum intentione lucri, esse illicitum: quia ita declarat hic Innocent.

735 Ratio est: tum, quia est usura palliata, ac implicita mutuatio, qua artifex dat, v. g. centum emptori, ut iste postea reddat centum & viginti artifici; vide infra num. 740. tum, quia talis opinio damnata viam ostendit fraudibus; Ita communiter.

Inquires: An ille, qui mohatram fecit absque pacto aliquo exteriori revenditionis, intentione tamen emendi viliori pretio rem ab ipso vendita, licite faciat.

736 Respondeo, non videri damnatum id concedere: quia revera hic non intervenit contractus revenditionis, quem damnata propositio ponit: ergo ex vi decreti damnata non videtur. Non tamen admitto eam opinionem, sed falsam assero, cum ibi detur usura mentalis, etsi palliata contractu emptionis, & revenditionis; ita Hozes in praesent. n. 12. cum Calet. & Navarr. in Man. cap. 17. qui ait, quoniam eo ipso animus illius esset, mutuum pecuniae ea via palliare, ex quo incrementum illud ultra sortem acciperet.

Nota 1. cum Hozes, num. 13. quod

quod in Regno Portugalliae datur lex, ut assert Molin. apud illum, quod vendens ad creditum mercem aliquam, cui constat emere ad iterum vendendum infimo pretio, eo ipso actionem amittat recuperandi pretium: sed ista lex intelligenda est de illo, qui pacto retrovendendi vendit.

737 Nota 2. cum eodem, num. 14. & Torrecill. n. 22. quod in Castella datur lex, leg. 29. tit. 4. Recop. 3. contra mohatram facientes poenam fulminans perditionis pretii rei ad mohatram venditae, & amissionis officiorum; sed ista lex intelligitur communiter de mohatrantibus cum pacto retrovenditionis; ut aiunt Hozes, & Torrecilla citati.

QVADRAGESIMA PRIMA propositio.

CVM NUMERATA PECVNIA
pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non maioris faciat pecuniam praesentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.
Damnata.

EXPLANATIO.

748 **S**entiendum est, non esse titulum iustum, ut mutuanus accipiat ex mutuo lucrum, quod pecunia numerata sit pretiosius, quam futura: quia ita declarat Innocent. dum contrarium damnat. Ratio

est: nam est usura, quae intrinsece mala est, ad cuius intelligentiam.

Adverto 1. quod mutuum est contractus in quo traditur res usu consumptibilis, qualis est pecunia, oleum, vinum, triticum, & c. quoad dominium, & usum; sub obligatione postmodum, similem in specie reddendi in numero, aut mensura.

739 2. Quod usura est, *Lucrum ex mutuo immediate proveniens*, quae quidem intrinsece mala est; quia nullus est titulus, propter quem mutuans aliquid supra sortem recipiat ex mutuo, etsi aliquis esset maxime usus rei mutuatae, sed hic non: tum, quia usus in rebus consumptibilibus ipso usu, non distinguitur in valore ab ipsa rei substantia: ergo reddendo eandem in specie rem, nihil aliud debetur: tum, quia propter rationem nuper dictam, transfertur in mutuo dominium rei mutuatae in mutuatarium: ergo iste utitur re sua, & consequenter pro isto usu non debetur pretium, ut patet.

740 Vnde sequitur, esse contra iustitiam accipere pretium pro eo, quod est de intrinseca ratione mutui; & cum de intrinseca illius ratione sit, quod mutuans pro aliquo tempore privetur re mutuata, non poterit pro illo lucrum recipere; & sic intelliges, esse contra ius naturale aliquid in mutuo ultra sortem accipere; & in super contra ius Divinum per illud Levitici: *Non accipias à fratre tuo usuras, nec amplius quam dedisti*; &

ideò iusta ratione damnatur per ius Canonicum, *titulo de usuris, pluribus per ipsius testibus*, & non minus per ius civile. Hozes, num. 1. & 2.

741. Omne ergò quod pecunia aestimatur prohibitum est pro mutuo ultra sortem accipere; cum audis *sortem*, intellige quantitatem mutuam, supra quam nihil debetur in mutuo; ideoque præter illam nil aliud recipere potest mutuans à mutuuario, quod aestimetur pretio; & mutuarius non obligatur solvere usuram, quam cum illo mutuans pactavit; quia iniustum pactum, nisi ut suam redimat vexationem, id facere vult.

742. Dixi, quod pecunia, & pretio aestimatur: nam si pretio, aut pecunia non aestimatur, ut impone-re mutuuario, quod ex inde amici maneat, non damnatur: nam amicitia non est pecunia aestimabilis. Lumb. num. 1913.

Et notare oportet, quod usura aliquando est palliata, & tunc erit cum peragitur palliatione alterius contractus, ut in mohatra damnata, num. 735.

743. Non damnatur hic 1. quod sit licitum accipere pro oneribus non intrinsecis mutuo aliquid supra sortem, & pro illis per alterum contractum pacisci; & sic titulo transportationis, assecurationis, societatis, periculi perdendi capitale, difficultatis in recuperatione sortis, & alijs huiusmodi; ut pro lucro cessante, damno emergente aliquid ultra sor-

tem recipi à mutuante potest, notitiatum de eo titulo mutuuario; nam omnes hi tituli extrinsecè ad mutuum habentur; vide huius materiae casus particulares in *Curso Moral.* tom. 3. tract. 14. cap. 3. à punct. 5.

744. *Lucram cessans* intelliges, quod causà mutuandi, non potuit mutuans cum sua pecunia lucrare, dummodò ad lucrandum pecunia destinata fuerit, aliter non. *Damnum emergens* est damnum sequutum ex mutuo; ut si ruinam domus non potuisti reparare ob defectum pecuniae mutuatae; unde sequutum fuit, maiorem passam fuisse ruinam; idem dic de vinea, seu oliveto, suo tempore ob carentiam sufficientiae non elaborato. *Periculum sortis*, dicitur difficultas, & pericula recuperandi debitum; quæ quidem experientia testante, plura eveniunt, quæ sæpè superari quasi non possunt. Torrecilla, tract. 5. de iustit. consult. 1. num. 47.

745. 2. Non damnatur opinio affirmans, quod vendens ad creditum potest superare in pretio intra limites iusti, videlicet supremi, infimi, & medij, v. g. si res valet ad centum in supremo pretio, & nonaginta quinque in medio, & nonaginta in infimo; potest res vendere ad creditum, vulgò, *al fiado*, centum, quam numerata pecunia, vulgò, *à luego pagar*, solum venderet nonaginta; nam hic iusto vendit pretio.

746. 3. Non damnatur, quod absolute loquendo, possit quis in pre-

pretio supremo excedere vendendo ad creditum mercem; nam plures sunt emptores pro emendis mercibus ad creditum, quam numerata statim pecunia; sed quando augentur emptores, crescunt in pretio merces: ergò res ad creditum vendi potest ultra supremum vulgarem pretium. Hanc opinionem tenent plures Auctores, quos adducit Thom. Hurtad. de iustit. & iure, tract. de contractib. disp. 2. dif. 5. & Machado, tom. 1. tract. 4. docum. 4. num. 4. & docum. 6. num. 1. fine.

747. Et si dixeris, quod in tali venditione datur usura palliata ex eo, quod idem est palliatè dare de presenti centum, quos valet in supremo merces, pro centum & decem in annum, quæ est usura?

Respondeo, quod illi decem non dantur titulo mutui, sed quia res in ea circumstantia, quod plures sunt emptores, plus valet. Insuper, quia dato casu, quod plus reciperetur iusto pro merce, non diceretur usura, sed lucrum iniustum, vel iniusta venditio, sicut qui de presenti (utinam sic non esset, ut pluries accidit) ultra iustum pretium exigeret, & acciperet; unde iudico cum Torrecilla, tractat. 5. consult. 3. num. 37. non esse istam opinionem hic damnatam. Nullo tamen modo eam teneo, quia obnoxia iniustitiæ, & scandalo.

748. Inquires: quæ quantitas ultra sortem in mutuo exigenda erit pro titulis dampni emergentis,

lucris cessantis, periculi capitalis, difficultatis recuperationis, & c. pro quo videbis Torrecilla, tract. 5. consult. 3. à num. 24. & à numer. 53. & solum dico, quod si celebrantur tres contractus implicitè, aut explicitè, scilicet, societatis, assecurationis capitalis, & assecurationis moderati lucris (qui contractus probantur à pluribus, & praxis tenet) alius dabitur in presenti titulus, ut aliquid ultra iustum pretium, vel si in pecuniis sit, supra sortem summatur, nimirum tradere pecuniam ad lucrum, quod vulgò dicitur, *dinero à dño*, quem contractum plures, ut licitum tenent, & experientia probat, seu approbat; & sustentat Bonac. de contract. disp. 3. quæst. 3. p. 11. à num. 2. & Diana 1. part. tract. 8. ref. 30. cum Garcia, Sarmiento, Narbon, Maldero, & alijs, ita Torrecilla, num. 26. cum Lumb. & pro quantitate lucris accipiendi, iudico esse maximè attendendum ad praxim, & stylum Provinciae, aut loci; & ubi de eo, qui fuerint contractus, seu materia hoc non viget, consulendi sunt docti, prudentes, & pij.

749. Solum addo, quod opinio asserens, chirographa facile solutionis, & absque omnino prorsus periculo, aut damno, posse minoris emi numerata pecunia non damnatur hic, & plurium Auctorum maximè notæ est, Toleti, Sanchez, Sà, Diana, part. 1. tractat. 8. resolut. 49. quos vide apud citatum Curs. numer. 159. quia non constat certò, esse con-

tractum usurarium, tametsi ego nullatenus approbo.

QVADRAGESIMASECVNDA propositio.

*VSURA NON EST, DVM
ultra sortem aliquid exigitur, tan-
quam ex benevolentia, & gratitu-
dine debitum, sed solum si exiga-
tur tanquam ex iustitia debi-
tum. Damnata.*

EXPLANATIO.

740 **S**entiendum est, esse usuram exigere à mutuuario aliquid ultra sortem, etsi solum ex benevolentia, & gratitudine debitum, non ex iustitia: quia ita declarat hic Innocent.

Ratio est: nam ex quocumque titulo exigatur à mutuuario aliquid ultra sortem, manet obligatus ille, & onus ei imponitur; sed hoc est contra intrinsecam rationem mutui: ergo contra mutuum est aliquid exigere ex quocumque titulo debitum.

751 Vnde sequitur, quod mutuarius, qui ita cum mutuantem pactavit, non tenetur solvere; cum ultra sortem non debeat aliquid, & quia iniustum pactum; nam etsi contra iustitiam non sit, (quod speciem illius præferat, cum pactum interveniat) tamen gravamen imponitur, quamvis titulo fidelitatis, qui plus honoratos homines pungit, & acuit, ac titulus iustitiæ, & plura inconve-

nientia parat: ita ut in diffidationes ruat, Lumbier, num. 1915. Hozes, num. 6. 7. & 10.

Et sic debet, ut usura damnari, quod mutuans dicat serio mutuuario, tibi mutuo, ut mihi vicissim in posterum, cum opus habeam, & tibi commodum erit, re mutues, aut iusto pretio à me emas, aut meo molendino molas, aut agrum iusto pretio colas; modo tamen ad hoc non te obligem obligatione civile, sed solum gratitudinis, ita Filgueira in præfenti.

752 Dices: gratitudo post acceptum beneficium, seu convenientiam, bonum, & sanctum est: ergo pactum de hoc, bonum, & sanctum erit: quia quod ex se bonum, & sanctum est, licitum est de eo faciendo pactare?

753 Respondet Magist. Lumbier, num. 1915. quod gratitudo in sua linea expectata, & considerata, bona, & optima est; non tamen est bona vestita alia obligatione, seu contractu prohibito: nam pactum extrahit illam à linea sinceræ gratitudinis; sicut licitum, & bonum est, quod adulteri post mortem coniugis alterutrius, nubant, non tamen est bonum, quod viventibus coniugibus eorum, de hoc pactent; & plura sunt bona ut facta, non ut desiderata, v. g. bonum est, quod Deus ludam damnet, sed non videretur bonum, quod antecederet Christus sic desiderasset; unde manet, quod plura sunt bona ut facta, non ut de illis pactum fiat, ut gra-

titudo; quia sic exijt à sua linea, sic Lumbier.

754 Non damnatur hic 1. asserere, quod mutuans aliquid speret, perat, roget, impetret, accipiat à mutuuario, nullo interveniente pacto, aut obligatione posita, ex aliquo titulo, præter dictos à num. 743.

Vnde licitum mutuanti est mutare animo procurandi benevolentiam, & amicitiam mutuatrii, ut est mutare officialibus, ut isti merces emant à mutuante, absque obligatione imposita, Hozes num. 2. Torrecilla, num. 4. sed in hoc cautella, & modamine utendum est: nam si quis ea instantia, & efficacia roget, ut quasi obliget mutuatrio, ut aliquid adimpleat, seu promittat, timens ille, ne fortè alia vice ei illum non mutare, proxime accedit ad damnationem, maxime si hoc ante mutationem fiat; nam in ea exigentia, & excitatione involvitur pactum implicite usurarium; cum ea donatio, seu promissio non sit libera mutuatrio, ita Banez 2. 2. quæst. 78. artic. 1. dub. 3. Lugo de iustit. disp. 25. sect. 4. num. 30. Filgueir. ibi.

755 2. Non damnatur, quod aliquis, v. g. Ioannes det Francisco ad mutuum aliquid, v. g. centum aureos, ut statim, hoc est, de præfenti, mutuet Franciscus Ioanni quinquaginta modios tritici; quia mutuum de præfenti non est pretio æstimabile, & statim re mutuando, nihil oneris portat mutuatrius; sic plures alii Authores.

Attamen, si ponatur conditio, quod mutuatrius pro tempore futuro mutuet, est usura; quia iste obligatus manet ultra principalem sortem.

756 Inquires 1. An si mutuatrius, quin pactus aliquis præcedat, mutuanti aliquid dat ultra sortem, & iste quasi debitum accipit, licite accipiat?

Respondeo cum communi negando, nam est usura mentalis: & restituere tenetur, quando manifestetur animus mutuatrii, qui ut debitum tribuit; si usura mentalis solum fuit ex parte mutuantis, licet peccavit, dum in usura consentit, & quando eam accipit, non tenetur restituere, declarato animo liberali mutuatrii; si vero mutuans accepit à mutuatrio iudicans ex gratia dare, cum ita non esset; & illud, quod recepit mutuans, non solum bona fide accepit, sed etiam bona fide insumpsit, solum tenebitur cum id novit, restituere illud, in quo factus est ditior, & hæc communia sunt. Hozes, à num. 16.

757 Inquires 2. An si mutuatrius aliquid ultra sortem tribuit mutuanti, timens, quod si non ostenditur munere gratus, iterum cum regeat non mutuabit ei, possit mutuans, qui hoc agnovit, licite accipere?

758 Respondeo cum Hozes, num. 20. & 21. quod licet Molin. tom. 2. disp. 303. asserat, mentalem esse in isto casu usuram; contraria tamen opinio negans hic usuram, probabilis satis est; cum

cum ibi non interveniat pactus explicitus, nec implicitus: dummodò non præcedat ea instantia, & efficacia paulò ante dicta; nam si Episcopus tribuit Beneficium famulo, timens, ne illum deserat, videns suam absque fructu spem, non ideo Episcopus, aut famulus, nec uterque simoniam committit; sic nec usura est, quando absque pacto aliquid ultra sortem à mutuario mutuanti datur; & ille timor non est ab extrinseco, sed ab intrinseco, proveniens ex necessitate ipsius mutuarij, & voluntate accipiendi iterum mutuum.

Et notare debes pro his casibus, ubi solum mentalis usura intervenit, non loqui de illis damnatam propositionem, sed quando datur pactus, ut ait Hozes, num. 24.

QVADRAGESIMA TERTIA propositio.

QVID NISI NON NISI VENIALE SIT DETRAHENTIS AUTHORITY MAGNAM SIBI NOXIAM, FALSO CRIMINE ELIDERE? Damnata.

QVADRAGESIMA QUARTA propositio.

PROBABILE EST, NON PECCARE MORTALITER, QUI IMPOSIT FALSUM CRIMEN ALICUI, UT SUAM IUSTITIAM, & HONOREM DEFENDAT; ET SI HOC NON EST PROBABILE, VIX ERIT OPINIO PROBABILIS IN THEOLOGIA.

Damnata.

EXPLANATIO.

759 **N**Ota, quod mendacium ita intrinsecè malum est, ut Deus illud, nec

dicere, nec honestare, nec facere bonum posset; & cum ita essentialiter malum sit, ex genere suo solum est veniale; & ut mortale sit, debet à sua linea exire, nimirum in materia gravi iniustitiæ, Religionis, charitatis, &c. vel ut melius explicem, licet ex sua linea sit contra veracitatem, nunquam tamen dabitur, nisi circa aliquam verset materiam; quia cum mendacium sit affirmatio, vel negatio de eo, quod non est, debet dari in aliqua materia mendaciter affirmata, vel negata, ut sit mendacium; & sicut veritas est conformatio intelligentiæ cum re in aliqua materia, ut intellectui proposita; sic mendacium est deformitas cum re, ut est in intelligente, sit, vel non sit, ita in se; unde iuxta gravitatem, vel levitatem materiæ erit grave, vel leve mendacium; si in materia gravi morali tangens charitatem Dei, vel proximi, lethale erit peccatum; si in materia levi, vel quia indifferenti, vel quia leviter lædit, leve erit mendacium, leveque peccatum.

760 Ex quo infero, Authores propositionum harum, attendentes tantum ad id, quod mendacium ex se non potest non præferre, esseque contra mentem, peccatumque veniale, non attendere ad materiam, nimirum, an sit contra iustitiam, an solum contra charitatem, an contra Religionem; nam si lædit ius alterius, & graviter contra iustitiam, est grave peccatum, si contra id, quod in

in proximo debeo servare, ex amore ad ipsum, contra charitatem; si in iudicio cum iuramento nego, quod Iudici aperire teneor, vel falsum assero, contra Religionem; & hoc ultimum semper lethale peccatum, etsi mendacium esset leve.

Iudicabant ergo prædicti Authores, non lædere graviter ius alterius obliuere proximo crimen falsum ob defensionem proprii honoris, & iustitiæ, sed misere falluntur, & sic.

761 Sentendum est, esse mortale peccatum imponere falsum crimen alteri, ut nostram iustitiam defendamus; quia ita declarat in his damnationibus Innocent.

Ratio est: nam est mendacium in materia gravi, utpotè contra iustitiam proximi: ergo mortale, quia grave, & falsum crimen imponitur proximo.

762 Quo ergo motivo munda dabitur à gravi malitia, cum ita sit intrinsecè malum? Non ne ut impediatur infamatio mea? Est namque faciendum malum, ut eveniat bonum? Defendat se mediis licitis, ut iam dicam; & intelligendum est hoc, tam intra, quam extra iudicium; taliter, quod si intra iudicium, & iuramento firmatur falsum crimen, erit lethale peccatum, non solum contra iustitiam, sed etiam contra Religionem. Filgueir.

Et consequenter, aliquem se infamare falso crimine, erit grave peccatum contra propriam chari-

tatem; etsi in alios redundet infamia, contra iustitiam, & etiam contra pietatem, si consanguinei fuerint.

763 Non damnatur hic in specie, quod possit quis imponere verum crimen detrahenti graviter, ut illius authoritas minuat, & ut defendat suam iustitiam, & honorem. Unde.

Licetum est 1. Advocato, & reo opponere crimen occultum verum testi, vel accusatori ad enervandam eius accusationem, vel testimonium, ita Lessius, lib. 2. cap. 31. dub. 1. Filliuc. tract. 40. cap. 9. quæst. 1. num. 259.

Sed hoc non admitto, nisi quatuor conditionibus concurrentibus; prima, quod solum intelligatur de teste voluntario, non de illo, qui coactus per præceptum testificat de vero crimine.

764 Secunda, quod solum de illo aperiantur illa crimina, quæ ad se defendendum conducunt. Tertia, quod non detur alius modus se defendendi: Quarta, quod damnum, quod testi, vel accusatori imminet ex revelatione criminis, non sit maius, quam quod reo timetur, ita Thom. Hurtad. 2. part. resol. mor. tract. 6. cap. 8. resol. 14. num. 102. in fine; sic Filgueira, Torrecilla, & alij explicant.

765 Licetum est 2. ex probabili opinione opponere proximo illos veros defectus, qui ad recuperationem famæ, vel ad impediendum, ne eam auferat, si iam incepit, ex se conducunt, v.g. obli-

cum ibi non interveniat pactus explicitus, nec implicitus: dummodò non præcedat ea instantia, & efficacia paulò ante dicta; nam si Episcopus tribuit Beneficium famulo, timens, ne illum deserat, videns suam absque fructu spem, non ideo Episcopus, aut famulus, nec uterque simoniam committit; sic nec usura est, quando absque pacto aliquid ultra sortem à mutuario mutuanti datur; & ille timor non est ab extrinseco, sed ab intrinseco, proveniens ex necessitate ipsius mutuarij, & voluntate accipiendi iterum mutuum.

Et notare debes pro his casibus, ubi solum mentalis usura intervenit, non loqui de illis damnatam propositionem, sed quando datur pactus, ut ait Hozes, num. 24.

QVADRAGESIMA TERTIA propositio.

QVID NISI NON NISI VENIALE SIT DETRAHENTIS AUTHORITY MAGNAM SIBI NOXIAM, FALSO CRIMINE ELIDERE? Damnata.

QVADRAGESIMA QUARTA propositio.

PROBABILE EST, NON PECCARE MORTALITER, QUI IMPOSIT FALSUM CRIMEN ALICUI, UT SUAM IUSTITIAM, & HONOREM DEFENDAT; ET SI HOC NON EST PROBABILE, VIX ERIT OPINIO PROBABILIS IN THEOLOGIA? Damnata.

EXPLANATIO.

759 **N**Ota, quod mendacium ita intrinsece malum est, ut Deus illud, nec

dicere, nec honestare, nec facere bonum posset; & cum ita essentialiter malum sit, ex genere suo solum est veniale; & ut mortale sit, debet à sua linea exire, nimirum in materia gravi iniustitiæ, Religionis, charitatis, &c. vel ut melius explicem, licet ex sua linea sit contra veracitatem, nunquam tamen dabitur, nisi circa aliquam verset materiam; quia cum mendacium sit affirmatio, vel negatio de eo, quod non est, debet dari in aliqua materia mendaciter affirmata, vel negata, ut sit mendacium; & sicut veritas est conformatio intelligentiæ cum re in aliqua materia, ut intellectui proposita; sic mendacium est deformitas cum re, ut est in intelligente, sit, vel non sit, ita in se; unde iuxta gravitatem, vel levitatem materiæ erit grave, vel leve mendacium; si in materia gravi morali tangens charitatem Dei, vel proximi, lethale erit peccatum; si in materia levi, vel quia indifferenti, vel quia leviter lædit, leve erit mendacium, leveque peccatum.

760 Ex quo infero, Authores propositionum harum, attendentes tantum ad id, quod mendacium ex se non potest non præferre, esseque contra mentem, peccatumque veniale, non attendere ad materiam, nimirum, an sit contra iustitiam, an solum contra charitatem, an contra Religionem; nam si lædit ius alterius, & graviter contra iustitiam, est grave peccatum, si contra id, quod in

in proximo debeo servare, ex amore ad ipsum, contra charitatem; si in iudicio cum iuramento nego, quod Iudici aperire teneor, vel falsum assero, contra Religionem; & hoc ultimum semper lethale peccatum, etsi mendacium esset leve.

Iudicabant ergo prædicti Authores, non lædere graviter ius alterius obliuere proximo crimen falsum ob defensionem proprii honoris, & iustitiæ, sed misere falluntur, & sic.

761 Sentendum est, esse mortale peccatum imponere falsum crimen alteri, ut nostram iustitiam defendamus; quia ita declarat in his damnationibus Innocent.

Ratio est: nam est mendacium in materia gravi, utpote contra iustitiam proximi: ergo mortale, quia grave, & falsum crimen imponitur proximo.

762 Quo ergo motivo munda dabitur à gravi malitia, cum ita sit intrinsece malum? Non ne ut impediatur infamatio mea? Est namque faciendum malum, ut eveniat bonum? Defendat se mediis licitis, ut iam dicam; & intelligendum est hoc, tam intra, quam extra iudicium; taliter, quod si intra iudicium, & iuramento firmatur falsum crimen, erit lethale peccatum, non solum contra iustitiam, sed etiam contra Religionem. Filgueir.

Et consequenter, aliquem se infamare falso crimine, erit grave peccatum contra propriam chari-

tatem; etsi in alios redundet infamia, contra iustitiam, & etiam contra pietatem, si consanguinei fuerint.

763 Non damnatur hic in specie, quod possit quis imponere verum crimen detrahenti graviter, ut illius authoritas minuat, & ut defendat suam iustitiam, & honorem. Unde.

Licetum est 1. Advocato, & reo opponere crimen occultum verum testi, vel accusatori ad enervandam eius accusationem, vel testimonium, ita Lessius, lib. 2. cap. 31. dub. 1. Filliuc. tract. 40. cap. 9. quæst. 1. num. 259.

Sed hoc non admitto, nisi quatuor conditionibus concurrentibus; prima, quod solum intelligatur de teste voluntario, non de illo, qui coactus per præceptum testificat de vero crimine.

764 Secunda, quod solum de illo aperiatur illa crimina, quæ ad se defendendum conducunt. Tertia, quod non detur alius modus se defendendi: Quarta, quod damnum, quod testi, vel accusatori imminet ex revelatione criminis, non sit maius, quam quod reo timetur, ita Thom. Hurtad. 2. part. resol. mor. tract. 6. cap. 8. resol. 14. num. 102. in fine; sic Filgueira, Torrecilla, & alij explicant.

765 Licetum est 2. ex probabili opinione opponere proximo illos veros defectus, qui ad recuperationem famæ, vel ad impediendum, ne eam auferat, si iam incepit, ex se conducunt, v.g. obli-

773 Et ratio omnium est: quia simonia est, *studiosa voluntas emendi, vel vendendi pretio temporali rem spiritualem, vel spirituali annexam*; & conceptus vitiositatis in hoc est, quia est valde dissonum, & à rectitudine rationis alienum, plus, vel aequaliter, seu cum aliqua comparatione aestimare rem temporalem, ac spiritualem.

Illud pretio temporali, intelligendum est de qualibet re digna aestimatione, valore, & pretio; unde dixit Urbanus II. in cap. *Salvator*, 1. quæst. 3. *Quisquis res Ecclesiasticas, non ad quod instituta sunt, sed ad propria lucra munere linguae, vel obsequij, vel pecunie largitur, vel adipiscitur, simoniae est.*

774 Et ex hoc textu communiter Theologi docent, quod acquirere, comparare, seu efficere, aut ad efficiendum movere res spirituales per quodlibet horum munerum, est simonia; & quid per quodlibet intelligatur breviter dicam, *munus à manu*, est pecunia, & quidquid per pecuniam emitur, ut equus, vestis, &c. *munus à lingua*, sunt obsequia, patrocinium, laudationes, rogationes, insuper, & adulationes, &c. *munus ab obsequio*, est quodcumque servitium, ut ministrare, sociare, docere, instruere in obsequium Electoris, Patroni, & Collatoris Beneficii; & in hoc tertio manere se maior offert difficultas in materia Beneficiorum pro discernendo, quando dabitur simonia in obsequiis famulorum factis do-

mino suo Episcopo, aut illi ad quod pertinet elargire Beneficia. Et quod certum in hac materia est, simoniam dari, si inserviant medio pacto, ut illis Episcopus Beneficium conferat, vel intentione obligandi quasi ex iustitia, vel ob compensationem obsequiorum. Quando autem eo solo motivo, ut pateant Episcopo merita famuli, & dignitas ad Beneficium, ut gratum illum suis obsequiis habeant, ut ea cum illo liberalitate, seu benignitate se gerat conferendo illi Beneficium, non erit simonia. Hozes, num. 20. 21. & affert num. 22. verba Sanchez, tom. 1. consil. leg. 2. cap. 3. dub. 28. num. 7. ubi ait: *Licet valde scrupulosum sit, & suspitione si nonia non careat, si quis serviat Episcopo gratis, eo quod sperat ab eo Beneficium; at si non sperat, ut mercedem servitii, sed gratis, & ex benevolentia, & gratitudine, licet principaliter speret Beneficium, non est simonia.*

775 Et sic ex eodem Sanchez, tom. 1. consil. leg. 2. cap. 3. dub. 28. num. 7. & cap. 1. dub. 10. à num. 14. non est simonia dare Episcopum Beneficium intuitu consanguinitatis, nec etiam erit dare ex affectu benevolentiae; quia gratis datur in eo casu. Et ita se habet praxis DD. Episcoporum cum suis famulis. Torrec. n. 50.

51. & 52. *(? ✕ ?) § (? ✕ ?)*

§. I.

EXPLICANTVR ALIQUA,
quæ in his propositionibus non
damnantur.

776 **N**on damnatur hic, apponere in dando, vel recipiendo, vel operando, rem spiritualem, temporale motivum extrinsecum, tam operi, quam operanti, modo dicendo à num. 785.

777 Quod quidem motivum potest se habere respectu rei spiritualis: primo materialiter, seu concomitanter; ut patet in emente Calicem aureum, Aram, vel Sepulturam; & in labore extrinseco, seu annexo in operibus spiritualibus, ut canere Missam, agere iter ad prædicandum, & in pacto de prædicando talibus circumstantiis, vel se obligandi ad Quadragesimam, vel de stipendio pro occupatione Ministri in alterius commodum, quæ omnia licita sunt, ut ait Lessius, lib. 2. cap. 35. dub. 8. num. 37. & 53. Sanchez, consil. tom. 1. lib. 2. cap. 3. dub. 10. & dub. 11. num. 1.

778 Unde diversum quid est dare, & accipere per modum pretii rei spiritualis, ac per modum sustentationis, liberalitatis, gratitudinis, elemosinæ, vel per modum obligationis legalis, aut consuetudinis legitime receptæ: primo modo est simonia, non autem hoc secundo; vide Rocafull in Torrecill. num. 44. & dum dici-

mus: *Per modum obligationis legalis*, est quia in Curia Romana datur quid assignatum pro litteris collationis Beneficii, pro litteris absolutionis ab excommunicatione; & hoc accedit ad titulum sustentationis Ministri. Per consuetudinem iustificantur munera, quæ aliquibus Provinciis, aut locis solent offerri Electoribus; & quamvis de iure humano plures fuissent simoniae; per consuetudinem tamen abrogatum est. Ita Torrecill. num. 47. & 99. fine, Lumbier, num. 1933. qui exemplum adducit in eo, quod tribuitur pro chartis ad Ordines, in propina ad examines Synodales, & in eo, quod solvitur in ingressu ad Beneficia, idem Machado, tom. 1. leg. 3. part. 3. tract. 5. docum. 4. num. 9. cum Bassæo, Bonacina, & comuni.

779 Idem intelligitur in permutationibus; nam in primis licitum est permutare spirituale pro spirituali, excepto in Beneficiis Ecclesiasticis, quæ permutari non possunt, absque licentia Prælati, ad quem spectat.

Non tamen damnatur asserere, licitum esse partibus, qui permutare volunt Beneficia, inter se tractare de modo permutationis, ea conditione, quod dispenset Superior, ita Corell. num. 190. ex Lessio de iustit. leg. 2. cap. 35. dub. 15. num. 92. & Dian. part. 10. tract. 16. resol. 17.

780 Insuper est licitum permutare pro temporali quidquid, saltem iuxta opinionem probabilem,

cere illi, quod mentitur, vel quod mendaciis assuefactum esse, probare potest; dummodo, ut iam dixi, ita sit, ut ait Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 4. punct. 2. num. 17. & Corella hic, 8. impr. num. 167.

766 Non videntur hic damnari, ait Torrecilla, num. 6. & 9. sequentes opiniones: 1. aliquorum, quos citat Leand. de Murc. in disquis. tom. 1. lib. 2. disp. 4. resol. 33. num. 1. asserentium, quod licet in his casibus graviter laedatur veritas, & iustitia legalis, si in iudicio sit, non tamen commutativa; & sic non oritur obligatio restituendi. Ratio est: nam praedicti Authores agnoscunt in practica harum propositionum grave peccatum; quod negant in illis earum Authores. Sed difficile mihi videtur, quod detur grave peccatum contra veritatem, & non sit in aliqua materia gravi, etiamsi extra iudicium proferatur falsum crimen, ex alia parte videtur non obligari proferens ad restitutionem, si ita equaliter infamatur ab alio, ac ipse infamavit, ut probabilis fert sententia. Vnde vel asserendum est, peccare graviter, hac supposita opinione, ad minus contra charitatem; vel quod tales propositiones damnantur, eo quod ruinosae maxime sunt in practica; pro quo accipe sequentia.

767 2. Opinio Lugonis, tom. 2. de iustitia, disp. 40. sentientis, esse speculativè probabile prohibitum in his propositionibus; sed

quia ipsae de practica satis perniciose loquuntur, iustissime, ut ruinosae, & scandalosae pro praxi damnantur; & in illa tenendum est grave esse peccatum, quod affirmatur ab illis.

Sed licet praedictae opiniones non damnentur, eas tamen non admitto.

QVADRAGESIMA QUINTA propositio.

*DARE TEMPORALE PRO
spirituali non est simonia, quando
temporale non datur tanquam pre-
tium, sed duntaxat tanquam moti-
vum conferendi, vel efficiendi spi-
rituale, vel etiam quando tempo-
rale sit sola gratuita compensatio
pro spirituali, aut e contra.*

Damnata.

QVADRAGESIMA SEXTA propositio.

*ET ID QVOQUE LOGVM
habet, etiamsi temporale sit princi-
pale motivum dandi spirituale, imò
etiamsi sit finis ipsius rei spiritua-
lis, sic ut illud plurius aestimetur
quam res spiritualis.*

Damnata.

EXPLANATIO.

768 **A**dvertendum 1. quod in humanis operibus, duplex motivum dari potest; aliud intrinsecum, extrinsecum aliud. Motivum intrinsecum adhuc potest esse duplex, aut

aut motivum intrinsecum operis, aut motivum intrinsecum operantis, quod respectu operis saepe extrinsecum est.

Motivum autem extrinsecum dicitur illud, quod tam operi, quam operanti extrinsecum est; quia nec est de essentia operis, & in operante supponit motivum: & solum excitat, & applicat illum ad operandum; & ideo respectu alterius motivi, improprie motivum dicitur.

769 Sit exemplum in dante eleemosinam, ut Deus illi condonet peccata; & allicitur ad eam elargiendam a patientia singulari huius pauperis. In hac ergo elargitione eleemosinae, motivum intrinsecum operis est sublevare miseriam pauperis, quod est specificativum; motivum intrinsecum operantis est, quod Deus condonet operanti sua peccata. Et hic est notandum, quod motivum operantis, saepe saepius non est aliud, quam motivum ipsius operis. Motivum extrinsecum operis, & operantis est singularis patientia huius pauperis.

Advertendum 2. quod qualibet harum duarum propositionum duas continet partes; hoc supposito.

770 Sentiendum est 1. esse veram simoniam dare temporale, tanquam motivum (*intrinsecum modo dicendo, à num. 787.*) conferendi, vel efficiendi, quid spirituale; quia ita declarat hic Innocent. dum contrarium damnat. Et haec est prima pars 4. quae sit.

Sentiendum est 2. etiam esse simoniam, dare temporale pro spirituali, vel spirituale pro temporali, etsi solum fiat, ut sit gratuita compensatio unius pro altero; quia ita similiter declarat hic Innocent. damnando secundam huius propositionis partem.

771 Ratio est: Tum, quia in hoc datur quaedam aequalitas, seu aequè paratio inter temporale, & spirituale: Tum, quia est palliatio simoniae.

Sit exemplum, si Praelatus suo famulo tribuat Beneficium Ecclesiasticum in gratuitam compensationem sui famulatus, ut ab onere, & obligatione, quam in hoc habere posset, se eximat, ita Torrecilla. 1. impr. hic, num. 47.

Benè verum est, quod non damnatur sincera gratitudo, quae non sit per modum recompensationis; & quae sit in donis parvis, servata proportionem Beneficiorum, & personarum, ita Lumbier, 2. impr. num. 410.

772 Sentiendum est 3. esse simoniam dare spirituale pro temporali, & potiori ratione, si temporale sit principale motivum (*intrinsecum*) conferendi spirituale; quia ita declarat Innocent. in prima parte secundae propositionis.

Et adhuc urgentiori ratione erit simonia hoc facere, si in conferendo, vel faciendo spirituale, habeatur pro fine aliquod temporale, hoc plurius aestimando, quam spirituale; & haec est secunda huius declarationis, & propositionis 46. damnata pars.

Et

lem, temporale est; & hoc modo est pensio, quae datur secularibus nobilibus, ut Regibus, Militibus, qui armis Ecclesiam temporaliter defenderunt. Et quae reservatur in commutatione pinguioris Beneficii, vel quae datur Clerico seni ad eius sustentationem: & huiusmodi etiam sunt Capellaniae non collativae, quae inter se permutari possunt, non cum aliis collativis, aut Beneficiis Ecclesiasticis; quae omnia & alia videri possunt apud Torrecilla hic, 1. impr. à num. 61. usque ad 80.

Insuper pensio, quae reservatur in permutatione pinguioris Beneficii, quae postea redimi potest absque simoniae labe, ut ait Sanchez, tom. 2. opusc. leg. 2. cap. 3. dub. 46. Dian. 4. part. tract. 4. resol. 153.

781 Imò non damnatur opinio Valentiae, Suarez, Lelsij, Toleti, Caiet. apud Dianam, 11. part. tract. 5. resol. 5. dicentium, quod pensiones temporales possunt propria redimi autoritate; quia redimere pensionem, nihil est aliud, quam solutio anticipata fructuum, quae quotannis solvi debent; at qui fructus quotannis vendi possunt propria autoritate: ergo & redimi, sic Corell. num. 283. cum Castro Palao, 3. part. disp. 3. punct. 33. num. 10.

Non tamen redimi possunt pensiones, quae in titulo spirituali fundantur, v. g. quae datur adiutori Episcopi, aut Parocho, ita Thom. Sanchez. citat. & Corella, numer. 182.

782 Secundo, potest se habere motivum extrinsecum respectu rei spiritualis antecedenter, hoc est, excitando, alliciendo, seu applicando operantem ad dandum, recipiendum, vel efficiendum rem spiritualement pro temporali. Quod adhuc potest intelligi respectu diversorum operantium, vel primo, quando unus allicit alium, medio temporali, ad hoc, ut det, vel faciat aliquid spirituale; vel secundo, quando aliquis se ipsum excitat, seu excitatus ab alio medio aliquo temporali, dat, vel operatur aliquid spirituale.

783 Et loquendo de primo operante, hoc est, de illo, qui alium movet, medio aliquo temporali, ad aliquid spirituale; resolvitur 1. Non esse simoniacos famulos, qui inserviunt ex motivo alliciendi animos dominorum, ut illis conferant Beneficium Ecclesiasticum. Et si dominus pro dignitate, & meritis famuli, illud illi confert, obsequiis famuli concurrentibus, ut motivo alliciente, etiam ex parte domini, neuter erit simoniacus; erit tamen dominus, si conferat modo dicto, num. 771.

2. Non est simoniacus pater, vel dominus, qui offert filio, vel servo donum temporale cuiuscumque materiae sit, ut Sacramenta frequentet: quia solum est motivum excitans, & applicans.

784 3. Non est simoniacus, qui, ut redimat suam vexationem, offert aliquid temporale alteri, ut sibi conferat id, in quo, vel ad quod

quod ius habet, v. g. superiori, ut mihi tribuat Beneficium, ad quod ex maiori dignitate mea, media publica oppositione, iuxta prudentum iudicium, ius habeo; vel Parocho, ut mihi Sacramenta ministret. Ratio horum est: quia est motivum alliciens, seu dirigens, ita Machado, tom. 1. lib. 3. tract. 3. docum. 7. num. 3. Torrecill. à num. 55.

785 Sed notandum, quod ille, qui solum ius ad rem habet, ut in exemplo numer. praeced. posito, non potest hoc facere respectu illius, qui talem rem spiritualement, puta Beneficium Ecclesiasticum, confert, ut collator, elector, seu suffragium dans; nisi cum obstat, se habet infamando, vel alia suffragia recta fraudibus avertendo. Vide Sanchez, consil. tom. 1. lib. 2. cap. 3. dub. 30. num. 5. Curs. Moral. tom. 4. tractat. 19. cap. 3. punct. 1. à numer. 10.

786 4. Non est simoniacus, qui interponit suam autoritatem cum alio, ut iste tribuat alicui Beneficium Ecclesiasticum; nec etiam ipse collator conferens ita motus, simoniacus est; nisi id ex pretio fiat, vide Torrecilla hic, concl. 5. & Sanchez, in consiliis, lib. 2. cap. 3. dub. 26.

787 Ratio omnium est: quia qui alium ita movet, licet habeat pro motivo intrinseco suae motionis, & intentionis allicere voluntatem alterius, ut det, vel faciat spirituale, eo modo, quo licite facere potest; tamen hoc est quid

extrinsecum ad rem spiritualement, & ad intentionem, & operationem dantis, vel facientis illam, ut potest respectu ipsius tale motivum tantum est excitans, & applicans.

788 Loquendo de operante, sive efficiendo, sive dando rem spiritualement, dico, quod tunc erit simoniacus, quando motivum, sive operis, sive operantis, in dando, vel efficiendo rem spiritualement, fuerit aliquid temporale. Patet autem hoc in venditione, vel emptione alicuius rei spiritualis, in qua motivum intrinsecum operis est, acquirere temporale per spirituale, vel è contra. Patet etiam in eo, qui rem spiritualement, v. g. Sacramentum efficeret propter lucrum temporale, tanquam propter finem, qui in eo casu, finis operantis, seu motivum ipsius intrinsecum (licet non finis operis) est aliquid temporale, & consequenter simonia.

789 Tunc autem non erit simonia, quando motivum est quid extrinsecum operi, & operanti, se habendo respectu istius, ut applicans, alliciens, sive excitans.

De quo extrinseco motivo sunt exempla, primo ea quae à num. 783. posui, prout ad operantem, vel dantem spirituale attinent.

Nisi velis dicere, illud, non tam dici motivum, quam *conditio sine qua non*, fiet res spiritualis, ut patet: primo in exemplis positis à n. 783. & seqq.

790 2. Sacerdos, qui ex mo-

tivo stipendii allicitur ad celebrandum; vel Beneficiarius, qui propter distributiones Choro assistit.

3. Filius, qui confitetur, aut communicat, quia pater ei promittit numos.

791 4. Confessor, qui cum nullam obligationem habeat administrandam Poenitentiam, eam aliquibus personis ministrat, eo quod scit gratas fore.

5. Si Petrus dat Ioanni Ecclesiasticum Beneficium, quia id rogavit ab eo Antonius amicus Petri, aliter non daturus, non committit simoniam; quia ea intercessio motivum extrinsecum est, seu conditio sine qua non. Torrecilla, num. 176.

792 6. Nec erit simonia, si Titius dedit Patrono ad mutuum, ut illum haberet gratum, & inclinaret, ut sibi, vel filio suo Beneficium provideat. Lumbier, Torrecilla, num. 40. Corella, 7. Qui promittit Mauro ducenta scuta, si se baptizet, non est simoniacus; quia non ut pretium baptismi, sed ut conditio sine qua non, ponitur; sicut pater, qui offert filio donum aliquod, ut frequentet Sacramenta. Torrec. num. 30.

Hæc, & alia huiusmodi opera licita sunt; quia ipsa habent suum intrinsecum motivum, & est finis operis, nimirum, vel cultus Dei, vel charitas proximi, vel utrumque simul, servata proportionem, quod quidem motivum, est etiam finis operantis, vide num. 769.

793 Adverte hic, quod licet

Tridentinum iubeat, sess. 21. cap. 1. gratis omnino dare litteras dimissorias, in contrarium prævalet consuetudo; & sic nec dans, nec recipiens temporale est simoniacus; quia tantum ius humanum est.

§. II.

ALIÆ OFFERVNTVR OPINIONES non damnatæ.

794 **P**ater Torrecilla in explicatione harum duarum propositionum alias præterea affert opiniones in præsentem, quas sentit non damnatas; & placuit hic apponere.

795 1. Est Rocafull, & plures comprehendit casus, & licet iam attractos, eius verba, quæ Torrecilla adducit, licuit ponere, & sequentia sunt: in quibus, non dari simoniam affirmat, dicit ergo: *Primò, ratione consuetudinis, quando enim consuetudo recepta est, ut dato, vel accepto spiritali detur, vel accipiatur aliquid temporale, non est simonia illud dare, vel accipere; quia probabiliter censetur huiusmodi esse usum bene introductum, vide Azoriam, lib. 12. cap. 12. Secundò, in sustentatione vitæ. Tertiò, in stipendium laboris extrinseci coniunctum cum re spiritali. Quartò, tanquam gratis oblatum. Quintò, ut elemosina. Sextò, in poenam, sic imponi solet multa pecuniaria, cum quis absolvitur à censura. Septimò, tanquam id, in quo aliud permutatur, ut cum vo-*

sum;

tum, vel iuramentum pecunia redimitur. Octavò, quando pecuniam, vel paciscimur, vel largimur, non directè ad rem spirituales obtinendam, sed quasi per accidens ad removenda impedimenta, quæ per vexationem, & litem concurrere solent.

796 2. Est Sanchez, tom. 1. consil. leg. 2. cap. 3. dub. 29. num. 2. 3. & 4. sentientis, non esse simoniam, quod Episcopus tribuat Beneficium ductus ex metu amittendi vitam, honorem, aut famam, aut bona, quæ timet sibi subripienda fore, vel quod illi non daretur, quæ debita sunt; de quibus nullum extaret instrumentum; quia talis metus non habet rationem pretii, & nihil accipit, ad minus sibi non debitum. Torrec. num. 53.

797 Tertia est Ioannis Pontii apud eundem, num. 57. affirmantis, non dari simoniam, quando duo ius litigiosum ad Beneficium habent, & unus alteri aliquid dat, ut deponat litigium; dummodo non tribuat propter Beneficium, quod suum iudicat, sed ad evitandos sumptus; quia hic non datur ut valor, seu pretium Beneficii, sed ad expensas vitandas, quæ quid temporale sunt. Diana hanc adducit opinionem, 11. part. tractat. 6. resol. 7. & nec approbat, nec reprobatur: ego vero cum Torrecilla non admitto.

798 4. Est Sanchez citat. dub. 31. dicentis, licitum esse, redimere decimas ab iniusto possessore, etiam media pecunia; nam hic

non redimitur ius ad decimas; quia hoc ius semper in Ecclesia manet, sed ipsas decimas, quæ quid temporale sunt. Ex quo infert, quod iniustus possessor recipiens pecuniam erit quidem iniustus acceptor, & retentor, non tamen simoniacus. Torrecilla, numer. 60.

799 5. Opinio affirmat, non esse simoniam vendere Commendas Ordinum Militarium, aut procurare eas pecuniis obtinere, quia merè sæculares sunt; & licet dentur Ecclesiasticis, sunt tamen in præmium militiæ; unde simonia non erit tribuere Titio aliquid, ut Caio Commendam Sancti Iacobi, de Alcantara, aut Calatrava, imperet: nam qui dat, non intendit Religionem emere, sed honorem, & redditus temporales, vide Dian. 6. part. tract. 8. resol. 17. & 5. part. tract. 14. resol. 75. & 9. part. tract. 9. resol. 35. sic Torrec. num. 75. & 76.

800 6. Opinio est Vazquez, quam probabilem dicit Sanchez, tom. 1. consil. leg. 2. cap. 3. dub. 26. num. 7. quæ affirmat, posse dari aliquid, & recipi, pro mediata intercessione cum largitore Beneficii absque labe simoniæ; quia ea sententia non dicit, quod hic detur temporale pro spiritali, adhuc, ut motivum, finis, aut compensatio, quod affirmabant præsentem damnatæ propositiones. Torrec. num. 81.

801 7. Opinio est aliquorum, quos citat Sanchez, num. 1. dicentium, quod adhuc pro imme-

diata intercessione ad Beneficium cum collatore potest recipi, & dari aliquid, quin simonia interveniat: quia ea intercessio, aiunt, mere temporalis est; quia favor humanus est pretio aestimabilis; unde Episcopus gratis dat Beneficium, & illud obtinens nihil Episcopo tribuit, sed solicitatori ob sollicitationem, quæ quid est temporale; ita etiam ut probabilem iudicat Machado, tom. 1. leg. 3. part. 3. tract. 4. document. 5. numer. 5.

802 Sed hanc opinionem non admitto, quia in cap. *Present.* 1. quæst. 5. videtur contrarium decerni; etsi respondeant huic objectioni, quod pecunia ibi mentionata non fuit data intercessori, sed *uni Principum*, ait textus, id est, in electione vocem habentis. Tamen contraria opinio, tenens, quod ea intercessio non licet, communis est. Torrecilla, à num. 82. qui ait, non esse illicitum dare pecuniam alteri, ut merita representet superiori, ut pro his moveatur ad Beneficii collationem; ut tenet Machad. citat. numer. 6. & Sanchez, num. 3. cum aliis; dummodo non excedat informans, & officium sumat exortantis, & inducentis, taliter, ut plus moveat ut inducens, quam ut informans simpliciter, & sincere merita representans, sic Palao, tom. 3. tract. ultim. disp. 3. num. 5. §. 2. *Advertit Suarez*, Torrec. num. 84.

803 Octava opinio est D. Bonaventura, Adriani, Maiolo, Ara-

gon, Lessij, & aliorum affirmantium, quod pro intrinseco labore, & intinè coniuncto cum opere spirituali potest dari, & accipi aliquid absque simonia; fundantur in verbis Domini, Matth. 10. Luc. 10. *Dignus est enim operarius mercede sua*: ergo cum non sit dignus mercede pro bonis spiritualibus, erit dignus pro labore, & tempore insumpto in illis faciendis, & ministrandis.

Contraria tamen, & communior opinio est tenenda: quia omnis aestimatio temporis, & valor laboris actionis spiritualis provenit à sanctitate ipsius actionis. Unde pro labore necessario, & intinè coniuncto ad celebrandum, consecrandum Templum, ministrandum Sacramenta, prædicandum, seu in fide catechizandum nihil recipi, pactari, dari, peti sine simonia potest; & si aliquid temporale datur, & recipitur, pro stipendio ad Ministri sustentationem sumitur. Vide Dianam, 11. part. tract. 6. resol. 34. §. *Sed si quæras*.

804 Nona opinio asserit, quod est licitum pactare super omnes titulos, de quibus simonia non datur iuxta opiniones relatas, & non damnatas; ut de quantitate pecuniæ, vel alterius rei temporalis (excluso titulo gratitudinis) nam super eo, quod dignum est pretio temporali, licitum est pactare. Et damnatae propositiones non loquuntur de pacto, supposita opinione non damnata, supra quam pactum cadit, ita Rocafull, Vi-

Vidal, Gaspar Hurtado, & alii apud Dianam, 10. part. tract. 15. resol. 5. & 11. part. tract. 6. resol. 31. §. *Hic igitur*, sic Torrec. num. 111. vide eum.

Ex quo inferit num. 115. quod pro sollicitatione mediata, aut immediata pro consequendo Beneficio, aut alia re spirituali, potest pactari super pretio, vel pecunia danda, insuper & pro labore extrinseco ad rem spiritualem (pro intrinseco labore nullo modo admitto, posse aliquid accipi, etsi in rigore non sit damnatum, nisi titulo stipendii pro sustentatione Ministri detur.)

805 Decimo, non damnatur bona fides in pluribus donis visitatis. Unde liberantur à simonia obsequia, aut dona, seu esculenta aliqua, quæ confessionis filii suis Patribus Spiritualibus mittunt, & isti accipiunt; & fideles, qui elargientur eleemosinam, exigunt ab accipientibus orationes pro illis ad Deum. Sed hæc, & alia huiusmodi, quæ videbis in Lumbier, num. 1930. & 1925. & in Torrecilla, à num. 100. sunt motiva excitantia, & extrinseca, vel per modum sustentationis.

806 Et in rigore damnationis non comprehenduntur in ea visitata pacta inter Prælatos Religionum; ut si vnus cum altero pactet, ut ab ipso eligatur in Provincialem, & eligetur ab isto in Prioralem talis Conventus, supposita eorum dignitate. Et pro nunc, abstrahendo à rectitudine huius pacti, propositiones damnatae non

loquuntur de his Regularibus Prælatiis, quæ ex vna parte Beneficia Ecclesiastica rigorose non sunt, & ex alia est permutatio inter spirituale, & spirituale, non temporale pro spirituale. Torrec.

Quæ in hoc §. dixi stylo compendioso, ex Torrecilla sumpsi, qui satis fuse has explicat propositiones; & plura alia ab ipso hic tractata, antecedentibus §§. promiscue cum aliis pono.

§. III.

QVÆSTIVNCVLÆ RESOLVUNTUR.

807 **B**reviter sunt resolutæ dubitationes aliquæ à Mag. Hozes propositæ, & resolutæ circa hanc materiam.

808 Prima: Vtrum in simonia detur materia parva? Affirmat Reginaldo, leg. 23. cap. 15. numer. 116. Molin. tom. 1. tract. 2. disp. 116. apud Dian. 5. part. tract. 5. resol. 2. & colligunt ex cap. *Iudices*, 1. quæst. 1. ubi excusantur à simonia dona parva elargientes, & accipientes. Sed asserendum est, non dari parvitatem materiæ in simonia, quia si parvitas se tenet ex parte pretii, aut doni temporalis, fit gravis iniuria, & adhuc maior rei spirituali, nam parvipenditur. Si tenet se ex parte rei spiritualis, v. g. reliquia pusilla, est quid grave, illam ut quid profanum tractare, ita Sanchez, lib. 1. Decalog. cap. 4.

num. 1. & tom. 1. consil. lib. 2. cap. 3. dub. 90. num. 1. Suarez, lib. 4. de Religion. cap. num. 5. Palao, tract. 17. disp. 3. num. 7. & alii apud istos. Et licet in cap. *Iudices*, pro contraria sententia non damnantur parva dona, est, quia ex eo quod parva, non datur simonia; nam liberaliter iudicantur elargita, fatetur tamen Hozes, non esse damnatam in presenti eam opinionem; & illam practicanes non incurrere excommunicationem, ex *Extravagant. 2. de simonia*, aut Constitutione Pii V.

809 Secunda: An mutuare conferenti Beneficium ea intentione, ut eum moveat ad collationem, non posita obligatione, aut pacto, erit simonia?

Negat Suarez de Religion. lib. 4. cap. 38. num. 6. Sanchez, tom. 1. consil. lib. 2. cap. 3. dub. 28. Aragon, quaest. 100. artic. 6. conclus. 1. & probant ex eo, quod ad simoniam requiritur pecunia, vel quid pecunia aestimabile; sed sic est, quod mutuare non est pecunia aestimabile, cum idem per idem reddendum est: ergo non est simonia.

Contraria opinio est communior, asseritque in isto casu simoniam dari, quia ibi aliquid temporale fit, ut est mutuare, pro consecutione, & ea intentione consequendi spirituale: ergo simonia est. Sic Hozes, num. 37. vide eum: prima tamen opinio hic non damnatur, cum dicat, non dari in mutuo pretium temporale.

810 3. Quaestio est: An simonia interveniat, quando temporale offertur animo ficto, & absque intentione implendi promissum, animo tamen movendi collatorem, ut conferat Beneficium, aut aliud quid spirituale.

811 Supposito, dari grave perniciosum mendacium, inductionemque ad simoniam peccatum, si eo motivo fraudulenter prætenditur Beneficium, affirmat dari simoniam Navarro, & alii apud Moyam, tom. 1. disp. 4. de restit. quaest. 6. nam etsi fictum promissum, est quid temporale movens collatorem ad conferendum. Contraria tamen sententia negat dari: quia offerens temporale nullam habet intentionem formalem, aut virtutalem emendi, sed fraudulandi: ergo non est simonia; nam simonia debet esse studiosa voluntas emendi, quod absque intentione emendi non datur; etsi graviter peccet pernicioso mendacio scandalum inducens alterum ad peccatum simoniam. Caiet. in opuscul. opuscul. 9. quaest. 2. Bonacin. de simon. disp. 1. quaest. 1. num. 5. Villalob. tom. 2. tract. 37. dif. 1. num. 14. unde iste poenas non incurrit contra simoniacos. Hozes, num. 39. vide apud Authores obiectiones contra hanc opinionem.

812 Quarta quaestio: Vtrum detur simonia conferendo Beneficium titulo consanguinitatis, aut affinitatis?

Ad quod dicendum non dari, quia consanguinitas, & affinitas non

non sunt *munus à manu*, nec à *lingua*, nec ab *obsequio*, sic Suar. lib. 4. cap. 37. num. 6. Palao, tract. 14. disp. 3. punct. 3. num. 8. & communi. Contra aliquos Hozes, num. 48.

QVADRAGESIMA SEPTIMA propositio.

CVM DIXIT CONCIL. TRIDENTIN. eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesiae magis utiles ipse indicaverint, ad Ecclesias promovent, Concil. vel primo videtur per hoc digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo, vel secundo, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio quando fit concursus.

Damnata.

EXPLANATIO.

813 **D**ecretum Concilii Tridentini. de quo hac propositio invenies in sessione 24. de reformatione, cap. 1.

Sentiendum est, esse obligationem sub mortali promovendi digniores proprie sumptos ad Ecclesiasticas dignitates, & hoc, sive fiat medio concursu, sive non, quia ita declarat Innocent. iuxta determinationem Trident. sess. 24. de reformatione.

Digniores intelligendi sunt, in

quibus sua cumolata utiliora Ecclesiae sunt.

824 Tres conditiones requiruntur ex iure ad dignitatem, nimirum, probitas vitae, litterarum scientia sufficiens, prudentia in agendis; & ille, qui in his excesserit, dignior erit. Audi Thom. Hurt. tom. 2. tract. 12. cap. 1. ampliatione 2. num. 1556. sic docentem: *Verum non tam requiruntur tanta litteratura, quanta morum honestas, rerum agendarum experientia, aut eximia nobilitas, aut magnum commodum, quod Ecclesiae accrescat, si aliàs subiectum eligendum dignum sit.*

815 Quando autem excessus parvus est tam ex parte personae, etsi valde Beneficium excedat, aut si ex parte Beneficiorum, non magna sit inaequalitas, licet oppositor vnus satis alium superet, solum erit veniale, conferre digno, relicto digniore, nisi iuramentum digniorem eligendi interveniat: nam tunc mortale erit, digniorem non eligere. Villal. tom. 2. tract. 8. dif. 3. num. 6. Tapia, tom. 2. lib. 5. quaest. 5. artic. 4. num. 4. Probabile est, quod etiam si detur iuramentum, non erit ultra veniale: quia tantum defecit, qui iuravit in veritate de futuro in materia parva, Lumb. num. 1945.

816 Advertendum 1. quod dicta damnatio intelligitur solum de quibusdam dignitatibus, ut sunt Cardinalatus, Episcopatus, & Praelatus Ecclesiasticæ: quia de his loquitur Concilium.

Extendit tamen eam Lumbier, num.

num. 1. & tom. 1. consil. lib. 2. cap. 3. dub. 90. num. 1. Suarez, lib. 4. de Religion. cap. num. 5. Palao, tract. 17. disp. 3. num. 7. & alii apud istos. Et licet in cap. *Iudices*, pro contraria sententia non damnantur parva dona, est, quia ex eo quod parva, non datur simonia; nam liberaliter iudicantur elargita, fatetur tamen Hozes, non esse damnatam in presenti eam opinionem; & illam practicanes non incurrere excommunicationem, ex *Extravagant. 2. de simonia*, aut Constitutione Pii V.

809 Secunda: An mutuare conferenti Beneficium ea intentione, ut eum moveat ad collationem, non posita obligatione, aut pacto, erit simonia?

Negat Suarez de Religion. lib. 4. cap. 38. num. 6. Sanchez, tom. 1. consil. lib. 2. cap. 3. dub. 28. Aragon, quaest. 100. artic. 6. conclus. 1. & probant ex eo, quod ad simoniam requiritur pecunia, vel quid pecunia aestimabile; sed sic est, quod mutuare non est pecunia aestimabile, cum idem per idem reddendum est: ergo non est simonia.

Contraria opinio est communior, asseritque in isto casu simoniam dari, quia ibi aliquid temporale fit, ut est mutuare, pro consecutione, & ea intentione consequendi spirituale: ergo simonia est. Sic Hozes, num. 37. vide eum: prima tamen opinio hic non damnatur, cum dicat, non dari in mutuo pretium temporale.

810 3. Quaestio est: An simonia interveniat, quando temporale offertur animo ficto, & absque intentione implendi promissum, animo tamen movendi collatorem, ut conferat Beneficium, aut aliud quid spirituale.

811 Supposito, dari grave perniciosum mendacium, inductionemque ad simoniam peccatum, si eo motivo fraudulenter prae tenditur Beneficium, affirmat dari simoniam Navarro, & alii apud Moyam, tom. 1. disp. 4. de restit. quaest. 6. nam etsi fictum promissum, est quid temporale movens collatorem ad conferendum. Contraria tamen sententia negat dari: quia offerens temporale nullam habet intentionem formalem, aut virtutalem emendi, sed fraudulandi: ergo non est simonia; nam simonia debet esse studiosa voluntas emendi, quod absque intentione emendi non datur; etsi graviter peccet pernicioso mendacio scandalum inducens alterum ad peccatum simoniam. Caiet. in opuscul. opuscul. 9. quaest. 2. Bonacin. de simon. disp. 1. quaest. 1. num. 5. Villalob. tom. 2. tract. 37. dif. 1. num. 14. unde iste poenas non incurrit contra simoniacos. Hozes, num. 39. vide apud Authores obiectiones contra hanc opinionem.

812 Quarta quaestio: Vtrum detur simonia conferendo Beneficium titulo consanguinitatis, aut affinitatis?

Ad quod dicendum non dari, quia consanguinitas, & affinitas non

non sunt *munus à manu*, nec à *lingua*, nec ab obsequio, sic Suar. lib. 4. cap. 37. num. 6. Palao, tract. 14. disp. 3. punct. 3. num. 8. & communi. Contra aliquos Hozes, num. 48.

QVADRAGESIMA SEPTIMA propositio.

CVM DIXIT CONCIL. TRIDENTIN. eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesiae magis utiles ipse indicaverint, ad Ecclesias promovent, Concil. vel primo videtur per hoc digniores, non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo, vel secundo, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio quando fit concursus.

Damnata.

EXPLANATIO.

813 **D**ecretum Concilii Tridentini. de quo hac propositio invenies in sessione 24. de reformatione, cap. 1.

Sentiendum est, esse obligationem sub mortali promovendi digniores proprie sumptos ad Ecclesiasticas dignitates, & hoc, sive fiat medio concursu, sive non, quia ita declarat Innocent. iuxta determinationem Trident. sess. 24. de reformatione.

Digniores intelligendi sunt, in

quibus sua cumolata utiliora Ecclesiae sunt.

824 Tres conditiones requiruntur ex iure ad dignitatem, nimirum, probitas vitae, litterarum scientia sufficiens, prudentia in agendis; & ille, qui in his excesserit, dignior erit. Audi Thom. Hurt. tom. 2. tract. 12. cap. 1. ampliatione 2. num. 1556. sic docentem: *Verum non tam requiruntur tanta litteratura, quanta morum honestas, rerum agendarum experientia, aut eximia nobilitas, aut magnum commodum, quod Ecclesiae accrescat, si aliàs subiectum eligendum dignum sit.*

815 Quando autem excessus parvus est tam ex parte personae, etsi valde Beneficium excedat, aut si ex parte Beneficiorum, non magna sit inaequalitas, licet oppositor vnus satis alium superet, solum erit veniale, conferre digno, relicto digniore, nisi iuramentum digniorem eligendi interveniat: nam tunc mortale erit, digniorem non eligere. Villal. tom. 2. tract. 8. dif. 3. num. 6. Tapia, tom. 2. lib. 5. quaest. 5. artic. 4. num. 4. Probabile est, quod etiam si detur iuramentum, non erit ultra veniale: quia tantum defecit, qui iuravit in veritate de futuro in materia parva, Lumb. num. 1945.

816 Advertendum 1. quod dicta damnatio intelligitur solum de quibusdam dignitatibus, ut sunt Cardinalatus, Episcopatus, & Praelatus Ecclesiasticæ: quia de his loquitur Concilium.

Extendit tamen eam Lumbier, num.

queunt: ac proinde, nec proprie dispensari dicuntur.

Sentiendum est, fornicationem simplicem malam esse ex natura sua, & sic in nullo casu honestabilem: quia ita declarat hic Innocent. Et ratio est clara: nam opponitur bono prolis in procreatione, & educatione illius.

Probabile videtur, dari posse in aliquo intelligentiae debilis, invincibilem ignorantiam de malitia fornicationis. Vide Dian. 9. part. tract. 9. resol. 59. cum aliis assentientem.

824 Non damnatur hic 1. asserere, fornicationem simplicem ex se non habere Theologicam malitiam: nam damnata propositio solum asserit, nullam includere malitiam, & ideo attribuendo fornicationi Philosophicam malitiam, hoc est, contra rationem naturalem, verificatur damnatio, ita advertit Lumbier, numer. 1953. unde videtur, ait Torrecilla, num. 2. non damnari in praesenti opinionem D. Francisci Verde dicentis universaliter, quod res Theologicae malae sunt, quia prohibita; & idem sentit de fornicatione, sic q. 1. §. 2. & q. 3. §. 1.

815 Non damnatur 2. opinio Durand. in 4. distinct. 33. quaest. 2. num. 20. sentientis, quod seclusa Dei prohibitione, etsi mala sit fornicatio, non excedere culpam venialem: nam damnata nullam malitiam in illa agnoscit; & ista opinio malitiam in ea ponit. Torrecill. num. 3. & 4. sed cum illo eam non admitto.

QVADRAGESIMA NONA propositio.

MOLLITIES IVRE NATURAE prohibita non est, unde si Deus eam non interdixisset, sapere esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali. Damnata.

EXPLANATIO.

826 **D**E fide est voluntariam pollutionem, esse peccatum grave, ut constat ex Paul. 1. Corinth. 6. *Nec adulteri, nec molles Regnum Dei possidebunt;* & per mollitiei peccatum omnes pollutionem voluntariam intelligunt. Et peccatum ita perniciosum, ut asserat Toletus, lib. 5. instructiones, cap. 13. magnam damnatorum partem esse in Inferno ob pollutionis peccatum, seu illius consuetudinem.

827 Vidit Sancta Christina mirabilis in spiritu mundum hoc peccato pollutionis plenum, & obrutum; ideoque Deum toti mundo gravissimas intentare poenas; quas ut averteret, ipsa miris, & horrendis modis, & poenis se se excruciat. Ita adducit Cornelius Alapide ad illum Genes. 38. vers. 9. & 10. locum ubi refertur, Deum percussisse Onam, quia semen fundebat in terram. Et sic Deus sic percussit eos saeculo tam rudo, inculto, & proiecto, quomodo puniet in luce hac, & lege Evangelii Christianos, qui se polluant;

luunt? ita Cornelius, qui Paulo inferius pergit, dicendo: *Videat ergo, qui in hoc peccato lapsus est, ut statim ab eo per poenitentiam resurgat, ne habitum contrahat, ad quem natura per se propensissima est, quem proinde postea exuere non possit; itaque sibi nectat, & plectat funes libidinis inextricabiles, qui eam in abissum pertrahant, ignique gehennae insolubiliter adstringant.* Hucusque ille.

Sufficit ad colligendum pollutionem voluntariam intrinsecè malam esse, rubor & tristitia, quam post se reliquit, etiam in iuvenibus; & praecipue, quia Ecclesia ita sentit, & sic à nobis sentiendum est.

828 Quamvis efficacem rationem Authores non inveniant, quare aliquando non sit licita emissio voluntaria seminis, etiam ad conservationem vitae, alias peritura ab extrinseca violentia, seu intrinseca infirmitate; ita ut licet aliquando sit licitum brachium, aut pedem abscindere, non vero semen voluntarie emittere: tamen sufficiens ratio apparet bene perpensa, ex eo quod portionem illam seminis destinavit natura pro bono communi speciei, nimirum ad propagationem, & conservationem illius; at verò abscindere brachium, aut fatum inanimatum emittere per abortum, qui ut aggressor habetur (quod etiam pro exemplo in contrarium adducunt) tantum respicit commodum, seu damnum praecavere particularis individui.

829 Tum; quia delectatio nimia, quae in emissionem voluntaria seminis percipitur, homines obcaecaret, & in perditionem rationis, & sanitatis pertraheret; & persuasi, quod sanitatem foveret, repetitionem, à qua abstinere non possent, & habitum huius vehementissimae passionis irreparabilem generarent, & moralium virtutum irreptionem pararet, sicut (proh dolor!) nunc innumeros ista ignea, & fulgurata passio ad Tartarum ducit. Quae non interveniunt in abscissione brachii, aut fatus abortu, ita Dian. 9. part. tract. 9. resol. 69. Hozes, num. 10. & Filgueir. ibi.

830 Non damnatur hic opinio D. Francisci Verde in select. quaest. 4. à num. 85. asserentis, pollutionem non habere malitiam Theologicam, independentè à Divina prohibitione, modo dicto de fornicatione in propositione antecedenti: quia tribuit illi malitiam Moralem Philosophicam independentè à lege Divina. Torrecill. num. 4.

Non autem est damnatum, quod pollutio involuntaria, qualis in somno evenit, possit inefficaciter, hoc est, nullo apponendo medio, appeti. Et quod de praeterita sit licitum, gaudere non in se, sed in suis bonis effectibus; sic Torrecill. hic, n. 9. & alii plures.

(?*) § (?*)

num. 458. secundæ impres. primo ad Beneficia curata, quæ medio concursu conferuntur, ut implicite comprehensa ex alio textu Concilii, sess. 4. cap. 18. de his loquente, ubi præcepit Episcopis, ut digniores ad Beneficia curata eligant, & eadem ratione fundatur hic Concilium; videbis Lumbierum, num. 1924. & Hozes, num. 19. 20. & 21. Et licet non comprehendantur, mortale iudico cum Torrec. num. 11. digniorem non eligere.

817 Extendit secundo ad electiones, quas Reges faciunt ad Episcopatus, & alias Prælacias, & sic digniores eligere debent: nam de eligentibus autoritate Apostolica, quomodo Reges eligunt, loquitur Concilium; licet alii non assentiant, ut Torrecilla, num. 3. vnde.

Extendendum est 2. ad quoscunque autoritate, vel privilegio Apostolico eligentes; non ad eos, qui purè laicè eligunt.

818 Non damnatur hic opinio asserens, Beneficia curata, quæ medio concursu non conferuntur, posse minus digno dari. Et idem dicendum de Canonicatibus, & aliis simplicibus Beneficiis, ita communiter. Et non opponitur hoc dictis numer. præcedenti fine: quia damnata propositio non intelligitur in aliquo sensu de Beneficiis curatis absque concursu; vnde, quamvis dentur autoritate Apostolica, non est materia propositionis damnatæ: nam etiam, quæ media oppositione conse-

runtur, non est omnino certum, esse materiam damnatam in hac propositione; cum hoc sit extensio vnius, alteriusvè particularis Authoris, ut dixi num. 816. & quia damnatio est quid odiosum, non est extendenda.

819 Sed non quia in Beneficiis simplicibus non est obligatio ad digniorem eligendum nimia utantur Electores licentia, ut nec dignos eligant; pro quorum directione placuit verba Lumbieri apponere, num. 1946. ubi ait: *Ni por lo dicho deben tomarse licencia los Patronos, o Electores para dar el Beneficio simple a ojos cerrados a qualquiera, o por titulo de parentesco, aunque nunca llame pariente, o por instancias molestas de algunos intercessores, o por otro titulo de respeto purè humano, sin reparar muchas veces en que dan a la Iglesia Ministros indignos, por sus particulares empeños; y tal vez ponen en la Iglesia al que con semejantes condiciones buirían mucho de hacerlo criado de su casa, aun en ministerios inferiores, aunque para esto tuviese igual habilidad. Mucho deben temer los que así menoscapan la Iglesia de Dios; pues la tratan, como no se atreverían a tratar su casa, ni la de un amigo, que le huviese dado orden para que le buscasse un criado.*

An autem, qui precibus, vel suasionem, absque vi, & fraude, adducit collatorem iam determinatum ad conferendum digniori Beneficium, ut alteri digno conferat, teneatur restituere digniori, aut

aut Ecclesiæ? (& loquor de casu propositionis.)

820 Suppono mortaliter peccare, sicut ipse collator, ut cum communi asserit Sanchez, lib. 2. concil. cap. 2. dub. 2. num. 23. & dub. 48. num. 4. Respondeo igitur, dari in hoc duplicem probabilem opinionem, vnam affirmativam, negativam alteram, ut videri est in Diana, 3. part. tract. 5. resolut. 53. & in Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 4. à num. 106.

QVADRAGESIMA OCTAVA propositio.

TAM CLARVM VIDETVR, fornicationem secundum se, nullam involuere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

Damnata.

EXPLANATIO.

821 **C**ertum de fide est, fornicationem simplicem, quæ est, *Concubitus soluti cum soluta*, esse grave peccatum, ut constat ex illo Pauli 2. Corinth. 6. *Nolite errare, nec fornicarii Regnum Dei possidebunt.* Et ad Galat. 5. *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, &c. Quoniam, qui talia agunt, Regnum Dei non possidebunt.* Sed privatio Regni Dei solum est propter peccatum mortale; ergo ex fide est, quod

est peccatum mortale. Hozes, numer. 2.

822 Sed non solum est peccatum, quia prohibita, sed ex natura sua: nam quod est malum, quia prohibitum, ex natura sua esset indifferens, quod absurdum de fornicatione est affirmare, ut ait Lumbier, num. 1951. nam est peccatum, ait D. Thom. 2. 2. quest. 154. artic. 2. *In quantum est contra rectam rationem.* Cum sit contra educationem, & procreationem prolis concubitus vagus. Et licet in aliquo singulari casu promissum sit à fornicario, etiam ante fornicationem de his bonis pro prole, si forte detur, non respicit ius naturale singulares casus, sed quod ex se periculo damni expositum est; & sic semper, & in quolibet casu, peccatum est ex natura sua, vide Lumbier, numer. 1953.

823 Et notare debes, quod fornicatio, furtum, & homicidium, non ita sunt actiones intrinsecè malæ, ut aliquo modo dispensationem à Deo accipere non possint, id est, possunt à malitia nudari: quod in aliis, ut in odio Dei, idolatria, & mendacio, non accidit. Vnde fornicatio fait à Deo dispensata cum Ossea, ait D. Thom. citat. Alii tamen aiunt, Deum illi præcepisse ut in uxorem acciperet eam, sic Trullenc in Decalog. lib. 6. cap. 1. dub. 2. homicidium in defensionem, & furtum in extrema necessitate. In his tamen casibus, furtum, fornicatio, & homicidium propriè nominari nequeunt:

QUINQUAGESIMA propositio.

*COPULA CVM CONIUGATA,
consentiente marito, non est adul-
terium; atque adeo sufficit in con-
fessione dicere, se fornicatum
esse. Damnata.*

EXPLANATIO.

831 **A**cademia Lovaniensis ad instantiam Archiepiscopi Lovaniensis hanc damnavit propositionem anno 1653, sic Gonet in dissert. Theolog. de opin. probabili, artic. 3. §. 3. num. 4. contra modernos quosdam casuistas.

Supponendum, quod adulterium addit ad substantiam fornicationis, circumstantiam fractae fidei, seu iniustitiae, cum qua violatur ius matrimonii. Itaque in adulterio dantur duae rationes malitiae: prima est, habere copulam cum non sua, & haec est fornicatio: secunda est, habere cum aliena, vel violare ius proprii matrimonii, vel duplicis simul, si uterque sit coniugatus, quae omnia, si dentur, explicanda sunt in confessione.

832 Sentiendum est, quod copula cum coniugata, consentiente marito, est adulterium; quia ita declarat Innocent.

Ratio est: tum, nam est expressum ex D. Paul. ad Rom. 7. docente de uxore: *Vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro*; ergo cum suis non pos-

sit facere, quod alter vir suae uxoris sit vir, erit adultera quodcumque fuerit cum alio, qui non sit suus vir.

833 Tum, quia matrimonium institutum est ab Authore naturae ad usum copulae licitum, & hoc propter bonum speciei, & Sacramenti: ergo nec vir potest cedere his bonis Sacramenti, cum non habeat dominium in corpus uxoris, nisi ad usum licitum sicut Clericus non potest cedere privilegio immunitatis; nec vxor tradere se alteri, quin ipsa, & ille, cui traditur, peccent contra bona matrimonii.

Tum, & a priori, quia licet maritus sit dominus usus corporis uxoris, solum est dominus sibi, non ut aliis det; sicut Parochus, qui per oppositionem Beneficium curatum obtinuit, & scriba, qui a Rege officium scribae emit, possunt quidem suis uti officiis, non vero alteri dare, Lumbier, Torrec.

834 Non damnatur hic ratio opinio Fratris Ludovici à Sancto Raimundo de Poenitent. tom. 1. resol. 22. sentientis cum aliis pluribus (ex suppositione opinionis affirmantis, quod sponsi committunt iniustitiam, si cum altero se commiscerent non facere iniustitiam, si cedunt iuri suo. Ratio quod non sit damnata est: quia propositio loquitur de coniugatis (etiam in matrimonio rato non consummato, ut supponitur, nam verum est matrimonium) & ista opinio loquitur de sponsis, Torrec. num. 5. Hozes, num. 13.

Non

835 Non damnatur 2. opinio Caramuelis dicentis, adulterium confessioni satisfacere, si dicat: *Commisi fornicationem*. Et postea aliquibus interpositis addat: *Graviter iniuriaui proximo, ipso consentiente*; nam haec affirmat circumstantiam iniustitiae confiteri debere, quod negabat damnata, sic Hozes, num. 15. & Torrecill. num. 7. Sed nullo modo cum his Authoribus hanc teneo opinionem, sed improbabilem iudico, & simul confiteri debere adulterium; nam alias non diceret peccatum commissum, & Confessori in modo fatendi duo insinuat peccata.

Addit tamen Torrecilla, num. 10. quod si oblitus, aut inadvertens confitetur poenitens solum fornicationem; cum advertat, satisfaciens confessioni, si dicat: *Graviter iniuriaui proximo, ipso consentiente*, & ita Dian. 1. part. tractat. 7. resol. 45. cum Suarez, Filino, & Coninch.

836 In fine notandum cum Hozes, num. 5. quod si adulterium est inter duos coniugatos, debet explicari matrimonium poenitentis, & consortis adulterii; quia sunt duo numero peccata, ita Thom. Sanchez, lib. 9. de matrim. cap. 15. num. 6. his verbis: *Coniugato peccante cum coniugata idem dicendum, quod de illo, qui duos uno ictu percussit, quorum numerum explendum in confessione, constat ex dictis*.

837 Et quamvis opinionem contrariam iudicem non damna-

tam, non tamen admitto eam; & licet illam admittam in ea parte, qua sentit, non dari in vno individuo duo accidentia numero tantum distincta, non concedo; quia individuatio in moralibus, non tam a subiecto, quam ab obiectis in numero distinctis sumitur: tamen semper ea circumstantia duplicis adulterii fateri debet; quia hoc, sicut in exemplo à Sanchez posito, pertinet ad individuationem huius numero peccati.

QUINQUAGESIMA PRIMA propositio.

*FAMVLVS, QVI SVBMISSIO
bumeris scienter adiuvat herum
suum ascendere per fenestras ad
stuprandam virginem, & multoties
eidem subservit, deferendo scalam,
aperiendo ianuam, aut quid simile
cooperando, non peccat mortaliter, si
id faciat metu notabilis detrimenti,
puta, ne à domino malè tractetur,
ne torvis oculis aspiciatur,
ne domo expellatur.*
Damnata.

EXPLANATIO.

838 Sentiendum est, quod actiones in hac propositione relatas, & alias similes, non potest famulus exercere, etiam ex metu gravis detrimenti, puta, ne à domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur; quia ita declarat Innocent. nam tales actiones, cooperationes proximè sunt ad peccatum.

Et

Et licet secundum se, & in abstractu consideratae indifferentes sint, tamen in his circumstantiis determinatae sunt ad malum.

Et notat Hozes, num. 10. quod non solum de famulis, sed etiam de mancipiis intelligenda est damnatio: nam etsi in illis minor videretur culpa talis cooperatio, nemini tamen licet peccato cooperari; regulandum vero est hoc per sequentia.

839 Non damnatur hic 1. quod si tales actiones faciat famulus coactus metu mali gravissimi, ut est mors, absque animo cooperandi, peccatum non erunt; quia causa gravissima illas exercendi, aufert ab eis malitiam in his circumstantiis, ut patet à simili in Christianis contra nos Maurorum navem ducentibus; & in petente usurarius, & iuramentum à Gentili, quem scio, per Deos falsos iuraturum, quando ex gravissima causa hæc fiunt, ita Dicastill. tract. 2. de iustit. disp. 4. n. 122. & 397. & Curs. Moral. tom. 3. tract. 13. cap. 1. punct. 5. num. 129. quidquid in contrarium asserat Doct. Hebas.

840 2. Non damnatur asserere, esse licitas alias actiones famuli remotè in peccatum influentes, ut patere cibos concubinae, lectum sternere, in quo adulterium commissuram novit, ducere eam in curru ad domum amantii, si fiant ex metu gravis detrimenti in damnata propositione relati, & sine animo cooperandi (absque gravi causa peccata lethalia erunt)

nam predictae actiones non respiciunt ad hic, & nunc executionis, sicut respiciunt illae, quas affert propositio, ut ait Torrecill. 1. impress. à num. 31. scio in contrarium esse Corella, 8. impressio. à numero. 200.

841 3. Non damnatur conducere domum meretrici, quam scio in ea abusuram inhonestè suo corpore cum amantibus: nam ut ait Bonacin. tom. 1. quæst. 4. punct. 14. num. 4. Non censentur cooperari peccato illarum, nam locus se habet extrinsecè, & remotè ad peccandum, cum ex loco non soleat assumi occasio ad peccandum. Intelligitur hoc dummodò alii non occurrant, vel inveniantur locatores pro conductione domus; præcipue, si ob situationem sit occasio nata huic inhonesto tractui, ita Torrecilla, num. 32. & 33. Hozes, numer. 12. Corella, numer. 204.

842 Attamen deferre famulum litteras ad turpia, ipso sciente, excitantes, vel in quibus designatur hora ad peccatum perpetrandum, iudico hic, ut mortale damnatum, etiam si ex metu in propositione appposito fiat: quia est, ex similibus actionibus, proximè ad peccatum cooperantibus.

843 Accipe regulam pro dignoscendo, quando actio reputanda est illicita, & fugienda, ut proximè peccato cooperatrix. Nimirum, quod illa actio, seu actiones, sine quibus non posset peccatum executioni mandari, non sunt

sunt in hac circumstantia indifferentes, sed malae iudicandae sunt. Non tamen ita intrinsecè malae, ut aliqua gravissima causa non excuset eas, factas absque intentione influendi in peccatum, iuxta dicta. Si vero in se inhonestae sint, nulla causa eas excusat. Quando autem peccatum committendum est, etiam si actiones non ponantur, vel commodè absque illis fieri potest, non sunt censurandae ita illicitae, ut aliqua moderata causa non permittat eas, ut relatae numer. 840.

QUINQUAGESIMASECVNDA propositio.

*PRÆCEPTUM SERVANDI
festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.
Damnata.*

EXPLANATIO.

844 **S**entiendum est, esse peccatum mortale non observare festa, audiendo Sacrum, & se à servili labore abstinendo: quia ita declarat Innocent. contrarium damnando.

Refert Gonet in dissert. Theolog. de opinion. probab. art. 3. §. 2. hanc propositionem, ut iacet, reprobasse Academiam Lovaniensem ad Archiepiscopi Mechliniensis instantiam.

845 Et ut ait Bellarminus, lib. 3. de Cult. Sanctorum, cap. 20. *Iure Divino præcipitur, ut aliqui*

dies festi observentur; & tamen nulli sunt certi dies à ture Divino determinati: ergò debuit esse in Ecclesia potestas determinandi certos dies, & obligandi ad eorum observationem, quia alioquin non servaretur ius Divinum.

Et Ecclesia habent potestatem, sicut & quilibet legitimus superior obligandi in conscientia, ut ait Div. Thom. 1. 2. quæst. 96. art. 4. & Proverb. 8. dicitur, de Divina Sapient. *Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt:* ergò Ecclesia potuit obligare in conscientia plus, minusve secundum materiae gravitatem.

Dices: quod culpa gravis solum invenitur, quando est contra charitatem Dei, aut proximi, & fractio diei festi tantum est contra Religionem.

846 Respondeo ex Lumb. num. 1963. non requiri, ut peccatum sit grave, quod obiectivè sit contra charitatem, id est, quod obiectivè charitati opponatur; cum pollutio voluntaria sit peccatum grave, & charitati non opponitur (nisi dicas opponi iustitiae speciei) sed sufficit, quod subiectivè sit incomponibile cum charitate; quia fractio legis gravis non componitur cum charitate.

847 Et ego addo, quod in præceptis legis naturae est optima regula illa, ex genere suo mortalia esse, quae ex genere pugnant cum charitate Dei, aut proximis; at vero in materia præceptorum humanorum, quae ex genere, aut specie mala non est, sed quia prohi-

hibita; regula, ut eius praecepta graviter obligent, est, quod finem gravem respiciant, ut cultus Dei, recta populi gubernatio, &c. & huiusmodi est praeceptum de festis observandis, nimirum, cultus Dei. Nisi velis dicere, quod in substantia aliquid divinum est, videlicet, festa sanctificare, & quod Ecclesia designat tempus, ut ex Bellarmin. dixi.

848 Ratio ergo damnationis est: tum, quia est praeceptum in materia gravi, & ex motivo valde gravi, utpote Divini cultus: tum, quia Populus Christianus ita receptum habet. Vide Tapiam, lib. 4. quaest. 9. art. 4. à num. 1.

849 Ex quo damnata manet opinio Angeli, v. *Feria*, num. 42. asserentis non esse lethale relinquere Sacrum in die festo, secluso contemptu; vide proposit. 36. ab Alexand. VII. damnatam.

850 Non damnatur hic 1. opinio Tamburini, lib. 1. Decalog. cap. 3. §. 8. num. 12. dicentis: Non esse frequentissimum, obligare ad mortale leges Ecclesiasticas: nam haec sententia videtur sentire, quod plures obligant sub mortali, Torrec. num. 4.

851 Non damnatur 2. sententia Angeli, v. *Feria*, num. 45. & aliorum, quos refert Machad. tract. 2. docum. 3. num. 4. asserentium, quod auditio sermonis, id est, Verbi Dei anteponi debet Missae assistentiae: Vnde, qui nequit in die festo audire Missam, & verbum Dei, Missam relinquat, ut sermoni assistat. Fundantur in

aliquibus textibus iuris, ut cap. *Omnes fideles, de consecrat.* distinct. 1. & cap. *Interrogo*, 1. quaest. 1. Improbabilis tamen reputanda est haec opinio; cum de Missa sit praeceptum, non de sermone audiendo, ait Hozes, num. 16.

Vide supra doctrinam Caietani ad proposit. 30. damnatam per Alexand. VII. num. 301. valde utilem.

QUINQUAGESIMA TERTIA propositio.

*SATISFACIT PRAECEPTO
Ecclesiae de audiendo Sacro, qui
duas eius partes, imò quatuor simul
à diversis celebrantibus audit.*
Damnata.

EXPLANATIO.

852 **S**entiendum est, non adimpleri praeceptum de Missa audienda per assistentiam ad duas, vel quatuor eius partes, simul celebratas à diversis Sacerdotibus; quia ita declarat Innocent.

853 Ratio est: nam licet ex diversis illis partibus una Missa coalescat, ut si in eodem tempore unus Sacerdos celebret à principio usque ad offertorium, alius ab offertorio usque ad consecrationem inclusive, alius à consecratione usque ad communionem, alius ab hac usque ad ultimum; vel si unus celebret à principio usque ad consecrationem inclusive, aliter eodem tempore à consecra-

tio-

tione usque ad finem: tamen Ecclesiae mens intellecta fuit, quod successive vult ut audiat. Et ut ait Lumbier intendit, quod fidelis infumat in Divino cultu tempus, quod una Missa perdurat.

854 Hanc opinionem damnavit Universitas Lovanienfis, ut falsam, & praeceptorum Ecclesiae illusivam: nec enim maiorem habet apparentiam de quatuor Sacri partibus, quam de viginti. Et quod haec fuerit mens Ecclesiae, declarat Innocent. in praesenti.

Et si dixeris, quod Divinum Officium dici potest simul cum auditione Missae per obligatum ad utrumque: ergo & adimplere praeceptum Missae, audiendo duas eius partes eodem tempore.

855 Respondetur, quod praeceptum, cuius partes diversis temporibus, seu successive obligant adimpleri, non potest eodem tempore illi satisfieri; sed adimplerio Officii Divini, & auditionis Missae non exigunt diversa tempora, bene vero partes Missae, quae successive audienda est, ut declarat hic Innocent. ergo illa duo praecepta eodem tempore impleri valent, non vero istud, simul eius partes audiendo.

Non damnatur hic 1. quod duae Missae partes audiri possent celebratae à duobus Sacerdotibus, non eodem tempore, sed successive, hoc est, quod ab uno una celebrata pars, v. g. à principio usque ad medium, & ab alio à medio usque ad finem, sive ante, sive post, alia pars audiat.

856 Dices: qui à duobus Sacerdotibus audit Missam, non audit unam, nec duas Missas. Non audit duas, ut suppono; non audit unam, quia sunt duae medietates de duabus distinctis sacrificiis, pertinens quaelibet pars ad distinctam Missam.

857 Respondeo ex Hozes, num. 8. quod licet in rigore physico sint duae medietates à diversis auditae Sacrificiis: moraliter tamen una reputatur, cum sit de eadem victima, & eadem forma, & modo, actionibus, & orationibus oblata; & licet non sufficiant pro uno numero Sacrificio, sufficiunt tamen pro uno numero obsequio, ut ait Hozes, à fidelibus petito. Sed adverte, quod absque illa causa id facere, erit peccatum veniale.

858 2. Non damnatur, quod probabiliter sit licitum adimplere obligationes audiendi Sacrum, ex voto, & praecepto, & ex iniuncta poenitentia, per tres Missas eodem tempore auditas; & est opinio Leand. de praecept. Decalog. tom. 3. tract. 2. disp. 1. quaest. 59. cum aliis. Ego vero hoc non admitto: nam ex mente obligantis communiter praesumitur, contrarium velle, ita sentit Aegidius Conink, quaest. 8. art. 6. num. 288. & alii apud Dicastill. quos tacitis nominibus refert, tract. 5. de Sacram. disp. 5. num. 40.

(? ✕ ?) 9 (? ✕ ?)

N

QVIN-

QVINQVAGESIMAQUARTA
propositio.

QVI NON POTES RECITA-
re Matutinum, & Laudes, potest
autem reliquas horas, ad nihil te-
netur, quia maior pars tra-
hit ad se minorem.

Damnata.

EXPLANATIO.

859 **P**ater Filgueir. notat
hic significationem
septem horarum, &
ait: Significare tria, nempe &
creationem mundi septem diebus
factam; & ut in memoriam revo-
cemus exemplum Prophetæ sep-
ties in die laudem Deo dicentis, &
septem passionis Christi Domini
præcipua mysteria, contenta in
sequentibus versibus, adductis à
Glossa, cap. 1. de celebrat. Missar.
& ab ipso, nempe:
Hæc sunt septenis propter quæ psal-
limus horis:

Matutina ligat Christum, qui cri-
mina purgat:

Prima replet sputis, causam dat
Tertia mortis:

Sexta Cruci nectit: latus eius Nona
bipertit:

Vespera deponit: tumulto Completa
reponit.

860 Sentiendum est, quod
qui non potest recitare Maturi-
num, & Laudes, & potest alias
horas, tenetur recitare, quas po-
test: quia ita declarat Innoc.

Ratio est: quia quando mate-

ria præcepti est divisibilis, qui non
potest ad totam, bene tamen ad
partem, ad hanc tenetur. Ut qui
non potest totam ieiunare Qua-
dragesimam, & potest aliquos
dies, hos ieiunare debet, si non
detur nova causa excusans: ergo
cum materia præcepti de recitan-
do sit divisiva, qui duas minores
horas potest, tenetur illas recitare.
Et hoc, etiam in opinione hic non
damnata, nimirum, quod respec-
tu totius officii vnicum tantum
datur præceptum, & vnicum pec-
catum in totum illud omittente.
Vide Trullenc. lib. 1. Decalog.
cap. 7. dub. 23. num. 2. Sanch.
Concil. tom. 8. lib. 2. cap. 2. dub.
11. num. 2. Curs. Moral. tom. 4.
tract. 16. cap. 3. punct. 4. nu-
mer. 32.

861 Illud principium, quod
propositio assert, quod maior pars
trahit ad se minorem, intelligitur
de rebus miscibilibus, ut si duæ
metretæ bini iniiciantur in vigin-
ti, aut tres modii tritici in triginta;
& hic verificatur, quod minor pars
sequitur iura maioris, vel intelli-
gitur, quando vnum est accesso-
rium alterius; & nec vnum, nec
alterum est ad rem, ut patet.

Ex qua damnatione sequitur,
quod qui potest ad vnam tantum
minorem horam, ad eam tenetur;
& qui scit memoriter psalmos il-
lius, nescit vero capitulum, versi-
culos, & orationem, obligatur ad
illos, quia maior pars est.

862 Et Beneficiatus, qui ex
iustitia tenetur; si vnde restituat
postea non habebit, obligatur par-
tem

tem minoris horæ recitare, Lum-
bier, num. 1967. tamen si ma-
teria est parva, non obligatur re-
stituere, nec graviter peccavit. Et
si ex qualibet hora materiam par-
vam reliquerit, quamvis respectu
totius officii sit gravis, & pecca-
tum grave eas parvitates omitte-
re: non verò ad restitutionem te-
netur, quia non vniuntur morali-
ter in ordine ad hoc; & diversa
sunt præcepta recitandi, & resti-
tuendi; & præceptum restituendi
solum, quod restituat, qui horas
non recitat, dicit, & qui ex qua-
libet parvam omittit partem, non
omittit horas, Suarez de Religion.
tom. 2. lib. 4. cap. 30. Bonacin.
disp. 1. quest. 5. punct. 1. & 2.
Curs. Moral. tom. 4. tract. 16. cap.
2. punct. 4. forus conscient. tract. 2.
num. 228.

863 Item, qui quadrante ho-
ræ ante dimidiam noctem recor-
datur se non recitasse, tenetur
dicere officium, quod eo quadran-
te, aut dimidio attingerit, & si
vnam parvam horam, aut maio-
rem illius partem. Et licet non de-
ficiat affirmans, quod semel incep-
ta horarum recitatione, obligatur
continuare officium; cum aliqui
asserant adimplere eo modo, quia
tempore apto capit illud: & con-
sequenter non tenebitur, si Bene-
ficiatus sit, restituere: ego ad hoc
non obligo, cum solum probabili-
ter assentiatur.

864 Sed ut scrupulosi scrupu-
lis non agitentur, advertere de-
bent, quod qualibet impotentia
moralis ad recitandum deobligat,

vel excusat; & hæc pensanda est
secundum prudentis iudicium.
Vnde quodlibet notabile dam-
num in salute, vel singularis defa-
tigatio, quæ prudenter timetur in
recitatione, inspecta subiecti de-
bilitate, excusabit à recitatione;
quia Mater Ecclesia suavissima in
suis Præceptis præsumitur; & insu-
per, quod valetudinariis aliquam
quietem concedit. Ad quod vide
citatum Curs. punct. 6. §. 1. à nu-
mer. 34.

865 Non damnatur hic 1. as-
serere, quod qui non potest Ma-
tutinum, & Laudes, & de possi-
bilitate ad reliquum officii pen-
sum dubitat, non tenetur ad ali-
quid; quia de obligatione dubitat,
& propositio possibilitatem sup-
ponebat, ita Lumb. & alii.

2. Non damnantur opiniones
versantes circa designationem par-
vatis materiæ in Officio Divi-
no. Vnde non iudico, damnatam
esse opinionem affirmantem, vnam
minorem horam esse parvam ma-
teriam: nam in sententia vnicum
pro toto officio ponente præcep-
tum, modica pars respectu totius
censetur; ut tenet N. Anton. à
Spir. Sanct. tract. 3. cap. 6. nu-
mer. 1645. Sotus de iustit. lib. 10.
quest. 5. artic. 5. vers. *Subtextitur*:
ego tamen hoc non admitto. Vide
Curs. punct. 5. num. 23.

866 3. Non damnatur opi-
nio Sanchez in Summ. lib. 1. cap.
19. num. 7. dicentis, quod non
est obligatus ad Psalmos Matutini,
etsi eos memoriter sciat, ille, qui
non habet Breviarium, in quo le-

QVINQVAGESIMAQVARTA
propositio.

QVI NON POTES RECITA-
re Matutinum, & Laudes, potest
autem reliquas horas, ad nihil te-
netur, quia maior pars tra-
hit ad se minorem.

Damnata.

EXPLANATIO.

859 **P**ater Filgueir. notat
hic significationem
septem horarum, &
ait: Significare tria, nempe &
creationem mundi septem diebus
factam; & ut in memoriam revo-
cemus exemplum Prophetæ sep-
ties in die laudem Deo dicentis, &
septem passionis Christi Domini
præcipua mysteria, contenta in
sequentibus versibus, adductis à
Glossa, cap. 1. de celebrat. Missar.
& ab ipso, nempe:
Hæc sunt septenis propter quæ psal-
limus horis:

Matutina ligat Christum, qui cri-
mina purgat:

Prima replet sputis, causam dat
Tertia mortis:

Sexta Cruci nectit: latus eius Nona
bipertit:

Vespera deponit: tumulto Completa
reponit.

860 Sentiendum est, quod
qui non potest recitare Maturi-
num, & Laudes, & potest alias
horas, tenetur recitare, quas po-
test: quia ita declarat Innoc.

Ratio est: quia quando mate-

ria præcepti est divisibilis, qui non
potest ad totam, bene tamen ad
partem, ad hanc tenetur. Ut qui
non potest totam ieiunare Qua-
dragesimam, & potest aliquos
dies, hos ieiunare debet, si non
detur nova causa excusans: ergo
cum materia præcepti de recitan-
do sit divisiva, qui duas minores
horas potest, tenetur illas recitare.
Et hoc, etiam in opinione hic non
damnata, nimirum, quod respec-
tu totius officii vnicum tantum
datur præceptum, & vnicum pec-
catum in totum illud omittente.
Vide Trullenc. lib. 1. Decalog.
cap. 7. dub. 23. num. 2. Sanch.
Concil. tom. 8. lib. 2. cap. 2. dub.
11. num. 2. Curs. Moral. tom. 4.
tract. 16. cap. 3. punct. 4. nu-
mer. 32.

861 Illud principium, quod
propositio assert, quod maior pars
trahit ad se minorem, intelligitur
de rebus miscibilibus, ut si duæ
metretæ bini iniiciantur in vigin-
ti, aut tres modii tritici in triginta;
& hic verificatur, quod minor pars
sequitur iura maioris, vel intelli-
gitur, quando vnum est accesso-
rium alterius; & nec vnum, nec
alterum est ad rem, ut patet.

Ex qua damnatione sequitur,
quod qui potest ad vnam tantum
minorem horam, ad eam tenetur;
& qui scit memoriter psalmos il-
lius, nescit vero capitulum, versi-
culos, & orationem, obligatur ad
illos, quia maior pars est.

862 Et Beneficiatus, qui ex
iustitia tenetur; si vnde restituat
postea non habebit, obligatur par-
tem

tem minoris horæ recitare, Lum-
bier, num. 1967. tamen si ma-
teria est parva, non obligatur re-
stituere, nec graviter peccavit. Et
si ex qualibet hora materiam par-
vam reliquerit, quamvis respectu
totius officii sit gravis, & pecca-
tum grave eas parvitates omitte-
re: non verò ad restitutionem te-
netur, quia non vniuntur morali-
ter in ordine ad hoc; & diversa
sunt præcepta recitandi, & resti-
tuendi; & præceptum restituendi
solum, quod restituat, qui horas
non recitat, dicit, & qui ex qua-
libet parvam omittit partem, non
omittit horas, Suarez de Religion.
tom. 2. lib. 4. cap. 30. Bonacin.
disp. 1. quest. 5. punct. 1. & 2.
Curs. Moral. tom. 4. tract. 16. cap.
2. punct. 4. forus conscient. tract. 2.
num. 228.

863 Item, qui quadrante ho-
ræ ante dimidiam noctem recor-
datur se non recitasse, tenetur
dicere officium, quod eo quadran-
te, aut dimidio attingerit, & si
vnam parvam horam, aut maio-
rem illius partem. Et licet non de-
ficiat affirmans, quod semel incep-
ta horarum recitatione, obligatur
continuare officium; cum aliqui
asserant adimplere eo modo, quia
tempore apto capit illud: & con-
sequenter non tenebitur, si Bene-
ficiatus sit, restituere: ego ad hoc
non obligo, cum solum probabili-
ter assentiatur.

864 Sed ut scrupulosi scrupu-
lis non agitentur, advertere de-
bent, quod qualibet impotentia
moralis ad recitandum deobligat,

vel excusat; & hæc pensanda est
secundum prudentis iudicium.
Vnde quodlibet notabile dam-
num in salute, vel singularis defa-
tigatio, quæ prudenter timetur in
recitatione, inspecta subiecti de-
bilitate, excusabit à recitatione;
quia Mater Ecclesia suavissima in
suis Præceptis præsumitur; & insu-
per, quod valetudinariis aliquam
quietem concedit. Ad quod vide
citatum Curs. punct. 6. §. 1. à nu-
mer. 34.

865 Non damnatur hic 1. as-
serere, quod qui non potest Ma-
tutinum, & Laudes, & de possi-
bilitate ad reliquum officii pen-
sum dubitat, non tenetur ad ali-
quid; quia de obligatione dubitat,
& propositio possibilitatem sup-
ponebat, ita Lumb. & alii.

2. Non damnantur opiniones
versantes circa designationem par-
vatis materiæ in Officio Divi-
no. Vnde non iudico, damnatam
esse opinionem affirmantem, vnam
minorem horam esse parvam ma-
teriam: nam in sententia vnicum
pro toto officio ponente præcep-
tum, modica pars respectu totius
censetur; ut tenet N. Anton. à
Spir. Sanct. tract. 3. cap. 6. nu-
mer. 1645. Sotus de iustit. lib. 10.
quest. 5. artic. 5. vers. *Subtextitur*:
ego tamen hoc non admitto. Vide
Curs. punct. 5. num. 23.

866 3. Non damnatur opi-
nio Sanchez in Summ. lib. 1. cap.
19. num. 7. dicentis, quod non
est obligatus ad Psalmos Matutini,
etsi eos memoriter sciat, ille, qui
non habet Breviarium, in quo le-

potius dicendum erat, reprobationis signum esse, taliter Sacramenta, quae gratiae instrumenta sunt, recipere, ut emendationem vitae cum illis non acquiratur. Tamen nullus hoc scire potest, nec aliquis de salute desperare debet.

Potest tamen affirmari, quod frequens confessio, & communio cum quotidiana melioritate vitae recepta, est signum coniecturale praedestinationis.

876 *Ly Gentiliter* propositio- nis, non significat vitam peccato mortali irretitam, alias haeretica esset haec propositio; & Innocent. XI. non tali eam afficit censura, ut notat Filgueir. hic. Sed intelligitur de modo vivendi parum Christiano, atque consuetudine peccandi mortaliter obvio; & de illis, qui ut communicent bona fide, videntur resurgere per confessionem, sed iterum, atque iterum in peccata ruunt absque ullo virtutis exercitio, piaque vitae aliqua forma, Filgueir.

De communione quotidiana agitur infra supra decretum Innocent. XI.

QUINQVAGESIMA SEPTIMA propositio.

PROBABLE EST SUFFICE-RE attritionem naturalem, modo honestam. Damnata.

EXPLANATIO.

877 **D**amnatio huius propositionis, non tam venit intelligenda de attritione

extra Sacramentum, quam intra Sacramentum: nam error semipelagianorum affirmantium, attritionem se solam sufficere ad iustificationem, iam praescriptus est à tempore Augustini ut haeticus: unde nunc frustra eadem censura iterum feriretur. Vide Thom. Hurtado, tom. 2. resolut. moral. tract. ultim. resol. 10. §. 7. num. 504. & Filgueir. hic; & ita de attritione intra Sacramentum praecipue intelligenda est damnatio.

898 Est ergo attritio dolor de peccatis, *vel ex turpitudine peccati consideratione, vel ex gehenna, poenarum metu conceptus, cum proposito cavendi in futurum, & spe veniae divinitus obtinenda*; quae definitio desumitur ex Tridentin. sess. 4. cap. 4. & inter eam, & contritionem est differentia ex diversis motivis dolendi; nam contritio est dolor propter Deum summè dilectum. Attritio tamen, *aut ex turpitudine peccati, aut metu gehennae*. Hozes, num. 1.

Et notare debes, quod attritio simul cum Sacramento est sufficiens ad iustificationem, ut habetur ex Tridentin. ita ut attritio, existimata contritione, non sit necessaria, ut communis tenet sententia: nam si attritio cum Sacramento reddit hominem de attrito contritum, ad quid existimatio contritionis? Non verò est sufficiens dolor, existimatus attritio, si in re attritio non est. Vide Hozes, num. 6. & 7.

879 Sentiendum est, non suf-

sufficere attritionem naturalem, (id est ex motivo purè naturali) etsi honestam, ad iustificationem, sive intra, sive extra Sacramentum: quia ita declarat Innoc.

Ratio est: nam ex Trident. sess. 12. cap. 4. de Sacrament. Poenit. constat, quod attritio, quae intra Sacramentum iustificat, est donum Spiritus Sancti, & fit ex ipsius impulsu: ergo non potest esse purè naturalis.

880 Damnatur etiam hic (licet aliqui dubitent) opinio asserens sufficere attritionem naturalem ad valorem Sacramenti, quamvis non ad fructum, ita Lumbier, num. 1677. Hozes, num. 14.

Ratio est: quia proprium est huius Sacramenti, quod materia proxima ipsius, sunt actus poenitentis, sensibiles facti, disponentes illum proximè ad gratiam: ergo illi actus tantum, qui ex se disponente possunt poenitentem proximè ad gratiam, erunt materia illius proxima; sed attritio naturalis non potest ad gratiam proximè disponente, utpote diversi ordinis ab illa: ergo neque esse materia huius Sacramenti.

881 Audi tamen nostr. Scholast. tom. 12. part. 2. disp. 7. dub. 1. num. 23. qui (probando Sacramentum informe dari posse) sequentia verba ponit: *Veniamus tam ad secundam assertionis partem; nempe pro attritione, ut sit Sacramenti pars, non requirit, quod sit omninò absoluta, & efficax; atque ideo sufficere ad illud munus attritionem superna-*

turalem inefficacem. Probatur 1. auctoritate Concil. Tridentin. sub hac forma: Illa attritio est sufficiens pars huius Sacramenti, cui convenit definitio huius partis à Concilio assignata; sed attritio supernaturalis est huiusmodi: ergo est sufficiens pars istius Sacramenti. Consequentia est legitima à definitione ad definitum.

882 Maior autem, in qua poterat esse difficultas, suadetur: nam Concilium, sess. 14. cap. 3. quod inscribitur, de partibus huius Sacramenti, ait: *Sunt autem quasi materia huius Sacramenti ipsius poenitentis actus, nempe contritio, confessio, & c. Deinde, cap. 4. immediate inchoat his verbis, quae continent definitionem doloris illius, quem dixerat esse huius Sacramenti partem.* Contritio, quae primum locum inter dictos poenitentis actus, animi dolor est, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero: *Hec autem definitio, & omnes eius partes conveniunt attritioni supernaturali inefficaci; si quidem est animi dolor, & detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cetero, ut satis ex se liquet.*

883 Probatur 2. auctoritate D. Thom. in 4. distinct. 17. quæst. 3. artic. 4. quæstionum. 1. ubi ait: *Confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, quia potest peccata sua Sacerdoti innotescere, & clavibus Ecclesiae subiicere: Unde concludit, illum non teneri iterare confessionem: Quod falsum esset,*

ctiones perlegat; quia ratio individua Matutini Officii non salvatur in Psalmis. Si autem Officium sit Feriæ, tenetur ad Psalmos in casu posito, qui memoriter illos scit; quia lectiones in Matutino Feriali Officio est materia parva, Corella hic, num. 212.

867 4. Non damnatur asserere, quod qui pluries in die repetit voluntatem non recitandi, vnum solum continuatum peccatum committit; quia omnes istæ volitiones uniuntur in vna exteriori omissione horarum. Hæc opinio est Oliverii, Bonac. apud Dianam, 4. part. tract. 4. resol. 219. & ut patet, quid diversum est hoc assertum à sensu damnatæ propositionis, Corella, num. 216.

QUINQVAGESIMA QUINTA propositio.

*PRÆCEPTO COMMUNIONIS
annuæ satisficit per sacrilegam
Domini manducationem.
Damnata.*

EXPLANATIO.

868 **C**ertum est dari præceptum Divinum recipiendi Eucharistiam, ut constat ex illo Ioannis 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis; insuper & Ecclesiasticum, ut constat ex Tridentin. sess. 13. can. 9. & duo agit, & designat tempus adimpletionis, & simul præcipit*

tempore Paschæ communionem: 869 Sentiendum est, non satisfieri præcepto de annua communionem per sacrilegam Domini manducationem: quia ita declarat Innocet. contrarium damnando, quæ opinio plurium fuit Authorum, quos hic refert Filgueir.

870 Ratio est: tum, quia hoc præceptum in substantia Divinum est, ut dixi, & præceptum Divinum obligat ad fructuosam, & dignam Sacramenti receptionem, quamvis hæc omnia interiora sint: *Probet autem se ipsum homo: & sic de pane illo edat.* Ad distinctionem aliorum præceptorum, quæ humana sunt, quæ ad purè interiora non obligant, iuxta communem assensum, ut videri est in Suarez, tom. de legib. lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12. Tum, quia etsi humanum præceptum esset, præcipit internam dispositionem indirectè, hoc est, ut quid connexum cum externa manducatione.

Intelligenda etiam est hæc damnatio de Viatico præcepto in articulo mortis à Divino iure.

Vnde damnata etiam manet opinio Bassai, tom. 2. verb. *Communio*, Sanchez, num. 4. Navarro, & Azor apud ipsum, asserentium, quod excommunicatus, aut interdictus, communicans in Pascha, satisficit præcepto Ecclesiæ: nam talis communio sacrilega est. Torrec. num. 45.

871 Non damnatur hic opinio, Granados, Sà, Ledesma, & aliorum apud Dian. 3. part. tract. 4. res. 61. affirmantium, quod trans-

facto

QUINQVAGESIMA SEXTA propositio.

*FREQVENS CONFESSIO, ET
communio, etiam in his, qui Gentiliter vivunt, est nota prædestinationis. Damnata.*

EXPLANATIO.

874 **P**ura dantur, & approbantur signa approbationis: primum, devotio specialis in B.V. ex D. Anselmo, & Bonaventura apud Lezanam, lib. de Maria Patrona, cap. 5. Secundum, frequens auditio verbi Dei, iuxta illud Lucæ 11. *Beati, qui audiunt verbum Dei.* Et ex illo Matthæi: *Qui ex Deo est, verba Dei audit.* Tertium, frequentia Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Quartum, humilitas, iuxta illud D. Gregorii moralium: *Evidentissimum signum reproborum est superbia, sicut & electorum humilitas.* Sed iungenda est, ut approbationis signa sint, probitas vitæ, & propositum cum executione emendationis illius: nam de his, qui proponunt, & non perseverant, dixit Augustinus apud Christoval de Vega in casibus conscientie, cap. 15. *Non rumpunt, sed interrumpunt peccata; & de his potius timendum est, quam præsumendum de sua salute.*

875 Nihil notandum venit supra prædictam propositionem, &

N 3

po-

facto tempore ab Ecclesia signato ad communionem, non est obligatio ad eam omittam præterito anno, quia est designatio temporis ad finiendam obligationem. Probabilius tamen est dari, post transactum tempus signatum, talem obligationem: quia intentum Ecclesiæ in designando tempore, est ne ultra differatur adimpletio Dominici præcepti.

872 Et omnes opiniones, quæ à communione sacrilega liberant, non damnantur hic, ut est sententia Vazquez, & aliorum apud Caspensem, tom. 2. tract. 22. sect. 1. num. 9. affirmantium ex consequentia doctrinæ, quod qui communicavit in Pascha cum peccato veniali, non solum habituali, verum actuali concomitanti, satisficit præcepto communionis annuæ, & etiam si tale peccatum sit afficiens, ut communicare ex vanagloria: nam aiunt talem communionem sacrilegam non esse, Torrec. num. 19.

873 Caveat, qui tam temerè ad Corpus Christi manducandum accedit, severum ludicem; cum hoc sacrilegium maius peccatum sit, quam homicidium, adulterium, & peccatum contra naturam, ut plures Theologi affirmant apud Fagundez, 3. præcept. Ecclesiæ, lib. 3. cap. 9. num. 11. *Et horrendum est incidere in manus Dei viventis.* Hoze, n. 14.



esset, si Sacramentum non fuisset validum. Hucusque doctissimi Sal-mantic.

884 Aliorum ratio pro ineptitudine attritionis naturalis pro confessione, nimirum, quod Sacramentum est artefactum supernaturale: ergo suae partes. Non mihi placet: quia attritio, etsi naturalis, sensibilis facta, posset elevari ad hoc, ut esset pars alicuius Sacramenti; sicut in Baptismo ablutio, quae quid naturale est, elevatur ut sit illius materia.

885 Vide Torrecilla, à n. 7. validis rationibus offerentem doctis iudicium: an sint damnatae duae sequentes opiniones: 1. nimirum dicens, attritionem naturalem, licet ad fructum non sufficere, bene vero ad valorem Sacramenti; ita plures apud Moy. select. tom. 1. tract. 3. disp. 5. quaest. 4. n. 16. 2. verò, quod non est necessaria ad Sacramenti valorem attritio in re, sed satis est existimata: sic plurimi apud Moy. disp. 5. quaest. 3.

886 Sed de licentia tanti viri, quamvis ipse has detestatur opiniones, & nihil de damnatione resolvit, existimo, in praesenti decreto eas proscriptas esse.

887 Efficax meo videri est ratio: nam Sacramentum, quod in valore, & in re tale est, posset, quatenus est ex se, causare gratiam, si obicem in subiecto non inveniret; quia Sacramenta, quae verà legis gratiae Sacramenta exant, instrumenta physica gratiae sunt; sed Sacramentum Poeniten-

tiae, quod quatenus ex se est sufficiens ad gratiam causandam, exigit attritionem supernaturalem in re: nam ut bene Moya, 4. citat. quaest. 3. n. 6. cum Vazquez in 3. part. quaest. 92. ait: *Nullum in Concilio vestigium reperitur ad asserendum, dolorem, qui est pars essentialis Sacramenti, non esse simul dispositionem sufficientem ad eius effectum. Quinimo Concilium definit, esse partem, quatenus ad hunc requiritur, ut diximus: atque adeo qui ad illum non sufficiat, nequit esse pars huius Sacramenti. Qua propter neque Sacramentum queit esse validum, & informe, ex hoc capite, neque ex eo quod attritio existimata (licet reverà talis non sit) ad valorem sufficiat.* Et ita ait Concilium, sess. 14. cap. 3. de huius Sacramenti partibus, sic: *Quatenus in poenitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur; hac ratione poenitentiae partes dicuntur.* Ergo attritio, sive ad valorem tantum, sive ad valorem, & fructum eius, essentialiter requiritur, quod sit supernaturalis.

888 Non damnatur hic, quod ex aliis casibus dari possit Sacramentum informe, sive ex defectu extensionis attritionis supernaturalis ad omnia mortalia; sive ut aliis placet, quia propter ignorantiam vincibilem (non affectatam, crassam, aut supinam) si talis dari potest, in examinanda conscientia, aut quia ex eo ignorantiae genere mortale tacuit poenitens,

tens, iudicans fuisse veniale, ut placet Dianae, & aliis apud Corellam in practica, tract. 10. num. 13. Non fuit materialiter integra confessio, de quo vide Dian. 2. part. 17. resol. 31. & Curs. Mor. tom. 1. tract. 6. cap. 5. dub. vnic. num. 18.

QUINQVAGESIMAOCTAVA propositio.

**NON TENEMVR CONFES-
sario interrogantis fateri peccati ali-
cuius consuetudinem.**
Damnata.

EXPLANATIO.

889 **D**uplicem hae propositio difficultatem tangit: 1. An consuetudinem peccandi confiteri teneamur? 2. An interrogante Confessario, illi eam declarare debeamus? Et ex hac 2. prima deduci videtur: nam vel obligatur Confessor inquirere à poenitente consuetudinem peccandi, vel non? Si non obligatur: ergo nec poenitens ad eam dicendam. Si obligatur: ergo etiam poenitens, eo non interrogante, si advertat; & hoc est securius, & consulendum: quia etsi non teneatur poenitens peccata confessa iterum confiteri; maxime tamen suspectus debet esse de sua dispositione, & an propositum verum habeat emendationis; cum post confessiones repetitas iteratur ita facile eadem specie peccata, quae passus est. Et sicut

infirmus, qui sanare desiderat, aperire curat Medico indispositionem suam gravem; ita & poenitens, cum accedat ad Confessorem, non solum ut iudicem (iuxta quod munus admitto ad id non teneri) sed etiam ut medicum, obligatur eam infirmitatem illi manifestare, ut ei medeatur, & medicamentum applicet. Regula etiam hoc ex dicendis.

890 Sentiendum est, teneri poenitentem declarare Confessario peccandi consuetudinem, si ab illo de illa interrogetur: quia ita declarat Innocent.

Ratio est: tum, quia Confessarius ius habet ad exquirendam poenitentis dispositionem, ut recte absolutionem illi praestet: & saepe saepius prava consuetudo indisponit eum ad habendum requisitum propositum in futurum non peccandi: tum, ut poenitenti applicet, sicut prudens Medicus, remedium ad eam coercendam.

891 Non damnatur hic 1. asserere, quod si poenitens non interrogetur de consuetudine, quod non obligatur ad eam declarandam, si prudenter iudicet, se habere propositum non peccandi.

892 2. Non iudico improbabile, non esse hic damnatum, quod si poenitens doctus est, & se dispositum iudicat, non tenetur aperire Confessario consuetudinem de ea interroganti, quae opinio est Cursus Moral. tom. 4. tractat. 17. cap. 2. punct. 4. §. 3. num. 166. Nam propositio damnata absque hac prudenti limita-

tione loquitur, ita Torrecilla hic, num. 5. quod ego admitto, si Confessor sit indoctus. Poenitens namque, cum sit reus, & infirmus, contra se praesumptionem generat, an recte iudicet in causa propria; & an secum sibi credat, & medicamen apponat, Hozes hic, num. 13. & 14.

893 Audi tamen Mattheum de Moya, tom. 1. select. tract. 3. disp. 3. quaest. 5. cap. 2. §. 1. numer. 16. qui ait: *Vnde fit sententiam Ioannis Sanch. ut ab ipso explicatam, rusticis, & indoctis, qui proprio iudicio fidere non possunt, circa necessitatem directionis Confessarii, minimè ad praxim deservire posse: huiusmodi enim interrogati, cum ipsamet interrogatio dubium saltem ipsius ingerat obligationis (quod in his communiter praeticum est) consuetudinem fateri tenentur; secus viri docti, qui equo ac ipse Confessarius, & quandoque magis rem penetrant, quibus proinde constare potest nulla Confessarii directione indigere, illumque certiorè possunt reddere, nullum desiderari ex requisitis ad licitam, validamque absolutionem. Quae si Ioannes Sanctius distinxisset, eius opinio à Sacra Iudicis Congregatione delecta non fuisset.* Hucusque Moya.

894 Sed ego quod scripsi, scripsi ex Hozes: Nam poenitens etsi doctus, cum infirmitas eius sit spiritualis, ex passione, quae ipsum attrahit, & caecat, non potest rectè videre, an sibi securè medeatur.

QUINQVAGESIMA NONA propositio.

*LICET SACRAMENTALITER
absolvere, dimidiatè tantum con-
fessos ratione magni concursus po-
nitentium, qualis, v. g. potest con-
tingere in die magna alicuius
festivitatis, aut indulgentiae.*

Damnata.

EXPLANATIO.

844 **S**entiendum est, non esse sufficientem causam ad absolvendum confessos dimidiatè, magnus poenitentium concursus, quamvis conveniat ad indulgentiam lucranda: quia ita declarat hic Innocent.

Ratio est: nam integritas Confessionis est de iure Divino: ergo nisi concurrat, ut causa aliud ius superius, non potest dimidiari.

896 Integritas confessionis duplex est, & materialis, & formalis; materialis in qua omnia peccata mortalia, quae ab ultima confessione poenitens commisit, vel in ea oblita, aut non confessa, simpliciter, & omninò confitetur; estque de iure Divino, ut dixi, & pater ex Tridentin. sess. 14. cap. 5.

897 Formalis est, in qua manifestantur peccata, quae manifestari possunt absque gravi incommodo. Et haec integritas semper est necessaria, tam ad valorem, quam ad effectum Sacramenti; & semper consistere potest sine integri-

gritate materiali, sic & ut res exigit, explicat Filgueir. hic.

898 Inquires, quae causae excusabunt, vel deobligabunt ab integritate confessionis?

899 Respondeo, quod illae, quae sunt ex iure naturali, ut periculum gravis damni in vita, fama, honore, re familiari, aut si timeatur scandalum; vel si opponatur charitati proximi, non dimidiare illam, ut si instat mors, vel ex probabili opinione, ut non reveletur complex. Quae omnia vide apud Dian. 3. part. tract. 4. resol. 131. & Moyam, tom. 1. tract. 3. disp. 1. quaest. 1. à num. 3. & Cursum Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 8. punct. 5. à num. 114. & punct. 6.

900 Alii plures casus ab integritate materiali excusant. Primus, quando poenitens mutus est, aut idiome peregrino; ignarus alterius, utitur; si Confessor non intelligi, nisi unicum peccatum numero, vel generaliter poenitens manifestat desiderium confitendi, doloremque culparum, eum absolvere potest.

901 Secundus, in periculo naufragio, bello, vel incendio domus, si tempus non suppetit, absolventi sunt, qui dolorem peccatorum manifestarint, si aliquid in particulari declarare non possunt. Et ut ait Hozes, num. 2. *Potest Confessor alta voce dicere: Omnes, qui desiderant suorum peccatorum veniam, confessionem, & misericordiam postulent.* Et post hanc petitionem absolvi possunt à Confessario, dicendo: *Ego vos absol-*

vo à peccatis vestris, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

902 Tertiùs, si dum Parochus iam, iam ministraturus Viaticum, & infirmus tunc vult confiteri, & in confessione agnoscit Confessor plus temporis exigere, quam circumstantia permittit, eo quod confessiones sacrilegas fecit, aut quia irretitus ambagibus peccatorum: tunc casus, ut scandalum vitetur, audito aliquo, aliquibusve peccatis, iuxta temporis angustias, absolvat eum, cum onere postea se integrè confitendi.

903 Quartus, quando peccatum, vel audiri à Confessore, vel confiteri à poenitente non potest, quin vel sigillum frangatur, vel poenitens manifestum illud faciat, non tenetur confiteri; sed absolvendus est, aliis auditis peccatis. Et idem, si prudenter timet de Confessario sibi frangendum sigillum, dummodo copia alterius Confessoris non detur, Hozes, num. 7.

904 Non tamen sufficit pro causa, summa verecundia, quia verecundia potius est petita à confessione; & causae excusantes debent esse confessioni extrinsecæ, Lumb. & Torrec.

905 Non damnatur 1. quod si poenitens in die magni concursus, aut Missionum, non potest suam confessionem finire, & timeatur de reddito, seu quod merore affectus ibit, si inabsolutus mittatur, vel si peregrinus, aut rusticus est, & bona fide ad Sacramentum accedit, sed Confessor invenit eos non

non sufficienter instructos, nec conscientiam satis examinatam; si tempus iter agendi instat, & multitudo poenitentium frangit eum, & nec illos instruere valet, sufficit tunc integritas formalis; & sic absolvat eos, imposita obligatione redeundi ad Poenitentiae Sacramentum, explicata, si cum alio Confessore, circumstantia praeterita confessionis. Ratio, quod hic non damnetur, est: quia non fit praecise ratione magni concursus, ita Lumbier, num. 1990. & 1991. ex Laiman, Torrecilla, num. 5. sed informato in his casibus Confessario, an habeat poenitens occasionem proximam, vel consuetudinem peccandi.

906 2. Non damnatur opinio affirmans, quod Confessio casuum reservatorum potest dimidiari, cum superiori, & cum inferiori. Cum superiori, declarando tantum reservata, relictis non reservatis mortalibus. Cum inferiori, dicendo mortalia non reservata, tacendo reservata: nam hoc assertum distinctum est ab illo, quod damnata affirmabat. Sed improbabilem hanc opinionem iudico; & sic, nec ad praxim reducendam. Lezana *Summ. v. Casus reservatus*, num. 24.

907 Sed quoad secundam partem, quae loquitur de Confessoribus inferioribus, modificanda est, ex Lezana, num. 21. nimirum, quod in casu gravis necessitatis, si additus ad superiorem non potest ex legitimo impedimento, & urget causa communicandi, aut

celebrandi, etiam ut populo in die festo, aut magna solemnitatis fiat satis, aut ne diu inconfessus maneat, aut Sacerdos sine Missae celebratione, ait Lumbier, num. 1992. & 1993. potest poenitens non reservata inferiori fateri, vel ut melius dicam, reservata, & non reservata; tuncque à non reservatis directe absolvitur, & indirecte à reservatis, cum onere se praesentandi superiori.

908 Idemque dic de excommunicatione reservata; audi Lezanam citat. quia in cap. Eos, qui, de sentent. excommun. dicitur, & declaratur, ait: Quod tam in pericula mortis, quam dum adest impedimentum legitimum comparandi coram superiore, potest quis absolvi à censura cum onere comparandi, quam primum potuerit. Vide forum conscientiae, tract. 1. cap. 1. §. 2. num. 19.

909 Aliquomodo etiam loquendo de superiore modificanda est: nam si superior, legitimis implicatus negotiis, non valet omnia audire peccata, & inconveniens indicat alteri remittere Confessori, & inabsolutum remittere poenitentem, potest, auditis reservatis, absolvere illum ab illis directe, & indirecte à non reservatis.

910 Adverte tamen, quod quando postea poenitens cum inferiori confiteatur, non tenetur reservata dicere, sed solum non reservata, ita Lezana.

911 Dices cum Lumbier, numer. 1993. quod solum impedimenta iuris naturae, ut vitam ser-

vare, honorem, famam, aut res familiares, possunt excusare ab integritate materiali confessionis: ut potest ista de iure Divino, & plura, quae attulimus excusantia, nec ius naturale, aut Divinum attingunt: ergo ab integritate materiali excusare non valent.

912 Respondeo ex ipso, & per eius verba, ait ergo: *Parece se puede responder, que de dos modos puede cessar en algun caso la obligación de un Precepto Divino: el uno es por cessacion en tal caso, à vista de otro mayor: el otro es por interpretación de la mente del Legislador, y así ha de ser aquí: porque aviendo sido los Sacramentos instituidos para el bien de los Fieles, y para sus necesidades espirituales, no es de creer de la piedad de Christo, que por esse otro Precepto de la integridad, los prive por mucho tiempo de tan grandes bienes, ni que essa fuesse su mente.*

SEXAGESIMA PROPOSITIO.

POENITENTI HABENTI consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturae, aut Ecclesiae, et si emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem. Damnata.

EXPLANATIO.

913 **N**Otat Filgueira hic, quod per hanc propositionem excluduntur duo à se-

mita veritatis. Primum aliquantum confusè, nempe non esse negandam, nec differendam absolutionem poenitenti habenti consuetudinem peccandi. Secundum expressè, videlicet, etiam non denegandam esse, etsi emendationis spes nulla appareat, dummodo ore proferat poenitens, se dolere, & emendationem proponere. Et de utroque, ut patebit, explicatio loquetur.

Adverte, consuetudinem ab occasione proxima distingui in eo, quod illa est habitus, seu facilitas peccandi, quae quid intrinsecum est in operante; at occasio, est exterior circumstantia, offendiculum ad lapsus parans.

914 Sentendum est, quod non potest absolvi, qui ex consuetudine peccat (in quocumque vicio sit) si nulla spes datur emendationis, quamvis verbo dicat se dolere, & propositum de non peccando habere: quia ita declarat Innocent.

Vnde ait Sanctus Isidorus relatus in cap. Inanis, de poenitentia dist. 4. *Inanis est poenitentia, quana sequens culpa coinquinat. Vulner iteratum sanatur tardius. Frequenter peccans, & lugens vix veniam meretur. Nihil profunt lamenta, si replicantur peccata. Nihil valet de malis veniam poscere, & malè denud iterare.*

915 Ratio est: nam ex vna parte requiritur ad valorem Sacramenti propositum emendae; & ex alia debet Confessor prudens iudicium facere de tali dolore, & pro-

posito, ut possit sicut rectus Iudex absolvere poenitentem: ergo cum hoc habere non possit de illo, de quo nulla spes emendationis datur, inde est, ut non possit illum absolvere, absque alio speciali fundamento.

916 Nec obstat, quod poenitens in foro poenitentiae non tantum reus est, verum & suae conscientiae testis: ergo in eo foro credi debet dicto suo, sicut in forensi foro testificanti assentitur.

Respondeo, hoc esse verum, dummodo Iudex, id est, Confessor alia non habeat relevantia motiva discredentiae intra eundem processum, & iudicium, quae illum ad denegandam absolutionem poenitenti, ut indisposito, impellant. Insuper, quia in foro externo attenditur publica gubernationi, tangenti commune bonum, non vero particulari bono rei: Nam in foro conscientiae, ait Moya select. tom. 1. tract. 3. de poenitent. disput. 7. quest. 5. Cum bono animae poenitentis tantum consulat, nequit Confessarius, qui Iudex, & Medicus simul est, venenatum ei loco medicinae applicare, quale esset indispositum absolvere, &c. Ideoque Confessarius, qui ex aliis circumstantiis iudicat, poenitentem non habere dolorem, nec propositum, quantumcumque ipse affirmet, se dolere, non posse illum absolvere, docent Suarez, Reginaldus, Sanchez, & Enriquez, Granado, Lugo, disp. 14. num. 166. & alii communiter, ita P. Moy.

917 Dixi 1. Prudens, hoc est, probabile iudicium: quia nul-

lum aliud certius requiritur, cum hoc difficillimum sit haberi.

Dixi 2. Non posse dari prudens iudicium propositi emendae, de qua nulla datur spes, cui non opponitur, quod sapè Confessor praesumit emendam in poenitente non fore, & de illa spem non habet, & tamen habere propositum de praesenti indicat. Sicut poenitens verè proponens, de se timet, non se emendaturum: nam propositum est affectus voluntatis, & suspicere, non futuram emendam prudentialis actus intellectus de propositi fractione, & utrumque componitur, ut ait Dian. 3. part. tract. 4. resol. 117. & Curs. Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 5. punct. 4. num. 53. unde.

918 Non damnatur hic, quod possit absolvi poenitens tale propositum habens, etsi non sit spes emendae; quia omnia ad Sacramentum, & gratiam dantur; & solum damnatur, quod sufficiat ad elargiendam absolutionem, quod hoc dicat poenitens verbo, absque alio prudenti fundamento.

919 Dixi, quod possit absolvi, nam aliquando expediet, quod Confessor, ut prudens Medicus, neget, aut detineat absolutionem poenitenti, si nulla, aut parvissima sit emenda. Ita Dian. 1. part. tract. 7. resol. 55. cum Suarez, & aliis. Sed intellige, dummodo non sequatur ex denegatione damnationem, potius quam fructus, quale esset abhorreere poenitentem confessionem, vel illam tædio habere, ita Corella hic, 8. impressionum.

num.

num. 273. cum Lugo. de poenit. disp. 14. sect. 10. num. 168.

§. VNICVS.

RESOLVUNTVR DVÆ INquisitiones.

920 **I**nquires 1. Quibus in casibus Confessor iudicium prudenter faciet, quod adhuc in hac confessione consuetudinarius propositum habet de cetero non peccandi?

921 Respondeo, quod in sequentibus 1. Si in tribus, aut quatuor confessionibus praecedentibus non fuit admonitus, ut vitium extirparet; & non est mirum, quod de prima, aut secunda emendatus non exierit; quia consuetudo valde tenaciter adheret, ita Hozes hic, num. 9. & Torrecilla, num. 15.

2. Si post tres, aut quatuor monitiones adhibuit media, ut consuetudinem vinceret, quamvis absque fructu, adhuc absolvi potest, vel faciat Confessor, quod dixi num. 919.

3. Si aliqua emendatio apparet, eo quod frequentia peccandi minorata est, sic Lugo de poenitent. disp. 14. sect. 18. num. 166. & Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 9. §. 3. num. 167.

922 4. Si quamvis post tres, aut quatuor monitiones, absque mediis apposis, vel emenda aliqua, advertit Confessor in poenitente singularia signa doloris, & propositi, ut sunt lacrymae, suspiria,

vel alia huiusmodi, non ex levitate, sed prudenti motivo exorta, absolvere illum potest, sic Curs. num. 170. Lumbier, & alii.

Vnde tempore Missionum, ait Corella, num. 238. facillius absolutio praebenda est: nam eo tempore ferè omnes compunguntur, auditis à Prædicatoribus zelo Dei inflammatis, animarumque salutem aestuantibus, minas flagellorum severi Iudicis, peccati turpitudinem, & quod est horrendum incidere in manus Dei viventis, & ignis Inferni aeternitatem ferre.

923 5. Idem dic, si accedit poenitens ad Sacramentum permotus, seu perterritus ab aliquo fatali casu, ut à subitanea morte visa, vel ab exemplo audito, aut ex aliis huiusmodi; & potiori ratione si ipsi poenitenti hæc accedant, aut si in articulo, sive periculo mortis constitutus sit, Corella hic, num. 242.

Qui addit numer. 243. cum Laiman, quod si poenitens ex proprio Marte, hoc est, non instante præcepto, patre, aut matre, vel domino, nec quia ex consuetudine habeat, accedit ad confessionem, animo se iustificandi, potest absolvi, etiam post tres, aut quatuor monitiones, absque effectu aliquo.

924 Addo, quod si motivum Confessoris ad absolutionem dandam, tribuit illi fundamentum, ut iudicet, quod consuetudo prava poenitentis interrupta fuit, ut ex relatis num. 922. & 923. potest ali-

posito, ut possit sicut rectus Iudex absolvere poenitentem: ergo cum hoc habere non possit de illo, de quo nulla spes emendationis datur, inde est, ut non possit illum absolvere, absque alio speciali fundamento.

916 Nec obstat, quod poenitens in foro poenitentiae non tantum reus est, verum & suae conscientiae testis: ergo in eo foro credi debet dicto suo, sicut in forensi foro testificanti assentitur.

Respondeo, hoc esse verum, dummodo Iudex, id est, Confessor alia non habeat relevantia motiva discredentiae intra eundem processum, & iudicium, quae illum ad denegandam absolutionem poenitenti, ut indisposito, impellant. Insuper, quia in foro externo attenditur publicae gubernationi, tangenti commune bonum, non vero particulari bono rei: Nam in foro conscientiae, ait Moya select. tom. 1. tract. 3. de poenitent. disput. 7. quest. 5. Cum bono animae poenitentis tantum consulat, nequit Confessarius, qui Iudex, & Medicus simul est, venenatum ei loco medicinae applicare, quale esset indispositum absolvere, &c. Ideoque Confessarius, qui ex aliis circumstantiis iudicat, poenitentem non habere dolorem, nec propositum, quantumcumque ipse affirmet, se dolere, non posse illum absolvere, docent Suarez, Reginaldus, Sanchez, & Enriquez, Granado, Lugo, disp. 14. num. 166. & alii communiter, ita P. Moy.

917 Dixi 1. Prudens, hoc est, probabile iudicium: quia nul-

lum aliud certius requiritur, cum hoc difficillimum sit haberi.

Dixi 2. Non posse dari prudens iudicium propositi emendationis, de qua nulla datur spes, cui non opponitur, quod sapè Confessor praesumit emendam in poenitente non fore, & de illa spem non habet, & tamen habere propositum de praesenti indicat. Sicut poenitens verè proponens, de se timet, non se emendaturum: nam propositum est affectus voluntatis, & suspicere, non futuram emendam prudentialis actus intellectus de propositi fractione, & utrumque componitur, ut ait Dian. 3. part. tract. 4. resol. 117. & Curs. Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 5. punct. 4. num. 53. unde.

918 Non damnatur hic, quod possit absolvi poenitens tale propositum habens, etsi non sit spes emendationis; quia omnia ad Sacramentum, & gratiam dantur; & solum damnatur, quod sufficiat ad elargiendam absolutionem, quod hoc dicat poenitens verbo, absque alio prudenti fundamento.

919 Dixi, quod possit absolvi, nam aliquando expediet, quod Confessor, ut prudens Medicus, neget, aut detineat absolutionem poenitenti, si nulla, aut parvissima sit emendatio. Ita Dian. 1. part. tract. 7. resol. 55. cum Suarez, & aliis. Sed intellige, dummodo non sequatur ex denegatione damnationem, potius quam fructus, quale esset abhorreere poenitentem confessionem, vel illam tædio habere, ita Corella hic, 8. impressionum.

num.

num. 273. cum Lugo. de poenit. disp. 14. sect. 10. num. 168.

§. VNICVS.

RESOLVUNTUR DVÆ INquisitiones.

920 **I**nquires 1. Quibus in casibus Confessor iudicium prudenter faciet, quod adhuc in hac confessione consuetudinarius propositum habet de cetero non peccandi?

921 Respondeo, quod in sequentibus 1. Si in tribus, aut quatuor confessionibus praecedentibus non fuit admonitus, ut vitium extirparet; & non est mirum, quod de prima, aut secunda emendatus non exierit; quia consuetudo valde tenaciter adheret, ita Hozes hic, num. 9. & Torrecilla, num. 15.

2. Si post tres, aut quatuor monitiones adhibuit media, ut consuetudinem vinceret, quamvis absque fructu, adhuc absolvi potest, vel faciat Confessor, quod dixi num. 919.

3. Si aliqua emendatio apparet, eo quod frequentia peccandi minorata est, sic Lugo de poenitent. disp. 14. sect. 18. num. 166. & Curs. Moral. tom. 4. tract. 17. cap. 2. punct. 9. §. 3. num. 167.

922 4. Si quamvis post tres, aut quatuor monitiones, absque mediis apposis, vel emenda aliqua, advertit Confessor in poenitente singularia signa doloris, & propositi, ut sunt lacrymae, suspiria,

vel alia huiusmodi, non ex levitate, sed prudenti motivo exorta, absolvere illum potest, sic Curs. num. 170. Lumbier, & alii.

Vnde tempore Missionum, ait Corella, num. 238. facillius absolutio praebenda est: nam eo tempore ferè omnes compunguntur, auditis à Prædicatoribus zelo Dei inflammatis, animarumque salutem aestuantibus, minas flagellorum severi Iudicis, peccati turpitudinem, & quod est horrendum incidere in manus Dei viventis, & ignis Inferni aeternitatem ferre.

923 5. Idem dic, si accedit poenitens ad Sacramentum permotus, seu perterritus ab aliquo fatali casu, ut à subitanea morte visa, vel ab exemplo audito, aut ex aliis huiusmodi; & potiori ratione si ipsi poenitenti hæc accedant, aut si in articulo, sive periculo mortis constitutus sit, Corella hic, num. 242.

Qui addit numer. 243. cum Laiman, quod si poenitens ex proprio Marte, hoc est, non instante præcepto, patre, aut matre, vel domino, nec quia ex consuetudine habeat, accedit ad confessionem, animo se iustificandi, potest absolvi, etiam post tres, aut quatuor monitiones, absque effectu aliquo.

924 Addo, quod si motivum Confessoris ad absolutionem dandam, tribuit illi fundamentum, ut iudicet, quod consuetudo prava poenitentis interrupta fuit, ut ex relatis num. 922. & 923. potest ali-

Ly, *determinatum*, explicat esse proximam: unde quamvis frequentia peccandi sit quotidiana, si non oritur ex determinato periculo, non est proxima, erit autem proxima, licet in diversis specie peccatis, si hoc proveniat ex determinata circumstantia, ut ex tali occupatione, vel assilientia, seu habitatione in tali loco.

934. V. g. si ex societate cum tali amico oritur, quod tu fureris, blasphemias, & sacrilegia proferas, & in fornicationes, adulteria, seu voluntarias pollutiones cadas, ea cum amico, verò inimico, societas scandalum, tibi est, & amputare debes, ab eoque, ut à peste fugere: ut advertit cum nostr. Spiritu Sancto, Hozes, num. 7.

Ly, *extrinsecum*, ut excludatur consuetudo prava, quæ quid intrinsecum est, utpote habitus. Ly, *liberè volitum*, ad distinctionem occasionis involuntariæ.

935. Ly, *ex quo sequitur frequentia peccandi*, ut innuatur, quod si repetitis vicibus ex illo periculo ruit homo, erit occasio proxima, five vineat, vel non, pluries in eo: & hoc, ex quocumque motivo se absteineat. Et sic ad repetitionem attendendum est.

Quæ quidem definitio, de qualibet specie peccati intelligenda est, & tam de interioribus, quam exterioribus.

936. Inquires 1. Quæ repetitio requiritur, ut detur sufficiens frequentia ad occasionem proximam?

Respondeo, quod prudentiæ

relinquendum est, pendet namque ex circumstantia personarum, proclivitatibus eorum, loci, & officii.

937. Duplicem tamen appono regulam: prima, quod quanto peccata graviora fuerint, magis exteriora, & in proximi ruinam, tanto minor frequentia requiritur, ut circumstantia ad illa invitans, seu ruinam parans, occasio proxima dicatur. Talia sunt adulteria, fornicationes, blasphemias, periuria, furtas: unde, salvo meliori iudicio, existimo, quod si lapsus in hæc peccatorum genera fuerit regulariter semel pro qualibet hebdomada, in continuatione trium, aut quatuor mensium, & respectu unius complicitis, iudicanda est occasio proxima.

938. Et non coarctato hac regula ad discretum Confessarium: nam aliquando minor repetitio sufficiet, ut in adulteriis, & fornicationibus, vel furtis gravioribus, maximè si longioris sit temporis. Et aliquando plus repetitionis exigetur, ut in periuriis, & blasphemias, non quia graviora peccata non sint, sed quia facilius, & absque complice committuntur; præcipue si pluries se vincit poenitens in occasione positus, quæ est aliorum regula, iuxta dicta num. 932. & etiam in nostro assensu non omnino spernenda.

939. Secunda regula est, quod quanto peccata faciliora sunt, ut ea, quæ sola cogitatione perpetrantur, & alia exteriora non consummata, tanto plus repetitionis requirunt ex occasione orta, ut

oc-

occasio proxima dicatur; & erit sufficiens duobus, aut tribus vicibus pro hebdomada. Ratio est: nam quanto peccata faciliora in committendo sunt, & à labiliori potentia, seu à proclivi hominis passione oriuntur, tanto plus, vel à communi hominum fragilitate procedunt, vel ab occasione remota potius, quam à proxima excitantur: scio tamen, quod occasio, quæ respectu aliorum remota est, respectu alicuius proxima iudicatur; sed si attentè inspicias, advertes ad dicta.

940. Nec ex hac regula coarctandus est Confessor, ut non iudicet aliquando, esse occasionem proximam in his peccatis, etsi non ita repetitis, præcipue si sint longo tempore continuata, & exteriora. Et licet eam occasionem proximam non iudicet, expediet tamen, ut pro aliqua vice absolutionem, ut medicus discretè, vel neget, vel detineat; vide numer. 919.

941. Inquires 2. quænam circumstantiæ externæ sunt communiter occasiones proximæ?

Respondeo, quod prima, & frequentior est locus, ut in tali domo cum tali persona vivere; vel domum, seu mansionem amassæ, vel ludus frequentare: & huic sæpè iungitur, quod tali tempore sit: 2. Circumstantia extrinseca est persona, ut talem habere famulam; sociari talibus personis: 3. Officium, vel exercitium non obligatorium, aut necessarium ad vitam, vel famæ conservationem, ut ad-

ministratio Poenitentia: à non Parrocho, vel aquire, legere, comedius assilire, & c.

§. II.

QVID IN HIS PROPOSITIONIBUS DAMNETUR.

942. **S**equitur primò, non posse absolvi, qui in occasione proxima est peccatorum de cogitatione tantum, etsi ad executionem accedere non possit. Unde si amassiam habes, ubi frequentèr videre possis, & ex hoc excitaris ad consensum, debes, quantum possis, occasionem tollere. Et si frequentèr Monialem visitas cum tui ruina spirituali, non potes invisere eam: & Confessor post duas, & ad summum tres monitiones tenetur, non absolvere illum, qui hac occasione irretitus est.

Et idem de Moniali, si hoc experitur, accedendo ad locutorium, Lumb. num. 2002. ex Ioann. Sancha disp. 10. num. 13.

943. Sequitur 2. esse damnatam opinionem Paludani, & Soti, ut testatur Leand. à Sacrament. tract. 5. de Poenit. disp. 7. quæst. 22. Asserentium non requiri propositum formalem, vel virtuale in futurum non peccandi: nam ideo non potest absolvi, qui in occasione proxima est, vel in prava consuetudine: quia præsumitur, hoc non habere propositum, Hozes, num. 6.

944. Sequitur 3. ex Torrecill. num.

O 2

aliquando colligi, si specialissima in ea linea sint; vel si iam omnino emendatus evasit; ex tunc iam de illa consuetudine iudicandum est in ordine ad futuras confessiones, ac si tunc inciperet; unde per tres, aut quatuor vices, si consuetudo redeat, potest etiam absque emenda absolvi, iuxta dicta num. 920. sic Torrecilla, & Corella citant Lugum, tom. de poenit. disp. 14. sect. 10. num. 151. loquentem de occasione proxima, quem sequuntur Moy. tom. 1. tract. 3. disp. 7. numer. 8. & alii.

925 Ratio est: quia actus virtutis intensus potest suum habitum efficienter causando, destruire habitum contrarium: ergo quando prudenter colligitur ex lacrymis, suspiriis, vel aliis circumstantiis actum doloris intensissimum esse, consequenter iudicari potest, esse implicitam ad minus displicentiam specialissimam illius vitii; & quod pro tunc destructus fuit eius habitus.

926 Adverto hic, quod proportionem servata, dicendum est idem de consuetudine peccandi venialiter; unde si post quatuor, aut quinque monitiones in confessionibus praecedentibus nullam, vel emendam, vel diligentiam ad consuetudinem vincendam apparet in poenitente, non est absolvendus. Sed hoc facile componi potest, apponendo in confessione aliud peccatum veniale, non ex levioribus vitae praesentis, vel melius aliud mortale, iam confessum, & non de consuetudine; quia non

requiritur, quod dolor, seu propositum extendatur ad omnia venialia, quae consentitur, ut ait Busemb. lib. 6. tract. 4. cap. 1. dub. 2. numer. 2. cum Tambur. vide Curs. Mor. tom. 1. tract. 6. cap. 5. numer. 38. 53. & 55. supponunt tamen omnes, esse veniale id facere, ut videre est in Curs. num. 38. fine, & in Dicast. de poenitent. disp. 6. dub. 13. cap. 4. num. 268.

927 Inquires 2. quae repetito actuum requiratur, ut possit cognosci an detur, vel non, prava consuetudo?

Respondeo pro nunc, quod si lapsus sit frequens, ita ut ex repetitis vicibus, in quibus imaginatio proponitur vitium, plures sunt, in quibus vincitur, quam vincit, cum modico temporis intervallo inter unum, & alterum lapsum, ut duobus, vel tribus vicibus pro qualibet hebdomada, iudicanda est consuetudo, si sufficiens detur continuatio hebdomadarum, vide etiam a paritate occasionis proxima explicandae infra a num. 932. & 937.

928 Et insuper videtur mihi, quod in peccatis externis, & consummatis, ut pollutionibus, periuriis, furtis, sufficiens erit unus pro qualibet hebdomada lapsus, in continuatione trium, aut quatuor mensium, praecipue si externae occasiones non sint frequentes.

*** **

SEXA

SEXAGESIMA PRIMA propositio.

POTEST ALIQUANDO ABSOLVI, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere; quinimo directe, & ex proposito querit, aut se ingerit. Damnata.

SEXAGESIMA SECUNDA propositio.

PROXIMA OCCASIO PECCANDI non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit. Damnata.

EXPLANATIO.

§. I.

EXPLICATUR OCCASIO peccandi.

929 **V** iam satis arduum aggredimur, nam semitam certam dare pro praxi de occasione proxima difficile visum fuit Navarro in Summ. cap. 3. num. 10. & 11. ubi ait, *Nullum id sufficienter explicasse.* Quod ergo probabilius, & in practica securum iudico, charitate, & brevitate proponam.

930 Supponendum 1. occasionem peccandi duplicem esse, remotam, & proximam. Remota, sunt omnia offendicula, quae passim in hoc mundo parant hominibus ruinam.

Et ideo ait Salomon in lib. Sapient. cap. 14. v. 11. *Creaturae Dei in odium factae sunt: & in tentationem animabus hominum, & in maseculam pedibus insipientium.*

931 Proxima duplex etiam est, altera involuntaria, voluntaria altera. Involuntaria est, quae moraliter relinqui non potest, hoc est, sine gravissimis incommodis, five damnis, ut est periculum mortis, amissionis famae, vel bonorum fortunae, ad vitam, seu status necessariorum, quae omnia a Confessario ponderanda sunt, ita Sanchez, lib. 1. Summ. cap. 8. num. 3. cum aliis.

932 Occasio proxima voluntaria diffinitur a pluribus, quod est illa, *In qua pluries voluntarie posuit homo, ut in plurimum ruit;* ut si viginti vicibus excitetur ab ea, cadit pluries, quam vincit, quae explicatio mihi ex parte non videtur propria: nam sequitur, quod si quotidie quinque, aut sex vicibus ponatur homo voluntarie in ea, & duobus tantum consentiat, non erit occasio proxima, de quo Lumbier adducens Caranuel. hic, num. 2011.

Unde melius, salvo meliori iudicio, diffinitur sic: *Periculum peccandi determinatum, & extrinsecum, libere volitum, & quo sequitur frequentia peccandi.* Quam diffinitionem ex parte affert Cursus moral. tom. 1. tract. 6. cap. 5. punct. 4. num. 57.

933 Et explicatur, *Ly periculum peccandi*, est genus ad occasionem proximam, & remotam.

Q

Ly

num. 101. differendam esse absolutionem post duas, aut tres inquisitiones mulieribus terram, vel aliud simile comedentibus, vulgò, *barro, carbon, &c.* præcipue si sapius, aut ea quantitate, quæ saluti nociva iudicetur. Et damnatum iudico, absque speciali circumstantia illis absolutionem dare.

945 Sequitur 4. quod Parochus parvi oppidi, ubi copia alterius Sacerdotis non datur, qui accedit in die festo ad confessionem, ut Missam populo celebret: cum tamen in occasione proxima peccandi implicatus sit, præcipue si antecederet admonitus, non absolvat illum Confessor, usque dum experiatur emendatum, quamvis proponat scandalum populi, qui Sacrum spectat audiendum; sed dicat illi, quod se ad contritionem excitet, & celebret, sicut qui copia Confessoris caret, ut concedit ei Trident. sess. 13. cap. 13. & damnatum iudicat Corell. hic, quod possit in ea circumstantia absolutio impertiri.

Probabile tamen iudico cum Hozes ad propositionem 61. numer. 14. quod si orietur scandalum (de quo postea dicam) & poenitens ex negata absolutione ostendit dolorem de peccatis, eorumque in futurum propositum emendationis, & evitandi occasionem proximam, absolvere pro tunc potest, ut iam dixi in foro conscientiae, tract. 1. cap. 3. §. 3. num. 139. & 140.

946 Omnia prædicta damnantur, quia Innocent. declarat,

damnando propositionem. 31. quod non potest absolvi, qui versatur in occasione proxima peccandi, quæ potest & non vult relinquere. Et potiori ratione non est absolvendus, si directè & ex proposito quærit, aut in eam se ingerit.

Ratio est: quia talis est actualiter affectus ad peccatum: ergo absolvi non potest, utpotè non detestans peccatum.

§. III.

DE HIS QUÆ HIC NON damnantur.

947 **N**on damnatur hic 1. opinio Ioannis Sanchez select. disput. 10. num. 14. cum Suarez, & aliis, qui asserunt, posse absolvi tribus, aut quatuor vicibus, qui in occasione proxima versatur; dummodò proponat occasionem relinquere, licet propositum præcedens non impleverit: quia de hoc iam verificatur, quod vult relinquere occasionem.

Sed talem opinionem non approbo, sed potius iudico, non esse communiter absolvendum poenitentem, occasione proxima voluntaria non relicta: quia raro experientia testante, propositum adimplent huiusmodi occasionarii, præcipue si poenitens ab anno in annum confitetur, ita Dian. 5. part. tract. 14. resol. 107. & alii ab ipso citat.

948 Aliquando tamen, inspecta conditione poenitentis ab-

solvi

solvi poterit, supposito proposito relinquendi occasionem, & imposita medicina, ut intra unum, aut duos menses fateatur; & si occasio consistit in reiteratione ad domum amasiæ, vel ludi; ut intra tot tempus ad eam non accedat, vel ingrediatur, & si hoc non potest; iubeat illi, ut pro determinato tempore cum illa seorsim non loquatur.

949 Addo, quod si post tres, aut quatuor, aut plures vices absolutus, non relicta occasione proxima, accedit nunc cum extraordinario dolore; qui quidem conii-ci potest ex lacrymis, aut suspiriis, vel aliis huiusmodi circumstantiis, potest absolvi; etiam si non proponat poenitens relinquere occasionem, ait Lugo de poenit. quem citat, & sequitur noster Anton. in direct. confess. tract. 5. à num. 137. quia ex hac circumstantia non iudicari debet illa occasio proxima. Applicanda sunt hic, quæ dixi de prava consuetudine, à num. 922. usque ad 925.

950 Insuper si res mutata sunt, taliter quod moraliter loquendo iam non iudicetur eam esse occasionem proximam, ut si amasia ex infirmitate reddita est difformis, seu habitualiter infirma, aut si ex aliquo matrimonio resultavit inter illos affinitas, vel si ille orationi iam deditus, & mortificationi, ita ut ab experientia noscatur emendatio, etsi non totalis, tamen quod non sit ea frequentia peccandi ad occasionem proximam requisita, absolvi

potest, absque obligatione vitandi illam. Torrecilla, num. 102. cum Ioann. Sanchez. Graffis, Candido, & aliis, & Corell. num. 298.

Tertiò. Maritata mulier, quæ in occasione proxima est peccandi ex consortio mariti, qui eam ad peccandum incitat, absolvenda est, dummodò propositum emendationis demonstret; quia ea occasio est necessaria, ut ait Lumb. tom. 2. num. 821. qui citat Arriagam, Lugonem, & alios, quos affert Verde, num. 539. item Torrecilla. hic, num. 77.

951 Quartò, quando scandalum orietur, occasionem proximam relinquendo, non est amovenda; unde in cap. Consult. de frigidis, & maleficiis, declaravit Lucius Pontifex, quod duo, qui invalidè matrimonium contraxerant propter impotentiam impedimentum, permanere posse in eadem habitatione, degendo ut fratres ratione scandali, & propriæ infamiæ vitandæ; & tamen occasio inter illos esset peccatorum eadem cohabitatio; & infert nost. à Spiritu Sancto in consult. 65. num. 14. quod potest absolvi hospita, licet non habeat propositum non recipiendi hospitem, cum quo pluries peccavit, si absque magno scandalo, & detrimento non possit eum ab hospicio suo prohibere: pro quo asserto alios citat, ita Hozes, num. 13. Torrec. num. 66.

952 Item si in domo, ubi quis occasionem sibi peccandi parat, est infans in periculo mortis absque baptismo, vel infirmus

O3 mo-

moribundus sine Poenitentiae Sacramento; & nullus alius suppetit minister, obligatur illis succurrere administrando Sacramenta, quibus egent, cuius rationem dat Thom. Hurtad. tom. 1. cap. 5. resol. 6. num. 59. his verbis: *Quia tunc scandalum est purè passivum, quod non teneor vitare; similiter & occasio proxima est involuntaria, urgente necessitate.*

953 Et si opponas verba Christi Domini, Matt. 16. 26. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur: animae vero suae detrimentum patitur?* Et quod tua spiritualis salus prior est aliena? Dicendum, quod occasio peccandi non est peccatum, sed eam velle, & hoc est detrimentum à Domino vetitum: & quia damnum spirituale proximi certum anteponi debet incerto meo, & fectus divina confidentia mihi providebit de salute mea, si in extrema spirituali proximi sum sollicitus; vide Torrec. à num. 69.

954 2. Non damnatur asserere, quod possunt absolvi, qui versantur in occasione proxima involuntaria, quam explicui num. 929. quia non est obligatio talem occasionem vitandi; nam est moraliter impossibile, uti docet nostr. Anton. citatus, disp. 3. sect. 2. & ex illo sequentes resolvuntur casus.

1. Quod possunt absolvi omnes, qui aliquod officium gerunt, vel artem proficuntur, quae illis parat occasionem ruinae, si illam absque incommodis maximis non possunt relinquere.

Vnde Parochus, Medicus, Chirurgus, Scriba, Mercatores, Sutores, & Ministri Iustitiae, & alii Officiales, vel Artifices, in occasione ad peccandum ex vi suorum officiorum positi, si damna gravia experientur in eis relinquendis, absolvi poterunt, cum moderate ponendo, num. 956.

655 2. Filii familias, & quicumque, qui sui iuris non sunt, in quorum voluntate non est concubinae à domo eiicere, absolvi similiter possunt.

Et generaliter, quotiescumque timentur prudenter gravia damna in vita, vel fama, aut re familiari, eiiciendo occasionem, est impossibilitas moralis; quia periculum peccandi non est formaliter peccatum, sed occasio illius; & sic ex gravissima causa honestatur, seu permittitur, Torrec. n. 67.

956 Attamen cum his, qui in occasione proxima involuntaria versantur, debet se habere Confessor, sicut cum his, qui pravam consuetudinem peccandi habent, ut dixi à num. 918. & à num. 920. quia cum de his, qui talem habent occasionem, timeri debeat, an propositum emendationis habeant; & ex alia parte nunquam Confessor absolvere possit poenitentem, si prudenter timet, eum non habere hoc propositum: hinc est, quod aliquando negare debeat, aliquando, ut prudens Medicus, etsi propositum habeat, detinere illi possit absolutionem, modo dicto num. 919.

957 Qui excipiunt confessiones

S. III.

EXPLICATUR PROPOSITIO 62.

960 **S**entiendum est, non esse sufficientem titulum ad occasionem proximam non effugiendam, causam vilem, aut honestam: quia ita declarat Innoc. in damnatione proposit. 62.

Ratio sumitur ex dictis: quia solum impossibilitas moralis excusat ab eiicienda, vel fugienda occasione proxima; sed causa praecise vilis, aut honesta, non ponit hanc impossibilitatem moralem: ergo non excusat.

961 Vnde amissio alicuius convenientiae, commoditatis, delectationis, vel parvae opinionis, aut rei familiaris ad vitae sustentationem non necessariae, non sufficit ad non tollendam occasionem de medio. Vide proposition. 41. Alexand. VII.

Nec honesta causa excusat, ut inavifere amasiam ob attentionem politicam, edocere puellam, ministrare Sacramenta, aut legere libros Theologiae Moralis, si ad hoc vrigens obligatio non datur, ut in illo, qui non est Parochus, secluso gravi damno, ut dixi num. 955. Nihil horum, aut similium sufficit ad non semovendam proximam peccandi occasionem. Vide proposit. 41. per Alexand. VII. damnatam.

962 Vnde sequitur, quod

nes Principum, qui occasionem voluntariam proximam relinquere non videntur, legant Pellizar. tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 2. num. 64. Sed moderate de illa accipiant. Vide proposit. 41. damnatam per Alexand. VII.

958 Item, etsi ut Iudex dispositum substantialiter videat poenitentem, & ut talis absolvere illum potest: tamen ut Medicus, obligatur applicare medicamentum, quod iudicat vnicè necessarium ad praecavenda peccata futura: praecipue si timet, quod semel absolutus occasionem non vitabit. Et sic videtur illi convenientius, quod prius eam tollat, ut Beneficium absolutionis accipiat. Torrecilla, num. 91. sed hic, ut dixi num. citat. prudentia utendum est.

959 Dices: ergo poenitens, qui restituere firmiter proponit, adhuc non poterit absolvi, si prius non restituit, praecipue si promissa Confessario per unam, aut duas vices non implevit.

Respondeo ex Leand. Granados, & aliis apud Torrecilla, num. 96. quod ter, aut quatuor absolvi potest: ipse autem Torrecilla concedit attento officio Iudicis, non verò inspecta obligatione Medici spiritualis; & sic raro absolvendus est, nisi prius restituat.

Quod mihi probatur.



moribundus, qui retinet apud se concubinam, ut illi assidet, non debet absolvi, ut populi scandalo satisfiat, nam ad hoc ministerium alia inveniuntur facile. Et idem dicendum de concubinario, qui invisit amasiam infirmam cum viciniae scandalo, etiam si in alia domo suam habeat domicilium. Ratio horum est: quia haec solum est utilis, non necessaria causa. Et idem de eo, qui amasiam nequit eiicere, aut invisere, eo quod ait infamiam sibi pararet, vel foeminae: nam hoc figmentum est, ut occasio conserveretur: nam quid frequentissimum est, dominus cum famulabus rptionem pacis habere, easque e domo eiicere absque nota, vel infamia. Et sic palliatio suae passionis iudicandus est titulus infamiae, ut amasia non eiiciatur. Ita Corella, n. 294. & 295. Lumb. num. 1003.

Inquiri Leand. a Sacram. de Poenit. disp. 7. quaest. 22. apud Lumbier, num. 2002. prope finem: An absolvi possit Monialis communicationem illicitam habens, si eam relinquendo, convenientias magnas amittet?

963 Ad quod ait: *Ve quid certissimum respondeo: non posse absolvi, quin tollat occasionem peccandi; quia verè proxima est, & non potest dici involuntaria, ex eo quod ex omissione illius correspondentia sequi posset aliqua nota, aut scandalum, aut detrimentum, ut si vir devotus esset magnae auctoritatis, & utilis toti Monasterio, & praecipue Montali devota, si est pauper. Nam*

omnia haec ficta sunt ab amore nris inordinato, cum reverà potius ex correspondentia praedicta nasceretur nota, & scandalum apud omnes Dei timorem habentes.

SEXAGESIMA TERTIA propositio.

LICITUM EST QUÆRERE
directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.
Damnata.

EXPLANATIO.

964 **E** Adem obligatione, qua peccatum vitare tenemur, etiam adstringimur, proximum, & moraliter certum periculum peccandi fugere, ait Dian. in Summ. v. *Periculum*, unde si ea certitudine, quis iudicat hic & nunc se ruere, si ponitur in eo, obligatur ab eo abstinere.

965 Sentiendum est, non esse licitum directè quærere peccandi occasionem proximam pro bono temporali, nec etiam spirituali proximi: quia ita declarat hic Innoc. Ratio: nam quærere directè occasionem peccandi est intrinsecè malum: quia est idem, ac quærere peccatum: ergo illicitum est.

966 Inquires: quando cognosci potest, quod aliquid quæritur directè, vel indirectè?

Respondeo: quod tunc quæritur aliquid directè, quando ratio-

ne

ae sui quæritur, & hoc aliquando, ut finis, aliquando ut medium. Ut finis, v. g. quærit aliquis famulam, ut medio eius famulatu habeat illam sicut concubinam; & in hoc sensu damnatur secunda pars sexagesimae primae propositionis. Ut medium, v. g. vult aliquis attrahere ad fidem mulierem infidelem, assumit ut medium vivere cum illa in concubinato. Et quod sit licitum permanere in illo proximo peccandi periculo propter illum finem, damnatur in hac proposit. 63.

967 Quærere aliquid indirectè est, non quærere ratione sui, nec ut medium, nec ut fines; sed quærere in alio, quod directè quæro, hoc est, ex eo quod aliquid directè quæram, praevidetur aliquid securum, si non obstante hac praevisione, non desisto à quærendo, vel faciendo illud, indirectè volo, & quæro, quod praevidetur ex illo sequi, v. g. volo mercaturam facere ob lucrum, ludere ob remissionem, habere famulam ob famulatum; sed ex hoc sequuntur frequentia periuria, iniustitiae, seu fornicationes, & sic mercaturam, ludere, & famulam, directè volo ad lucrum, remissionem, seu famulatum, indirectè, ut sunt occasiones ad periuria, iniustitias, & fornicationes quæro: & iuxta maiorem, vel minorem certitudinem moralem, qua connectitur sequela cum directè volito, erit magis, vel minus voluntarium, quod indirectè quæritur, vel timetur. Et iuxta maiorem gravitatem rei, quæ ti-

metur, praecipue in proximorum damnis, minor certitudo sufficiet, ut imputetur ad culpam; nam eo ipso maior praecaptio adhibenda erat.

968 Non damnatur se exponere indirectè periculo peccandi, pro salute proximi spirituali, seu temporali; dummodo periculum non sit certum, sed tantum apprehensio timorata, adhuc non probabilis, ut praedicare infidelibus, ministrare meretricibus Poenitentiae Sacramentum cum aliquo timore spiritualis ruinae; nam haec est occasio remota.

969 Cum probabili autem periculo ruinae spiritualis, potest quis fretus confidentia in Deum, quærere indirectè occasionem peccandi proximam, vel quando habet impotentiam moralem, de qua dixi à num. 954. ut in Parocho, Medico, & Chirurgo; vel ad subveniendum proximum extreme laborantem spiritualiter, aut corporaliter. Torrec. hic, num. 51. & Hozes, num. 4.

S. I.

DOCTRINA PRO PRÆIACTIS

970 **Q**Uando ex officio tenetur quis in aliqua occupatione se exercere, quæ illi periculum parat, ut Parochus in confessione ovium, & quæ sine illarum detrimento, & scandalo evitare non valet, imploret Divinum auxilium, & eius confidentia aggrediat, con-

con-

confessiones excipere: quia in illius voluntate est non consentire. Et idem dicit de eo, qui ex obligatione officium aliquod exercet, ut in Chirurgo, de quo postea. Nam isti non amant periculum, sed animarum, corporum ve salutem ambiunt; & subversionis periculum, si eveniat, per accidens est; quia principalis intentio, ac motivum est, munus suum licitum exercere. At verò vice versa contingit in illis, qui tali obligatione ex munere, & officio carent, eoque per talem carentiam nullo modo periculum prædictum honestare valeant. Unde Confessor, qui in nulla est obligatione ad confessiones audiendas, desinere debet eas, si tale cadendi periculum experitur. Sic Thom. Hurtad. tom. 1. resol. moral. tract. 1. cap. 5. resol. 5. num. 59. & Torrecilla, Sanchez, disp. 10. num. 18. Sed addunt, nisi quando scandalum sequeretur, aut notabile damnum in fama, honore, aut pecuniis, aut aliqua necessitas vrgens esset; sed hoc ultimum Filgueir. non admittit.

971 Et ut melius, & utilius intelligas, adverte ad differentiam harum trium propositionum; nam prima ex his aiebat: *Posse absolvi, qui in occasione proxima peccandi versatur, quam potest, & non vult dimittere, & ex proposito querit, aut se ingerit*; quæ inverecunda satis, & dissoluta est. Secunda dicit: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi oc-*

currit. Quæ propositio aliquam iam ponit causam non evitandi occasionem, sed insufficiens. Et utraque loquitur de eo, qui proxima occasione implicatus iam est, & ab ea dimittenda se excusat. Tertia propositio de quærente illam fatur, dicens: *Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi*. Et quod addit ad duas illas est aggredi, & introducere se in occasionem peccandi, in qua non dum versabatur; quamvis etiam intelligitur de eo, qui in ea illo motivo boni proximi detinetur.

972 Et notandum valde meo videri est, aliud esse considerare occasionem proximam pro hic, & nunc operationis, & ad praxim reductam, seu ut periculum proximum huius numero peccati, & aliud quasi habitualiter intellectam, v. g. officium Parochi, vel Mercatoris, quod supponamus est illi involuntaria, & habitualis occasio peccandi, quam relinquere non tenetur; cuius occasione, licet sæpè cadat, non semper in eius exercitio cadit. Cæterum si in hac numero circumstantia, & pro hic, & nunc huius temporis advertit, qui in huius generis occasione involuntaria tenetur, quod si operationem aggreditur, certo moraliter ruer; adhuc plusquam gravissima causa, si ita dici potest, intervenire debet, ut licite executioni mandetur, nimirum, certa ruina animæ, vel corporis proximi, si ille non subveniatur, & anxior

Di-

Divini auxilii postulatio, & secum se reddere, non velle suæ animæ cassum, sed proximi erectionem, seu detentionem ad damnum, ut dixi. Et idem asserendum de illo, qui licet in occasione habituali non versetur illius actionis, quam efficaciter intendit; tamen periculum moraliter certum agnoscit mortaliter peccandi in elicienda. Hinc fit.

973 Ut non damnetur hic, quod Chirurgus curationem mulieris suscipiat ex qua periculum cadendi sibi parari agnoscit, si alius non est, seu non invenitur, qui illam curet; est namque vrgens causa ista ex parte mulieris, & ex parte Chirurgi; quia tenetur ex officio.

974 Dices cum Torrecill. hic, num. 49. quod periculum animæ, & proprium prius præcavendum est, quam corporis, & alienum: ergo Chirurgus, cui animæ periculum imminet, non se illi exponere debet.

975 Respondeo ex illo, quod mulier infirma, non solum in corpore, verum & in anima periclitatur, si non curetur; cum pluribus impatientiis, & desperationibus exponatur. Et sic dictus Chirurgus, alio non invento, tenetur implorato Divino favore, infirmam mederi: nam periculum mulieris certum, & irreparabile iudicatur. Summum autem spirituale non ita certum est, etsi fortè fuerit, reparabile intelligitur, & alias ex officio tenetur, & eius periculum non est volitum, sed permissum;

& directè intendit mulieris curationem, quæ quid honestum est, & per media, & exercitium licitum. Et si cadat, non ex occasione, sed per accidens sequetur, & ex intrinseca fragilitate proveniet; sic Filgueir. Hozes, num. 15. & 16. Torrecill. & c.

976 Pro complemento adduco verba Lumbier, num. 2024. quæ sic se habent: *De todo lo dicho concluyo: Lo primero, que directamente nadie puede buscar la ocasion proxima de pecar por bien espiritual, proprio, o ageno; y lo contrario es lo condenado: Lo segundo, que puede buscarla quando ay causa vrgentissima que lo obligue, espiritual, o temporal, si las cosas estan mudadas, o por las circunstancias extrinsecas, o por las nuevas pertrechos interiores, aunque el peligro en si se este en pie; porque entonces dexa de ser moral. Lo tercero, que quando la causa por que se entra en el peligro, es forzosa, è inescusable, entonces no es buscarlo moraliter directè, sino es, segun lo dicho, indirectè, y no es este el caso de la condenacion.*

S. II.

QUESTI VNCVLÆ RESOLVUNTUR.

977 **M**Agist. Hozes tres resolvit hic dubitationes: 1. est:

An sit licitum desiderare carentiam beatitudinis ob bonum proximi?

978 Respondeo, quod cupere in perpetuum carere beatitudine,

confessiones excipere: quia in illius voluntate est non consentire. Et idem dicit de eo, qui ex obligatione officium aliquod exercet, ut in Chirurgo, de quo postea. Nam isti non amant periculum, sed animarum, corporum ve salutem ambiunt; & subversionis periculum, si eveniat, per accidens est; quia principalis intentio, ac motivum est, munus suum licitum exercere. At verò vice versa contingit in illis, qui tali obligatione ex munere, & officio carent, eoque per talem carentiam nullo modo periculum prædictum honestare valeant. Unde Confessor, qui in nulla est obligatione ad confessiones audiendas, desinere debet eas, si tale cadendi periculum experitur. Sic Thom. Hurtad. tom. 1. resol. moral. tract. 1. cap. 5. resol. 5. num. 59. & Torrecilla, Sanchez, disp. 10. num. 18. Sed addunt, nisi quando scandalum sequeretur, aut notabile damnum in fama, honore, aut pecuniis, aut aliqua necessitas vrgens esset; sed hoc ultimum Filgueir. non admittit.

971 Et ut melius, & utilius intelligas, adverte ad differentiam harum trium propositionum; nam prima ex his aiebat: *Posse absolvi, qui in occasione proxima peccandi versatur, quam potest, & non vult dimittere, & ex proposito querit, aut se ingerit*; quæ inverecunda satis, & dissoluta est. Secunda dicit: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi oc-*

currit. Quæ propositio aliquam iam ponit causam non evitandi occasionem, sed insufficiens. Et utraque loquitur de eo, qui proxima occasione implicatus iam est, & ab ea dimittenda se excusat. Tertia propositio de quærente illam fatur, dicens: *Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi*. Et quod addit ad duas illas est aggredi, & introducere se in occasionem peccandi, in qua non dum versabatur; quamvis etiam intelligitur de eo, qui in ea illo motivo boni proximi detinetur.

972 Et notandum valde meo videri est, aliud esse considerare occasionem proximam pro hic, & nunc operationis, & ad praxim reductam, seu ut periculum proximum huius numero peccati, & aliud quasi habitualiter intellectam, v. g. officium Parochi, vel Mercatoris, quod supponamus est illi involuntaria, & habitualis occasio peccandi, quam relinquere non tenetur; cuius occasione, licet sæpè cadat, non semper in eius exercitio cadit. Cæterum si in hac numero circumstantia, & pro hic, & nunc huius temporis advertit, qui in huius generis occasione involuntaria tenetur, quod si operationem aggreditur, certo moraliter ruer; adhuc plusquam gravissima causa, si ita dici potest, intervenire debet, ut licite executioni mandetur, nimirum, certa ruina animæ, vel corporis proximi, si ille non subveniatur, & anxior

Di-

Divini auxilii postulatio, & secum se reddere, non velle suæ animæ cassum, sed proximi erectionem, seu detentionem ad damnum, ut dixi. Et idem asserendum de illo, qui licet in occasione habituali non versetur illius actionis, quam efficaciter intendit; tamen periculum moraliter certum agnoscit mortaliter peccandi in elicienda. Hinc fit.

973 Ut non damnetur hic, quod Chirurgus curationem mulieris suscipiat ex qua periculum cadendi sibi parari agnoscit, si alius non est, seu non invenitur, qui illam curet; est namque vrgens causa ista ex parte mulieris, & ex parte Chirurgi; quia tenetur ex officio.

974 Dices cum Torrecill. hic, num. 49. quod periculum animæ, & proprium prius præcavendum est, quam corporis, & alienum: ergo Chirurgus, cui animæ periculum imminet, non se illi exponere debet.

975 Respondeo ex illo, quod mulier infirma, non solum in corpore, verum & in anima periclitatur, si non curetur; cum pluribus impatientiis, & desperationibus exponatur. Et sic dictus Chirurgus, alio non invento, tenetur implorato Divino favore, infirmam mederi: nam periculum mulieris certum, & irreparabile iudicatur. Summum autem spirituale non ita certum est, etsi fortè fuerit, reparabile intelligitur, & alias ex officio tenetur, & eius periculum non est volitum, sed permissum;

& directè intendit mulieris curationem, quæ quid honestum est, & per media, & exercitium licitum. Et si cadat, non ex occasione, sed per accidens sequetur, & ex intrinseca fragilitate proveniet; sic Filgueir. Hozes, num. 15. & 16. Torrecill. & c.

976 Pro complemento adduco verba Lumbier, num. 2024. quæ sic se habent: *De todo lo dicho concluyo: Lo primero, que directamente nadie puede buscar la ocasion proxima de pecar por bien espiritual, proprio, o ageno; y lo contrario es lo condenado: Lo segundo, que puede buscarla quando ay causa vrgentissima que lo obligue, espiritual, o temporal, si las cosas estan mudadas, o por las circunstancias extrinsecas, o por las nuevos pertrechos interiores, aunque el peligro en si se este en pie; porque entonces dexa de ser moral. Lo tercero, que quando la causa por que se entra en el peligro, es forzosa, è inescusable, entonces no es buscarlo moraliter directè, sino es, segun lo dicho, indirectè, y no es este el caso de la condenacion.*

S. II.

QUESTI VNCVLÆ RESOLVUNTUR.

977 **M**Agist. Hozes tres resolvit hic dubitationes: 1. est:

An sit licitum desiderare carentiam beatitudinis ob bonum proximi?

978 Respondeo, quod cupere in perpetuum carere beatitudine,

explicitam, & alii implicitam, id est, in fide maiorem; & idem D. Thom. 2. 2. quaest. 2. artic. 7. de quo mentionem facit Gonet, tom. 4. disp. 6. artic. 5. refert, inventum fuisse tempore Helenae matris Constantini Magni hominem in sepulchro mortuum, in cuius pectore aurea erat lamina hac inscriptione: *Christus nascetur ex virgine, & ego credo in eum. O sol, sub Helena, & Constantini temporibus iterum me videbis.* Et Silveir. tom. opuscul. opuscul. 1. resol. 3. p. 3. num. 226. refert: quod in Valle Iosaphat super corpus inanime petra visa fuit, quae exaratae erant litterae Hebraicae, quae ad Latinum translatae sic se habent: *Ego Sath tertio genitus filius Aae, credo in Iesum Christum Filium Dei, & in Mariam Matrem eius de lumbis meis venturos.* Ita adducit Hozes, num. 34. ergo plures ante Christum fidem explicitam in illum habuerunt. Ly tamen, in *Mariam* exuberat ratione praepositionis in.

987 Sentiendum est 1. quod ignorans Deum esse unum, & remuneratorem, non est capax absolutionis: quia credere hoc explicitè est de necessitate medii, ut explicatum est in proposit. 22. & non potest quis credere explicitè id, de quo notitiam non habet.

988 Sentiendum est 2. quod ignorans actualiter, & praecipue culpabiliter Mysteria Sanctissimae Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Iesu Christi, non est ca-

pax absolutionis: quia ita declarat Innocent. hic. Ratio est: tum, nam fides explicita horum Mysteriorum, est necessaria ad salutem necessitate medii, ut plures docent: ergo & illorum notitia, ut dixi. Probabile tamen est, solum esse de necessitate praepcepti; & est opinio Villalob. tract. 1. dif. 3. num. 6. & 7. & Sà, v. *Fides*, num. 1. cum aliis; vide Dian. 3. part. tract. 5. resol. 46. & 48. Quae quidem hic non damnatur, Hozes, num. 35.

Fides autem ad minus implicita eorum necessaria est necessitate medii: quia, *sine fide impossibile est placere Deo.*

989 Notitia verò expressa horum mysteriorum debet dari, ut Sacramentum Poenitentiae recipiat poenitens, quae constet Confessorii, vel ex interrogatione illius, & responsis poenitentis, vel ex prudenti praesumptione, quam de poenitente format Confessor: & contrarium affirmare est casus damnationis. Hozes, num. 35. Torrecilla, num. 9. Nisi moribundus, destitutus sensibus, vel impotens loqui, aut instante morte, qui absolvendus est.

Tum, alia ratione, quia dissonum rationi est, quod fidelis ignoret praecipua mysteria fidei. Et ideo, de necessitate praepcepti scire debet fidelis adultus mysteria fidei, quae in Credo continentur. Vide Busemb. lib. 3. tractat. 1. cap. 1.

990 Non damnatur hic, quod si Confessor instruere potest poenitentem

rentem in praedictis mysteriis taliter, quod suo grosso modo respondeat, & poeniteat de negligentia praeterita, & proponat edificare haec, & alia mysteria, quae in Symbolo continentur, potest illum absolvere: quia iam non habet actuale ignorantiam. Ita Hozes, & alii communiter; vide Sanchez, lib. 2. Summ. cap. 3. a num. 18.

991 Sed adverte, quod si in tribus, aut quatuor confessionibus praeteritis fuit poenitens monitus, ut edisceret mysteria fidei, & culpabiliter non adimplevit monita, & propositam; non est absolvendus vique dum ea ediscat. Sic Busemb. nisi detur circumstantia, numer. 922. & 923. explicata.

992 Notat hic, & bene Corrella, 8. impres. a num. 309. quod non requiritur, quod poenitens in confessione eliciat actum expressum fidei horum mysteriorum, si illorum ignorantiam non habet; sed sufficit virtualis fides, & practica testante, non curant Confessores excitare poenitentes ad fidei actus, nec timorati se ad poenitentiam quotidie praeparantes iudicant ad illos in ea circumstantia obligari. Sed tantum de examine, & dolore fatagunt; sic Bonacina, Trullenc. & alii, quos citat, & sequitur Leand. a Sacram. de Poenit. disp. 1. quaest. 48. & 49. & Torrecilla in proposit. 65. Innoc. num. 5. & ad minus hic non est damnatum: quia haec propositio non loquitur de fide, sed de notitia, aut scientia horum mysteriorum.

Contra dices, nam ipse Torrecilla in hac propositione, num. 9. requirit fidem expressam Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis, & si non necessitate medii, necessitate tamen Sacramenti, & Hozes, num. 35. idem videtur sentire.

993 Sed praedicti Authores, & etiam Lumbier, num. 2035. scientiam habitualement, vel actualement requirunt; non vero actum fidei tunc expressum ad confessionem. Nam vel poenitens notitiam, seu scientiam habitualement horum mysteriorum habet, vel ignorans ea, accedit ad confessionem: si habitualement possidet etiam virtualement fidem in ipsa notitia, & scientia illorum, & aliquoties repetitis fidei actibus habet. Et nihil aliud ex hac parte ad Sacramentum requiritur. Si autem ignorans accedit, nec expressam, nec virtualement fidem videtur habere: nam quae illi fides expressa, aut virtualis erit illarum, quas ignorat rerum? Huic igitur ignoranti, & scientia a Confessore imbuenda, & fides actualis, & expressa est ab eo istorum mysteriorum elicienda. Et haec est istorum, & aliorum mens Authorum. Et quamvis tunc elicere debeat actum fidei expressum de Deo vno, & remuneratore, sufficit actus contritionis, seu attritionis: in quolibet enim illorum, ait Ripalda de ente supernat. tom. ultimo, num. 471. & Emmanuel a Concept. tract. de poenitent. disput. 1. quaest. 24. num. 300. continetur iste actus fidei expressè. Et sic

ne, illicitum omnino est; quia contra propriam charitatem, & quia esset velle Deum iniustum esse; nam contra iustitiam foret privare iustum aeterna vita. At verò desiderare ad tempus beatitudinem privari propter proximorum salutem, rectum iudicandum est; & à sanctissimis viris optatum. Audi Apostolum ad Philipp. cap. 1. ubi ait: *Coarctor autem à duobus: desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo, multo magis melius: permanere autem in carne, necessarium propter vos. Et hoc confidens, scio quia manebo, & permanebo omnibus vobis.*

Audi etiam Sanctum Martinum moribundum dicentem: *Si aabac populo tuo sum necessarius, non recuso laborem.* Ratio est: nam hoc desiderium non opponitur charitati, sed potius heroicum, & meritorium est, Div. Thom. 2. 2. quaest. 27. artic. 8. ad 1. Tap. tom. 2. lib. 3. quaest. 2. art. 4.

979 Secunda est: An sit licitum velle carentiam gratiae, & charitatis pro bono proximorum. Et intelligitur hoc ex hypothesi, quod sit possibile carere gratia, & charitate absque peccato.

Ad quaestionem respondet affirmative Granad. de charitat. contr. 3. tract. 7. disp. 5. num. 11. contrarium tamen tenet Suarez, 2. 2. disp. 9. sect. 1. num. 9. & rationem his verbis dat: 1. *Quia tale detrimentum non est per se ordinatum ad aliorum salutem, nec per se est amabile: 2. Quia charitas inclinatur ad sui perfectionem; ergo*

non inclinatur ad id, quod perfectionem impedit.

Et ex hoc non sequitur 1. esse illicitum Religionem non ingredi, ad quod determinatus quis erat, ut parentibus succurrat: quia hoc obligatorium est, illud non.

980 Non sequitur 2. fuisse illicitum zelum Sancti Ignatii Loyolae cupientis ob animarum salutem permanere in saeculo, incerti beatitudine, quam statim gloriam possidere: quia non desideravit ex eo fine carentiam gratiae, ut advertit Hurtadus de charitat. disp. 144. sect. 2. §. 19. Sed ea locutus fuit certitudine, quod nunquam Deus privat congruis auxiliis tam ardentem charitatem, & amatorem sui.

981 Tertia, & quam speciali appendice proponit, & resolvit Hozes, inquit. An mulieri castitatis voto adstrictae, intendenteque ad perfectius ascendere, consuli possit, ut matrimonium contrahat cum haeretico, qui promittit se Catholicum Romanum fieri, si cum illa nubat, obtenta prius dispensatione voti? Et an hoc perfectius sit?

982 Et supposito, quod matrimonium cum haeretico iam converso licitum est; de quo videri est Basilium Ponce de matrimon. in append. disput. 3. num. 1. Et insuper licitum, & obligatorium est matrimonium cum haeretico, cui mulier promittit, si se converteret, & iam conversus, nuptias petit. Ita probabiliter Bonac. quaest. 2. de matrim. punct. 10.

quod

num. 23. Thom. Sanchez de matrimonio. lib. 5. disp. 5. num. 22. & 23.

983 Respondeo ergo ad primam partem, nimirum, an sit licitum? Affirmative, & evidentè meo videri: nam supponendo, quod dispensatio Papae obtinenda est, proponenda est ista causa; & ipse Summus Pastor decernit, an expediat hoc coniugium. Et sic supposita dispensatione, licitum erit tale matrimonium; & consequenter, in ea suppositione, illud consulere.

Respondeo ad secundam: An scilicet sit perfectius? Quod sub opinione posset vagari. Vide Hozes citatum, qui affirmat. Et pro assensu contrario rationes non infirmas adducit.

SEXAGESIMA QUARTA propositio.

ABSOLVTIONIS CAPAX EST homo quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium Sanctissimae Trinitatis, & Incarnationis D. N. Iesu Christi.

Damnata.

EXPLANATIO.

984 **H**Anc propositionem damnauerat iam Academia Lovaniensis, ut ait Gonet in Clypeo Theologiae Thomist. disp. 2. de fide, art. 5.

De ignorantia mysteriorum fidei loquitur propositio: & declarat Innocent. esse indispositionem positivam pro recipiendo Poenitentiae Sacramento; quia omnes obligamur scire, quod debemus expresse credere; nec enim quis valet explicitè credere id, de quo notitiam non habet. Et quia Christus via, & veritas est: & Christum Incarnatum credentes, Mysterium Trinitatis necesse est & credere, ait Div. Thom. 2. 2. quaest. 2. artic. 8. cum Filius Dei carnem sumpsit, & Spiritu Sancto Incarnatus: Christum credendo sequamur: & ut viam carpiamus, scire Trinitatem, & Christum tenemur.

985 Et suppono, quod post Adae peccatum fuit necessaria ad salutem fides Christi implicita, non verò explicita. Et patet quoad primam partem; quia omnibus hominibus necessaria fuit redemptio per Christum: ergo & fides ad minus implicita in illum, cum non sit aliud nomen sub Caelo datum hominibus in quo oportet nos salvos fieri: & mortuus est propter peccata nostra, non solum autem nostra, sed etiam totius mundi: & propterea dicitur Christus: *Agnus occisus ab origine mundi.*

986 Et quoad secundam etiam patet: quia plures salvati fuerunt absque fide explicita in Christum, ut insinuat Div. Thom. in 3. distinct. 9. quaest. 2. art. 2. ubi ait, quosdam qui maiores dicebantur, Christi habuerunt fidem

ex-

sic sufficit ad quodlibet illorum se excitare; sic Corell.

994 Non damnatur opinio Caspensis, tom. 2. tract. 15. disput. 3. sect. 6. num. 48. Tapia, tom. 1. lib. 1. quaest. 2. artic. 10. Et aliorum asserentium, quod absolutio impendi potest ignoranti culpabiliter ea mysteria, quae non necessitate medii, sed necessitate praeccepti sunt ad salutem necessaria, dummodo de negligentia in ea ediscenda se accuset, & propositum emendationis habeat. Et si post duas, aut tres vices, sicut de aliis peccatis de consuetudine, vel non restituendi docetur, reinciderit, deneganda, vel ad minus dilatanda est absolutio. Ratio, quod ea opinio non damnetur est, nam damnata propositio indicat, nullam dari obligationem ad aliqua mysteria expressè credenda, cum omnium ignorantiam admittat sine discrimine. Haec vero non ita: nam locum parat, ut aliqua de necessitate medii expressè credantur, Hozes, num. 24. Torrecill. num. 6. & Lumbier, num. 2046.

995 Et ego eam admitto, (etiam permittendo opinionem sentientem, non requiri per se fides explicita Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis ad salutem necessitate medii, sed sufficere implicitam: dummodo de necessitate Sacramenti concedat illorum fidem expressam, vel virtualem, ut iam dixi.) Nam ut ait Lumbier, num. 2035. ad receptionem huius Sacramenti requiritur intentio illud recipiendi, & sic notitia ad

minus confusa, quod Deus per merita Christi filii eius peccata condonat; ad quod fides, quamvis solum virtualis fundata in notitia, etsi tantum habituali, necessaria est.

§. I.

ADVERTENTIAE PRO practica.

996 **A**ccipe tamen pro maiori expeditione in practica sequente advertentias ad instructionem poenitentium mysteria fidei ignorantiam.

Prima, quod à poenitente inquirat Confessor, an sciat, quae sunt de necessitate medii ad salutem?

997 Ad quod respondere debet poenitens: Deum unum esse, & remuneratorem esse. Et si hoc nesciat, instruat illum breviter dicendo: dari unum Deum Omnipotentem, qui ut principium creavit omnia, & actualiter ab illo in suo conservari dependent res creatae. Et ex eo, quod sua sunt omnia, ad eum ordinantur, & ordinari debent, ut finem omnium, id est, ad illius honorem, & gloriam. Et quia summè bonus est, & summè iustus est, creaturis rationalibus, quas in sua libertate posuit, & quae ad illum per bona opera, & poenitentiam accedunt, remunerat, tribuendo, ut misericors gratiam, & ut iustus gloriam in gratia usque ad mortem perseverantibus; quod quidem facile intelligant

gent poenitentes. Et exigens Confessor fidem de hoc à poenitente quarat ab eo an se accuset de defectu praeterito in hoc. Et si nullo modo capit poenitens, non absolvat: quia est de necessitate salutis hoc scire; sed mittat illum, ut eum alius doceat.

Et si dicas, quod si iste ignarus actum eliciat contritionis, aut attritionis, absolvi potest: nam ut paulò ante adverti, in his actibus continetur cognitio Dei unius, & remuneratoris.

998 Admitto ergo, quod per dictos actus eam notitiam habebit: quia si actus est contritionis, erit propter Deum summè dilectum, & summè bonum: si attritionis, erit dolor propter timorem poenarum Inferni à Deo inflictarum. Qui quidem actus elici non possunt absque cognitione Dei unius, & remuneratoris. Et si simul cum hoc respondere nescit, provenit, non quia ignorat, sed quia ex illius hebetudine se explicare non valet.

Et hinc addo, quod medium inter alia ad introducendum in illo eam cognitionem, erit excitare illum ad dolorem; & quod inde agnoscat quem offendit, & à quo castigari, seu premiari debet. Vnde ex hac parte absolvi illum concedo, servatis sequentibus.

999 Secunda advertentia est, quod inquirat: An mysterium Trinitatis sciat?

1000 Ad quod sufficit, quod in substantia intelligat, quod est

vnus Deus, cum tribus personis, nimirum Pater, & Filius ab eo genitus, & Spiritus Sanctus ab utroque procedens. Vnde si interrogatus poenitens de hoc mysterio, respondeat: dari unum solum Deum, qui simul trinus est in personis distinctis, nimirum, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, satis est, & pro aggressibus sufficit: quia non requiritur, quod ea mysteria calleat. Et si hoc nesciat, instruat breviter, ita ut ille respondeat, quamvis grosso suo stylo: & immediatè inquirat, an in hoc mysterium credat: nam à pluribus asseritur, debere poenitentem habere explicitam fidem Trinitatis, & Incarnationis, ut Gaspar Hurt. disp. 6. de poenit. diffic. 6. & 8. & Ludovicus de Torres, & Villalob. apud Hozes hic, num. 5. Et si nullo modo, hoc est, nec superficialiter intelligit, nec aliquid de his mysteriis rectè respondet: & hoc provenit ex antecedenti sua culpa, inabsolutum mittat illum, ut instruat, & ab alio ediscat: quia hic est casus damnationis.

1001 Inquires: An si inculpabiliter inveniatur Confessor poenitentem ignorantem ea mysteria, absolvi illum possit, si ob incapacitatem, & hebetudinem eum instruere non potest, dummodo proponat firmiter, se illa, & alia fidei mysteria discere?

Respondeo 1. Quod ex vi damnationis videtur, posse affirmativè responderi: quia damnata propositio asserit, etiam per culpabilem

ignorantiam; & cum damnatio quid odiosum est, strictè est intelligenda.

1002 Respondeo 2. Quod solum per ignorantiam invincibilem posset salvari ea inculpabilis ignorantia: sed hæc non est facile concedenda, ut iam dicam in hac propositione: ergo in practica ea ignorantia non est admittenda, ut inculpabilis, seu invincibilis, nisi in casu postea ibi ponendo.

1003 Respondeo 3. Quod licet inculpabilis sit poenitens in dicta Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis ignorantia: & quamvis admittamus, non esse de necessitate medii ad iustificationem notitia expressa illorum, & ut per contritionem salvetur homo: tamen requiritur de necessitate Sacramenti: quia ad Sacramenti Poenitentiae receptionem est necessaria fides expressa, vel virtualis contenta, ut iam dixi, in notitia habituali, & repetitis aliquoties actibus fidei eorum: nam ut validè aditus Sacramentum aliquod recipiat, debet intendere illud recipere; & ad hoc non potest non de illo, & illius fructu notitiam aliquam, etsi rudam, habere, videlicet, quod sit instrumentum, quo Deus per illud condonat peccata per merita Iesu Christi Filii eius, qui factus est homo, ut nos per Sacramenta ab eo instituta, redimeret: ergo de necessitate Sacramenti est notitia, sive habitualis, sive actualis Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis: ita Lumbier hic, num.

2034. 2035. & 2036. Hozes, numer. 26. Torrec. num. 9.

1004 Et ex hoc principio potest Confessor doctrinam sumere, ut poenitentem instruat, inquirendo ab eo: An sciat, quid vult recipere? Et iuxta eius responsa, etsi rustica, barbara, & insufficientia, docere illum, quod quaerendo confessionem, quaerit medium, seu instrumentum institutum à Christo Domino Filio Dei, qui homo factus est, virtute Spiritus Sancti, ut hominem per peccatum perditum liberaret ab illo, & gratiam illi conferret, qua iustificatur, & gloriam consequatur. Ecce quomodo, qualibusque, & paucissimis verbis instruitur poenitens facile in notitia Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis, & Sacramenti quod recipit.

1005 3. Advertentia est, quod inquirat Confessor à poenitente Mysterium Incarnationis, in quo quatuor mysteria agnoscere debent, nimirum, Incarnatio, Passio, Resurrectio, & Ascensio in Coelum Domini nostri Iesu Christi. Non tamen est necessaria notitia Circumcisionis, Adorationis Magorum, Baptismi Christi, aut ipsius praedicationis. Et cetera, quae in antecedenti advertentia appono, applicabis hic.

1006 Quarta. Quaerat ab eo de Symbolo Apostolorum: in eo namque omnia fidei mysteria, quae debet fidelis scire, & confiteri includuntur. Et sufficit, si memoriter illa sciat rusticus cum moderata, seu confusa illorum intelligentia.

In-

1007 Insuper scire tenetur fidelis, & credere Sacramenta Ecclesiae; praecipue, Baptismum, Poenitentiam, & Eucharistiam, & qui aliquod suscipit, debet de eo notitiam habere. Omnia hæc mysteria, etsi non necessitate medii, tamen necessitate praeccepti expressè scire obligantur fideles; quia ea expressè ex eodem praeccepto credere tenentur: nam, ut dixi, scire debent, quod credunt expressè, & ideo absolvi non potest ea culpabiliter ignorans: quia peccando accedit, cum inobediens praeccepto gravi persistat.

1008 Deinde Praecepta Decalogi, & Ecclesiae Mandata. De orationibus, *Pater noster*, *Ave Maria*, & *Per signum crucis*; plures dicunt solum esse veniale eorum ignorantia. Sed de oratione *Pater noster*, non admitto, cum Tapia, tom. 2. lib. 1. quaest. 2. art. 6. & aliis.

Quando Confessor, tentato poenitente per aliqua fidei mysteria, ut unius Dei, & remuneratoris, & Trinitatis, & Incarnationis, Sacramenti Eucharistiae, & Praeceptorum Decalogi, invenit illum sufficientem, transeat, percurrendo confessionem. At verò cum in his ignorantem agnoscit, hic labor, hic dolor.

1009 Et advertat, sufficere, quod substantialiter respondeat, illis verbis, quae in Symbolo iuxta communem cathedismum ponuntur. Nec requiritur quod eo ordine sciat: erit tamen conveniens illiteratis, & praecipue aggressi-

bus, & rusticis, ut memoriter edificent, & ita retineant.

1010 Si aliqui ita rudes fuerint, ut instruere illos impossibile videatur, procuret Confessor meliori modo, quo potuerit, docere eos ea, quae de necessitate medii sunt mysteria iuxta finem parvum captum: quia si possibilis non est in illis intelligentia maior, parvissima sufficiet. Vide Thom. Sanch. lib. 2. Summ. cap. 3. num. 18. 21. & 22. Et illum premat, & pungat, ut quantum potuerit, diligentiam apponat, ut Christianam doctrinam ediscat.

§. II.

DE QUÆSTIUNCULÆ resolvuntur.

1011 Quæres 1. Quomodo cum moribundo ignorante mysteria fidei culpabiliter se Confessor habebit?

Respondeo ex Sanch. in Summ. lib. 2. cap. 3. num. 23. quod proponat infirmo præcipua nostrae fidei mysteria, nimirum, quod Deus unus, & remunerator est, Trinitatemque, & Domini Incarnationem meliori modo quo possit, non illum defatigando, sed suaviter excitet, ut de præterita negligentia se doleat, & emendationis propositum habeat, & actus fidei eliciat, sicut cuilibet in extremis laboranti utilissimum est. Et idem ait de infirmo nimis gravato accidentibus infirmitatis. Hozes, num. 37.

ignorantiam; & cum damnatio quid odiosum est, strictè est intelligenda.

1002 Respondeo 2. Quod solum per ignorantiam invincibilem posset salvari ea inculpabilis ignorantia: sed hæc non est facile concedenda, ut iam dicam in hac propositione: ergo in practica ea ignorantia non est admittenda, ut inculpabilis, seu invincibilis, nisi in casu postea ibi ponendo.

1003 Respondeo 3. Quod licet inculpabilis sit poenitens in dicta Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis ignorantia: & quamvis admittamus, non esse de necessitate mediæ ad iustificationem notitia expressa illorum, & ut per contritionem salvetur homo: tamen requiritur de necessitate Sacramenti: quia ad Sacramenti Poenitentiae receptionem est necessaria fides expressa, vel virtualis contenta, ut iam dixi, in notitia habituali, & repetitis aliquoties actibus fidei eorum: nam ut validè aditus Sacramentum aliquod recipiat, debet intendere illud recipere; & ad hoc non potest non de illo, & illius fructu notitiam aliquam, etsi rudam, habere, videlicet, quod sit instrumentum, quo Deus per illud condonat peccata per merita Iesu Christi Filii eius, qui factus est homo, ut nos per Sacramenta ab eo instituta, redimeret: ergo de necessitate Sacramenti est notitia, sive habitualis, sive actualis Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis: ita Lumbier hic, num.

2034. 2035. & 2036. Hozes, numer. 26. Torrec. num. 9.

1004 Et ex hoc principio potest Confessor doctrinam sumere, ut poenitentem instruat, inquirendo ab eo: An sciat, quid vult recipere? Et iuxta eius responsa, etsi rustica, barbara, & insufficientia, docere illum, quod quaerendo confessionem, quaerit medium, seu instrumentum institutum à Christo Domino Filio Dei, qui homo factus est, virtute Spiritus Sancti, ut hominem per peccatum perditum liberaret ab illo, & gratiam illi conferret, qua iustificatur, & gloriam consequatur. Ecce quomodo, qualibusque, & paucissimis verbis instruitur poenitens facile in notitia Mysteriorum Trinitatis, & Incarnationis, & Sacramenti quod recipit.

1005 3. Advertentia est, quod inquirat Confessor à poenitente Mysterium Incarnationis, in quo quatuor mysteria agnoscere debent, nimirum, Incarnatio, Passio, Resurrectio, & Ascensio in Coelum Domini nostri Iesu Christi. Non tamen est necessaria notitia Circumcisionis, Adorationis Magorum, Baptismi Christi, aut ipsius praedicationis. Et cetera, quæ in antecedenti advertentia appono, applicabis hic.

1006 Quarta. Quærat ab eo de Symbolo Apostolorum: in eo namque omnia fidei mysteria, quæ debet fidelis scire, & confiteri includuntur. Et sufficit, si memoriter illa sciat rusticus cum moderatione, seu confusa illorum intelligentia.

In-

1007 Insuper scire tenetur fidelis, & credere Sacramenta Ecclesiae; præcipue, Baptismum, Poenitentiam, & Eucharistiam, & qui aliquod suscipit, debet de eo notitiam habere. Omnia hæc mysteria, etsi non necessitate mediæ, tamen necessitate præcepti expressè scire obligantur fideles; quia ea expressè ex eodem præcepto credere tenentur: nam, ut dixi, scire debent, quod credunt expressè, & ideo absolvi non potest ea culpabiliter ignorans: quia peccando accedit, cum inobediens præcepto gravi persistat.

1008 Deinde Præcepta Decalogi, & Ecclesiae Mandata. De orationibus, *Pater noster*, *Ave Maria*, & *Per signum crucis*; plures dicunt solum esse veniale eorum ignorantia. Sed de oratione *Pater noster*, non admitto, cum Tapia, tom. 2. lib. 1. quæst. 2. art. 6. & aliis.

Quando Confessor, tentato poenitente per aliqua fidei mysteria, ut unius Dei, & remuneratoris, & Trinitatis, & Incarnationis, Sacramenti Eucharistiae, & Præceptorum Decalogi, invenit illum sufficientem, transeat, percurrendo confessionem. At verò cum in his ignorantem agnoscit, hic labor, hic dolor.

1009 Et advertat, sufficere, quod substantialiter respondeat, illis verbis, quæ in Symbolo iuxta communem cathedismum ponuntur. Nec requiritur quod eo ordine sciat: erit tamen conveniens illiteratis, & præcipue aggressi-

bus, & rusticis, ut memoriter edificent, & ita retineant.

1010 Si aliqui ita rudes fuerint, ut instruere illos impossibile videatur, procuret Confessor meliori modo, quo potuerit, docere eos ea, quæ de necessitate mediæ sunt mysteria iuxta finem parvum captum: quia si possibilis non est in illis intelligentia maior, parvissima sufficiet. Vide Thom. Sanch. lib. 2. Summ. cap. 3. num. 18. 21. & 22. Et illum premat, & pungat, ut quantum potuerit, diligentiam apponat, ut Christianam doctrinam ediscat.

DE QUÆSTIUNCULÆ resolvuntur.

1011 Quæres 1. Quomodo cum moribundo ignorante mysteria fidei culpabiliter se Confessor habebit?

Respondeo ex Sanch. in Summ. lib. 2. cap. 3. num. 23. quod proponat infirmo præcipua nostræ fidei mysteria, nimirum, quod Deus unus, & remunerator est, Trinitatemque, & Domini Incarnationem meliori modo quo possit, non illum defatigando, sed suaviter excitet, ut de præterita negligentia se doleat, & emendationis propositum habeat, & actus fidei eliciat, sicut cuilibet in extremis laboranti utilissimum est. Et idem ait de infirmo nimis gravato accidentibus infirmitatis. Hozes, num. 37.

tionibus degant, non sunt amovendae ex hoc capite à frequenti communione; circa omnia hæc cuperem, videres Salmant. nostros doctissimè, & eruditè, ut solent, tom. 11. tractat. de Eucharist. de hoc tractantes. Vide etiam infra explicationem propositionum 22. & 23. ab Alexandro VIII. damnatarum.

1020 Secundum punctum est declarare, quod non est de iure Divino communio quotidiana.

Tertium punctum est, prohibere, tum communionem in die Parasceves. Tum quosdam abusos, ut est Eucharistiam in lecto sumere, deferendo eam occultè, vel ab Oratorio, vel ab Ecclesia. Et quod nemini porrigantur, nec plures, nec maiores hostia, quam visitata.

1021 Circa quod adverte 1. Quod hic non prohibetur communicare in Oratoriis privatis erectis Pontificia autoritate, nec quod infirmis, qui non possunt Oratoria, vel Ecclesias pergere, deferatur ex illis aliquando Eucharistia decenti apparatu; & ubi mos viget, quod Sacerdos stola, proprio ipsius pallio operta, cum lumine, & tintinabulo præeunte, deferat Sacramentum, non videtur reprehendenda; sed quod ita occultè portet, ut absque signo eat, taliter, quod eo prætereunte, non adoretur ab omnibus Christi Domini Corpus; ita D. Hebas.

1022 2. Adverte, circa plures formas, vel maiores consuetis porrigendas, non esse contra

Decretum, quod si Sacerdoti, cui supersunt aliqua formæ ex appositis ad communionem accedentium, quod tribuat ultimis Eucharistiam sumentibus duas, aut tres formulas; nec quod fiant in aliqua Parochia, vel Conventu formæ aliquantulum maiores, quam alicubi, si communiter ita ibi fit, causa formularii, nec denique, quod aliquo casu, maiori, quam consuetis forma alicui communio detur, dummodò accidentaliter, & non studiosè fiat: nam in Decreto prohibentur abusos, cuiusmodi non sunt prædicti casus.

1023 Leander à Sacramento tom. 2. tract. 7. disp. 4. cum Suarez, Bonac. Dian. Granad. Fagund. Sà, & aliis asserit, quod potest Sacerdos partem suæ hostiæ principalis dare Laico ex devotione Eucharistiam petenti; quia nullo iure prohibetur, nec integram sumere obligatur. Iudico tamen, hoc dissuetum esse, in aliqua verò gravissima circumstantia, tum præcellentis personæ, tum & præcipue necessitatis urgentis, ut ad Viaticum infirmo morti proximo dandum, potest inoffense fieri; & in hoc ultimo casu obligatione gravi, ait Ioannes Sanchez in select. disp. 22. num. 21.

1024 Quartum punctum Decreti est, ut non permittatur, quod peccata venialia (& idem dicendum iuxta plures de mortalibus iam confessis) cum simplicibus Sacerdotibus, id est, non habentibus ab Ordinario approbationem, confiteantur. Non tamen annullat con-

confessiones sic factas, ut advertit Lumbier supra hoc Decretum, tom. 2. pag. mihi 974. quem ceteri sequantur. Unde male facient, tam simplex Sacerdos, quam poenitens, si ab huiusmodi confessione non desistant; & uterque puniri potest ab Ordinario, etiam si delinquens Regularis sit; quia Decretum ad hoc facultatem tribuit. Non tamen hic prohibetur, quod Religiosis à iure concessum est, de quo aliquid tetigi in explicatione proposit. 16. ab Alexand. VII. damnata à num. 190.

1025 Et advertat poenitens, quod si cum notitia huius Decreti, ad confessionem venialium cum simplici Sacerdote accedit, se periculo exponit nullam faciendi confessionem; quia peccando accedit, & quamvis hoc solum esset veniale, eo quod ad veniale solum velit obligare Decretum, quod non videtur concedendum, utpote de materia gravi, datur etiam hoc periculum, si in genere venialium levia sunt peccata, quæ confitetur; quia proposito non peccandi caret, nisi bona fides illum excuset, quod data hac circumstantia, est difficile. Vide Curs. Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 5. punct. 4. num. 56.

1026 Iudico tamen probabiliter, quod simplex Sacerdos potest extra confessionem absolvere licite à minori excommunicatione, iuxta opinionem tutam Dianæ, 5. part. tractat. 9. resol. 3. Curs. Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 4. punct. 14. à num. 164. Et

hoc licet in ea detur eadem ratio prohibitionis; propter dicta in advertentiis generalibus initio positis, num. 1024.

EXPLICATIO PROPOSITIONUM damnatarum ab Alexandro VIII. Pontifice Maximo. Præmittitur Decretum, & aliqua in eum ponantur advertentie.

1027 **A**lexander VIII. præmissis diligenti examine plurimorum in Sacra Theologia Magistrorum, damnavit suo Decreto edito die 7. Decembris, anno Domini 1690. triginta supra unam propositiones, ut scandalosas, male sonantes, iniurias, hæresi proximas, sapientes hæresim, erroneas, schismaticas, & hæreticas, respectivè. Et dicitur *respectivè*, quia non qualibet earum meretur omnes has censuras simul; sed quod aliqua scandalosa sunt, alia hæresim sapientes, alia erronea, & alia hæretica.

1028 Et ut intelligatur, quæ earum sint, vel hæretica, vel erronea, vel sapientes hæresim, &c. Placuit explicare breviter, quid per quamlibet harum censurarum intelligatur; quod iam fecit succinctè, doctè, & satis clarè ad doctos, & illiteratos R. P. Corella in sua Aurea istarum propositionum explicatione. Sed prius vide supra in advertentiis ad proposit. Alexand. VII. à num. 1.

1029 Adverte 1. Quod propositio hæretica est, quæ imme-

1012 Quæres 2. Vtrum dari possit invincibilis ignorantia mysteriorum fidei?

Respondeo, quod ex natura rei non est dubium dari posse, quia præcepta fidei, cum sint positiva, etsi Divina, non à iure natura, sed positivo imposita sunt. Vnde ille, qui vagans in campestribus, Evangelium, & præcepta legis gratiæ non audit, invincibilem ignorantiam mysteriorum fidei habebit: & si naturalem legem servat, cum aliàs sine fide salvari non possit, non deficiet ei Divina providentia, quæ eum aliquo medio instruat. Ita D. Thom. 1. 2. quæst. 10. artic. 1. ut iam tetigi ad propositionem 4. Innoc. XI.

1013 At verò illi, qui inter fideles degit non est admittenda invincibilis ignorantia, nisi casu rarissimo: cum frequentèr in Ecclesia prædicetur, & doceatur doctrina Christiana, & à Parocho tempore Quadragesimæ invitetur, ut ab ipso instruat. Et quamvis custodientes pecora, ut pastores, & alii in silvestribus, & campestribus habitualiter morentur, ad minus tamen semel in anno ad recipienda Sacramenta vocantur; & nemo eorum, qui doctrinam Christianam ignorant, carent aliquo conscientiæ scrupulo, vel remorsu; & hoc sufficit ut ea ignorantia invincibilis non sit; cum ab eo excitati, maioribus inquirere debebant, qua obligatione circa hoc tenerentur; iuxta illud Deuteronom. cap. 32. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maio-*

res, & dicent tibi. Et ita tenet Illustrissimus Tapia, tom. 2. lib. 2. quæst. 2. artic. 9.

SEXAGESIMA QUINTA propositio.

*SUFFICIT ILLA MYSTERIA
semel credidisse. Damnata.*

EXPLANATIO.

1014 **S**entiendum est, non sufficere, nec semel scivisse hæc mysteria, si iam oblita sunt, nec semel illa credidisse: quia ita declarat hic Innoc. contrarium dammando.

In triplici sensu intelligi hæc propositio potest: 1. Quod sufficiet pro receptione, toties, quoties, Sacramenti Pœnitentiæ in posterum, semel credidisse Mysteriora Trinitatis, & Incarnationis, absque nova eorundem fidei repetitione.

1015 2. Quod sufficit semel credidisse ea, ut quamvis postea culpabilis ignorantia illorum detur, nec præcepto fidei, nec absolutioni deficiat homo.

3. Quod unico fidei actu in vita facto, fiat satis de fide explicita elicienda.

Et in quolibet eorum sensu damnata est propositio; Lumbier, num. 1783. Torrecilla, & Corella.

Cætera ad hanc propositionem detestandam videbis in explicatione propositionis antecedentis.

dentis, & quintæ, & decimæ septimæ Innoc. XI.

ADVERTENTIA BREVES
*ad Decretum Sacre Congregationis,
approbatum ab Innocentio XI. die
12. Februarii, anno 1679. &
ipsius iussu publicatum.*

1016 **H**oc Decretum videri potest apud Lumbier, tom. 2. num. 1082. in quo quatuor decernuntur.

Primum est, quod relinquit Parochorum, seu Confessariorum prudentiæ, & discretioni usum communionis quotidianæ designandum, iuxta dispositionem, devotionem, virtutum exercitium, fructus perceptionem earum personarum, quæ huius Sacramenti talem frequentiam cupiunt.

1017 Vnde, nec status, nec officium excluditur ab hoc frequentissimo usu, si talis devotio, & præparatio habeatur: maiori tamen à Confessario cura adhibenda est, & aliquando solertia utendum, ut in personis, vel coniugatis, vel secularibus curis deditis, talis devotio, & præparatio exquiratur; & sic, nec ex una parte devotionis, seu charitatis fervor remittatur, avertendo à frequentia communionis; & ex alia apparenter fervida, seu indiscreta devotio retundatur, talem usum moderando.

1018 Et hoc potissimè ex coniugatis, & quotidianis occupationibus implicatis exquirendum est;

nam si coniugati nimis sint dediti carnalibus deliciis, etsi licitis, quomodo de vera ipsorum devotione circa hoc Sacramentum iudicandum est? Si spiritus delicias per hoc Sacramentum desiderant, contenti sint moderatissimo matrimonii usu; semota vero coniugis qualibet iniustitia, in repugnantia debitum reddendi; nec illi coniugati, qui quotidie communicant, (eorum satis probata vitæ rectitudine) sunt arcendi à communione eo die, qui coniugi debitum reddiderunt; sicut nec pollutio in somnis, aut involuntaria ad hoc obstat, nisi animi vagationem, vel turbationem spiritus relinquat; quo casu à communione sub veniali abstinendum iudicat melius, Lugo de Eucharist. disp. 15. sect. 1. cum aliis; nisi mediet lubileum, aut gravis necessitas.

1019 Dic etiam idem de personis quotidianis occupationibus deditis, istæ namque quam præparationem, & devotionem præmittent, cum frequentèr in secularibus negotiis mentem divagatam habeant, & in lege cupiditatis, vel ambitionis die, ac nocte meditentur, neque abstinant ab assuetis, etsi levibus, & sæpè ex consuetudine culpis. Si verò sua opera in Deum dirigant, & præ oculis mentis, prout humana fragilitas patitur, eum in negotiis habeant; & ex obligatione, suæque familiæ decenti sustentatione, exterminata ab eorum cordibus mundana ambitione, terrenaque cupiditate, in his occupa-

diatè opponitur veritati ab Ecclesia, vt de fide proposita, v. g. asserere, quod Trinitatis personae non sunt tres, vel quod sunt plures. At quod vide nostr. Salmant. tom. 7. tractat. 17. disp. 9. dub. 4. §. 11. à num. 43. vbi plura adducunt.

1030 2. Adverto, quod erronea propositio est illa, quae opponitur propositioni illatae per legitimam consequentiam ex vna propositione de fide, & ex alia lumine naturali nota; ita communiter vt testatur Bañez, 2. 2. quaest. 11. artic. 1. & Lugo de fide, disput. 20. sect. 3. num. 78. v. g. asserere, quod *Christus non est risibilis*, quia opponitur conclusioni affirmanti, *Christum esse risibilem*, illata ex hac propositione, *Omnis homo est risibilis*, quae est lumine naturali nota, & ex hac, *Christus est homo*, quae est de fide, sub hac forma: *Omnis homo est risibilis; Christus est homo: ergo Christus est risibilis*. Vide Lugum de fide, disp. 1. sect. 3. §. 1. qui asserit §. 2. num. 279. quod conclusio illata ex duabus propositionibus de fide, speculative loquendo, est de fide, & de fide credi potest. Si autem creditur propter praemissas (ait) non creditur de fide, sed vt conclusio Theologica, ita num. 237.

1031 3. Adverto, quod propositio proxima haeresi, est illa, quae inter Authores vagatur sub lite opinionis, an sit haeretica, vel non, aliis affirmantibus, negantibus aliis; ita Lugo, disp. 20. nu-

mer. 79. & 80. vel vt explicant nostri Salmantic. loco citat. num. 49. est illa, quae opponitur veritati deductae ex principio fidei per consequentiam, non evidentem metaphisicè, sed certa moraliter.

1032 4. Adverto, quod propositio sapiens haeresim est illa, quae ansam dat timendi, an in ea lateat haeresis iuxta maiorem, vel minorem suspicionem, quae generatur ex illam proferente, vel ex aliis circumstantiis, tum materiae controversae, tum modi proferendi verba, tum loci, & temporis, aut aliis; ita Lugo, à num. 88. v. g. ista propositio: *Pater est maior filio*, ab haeretico Ariano prolata, sapit Arian haeresim: à Christo Domino, dicente Ioann. 10. v. 18. *Pater maior me est*. Est Catholica, quia Christus loquitur de se vt homine. Arius autem dicit, Christum esse creaturam.

1033 5. Adverto, quod propositio male sonans, quae ab aliquibus apud Suarez de fide, disp. 19. sect. 2. num. 18. pro eodem sumunt, ac piarum aurium offensiva, Lug. num. 94. sic eas explicat; quod propositio male sonans est, quae constat vocibus extra communioem significationem, & malam significationem habent, & falsam, licet de facto ad veram significationem vsurpentur, v. g. ista propositio: *In Deo sunt tres essentiae relatae*, quae ex parte sensus non est contra fidem, cum non affirmet, dari in Deo tres essentias, seu naturas; sed solum da-

dari tres substantias; dissonantiam tamen causat ex parte vocum, quia ad significandam substantiam vitur nomine essentiae, contra communem usum Catholicorum. Vnde Vincentius Ferrer. quaest. 14. num. 39. sic explicat propositionem male sonantem, videlicet, *quae habet sensum congruentem fidei, verba autem non congrua*.

1034 Propositionem autem piarum aurium offensivam, ait Lugo, num. 94. etiam esse illam, quae constat vocibus, quae licet nullam malam significationem habeant, tamen in eo, quod dicitur, vel in modo quo dicitur, pietatem ad Sancta retardat, quia non semper quod verum est licet, aut dicere, aut vbiq; proferre, vel propter reverentiam ad Sancta, vel ne illa in contemptum venire faciat; vt si quis expenderet peccata obscena alicuius Sancti Canonizati, vel assereret, *plura in Breviario contineri apocrypha*; quia haec, & similia fidelium pietatem offendunt, & ad contemptum Sacrorum inducunt.

1035 6. Adverto, quod propositio temeraria est, quae circa doctrinam fidei, Theologiae, vel morum aliquid absque sufficienti fundamento affirmat, aut negat. Et dupliciter potest esse temeraria; vno modo contrariè, vt cum quis pugnat contra communem Patrum, & Theologorum sententiam, v. g. affirmare, *Beatam Virginem in Caelo non esse in corpore, & anima*. Alio modo, negativè vt

cum in rebus ad fidem pertinentibus aliqua quis profert absque Patrum, & Theologorum auctoritate (licet aperte non ipsis repugnet) & sine sufficienti, & rationabili fundamento; ita Salmantic. tom. 7. tractat. 17. disp. 9. numer. 60.

1036 7. Adverto, quod iniuriosa propositio est, quae alicui personae, Communitati, aut Reipublicae iniuriam irrogat: & erit illius speciei peccati iuxta virtutem, cui opponitur; vt si iniuria sit contra Deum, blasphemia, si contra homines, erit contra charitatem, & iustitiam; & hoc secundo modo appellatur, ad distinctionem blasphemiae, proprie iniuriosa propositio, vt contingit in libellis famosis contra Principes, & personas publicas, contra Religiosos Ordines, & contra Praelatos, & etiam contra particulares personas.

1037 8. Adverto, quod propositio schismatica vocatur illa, quae aliquid docet contra unitatem servandam inter membra Ecclesiae, tam secundum se comparata, quam respectivè ad Praelatos. Vt si quis assereret: *Subditos posse Praelatos suos, cum peccant, pro libito suo corrigere, & punire, vel malo Praelato non esse obediendum*; ita Salmant. n. 57.

1038 9. Adverto, quod scandalosa propositio est, quae licet enuntiet verum, nihilominus in materia morum occasionem ruinae audientibus affert, quatenus eos aliquo modo retrahit à bono, vel

diatè opponitur veritati ab Ecclesia, vt de fide proposita, v. g. asserere, quod Trinitatis personae non sunt tres, vel quod sunt plures. At quod vide nostr. Salmant. tom. 7. tractat. 17. disp. 9. dub. 4. §. 11. à num. 43. vbi plura adducunt.

1030 2. Adverto, quod erronea propositio est illa, quae opponitur propositioni illatae per legitimam consequentiam ex vna propositione de fide, & ex alia lumine naturali nota; ita communiter vt testatur Bañez, 2. 2. quaest. 11. artic. 1. & Lugo de fide, disput. 20. sect. 3. num. 78. v. g. asserere, quod *Christus non est risibilis*, quia opponitur conclusioni affirmanti, *Christum esse risibilem*, illata ex hac propositione, *Omnis homo est risibilis*, quae est lumine naturali nota, & ex hac, *Christus est homo*, quae est de fide, sub hac forma: *Omnis homo est risibilis; Christus est homo: ergo Christus est risibilis*. Vide Lugum de fide, disp. 1. sect. 3. §. 1. qui asserit §. 2. num. 279. quod conclusio illata ex duabus propositionibus de fide, speculative loquendo, est de fide, & de fide credi potest. Si autem creditur propter praemissas (ait) non creditur de fide, sed vt conclusio Theologica, ita num. 237.

1031 3. Adverto, quod propositio proxima haeresi, est illa, quae inter Authores vagatur sub lite opinionis, an sit haeretica, vel non, aliis affirmantibus, negantibus aliis; ita Lugo, disp. 20. nu-

mer. 79. & 80. vel vt explicant nostri Salmantic. loco citat. num. 49. est illa, quae opponitur veritati deductae ex principio fidei per consequentiam, non evidentem metaphisicè, sed certa moraliter.

1032 4. Adverto, quod propositio sapiens haeresim est illa, quae ansam dat timendi, an in ea lateat haeresis iuxta maiorem, vel minorem suspicionem, quae generatur ex illam proferente, vel ex aliis circumstantiis, tum materiae controversae, tum modi proferendi verba, tum loci, & temporis, aut aliis; ita Lugo, à num. 88. v. g. ista propositio: *Pater est maior filio*, ab haeretico Ariano prolata, sapit Arian haeresim: à Christo Domino, dicente Ioann. 10. v. 18. *Pater maior me est*. Est Catholica, quia Christus loquitur de se vt homine. Arius autem dicit, Christum esse creaturam.

1033 5. Adverto, quod propositio male sonans, quae ab aliquibus apud Suarez de fide, disp. 19. sect. 2. num. 18. pro eodem sumunt, ac piarum aurium offensiva, Lug. num. 94. sic eas explicat; quod propositio male sonans est, quae constat vocibus extra communioem significationem, & malam significationem habent, & falsam, licet de facto ad veram significationem vsurpentur, v. g. ista propositio: *In Deo sunt tres essentiae relatae*, quae ex parte sensus non est contra fidem, cum non affirmet, dari in Deo tres essentias, seu naturas; sed solum da-

dari tres substantias; dissonantiam tamen causat ex parte vocum, quia ad significandam substantiam vitur nomine essentiae, contra communem usum Catholicorum. Vnde Vincentius Ferrer. quaest. 14. num. 39. sic explicat propositionem male sonantem, videlicet, *quae habet sensum congruentem fidei, verba autem non congrua*.

1034 Propositionem autem piarum aurium offensivam, ait Lugo, num. 94. etiam esse illam, quae constat vocibus, quae licet nullam malam significationem habeant, tamen in eo, quod dicitur, vel in modo quo dicitur, pietatem ad Sancta retardat, quia non semper quod verum est licet, aut dicere, aut vbiq; proferre, vel propter reverentiam ad Sancta, vel ne illa in contemptum venire faciat; vt si quis expenderet peccata obscena alicuius Sancti Canonizati, vel assereret, *plura in Breviario contineri apocrypha*; quia haec, & similia fidelium pietatem offendunt, & ad contemptum Sacrorum inducunt.

1035 6. Adverto, quod propositio temeraria est, quae circa doctrinam fidei, Theologiae, vel morum aliquid absque sufficienti fundamento affirmat, aut negat. Et dupliciter potest esse temeraria; vno modo contrariè, vt cum quis pugnat contra communem Patrum, & Theologorum sententiam, v. g. affirmare, *Beatam Virginem in Caelo non esse in corpore, & anima*. Alio modo, negativè vt

cum in rebus ad fidem pertinentibus aliqua quis profert absque Patrum, & Theologorum auctoritate (licet aperte non ipsis repugnet) & sine sufficienti, & rationabili fundamento; ita Salmantic. tom. 7. tractat. 17. disp. 9. numer. 60.

1036 7. Adverto, quod iniuriosa propositio est, quae alicui personae, Communitati, aut Reipublicae iniuriam irrogat: & erit illius speciei peccati iuxta virtutem, cui opponitur; vt si iniuria sit contra Deum, blasphemia, si contra homines, erit contra charitatem, & iustitiam; & hoc secundo modo appellatur, ad distinctionem blasphemiae, proprie iniuriosa propositio, vt contingit in libellis famosis contra Principes, & personas publicas, contra Religiosos Ordines, & contra Praelatos, & etiam contra particulares personas.

1037 8. Adverto, quod propositio schismatica vocatur illa, quae aliquid docet contra unitatem servandam inter membra Ecclesiae, tam secundum se comparata, quam respectivè ad Praelatos. Vt si quis assereret: *Subditos posse Praelatos suos, cum peccant, pro libito suo corrigere, & punire, vel malo Praelato non esse obediendum*; ita Salmant. n. 57.

1038 9. Adverto, quod scandalosa propositio est, quae licet enuntiet verum, nihilominus in materia morum occasionem ruinae audientibus affert, quatenus eos aliquo modo retrahit à bono, vel

Confirmatur, quia sufficit, ut aliqua actio, seu omisio sit in se peccatum, quod eius causa voluntaria sit, ut patet in ebrio occidente hominem, & hoc ante ebrietatem prævidente; ita affirmat opinio hic non damnata: ergo ita etiam in casu propositionis.

1046 Respondeo ad argumentum, quod admissio adhuc universaliter, quod sumpta voluntarie occasione peccati, sit peccatum actio deformis ex illa sequuta, etsi voluntaria non sit in se, hoc intelligi debet, tum quando talis occasio à voluntate propria voluntarie sumpta est. Tum quando in eius voluntate est amovere occasionem; sed occasiones nostrorum peccatorum sunt infectiones nostrarum potentiarum per originale peccatum, & non est in hominis potestate eas amovere: ergo non possunt esse illi voluntariæ.

Ad confirmationem dico, quod illa causa, vel occasio, admittitur voluntarie, ut occasio, vel causa à voluntate peccantis.

1047 Adverte, quod etiam peccata venialia requirunt libertatem personalem, taliter, quod si materia est gravis, & advertentia ad malitiam peccati semiple-na, non excedet culpam venialem. Si materia est levis, etsi plena sit advertentia, tantum erit veniale; vide Salmantic. tom. 4. de peccatis, disp. 10. dub. 2. §. 1. & 2. à num. 51. & 60. Vbi admittunt in sensitivo appetitu abs-

que actuali voluntatis influxu sufficientem libertatem propter conjunctionem cum voluntate, ut veniale ab ipso efficiatur, & in ipso subiectetur.

SECUNDA PROPOSITIO.

TAMETSI DETVR IGNORANTIA INVINCIBILIS IURIS NATURÆ, HÆC IN STATU NATURÆ LAPSE OPERANTEM EX IPSA NON EXCUSAT À PECCATO FORMALI.
Damnata.

EXPLANATIO.

1048 **S**upponendum, quod ignorantia, prout ad præsens attinet, dividitur primo in vincibilem, & invincibilem; vincibilis dicitur, quia vinci potest, & ideo appellatur *consequens*; quia consequitur ad actum intellectus, vel dubium illius, & ad actum voluntatis, quo explicite, vel implicite illam vult operans; ut qui operatur cum dubio practico negativo iuris, vel facti, an sit operatio prohibita; & hæc dicitur crassa, aut supina. Vel qui non vult scire ea, quæ ad eius statum pertinent, qui si ex negligentia omittat, erit ignorantia crassa; si ut liberior peccet, erit affectata.

1049 Invincibilis dicitur, quia vinci non potest, & ideo appellatur *antecedens*; eo quod antecedit actum intellectus illam prævenientis, ac per consequens actum voluntatis illam volentis; unde ab-

absolutè est involuntaria.

Et idem, quod dicitur de ignorantia, dicendum est de inadvertentia actuali; & ait Sanchez, lib. 1. Summ. cap. 16. num. 21. & Dian. 4. part. tract. 4. resol. 36. quod si quando operatur homo non advertit, nec dubitando, nec suspiciendo, vel alio modo apprehendendo aliquid de malitia operationis, non peccat, etsi antecederet negligentia esset in ediscendo. Vide omnia hæc in Foro conscientiae, tractat. 1. cap. 3. §. 4. à num. 141.

1050 Alia datur ignorantia, quæ dicitur concomitans, & ita appellatur; quia operans operatur cum in ea, non ex ea, id est, non est causa, seu occasio operationis, seu omissionis, sed eodem modo fieret, vel omitteretur actus, ac si non daretur, v. g. qui occidit inimicum iudicans esse feram, & eodem modo occidisset, si sciret suum esse inimicum.

1051 Prædictæ ignorantiae, & quælibet earum, dividitur in ignorantiam iuris, & ignorantiam facti; ignorantia iuris est, ignorantia legis, vel præcepti; ignorantia facti est, ignorare, quod hic & nunc operatio, vel omisio debitæ operationis est contra præceptum, vel quod est illa, quam lex prohibet, v. g. qui sciens esse diem abstinentiæ carniū, comedit carnes, ignorans esse carnes; vel Clericus omittens recitationem ex oblivione. Et quælibet earum, si invincibilis est, excusat à peccato.

1052 Sentiendum ergo est, quod operans ex ignorantia invincibili iuris naturæ, tam iuris, quam facti, non peccat formaliter: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: nam peccatum essentialiter est voluntarium; sed quod fit ex invincibili ignorantia malitiæ, non est voluntarium in ratione peccati, cum voluntarium sit, quod est à principio intrinseco cum cognitione: ergo non est peccatum.

Vnde. Cum Deus impossibilia non iubeat, ut ex Tridentin. sess. 6. cap. 13. constat. Et ex alia parte sit impossibile, quod homo ignorantiam invincibilem vincat, sequitur, quod dicta propositio ad minus est erronea, cum opponatur consequenti illato ex propositione de fide, & ex alia per se nota, ut in tuenti constabit; & iuxta dicta in advertentiis, numer. 1029.

1053 Inquires, quomodo potest dari ignorantia invincibilis iuris naturæ?

Respondeo, quod de primis principiis sinderetis lumine naturæ notis non potest dari, ut quod bonum sit faciendum, malum fugiendum. Item, quod Deus sit honorandus. Insuper, quod tibi non vis, alteri ne feceris.

Loquendo de secundis principiis iuris naturæ, assero, quod de illis præceptis, quæ clarissime sequuntur, vel includuntur in primis principiis, non potest etiam dari invincibilis ignorantia; huiusmodi sunt præcepta primæ tabulæ, præ-

vel trahit ad malum: vt si quis exageraret difficultatem confitendi peccata, ignorantiam confessariorum, pericula sollicitationis, sic homines avocarentur ab huius Sacramenti vsu, vt in Germania contigit hæreticorum industria; ita Salmantic. num. 56. vide ad omnia hæc Lugum, disput. 20. sect. 3. Suarez, Bañez, & Salmant. citat.

1039 Excommunicatio, quæ hic ponitur contra defendentes, docentes, & c. has propositiones, & præceptum, ne ad praxim deducantur, idem tenoris sunt, ac præceptum, & excommunicatio, quæ ponitur in Decretis ad propositiones ab Alexand. VII. & Innocent. XI. damnatas. Et sic vide dicta supra in advertentiis generalibus ad omnes propositiones, à numer. 1.

PRIMA PROPOSITIO.

IN STATV NATVRÆ LAP-
sæ, ad peccatum mortale, & demeritum, sufficit illa libertas, quæ voluntarium, ac liberum fuit in causa sua, peccato originali, & voluntate Adami peccantis.
Damnata.

EXPLANATIO.

1040 **S**upponendum 1. quod nostræ actiones humanæ habent ad sui perfectionem duplicem regulam, alteram extrinsecam, intrinsecam alteram. Ex-

trinseca est lex, siue naturalis, siue positiva, divina, aut humana, iuxta exigentiam circumstantiæ actionis, vel operantis eam. Intrinseca est dictamen rationis practicum, quo voluntas applicatur ad operandum iuxta regulam extrinsecam.

Hæc autem subordinatio nostrarum humanarum actionum ad has regulas appellatur ordo, seu esse morale, quod quidem supponit in voluntate libertatem, seu indifferentiam, vt ex communi Theologorum consensu tradunt nostri Salmant. tom. 3. tractat. 11. disp. 1. dub. 1. §. 1.

Et ratio est, vt ipsi dicunt, numer. 5. nam ordo moralis proviusus est in supplementum naturæ, vt actus nostri, qui ex se indifferentes sunt, recipiant directionem & determinationem per regulas morum, nimirum, legem, & dictamen rationis: & tunc actus erit perfectus, & dignus præmio, quando his regulis conformetur; & tunc erit imperfectus, defectuosus, rationi dissonus, ac peccatum, & dignus pœna, quando ab his regulis deficit, semovetur, seu opponitur: ergo illi actus, qui ex eo quod necessarii exeunt, non sunt capaces huius regulæ, incapaces erunt moralitatis, ac per consequens meriti, aut demeriti.

1041 Supponendum 2. (& sequitur ex primo) quod primum subiectum, seu principium peccati personalis est voluntas peccantis, vt ait D. Thom. 1. 2. quæst. 74. artic. 1. in corpor. & explicat

cant Salmant. tom. 4. tract. 13. disp. 10. dub. 1. §. 3. num. 16. & 17. Lege attentè. Peccatum sautem originale, etsi nostram voluntatem inficiat, non habet principium in illa.

1042 Supponendum 3. quod originale peccatum vocatur peccatum naturæ, iuxta illud Paulus ad Ephesios 2. *Eramus natura filii ire*, eo quod non causatur à voluntate descendendum, sed causatur in illis per propagationem seminalem naturæ, & conceptionem eorum, ex Adamo peccante, vt parente, & omnium capite per propriam voluntatem; iidem Salmant. disp. 14. dub. 2. num. 14. & 46.

1043 Sentiendum ergo est, quod in statu naturæ lapsæ non sufficit ad peccatum mortale personale illa libertas, qua voluntarium fuit Adamo illud primum peccatum in ipso actuale, & in nobis originale: quia ita declarat Alexand. VIII. contrarium damnando.

Ratio est: Tum, quia peccata nostra actualia non sunt peccata naturæ, sed personalia; sed peccata personalia exigunt libertatem personæ committentis illud: ergo non sufficit libertas peccati naturæ.

Tum, qui quando peccata per alterius voluntatem, vel voluntarietatem sunt peccata, in illo maiori ratione debent esse peccata: quia propter quod unumquodque tale, & illud magis; sed absurdissimum est dicere, quod nostra

peccata actualia sint peccata Adami: ergo.

Tum, quia actiones naturales, seu nobis non liberæ, non sunt capaces, vt regulentur regulis morum, iuxta dicta num. 1041. ergo non erunt peccata, sicut nec habere possunt rationem meriti.

Tum, quia sequeretur, quod ebrü, furiosi, amentes, & dormientes peccarent in operibus materialiter malis.

1044 Denique: hæc propositio, vel est hæretica, vel erronea, quia opponitur propositioni illatæ ex duabus de fide, & ex qualibet earum, hoc modo: *Omne peccatum actuale mortale est voluntarium, & liberum in se, vt definit Tridentin. sess. 6. can. 4. 5. & 6. sed motus concupiscentiæ, si non consentiantur, non sunt peccata, vt definit Tridentin. sess. 5. prope finem: ergo motus concupiscentiæ non sunt peccata, si non sint voluntaria, & libera in se, id est, vt detur peccatum, non sufficit voluntarium in primo Adami peccato, si non consentiatur, & sit liberum in se.* Quæ propositio opponitur directè propositioni damnatæ; vide in advertentiis, num. 1029.

1045 Dices, peccatum originale est occasio nostrorum peccatorum præcipuè partis inferioris; sed hoc peccatum originale, seu occasio, sufficienter est voluntarium, in voluntate capitis, vt sit in nobis peccatum: ergo sufficienter voluntariæ erunt actiones ex illo occasionatæ, quamvis non sint in se voluntariæ.

Con-

Confirmatur, quia sufficit, ut aliqua actio, seu omisio sit in se peccatum, quod eius causa voluntaria sit, ut patet in ebrio occidente hominem, & hoc ante ebrietatem prævidente; ita affirmat opinio hic non damnata: ergo ita etiam in casu propositionis.

1046 Respondeo ad argumentum, quod admissio adhuc universaliter, quod sumpta voluntarie occasione peccati, sit peccatum actio deformis ex illa sequuta, etsi voluntaria non sit in se, hoc intelligi debet, tum quando talis occasio à voluntate propria voluntarie sumpta est. Tum quando in eius voluntate est amovere occasionem; sed occasiones nostrorum peccatorum sunt infectiones nostrarum potentiarum per originale peccatum, & non est in hominis potestate eas amovere: ergo non possunt esse illi voluntaria.

Ad confirmationem dico, quod illa causa, vel occasio, admittitur voluntarie, ut occasio, vel causa à voluntate peccantis.

1047 Adverte, quod etiam peccata venialia requirunt libertatem personalem, taliter, quod si materia est gravis, & advertentia ad malitiam peccati semiple-na, non excedet culpam venialem. Si materia est levis, etsi plena sit advertentia, tantum erit veniale; vide Salmantic. tom. 4. de peccatis, disp. 10. dub. 2. §. 1. & 2. à num. 51. & 60. Vbi admittunt in sensitivo appetitu abs-

que actuali voluntatis influxu sufficientem libertatem propter conjunctionem cum voluntate, ut veniale ab ipso efficiatur, & in ipso subiectetur.

SECUNDA PROPOSITIO.

TAMETSI DETVR IGNORANTIA INVINCIBILIS IURIS NATURÆ, HÆC IN STATU NATURÆ LAPSE OPERANTEM EX IPSA NON EXCUSAT A PECCATO FORMALI.
Damnata.

EXPLANATIO.

1048 **S**upponendum, quod ignorantia, prout ad præsens attinet, dividitur primo in vincibilem, & invincibilem; vincibilis dicitur, quia vinci potest, & ideo appellatur *consequens*; quia consequitur ad actum intellectus, vel dubium illius, & ad actum voluntatis, quo explicite, vel implicite illam vult operans; ut qui operatur cum dubio practico negativo iuris, vel facti, an sit operatio prohibita; & hæc dicitur crassa, aut supina. Vel qui non vult scire ea, quæ ad eius statum pertinent, qui si ex negligentia omittat, erit ignorantia crassa; si ut liberior peccet, erit affectata.

1049 Invincibilis dicitur, quia vinci non potest, & ideo appellatur *antecedens*; eo quod antecedit actum intellectus illam prævenientis, ac per consequens actum voluntatis illam volentis; unde

abs-

absolutè est involuntaria.

Et idem, quod dicitur de ignorantia, dicendum est de inadvertentia actuali; & ait Sanchez, lib. 1. Summ. cap. 16. num. 21. & Dian. 4. part. tract. 4. resol. 36. quod si quando operatur homo non advertit, nec dubitando, nec suspiciendo, vel alio modo apprehendendo aliquid de malitia operationis, non peccat, etsi antecederet negligentia esset in ediscendo. Vide omnia hæc in Foro conscientiae, tractat. 1. cap. 3. §. 4. à num. 141.

1050 Alia datur ignorantia, quæ dicitur concomitans, & ita appellatur; quia operans operatur cum in ea, non ex ea, id est, non est causa, seu occasio operationis, seu omissionis, sed eodem modo fieret, vel omitteretur actus, ac si non daretur, v. g. qui occidit inimicum iudicans esse feram, & eodem modo occidisset, si sciret suum esse inimicum.

1051 Prædictæ ignorantia, & quælibet earum, dividitur in ignorantiam iuris, & ignorantiam facti; ignorantia iuris est, ignorantia legis, vel præcepti; ignorantia facti est, ignorare, quod hic & nunc operatio, vel omisio debitæ operationis est contra præceptum, vel quod est illa, quam lex prohibet, v. g. qui sciens esse diem abstinentiæ carniū, comedit carnes, ignorans esse carnes; vel Clericus omittens recitationem ex oblivione. Et quælibet earum, si invincibilis est, excusat à peccato.

1052 Sentiendum ergo est, quod operans ex ignorantia invincibili iuris naturæ, tam iuris, quam facti, non peccat formaliter: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: nam peccatum essentialiter est voluntarium; sed quod fit ex invincibili ignorantia malitiæ, non est voluntarium in ratione peccati, cum voluntarium sit, quod est à principio intrinseco cum cognitione: ergo non est peccatum.

Vnde. Cum Deus impossibilia non iubeat, ut ex Tridentin. sess. 6. cap. 13. constat. Et ex alia parte sit impossibile, quod homo ignorantiam invincibilem vincat, sequitur, quod dicta propositio ad minus est erronea, cum opponatur consequenti illato ex propositione de fide, & ex alia per se nota, ut in tuenti constabit; & iuxta dicta in advertentiis, numer. 1029.

1053 Inquires, quomodo potest dari ignorantia invincibilis iuris naturæ?

Respondeo, quod de primis principiis sinderesis lumine naturæ notis non potest dari, ut quod bonum sit faciendum, malum fugiendum. Item, quod Deus sit honorandus. Insuper, quod tibi non vis, alteri ne feceris.

Loquendo de secundis principiis iuris naturæ, assero, quod de illis præceptis, quæ clarissime sequuntur, vel includuntur in primis principiis, non potest etiam dari invincibilis ignorantia; huiusmodi sunt præcepta primæ tabulæ,

præ-

dicta à num. 1056. quod sciat homo in pluribus humanis actionibus, quod nam sit certum, & obligatorium: ergo Deus non iubet, quod ego certò sim obligatus ad id, ad quod impossibile mihi est, quod sim certus, me esse obligatum: *Subsumo*; sed affirmare, quod non est licitum sequi opinionem probabilissimam, est idem, ac asserere, me esse certò obligatum ad id, ad quod impossibile mihi est, scire certò me esse obligatum: ergo asserendum est, non esse certum, me esse obligatum: & consequenter, quod sequi possum opinionem probabilissimam affirmantem, me non esse obligatum. Quia ex vna parte dubium de obligatione vinci non potest; & ex alia voluntas possidet suam libertatem.

1061 Idem sentiendum est de opinionibus ad minus aequè probabilibus.

1062 Insuper, sequi potest opinio minus tuta, & probabilis, dummodò non sit tenuæ probabilitatis (exceptis casibus, num. 1069. positis) propter rationes à num. 1057. allatas; vide Forum conscient. tract. 3. cap. 1. §. 3.

à numer. 571.



§. VNICVS.

*PONITVR, ET DILVITVR
motivum cuiusdam Iunioris contra
immediatè dicta.*

1063 **S**ed contra immediatè dicta insurgit, & non levitè N.

Christophorus à Sancto Ioseph in tractat. de regulis morum novitèr in lucem edito, impugnans Probabilitas, id est, docentes sequi posse opinionem aequè, aut minus probabilem pro libertate stantem. Et tanta Sacrae paginae, Ss. Pp. Conciliorum, iurisque Canonici copia testimoniorum bellum aggredditur, ut eos mergi videatur.

1064 Insuper ratione conatur destruere præcipua illorum fundamenta, nimirum, possessionem libertatis, & invincibilem ignorantiam de certitudine legis. Ait enim primo, evertendo primum de possessione principium, illud axioma, videlicet, *in dubio melior est conditio possidentis*, non intelligi de voluntate respectu actuum moralium universaliter, sed tantum in materia iustitiæ commutativæ. Et quod potius pro practica moralitatis applicanda est alia regula, quæ dicit: *In dubio tutior pars est eligenda*. Et cum probabilitas, seu opinio sit dubium positivum, seu speculativum, tutior opinio eligenda est, vel probabilior, quia ad veritatem, seu certitudinem magis accedit. Ait insuper: etsi admittatur ea liber-

tae

tatis possessio, non favet pro minus tuta, minusque probabili, aut aequè probabili opinione sequenda. Quod probat: nam agens liber libertate morali (non physica pro qua admittit possessionem) constituitur talis per ordinem ad regulas moris: ergo leges, seu regulæ moris superpossident iure suo illum in singulis actibus: ita ut ubi Divina voluntas per legem præcipit, aut prohibet, tenetur facere, aut abstinere; si vero permittit, potest libere eligere. Si autem Divina voluntas dubia sit, non proinde voluntas creata potest à se eicere super possessionem certissimam Divinae voluntatis, quæ semper pro lege viget: & in tali occursum oportet, quod totus homo cum sua possessione cedat super possessioni Divinae voluntatis, quæ est omnino superior. Hæc ille, part. 2. quæst. 4. artic. 6. numer. 763.

1065 Pro alio principio de ignorantia invincibili de certitudine legis destruendo, sic arguit præfatus Author, artic. 7. num. 180. & 181. Nam ignorantia invincibilis, quæ causat involuntarium, & tollit rationem malitiæ moralis est sola illa, quæ dicitur antecedens; sed habens opinionem aequè, vel minus probabilem de malitia alicuius obiecti, vel actionis, non habet huiusmodi ignorantiam antecedentem: ergo non habet ignorantiam invincibilem. Minorem, in qua potissimè difficultas invenitur, probat: siquidem, quod de lege prudenter po-

test credi verum, nec prudenter negari potest falsum, non ignoratur invincibiliter; sed hinc inde disputantibus Doctoribus, quod gravioribus, vel aequalibus fundamentis probatur, potest prudenter credi verum, nec potest prudenter negari, ut falsum; ut ipsi Probabilistæ passim docent: ergo stantibus opinionibus inter Doctores controversis habentibus aequalia, vel minora fundamenta circa aliquod obiectum, id non ignoratur invincibiliter.

Ecce præcipua totius huius negotii fundamenta. At quæ pro angustia compendialis tractatus stylo brevi respondeo.

1066 Et in primis ad Divinae Litteræ, P. P. Conciliorum, iuris Canonici, turmam testimoniorum, quæ suppressè retuli, & à dicto Authore expressè afferuntur, respondeo: quod loquuntur, vel consilium præbendo, hoc est, nobis, quod perfectius est, proponunt, ut sequamur, quod eligere non tenemur. Vel negativè circa contrarium se habendo, hoc est, non improbando contrarium conscientia dictamen, vel sequendo, quod securius est.

1067 Ad secundum evertens possessionem voluntatis, vel ut insufficientem excludens, quam habere potest in libertate morali, ut ipse ait, respondeo: quod eo ipso, quod detur ignorantia invincibilis de certitudine legis, de qua ille, ut iam dicam, non videtur agere, nec meminit, non habet voluntas eam regulam moris

Q

pro

præcipue secundum id quod habent præcepti negativi: *Ut non velle malum Deo, non perierare, &c.* & ex secunda tabula, *ut non occidere, non furari, non falsum testimonium dicere, &c.* Nam inhonorare Deum, & facere malum proximo, clarè includitur in prædictis principiis.

1054 De aliis verò, etsi gravioribus, quæ non ita clarè ex illis sequuntur, dari potest invincibilis ignorantia, & huiusmodi sunt, non fornicari, non se pollui, non mentiri, &c. Et præcipue in operibus contra talia præcepta non consummatis, & maxime incogitationibus; refert Dian. 3. part. tractat. 4. resol. 108. de quodam iuvene sæpè voluntariè se polluyente usque ad trigessimum suæ ætatis annum, quod ignoraverit invincibiliter malitiam pollutionis, usque ad id tempus.

TERTIA PROPOSITIO.

NON LICET SEQUI OPINIONEM, vel inter probabiles, probabilissimam. Damnata.

EXPLANATIO.

1055 **E**xplicare oportet prius rationem seu fundamentum, cui innititur secunda practica opinionis probabilis; quod affert doctissimus Moya, tom. 1. selectar. tractat. 1. quæst. 5. §. 3. num. 15. & 19. Et ut apponam, suppono dicta num. 1041. & 1042. numi-

rum, quod lex est regula exterior nostrarum operationum, cum qua interior, videlicet conscientia conformatur, applicando ad opus.

Insuper suppono, quod sepiissime non constat certè de obligatione ad operandum, vel omittendum operationem, nec de deobligatione ab illis. Et hinc est, quod in pluribus locum habeat iudicium opinativum, vel favens legi, vel favens libertati. Si opinio asserit, quod lex obligat, est pro lege: opinio affirmans, quod non obligat, favet libertati. Et cum mediis opinionibus pro utraque parte veritatis, ad indagandam veritatem, non perveniatur ad certitudinem, manet intellectus, qui alteram, vel utramque opinionem speculatur, laborans invincibili ignorantia certitudinis. Quibus suppositis.

1056 Duplex proponitur ratio, ob quam licet ad praxim reduci potest opinio, etsi minus probabilis, pro libertate militans.

Prima est, nam quotiescumque homo operatur ex ignorantia invincibili legis, vel præcepti, non peccat, etsi contra illud materialiter agat: ergo si opiniones oppositæ una pro præcepto, altera pro libertate, invincibilem ignorantiam generant de certitudine obligationis præcepti, non peccabit, etsi non obediat; quia nondum sufficienter promulgata est lex, seu præceptum.

Secunda ratio ita se habet: quia in dubio melior est conditio possi-

dentis: ergo in dubio positivo, nimirum quando pro utraque parte dantur rationes assensum generantes, possidet voluntas suam libertatem; & consequenter licebit illi operari contra opinionem præcepto, vel legi faventem; ita Moya, quæst. 5. §. 3. num. 15. cum Prado.

1057 Sed inquires: si conscientia practica est dictamen rationis applicans ad operationem, cum securitate, quod hic & nunc operatio licet: quomodo licetè operabitur homo ex iudicio tantum probabili, quæ secum affert formidinem, utrum contrarium sit certum?

Respondeo, quod illud iudicium speculativè probabile non dirigit immediatè practicam operationis, sed aliud practicum moraliter certum, sub hoc discursu illatum: *Licetum est opinionem probabilem sequi: hæc est opinio probabilis: ergo licetum est illam sequi.* Consequens istud est prudentia, & dictamen practicum, & moraliter certum. Et ista moralis certitudo includitur in præmissis, quæ moraliter sunt certæ; quia fundantur in ignorantia invincibili, & possessione libertatis, ut dixi num. 1057. vide Moyam, quæst. 6. num. 39. & 40.

Et sic experimur, quod in practica, absque formidine operamur ex opinione probabili, cum tamen speculativè inspecta, formidinem de contrario habeamus, quod est signum, quod implicite saltem fit illud practicum discursum.

1058 Sed adverte, quod quando opiniones versantur circa valorem rei, modo dicto in explanatione propositionis 1. ab Innocent. XI. damnatæ, num. 437. non potest sequi opinio minus tuta, si interponitur superior lex, ut est reverentia Sacramentorum in eorum administratione, vel charitas proximi. Quia tunc non valent rationes, num. 1065. & 1066. cum non possideat voluntas, sed lex superior, ut dixi loco citato.

1059 Et ex dictis patet, quod licet conscientia communiter dividatur in Rectam, Erroneam, Dubiam, Probabilem, & Scrupulosam; tamen tres ultimæ non sunt conscientiæ practicæ (ut verius iudico) nam conscientia practica est ultimum dictamen, securè, & absque perplexitate, & formidine peccati imperans practicè, vel operationem, non obstante præcepto negativo, vel omissionem, non obstante præcepto affirmativo. Quod non habet, nec dubium, nec opinio, aut scrupulum, cum requirant alium actum reflexum, vel de deponendo dubio, aut scrupulo, vel de assecurando operationem, aut omissionem licitam.

1060 Sentiendum ergo est, esse licitum sequi opinionem inter probabiles probabilissimam: quia ita declarat Alexand. contrarium damnando.

Ratio est: quia Deus impossibilia non iubet, ait Tridentin. sess. 6. cap. 13. sed impossibile est iuxta

pro illo opere de obligatione ponendo; sed ad opus de obligatione ponendum requiritur legis certitudo: nam lex incerta, seu incertè publicata, nec obligat, nec est regula moris pro opere de obligatione ponendo: ergò data ea ignorantia, non habet regulam moris voluntas; & consequenter manet in possessione suae libertatis, non solum physicae, sed etiam moralis, & sic verificatur de illa, *quod in dubio melior est conditio possidentis*. Et quis neget hoc proloquium, seu regula de voluntate, etiam verificari in ordine ad suos actus morales bonos exercendos, vel omittendos: cum pretiosissimum hoc sit bonum, & dignum possidendi, & quod de illo ius detur naturale morale in ordine ad licitè operandum, vel non operandum; & quamvis ea regula instituta fuerit ad iudicandum de iure in rebus commutativae iustitiae, utuntur tamen Theologi his terminis ad declarandum ius morale, & naturale, quod voluntas habet ad suos exercendos, vel omittendos morales actus: quamvis ethimologia sumpta sit ex his, quae iustitiae commutativae circa res temporales quadrant: in re tamen ratio dicat, quod suo modo voluntati debet convenire respectu suorum bonorum actuum (sicut etiam de lege dicitur habere, cum certè datur, & certè ac legitime est promulgata, suam possessionem) cum sit bonum dignum habendi, & possidendi: sicut in suos actus, etiam morales ha-

bet dominium, & ad minus, quis neget esse probabilissimum hoc proloquium voluntati convenire: cum innumeri viri doctissimi, & hodiè ferè omnes ita senserint. At aliud proloquium, seu regulam, nimirum, *in dubio tutior pars est eligenda*. Dico, intelligendam esse de dubio rigoroso, negativo, seu practico, ut communiter asseritur, v. g. dubitas practice, an licitè agas, vel non in agrum egrediendo, debes non egredi, si dubium non deponas.

1068. Et si obiicias, ut aliquando obiicit dictus Author: Quod si Princeps opinione probabili ductus aliquid praecipit, tenetur subditus obedire: ergò si probabile est, quod Deus aliquid per suam legem nobis praecipit, tenemur illi obtemperare. Respondeo: admissò casu de Principe, quod hoc argumentum solum probat; quod si Deus capax probabilitatis, seu opinionis esset, & ab opinione ductus aliquid praeciperet, teneremur illi obedire, dum de sua lege, aut praecepto nobis constaret. Vnde argumentum nihil probat: quia supponimus, quod nobis de lege Principis constare debet. Et hic non est litigium de fundamento, quod Iudex habet ad legem faciendam, sed de certitudine, quam de lege debet dari, ut ad illam teneamur.

1069. Ad tertium, quod de impugnatione ignorantiae invincibilis procedit. Dicendum est, quod sicut aliud est certitudo legis, aliud probabilitas legis, ita aliud

aliud est ignorantia invincibilis certitudinis legis, aliud ignorantia invincibilis probabilitatis legis: unde illa minor argumenti, nimirum: *Sed habens opinionem aequè, vel minus probabilem de malitia alicuius obiecti, vel actionis, non habet ignorantiam antecedentem*; distinguenda est: non habet ignorantiam antecedentem certitudinis legis: nego minorem. Non habet ignorantiam antecedentem probabilitatis legis: concedo minorem. Et hæc secunda non sufficit, ut dictum est: quia lex dubia, vel in dubio, an sit promulgata, non sufficit ad obligandum, sed requiritur certitudo legis, seu circumstantiae legis; de qua fertur opinio, & promulgationis illius. Vnde hoc argumentum meo videri principium petit: quia non agit de ea re, seu circumstantia rei, de qua est ignorantia; & eo ipso, quod de opinione legis arguat ad obligationem legis, relinquit legem in opinione an sit? Sed opinio legis non est certitudo legis, sed potius dubium legis, hoc est, dubium an sit lex: vel an sit sufficienter promulgata lex, quod non sufficit, ut obliget lex: ergò ex hoc argumento nihil probatur, etsi aliquid probat pro nobis est: quia solum probat, quod sit sub dubio lex. Et quod quantumcumque rationibus satis desudatis questum est, an detur lex, vel certitudo legis, aut promulgationis illius nunquam ventum est ad certitudinem legis: quod est proprium ignorantiae invincibilis.

1070. Insurgens contra dicta ex nostro prædicto Christophoro, quæst. 4. artic. 2. §. 5. num. 767. & 768. Primò, quia in Tribunali conscientiae pro iudicando in dubio inter legem Dei, & libertatem voluntatis, Iudex est adhibendus, ut pro aliqua illarum duarum partium sententiam proferat, qui alius nequit esse, quam prudentia humana, cui convenit imperare actus humanos, & ut rectè imperet adiungitur illi Eubulia, quæ est benè consiliatrix, & synesis, & gnome, quæ partes sunt iudicativæ; ut docet Div. Thom. 1. 2. quæst. 57. artic. 6. Nunc sic: Ad hoc prudentiae Tribunal sistitur lex, & sistitur humana voluntas. Lex pro se clamat in statu materiae controversae contra humanam voluntatem: quod voluntati incumbit probare, quod permittitur illi non stare legi, dum dubitatur, an sit præceptiva: Nam Deus, cuius est lex, possidet creatam voluntatem, & sine illius directione nihil benè facere potest. Quid ergò consiliabitur Eubulia, quid iudicabit synesis, quid determinabit prudentia in ordine ad bonum finem virtutum? Nec videtur excogitabile, quod in tali Tribunali vincat libertas creata: quæ solum pro se allegat possessionem libertatis.

1071. Secundò vrgentius insurgit, num. 773. Nam verba regulæ, & canonum: ex quibus desumpta est, sunt huiusmodi: *In pari delicto, vel causa melior est conditio possidentis*. Sed stantibus pro

pro lege fundamentis efficacioribus, & minus efficacibus pro voluntate causa non est par, ut ex se constat: ergo melior est conditio legis: & consequenter est contra ipsam regulam in hoc casu applicare libertati privilegium possessionis.

1072 Et confirmat hoc modo: Nam Probabilistae, contra quos agimus, asserunt hanc regulam habere locum in materia iustitiae, etiam in foro interno: cum hic externum non fundetur in falsa praesumptione, ut docent cum Sanchez, tom. 1. Summ. lib. 1. cap. 10. num. 11. qui plures allegat: Et ex hoc colligunt, quod eodem modo regula habet locum in materia aliarum virtutum, etiam in conscientiae foro; sed est certum, quod si pro una parte adfuerint urgentiora fundamenta, potior est huius partis conditio in foro externo, & in eius favorem debet iudex ferre sententiam: nec favet possessio alteri parti: ergo contra ipsam regulam est applicare favorem possessionis libertatis; quando pro lege sunt urgentiora motiva. Haec ille, & per eius verba.

1073 Respondeo ad primum, quod Deus possidet voluntatem creatam, ut prima omnium rerum causa, conservando illam, & cum illa ad suos actus, etiam liberos concurrente, ut Legislator autem: si respectu iuris naturae, non solum tribuit naturalia praecepta, sed ea illi intimavit, & promulgavit per illud *signatum est super nos*

lumen vultus tui Domine. Hoc est, naturale lumen rationali creaturae infusum, ut cognoscat, *quod malum est fugiendum, & bonum faciendum.* Et quod tibi non vis, alteri ne feceris. Ex quibus praecepta naturalia in ordine ad Deum, & proximum facile cognoscimus, & ut certissima habemus. Aliqua tamen, etsi naturalia praecepta, non ita clare ex praedictis principiis deducuntur, ut ad minus est sextum Decalogi Praeceptum, nimirum, *non machaberis*, & de illo invincibilis ignorantia dari potest, ut de facto accidit, & ita refert Dian.

1074 De quodam iuvene, qui usque ad trigessimum annum polluebatur voluntarie, ignorans invincibiliter pollutionem voluntariam moraliter malam esse. Et idem sentit cum aliis de fornicatione, 9. part. tract. 9. resol. 59. Et unde quaque proveniat invincibilis ignorantia, quae verè talis sit, etsi in praeceptis, & obligationibus iuris naturalis excusat à lege.

Etsi aliquando in iuribus, quae in naturali iure fundantur, dubium oriatur; & facta sufficienti, & prudenti diligentia, & examine, vincere non valeat, generatur inde invincibilis ignorantia. Etsi inter duas partes litigium versetur, tribuendum est parti fortius suum ius probanti.

1075 Alia sunt praecepta, quae non iure naturae, sed positivè addita à Deo, vel homine naturae rationali ad bonum regimen ipsius, &

& subiectionem ad superiores pro bono, etiam communi fomentando, & conservando; pro quibus non sufficit lumen naturale, ut ea sciamus, & ut intimata, & promulgata habeamus; sed potius ex iure naturae ortum est, quod dum illa non sunt nobis sufficienter promulgata, & intimata non obligent; & idem dic quando dubium datur de aliqua lege iuris naturae, an in aliqua circumstantia obliget? Sed quando dubium est de certitudine legis, vel an in aliqua circumstantia obliget, non est sufficienter intimata, & promulgata nobis, sed potius de certitudine illius ignorantiam habemus, & non utcumque, sed invincibilem, si post factam sufficientem indagationem pro acquirenda eius certitudine, ut sit per opinantes, vincere non potuit, nec potest. Quid ergo Eubulia prudentiae consiliabitur? Quid synesis, & gnome iudicabunt, si per principia universalis, si per particularia, cum rectissimae sint, & à naturali lumine rectae? Quid imperabit ex illis prudentia ex intellectu, qui ab assensu probabili ducitur, & qui reflexione supra se facta, probabile, non erronea, sed ratione sufficienter apparente iudicat, & voluntate ex illo ducta, quae excusari vult à lege, si licite potest? Quid ergo imperabit, nolente voluntate stare pro lege, si non tenet lex? Fac, vel non fac, iuxta assensum probabilem (id est fac, si illa dubia lex est negativa; vel non fac, si positiva) quia ducitur

ex reflexione intellectus, quod talis lex, vel in tali circumstantia illius non obligat. Est ne contra prudentiam, quod imperet, ut non obligatorium, quod intellectus reflexione facta de suo assensu, iudicat esse licitum omittere? Et non vincibiliter erroneus, ut potè apparenti ratione, inclinatus: & ex illa assensum directum, & reflexum eliciens, quod lex in ea circumstantia non obligat ex invincibili ignorantia certitudinis legis ductus? Imperet ergo omissionem legis, si illam voluntas vult. Aliud namque erit, si ille, qui verè iudicat opinionem minus tutam, minusque probabilem, verè tamen probabilem, voluerit ex consilio, & affectu ad melius, quod tutius est facere. Quod laudabile erit; & hoc, & non amplius, probat huius moderni argumentum.

1076 Pro responsione secundi argumenti suppono, quod iustitia commutativa distinguitur contra legalem in eo, quod ad exercitium commutativae requiruntur duae partes, praeter Legislatorem, & Iudicem, inter quas ordinat Legislator, quod Iudex aequales faciat in iure, vel reddendo cuique ius suum, vel auferendo ab una id, in quo, vel ad quid ius non habet, & reddendo, vel tradendo illud parti, quae habet ius. Ad quod requiritur, quod cum inter duas partes litigium datur circa aliquam rem, perpendat Iudex iuridice, & legitime fundamenta utriusque partis, testimonia, scilicet, & scripturas, aut alias

nem, quod non detur. Et quamvis repetitis, & multiplicatis rationibus certitudo indagata fuerit, non potuit certo probari esse pro ea circumstantia legem: ergo sub dubio manet, an detur lex, & consequenter ignorantiam invincibilem habeo certitudinis legis: ac proinde ad eam legem, vel in se, vel in tali circumstantia, sive temporis, sive loci, sive personae, iuxta quam fuerit opinio, non obligor: nam ut obliget lex, debet certo constare, quod detur, & quod promulgata sit. Et licet cum de ea dubito, & de eius promulgatione sim obligatus diligentiam adhibere pro acquirenda certitudine de illa; si facta diligentia, & examine, ut sit per opiniones hinc, & inde, non potuit certitudo acquiri, manet invincibilis ignorantia de illius certitudine; & consequenter ea laborans, ad legem non tenetur.

1082 Nunc ergo: si Iudex humanus, ut iustitiae se conformet, & quia iustitia ita exigit, non potest in foro exteriori plectere hominem ut fractorem legis, si pro se habet opinionem, etsi minus probabilem, quod non fuit transgressor legis? Non ne Deus iustior est, & iustissimus est, & conscientia nostra rectissima est: Quomodo ergo damnabit, ut fractorem legis hominem, qui pro se opinionem, etsi minus probabilem, bene fundatam habet, excusans cum à transgressione legis?

1083 Instabis, & non leviter: nam reus, etsi opinionem pro se

habeat, si tamen contra ipsum datur aequè, vel maioris probabilitatis opinio, licet non mereatur ordinariam poenam, puniendus tamen est poena extraordinaria, & sic reus legis iudicatur: ergo licet omittens legem ex opinione benigna, non sit aequali cum omissione illius legis poena castigandus, tamen effugere non valet absolute iudicium vindictivum effractionis aliquo modo legis.

Contra: nam quando reus poena extraordinaria iuxta iudicium iustum punitur, ideo est, quia ad probationem, seu opinionem, quae contra ipsum militat, nec probabiliter respondet: sit exemplum, iudicatur reus de furto ab eo facto, datur unus tantum de visu testis. Haec est semiplena probatio: Pro hac ergo non potest reus poena ordinaria plecti, etsi demus, posse extraordinaria. Si verò contra eam semiplenam probationem, quae ut talis iudicabatur, arguit reus, etsi minus probabiliter, quod nullo modo sit probatio, si ve defectus testi imponendo, sive alio modo, non potest Iudex ad minus iuxta probabilissimam opinionem vindicari de reo, sed liberum dimittere debet; videatur N. Petrus Angelis in Ordine iudicario, part. 1. cap. 21. §. 4. num. 65. & Villalob. tom. 1. tract. 1. disp. 15. & tom. 5. tract. 16. diff. 6. num. 3. In nostro ergo casu omittens legem ex opinione, etsi minus probabiliter, opponitur directe accusationi, ut ita dicam, seu probationi contra se factam, & pro-

probat, se non fregisse legem, & rationabiliter respondet Iudici conscientiae, quae illi se opponit: ergo potiori iure debet iste sic omittens iudicari non deliquisse in legem: Dixi, potiori iure: nam reus in foro exteriori sufficit, ut absolvatur, & non iudicetur ut fractor legis, quod nihil contra ipsum probetur. Omittens autem legem ex opinioni probabili positive probat rationibus non esse reum legis, nec contra ipsam egisse. Et concludo hanc solutionem ponderando, quod si ita lentè, & pedetentim in foro exteriori agitur in iudicando de fractione legis, licet foris ille commune respiciat bonum, & ne delicta impunita maneant, ut ab illis patrandis arceantur homines, & scandala vitentur. Cur foris conscientiae, qui solum attendit ad licitum actionis rigidior erit, ut haec eadem pro operante ex conscientia non valebunt?

1084 Sit iam responsio, iacta praecedenti doctrina, ad impugnationem primo factam de iustitia commutativa, quae inter Legislatorem, seu legem, & subditum omittentem ex benigna opinione, defendente, seu exigente quolibet ius suum, videtur dari. Dico ergo, iuxta id, quod casus controversiae petit, quod quando duas partes pro iure suo coram Iudice litigant, ita esse, quod illa, quae pro se fortiores allegat rationes, etsi litigium de re, vel de facto fuerit, validiora testimonia, vel per scripturas, vel testimonium de po-

sitionem, pro ea debet Iudex dicere ius. Nunc ergo nostrum institutum de iure ad operandum ex recta conscientia est, ubi rationes maxime praevalent. Et resolutio est, quod subditus ex opinione minus probabili omittens legem, fortiores, ac vivaciores rationes habet, ut probet, licet in eo casu omisisse legem.

1085 Et ut probem, adversitas, necesse est, quod opinio probabilior pro lege, & minus probabis pro libertate dupliciter considerari posse, vel directe inter se collatae, vel reflexe respectu subiecti; vel quasi subiecti, cui favent. Collatis inter se, superat probabilior minus probabili: in ordine autem ad subiectum, fundat quaelibet ius, quod à qualibet parte praetenditur in lege, ut à subdito observetur, & in libertate, ut ab adimptione illius excusetur.

Videamus nunc, quod est ius fortius, seu validioribus fundatum rationibus, vel ius, quod tribuit voluntati opinio minus probabilis, seu benigna, vel ius, quod tribuit legi opinio probabilior. Quaelibet pars suas proponat rationes. Voluntas, seu libertas allegat primo, quod dummodò illi non promulgetur certo lex, non tenetur ad eam; sed cum quolibet opinione, sive probabiliori, sive benigna, non certè illi promulgatur lex: cum intellectus in tali casu invincibili laborat ignorantia de certitudine legis: nam opponitur opinio, quae verè est opinio cum certitudine, & ubi venit cer-

alias circumstantias; & parti, quæ probabiliorem habet in probando opinionem tribuat ex obligatione rem, circa quam litigium motum est; iuxta damnationem propositionis secundæ ex sexaginta quinque ab Innocentio XI. damnatis; quia eo ipso illa pars ius habet: alias non servaret æquitatem, seu æqualitatem iustitiæ. Si autem æquè probent, attendendum est parti bona fide possidenti, quia ista excedit: siquidem possessio bona fide magni ponderis est; & hic venit regula *in pari causa melior est conditio possidentis*.

1077 Iustitia verò legalis non est partis ad partem, quia hoc est proprium iustitiæ commutativæ; sed est iustitia partium ad totum, nam per hanc iustitiam qualibet pars dicit habitudinem ad bonum commune, conservando illud per observationem legum; & ut ait Div. Thom. 2. 2. quæst. 58. artic. 6. in corpor. & quæst. 60. art. 1. ad 4. principaliter; & quasi architectonicè est in Principe, & secundario, & quasi ministrative est in subditis. Unde Princeps fert legem, & subditi tenentur ei obedire. Et Princeps tenetur zelare observantiam legum ad conservandum bonum commune, & punire transgressores; & subditi observare eas ob idem bonum; & tunc hæc iustitia observatur, quando data legitime lege, subditi obediunt; & tunc deficit hæc iustitia, ex parte subditi, quando subditus non obedit legi: & tunc ex parte Principis, quando Princeps sub-

ditum deficientem non castigat. Et tunc subditus non frangit legem, quando Princeps non habet ius subditum infligendi poenam.

1078 Respondeo ergo ad argumentum, quod ista controversia Probabilioristarum contra Probabilistas, propriè est de materia iustitiæ legalis: nam agit de observatione legis, vel excusatione ab illa: ergo attenditur inter ius Principis legem ferentis, & ius subditi ab illa se excusantis: ergo quando Princeps subditum puniendi non habet ius ob omissionem adimpletionis legis, subditus non fregit legem; sed cum subditus non adimplevit, vel omisit legem, ductus ex opinione minus tuta, minusque probabili, non habet Princeps ius puniendi subditum ob omissionem legis: ergo in eo casu subditus omittens legem, non fregit legem.

Hæc minor, in qua videtur esse difficultas, probatur: quia subditus iudicandus ob omissionem legis, se habet, ut delinquens, ac reus; sed reus, qui pro se habet opinionem minus probabilem, & minus tutam, favendus est, ut ex regulis iuris, & communi sententia habetur: ergo subditus iudicandus ob omissionem legis, si habet pro se opinionem, etsi minus probabilem, minusque tutam, favendus est, ac proinde non iudicandus est, quod fregit legem, nec à Iudice damnandus.

1079 Sed contra solutionem insurges; & primo contra primum dicta, nimirum, quod inter Prin-

ci-

cipem, & subditum non datur iustitia commutativa: nam etsi verum sit, quod ferre legem subditis, & eam ab illis observari, sit munus iustitiæ legalis, tamen puniendo transgressores, exercet iustitiam commutativam: nam iustitia vindicativa pars est iustitiæ commutativæ; siquidem oculum pro oculo, dentem pro dente. Deinde, quod pro nostro instituto est, si Princeps conqueratur de subditis, quod suam non observant legem. Et subditi ex alia parte asserant se obligatos non esse ad illam; si litigium ad superiorem, si datur, deferant, iudicium, seu sententia huius superioris circa hoc ad iustitiam commutativam attinet. Nam qualibet harum duarum partium, querit suum ius: ergo Iudex earum proferre debet sententiam pro parte probabiliorem opinionem habente: ergo si Princeps, seu lex pro se habet probabiliorem allegationem, pro ea sententiam dicere debet. Et hic est casus controversiæ.

1080 Contra secundum pro subdito omittente legem; quia reus, vel quasi reus, nihil probat. Nam discussus ille solum est pro exteriori foro; utpotè, quia tunc non constat clarè de veritate: cum reus pro se opinionem, etiam minus tutam, & securam habet; foris autem, de quo loquimur, est forus conscientiæ, in quo omnia, quæ in conscientia latent nobis, Deo manifesta sunt; at reum in foro externo, sæpè absolutum videmus: cum verè reus sit, ob de-

fectum probationis sufficientis ad vindictam. Unde ea solutio nihil ad rem.

1081 Respondeo ad hoc secundum prius, ut facilius primo pateat solutio. Dico ergo, solutionem datam, sufficientem, imò genuinam, & adæquatam esse. Ideo namque reus damnari, nec plekti debet, cum pro se opinionem, etsi minus probabilem habet: quia non constat ipsum fregisse legem; sed in foro conscientiæ, & coram Deo non constat omittentem ex opinione in tali circumstantia legem, ipsum fregisse legem: Imò probabiliter asseritur illam non fregisse: ergo sicut in foro externo reus non probatur reus, dum pro se opinionem, etsi minus probabilem habet: sic nec omittens ex opinione, etsi minus probabili in tali circumstantia legem, non erit talis legis reus, & consequenter, nec fregit legem.

Minorem, in qua potior est difficultas, probatur: nam si Deus, seu lex per conscientiam arguit contra omittentem in tali circumstantia legem: respondet, quod lex illi non obligat, cum ignorantia invincibili certitudinis legis; sed de certitudine huius legis in tali circumstantia habuit invincibilem ignorantiam; cum probabile in se, & illi sit, non dari pro ea circumstantia legem: nam licet contraria opinio probet, & probabilius esse in ea circumstantia legem, non exiit à linea probabilitatis, nec destruit meam opinionem,

titudo, definit opinio. Secundo allegat, quod omittens legem, seu censuratus de omissione legis, est quasi reus: sed reo, ut iam explicatum est, favet opinio minus probabilis, ut non iudicetur fractor legis: ergo omittens ex opinione probabili, non iudicatur fractor legis. Hæc sunt præcipua pro voluntate.

1086. Opponitur lex, & allegat pro se primo: nam eo ipso, quod opinio probabilior de eo, quod voluntas obligatur, quæ tali circumstantia, ad legem implendam, sit pro lege fortius, ius fundat in lege, ut adimpleatur lex: nam opinio fundat, seu declarat ius, quod lex habet: ergo si hæc probabilior est, validiorem habet pro se rationem: ac proinde ius fortius, ut pro ea sententia proferratur. Secundo allegat: nam opinio pro se stans, probat, seu intendit probare legem, etiam pro casu controversiæ esse sufficienter promulgatam, seu certè promulgatam: ergo si hoc est probabilius, probabilius erit, intellectum non laborare invincibili ignorantia. Sic nunc præcipuum fundamentum opinionis benignæ, ut suum fundet fortius ius, est ignorantia invincibilis certitudinis legis: sed probabilius, ut à contraria parte in puncto controversiæ supponi debet, est, quod intellectus non laborat invincibili ignorantia de certitudine legis: ergo non opinio contraria, sed nostra fundat, vel tribuit fortius ius, & hoc ius fortioribus rationibus, &

fundamentis fulcitur, ut pro ipsa iudicium, seu sententia detur.

Hæc sunt allegata, pro utraque parte: sed quia lex in suo allegato insurgit contra libertatem, & istius fundamenta deicere conatur, cogitur ad ea respondere, ut clarius eorum efficacia appareat. 1087. Ad primum ergo legis allegatum respondet libertas: Distinguendo maiorem, si probabilior opinio non tollat effectum ius præbentem alteri, negatur: si tollat, conceditur. Vel alio modo: si in altera parte, nimirum, libertate causet substantialiter eundem effectum, seu ius, minus probabilis opinio, ac causeret probabilior, negatur. Si non causeret, conceditur.

Explicantur distinctiones. Effectus, quem causet opinio probabilis pro libertate voluntatis præbens illi ius, ut pro se stet ad faciendum quod voluerit, est ignorantia invincibilis in intellectu de certitudine legis: sed opinio, siue probabilior, siue benigna causat in intellectu ignorantiam invincibilem certitudinis legis: ergo opinio probabilis, siue probabilior, siue benigna causat pro voluntate idem ius ad faciendum quod voluerit. Nam eo ipso, quod libertas habeat opinionem probabilem, non potest opinio probabilior ex toto tollere dubitationem de certitudine legis: cum sola certitudo legis destruens omnem opinionem contrariam auferat dubitationem certitudinis legis: sed quotiescumque detur du-

bi-

bitatio certitudinis legis, non obligat lex: ergo eo ipso, quod libertas habeat opinionem probabilem pro se, non obligat illi lex: nam habet intellectus illa dirigens invincibilem ignorantiam de certitudine legis. Ut in sequenti solutione ad secundam allegationem clarius patebit.

1088. Ad secundam allegationem pro lege respondeo: concedendo, seu admittendo antecedens, & consequentiam, & ad sequentem argumentationem concedo maiorem, & nego minorem: nam licet in consideratione directa opinionis pro lege, & opinionis pro libertate, sit probabilior opinio asserens, obligare legem: attamen facta reflexione ad effectum ab utraque opinione causatum, probabilius est, ne dicam certum, dari in intellectu invincibilem ignorantiam, ex qua oritur in voluntate possessio suæ libertatis: cum enim ex opinione non auferatur dubium de certitudine legis, non potest intellectus esse certus de lege: sed sic est, quod requiritur certitudo legis, & non sufficit probabilitas, seu dubium certitudinis legis, ut obliget illi: ergo non sufficit dubium de certitudine legis, ut obliget lex. Unde aliud est probabilitas de iure, quod opinio fundat, aliud probabilitas opinionum pro lege, & pro libertate inter se collatarum. Et cum opinio pro libertate idem ius substantiale causet, siue sit æque, siue minus, siue magis probabilis, nam in quacumque harum

manet sub dubio: quomodo cum dubio certitudinis legis erit obligata ad legem. Cum in intellectu sit ignorantia invincibilis certitudinis legis: & ut vno concludam verbo, est idem, ac dicere, quod ut lex pro se ius fundet ad obligandum, non sufficit illi opinio, sed requirit certitudinem.

1089. Unde habes, quod bene perpenſa illa duo principia: invincibilis ignorantia certitudinis legis, & possessio libertatis, quæ ex ignorantia oritur, fundant ius securum ad practicè sequendam opinionem, etiam minus probabilem (dummodo non teneas probabilitatis) alias quot scrupulis, & anxietatibus plures timide resolutionis auerentur: cum si securiorem non sequantur opinionem, ferè omnes aditus illis procluderentur: cum difficillimum sit iudicare, quas probabiliores sint pro libertate opiniones? Et qui opinionem speculatur, & illi placet, illam probabiliorē iudicat: & quilibet probabiliorē suam reputat opinionem. Et quamvis reflexionem inter opiniones faciat Theologus, seu Theologizans, si vni illarum, ratione illi plus arridente, adheret (& quid dicam, si passione, vel intellectus duritie, aut tenacitate ducitur?) pro illa, ut probabiliorē in consiliando, suffragium præbeat. 1090. Excipi (ut supra dixi) debent opiniones versantes circa valorem rei, vel effectum periculosum proximo: nam tunc opiniones minus tutæ, etiam si probabi-

lio-

titudo, definit opinio. Secundo allegat, quod omittens legem, seu censuratus de omissione legis, est quasi reus; sed reo, ut iam explicatum est, favet opinio minus probabilis, ut non iudicetur fractor legis: ergo omittens ex opinione probabili, non iudicatur fractor legis. Hæc sunt præcipua pro voluntate.

1086. Opponitur lex, & allegat pro se primo: nam eo ipso, quod opinio probabilior de eo, quod voluntas obligatur, quæ tali circumstantia, ad legem implendam, sit pro lege fortius, ius fundat in lege, ut adimpleatur lex: nam opinio fundat, seu declarat ius, quod lex habet: ergo si hæc probabilior est, validiorem habet pro se rationem: ac proinde ius fortius, ut pro ea sententia proferratur. Secundo allegat: nam opinio pro se stans, probat, seu intendit probare legem, etiam pro casu controversiæ esse sufficienter promulgatam, seu certè promulgatam: ergo si hoc est probabilius, probabilius erit, intellectum non laborare invincibili ignorantia. Sic nunc: præcipuum fundamentum opinionis benignæ, ut suum fundet fortius ius, est ignorantia invincibilis certitudinis legis: sed probabilius, ut à contraria parte in puncto controversiæ supponi debet, est, quod intellectus non laborat invincibili ignorantia de certitudine legis: ergo non opinio contraria, sed nostra fundat, vel tribuit fortius ius, & hoc ius fortioribus rationibus, &

fundamentis fulcitur, ut pro ipsa iudicium, seu sententia detur.

Hæc sunt allegata, pro utraque parte; sed quia lex in suo allegato insurgit contra libertatem, & istius fundamenta deicere conatur, cogitur ad ea respondere, ut clarius eorum efficacia appareat. 1087. Ad primum ergo legis allegatum respondet libertas: Distinguendo maiorem, si probabilior opinio non tollat effectum ius præbentem alteri, negatur: si tollat, conceditur. Vel alio modo: si in altera parte, nimirum, libertate causet substantialiter eundem effectum, seu ius, minus probabilis opinio, ac causeret probabilior, negatur. Si non causeret, conceditur.

Explicantur distinctiones. Effectus, quem causet opinio probabilis pro libertate voluntatis præbens illi ius, ut pro se stet ad faciendum quod voluerit, est ignorantia invincibilis in intellectu de certitudine legis: sed opinio, sive probabilior, sive benigna causat in intellectu ignorantiam invincibilem certitudinis legis: ergo opinio probabilis, sive probabilior, sive benigna causat pro voluntate idem ius ad faciendum quod voluerit. Nam eo ipso, quod libertas habeat opinionem probabilem, non potest opinio probabilior ex toto tollere dubitationem de certitudine legis: cum sola certitudo legis destruens omnem opinionem contrariam auferat dubitationem certitudinis legis: sed quotiescumque detur du-

bi-

bitatio certitudinis legis, non obligat lex: ergo eo ipso, quod libertas habeat opinionem probabilem pro se, non obligat illi lex: nam habet intellectus illa dirigens invincibilem ignorantiam de certitudine legis. Ut in sequenti solutione ad secundam allegationem clarius patebit.

1088. Ad secundam allegationem pro lege respondeo: concedendo, seu admittendo antecedens, & consequentiam, & ad sequentem argumentationem concedo maiorem, & nego minorem: nam licet in consideratione directa opinionis pro lege, & opinionis pro libertate, sit probabilior opinio asserens, obligare legem: attamen facta reflexione ad effectum ab utraque opinione causatum, probabilius est, ne dicam certum, dari in intellectu invincibilem ignorantiam, ex qua oritur in voluntate possessio suæ libertatis: cum enim ex opinione non auferatur dubium de certitudine legis, non potest intellectus esse certus de lege: sed sic est, quod requiritur certitudo legis, & non sufficit probabilitas, seu dubium certitudinis legis, ut obliget illi: ergo non sufficit dubium de certitudine legis, ut obliget lex. Unde aliud est probabilitas de iure, quod opinio fundat, aliud probabilitas opinionum pro lege, & pro libertate inter se collatarum. Et cum opinio pro libertate idem ius substantiale causet, si sit æque, sive minus, sive magis probabilis, nam in quacumque harum

manet sub dubio: quomodo cum dubio certitudinis legis erit obligata ad legem. Cum in intellectu sit ignorantia invincibilis certitudinis legis, & ut vno concludam verbo, est idem, ac dicere, quod ut lex pro se ius fundet ad obligandum, non sufficit illi opinio, sed requirit certitudinem.

1089. Unde habes, quod bene perpenſa illa duo principia; invincibilis ignorantia certitudinis legis, & possessio libertatis, quæ ex ignorantia oritur, fundant ius securum ad practicè sequendam opinionem, etiam minus probabilem (dummodo non teneas probabilitatis) alias quot scrupulis, & anxietatibus plures timide resolutionis auferentur: cum si securiorem non sequantur opinionem, ferè omnes aditus illis procluderentur: cum difficillimum sit iudicare, quas probabiliores sint pro libertate opiniones? Et qui opinionem speculatur, & illi placet, illam probabiliorē iudicat; & quilibet probabiliorē suam reputat opinionem. Et quamvis reflexionem inter opiniones faciat Theologus, seu Theologizans, si vni illarum, ratione illi plus arridente, adheret (& quid dicam, si passione, vel intellectus duritie, aut tenacitate ducitur?) pro illa, ut probabiliorē in consiliando, suffragium præbeat. 1090. Excipi (ut supra dixi) debent opiniones versantes circa valorem rei, vel effectum periculosum proximo: nam tunc opiniones minus tutæ, etiam si probabi-

lio-

cus, cap. 14. num. 24. quæ quidem verba simul sumpta, sunt hæc: *Hic est sanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effundetur*; sed Christus Dominus non ait: *Pro omnibus*: ergo iuxta hunc textum in hac parte ita præcipuum, videtur, non pro omnibus mori.

Respondeo 1. Quod hoc argumentum est negativum; & ita nihil probat: Cum expressi dentur alii textus, ut relatum est numer. 1093.

Respondeo 2. Quod licet pro omnibus sit effusus Christi sanguis quoad sufficientiam: tamen quoad efficaciam, solum pro electis, seu prædestinatis effusus fuit: nam Christus posuit sufficientiam, & Spiritus Sanctus dat efficaciam, media perseverantia finali in gratia; & de hac 2. loquitur Christus hic, ait Lira.

Respondeo 3. Quod *Ly, pro multis*, idem est, ac *pro omnibus*, unde Menochius apud Bibliam maximam ita explicat: *Pro multis, id est, pro omnibus, qui multi sunt.*

QUINTA PROPOSITIO.

PAGANI, IUDÆI, HÆRETICI, alique huius generis, nullum omnino accipiunt à Iesu Christo influxum, adeoque hinc rectè inferes in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine omni gratia sufficienti. Damnata.

EXPLANATIO.

1094 **S**upponendum primo, quod Infideles, ut eliciant aliquos virtutum mora-

lium purè naturalium actus, non indigent hac sufficienti gratia per Christum, id est, supernaturali, sed sufficienti illis auxilia iuxta exigentiam naturæ, ut communis fert sententia, iuxta illud Paul. ad Roman. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturalitèr, ea quæ legis sunt faciunt*; de quo dicam à numer. 1119. vide Salmantic. tom. 5. de gratia, tractat. 14. disput. 2. dub. 2. à num. 24.

1095 2. Supponendum, quod præcipua ad intentum gratiæ supernaturalis divisio est in habituales & actuales. Habitualis est gratia sanctificans, & gratum Deo faciens, Dei Filium, & hæredem gloriæ. Actualis multipliciter dividitur; celebrior autem divisio est in efficacem, & sufficientem. Efficax est, quæ posita, infallibiliter sequetur actus; sufficiens verò, quæ dat posse ad actus supernaturales; & requiritur præcipue in peccatoribus, gratia habituali, & virtutibus infusis carentibus; et si plures Theologi, etiam pro iustis ad actum supernaturalem requirunt eam; vide Gonet, disput. 4. de volunt. Dei, artic. 5. num. 153. & Salmant. tom. 5. tract. 14. q. 109. disp. 3. dub. 10. §. 2. & 3.

Quæ quidem auxilia sufficientia, physica, intrinseca, consistunt in quadam motione fluida, tam in intellectu illum elevante, respectu primæ operationis, quam etiam in voluntate, pro quo vide Salmant. tom. 5. de grat. tract. 14. disput. 5. dub. 3. num. 50. & dub. 4. num. 20.

3. Sup-

1096 3. Supponendum, hæc auxilia alia esse sufficientia remote, alia sufficientia proximè; ista habent vim immediatam ad actus perfectiores, quibus homo ad iustificationem disponitur: illa sunt principium immediatum operum supernaturalium imperfectorum, quos si homo eliciat, disponitur ad ulteriora auxilia accipienda. Et supponimus, quod proximè sufficientia, non omnes recipiunt, quia non omnes habent explicitam mysteriorum fidei propositionem ad credendum, ut ait Div. Thom. 2. 2. quæst. 10. artic. 1. & tradunt Salmant. disp. 6. num. 41. & 59. & huiusmodi sunt Infideles negativè, de quibus vide num. 1119.

1097 4. Supponendum, quod auxilium dupliciter dici potest sufficiens, adæquatè, & inadæquatè; sumptum adæquatè, dicit omnia comprincipia, nempe & virtutem physicam elevativam potentiam, de qua dixi num. 1079. in fine, & auxilium, quasi morale, consistens in obiecti propositione: inadæquatè verò sumptum, alterum eorum tantum importat. Et certum est, non omnes Infideles accipere adæquatum auxilium sufficiens, ut dixi num. præced.

1098 5. Supponendum, quod etiam in opinione asserente dari in omnibus, & singulis hominibus adultis auxilia sufficientia, non est ita intelligendum, quod omnibus momentis, & temporibus eis præbeantur, sed per respectum ad occasiones, in quibus urget necessitas Divini auxilii; & cum hoc

etiam componitur, quod peccatoribus obduratis rarius, quam aliis peccatoribus, hæc auxilia de facto dentur, & ipsi accipiant; ita Salmantic. disp. 6. n. 102. & 103. & à num. 104.

1100 6. Supponendum, quod verbum *dare* dupliciter usurpatur, vno modo prout est idem ac *offerre*, alio modo prout idem importat, ac re ipsa *conferre*, & est correlativum ad *recipere*.

1101 7. Supponendum, quod Pagani intelliguntur, qui fidem nullo modo receperunt: Iudæi, qui illam solum in figura habuerunt: Hæretici autem, qui medio Baptismo fidem in re susceperunt, & aliquam, vel aliquas illius veritates cum pertinacia negant, qui eo ipso absolute Theologica fide carent.

1102 Sentiendum ergo est, quod Pagani, Iudæi, Hæretici, & alii huius generis, aliquem ex meritis Christi influxum aliquo modo accipiunt, & non esse eorum voluntatem inermem, sed aliqua gratia sufficienti muniri: quia ita declarat Alexand.

Probatur 1. Scripturæ testimoniis, tum actorum 7. ubi Iudæis per Stephanum dicitur: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*; ubi non solum intelligi debet de Spiritu Sancto exterius per Prophetas admonente, sed etiam interius per gratiam vocante, ait D. Thom. lect. 5. in epist. ad Thesalon. cap. 5.

Tum in Proverbiis: *Vocavi, & non venistis. Tum ex Psalm. 94. Hodie, si vocem eius audieritis, nolite ob-*

liores sequendae non sunt; eo quod in eo casu non possidet libertas, sed lex superior, quae interponitur, v. g. reverentia Sacramentorum in eorum administratione: de quo supra in explanatione 1. propositionis ab Innocent. XI. damnatae, vel charitas proximi in applicatione medicinae periculosa, aut iactione sagittae sub dubio, an sit homo, aut fera, in quam iacienda est, etiam si probabilius sit, quod est fera: nam charitas clare praecipit non esse faciendum, quod praefert periculum damni proximi: praeterquam quod in his casibus difficile est, non dari dubium practicum, an damnetur ex illa actione proximus? Sed in dubio practico tutior pars, ut omnes docent, est eligenda: ergo in his casibus tutior pars est eligenda. Et nec probabilior minus tuta sequenda est. Dixi sequendae non sunt: nam si opinio est de valore actus, etiam ad praxim redacta est; valor actus favendus est, opinione probabilis pro eo data.

Ceterum in casu nostrae controversiae attenditur solum ad licitam practicae operationis iuxta regulam, vel regulas illius, quae sunt lex, & conscientia; & lex conscientiam dirigit, & conscientia legi conformatur, dum est certa lex. Alias non obligat: & cum ut iam dictum est, non est certa lex, dum opinio, vel dubium de lege est: in eo casu conscientia non tenetur conformari legi: dummodo non superveniat alia lex

charitatis, scilicet, aut reverentiae Sacramentorum, verans pro tali casu, utpote periculoso, opinione probabilis vii. 1091. Nec refert, si cum N. Iuniore, num. 769. cum num. 780. dicatur, quod in nostro casu est periculum transgrediendi legem: & certe (ait) negare potest nemo, stare legem naturalem, atque Divino iure stabilitam declinandi periculum peccandi, ubicumque inveniatur iuxta illud Eccles. 3. *Qui amat periculum, peribit in illos* sed eo ipso, quod sit dubium de aliqua lege, an extendatur ad hunc, vel illum casum, datur huiusmodi periculum: ergo licet per illam specialem legem, non limitaretur libertas humana, & eius possessio moralis, limitatur tamen per legem universalem.

Respondet concedendo maiorem, & distinguendo minorem. Si dubium est speculativum, nego minorem. Si dubium est practicum, concedo minorem. Itaque equivocatio, seu fallacia illius minoris consistit in eo, quod confundit dubium speculativum opinionis, cum dubio practico ad operandum ex ea. Vel ut melius dicam, facit dubium practicum, quod tantum est speculativum. Vnde distinguere debemus inter utrumque in opinionibus. Dum ergo versantur opiniones, an hoc sit licitum, v. g. an sexagenarii obligentur ieiunio Ecclesiae? Et una negat, altera affirmat. Totum hoc dubium speculativum est, & dubium manet; nam etsi alia

QUARTA PROPOSITIO.

DEDIT SEMETIPSUM oblationem Deo, non pro solis electis, sed pro omnibus, & solis fidelibus. Damnata.

EXPLANATIO.

1092 **S**entiendum est, quod Christus dedit semetipsum, non solum pro electis, nec solum pro omnibus, & solis fidelibus; quia est propositio de fide, ut constat ex illo Ioann. epist. 1. cap. 2. *Quod ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.* Et ex illo Paul. ad Corinth. 5. *Pro omnibus mortuus est Christus.* Et ex illo ad Roman. 8. *Proprio filio suo non percipit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Et ita declarat Trident. sess. 6. cap. 3.

Vnde sequitur, quod propositio damnata est haeretica, cum opponatur immediate, & directe propositioni de fide, iuxta dicta in advertentiis, num. 1029. & iam erat haec propositio damnata ab Innocent. X. quia fuit 5. Cornelii Iansenii.

1093 Dices, inter verba, quibus Christus suum pretiosissimum Sanguinem consecravit, ponuntur haec: *Hic est sanguis meus, qui pro vobis fundetur;* ut tradit Lucas, cap. 22. num. 20. & ex Matth. ita habes cap. 26. num. 28. *Qui pro multis fundetur.* Idem ponit Mar-

alia neget; est tamen cum formidine alterius partis. At vero cum hac benigna opinio ad practicam deduci vult: reflectitur discursus, ad minus implicite, sub hac forma. Eo ipso, quod lex ista sit dubia, pro isto casu, mihi non obligat ex ignorantia invincibili certitudinis legis, & possessione libertatis ex illa orta; sed dum lex non obligat, possum eam licite omittere: ergo pro isto casu, id est, hic, & nunc, licitum est eam omittere: ecce in hac consequentia dictamen practicum conscientiae: in quo nullum est dubium, & consequenter nullum periculum, sed licite practiciari potest; & sic ille amat periculum, qui ad hic, & nunc operandi, vel omittendi dubitans, an recte agat. Aggreditur, vel omittit, quod est dubium practicum, seu negativum, & de hoc verificatur axioma illud: *In dubio tutior pars est eligenda.*

Brevius ille discursus practicus, ut supra dixi, fieri potest, supposita ignorantia invincibili, & possessione libertatis, hoc modo: Licitum est mihi opinionem probabilem sequi: sed ista est opinio probabilis: ergo licitum est mihi illam sequi. Qui discursus implicite fit ab operante ex opinione probabilis.

Sapientissimus P. Fr. Francisc. Palanco scripserat iam contra Probabilistas volumen satis eruditum, & doctum.

obdurare corda vestra, sicut in
exacerbatione, secundum diem ten-
tationis.

1102 Probatur 2. Ratione
fundata alijs scripturae testimoniis:
quia illi, quibus Evangelium suffi-
cienter praedicatione, & miracu-
lis propositum est, excusationem
non habent de peccato suo, ut
ait Christus Dominus, Ioannis 15.
v. 22. his verbis: *Si non venissem,
& loquutus fuisset eis, peccatum
non haberent: nunc autem excusa-
tionem non habent de peccato suo....
si opera non fecissem in eis, quae ne-
mo alias fecit, peccatum non habe-
rent.* Supra quae verba, sic ait
Theofilatus apud Liranum: *Illi
quibus non venit, nec loquutus est,
habent excusationem non de omni
peccato, sed de hoc, quod in Chri-
stum non crediderint. Hi vero, qui-
bus in Apostolis venit, & loquutus
est, non excusantur.* Vide numer.
1095.

Nunc sic: sed Christus omnibus
venit, & Evangelium Iudaeis, &
Gentilibus praedicavit; & omni
creaturae praedicari iussit, ut ait
Marcus, cap. ultim. & ut dicit
Apostolus I. ad Timor. 2. v. 4.
*Deus vult omnes homines salvos fieri,
& ad agnitionem veritatis ve-
nire.* (Intelligitur voluntate ante-
cedenti) & statim adiecit ratio-
nem: *Vnus enim Deus, unus &
mediator Dei, & hominum, homo
Christus Iesus, qui dedit redemptionem
semetipsum pro omnibus.* Qua-
si diceret Apostolus, Deum velle
omnes homines salvos fieri: quia
Christus pro omnibus mortuus

est: ergo Christus in omnes, tam
Gentiles, quam Iudaeos influit au-
xilia sufficientia.

Probatur haec consequentia:
nam qui actum elicere non possunt,
excusationem habent à pec-
cato non eliciendo: & alijs au-
xilia sufficientia dant posse ad
actum: ergo qui excusationem
non habent, ut sunt Pagani, Iu-
daeï, & Haeretici, quibus Evan-
gelium praedicatum est, & mira-
culis comprobatum, recipiunt,
etiam intrinsecè, auxilia sufficien-
tia, ut excusationem non habeant
de peccato; sed ut magis expli-
cem dico.

1103 Quod non damnatur
hic 1. asserere, quod peccatoribus
obstinatis auxilia sufficientia de-
negentur, nimirum inspiratio-
nem, & Divini spiritus motionem,
propter eorum indispositionem, &
in poenam peccatorum, iuxta illud
Ieremias 6. *Ece Incircuncissae au-
res eorum, & audire non possunt.*
Et ex illo Ioann. 12. *Propterea non
poterant audire.* Ita Godoy, & Go-
net, statim citandi; unde ait Au-
gustin. Serm. de verbis Domini
loquens de peccatore obstinato:
*Cum vult, non potest, quia quando
potuit, non voluit, ideo per malum
velle perdidit bonum posse.* Et ut in
damnationem non incidamus, suf-
ficit vel quod aliquando recipe-
rent, saltem in principio usus ra-
tionis, iuxta dicta num. 1083. vel
resolutio ponenda, num. 1106.

1104 2. Non damnatur opi-
nio sanæ intelligentiae Theologo-
rum, Bañez, 1. part. quaest. 23.

artic. 3. dub. 3. Godoy, tract. 8.
de praedestin. disp. 73. §. 4. Go-
net, disp. 5. de reprob. art. 5. &
aliorum apud ipsos. Quam proba-
bilem dicunt Salmanti. tom. 5. de
grat. tractat. 14. disp. 6. n. 60. asse-
rentium universaliter, quod Deus
non confert re ipsa omnibus adul-
tis auxilia sufficientia ad salutem.
Ratio est: nam plures dantur In-
fideles negativè, quibus fidei my-
steria nunquam praedicata sunt:
ergo isti nunquam receperunt au-
xilia sufficientia ad salutem; quia
primo loco debet esse propositio
fidei, vel aliqua interior fidei il-
luminatio, & plures Infideles nul-
lam istarum habuerunt.

Sed contra hoc insurges: quia
hunc assensum non tolerat dam-
natio, cum de omnibus Infideli-
bus loquatur damnata propositio:
ergo haec opinio damnationi dis-
sonat, asserendo Deum re ipsa non
conferre omnibus adultis auxilia
sufficientia ad salutem.

1106 Suppono, ut respon-
deam, quod ista propositio dam-
nata, est illata ex propositione
quarta, in qua negatur, quod
Christus pro omnibus Infidelibus
mortuus est.

Respondeo ergo primò, quod
auxilia sufficientia omnibus, &
singulis hominibus preparantur,
& offeruntur per Christum, etsi
non omnes re ipsa recipiant, &
hoc est commune Theologorum
assertum; & scripturae, ac Sancto-
rum Patrum intelligentia; & pro-
bant textus relati num. 1093. vide
num. 1084.

Et hoc videtur sufficere, ut sal-
vetur ista damnatio: nam licet
propositio dicat, quod *non reci-
piunt*, & hoc damnetur: tamen
attendendum est ad modum lo-
quendi propositionis, qui disso-
nantissimus est, praecipue in illis
verbis: *Nullum omnino*; & in se-
quentibus: *In illis esse volunta-
tem nudam, & inermem*; quod
quidem sonat, Christum esse om-
nino extra omnem illorum spiri-
tualem salutem; & cum ex alia
parte, hoc quod est, aliquem ac-
cipere, vel munitum esse, sumpto
latissime, possit esse idem, vel
pro eodem sumi, ac pro hoc, quod
est illi offerre auxilia, & vires,
quamvis ob eius indispositionem
non recipiat; & ideo illum, cui
offertur iuvamen, adiutorium, &
auxilium, non potest dici, omni-
no esse inermem, & nullum om-
nino habere auxilium: hinc est,
quod ad salvandam damnatio-
nem, quae cum quid odiosum sit,
strictè explicanda est, sufficit as-
serere, quod Deus omnibus au-
xilia sufficientia offert; & ex hoc
capite ista propositio damnatur,
ut male sonans; vide in adverten-
tiis, num. 1022.

1106 Respondeo 2. Quod
cum propositio non loquatur di-
tributive, sed in genere, de Pa-
ganis, Iudaeis, & Haereticis, intel-
ligitur damnata, ut sonant, & ia-
cet praecise; & sic non sumptis in-
distributione completa pro singu-
lis generum, sed pro generibus
singulorum; sicut dicitur, quod
omne animal fuit in Arca Noe;

R

quia

quia ex omnibus speciebus fuerunt aliqua; & ita in praesenti ex omnibus professionibus hominum fuerunt aliqua, & sunt plurimi, qui sufficientia auxilia receperunt, non tamen singuli hominum omnium professionum. propter dicta num. 1105. etsi propositio damnata negat hoc de generibus singulorum, ut negare sonat, videtur mihi, vel haeretica, vel haeresi proxima, utpote immediate opposita scripturae textibus appositis, num. 1102. & 1103. in omnibus tamen Ecclesiae, vel sapientum iudicio me submitto; vide in advertentiis, num. 1019. & 1020.

SEXTA PROPOSITIO.

GRATIA SUFFICIENS STATUI NOSTRO, NON TAM UTILIS, QUAM PERNICIOSA EST; SIC UT PROINDE MERITO POSSIMUS PETERE, A GRATIA SUFFICIENTI LIBERA NOS DOMINE.

Damnata.

EXPLANATIO.

1107 **V**ide numer. 1098. ubi explicui differentiam inter habitalem, & actuale gratiam; & quod actualis dividitur in sufficientem, & efficacem; sufficiens dat posse ad actum, & quamvis sine gratia efficaci non elicitur actus, sufficit illud posse, quod gratia sufficiens tribuit, ut omissio actus debiti imputetur ad culpam.

Ecce in quo erronea Iansenii propositio fundari poterat: nam si sufficientem gratiam homo non haberet, non peccaret, cum sine ista gratia non haberet sufficientiam, & posse iuxta dicta numer. 1103. in fine: ergo talis gratia, (ait Iansenius) perniciose nobis est. Sed eius absurditas censurata statim videbitur.

In quo autem consistat auxilii efficacis efficacia, & quomodo cum libertate cohereat, & illam perficiat, insuperabilis est in scholis apud omnes difficultas, per ferre totam sacram Theologiam diffusa.

1108 Sentiendum ergo est, sufficientem gratiam esse nobis utilem, & ex se non perniciosam: quia ita declarat Alexand. Unde desiderabilis est, & amabilis, & digna, ut pro ea adipiscenda, Deo fundamus preces.

Ratio evidens est: nam medium quo bene operari possimus ad salutem, & finem consequendum, quis neget, esse nobis dilectissimum bonum; sed gratia sufficiens est huiusmodi, cum ipsa intellectum illuminet, & praeveniat voluntatem de bono opere saepe obligatorio; quia vel talis gratia est physicum lumen transiens, in intellectu, & motio fluida in voluntate, ut dixi numer. 1096. & 1098. vel externum iuvamen, seu morale auxilium, si ve sit praedicatio, persuasio, consilium, si ve miraculum, cui morali auxilio, iuxta saniolem assensum, non deficiet in voluntate phy-

physica motio, ut verificetur, quod in se habet posse, iuxta dicta numer. 1103. in fine: ergo talis gratia maximopere nobis utilis est.

V. g. Si Infidelis habuit Evangelii praedcatorem, qui sufficientibus rationibus, & miraculis, illi proposuit fidem amplectendam, cui, ut dictum est, non deficiet interior motio, noluit tamen assentiri; quam ergo perniciem, vel in gratiam, miracula, rationes, & interior motio habebunt ex eo, quod renuit infidelis converti? Conqueratur ipse de sua depravata voluntate, non de gratia, quae ex se utilissima est, & bona nobis.

1109 Unde praedicta propositio erronea videtur; vel potius haeretica iudicanda est, si assentiat non dari talia auxilia, ut videtur sentire: nam correspondet propositionibus 2. & 4. Iansenii, ab Innocent. X. damnatis, in quibus denegantur auxilia sufficientia; & omnia interiora auxilia, efficaciam esse dicuntur; vide eas in nostris Salmant. tom. 5. de grat. tract. 14. disp. 1. cap. 3. a num. 99. & cap. 5. num. 199. & disp. 6. dub. 1. §. 5. a num. 32. & eas appono infra n. 1215.

Et cum ex Trident. sess. 6. cap. 11. constet, dari auxilia sufficientia, in illis verbis: *Deus impossibilia non precipit, sed precipiendo movet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Haeticum est, asserere non dari.

1110 Insurgens, & praecipue contra immediate dicta: nam homo lethalis conscientiam habens, tenetur aliquando elicere actum contritionis, vel charitatis, ut ad Deum finem supernaturalem convertatur, praesertim cum debet vivorum Sacramentorum recipere, vel administrare aliquod, & non potest Sacramentum Poenitentiae recipere; sed tunc casus, non habet auxilia sufficientia ad illud: ergo. Probatur minor: quia sola habitualis gratia, quam supponimus, immediate ante non habere, est auxilium sufficiens ad illum; & tamen peccabit, non eliciendo: ergo non bene probatur, quod detur auxilium sufficiens, ut omissio imputetur ad culpam, iuxta dicta n. 1103. in fine.

1111 Nec valet dicere, quod actus contritionis, vel charitatis elicitur a gratia habituali, prout in infundi, cui non opponitur, quod ipse actus in genere causae dispositivae praecedat ipsam; de quo vide Salmant. tom. 6. tract. 14. disp. 8. dub. 1. §. 2. num. 8.

Contra: nam etsi hoc admittamus casu, quo actus contritionis eliciendus est; tamen admitti nequit, quod de facto omittit, ut liquet: nam tunc gratia habitualis nullatenus infunditur; & tamen imputatur ad culpam omissio: ergo sine gratia sufficienti ad actum, est culpabilis omissio actus.

1112 Respondeo 1. Quod iuxta solutionem datam, casu quo omittendus est actus, tribuitur omittenti auxilium transiens, ut

verificetur habere posse ad talem actum,

Respondeo 2. (supponendum, quod nec de facto, nec de possibili contra primam solutionem, possit actus contritionis, vel charitatis elici, nisi à gratia habituali, ut asserunt Salmant. tom. 5. tractat. 15. disput. 2. dub. 6. §. 5.)

Quod ut in casu nuper posito imputetur omisio ad culpam, sufficit habere (etsi non auxilium immediatè sufficiens ad contritionem; quia istud est habitualis gratia) auxilium mediatè sufficiens. Ratio est: quia eo ipso verificatur habere posse ad actum: nam per auxilia mediata potest elicere actus fidei, spei, timoris, & attritionis, mediis, quibus se potest disponere ad ulteriora auxilia suscipienda, ut docet Tridentin. sess. 6. de iustificat. cap. 6. & ultimo imperabit gratiam, nam hic verificatur, *quod facienti, quod est in se ex viribus gratiae, Deus non denegat gratiam*; unde cum praedicti actus voluntariè omittantur, praexistentibus ad eos auxiliis sufficientibus, imputatur ad culpam omisio actus contritionis ex illis positis sequendi. Vide hæc in Salmant. tract. 4. de grat. disp. 6. dub. 1. §. 3.

à num. 20.



SEPTIMA PROPOSITIO.

OMNIS HUMANA ACTIO
deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.
Damnata.

EXPLANATIO.

1113 **V**ide numer. 1041, 1042, & 1043. ubi explicui, quod actio debet esse libera, ut sit cax pax moralitatis.

Supponendum, quod actus humani dupliciter considerari possunt, vel secundum suam speciem, vel prout in individuo. Secundum speciem considerantur, cum in ordine ad obiectum, & motivum speciale inspicuntur: in individuo autem, seu individualiter, quando actus hic & nunc, omnibus inspectis, quæ actus circumstant, existentes respiciuntur. Hoc supposito.

Dicta propositio (quæ etiam fuit propositio 38. Michaelis Baii, ut videri est in Salmant. tom. 5. tractat. 14. disp. 2. num. 18.) affirmat, quod omnis actio deliberata, vel est amor Dei, vel mundi, vel charitas Dei, vel concupiscentia mundi; hoc est, vel bona, vel mala; & in utroque sensu declarata, num. 1106. explicabo censuram huius propositionis.

1114 Si actio humana consideratur, ut in individuo, falsissimum

mum est, quod non dentur actiones humanæ honestæ moralis virtutis naturalis, quæ in individuo bonæ sint ex suo speciali obiecto, quæ non sunt charitas Dei: cum Gentilis non habeat Dei charitatem, & tamen potest ieiunare, erogare eleemosinam, & modeste vivere; quæ opera ex suo obiecto, & motivo rationabilia, bona, & honesta sunt.

Si secundum speciem considerentur, plus falsitatis habet propositio: nam præter rationem immediatè dictam, etiam falsissimum est, quod non dentur actiones indifferentes secundum suam speciem, quæ nec bonæ, nec malæ sint, ut affirmant Sanct. Augustin. Hieronim. Thom. apud Salmant. tom. 3. tractat. 11. disp. 7. num. 3. & aliqui existimant, damnatum esse in Concilio Constant. sess. 5. affirmare quod non dentur.

1115 Non damnantur hic 1. duæ illæ opiniones celebres, & oppositæ. Prima asserens, dari actiones indifferentes in individuo, quæ nec bonæ, nec malæ sint moraliter; & est Div. Bonaventur. in 2. distinct. 41. artic. 1. quæst. 3. & Scoti eadem distinct. quæst. unica, & quodlib. 18. artic. 1. secunda negans tales actus à parte rei indifferentes, quæ est Thomistarum cum suo Magistro, 1. 2. quæst. 17. artic. 3. & fere omnium Sanctorum Patrum, ut videri est in prædictis Salmant. numer. 16. & 17. & quod non damnentur patet, quia hæc opi-

niones non militant circa speciem humanorum actuum, nec negant, quod dentur in individuo actiones honestæ, & bonæ, quæ non sint charitas Dei.

1116 2. Non damnatur opinio Gregorii Martinez, dub. 2. apud Salmant. citat. disput. 5. num. 45. & 46. asserentis, quod omnis actus moralis, excepta volitione ultimi finis, habet præter finem specialem, finem ultimum, & quod ab eo recipit aliquam bonitatem, vel malitiam. Ratio cur hæc opinio (de qua censuram aliam dent alii) hic non videtur damnari, est; quia ad minus non secum affert singularis dissolutionis, ac propositio præsens.

Et ex his inferes, quod hæc propositio damnata, aliquomodo suam occultat malitiam, ut eam securius evomat, & diffundat; & quod ut ait doctè R. P. Corella hic, numer. 52. si esset Catholici Authoris, sanæ intelligentiæ habiti, fortè in sanam partem interpretari posset; sed quia eius Author Hæreticus, vel ut talis suspectus est, ideo hæresis, vel erroris magnam talis propositio generat suspicionem; vide in advertentiis numer. 1021, & 1022. & ad minus male sonat.



OCTAVA PROPOSITIO.

NECESSE EST INFIDelem
in omni opere peccare.
Damnata.

EXPLANATIO.

1117 **S**entiendum est, non
esse necessarium,
quod Infidelis in
omni opere libero peccet.

Intellige damnationem, non
solum de Infideli negativè, id est,
qui non credit, eo quod nunquam
de fide aliquid audivit; sed etiam
de Infideli contrariè, id est, qui
resistit fidei, sufficienter ei propo-
sita; vel de Infideli privativè, id
est, qui culpabiliter ignorat res
fidei.

1118 Hæc damnata propo-
sitiō (quæ fuit 26. Baii) temeraria,
aut erronea iudicanda est; ut aiunt
Salmantic. tom. 5. disput. 2. num.
20. & non audeo, hæreticam di-
cere: nam etsi opponatur Trident.
sess. 6. can. 7. & Divin. Scripturæ;
cum actio obstetricum in occul-
tando infantes Hæbreos, Exodi 1.
& actio Raab. occultandi explo-
ratores, Iosue 2. laudantur, &
Daniel, cap. 5. ait Nabuc. pec-
cata tua elemosinis redime; tamen
nec defuerunt, qui Nabucodonoso-
ri, & obstetricibus aliquam fi-
dem concessere, ut dicunt Sal-
mantic. num. 21. imò & locus
Pauli ad Roman. 2. dicentis: *Quæ
legem non habent, naturaliter ea,
quæ legis sunt, faciunt;* ab aliquibus

Sanctæ Ecclesiæ Doctoribus intel-
ligitur de Gentilibus ad fidem
conversis; unde dicta propositio
non videtur error immediatus
contra fidem, sed media aliqua
illatione.

Ratio damnationis est: quia In-
fideles possunt facere opera ho-
nesta virtutum moralium, quæ ex
obiecto honesto honestatem ha-
beant, & nulli legi opponantur ex
aliqua circumstantia: ergo reci-
pient moralitatem, non malam:
ergo bonam, iuxta dicta numer.
1041.

Confirmatur, quia Infideles
obligantur ad servanda legis na-
turæ præcepta, etiam manendo
in infidelitate: ergo opera, qui-
bus adimplentur hæc præcepta,
non possunt esse mala, aliàs ad
male operandum obligarentur.

Vide Ioannem à Sanct. Thom.
in 1. 2. D. Thom. disp. 19. art. 3.
& Godoy, disp. 41. & Suarez,
lib. 1. de grat.

1119 Oppones 1. textum Pauli
ad Hebræos 11. v. 6. *Sine fide enim
impossibile est placere Deo;* 2. verba
eiusdem ad Roman. 14. *Quod non
est ex fide, peccatum est:* ergo qui
non habet fidem, in omni huma-
no opere peccat.

Respondeo: quod in textu ad
Hebræos loquitur Paulus de fide,
ut est principium motus in Deum
ultimum finem assequendum, ut
constat ex verbis immediatè se-
quentibus, nimirum: *Credere enim
oportet accedentem ad Deum, quia
est, & inquirentibus se remunera-
tor sit.* Et sine fide Theologica,
hic

hic motus dari non potest; ita D.
Augustin. apud Liranum hic, &
etiam ipse Lira.

In textu autem Epistolæ ad Ro-
man. sumit Apostolus fidem, non
pro Christiana fide, sed pro cre-
dulitate, persuasione, & dictami-
ne conscientiæ; ita Chrisost. Am-
bros. Theodor. & alii Patres apud
Cornelium Alapide, supra hunc
locum, ut constat ex contextu; &
idem est ac dicere: *Quod non est
secundum conscientiam, vel quod est
contra conscientiam peccatum est;* ita
Div. Thom. 1. 2. quæst. 19. art.
4. vide Cornelium vindicantem à
calumniis Aug. & Bernard.

NONA PROPOSITIO.

REVERA PECCAT, QUI
odio habet peccatum merè ob eius
turpitudinem, & disconvenien-
tiam cum natura, sine ullo ad
Deum offensum respectu.

Damnata.

EXPLANATIO.

1120 **S**entiendum est, non
peccare eum, qui
odio habet pecca-
tum, ob eius turpitudinem, & dis-
sonantiam cum natura, sine ullo
respectu ad Deum offensum: quia
ita declarat Alexand. contrarium
damnando.

Adverte 1. quod natura huma-
na ex se habet proportionem,
etiam in peccatum lapsa, ad ve-
ritates omnes naturales divisivè
cognoscendas, & ad bonum na-

turale honestum amandum, &
odio habendum malum morale;
ita Godoy in 12. de gratia, disp.
40. §. 2. num. 6. & disp. 41. &
Gonet, disp. 1. artic. 1. concl. 2.
& artic. 2. & alii. Ratio est: quia
ipsa rationalis natura, non ami-
sit bonitatem naturalem, & eius
cum Deo naturalem similitudi-
nem, & generalis concursus de-
betur illi, ex ipsius indigentia; &
sufficit hoc ad aliquos naturalium
virtutum actus eliciendos.

1121 2. Adverte, quod illud
propositionis: *Sine respectu ad
Deum*, non intelligitur positivè
excludendo Deum, hoc est, si
peccatum naturaliter turpe non
esset, committeret peccator illud,
etsi esset offensa Dei: nam hoc
clarissimè peccatum est, sed in-
telligitur, negativè se habendo
homo in illo odio respectu Dei.

Ratio ergo damnationis est:
quia dissonantia peccati cum na-
tura humana, & turpitudine illius,
etiam sine respectu ad Deum, est
mala moraliter: ergo odio habe-
re eam, etiam sine respectu ad
Deum, non potest esse pecca-
tum.

Vnde tale odium honestum na-
turali moralitate est: ergo lauda-
bile etiam in Infidelibus, qui so-
lum lumine naturali agnoscunt
dissonantiam peccati cum ra-
tione.

1122 Hæc propositio, licet
hæretica non sit propter dicta à
num. 1119. in antecedenti pro-
positione, cui hæc proxima est; vi-
detur tamen erronea.

OCTAVA PROPOSITIO.

NECESSE EST INFIDelem
in omni opere peccare.
Damnata.

EXPLANATIO.

1117 **S**entiendum est, non
esse necessarium,
quod Infidelis in
omni opere libero peccet.

Intellige damnationem, non
solum de Infideli negativè, id est,
qui non credit, eo quod nunquam
de fide aliquid audivit; sed etiam
de Infideli contrariè, id est, qui
resistit fidei, sufficienter ei propo-
sita; vel de Infideli privativè, id
est, qui culpabiliter ignorat res
fidei.

1118 Hæc damnata propo-
sitiō (quæ fuit 26. Baii) temeraria,
aut erronea iudicanda est; ut aiunt
Salmantic. tom. 5. disput. 2. num.
20. & non audeo, hæreticam di-
cere: nam etsi opponatur Trident.
sess. 6. can. 7. & Divin. Scripturæ;
cum actio obstetricum in occul-
tando infantes Hæbreos, Exodi 1.
& actio Raab. occultandi explo-
ratores, Iosue 2. laudantur, &
Daniel, cap. 5. ait Nabuc. pec-
cata tua elemosinis redime; tamen
nec defuerunt, qui Nabucodonoso-
ri, & obstetricibus aliquam fi-
dem concessere, ut dicunt Sal-
mantic. num. 21. imò & locus
Pauli ad Roman. 2. dicentis: *Quæ
legem non habent, naturaliter ea,
quæ legis sunt, faciunt;* ab aliquibus

Sanctæ Ecclesiæ Doctoribus intel-
ligitur de Gentilibus ad fidem
conversis; unde dicta propositio
non videtur error immediatus
contra fidem, sed media aliqua
illatione.

Ratio damnationis est: quia In-
fideles possunt facere opera ho-
nesta virtutum moralium, quæ ex
obiecto honesto honestatem ha-
beant, & nulli legi opponantur ex
aliqua circumstantia: ergo reci-
pient moralitatem, non malam:
ergo bonam, iuxta dicta numer.
1041.

Confirmatur, quia Infideles
obligantur ad servanda legis na-
turæ præcepta, etiam manendo
in infidelitate: ergo opera, qui-
bus adimplentur hæc præcepta,
non possunt esse mala, aliàs ad
male operandum obligarentur.

Vide Ioannem à Sanct. Thom.
in 1. 2. D. Thom. disp. 19. art. 3.
& Godoy, disp. 41. & Suarez,
lib. 1. de grat.

1119 Oppones 1. textum Pauli
ad Hebræos 11. v. 6. *Sine fide enim
impossibile est placere Deo;* 2. verba
eiusdem ad Roman. 14. *Quod non
est ex fide, peccatum est:* ergo qui
non habet fidem, in omni huma-
no opere peccat.

Respondeo: quod in textu ad
Hebræos loquitur Paulus de fide,
ut est principium motus in Deum
ultimum finem assequendum, ut
constat ex verbis immediatè se-
quentibus, nimirum: *Credere enim
oportet accedentem ad Deum, quia
est, & inquirentibus se remunera-
tor sit.* Et sine fide Theologica,
hic

hic motus dari non potest; ita D.
Augustin. apud Liranum hic, &
etiam ipse Lira.

In textu autem Epistolæ ad Ro-
man. sumit Apostolus fidem, non
pro Christiana fide, sed pro cre-
dulitate, persuasione, & dictami-
ne conscientiæ; ita Chrisost. Am-
bros. Theodor. & alii Patres apud
Cornelium Alapide, supra hunc
locum, ut constat ex contextu; &
idem est ac dicere: *Quod non est
secundum conscientiam, vel quod est
contra conscientiam peccatum est;* ita
Div. Thom. 1. 2. quæst. 19. art.
4. vide Cornelium vindicantem à
calumniis Aug. & Bernard.

NONA PROPOSITIO.

REVERA PECCAT, QUI
odio habet peccatum merè ob eius
turpitudinem, & disconvenien-
tiam cum natura, sine ullo ad
Deum offensum respectu.

Damnata.

EXPLANATIO.

1120 **S**entiendum est, non
peccare eum, qui
odio habet pecca-
tum, ob eius turpitudinem, & dis-
sonantiam cum natura, sine ullo
respectu ad Deum offensum: quia
ita declarat Alexand. contrarium
damnando.

Adverte 1. quod natura huma-
na ex se habet proportionem,
etiam in peccatum lapsa, ad ve-
ritates omnes naturales divisivè
cognoscendas, & ad bonum na-

turale honestum amandum, &
odio habendum malum morale;
ita Godoy in 12. de gratia, disp.
40. §. 2. num. 6. & disp. 41. &
Gonet, disp. 1. artic. 1. concl. 2.
& artic. 2. & alii. Ratio est: quia
ipsa rationalis natura, non ami-
sit bonitatem naturalem, & eius
cum Deo naturalem similitudi-
nem, & generalis concursus de-
betur illi, ex ipsius indigentia; &
sufficit hoc ad aliquos naturalium
virtutum actus eliciendos.

1121 2. Adverte, quod illud
propositionis: *Sine respectu ad
Deum*, non intelligitur positivè
excludendo Deum, hoc est, si
peccatum naturaliter turpe non
esset, committeret peccator illud,
etsi esset offensa Dei: nam hoc
clarissimè peccatum est, sed in-
telligitur, negativè se habendo
homo in illo odio respectu Dei.

Ratio ergo damnationis est:
quia dissonantia peccati cum na-
tura humana, & turpitudine illius,
etiam sine respectu ad Deum, est
mala moraliter: ergo odio habe-
re eam, etiam sine respectu ad
Deum, non potest esse pecca-
tum.

Vnde tale odium honestum na-
turali moralitate est: ergo lauda-
bile etiam in Infidelibus, qui so-
lum lumine naturali agnoscunt
dissonantiam peccati cum ra-
tione.

1122 Hæc propositio, licet
hæretica non sit propter dicta à
num. 1119. in antecedenti pro-
positione, cui hæc proxima est; vi-
detur tamen erronea.

propter auctoritatem dicentis; & sic maiori, vel minori certitudine fultietur assensum, iuxta maiora, vel minora motiva credibilitatis, quae dantur in dicente: unde si dicens est persona pure humana, erit fides humana, ac proinde fallibilis: si dicens persona sit Divina, erit fides Divina, ac proinde infallibilis certitudinis: quia in Dei veracitate resolvitur, eius infinitam sapientiam connotantem; ita Conink de fide, disp. 9. dub. 3. num. 24. & Lugus de fide Divina, disp. 1. sect. 6. num. 80. plurima circa hoc latissime ab Authoribus tractantur; quae autem revelatio sufficiat ad fidem? Vide Lug. sect. 13. à §. 3.

Unde ipsamet mysteria fidei, possunt credi, vel praecise, quia audita à maioribus, hoc est, Magistris, aut parentibus, vel quia supposita hac instructione, creduntur propter revelationem Divinam illorum; illa est fides humana, haec Divina.

1130 2. Supponendum, quod fides Divina sumi potest, vel pro habitu, vel pro actu; sumpta pro habitu, est virtus, quae in baptismo infunditur, & quae hominem ad credendum inclinat; vide explicationem propositionis 17. ab Innocent. XI. damnata, à n. 542. fides pro actu, est actus credendi.

1131 Sentiendum ergo est, quod non deficit in peccatore magno fides interna, & Divina, eo ipso, quod deficiat illi omnis amor; quia est propositio de fide

in Tridentin. definita, sess. 6. cap. 15.

Et patet scripturis pluribus, ex illo Ioannis. 12. ubi dicit: *Multi ex principibus crediderunt in eum, sed non confitebantur: dilexerunt enim magis gloriam hominum, quam gloriam Dei.* Ecce hic deficit amor Dei, sed non fides actualis; & ex illo ad Corinth. 13. *Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, &c.* Et ex illo Iacob. 2. *Quid prodest fratres mei, si quis dicat, fidem se habere, opera autem non habeat?* Et inferius: *Fides sine operibus mortua est.* Et infra: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus.*

Unde ista propositio damnata haeretica est; quia est error immediate pugnans contra veritatem fidei; vide Suarez, lib. 11. de gratia, cap. 5.

A ratione eius dissonantia probatur; quia actus fidei saepe antecedit actum amoris inferentis charitatis habitum, ut proposito obiecto, maneat voluntas libera ad amandum (nam actus fidei non est sicut clara visio, quae rapit voluntatem Beati, & necessario impellit ad amorem) ergo actus fidei potest esse sine amore, & sine charitatis habitu.

1132 Hucusque dicta intelliguntur de actu fidei.

Loquendo verò de habitu fidei non facile probatur à ratione, manere sine charitate; colligitur tamen ex relatis Pauli verbis 1. ad Corinth. 13. & ex illis: *Nunc au-*

tem

tem manent fides, spes, charitas. Et licet Suarez de fide, disp. 7. sect. 3. num. 3. asserat, esse haesim, affirmare non manere in peccatore cum peccato lethali habitum fidei, Lug. tamen de fide, disp. 16. sect. 3. num. 39. dicit esse errori proximum, quia Trident. non expresse, licet ex contextu colligatur de eo loqui.

1133 Adverte, quod habitus fidei deperditur per peccatum infidelitatis, quamvis non sit haesim: nam per dubitationem negativam mysterii fidei deperditur, etiam in opinione eorum, qui dicunt non esse haesim, taliter de mysterio fidei dubitare, quae opinio videri potest in Curs. Moral. tom. 2. tract. 10. cap. 4. punct. 4. num. 56. vide Lug. disp. 17. sect. 5. à num. 84.

DECIMA TERTIA propositio.

QUISQVIS ENIM AETERNAE mercedis intuitu Deo famulatur charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis, operatur.

Damnata.

EXPLANATIO.

1134 Sentiendum est, quod non datur vitium in eo, qui Deo famulatur intuitu mercedis, quamvis charitate careat: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: quia ex vna parte est

motivum honestum, cum pro bonis temporalibus, vel necessariis, vel vtilibus adipiscendis, si alia prava circumstantia non detur, licitum sit Deo orare, & mediis operibus, obligare; & alias non obligamur habere in omnibus operibus Deum, ut finem, nec id, quod perfectius est, operari, etsi tutius sit: ergo non erit vitium, sed potius virtus moralis Deo intuitu mercedis famulari.

Et cum haec propositio coincidat cum 10. & 11. nihil addo, sed vide dicta in illis.

DECIMA QVARTA propositio.

TIMOR GEHENNAE NON est supernaturalis.
Damnata.

EXPLANATIO.

1135 Supponendum 1. quod attritio distinguitur à contritione in eo, quod contritio est dolor de peccatis propter Deum summè dilectum. Attritio verò est, dolor de peccatis propter alia motiva. Quae autem sint haec motiva? Ad duo capita communiter reducuntur, nimirum ad metum gehennae, & poenarum; & ad turpitudinem peccati: & ad haec reducit ea Tridentin. sess. 14. cap. 4.

1136 2. Supponendum, quod ut timor gehennae, aut poenarum possit esse materia Sacramenti Penitentiae, debet esse cum respectu ad

Adverte, quod tale odium in peccatum, vtpotè attritio purè naturalis, non sufficit ad materiam Sacramenti Pœnitentiæ, vt dictum est in propositione 57. ab Innocent. XI. damnata.

DECIMA PROPOSITIO.

INTENTIO, QVA QVIS detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut celestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.
Damnata.

EXPLANATIO.

1123 **S**upponendum 1. duplicem esse finem in actibus humanis, & finis operis, & finis operantis. Finis operis coincidit cum obiecto, & est in quem actio sua aptè natura immediatè tendit, ob idque dicitur: *Finis operis, & finis proximus, aut finis intrinsecus.* Finis operantis, distinguitur ab obiecto immediato, & est in quem actus dirigitur ex libera voluntate eius, qui operatur, qui proinde vocatur: *Finis operantis, extrinsecus, vel remotus.* Vt dum quis vult dare eleemosinam ad satisfaciendum pro peccatis; hoc quod est subvenire indigenti per illam, est finis operis proximus, & intrinsecus talis actus: satisfactio verò est finis operantis, & extrinsecus. Aliquando coincidit finis operantis cum fine operis, scilicet, quando operans nullum alium finem in-

tendit, nisi obiectum actus; & nota, quod finis magis propriè, & communiter sumitur pro fine operantis, vt colligitur ex D. Thoma 1. 2. quæst. 18. art. 4.

1124 2. Supponendum, duplicem dari amorem, alterum amicitiae, concupiscentiae alterum; amor amicitiae est, quo alium propter se diligimus. Amor concupiscentiae est, quo alium, vt nobis proficuum amamus: vnde charitas Theologica inclinatur ad Deum amandum amore amicitiae. Spes Theologica inclinatur ad Deum prosequendum amore concupiscentiae, quia nobis est, & erit conveniens beatificando, & auxilia ad beatitudinem assequendam, pro hoc tempore præbenda; & totum hoc est obiectum spei primarium, & cuius gratia: nos autem sumus obiectum cui; ita Div. Thom. 2. 2. quæst. 17. art. 8. in corpor. & quæst. 26. art. 3. ad 3. & quæst. 4. de virtut. art. 3. in corpor. vide Salmant. tom. 3. tract. 9. disp. 1. num. 61. & 75. & in arbore prædict. num. 18.

Vnde peccatum dupliciter detestari potest, vel quia disconveniens personæ dilectæ, vel quia nobis impeditivum alicuius boni ex illa assequendi.

1125 Sentiendum ergo est, quod detestatio peccati, & prosecutio boni ex fine solum assequendi coelestem gloriam, est recta, & Deo placens: quia ita declarat Alexand. & ita definit Tridentin. sess. 6. cap. 11. de reformat. & canon. 31. in fine; & in-

con-

confirmationem afferuntur ab ipso Concilio, tum Davidica verba, Psalm. 118. *Inclina vultu meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem.* Tum illud Pauli ad Hebræos. 11. loquendo de Moyse; *quod respiciebat in remunerationem;* & addo verba lib. Sapient. cap. 6. nimirum, *Concupiscentia sapientie deducit ad Regnum.*

Er sic hæretica reputanda est hæc propositio, quia expressè, & immediatè est error contra veritatem ab Ecclesia definitam.

1126 Ratione convincitur falsitas illius: nam amor concupiscentiae erga Deum rectissimus est, & actus spei Theologicae; sed qui ex motivo solum assequendi beatitudinem, operatur bonum, vel detestatur malum, non potest non respicere Deum, à quo solum pendet, quod nobis dentur dona coelestia: ergo detestatio peccati, & actus ab obiecto bonus, ex hoc fine tantum factus, laudabilis est; quia talis finis bonus est; & actus humani recipiunt ex fine bonitatem, vel malitiam, secundum eius moralitatem. Vide Salmant. tom. 3. tract. 11. disp. 5. dub. 2.

VNDECIMA PROPOSITIO.

OMNE QVOD NON EST EX fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est. Damnata.

EXPLANATIO.

1127 **H**æc propositio addit plus erroris ad propositionem 8. nam illa solum

de Infideli loquebatur: hæc autem etiam Catholicos sine gratia gratum faciente comprehendit.

Pro quo adverte, quod aliqui etiam Catholicorum volentes istum errorem declinare, clarè & immediatè contra decisionem Tridentin. sess. 6. canon 7. militantes, asseriebant, quod licet habens Theologicam fidem, etiam si in peccato lethali sit, aliqua possit bona opera facere, secus verò Infidelis: de quo vide Montesin. in 1. 2. quæst. 109. disp. 27. quæst. 4. §. 3. & Salmant. tom. 5. de gratia, disp. 2. dub. 2. num. 20.

1128 Hæc propositio hæretica iudicanda est: quia immediatè opponitur decisioni fidei; vide num. 1114.

Probatur ratione: quod peccator possit facere opera bona moraliter: nam si non adimplet præcepta legis naturæ, aut positivæ, peccat, quia illum obligant: ergo si adimplet, non peccat; patet consequentia, alias non obligarent, cum nemo ad opera peccaminosa obligetur; vide num. 1119.

DVODECIMA PROPOSITIO.

QVANDO IN MAGNIS PECCATORIBUS deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiam si videantur credere, non est fides Divina, sed humana.

Damnata.

EXPLANATIO.

1129 **S**upponendum 1. quod fides in communi loquendo, est assensus ad audita;

prop-

ad Deum, id est, quod timeatur poena, ut à Deo in odium peccati infligenda, & hoc modo attritio, seu retractatio peccati, est conversio in Deum (ut debet esse ad dispositionem proximam gratiae in Sacramento) non tamen ex amore, sed ex timore servili, quae est imperfecta conversio, seu contritio; quia magis dolet de poena, quam de peccato; ita Lug. de poenitent. disput. 5. sect. 9. à numero. 138.

1137 Hinc est, quod timor poenae ab homine minatur, v. g. à Iudice, non potest esse materia Sacramenti; quia non est cum respectu ad Deum; & sic non est timor Dei, seu Divinus, sed hominis, seu humanus.

Et nota cum Lugo, num. 137. contra Vazquez, quod Ly *timor poenarum*, quod Tridentin. ponit, intelligitur etiam de poenis temporalibus, ut est Purgatorium, aut pestis, vel aliud huius vitae damnum, à Deo in poenam peccati infligendum: nam adducitur in exemplum à Tridentin. poenitentia Ninivitarum, quae facta fuit ob metum excidii suae Civitatis; ita etiam Suar. de poenit. disp. 5. sect. 2. num. 15.

1138 Sentiendum ergo est, quod timor gehennae est supernaturalis: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: nam dolor de peccatis ob timorem gehennae est donum Dei, & procedit ex impulsu Spiritus Sancti, & proximè ad gratiam in Sacramento disponit, ut

Trident. ait, sess. 14. cap. 4. ergo timor gehennae supernaturalis est.

1139 Sed adverte: quod ut talis attritio sit supernaturalis, debet excludere voluntatem peccandi, ut declarat Concilium: nam si dolens eliceret hunc actum: *Detestor peccatum propter poenas Inferni, sed si non esset Infernus, peccarem.* Eset actus peccaminosus; quia est affectus ad peccatum, & timor mundanus; vide Suarez de poenitent. sect. 1. num. 5. & Lugo, num. 144. si tamen illam conditionalem apponatur ad declarandam proclivitatem tantum, non erit peccatum.

Hæc propositio damnata, ad minus erronea est, ut benè probat Corella hic, num. quæst. 3. & assert pro hoc asserto nostrum Anton. à Spirit. Sanct. in Direct. Confession. tom. 1. tractat. 5. disp. 3. sect. 8. num. 115: cum aliis.

1140 Non damnatur hic opinio asserens, quod attritio cognita ut talis, non sufficit ad Sacramentum Poenitentiae, sed quod requiritur, ut ad minus invincibiliter iudicetur contritio; & est Soti, Ledesmae, & aliorum apud Suarez, disp. 20. de poenitent. sect. 1. num. 7. & ex ea assumunt argumentum, Suarez, disp. 14. numer. 18. & Sanchez, tom. 1. Decalogi, lib. 1. cap. 1. num. 34. ad probandum, quod in articulo mortis obligatur homo sub mortali, etiam suscipiens Sacramentum Poenitentiae, ad eliciendam contritionem, saltem exitimatam; quia debet tunc securius eligere.

Conj.

Contraria tamen opinio, asserens, quod sufficit ad Sacramentum, & ipsius fructum attritio in re, & ut talis cognita, est communis, & tenenda.

1141 Nota, quod sententia Hugonis, Richard. Alenf. Gabriel. & aliorum apud Suarez de poenitent. disp. 22. sect. 1. asserentium, requiri necessàriò ad hoc, ut per Poenitentiae Sacramentum communicetur gratia habitualis, veram in re contritionem, taliter quod attritio, existimata contritio, non sufficiet ad effectum Sacramenti, vocatur à Vazquez in præsent. quæst. 92. artic. 1. num. 2. hodiè periculosa; & ait Moya, tom. 1. tract. 3. disp. 5. quæst. 1. num. 10. esse definitum in Tridentin. sess. 14. cap. 4. non requiri, neque ad valorem, neque ad fructum huius Sacramenti contritionem in re.

DECIMA QUINTA propositio.

*ATTRITIO, QUAE METU
gehennae, & poenarum concipitur,
sine dilectione benevolentiae Dei
propter se, non est motus bo-
nus, & supernaturalis.
Damnata.*

EXPLANATIO.

1142 Vide explicationem propositionis præcedentis, cuius error in ista includitur.

Adverte, quod licet hæc pro-

positio non asserat expressè, quod hic actus attritionis sine Dei dilectione est malus, seu peccatum; sicut septima propositio, vel sicut vadeцина, & sicut Lutherus, qui affirmabat timorem Inferni esse malum; id tamen videtur sonare, Ly *non est motus bonus*; ex quo benè inferebat, non esse supernaturalem; sed hoc ad minus erroneum est, propter rationem, & alia dicta à num. 1139. vide Bañez, 2. 2. quæst. 14. art. 4.

1143 Non videtur, esse hic damnatam opinionem Francisci Silvii, quæst. 4. supplementi, art. 3. asserentis, non sufficere attritionem, quae non includat aliqualem Dei amorem super omnia, ad minus debilem, ad iustificationem in Sacramento; de qua meminit Lugo de poenitent. disp. 5. sect. 9. num. 133. & Mag. Lumbier super propositionem 1. damnatam ab Innocent. XI. & ratio, cur videatur hic non damnari, est: quia præsens propositio assererat, motum attritionis ex metu gehennae sine dilectione Dei, non esse bonum, ac supernaturalem; & Silvius hoc non dicit, sed quod si attritio non habeat (etsi bona) aliqualem Dei super omnia amorem, non sufficit, etiam intra Sacramentum, ad iustificationem; & est quid distinctum. Detestor tamen hoc assertum, quia opponitur Tridentin. sess. 14. cap. 4. ut ait Lug. à num. 133.

Maneat ergo, materiam proximam sufficientem ad valorem, & fructum Sacramenti Poenitentiae esse

esse attritionem, etsi ex timore gehennæ supernaturalem, hoc est, ex impulsu Spiritus Sancti, ut ait Tridentin. Non tamen requiritur contritio, nec illa; quæ ad minus amorem Dei affectivum, seu inefficacem includat, ut sensere Aëstius, Sylvius, Iansenius, apud Gonet de poenit. disput. 7. art. 2. & alii apud Salmantic. tom. 12. 2. part. tractat. 24. disp. 7. dub. 1. §. 6. num. 39. Quorum precipuum fundamentum est; quia solus ille actus potest esse ultima dispositio in Sacramento Poenitentiae, qui est ultima dispositio ad eius effectum, nimirum, gratiam, qui omnem excludit voluntatem peccandi; sed attritio sola ex timore gehennæ non excludit voluntatem peccandi: ergo non sufficit attritio pro effectu, id est, gratia adipiscenda ex Poenitentiae Sacramento. Minor, in qua difficultas viget, probatur: nam, quæ ex timore fiunt, sunt involuntaria secundum quid, & quasi conditionatè, explicanturque hoc affectus; hoc nollem facere, si hoc malum, seu periculum non vrgeret; & oppositum facerem, si tolleretur periculum: ergo se attritione, seu ex timore gehennæ dolens, hoc affectu implicatur; si gehenna mihi non immineret, peccatum non detestarer, sed illud amplecterer: ergo cum dolore peccati ex timore gehennæ permanet in peccatore amor, seu affectus ad peccatum; sicut proiciens merces in mari ex timore naufragii; licet plus amet se, & non naufr-

grari, amat tamen, etsi amore inefficaci, hoc est, affectivè, ipsas merces, quas non proliceret, si periculum non immineret. Imò potius sentit, se obligatum agnoscere, eas perdere; sed dissonum est, huius generis, vel speciei timorem, hoc est, attritionem sufficientem esse ad valorem, & fructum Sacramenti Poenitentiae: cum affectum ad peccatum conservet; ergo iste dolor non sufficit ad valorem, & fructum Sacramenti; sed requiritur dolor, seu detestatio peccati, qui amorem saltem effectivum Dei includat, qui solus peccatum verè detestat.

Respondeo ad hoc argumentum, negando minorem de attritione à Trident. exacta: nam ea attritio est supernaturalis, utpotè ex impulsu Spiritus Sancti. Quomodo autem ex vna parte sit timor servilis prædicta attritio, & ex alia voluntatem peccandi excludat, non difficulter componitur: nam qui ex impulsu Spiritus Sancti dolet de peccato ex timore gehennæ exorto, non dolet conservando affectum ad peccatum, seu cum conditione implicita, quod peccatum non odisset, si gehenna non esset, sed præcisivè se habendo. Ita, quod vitare culpam, illamque odisse, habeat pro fine proximo, & evasionem poenæ non includendo, nec excludendo ordinem ad ulteriorem finem bonum, aut malum; & hunc timorem nos docet Spiritus Sanctus, cum ait, Ecclesiast. 7. Me-

morare novissima tua, & in aeternum non peccabis.

Ad illud de Nauta in mari proiciente merces; dicendum, quod merces de se non causat naufragium: & ideo odium projectionis earum in ea circumstantia naufragii componitur cum amore earum secundum se: si verò merces de se essent causa naufragii, eo ipso odium earum, imminente naufragio, esset odium ipsarum absolute, nullo retento affectu ad merces secundum se, & sic odium peccati actualis, ut infert sui poenam, si ex motivo fugiendi poenam ei correspondentem, etiam extenditur ad peccatum secundum se; quia peccatum ex se est causa illius naufragii, seu poenæ ignis; ita, & ferè per eadem verba NN. Salmantic. citat. num. 32. & 48. vide illos, quia doctissime, & fusè doctrinam istam dilucidant.

DECIMA SEXTA. propositio.

ORDINEM PRÆMITTENDI satisfactionem absolutioni induxit, non politia, aut institutio Ecclesiae, sed ipsa lex Christi, & præscriptio naturæ rei id ipsum quodammodo dictante.

Damnata.

EXPLANATIO.

1144 **A**dverte, quod hæc propositio duplicem sensum habere potest, in illis verbis; *Ordi-*

nem præmittendi satisfactionem absolutioni, unus est de impositione poenitentiae à Confessario, alius de adimplerione illius à poenitente.

Si loquitur de impositione poenitentiae, sentiendum est 1. quod ordo præmittendi satisfactionem absolutioni non fuit institutus à Christo Domino, nec provenit ex natura iudicii Sacramentalis; quia ita declarat Alexand. Ratio est: quia satisfactio non est pars essentialis, sed integralis Sacramenti; & sic absque illius impositione dabitur Sacramentum, & illius fructus, si alia ad hoc necessaria dentur: ergo neque ex essentia, seu natura Sacramenti, neque ex lege Christi (qui ea tantum, quæ in hoc Sacramento ex ipsius indigentia erant, instituit) ortum habuit, quod præmittatur.

1145 Sentiendum est 2. hanc praxim imponendi ante absolutionem satisfactionem, fuisse ab Ecclesia introductam; quod quidem est inter Theologos commune, & quoad hanc partem hæc propositio est temeraria, utpotè opposita Ecclesiae, & Doctorum receptui, iuxta dicta in advertentiis, num. 1024.

1146 Non damnatur hic 1. asserere, solum esse veniale, non imponere poenitentiam, ob peccata venialia, aut lethalia iam confessa, si levis esset imponenda, sicut poenitens non peccat mortaliter, eam non adimplendo; ita Dian. 6. part. tract. 6. ref. 44. & N. Ant. à Spir. Sanct. de poen. n. 1604.

1147 2. Non damnatur opinio satis communis, quod satisfactio potest imponi, seu commutari immediate post absolutionem; quia adhuc reputatur idem iudicium; ita Curs. Mor. tom. 1. tract. 6. cap. 10. punct. 6. num. 75. & Conink de poen. disp. 10. dub. 8. Tutius tamen est, ut plerique advertunt, ante absolutionem imponere, ne poenitens, data absolutione, eam recuset; ita Bonac. de poenit. disp. 5. quaest. 5. sect. 3. punct. 3. num. 7.

1148 Si sensus propositionis est de adimplerione satisfactionis; sentiendum est, quod ex nulla lege, vel consuetudine, datur obligatio praemittendi adimplerionem satisfactionis absolutioni, ut iam declaratum erat à Sixto IV. contra Petrum de Osma, damnante eius opinionem, ut erroneam, propter rationem datam, num. 1145.

1149 Aliquando tamen expediet, quod poenitens aliquam medicinalem poenitentiam adimpleat ante absolutionem; vide Lugo de poenit. disput. 25. num. 8. & 28. Et ipsamet dilatio absolutionis, etiam in poenitente verum emendae propositum habente, medicina est. Quibus in casibus id fieri possit, & expediat, vide in explicatione propositionis 60.

ab Innoc. XI. damnata,
n. 919. & 956.

(X)? S? (X)? S? (X)

DECIMA SEPTIMA propositio.

PER ILLAM PRAXIM MOS
absolvendi, ordo poenitentiae est
inversus. Damnata.

EXPLANATIO.

1150 **H**aec propositio in suo asserto refertur ad praecedentem; & videtur eius genuinam intelligentiam esse iuxta secundum sensum immediate positum à numero. 1149. & 1150.

1151 Sentiendum est, quod per praxim mos absolvendi ante adimplerionem satisfactionis, non est inversus ordo, quem petit poenitentia: quia ita declarat Alexand. contrarium, ut errorem damnando, iuxta dicta num. 1149. & 1150.

Ratio damnationis est: nam expectare adimplerionem poenitentiae ad absolutionem; vel est, quia ita exigit natura Sacramentalis iudicii, vel ut de emendatione poenitentis prius se Confessor certificet, vel ut securus sit de proposito emendationis; si primum, aut secundum, nititur falso fundamento; quia absolutio Sacramentalis solum petit propositum emendae pro dispositione poenitentis, etiam si de non emendatione timeatur; non verò petit ipsam emendationem.

1152 Si tertium, dico, quod non requiritur in Confessario cer-

ti-

titudo moralis infallibilis, sed solum probabilis propositi poenitentis; & quando nihil in poenitente advertitur dictans, non adesse hoc propositum, praesumi debet, illud habere; vide numer. 1149. & 1150.

DECIMA OCTAVA propositio.

CONSVETUDO MODERNA
quoad administrationem Sacramenti Poenitentiae, etiam si plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu. Damnata.

EXPLANATIO.

1153 **N**on facile percipitur, quid haec propositio intelligat per hanc modernam consuetudinem in administrando Poenitentiae Sacramento; probabilius colligitur, tum ex contextu, tum ex assensu circa hoc lanfensitarum, quod loquitur de eodem assumptu, ac duo praecedentes; sed circa quodcumque loquatur, iudico esse temerariam, & Ecclesiae iniuriosam, propter illa verba: *Nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu.* Nam Ecclesia Sancta nullum in re gravi circa administrationem Sacramenti abusum tolerat; sed potius iuxta naturam, & reverentiam huius Sacramenti, & fidelium profectum disponit, & vult eius administrationem fieri, &

abusus in re gravi exterminat; ut videri est in Trident. tota fere; sess. 14.

1154 Doctor Hebas in hanc propositionem, docte, & dexteriter congerit sequentia, quae suis verbis placuit apponere: (Potest aut) etiam intelligi propositio de parvis poenitentis nunc impositis, ad quod dicimus: Primo, quod tenetur Confessor aliquam imponere, ut integritas Sacramenti servetur; sic Trident. sess. 14. cap. 3. & 8. (vide num. 1147.) Secundo, quod non debet servari modus antiquus; quia his temporibus severitatem redolet. (Vide Mendum in Bullam Cruciate, disp. 6. cap. 1. num. 7. & 11. Vbi dicit, quod indulgentiis suppletur spatium temporis pro poenitentis iniunctis.)

Tertio, quod impositio poenitentiae aliqualis in articulo mortis manet sub dubio Auctorum, sed probabilius est aliqualem imponi debere, sicut vehementissimè contrito. (Vide Curs. Moral. tom. 1. tract. 6. cap. 10. punct. 2. à num. 21.) Quarto, quod tempore lubei minima sufficit. Quinto, quod non petente poenitente, non potest imponi publica poenitentia, adhuc pro publico delicto; ita fere omnes Theologi contra paucos apud Navarrum, in cap. Sacerdos, num. 13. (Vide ut solidius hoc intelligas, citatum Cursum, punct. 3. num. 39. vbi ait: Nam si poenitens tenetur scandalo satisfacere, per aliquam publicam poenitentiam, non est absolvendus, nisi eam admittat: si tamen detur aliud medium sedandi

S

scan-

scandalum; non est imponenda reluctanti, neque sine absolutione dimittendus.) Sexto, quod poenitens teneatur acceptare poenitentiam rationabilem à Confessario impositam.) Hucusque Doct. Hebas, præter inclusa in semicirculis.

DECIMANONA propositio.

HOMO DEBET AGERE
toto vitæ tempore poenitentiam
pro peccato originali.
Damnata.

EXPLANATIO.

1155 **S**entiendum est, hominem non teneri agere poenitentiam, toto vitæ tempore pro peccato originali; quia ita declarat Alexand. Ratio est: tum, quia in Trident. sess. 5. num. 5. definitur, quod per Baptismum tollitur peccatum originale, tam quoad reatum, poenam, videlicet, quam quoad omnem rationem peccati, seu culpæ; contra hæreticos asserentes, solum radi: ergo non est obligatio ad poenitentiam pro ipso, cum poenitentia sit poenam tenere pro reatu peccati; ex quo sequitur, quod non solum toto vitæ tempore, non detur talis obligatio, quod hic expressè declaratur, verum neque aliquo.

1156 Tum etiam, quia actus virtutis poenitentiae propriè sumptæ dicunt, vel includunt retractationem peccati commissi: ergo nō

potest fieri propriè poenitentia pro peccato originali. Patet consequentia: nam retractatio est respectu actuum voluntatis propriè: ergo cum peccatum originale non sit commissum per propriam voluntatem (& ideo in posteris non est peccatum actuale, nec personale, sed habituale, & voluntarium terminativè, id est, per voluntatem Adami, moralitèr in voluntate posterorum terminatam) non potest pro illo propria poenitentia dari; vide D. Thom. 3. part. quæst. 84. artic. 2. ad 3. & Salmant. tom. 4. disp. 14. dub. 2. §. 1. num. 31.

1157 Hæc damnata propositio, vel est hæretica, eo quod supponat, non esse deletum originale peccatum quoad reatum, contra Tridentin. vel ad minus erronea, vel hæresi proxima; quia in suo asserto conclusioni ex decisione Concilii illatæ opponitur, nimirum, non deberi pro originali poenitentia; cum Tridentin. asserat, esse deletum quoad culpam, & poenam; vide dicta in advertentiis, num. 1019.

& 1020.



VIGESIMA PROPOSITIO.

CONFESSIONES APUD
Religiosos factæ, pleraque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.
Damnata.

VIGESIMA PRIMA propositio.

PAROCHIANVS POTEST
suspiciari de Mendicantibus, qui
elemosinis communibus vivunt, de
imponenda nimis levi, & incongrua
poenitentia, seu satisfactione ob
quæstum, seu lucrum subsidii
temporalis.
Damnata.

EXPLANATIO.

1158 **Q**uod Vis, nisi status Religiosi inimicus has assertiones proferret? Quæro à te, o satis audax: Quid tuam stimulat mentem, ut talia audeas affirmare? Est ne invidia tua impatienter ferens prosperos Religiosorum progressus? Ipsi namque sedulo proximorum spirituales salutem verbo, & exemplo procurant; & totis viribus conantur peccatores ad poenitentiam revocare, peccatorum fæda, lethalia, & lugubria damna præ oculis apponendo; & peccandi occasiones salutari medicina removendo: Deo pro hoc adipiscendo sine, se hostiam sanctam, & rationabilem exhibendo. Quid de Ecclesia Dei fieret, ait Chri-

stus Dominus Seraphicæ Virgini, & meæ parenti Theresiæ, nisi Religionibus fulciretur? Sed quid detineor, cum experientia hoc textetur; satis ostendis, qui talia vociferaris, Sanctissimæ Dei Ecclesiæ, infirmum te fulcrum præstare.

1159 Sentiendum ergo est 1. Contra vigesimam propositionem, confessiones apud Religiosos factas, non esse sacrilegas, neque invalidas: quia ita declarat Alexand.

Supponitur in hac propositione, quod non deficit Religiosis, neque approbatio à Tridentin. petita, nec iurisdictio ad hoc munus requisita, & hoc supposito, damnantur prædictæ propositiones; quia sunt statui Religioso iniuriolæ, item piarum aurium offensivæ, insuper, quia scandalosæ; ita Corell.

1160 Sentiendum est 2. Contra vigesimam primam propositionem, non dari fundamentum ad hoc, ut Parochianus possit suspiciari de Mendicantibus, qui communibus elemosinis vivunt, quod in congruam, & levem poenitentiam imponent poenitentibus ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis: quia ita declarat Alexand.

Et licet (quod Deus avertat) ita fieret, non ideo ex parte Mendicantis absolventis esset invalida confessio; quia satisfactio non est pars essentialis Sacramenti Poenitentiae, ut dixi num. 1145.

1161 Dixi, ex parte Mendi-

scandalum; non est imponenda reluctanti, neque sine absolutione dimittendus.) Sexto, quod poenitens teneretur acceptare poenitentiam rationabilem à Confessario impositam.) Hucusque Doct. Hebas, præter inclusa in semicirculis.

DECIMANONA propositio.

HOMO DEBET AGERE
toto vitæ tempore poenitentiam
pro peccato originali.
Damnata.

EXPLANATIO.

1155 **S**entiendum est, hominem non teneri agere poenitentiam, toto vitæ tempore pro peccato originali; quia ita declarat Alexand. Ratio est: tum, quia in Trident. sess. 5. num. 5. definitur, quod per Baptismum tollitur peccatum originale, tam quoad reatum, poenam, videlicet, quam quoad omnem rationem peccati, seu culpæ; contra hæreticos asserentes, solum radi: ergo non est obligatio ad poenitentiam pro ipso, cum poenitentia sit poenam tenere pro reatu peccati; ex quo sequitur, quod non solum toto vitæ tempore, non detur talis obligatio, quod hic expressè declaratur, verum neque aliquo.

1156 Tum etiam, quia actus virtutis poenitentiae propriè sumptæ dicunt, vel includunt retractationem peccati commissi: ergo nō

potest fieri propriè poenitentia pro peccato originali. Patet consequentia: nam retractatio est respectu actuum voluntatis propriè: ergo cum peccatum originale non sit commissum per propriam voluntatem (& ideo in posteris non est peccatum actuale, nec personale, sed habituale, & voluntarium terminativè, id est, per voluntatem Adami, moralitèr in voluntate posterorum terminatam) non potest pro illo propria poenitentia dari; vide D. Thom. 3. part. quæst. 84. artic. 2. ad 3. & Salmant. tom. 4. disp. 14. dub. 2. §. 1. num. 31.

1157 Hæc damnata propositio, vel est hæretica, eo quod supponat, non esse deletum originale peccatum quoad reatum, contra Tridentin. vel ad minus erronea, vel hæresi proxima; quia in suo asserto conclusioni ex decisione Concilii illatæ opponitur, nimirum, non deberi pro originali poenitentia; cum Tridentin. asserat, esse deletum quoad culpam, & poenam; vide dicta in advertentiis, num. 1019.

& 1020.



VIGESIMA PROPOSITIO.

CONFSSIONES APUD
Religiosos factæ, pleraque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.
Damnata.

VIGESIMA PRIMA propositio.

PAROCHIANVS POTEST
suspiciari de Mendicantibus, qui
elemosinis communibus vivunt, de
imponenda nimis levi, & incongrua
poenitentia, seu satisfactione ob
quæstum, seu lucrum subsidii
temporalis.
Damnata.

EXPLANATIO.

1158 **Q**uod Vis, nisi status Religiosi inimicus has assertiones proferret? Quæro à te, o satis audax: Quid tuam stimulat mentem, ut talia audeas affirmare? Est ne invidia tua impatienter ferens prosperos Religiosorum progressus? Ipsi namque sedulo proximorum spiritualement salutem verbo, & exemplo procurant; & totis viribus conantur peccatores ad poenitentiam revocare, peccatorum fæda, lethalia, & lugubria damna præ oculis apponendo; & peccandi occasiones salutari medicina removendo: Deo pro hoc adipiscendo sine, se hostiam sanctam, & rationabilem exhibendo. Quid de Ecclesia Dei fieret, ait Chri-

stus Dominus Seraphicæ Virgini, & meæ parenti Theresiæ, nisi Religionibus fulciretur? Sed quid detineor, cum experientia hoc textetur; satis ostendis, qui talia vociferaris, Sanctissimæ Dei Ecclesiæ, infirmum te fulcrum præstare.

1159 Sentiendum ergo est 1. Contra vigesimam propositionem, confessiones apud Religiosos factas, non esse sacrilegas, neque invalidas: quia ita declarat Alexand.

Supponitur in hac propositione, quod non deficit Religiosis, neque approbatio à Tridentin. petita, nec iurisdictio ad hoc munus requisita, & hoc supposito, damnantur prædictæ propositiones; quia sunt statui Religioso iniuriolæ, item piarum aurium offensivæ, insuper, quia scandalosæ; ita Corell.

1160 Sentiendum est 2. Contra vigesimam primam propositionem, non dari fundamentum ad hoc, ut Parochianus possit suspiciari de Mendicantibus, qui communibus elemosinis vivunt, quod in congruam, & levem poenitentiam imponent poenitentibus ob quæstum, seu lucrum subsidii temporalis: quia ita declarat Alexand.

Et licet (quod Deus avertat) ita fieret, non ideo ex parte Mendicantis absolventis esset invalida confessio; quia satisfactio non est pars essentialis Sacramenti Poenitentiae, ut dixi num. 1145.

1161 Dixi, ex parte Mendi-

in Decreto Sacrae Congregationis sub Innocent. XI. ut à me supra explicato, à num. 1017.

1172 Ex quo bene infertur, esse scandalosas has propositiones, cum proximo damnum afferant, arcendo à communione. Insuper & temerarias, quia sunt contra Doctorum communem sensum, & Ecclesiae receptum, & praxim; iuxta dicta in advertentiis, num. 1036. & 1039.

VIGESIMA QUARTA propositio.

OBLATIO IN TEMPLO, QUAE fiebat à B. V. Maria in die Purificationis suae per duos pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccatis, sufficienter testantur, quod indiguerit purificatione, & quod filius, qui offerebatur, etiam macula matris maculatus esset secundum verba legis. Damnata.

EXPLANATIO.

1173 **S**upponendum, quod in Levitico, cap. 12. erat ista lex: *Mulier si suscepto semine, pepererit masculum, immunda erit septem diebus. Et quod, Triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae. Et insuper illi praecipiebatur, quod agnum offerret. Et si non posset hoc, duos sumeret turtures, aut pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccato; insuper in Exodo, cap. 13.*

erat lex praecipiens, offerri Deo omne primogenitum de Filiis Israel.

1174 Sentiendum ergo est, quod oblatio à B. Maria in Templo facta in die Purificationis per duos pullos columbarum non testatur, vel quod ipsa Purificatione indiguerit, vel quod filius aliquam ex Matre maculam contraxerit; quia ita declarat Alexand.

Ratio est: quia purificatione non indiget, quod maculatum non est; sed B. Maria maculata non est, nec semine viri, ut de fide constat; nec aliquo fluxu sanguinis, ut communis Patrum consensus tenet apud Lorinum in cap. 12. Levitici: ergo non indiguit purificatione.

1175 Vnde sequitur 1. quod si Maria Sanctissima maculam non habet, cum conveniens fuerit, quod ea puritate niteret (ait Div. Anselmus, lib. de Excel. Virgin.) quae maior sub Deo nequit intelligi, quomodo Christus ab illa maculatus erit?

1176 2. Sequitur, quod B. Virgo non fuit obligata lege purificationis: nam lex illa ita dicitur: *Mulier, si suscepto semine*: ergo cum Maria, ut fides docet, absque concursu viri, solo Spiritus Sancti influxu, conceperit, & Virgo post partum permanserit, non fuit tali lege obligata, ut est commune Sanctorum Patrum assertum, apud Lorinum citat. & Silveiram in Evang. hic, cap. 5. quaest. 2. & Cornel. Alapid. ad textum Levitici, v. 2.

Nec

1177 Nec valet dicere, quod ubi Vulgata ponit, *suscepto semine*, lectio Hebraea habet, *si fecerit prolem*; quod de Beata Maria verificatur. Non inquam obstat; tum, quia communis consensus Vulgatam sequitur: tum, quia adhuc in Hebraeo immundam esse, asseritur à lege, suscepta prole, quod de Maria Sanctissima non verificatur, ut vidimus num. 1175. vide Cornel. Alapid. citatum.

1178 Sed dices, cur Maria legem implevit, si ea non erat ligata? Ex duplici motivo, aiunt communiter: 1. ad evitandum scandalum, quod sequeretur, si non fecisset: 2. ut exemplum obedientiae, & humilitatis ceteris praerberet.

Vnde ut ait D. Antonin. 4. part. dist. 15. cap. 20. §. 7. dupliciter dicitur aliquid purificari, vel per recessum à macula, vel per maiorem accessum ad summam purum; & hoc 2. modo se purificavit Maria Virgo.

1179 Ex dictis maneat, quod haec propositio est male sonans, & piarum aurium offensiva; Christo, & Beatae Mariae Virgini iniuriosa; item temeraria, quia communi sensui opponitur; insuper & haereticis vehementer suspecta, cum praesumi possit, si eius Author sanctae mentis receptus non est, quod *Ly indiguerit Purificatione, & Ly, & quod filius, qui offerebatur etiam macula Matris maculatus esset.* Referat ad illa verba: *Vnum in holocaustum, & alterum pro peccatis.* Et si supponit, in Christo fuisse

peccatum, & in Maria mortale aliquod actuale, blasphemia est haeretica; ita Corella hic, à num. 142.

VIGESIMA QUINTA propositio.

DEI PATRIS SIMVLACRVM nefas est Christiano in Templo collocare. Damnata.

EXPLANATIO.

1180 **S**upponendum 1. quod fuit in antiqua lege valde odiosum imagines, seu simulacra populo proponere, quia pronus erat ad idolatriam, & offendiculum in eam incidendi, ex hoc illis parabatur; vnde Exodi 20. 3. illis praecipiebatur sic: *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quae est in caelo desuper, & quae in terra deorsum, neque iorum, quae sunt in aquis.* Idem habetur Deuteronomii 4. v. 16. vide Abulensem, quaest. 39. in cap. 20. Exodi, & quaest. 5. in cap. 4. Deuter.

1181 2. Suppono, quod simulacrum hic sumitur, non pro idolo, ut aliquando fit, iuxta illud Psalm. 113. *Simulacra gentium argentum, & aurum*; sed pro eodem, ac imago, sive picta, sive sculpta.

1182 3. Suppono, quod à tempore Christi Domini cepit Sacrarum Imaginum veneratio, nescio an exordium sumpserit ex illa Christi celebri Imagine, quam à sua Omnipotentia pictam ad Aba-

cantis, &c. nam si poenitens aliquid præberet Confessario ob motivum intrinsecum respectu administrationis huius Sacramenti, & ita affectus confiteretur, sacrilegè peccaret, & nullum propter eius indispositionem acciperet Sacramentum; vide explicationem propositionum 45. & 46. ab Innocent. XI. damnatarum, à numero. 768.

Si aliquid tribuatur Confessori ex motivo aliciendi, sive applicandi illum ad ministratorem, vel ut illius stipendium, non est reprobatum; sed taliter se Confessor cum poenitentibus ostendat, ut illum lucri temporalis alienum iudicent; ne occasionem illis præbeat hæc, vel similia machinandi.

VIGESIMA SECUNDA propositio.

SACRILEGI SVNT IVDICANDI, qui ius ad Communionem prætendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint. Damnata.

VIGESIMA TERTIA propositio.

SIMILITER ARCENDI SVNT à Sacra Communionem illi, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis experti. Damnata.

EXPLANATIO.

1162 **S**upponendum, quod poenitentia tripliciter sumi potest: 1. pro Sacra-

mento Poenitentiae: 2. pro actibus principalibus virtutis poenitentiae, nimirum contritione, & attritione: 3. pro satisfactione Sacramentali à Confessario imposita, vel pro voluntario exercitio operum poenitentialium ad satisfaciendum pro poenis peccatorum debitibus.

1163 Sumpta poenitentia, pro Sacramento, præmittenda est ad Eucharistiam ab eo, qui peccati lethalis conscientiam habet (etiam si contritionem habeat) ex præcepto Divino, ut ait Sotus in 4. distinct. 12. quæst. 12. artic. 4. Suarez de Euchar. disp. 66. sect. 3. in casu autem necessitatis, ut ad vitandum scandalum, vel infamiam, non habita copia Confessarii, cum sola contritione communicare potest; de quo vide explicationem propositionis 38. ab Alexand. VII. damnatæ, à numero. 377.

1164 Adverte, quod licet Eucharistia sit Sacramentum vivorum, potest per accidens primam gratiam dare, quando, videlicet, accedit aliquis ad eam, non habens conscientiam peccati lethalis, cum re ipsa illud habeat; ad quod requiritur, quod attritio præmittatur: non tamen est improbable, non requiri attritionem; vide hoc apud Lugum de Eucharist. disput. 12. sect. 1. numero. 2.

1165 Sentiendum ergo est 1. Non esse sacrilegos, qui communionem prætendunt antequam de suis peccatis condignam satisfactionem præstent; quia ita de-

clarat

rat Alexand. contrarium dam-nando.

Ratio est: quia Trident. sess. 13. cap. 7. loquendo de dispositione ad Eucharistiam, hæc habet: *Eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad Sacram Eucharistiam accedere debeat*; sed nullam aliam dispositionem petit Concilium, nisi Sacramentalem confessionem præmissam: ergo non requiritur, quod prius apponatur condigna satisfactio.

1166 Ex quo Tridentin. textu habetur, quod hodie non est suspendenda à Confessario sumptio Eucharistiae, nisi aliquando fiat, vel per modum medicinae ad peccata vitanda, vel quia spiritualis Pater prudenter probare, vel exercere vult filium spirituales in obedientia, & resignatione; quod hic non damnatur.

1167 Imò, non est improbabilis opinio Vazquez, & aliorum apud Dianam, 3. part. tractat. 4. resolut. 31. asserentium, non peccare venialiter contra Eucharistiam eum, qui cum actuali peccato veniali concomitanti, puta, verbo otioso, vel mendacio levi, ad eam sumendam accedit; contrarium tamen sentio, quia est positiva irreverentia.

1168 Non damnatur hic opinio Durandi, Paludani, Caietani, Silvest. & aliorum apud Curs. Moral. tom. 1. tract. 4. cap. 6. punct. 4. num. 47. affirmantium, quod

ad effectum huius Sacramenti, nimirum, gratiam, requiritur actualis devotio, vel fervor charitatis; quia hoc diversum est ab assumptu propositionis damnatæ. Opinio tamen contraria, videlicet, quod talis devotio non requiratur, est communis. Benè verum est, quod ad aliquos effectus communionis, ut ad animæ delicias, iuxta illud: *Pinguis est panis Christi, & præbebit delicias Regibus*; actualis devotio, seu fervor charitatis postulatur; ut ait Suarez, 3. part. disp. 36. sect. 9. & communiter.

1169 Sentiendum est 2. contra 23. propositionem, non esse arcendos à communione, qui purissimum Dei amorem non habent, omnis mixtionis expertem; quia ita declarat Alexand.

1170 Ratio est: tum propter dicta num. 1166. Tum, quia ex vna parte solum petit status gratiæ sumptio Eucharistiae; & ex alia sufficit certitudo moralis huius status, ut videri potest in citat. Curs. cap. 7. punct. 2. num. 19. Nam talis certitudo excusat à temeritate quamlibet humanam actionem; sed hoc componitur, absque Dei purissimo amore: ergo non requiritur.

1171 Tum denique, quia rarissime Eucharistia à fidelibus sumeretur; cum rarissimi sint, qui talem amorem purissimum, & absque mixtione habeant. Concedo tamen, quod ad quotidie communicandum ij, qui Sacerdotes non sunt, talem amorem habere, seu procurare debent; iuxta dicta

garum Aedessæ Regem misit; cuius historia apud Cartagenam, homilia de Transfigur. videri potest; & à primævis Christianæ Religionis temporibus declarat Trident. sess. 25. de invocat. & veneration. ortum duxisse; & patet in Imaginibus, tam pictis, quam sculptis à Luca Evangelista, iuxta antiquam traditionem, & apud nos habitis.

1183 Insuper declarat Trid. Imagines Christi, B. Virginis, & Sanctorum veneratione dignas esse, quod iam à secunda Synodo Nicæna sancitum fuit, contra Arium, aliosque hæreticos; & docet Concilium, quod ille honos Imaginibus exhibitus non sistit in ipsis, sed quod ad prototypa refertur.

1184 Adverte, quod hæc damnata propositio, non asserit, quod Dei Patris imago, vel simulacrum non debet fieri, sed quod nefas est, quod in Templo collocetur; & licet non videatur denegare ei absolute venerationem, colligitur tamen, cum in templo non esse collocandam, affirmit.

1185 Sentiendum ergo est, non esse illicitum collocare in templo simulacrum Dei Patris, siue Imaginem, tam pictam, quam sculptam: quia ita declarat Alex. contrarium damnando.

Ratio est: quia licet Pater Aternus corporis expers sit, & non possit propriè figurari, iuxta illud Actor. 17. v. 9. Genus ergo cum finis Dei, non debemus aestimare: Lapidis sculptura artis. . . Divi-

num esse simile. (Vide hic Bibliam Maximam) non tamen obstat, ut de eo aliqua pictura, aut sculptile fiat nostro humano, & sensibili modo magis accommodatum, iuxta Ecclesiæ morem, ut sit memoriale, seu excitamentum ad illum in sua pictura venerandum, & adorandum; quod fit non sistendo in simulacro. Et si hoc ita est, quid repugnat, quod talis imago Dei Patris in templo ad hunc finem collocetur; sicut etiam Angeli, quamvis spirituales sint, non solum in lege gratiæ, sed in lege scripta, collocabantur in Tabernaculo, & in Templo? ut constat ex Exodo 25. & ex 3. Regum, cap. 6.

1186 Et licet Pater Aternus sub aliqua forma ostensus non sit, sicut constat de Spiritu Sancto, & de Angelis. Tamen ex nullo capite repugnat, quod aliqua rationabili figura signetur, & quod venerationi proponatur in lege gratiæ, in qua omnia sanè intelliguntur; & ita receptum est in ea, & sufficit quod expresse declaratum sit à primo Pastore; unde in hoc non est audiendus Abulensis loco citato, inconueniens reputans, quod in Ecclesia Tripitas figuretur; excludantur tamen indecentes Imagines, & ab Ecclesia non in usu habitæ.

1187 Hæc igitur propositio temeraria videtur; quia est contra communem Ecclesiæ sensum. Et si supponit, quod fieri possit imago Patris (de quo nihil Trident. expresse) & quod venerationi exponi non debeat, videtur sonare

re

re hæresim Arii, & Lutheri negantium Imaginibus Sanctorum venerationem; ut ait Corella hic, numer. 152.

VIGESIMASEXTA propositio.

LAUS, QUÆ DEFERTVR
Mariæ vt Mariæ, vana est.
Damnata.

EXPLANATIO.

1188 **A**dvertendum, quod laus definitur ex D. Thom. supr. Psalm.

87. in princip. quod est: *Sermo dilucidans magnitudinem virtutis*; ut videri est in nostris Salmantic. tom. 3. in arbor. prædic. num. 50. nisi velis sumere laudem largo modo, pro eodem ac honore, qui definitur, quod est: *Testimonium de excellentia alterius*. Ut ait Div. Thom. 1. 2. quæst. 2. artic. 3. nam aliquem honoramus, & verbis, & factis; si verbis, est laus; si factis, est honor. Tamen si honor propriè sumatur, respicit constitutos in excellenti dignitate, quasi in fine, seu termino existentes. Sicut laus propriè sumpta respicit bonitatem operationis, tendentis in terminum, seu finem, ut explicat S. Doctor in 3. distinct. 9. quæst. 1. art. 2. quæstionc. 1.

1189 Unde habemus, quod qui magnitudinem virtutis habet, dignus est laude. Et quando laus est actus Religionis, quæ quidem cultum Dei respicit, debet fieri

cum aliqua submissione, & appellatur *Latria*, à verbo Græco *Latrevo*, quod tremere sonat; & quælibet Dei adoratio *Latria* dicitur. Si laus cum submissione, vel alia adoratio Beatae Virginis, ut Dei Matri fiat, appellatur *Hyperdulia*. Si cæteris Sanctis, *Dulia*; de quibus tractat Div. Thom. 3. part. quæst. 25. artic. 4. qui 1. 2. quæst. 103. artic. 3. ad 2. asserit *Duliam*, & *Hyperduliam* distinctam esse à Religione. Probabile tamen est, esse actus secundarius Religionis; vide Salmantic. in arbore, numer. 78.

1190 Sentiendum ergo est, quod non est vana, sed pia laus Mariæ vt Mariæ: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: quia etsi in Maria non intelligatur eius dignissima Maternitas (si hoc intendit propositio) adhuc laudem meretur; quia magnitudinem virtutis habet: nam Maria vt Maria, Virgo purissima est; vt Maria, est humilissima, & se Ancillam Domini proficitur, & annuit, quod in ea fieret, secundum quod ei annuntiatum est; vt Maria, est Sancta; vt Maria, in Templo à teneris annis Deo dicata; vt Maria, de congruo meruit Maternitatem, & substantiam Incarnationis, non vt intentam, sed vt exequutam, de quo vide Illustrissim. Godoy in 3. part. tom. 1. disp. 13. num. 20. vt Maria, meruit de condigno augmentum gratiæ mediante qua, fuit ad Maternitatem disposita, vt ait idem Godoy, num. 23. sed totum

tum hoc est magnitudo virtutis: ergo digna est laude ut Maria.

1191 Nec obstat, quod quilibet virtus, vel virtutis exercitium absque Dei auxilio, & concursu fieri non potest; quia hoc solum probat, quod in Dei gloriam referendum est, ut in ultimum finem: nam sine Deo, in quo vivimus, movemur, & sumus, nihil est, aut valet creatura.

1192 Ex quo patet, quod Maria Sanctissima ex omni capite digna est sermone dilucidante eius virtutis magnitudinem, hoc est, laude, quia bonam operationem, qua in finem tendit, elicit iuxta dicta num. 1189. nam, quia naturales virtutes in ea fuere perfectae, digna est quacumque humana laude; quia Sancta, & infusis virtutibus ditata, digna honore Dulciae; quia Mater Dei digna Hyperdulia; & ex hoc capite, cum sit maior omni laude, nec laudare sufficit; sicut de Deo dicitur in Psalm. 64. iuxta Hieron. lectionem: *Tibi silet laus Deus in Sion*; id est, supra laudem honorare, & glorificare Deum debemus; insuper, quia contactum Christi intimissimum habuit, meretur apud doctos adorationem Patriae; quamvis multoties non convenit hoc illiteratis praedicare, ne in errorem incidunt; vide Caietan. in 3. part. D. Thom. quaest. 25. art. 5. in corpor.

1193 Haec damnata propositio, ut ex se patet, quomodo-cumque sumatur, est male sonans; item Sanctissimae Virgini iniurio-

sa; insuper blasphema: quia est falsa locutio contra Deum in ea relucens; iuxta dicta in advertent. n. 1022. 1023. & 1025.

1194 Et quamvis haeretica non sit, proxima tamen videtur haeresi Leonis Illaurici, & aliorum sequatium asserentium, Mariam solum esse reverentia dignam, dum Christum in ventre habuit; circa quod vide Vazquez, tom. 1. in 3. part. disp. 97. cap. 1. numer. 6.

VIGESIMA SEPTIMA propositio.

*VALUIT ALIQUANDO
baptismus sub hac forma collatus, in
nomine Patris, & Filii, & Spiritus
Sancti, praetermissis illis:*

Ego te baptizo.

Damnata.

VIGESIMA OCTAVA propositio.

*VALET BAPTISMVS,
collatus à Ministro, qui omnem ri-
tum externum, formamque bapti-
zandi observat, intus vero in cor-
de suo apud se resolvit, non
intendo quod facit Ecclesia.*

Damnata.

EXPLANATIO.

1195 **S**upponendum 1. quod tria in Sacramentis ad eorum validitatem requiruntur, materia, forma, & intentio Ministri; ita declarat Con-

ci-

cilium Florent. in Decreto fidei, his verbis: *Haec omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus, tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia.*

1196 2. Supponendum, quod Ecclesia non potest mutare substantialiter materias, vel formas Sacramentorum, cum à Christo institutae sint; ita declarat Trident. sess. 21. cap. 2. & sess. 7. can. 1. Mutatio accidentaliter non facit Sacramentum invalidum, ut si Latinus forma Graecorum baptizet, quae est: *Baptizetur servus Christi, &c.* illicita tamen erit, si non fuerit iuxta Ecclesiae morem, & si in materia gravi, mortale; si in levi, veniale; ut ait Ledesm. tom. 1. cap. 1. circa conclus. 26. & Villalob. tom. 1. tract. 3. dif. 3.

1197 Sentiendum ergo est: 1. Quod in forma baptismi apponenda sunt ad eius valorem verba exprimentia actionem Ministri: quia ita declarat Alexand. contra propositionem. 27. & est propositio de fide desumpta ex Concilio Florentin. in Decreto de Armenis, & ex Alexandro III. cap. 3. de baptism. & ita habet Ecclesiae usus.

1198 A ratione probatur: quia actio abluendi propter multa fieri potest: ergo oportet, quod verbis formae determinetur; sed hoc non fit per illa verba: *In nomine Patris, &c.* ergo per alia videlicet: *Ego te baptizo*, baptizandi actionem expressantia.

1199 Confirmatur: quia materiae, & formae Sacramentorum debent inter se uniri moraliter, ut ex illis resultet artefactum morale, significans effectum Sacramentorum; sed modus quo se uniantur, est significando verba, quod fit per actionem: ergo debent dari verba actionem baptizandi significantia; vide Ledesma, cap. 4. de form. baptism. dub. 2.

1200 Sentiendum est: 2. Quod requiritur intentio in Ministro ad validitatem, tam baptismi, quam cuiuscumque alterius Sacramenti: quia ita declarat Alexand. contra vigesimam octavam propositionem: nam est propositio de fide definita contra haeticos in Trident. sess. 7. can. 11. his verbis: *Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, non requiri intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.* Et Leon. X. damnavit hanc Lutheri propositionem: *Sacramentum validum est, etiam si verba à Ministro irrisorie, & locose dicantur.* Vide eam in Curs. Moral. tom. 1. tract. 1. cap. 7. punct. 3. num. 23.

1201 A ratione probatur ex Div. Thom. 3. part. quaest. 64. artic. 8. nam ea, quae in Sacramentis pronuntiantur, & aguntur, indifferentia sunt: ergo ut ad suum effectum applicentur, debent ab aliquo determinari; sed nequeunt ab alio, quam à Ministro intendente, id facere: ergo debet in illo intentio dari ad validitatem Sacramenti.

Haec

1202 Hæc intentio actualis debet esse: non tamen requiritur formalis, sed sufficit virtualis, quæ remanet, dum Sacramentum fit, ex formali in actionibus moraliter ab illa continuatis; habitualis intentio non sufficit: bene vero ad applicationem sacrificiorum, & aliorum suffragiorum, de quo vide Lug. de Sacrament. in gener. disp. 8. sect. 5. & sect. 6. num. 90. & 91.

Istæ propositiones damnatae videntur hæreticæ, utpotè oppositæ immediate propositionibus de fide, iuxta dicta numer. 1198. & 1201.

VIGESIMA NONA propositio.

*EVILIS, ET TOTIES
convulsa est assertio de Pontificis
Romani supra Concilium Ecumenicum
authoritate, atque in
fidei questionibus decernendis
infallibilitate.*

Damnata.

EXPLANATIO.

1203 Hæc propositio duas continet partes, & utraque contra Pontificis Romani potestatem: prima adimere illi vult authoritatem supra Concilium Generale. Secunda, negare illi infallibilitatem in rebus fidei definiendis; & licet, ut aiunt R. Corella, & Doct. Hebas, videatur, hanc propositionem nihil affirmare, vel negare circa hoc, sed impugnare ventilantes hoc: ta-

men affirmationem, seu assertionem de authoritate Papæ supra Concilium, & illius infallibilitatem in definiendis rebus fidei, pro nihilo habet, dum ait: *Toties convulsa*: ergo satis eius temeritas, & infidelitas apparet.

1204 Sentiendum est 1. contra primam eius partem Romanum Pontificem habere authoritatem supra Concilium Generale: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: tum, quia in primis Concilium generale absque Pontificis authoritate congregatum, nullum est: nam ad Pastorem universalem oves ex omnibus gregibus congregare competit, non ad Imperatoriam potestatem; de quo doctè tractat Bellarmin. contra hæreticos, tom. 2. de controversiis, lib. 1. cap. 12.

1205 Tum, quia Papa debet Concilium confirmare: unde Concilium Chalcedonense in Epistol. ad Sanct. Leonem Papam: *Rogamus*, inquit, *tuis Decretis nostrum iudicium, ut firmitas tua, filiis, quod decet, adimpleat*. Suppono, quod Papa, per se, aut eius Legatos, in Concilio Generali præsidere debet.

1206 Tum, quia in primo renovatæ Ecclesiæ Concilio, Actor. 15. Petrum Apostolum præsidisse affirmat Hieronimus in Epistol. ad August. quæ est 11. & colligit, supra Concilium fuisse: *Quia primus surgit, primus loquitur, primus questionem definit. Et omnes*, ait Hieronimus, *sententiam eius sequuntur*.

Tum;

1207 Tum, quia Concilium Lateranense sub Leone X. ita declaravit contra Concilium Basilienſe, his verbis: *Solum Romanum Pontificem, tanquam super omnia Concilia authoritatem habentem, &c.* Vide in Belarmin. lib. 2. cap. 17. column. mihi 97.

1208 Tum denique, quia Summus Pontifex immediate à Christo Domino potestatem accipit, & absque populi dependentia: ut patet ex illis verbis: *Pasce oves meas.* Ioannis 21. & ex illis: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis.* Matth. 16. & est commune Theologorum assertum; ita Suarez de legib. lib. 4. cap. 16. num. 2. & Villalob. tom. 1. tractat. 2. difficult. 16. num. 1. ergo supra Concilium habet authoritatem: aliàs cum dependentia ab alio potestatem acciperet à Christo Summus Pastor.

Vnde merito asserunt aliqui, esse de fide, quod Pontifex Summus sit supra Concilium; Belarmin. tamen, leg. 2. cap. 17. folio mihi 98. 1. sine sentit, non esse definitionem istam: esse verò temerarium hoc negare.

1209 Sentiendum est 2. Pontificem Summum non posse errare, definiendo ex Cathedra res fidei. Ratio est: nam *Ecclesia Dei vivit*, ait Paulus 1. ad Timoth. 3. vers. 15. *est columna, & firmamentum veritatis*; sed in Summo Pastore hæc columna, ut in visibili petra solidatur, cum super illam Ecclesia ædificetur: ergo veritas in hac petra ex Cathedra

definita, firmissima, & infallibilis est: unde à Christo dicitur Petro: *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua.* Ex quo loco declarat Bernardus, Epist. 190. non posse errare Papam ex Cathedra docentem. Unde sic definiendo erit de fide. Quam autem infallibilitatem habeant canonizationes Sanctorum? Vide circa hoc Dian. 11. part. tractat. de infallibilit. Decret. qui est in fine, à resolut. 15. & 18. ubi Bañez, Suarez, & Ioannis à Sanct. Thom. adducit opinionem negantem esse de fide, ipse tamen cum Valentia, Palao, & aliis, de fide esse, affirmat.

1210 Hæc damnata propositio, præcipuè quoad hanc secundam partem, hæretica est, ut tradit Castro Palao, tom. 1. tractat. 4. disput. 1. punct. 5. §. 2. num. 6. ita Corella, cum Suarez, Bañez, & aliis; quod intelligitur, definiendo Papa ex Cathedra, etiam extra Concilium, ita plurimi, quos citat Dian. resol. 2. & à Leone X. asserit, esse definitum.

Vide resol. 1.



TRIGESIMA PROPOSITIO.

UBI QVIS INVENIT doctrinam in Augustino fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

Damnata.

EXPLANATIO.

1211 **S**upponendum, quod iam tetigi n. 1211. nimirum Papam errare non posse, definiendo ex Cathedra res fidei, & hoc, non solum in Generali Concilio, quod est de fide: verum neque extra Concilium, quod aliqui de fide iudicant, ut ex Dian. num. 1211. vidimus, alii haeresi proximum, ut Belarmin. tom. 1. de controvers. lib. 4. cap. 2. in fine; insuper neque errare potest in praecipis morum, quae toti Ecclesiae praescribuntur, & quae in rebus necessariis ad salutem, vel in his, quae per se bona, vel mala sunt, verantur; ita Belarmin. cap. 5. Bañez, 2. 2. quaest. 4. artic. 10. in brevioribus comment. dub. 6. Dian. 11. part. citat. resolut. 13. qui iudicat, hoc esse de fide, definitum à Martin. V.

1212 Sentiendum ergo est, quod ad quamlibet Bullam Pontificis Summi attendendum est potius, quam ad Augustini doctrinam, vel in illo fundatam: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: tum potissima: quia

Pontifici Summo promissum est Christo, quod ut confirmet fratres, hoc est, oves suas, non deficiet illi fides: & in Ecclesia, quae est Columna, & firmamentum veritatis; est caput, & fundamentalis petra, & in ovibus regendis, iuxta dicta num. 1212. errare non potest; sed hoc de Augustino nullatenus verificatur: ergo potius ad Papae Bullam, quam ad Augustini doctrinam attendendum est.

1213 Probatur minor: nam licet omnium Patrum consensus in dogmatis fidei sit infallibilis, ut videri est in canon. de locis, lib. 7. cap. 3. num. 20. & assert Corella hic 178. non tamen infallibilis est unius, etsi maximi Doctoris Sancti sententia.

Tum etiam: quia illa doctrina posset esse, vel retractata ab Augustino, vel absolute illius non esse: quia haeretici, ut suos errores diffunderent, & firmarent; in pluribus Sanctorum Patrum operibus miscuerunt alia.

TRIGESIMA PRIMA propositio.

BULLA URBANI OCTAVI, in eminenti est subreptitia.
Damnata.

EXPLANATIO.

1214 **S**upponendum, quod Innocentius X. quinque sequentes Iansenii damnavit propositiones, quae ita se habent; quas P. Corell. hic apponit.

1. Ali-

1. *Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundum praesentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque gratia, illis quo possibilia fiant.* Damnata.

2. *Interiori gratia in statu naturae lapsae, nunquam resistitur.* Damnata.

3. *Ad merendum, & demerendum in statu naturae lapsae non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Damnata.

4. *Semipelagiani admittebant praeventis gratiae necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant haeretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui potest humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Damnata.

5. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.* Damnata.

1215 Ista ferè omnes propositiones coincidunt cum aliquibus ex hic apposis ab Alexand. VIII. damnatis: nam quinta coincidit cum quarta, & illativè cum quinta. Secunda autem cum sexta, & ex hac sexta infert Iansenius quartam, & suo modo primam: nam praecipuum intentum propositionis sextae ab Alexand. VIII. damnatae, ut videri est id eius explicatione, est auferre gratiam sufficientem. Hoc supposito.

1216 Dian. 11. part. tractat. de infallibil. Decret. Pontific. resolut. 1. cum Caram. in Theolog.

fundam. fundam. 4. num. 169. refert occasionem huius Bullae Urban. VIII. ut suspicatur Corell. hic, num. 183. nam cum Innocent. X. Constitutionem promulgaverit, datam Romae pridie Kalend. Iunii, anno 1653. in qua ut haereticas damnavit Iansenii praefatas propositiones, ausi sunt Iansenii Sectatores, ut eius vim evaderent, asserere, non posse Pontificem Romanum definire aliquid circa res fidei extra Concilium Generale; de quo iam dixi num. 1212. & permanente eorum asserto, tempore Urban. VIII. edidit hanc Bullam in eminenti declarans in ea idem, quod Innocent. X.

1217 Et cum dura cervice Galliarum aliqui Doctores conabantur negare auctoritatem Papae ad definiendas res fidei extra Concilium; & quia contra ipsos urget Bulla Urban. VIII. in eminenti ausi sunt affirmare subreptitiam esse talem Bullam; & hoc damnat Alexand. VIII. Vnde.

1218 Sentiendum est, praedictam Bullam non esse subreptitiam, sed verè ab Urban. VIII. editam.

Ad cuius plenioris intelligentiam adverte, quod esse aliquid subreptitium, est idem ac furtivè, id est, occultè ablatum ab alio invito, seu involuntariè se habente. Et hoc in Bullis Pontificis dupliciter intelligi potest; vno modo ex parte Bullam expedientis, nimirum Papae, quasi furtivè utentis in Bulla auctoritate, sive potestate, qua

TRIGESIMA PROPOSITIO.

UBI QVIS INVENIT doctrinam in Augustino fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

Damnata.

EXPLANATIO.

1211 **S**upponendum, quod iam tetigi n. 1211. nimirum Papam errare non posse, definiendo ex Cathedra res fidei, & hoc, non solum in Generali Concilio, quod est de fide: verum neque extra Concilium, quod aliqui de fide iudicant, ut ex Dian. num. 1211. vidimus, alii haeresi proximum, ut Belarmin. tom. 1. de controvers. lib. 4. cap. 2. in fine; insuper neque errare potest in praecipis morum, quae toti Ecclesiae praescribuntur, & quae in rebus necessariis ad salutem, vel in his, quae per se bona, vel mala sunt, verantur; ita Belarmin. cap. 5. Bañez, 2. 2. quaest. 4. artic. 10. in brevioribus comment. dub. 6. Dian. 11. part. citat. resolut. 13. qui iudicat, hoc esse de fide, definitum à Martin. V.

1212 Sentiendum ergo est, quod ad quamlibet Bullam Pontificis Summi attendendum est potius, quam ad Augustini doctrinam, vel in illo fundatam: quia ita declarat Alexand.

Ratio est: tum potissima: quia

Pontifici Summo promissum est Christo, quod ut confirmet fratres, hoc est, oves suas, non deficiet illi fides: & in Ecclesia, quae est Columna, & firmamentum veritatis; est caput, & fundamentalis petra, & in ovibus regendis, iuxta dicta num. 1212. errare non potest; sed hoc de Augustino nullatenus verificatur: ergo potius ad Papae Bullam, quam ad Augustini doctrinam attendendum est.

1213 Probatur minor: nam licet omnium Patrum consensus in dogmatis fidei sit infallibilis, ut videri est in canon. de locis, lib. 7. cap. 3. num. 20. & assert Corella hic 178. non tamen infallibilis est unius, etsi maximi Doctoris Sancti sententia.

Tum etiam: quia illa doctrina posset esse, vel retractata ab Augustino, vel absolute illius non esse: quia haeretici, ut suos errores diffunderent, & firmarent; in pluribus Sanctorum Patrum operibus miscuerunt alia.

TRIGESIMA PRIMA propositio.

BULLA URBANI OCTAVI, in eminenti est subreptitia.
Damnata.

EXPLANATIO.

1214 **S**upponendum, quod Innocentius X. quinque sequentes Iansenii damnavit propositiones, quae ita se habent; quas P. Corell. hic apponit.

1. Ali-

1. *Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus, & conantibus secundum praesentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque gratia, illis quo possibilia fiant.* Damnata.

2. *Interiori gratia in statu naturae lapsae, nunquam resistitur.* Damnata.

3. *Ad merendum, & demerendum in statu naturae lapsae non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Damnata.

4. *Semipelagiani admittebant praeventientis gratiae necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant haeretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui potest humana voluntas resistere, vel obtemperare.* Damnata.

5. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.* Damnata.

1215 Ista ferè omnes propositiones coincidunt cum aliquibus ex hic apposis ab Alexand. VIII. damnatis: nam quinta coincidit cum quarta, & illativè cum quinta. Secunda autem cum sexta, & ex hac sexta infert Iansenius quartam, & suo modo primam: nam praecipuum intentum propositionis sextae ab Alexand. VIII. damnatae, ut videri est id eius explicatione, est auferre gratiam sufficientem. Hoc supposito.

1216 Dian. 11. part. tractat. de infallibil. Decret. Pontific. resolut. 1. cum Caram. in Theolog.

fundam. fundam. 4. num. 169. refert occasionem huius Bullae Urban. VIII. ut suspicatur Corell. hic, num. 183. nam cum Innocent. X. Constitutionem promulgaverit, datam Romae pridie Kalend. Iunii, anno 1653. in qua ut haereticas damnavit Iansenii praefatas propositiones, ausi sunt Iansenii Sectatores, ut eius vim evaderent, asserere, non posse Pontificem Romanum definire aliquid circa res fidei extra Concilium Generale; de quo iam dixi num. 1212. & permanente eorum asserto, tempore Urban. VIII. edidit hanc Bullam *In eminenti* declarans in ea idem, quod Innocent. X.

1217 Et cum dura cervice Galliarum aliqui Doctores conabantur negare auctoritatem Papae ad definiendas res fidei extra Concilium; & quia contra ipsos urget Bulla Urban. VIII. *In eminenti* ausi sunt affirmare subreptitiam esse talem Bullam; & hoc damnat Alexand. VIII. Vnde.

1218 Sentiendum est, praedictam Bullam non esse subreptitiam, sed verè ab Urban. VIII. editam.

Ad cuius plenioris intelligentiam adverte, quod esse aliquid subreptitium, est idem ac furtivè, id est, occultè ablatum ab alio invito, seu involuntariè se habente. Et hoc in Bullis Pontificis dupliciter intelligi potest; vno modo ex parte Bullam expedientis, nimirum Papae, quasi furtivè utentis in Bulla auctoritate, sive potestate, qua

qua non potest alio modo ex parte, vel impetrantis Bullam ex aliqua causa falsa motiva proposita, quod in dispensationibus accidere potest, vel publicantis Bullam non verè à Papa editam, sed falso, ut expeditam à Papa, publicatam, id est, fictam; & hoc etiam modo subreptitia est, quia aliquo modo potestas impediendi Bullas usurpatur à Papa.

1219 Si primo modo intelligatur Ly *subreptitia*, difficulter malitiam hæresis effugiet hæc propositio, cum à Papa potestatem auferat definiendi extra Concilium res fidei, iuxta dicta num. 1212.

1220 Si secundo modo, & hoc ex parte impetrantis Bullam, ex aliqua causa falsa proposita, videtur, eandem mereri censuram, quia hoc modo errorem in motiva causa definiendi in summo Pastore ponit, vide prædictum num. 1212. in dispensationibus autem, errorem causæ potest habere Papa; de quo vide Curs. Moral. tom. 2. tract. 9. cap. 14. punct. 3.

1221 Si autem, esse subreptitiam sumitur ex parte publicantis furtivè Bullam, non ita acrem ista propositio meretur censuram, secundum id quod sonat; *de occultis namque non iudicat Ecclesia*: suspicari tamen de illa potest iuxta circumstantias personæ proferentis, materiæ controversæ, & aliorum; tamen hoc modo sumpta, est clarè iniuriosa personæ Bullam publicanti; vide in advertentiis, num. 1021. & 1025.

PONITVR, ET DECLARATVR
Decretum Innocentii XII. damnans
opinionem in favorem Bullæ Cruciatæ,
circa approbationem Con-
fessoris per eam eligendi,
seu electi.

1222 **N**otandum est, non esse idem approbationem in Ministro Sacramenti Pœnitentiæ, ac iurisdictionem: nam approbatio est iudicium, vel ab Ecclesia, vel ab Episcopis de eo, quod ille sit aptus, aut ratione Beneficii, aut ratione sufficientiæ, quam Ecclesia, etiam supponit in Parocho, semel, quod ei conferatur Beneficium Parochiale, ut ministret Pœnitentiæ Sacramentum. At verò iurdictio est habere subditos, in quos facultatem habeat, Sacramentum hoc administrandi, vel iure Ordinario, ut Papa in tota Ecclesia, aut Episcopus in sua Dioecesi, sive Parochus in sua Parochia, ratione suorum Beneficiorum, vel ratione delegationis, quam tribuit aliis, qui eam Ordinariam habet: unde Papa pro tota Ecclesia delegare potest iurisdictionem suam Sacerdoti, in omnes fideles, pro ministerio huius Sacramenti; Episcopus in sua Dioecesi tantum; Parochus in sua Parochia; sed iste, solum approbato ab Ordinario delegare potest, vel alteri Parocho, quia ipse approbare non valet.

Suppono, quod etiam Episcopus prius approbare debet sacer-

dotem, cui suam, in suas oves delegat iurisdictionem. Per Bullam ergo Summus Pontifex non tribuit approbationem, sed iurisdictionem, & ut ista ad praxim per Bullam reducatur, supponit illam, & iuxta extensionem approbationis, etiam probabilis, ut §. 4. à num. 1251. exemplis videbitur, erit & iurisdictionis, ita ut si ubique terrarum aliquis approbationem habeat (ut de Parocho satis probabiliter dicam §. 4. à num. 1246. ubique etiam per Bullam eligibilis erit; si solum verò in una Dioecesi, in illa tantum per eam eligendus est.

§. I.

PONITVR DECRETVM.

1223 **I**nnoctius XII. quibusdam Regni Portugalliæ Episcopis supplicantibus, expeditum Decretum anno 1700. die 19. Aprilis, quod incipit: *Cum sicut non sine gravi*. Et postquam refert, seu declarat, quod id, quod per suum Decretum, nunc declarat, & damnat, iam erat damnatum, & declaratum per Paulum V. Urbanum VIII. & Clementem X. ponit verba, quibus declarat, & damnat, sequenti forma:

Tenore præsentium decernimus, & declaramus, Bullam Cruciatæ Sanctæ, nihil novi iuris induxisse, nullumque privilegium continere, quoad approbationem Confessoriorum contra formam eiusdem Concilii Tridentini, & prædictarum Constitutionum Apostolicarum, addo,

ut Confessarii, tam Saculares, quam Regulares, quicumque illi sint, in vim dictæ Bullæ Cruciatæ à pœnitentibus ad audiendas eorum Sacramentales confessiones electi, nullatenus confessiones huiusmodi audire valeant, sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Dioecesanii Loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, & Confessarios eligunt, vel ad excipiendas confessiones requirunt. Nec ad hoc suffragari approbationem, semel, vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum Locorum, vel Dioecesium obtentam; etiam si pœnitentes illorum Ordinariarum, qui Confessarios electos approbassent, subditi forent, Confessiones autem aliter, & contra earundem præsentium, aliarumque Apostolicarum Constitutionum formam delinere faciendas, & excipiendas respectivè, præterquam in casu necessitatis, in mortis articulo, nullas fore, irritas, & invalidas: & Confessarios ipso iure suspensos esse, & etiam rigidè pœnitendos ab ipsis Ordinariis Locorum. Porro quancumque contrariam opinionem, tanquam falsam, temerariam, scandalosam, & in praxi perniciosam, prætenso quovis contrario usu, contrariaque consuetudine, etiam antiquissima, minimè obstantibus, motu, scientia, deliberatione, & potestatis plenitudine paribus, harum serie damnamus, & reprobamus; contrariumque usum, ac contrariam consuetudinem huiusmodi, pœnitus, & omninò abrogamus, & abolemus.

1224 Omnia hæc sunt verba Decreti, quod quidem absque dubio

I

bio

bio obligationem inducit; & cum sit declarativum, & damnativum: *Ex Cathedra in ordine ad mores*, non indiget, ut obliget ad sui observantiam, publicatione in omnibus Regnis, Provinciis, & Diocesis, nec acceptatione populi, sed notitia tantum fidelium per testimonium sufficiens pro sua fide; Lugo de fide Divina, disp. 20. num. 189. quod Decretum certum esse, dubitari nequit, cum Romae publicatum sit, solemnitate solita, die 28. Augusti, anno 1700. & ad Hispanias suo testimonio pervenit, & per eas satis diffusum est; & insuper diversis illarum partibus publicatum fuit.

Quod autem ex ea parte, quod hoc Decretum declarativum, & damnativum est, non indigeat publicatione, & acceptatione populi, præter id, quod dixi, patet: quia non est lex humana ipsius Summi Pontificis, sed Divina, id est, Spiritus Sancti Ecclesiam regentis, & per visibile caput, Summum ipsius Ecclesia Pastorem, publicantis, & declarantis, quid sit bonum, quid sit malum, quid tenendum, quid fugiendum: ergo semel, quod Papa ex Cathedra declaravit, hoc esse fugiendum, tenendum est; habita certa notitia illius declarationis, quia nec ipse Summus Pontifex potest retrocedere; nec ab eius voluntate pendet, quod ita non sit, quod ipse ex Cathedra declaravit; quia non ex voluntate viri, nec ex voluntate carnis, sed ex Deo natus est. Et consequenter, nec depen-

det ab acceptatione humana, quod ita non sit, sicut dependet probabiliter lex humana, ut sit lex, quam etiam Papa potest, si sua fuerit, annullare.

1225 Fateor tamen, quod quatenus hoc Decretum poenas imponit, tum suspensionis, tum excommunicationis, ipso facto incurrendas, Papæque reservatas extra mortis articulum, contra docentes, defendentes, aut ad praxim reducentes dictam opinionem, ubi hoc Decretum publicatum non fuerit, aut à populo, et si contra conscientiam non acceptum; probabile est non obligare: nam ex hac parte, non declaratio, sed præceptum est; ut supra dixi in notationibus ad omnes propositiones, num. 5.

1226 Effugere tamen non valent damnationem huius propositionis; & consequenter peccatum grave, si talem opinionem practicaverint, tam Confessor, quam poenitens, nullamque, imò sacrilegam confessionem faciunt, ut potè accedentes ad eam contra gravissimam istam declarationem; insuper, & contra fidem delinquent; quia contradicentes Summo Pastori ex Cathedra in ordine ad mores declaranti: ut supra notavi in prænotatis ad omnes has propositiones, num. 5. Quæ quidem meridiano sole clariora sentio, ut verè doctis patebit. Timeoque ne maculatam suam conscientiam habeant, qui huic tanto Decreto, & declarationi tenaciter adhuc resistunt; nam illis, ut

sup.

suppono, de hoc Decreto constat; etiam constat, damnari in eo prædictam opinionem: ergo resistunt Summo Pastori, ex Cathedra in ordine ad mores declaranti; cuius declaratio, ut iam dixi, à fidelium voluntate, & acceptatione non dependet.

1227 Notare debes hic, quod præfens Decretum loquitur de Confessariis delegatis, id est, habentibus delegatam iurisdictionem, non de his, qui eam ordinariam habent: nam loquitur de his, qui iuxta Tridentin. approbationem ab Episcopo habere debent; quod de delegatis Confessoribus tantum verificatur, cum ponat Concilium distinctionem, ab his, qui Beneficium habent Parochiale, in illis verbis: *Nisi, aut Parochiale Beneficium, aut approbationem ab Episcopis, que gratis detur, obtineat.*

§. II.

QVID IN HOC DECRETO
declarat Innocentius XII.

1228 **V**Num in hoc Decreto Innocentius declarat, consequenterque alterum damnat. Præfens §. inquit quid declarat?

Declarat ergo, quod Bulla Cruciatæ Sanctæ, in facultate, quam accipientibus concedit, eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, qui eos à reservatis absolvat, & alias gratias illis impertiri possit, nullum privilegium conce-

dit circa approbationem Confessarii eligendi; sed potius supponit in eo approbationem, iuxta tenorem Sancti Concilii Tridentini; nimirum, approbatum esse ab Episcopo; quia in hoc nihil unquam voluerunt Summi Pontifices innovare, ut patet ex illis Decreti verbis: *Tenore presentium decernimus, & declaramus, Bullam Cruciatæ Sanctæ nihil novi iuris induxisse, nullumque privilegium continere quoad approbationem Confessarium contra formam eiusdem Concilii Tridentini.* Quibus verbis aperte declarat, quod Confessor eligendus, vel electus per Bullam, approbatus debet esse iuxta formam Concilii Tridentini, quin circa hoc Bulla aliquid novitatis per privilegium inducat.

Vnde (prosequitur Innocentius) *Confessarii, sive Seculares, sive Regulares, quicumque illi sint, qui approbationem non habent in Diocesi, ubi eliguntur, nullatenus Confessiones audire valeant; etiam si approbati fuerint, ab uno, vel ab aliis, aliorum Locorum Ordinariis; & etiam si fideles per Bullam eligentes, oves sint illorum Ordinariorum, qui Confessarios electos approbassent.* Quod brevi clausula manet intellectum, nimirum, quod Confessor electus per Bullam, debet esse approbatus ab Ordinario illius loci, in quo sit confessio, alias erit irrita, & invalida, atque sacrilega, si cum notitia huius Decreti, non ita ut declarat fiat: ut ipse Innocentius pergit declarando: scilicet, quod *confessiones ali-*

ter (verba sunt Decreti) *contra earundem presentium, aliarumque Apostolicarum Constitutionum formam deinceps faciendas, & excipiendo respectivè, præterquam in casu necessitatis in mortis articulo, nullas fore, irritas, & invalidas.*

1229 Istæ ergo sunt declarationes Innocent. XII. in præsentis Decreto: quibus resistere, ut §. 1. dixi, non possumus. Quas declarationes, advertit initio Decreti idem Innocentius, & ut iudico, etiam declarando iam fuisse factas à Summis Pontificibus, Paulo V. Urbano VIII. & Clemente X. & per duas vices in prosecutione suæ declarationis se refert Innocentius ad Decreta, seu Constitutiones horum trium Pontificum, suum Decretum, sive declarationem per eas roborando: primò, per illa verba post primam declarationem, sic: *Et prædictarum Constitutionum Apostolicarum.* Secundò, post secundam, vel secundæ partis declarationem, ita: *Confessiones autem aliter, & contra earundem presentium, aliarumque Apostolicarum Constitutionum formam deinceps faciendas, & c.*

1230 Et hinc oritur gravis difficultas, an confessiones factæ post Decretum istorum Pontificum, vel cuiuslibet illorum, ut Pauli V. non servatis, quæ in eo declarantur modo dicto de electione per Cruciatæ Bullam Confessarii non approbati in Diœcesi, ubi confessiones excipit, ex confidentia opinionum in dictis Decretis damnatarum, validæ fuerint,

etiam si factæ ante hoc Innocentii XII. Decretum?

Cui difficultati aliquomodo subcumbens P. Ioannes ab Olmo, §. 8. sess. 2. §. 1. num. 5. scrupulosè respondet: quia Confessarios ita post Decreta istorum Pontificum electos per Bullam iurisdictione videtur caruisse: cum illis deficeret præcipua, & substantialis conditio, videlicet, approbatio requisita iuxta has declarationes, ut per Bullam Cruciatæ iurisdictionem in fideles eligentes acquirerent. Sed ego sine formidine validas fore affirmo; & quod Ecclesia Sancta supplevit defectum Confessariorum: nam id facit, quotiescumque error communis, & titulus in his, quæ iurisdictionis sunt, intervenit. Et ita considerandum est de confessionibus, si fortè fuerint modo dicto factis: nam titulus Bullæ Cruciatæ, & error de probabilitate opinionis, nunc damnatæ, iurisdictionem per ipsam Ecclesiam, ita prævenientem, & decernentem, tribuerunt Confessoribus in eligentes fideles, bona fide, ex privilegio Bullæ Cruciatæ. Et quia talis opinio in re falsa semper fuit, ita Sancta Ecclesia defectum eundem supplevit semper.

1231 Hic notare debes, quod quamvis Regulares gaudent privilegio se confitendi de mortalibus cum simplici Sacerdote, de licentia suorum Prælatorum, ut dixi in Foro conscient. tract. 1. cap. 1. num. 75. & 76. si per Bullam Cruciatæ Confessorem eligant, debet

bet esse approbatus ab Ordinario Episcopo modo dicto; iuxta Suarez, tom. 4. disp. 28. sect. 6. numer. 11. Trullenc in Bullam, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 10. num. 13. Non tamen reiicio, sed potius amplector opinionem contrariam, infra referendam §. 4. num. 1259. præcedentem tamen opinionem probabilem iudico.

1232 Dixi, ab Ordinario Episcopo, ex prima opinione, quia non capio, quod Pater Olmo sentit §. 5. num. 69. intelligens simul per *Ordinarium* Prælaturam Regularem. Nam, vel sentit approbationem tantum Prælati Regularis sufficere, & hoc ille non admittit, ut videtur in ipso; vel iudicat (ut de eo existimo) quod simul cum approbatione Ordinarii Episcopi, habere etiam debeat approbationem Prælati Regularis, & hoc ego non admitto: quia nihil aliud desideratur, ut utatur Regularis Bulla Sanctæ Cruciatæ pro Sacramento Pœnitentiæ, quàm quod de licentia sui Prælati Superioris, ut Generalis, vel Provincialis, eam habeat: nam eo ipso expeditam facit facultatem Bullæ, tam respectu ipsius subditi, ut approbatum ab Episcopo Confessorem eligat, quàm respectu Confessarii, ut illum absolvat. Quæ doctrina securissima mihi est.

Consequenter ad hoc est falsum, quod affirmat dictus Olmo, num. 71. & hoc suo supposito, nempe, damnari per hoc Decretum Innocentii XII. opinionem asserentem, posse Regulares sua li-

bertate, id est, absque Prælati licentia, ut Bulla Cruciatæ pro casibus reservatis: non itaque damnata est, ut de ea §. 5. num. 1278. redeunte sermone, dicam: talem tamen opinionem non admitto; & ad summum tenuæ probabilitatis iudico.

§. III.

QUID PER HOC DECRETUM damnat Innocentius XII.

1233 **E**X prædicta declaratione, sequitur damnatio, vel ut in idem reddit, alia declaratio insurgit, damnando: etenim declarando sequentem opinionem, ut falsam, & in praxi perniciosam, eam damnat. Ad eam ergo, vel eas deveniendo.

Dico 1. damnari ad minus implicite per hoc Innocentii Decretum, omnes opiniones, quæ affirmabant, quod approbatus cum limitationibus eligi poterat per Bullam Cruciatæ in ea Diœcesi, absque limitatione (dummodò limitatio non fuisset ex defectu scientiæ, & morum; de quibus præcipue approbatio est.) Ratio est: nam respectu rei limitatæ, sive ad viros, sive ad loca, sive ad talem hominum statum, seu qualitatem, ut solum pro rusticis est approbatio, non pro exclusis in hac limitatione; sed absque privilegio Bullæ, non potest sic limitatè approbatus excipere valide confessiones aliarum personarum, quæ in limitatione excluduntur,

ex defectu approbationis: ergo qua, quæro, facultate ex Bulla id valebit? Cum Decretum Innocentii declaret: *Bullam Cruciatæ Sanctæ* (verba sunt Decreti) *nihil novi iuris induxisse, nullumque privilegium continere quoad approbationem Confessoriorum, contra formam eiusdem Concilii Tridentini.* Quam igitur impugnationem sustinebit tam manifesta circa hoc Summi Pastoris declaratio?

1234 Ex qua prima declaratione, damnantur, ad minus implicite, sequentes opiniones. Prima est Enriquez, lib. 3. de poenitent. cap. 6. num. 8. & Ledesm. de poenitent. cap. 13. concl. 1. dub. 8. & aliorum asserentium, posse à foeminis eligi per Bullam approbatum tantum pro viris, etiamsi ex defectu ætatis. Ratio est: quia iste pro mulieribus non est approbatus: nam licet pius, prudens, & doctus sit, semper adest præsumptio periculi ex iuvenili ætate: & raro invenitur, qui talibus dotibus se iudicet carere: unde iustissime, & verè iste pro mulieribus non est approbatus: & nos debemus in hoc submitti praxi, & iudicio Ordinariorum. Quomodo ergo foemina per Bullam istum eligere valebit, si pro ipsa approbatus verè non est? Et absque Bulla non potest eum eligere, ut supponitur; & Bulla ex declaratione ista approbationem ab Ordinario supponit, ut per illam Confessor eligatur; vide Suarez, disput. 28. de poenitent. sect. 7. & Lugonem de poenitent. disp.

21. sect. 3. num. 57. & Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. dub. 2. numer. 16.

1235 Secunda opinio, quæ hic damnatur, est Fernandez in exam. Theolog. Moral. part. 3. cap. 9. §. 8. & Leand. de poenitent. disp. 11. quæst. 69. & aliorum, qui affirmant, quod approbatus pro vno tantum oppido, potest per Bullam à personis aliorum oppidorum eligi.

Distinguendum tamen hic est: Nam si approbatus pro vno rusticorum oppidulo, ideò est, quia caret sufficienti scientia pro aliis populis, ubi contractus, & commercia vigent; existimo, posse eligi per Bullam à similibus personis, sicut pro illo oppidulo approbatus est, non ab aliis, qui maiori indigent in Ministro intelligentia; in super, & à viris piis, sana conscientia pollentibus similiter eligi potest. Hoc tamen intelligitur in illa solum Dioecesi, ubi talem limitatam approbationem obtinuit; in hac enim, non in alia, approbationem habet, ad minus probabilem, pro eo genere personarum, etsi iurisdictionem, tantum in oves illius oppiduli, pro quo directus est; sed cum Bulla iurisdictionem tribuat approbato in ea Dioecesi, inde est, quod si in ea pro talibus personis est approbatus, in illa ab omnibus illius rustici personis eligi per Bullam Cruciatæ potest. Quod amplius iam iam explicabitur; videatur Lugonem de poenit. sect. 1. & Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 2. n. 5.

Ille

1236 Ille autem, qui absolute, & simpliciter fuit approbatus, id est, cum absoluta, & sufficienti scientia, rectitudine morum, ætateque completa, cum limitata tamen iurisdictione, aut quia à foraneo tantum Vicario pro aliquo limitato Episcopatus territorio, ut pro Matrito, & eius termino, Præfecto; aut quia Episcopus noluit ad omnem Dioecesim tribuere illi delegationem; potest tamen sic approbatus in tota Dioecesi eligi per Cruciatæ Bullam, quia iste in illa absolute approbatus est, ratio huius: Nam etsi absque privilegio Bullæ Cruciatæ, non possit in toto Toletano territorio Poenitentiae Sacramentum administrare, hoc non provenit ex defectu approbationis, quæ ut supponimus, absoluta fuit, sed aut ex limitatione iurisdictionis, in licentias tribuente, aut ex voluntate illas dantis, ad omnem suam Dioecesim extendere nolentis: accedente tamen Bullæ privilegio, in tota Dioecesi Sacramentum Poenitentiae fidelibus illam habentibus administrare potest; quia in illa approbatus est: & Papa per Bullam iurisdictionem illi ibi approbato tribuit; ita Enriquez, lib. 3. de poenitent. cap. 6. num. 8. Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 6.

1237 Tertia opinio hic damnata est, quæ asserit, quod approbatus pro tempore limitato, v. g. pro tribus tantum annis, poterat etiam transacto tempore, eligi per Bullam Cruciatæ. Ratio

damnationis est: nam ille sic approbatus pro eo tempore est, ut eo transcurso, verè non est ab Episcopo approbatus; quia prudenter iudicant DD. Episcopi, quod per spatium trium annorum paulatim deficiet in sufficientia scientiæ, & in rectitudine morum, qui nunc in utroque probatus est. Et sufficit præsumptio huius periculi, ut illi pro eo tempore limitetur approbatio, usque dum per novam probationem, novum de eo iudicium formetur, & novam, si sufficiens inveniat, approbationem accipiat: nam ut alibi sæpius dixi, approbatio pro Ministro poenitentiae est iudicium, quod Ordinarius format, & exterius per publicum testimonium manifestat, de eo, quod iste sufficiens est in scientia, & moribus pro ministerio huius Sacramenti Poenitentiae; cum ergo, ut communiter ita recipitur, Ordinarius iudicet, & prudeat ex hominum, ut in plurimum, negligentia, & præcipue illorum, qui in sæculo degunt, periculum in deficiendo in his, quæ nunc cum sufficientia reperit, quis dubitet esse iudicium rectum, quod supra probatos, & examinatos facit, adesse hoc periculum deficiendi; & hanc timens deficientiam, limitet approbationem ad tempus iuxta maius, vel minus periculum, quod in probatos agnoscit, aut recelat? Vide Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. num. 3.

1238 Et licet Regularibus detur approbatio absque temporis li-

mitatione; ideo est, quia præsunt Papa, qui ita fieri vult, quod Religio curam habet examinandi ad tempus Ministros omnes huius Sacramenti, de sufficientia in scientia, & rectitudine morum; ut in nostra sit de triennio in triennio, per P. Provinciam, Priorem Conventus, & alium seniore: secundo anno suæ visitationis, ita disponitur in 2. part. Constit. nostr. cap. 7. num. 2.

Omnes istæ opiniones manent damnatæ, ad minus, ut iam tetigi, implicite in illa huius Decreti clausula, nimirum: *Tenore presentium decernimus, & declaramus Bullam Cruciatæ Sanctæ nihil novæ iuris induxisse, nullumque privilegium continere quoad approbationem Confessoriorum, & c.*

1239 Dico 2. quod præcipue, & expresse damnatur in hoc Innocentii Decreto, opinio asserens, quod approbatus ab Ordinario in vna Diocesi, eligi per Bullam Cruciatæ poterat in qualibet, id est, ubique terrarum, si ad quamlibet terrarum partem, vel Dioceses transferantur habentes Bullam, seu sumentes eam legitime, pro anno suæ publicationis; quamvis in nulla alia esset approbatus; quam opinionem sustinuit Enriq. lib. 3. de poenitent. cap. 6. numer. 7. ubi plures refert Doctores; item Ledesm. in Summ. tract. de poenitent. cap. 13. conc. 1. dub. 7. Suarez de poenitent. disput. 28. sect. 7. num. 7. & 10. & plures alii, quos refert Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 2. num. 7.

Itaque declarat Papa; ut §. antecel. dixi, quod Confessor approbatus in vna Diocesi, non potest per Bullam in alia, ubi approbatus non est, eligi; etiam si poenitentes, qui per Bullam eligunt, subditi sint illorum Ordinariis, qui Confessarios approbassent. Et Confessiones sic factas, id est, à Confessario electo per Bullam, sed non approbato in territorio, ubi eligitur, & confessiones excipit, nullas, irritas, & invalidas facit. Et prædictam opinionem damnat, ut falsam, temerariam, scandalosam, & in praxi perniciosam.

1240 Dico 3. quod hic manet, etiam damnata opinio affirmans pro Regularibus, quod sufficiebat, ut semel approbati fuissent, ut ubique terrarum per Bullam eligerentur; quod erat commune, ut testificat Silveira, tom. opusculorum, opusc. 2. resol. 23. quæst. 14. num. 73. fundamentum huius opinionis erant verba Bullæ Plumbeæ, & Latine, scilicet: *Et quoad Regulares semel tantum approbati fuerint.* Hoc itaque per hoc Decretum Innocent. XII. damnatum expresse manet; quia in eo Pontifex Regulares expressat in sua declaratione illis verbis: *Ut Confessarii, tam Seculares, quam Regulares, quicumque illi sint.*

1241 Inquires nunc: Vtrum in hoc Decreto maneat damnata illa opinio communis contra communem, quæ affirmat, quod Regularis ab vno Episcopo approbatus, potest in aliis, vel omnibus Dioc-

Diocesibus, Sæcularium Confessiones audire, sine nova illius, ubi eligitur approbatione? Quam videre potest in Curs. Moral. tom. 4. tractat. 18. cap. 4. punct. 2. §. 4. num. 75. & 76. & ex hac opinione ortum habuit illud proloquium: *Regularis semel approbatus, ubique approbatus.*

Respondeo manere dictam opinionem damnatam, tam ex hoc Innocentii XII. quam ex Clementis X. Decreto; ut ego in Foro conscient. tract. 1. cap. 1. §. 5. num. 45. & 47. iam adverti, & breviter declaravi; ibi namque posui verba Clementis X. ex suo Decreto, expedito Romæ, die 19. Iunii, anno 1670. quod incipit: *Superna magni, & c.* quod assert Silveira, tom. opusculorum, opuscul. 2. resol. 23. quæst. 16. num. 93. dicit ergo Pontifex, de Regularibus loquendo, in hac forma: *Adhuc Religiosos ab Episcopo ad Confessiones Sæcularium in sua Diocesi audiendas approbatos, non posse in alia Diocesi, eas absque Episcopi Diocesani approbatione audire, quamvis poenitentes subditi sint, eius Episcopi, à quo ipsi Religiosi iam fuerant approbati.* Cui Decreto resistere non possumus, nec dicendo: hanc fuisse decisionem pro aliquo Regno, Provincia, aut Diocesi; sicut de Brevis Innocentii X. quod incipit: *Deum sicut accepimus*, & hanc eandem, quæ Clementis X. ordinationem, seu declarationem, circa Regulares continet; & tamen plurimi non admittunt, dicentes

illud Decretum continere tantum decisionem inter Episcopum Angelopolitanum D D. Ioannem de Palafox, & Patres Societatis; & cum sit quid odiosum, non est extendendum ad omnes Dioceses, quod pro illa decisum est; sic explicabat Curs. Moral. tom. 4. tractat. 18. cap. 4. punct. 2. §. 4. num. 28. Admitto tanti Authoris solutionem, quamvis Diana. 10. part. tract. 14. & 4. misc. resol. 23. & alii convicti verbis Decreti Innocent. X. adhæserunt sententiæ neganti. Hoc inquam de Clementis X. decreto, non est sustinendum, cum pro omnium Regularium, ubique degentium directione expeditum sit. Nec aliud commune valet effugium, plura Apostolica decreta (nescio, an protervitatis nostræ malitia) tangens, & aliqua, etsi non omnia, infringens, nimirum, Decretum hoc Clementis X. receptum non esse. Non inquam valet, nam licet pro aliis, vel aliquo in eo contento, supplicatio ad Sedem Apostolicam intervenerit, sit, vel non sit, quoad hanc tamen partem, hic positam, ita receptum est, ut in Toletana Diocesi dentur licentiæ, pro Confessariis Regularibus, in illa approbatis, posita clausula, ut observetur Decretum Clementis X. Et quomodo probare valent in hoc puncto, non esse receptum qui nituntur hoc asserere? Indagare namque possunt in tam secretissimo foro, in praxi adhuc esse contrariam opinionem? Iudico, quod nec ipsi, qui eam ostendunt,

mitatione; ideo est, quia præsunt Papa, qui ita fieri vult, quod Religio curam habet examinandi ad tempus Ministros omnes huius Sacramenti, de sufficientia in scientia, & rectitudine morum; ut in nostra sit de triennio in triennio, per P. Provinciam, Priorem Conventus, & alium seniore: secundo anno suæ visitationis, ita disponitur in 2. part. Constit. nostr. cap. 7. num. 2.

Omnes istæ opiniones manent damnatæ, ad minus, ut iam tetigi, implicite in illa huius Decreti clausula, nimirum: *Tenore presentium decernimus, & declaramus Bullam Cruciatæ Sanctæ nihil novæ iuris induxisse, nullumque privilegium continere quoad approbationem Confessoriorum, &c.*

1239 Dico 2. quod præcipue, & expresse damnatur in hoc Innocentii Decreto, opinio asserens, quod approbatus ab Ordinario in vna Diœcesi, eligi per Bullam Cruciatæ poterat in qualibet, id est, ubique terrarum, si ad quamlibet terrarum partem, vel Diœceses transferantur habentes Bullam, seu sumentes eam legitime, pro anno suæ publicationis; quamvis in nulla alia esset approbatus; quam opinionem sustinuit Enriq. lib. 3. de poenitent. cap. 6. numer. 7. ubi plures refert Doctores; item Ledesm. in Summ. tract. de poenitent. cap. 13. conc. 1. dub. 7. Suarez de poenitent. disput. 28. sect. 7. num. 7. & 10. & plures alii, quos refert Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 2. num. 7.

Itaque declarat Papa; ut §. antecel. dixi, quod Confessor approbatus in vna Diœcesi, non potest per Bullam in alia, ubi approbatus non est, eligi; etiam si poenitentes, qui per Bullam eligunt, subditi sint illorum Ordinariis, qui Confessarios approbassent. Et Confessiones sic factas, id est, à Confessario electo per Bullam, sed non approbato in territorio, ubi eligitur, & confessiones excipit, nullas, irritas, & invalidas facit. Et prædictam opinionem damnat, ut falsam, temerariam, scandalosam, & in praxi perniciosam.

1240 Dico 3. quod hic manet, etiam damnata opinio affirmans pro Regularibus, quod sufficiebat, ut semel approbati fuissent, ut ubique terrarum per Bullam eligerentur; quod erat commune, ut testificat Silveira, tom. opusculorum, opusc. 2. resol. 23. quæst. 14. num. 73. fundamentum huius opinionis erant verba Bullæ Plumbeæ, & Latine, scilicet: *Et quoad Regulares semel tantum approbati fuerint.* Hoc itaque per hoc Decretum Innocent. XII. damnatum expresse manet; quia in eo Pontifex Regulares expressat in sua declaratione illis verbis: *Ut Confessarii, tam Seculares, quam Regulares, quicumque illi sint.*

1241 Inquires nunc: Vtrum in hoc Decreto maneat damnata illa opinio communis contra communem, quæ affirmat, quod Regularis ab vno Episcopo approbatus, potest in aliis, vel omnibus Diœ-

Diœcesibus, Sæcularium Confessiones audire, sine nova illius, ubi eligitur approbatione? Quam videre potest in Curs. Moral. tom. 4. tractat. 18. cap. 4. punct. 2. §. 4. num. 75. & 76. & ex hac opinione ortum habuit illud proloquium: *Regularis semel approbatus, ubique approbatus.*

Respondeo manere dictam opinionem damnatam, tam ex hoc Innocentii XII. quam ex Clementis X. Decreto; ut ego in Foro conscient. tract. 1. cap. 1. §. 5. num. 45. & 47. iam adverti, & breviter declaravi; ibi namque posui verba Clementis X. ex suo Decreto, expedito Romæ, die 19. Iunii, anno 1670. quod incipit: *Superna magni, &c.* quod assert Silveira, tom. opusculorum, opuscul. 2. resol. 23. quæst. 16. num. 93. dicit ergo Pontifex, de Regularibus loquendo, in hac forma: *Adhuc Religiosos ab Episcopo ad Confessiones Sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi, eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quamvis poenitentes subditi sint, eius Episcopi, à quo ipsi Religiosi iam fuerant approbati.* Cui Decreto resistere non possumus, nec dicendo: hanc fuisse decisionem pro aliquo Regno, Provincia, aut Diœcesi; sicut de Brevis Innocentii X. quod incipit: *Deum sicut accepimus*, & hanc eandem, quæ Clementis X. ordinationem, seu declarationem, circa Regulares continet; & tamen plurimi non admittunt, dicentes

illud Decretum continere tantum decisionem inter Episcopum Angelopolitanum D D. Ioannem de Palafox, & Patres Societatis; & cum sit quid odiosum, non est extendendum ad omnes Diœceses, quod pro illa decisum est; sic explicabat Curs. Moral. tom. 4. tractat. 18. cap. 4. punct. 2. §. 4. num. 28. Admitto tanti Authoris solutionem, quamvis Diana. 10. part. tract. 14. & 4. misc. resol. 23. & alii convicti verbis Decreti Innocent. X. adhæserunt sententiæ neganti. Hoc inquam de Clementis X. decreto, non est sustinendum, cum pro omnium Regularium, ubique degentium directione expeditum sit. Nec aliud commune valet effugium, plura Apostolica decreta (nescio, an protervitatis nostræ malitia) tangens, & aliqua, etsi non omnia, infringens, nimirum, Decretum hoc Clementis X. receptum non esse. Non inquam valet, nam licet pro aliis, vel aliquo in eo contento, supplicatio ad Sedem Apostolicam intervenerit, sit, vel non sit, quoad hanc tamen partem, hic positam, ita receptum est, ut in Toletana Diœcesi dentur licentiæ, pro Confessariis Regularibus, in illa approbatis, posita clausula, ut observetur Decretum Clementis X. Et quomodo probare valent in hoc puncto, non esse receptum qui nituntur hoc asserere? Indagare namque possunt in tam secretissimo foro, in praxi adhuc esse contrariam opinionem? Iudico, quod nec ipsi, qui eam ostendunt,

Decretum Innocentii XII. & hanc universalem approbationem docet Suarez, & certam, tom. 4. in 3. part. disp. 28. sect. 4. à num. 18. Petrus de Ledesma in Summ. cap. 13. conc. 1. dub. 9. §. *De la resolution*, & c. Petrus Valer. verb. *Absolutio*, different. 1. num. 16. Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 4. num. 2. & 3. Mendo in Bull. disp. 21. cap. 4. num. 66. & est commune contra Gutierr. lib. 1. qq. Canonic. cap. 17. numer. 21. & aliquos alios. Videantur citati Authores. Quare supposita hac universali approbatione, id est, *pro ubique terrarum*, ubique per Bullam Cruciatæ Parochus eligi potest: nam etsi ipse ratione sui Beneficii solum in oves suæ Parochiæ iurisdictionem habeat, habet tamen ubique approbationem; & hac supposita, Papa per Bullam iurisdictionem illi concedit, ut ubicumque eligatur, ut potè, qui ubicumque approbatus est, ut suprâ §. 1. num. 1223. explicui.

1246 P. Fr. Ioannes à Sanctissima Trinitate, qui prosequutus fuit, & in lucem dedit secundum volumen Chrisolis Theolog. Moral. Patris Fr. Andreæ à Sancto Ioseph, in verb. *Parochus*, n. 97. impugnât, me citat. in Foro conscient. num. 797. prædictam resolutionem; & ait, quod quamvis approbatio Parochi non sit ab Episcopo, sed ab Ecclesia, quæ idoneum iudicat Sacerdotem ad confessiones audiendas, eo ipso, quod in eo sit Parochi provisio, ei-

que tribuitur Parochi titulus; nego tamen, ait prædictus Author, quod ea approbatio, & idoneitas sit universalis, & absoluta, ad excipiendo in toto orbe terrarum confessiones fidelium, sed limitata pro sua tantum Parochia, & ad summum pro Episcopatu, ubi Parochia illius sita est.

Cui impugnationi respondeo ex doctrina dicti Andreæ à Sancto Ioseph in 1. tom. Chrisolis, verb. *Approbatio*, num. 24. (quamvis applicatio illius doctrinæ non tenet in ordine ad Bullam) quam ego afferro in Foro conscient. tractat. 1. cap. 1. §. 2. num. 8. videlicet, quod approbatio in Confessoribus est quid distinctum à iurisdictione; approbatio enim est iudicium approbatiuum Superioris de sufficientia, seu aptitudine huius Sacerdotis ad ministrandum Poenitentiae Sacramentum; iurdictio autem est habere subditos, in quos possit ministerium, ad quod habilis iudicatur, exercere: Illa ergo sola sufficientia, scilicet, à Superiore probata, non sufficit, ut de facto ad praxim deducat illud; sed requiritur ista, nempe, iurdictio, ut valide absolvere possit.

1247 Vnde iuxta extensionem territorii præbentis approbationem, erit extensio, & amplitudo approbationis; & ideo approbatio Episcopi, si absoluta fuerit, & absque limitatione aliqua, pro toto eius Episcopatu extenditur: ergo si Papæ territorium est totus orbis terrarum, cur eius approba-

NOM
RAL D

tio alicui concessa, vel quibusvis voluerit Ministris elargiri, absoluta, & sine limitatione aliqua, non erit pro toto ipsius territorio, scilicet, universo mundo? Et consequenter limes in ea positus absque solido erit fundamento.

1248 Sed non ex hoc sequitur, quod ex vi præcisè huius approbationis possit ita approbatus in toto Orbe ministrare Poenitentiam: nam ut benè inquit ipse P. Fr. Ioannes à Sanctissima Trinitate, Parochus ex vi sui Beneficii curati, nec oves alterius Parochi confiteri valet. Quid ergo illi deest? Iurdictio, hoc est, ut subditos ipsi tribuat, qui eos ex iure ordinario habet proprios, ut alter Parochus de sua Parochia, aut D. Episcopus in tota sua Diocesi, in qua Parochiam habet ipse Parochus, aut parte illius, pro qua voluerit, aut alter Episcopus in sua, ea extensione, aut limitatione, qua placuerit ipsi, aut Summus Pontifex in tota Ecclesia, omni amplitudine, vel minus iuxta eius voluntatem. Et sic necessum est distinguere inter approbationem, & iurisdictionem, seu id, quod *Licentias* appellamus, & unum cum alio non confundere, & advertere, quod approbatio sola non sufficit, ut Poenitentiae Sacramentum administraretur, sed insuper requiritur in Ministro delegato, de quo, ut iam tetigi, loquitur Decretum Innocentii XII. iurdictio, hoc est, ut dentur ipsi oves, nempe subditi, ab illo, qui ordinariam habet iurisdictionem,

ut in illos suum exerceat ministerium. Et ista iurdictio tribuitur per Bullam approbato à Papa; unde si hæc iurdictio elargitur approbato, & Parochus est approbatus *pro ubique terrarum*, eligibilis erit per Bullam Cruciatæ *ubique terrarum*.

1249 Ex quo manent satisfactæ instantiæ P. Fr. Ioannis à Sanctissima Trinitate, quas ibi adducit: Prima, quod Parochus ex vi sui Beneficii nequit administrare extrâ suam Parochiam, alia Sacramenta: ergo nec Poenitentiam: Concedo antecedens, & nego consequentiam, si loquatur in vi Bullæ Cruciatæ: quia per istam, solum pro poenitentia ministranda tribuitur iurdictio, non pro aliis.

Secunda, quod etiam sine Bullæ privilegio, posset ubique terrarum confessiones excipere: nam pro ubique terrarum approbatus est. Sed contra: nam approbatio sine iurisdictione non sufficit; & istam tribuit per Bullam Papa. Et ex ea, iuxta extensionem approbationis, potest Sacramentum Poenitentiae ministrare: & sic, si approbatio fuerit absoluta, & sine limitatione aliqua, extendetur iuxta extensionem territorii dantis, nimirum pro toto Orbe terrarum: quia mundus totus territorium est Papæ, qui absolute, & sine limite tribuit, ut dictum est, Parochi approbationem.

1250 Et hunc assensum pro practica securum iudico, ad hoc enim sufficiebat assumptum huius Decreti esse quid odiosum; quod

sequi, se audeant ad praxim reducere, suæ ruinam conscientiae timentes.

1242 Est etiam per præsens Innocentii XII. Decretum, damnata hæc opinio: nam etsi in eo solum de Confessariis per Cruciatæ Bullam eligendis, fiat sermo; tamen ad suam declarationem firmandam, vel ut melius dicam, fortius intimandam, se refert Decreto Clementis X. relato; dicendo, iam per illud, & Pauli V. & Urbani VIII. determinatum, & prolatum esse, quod hic declarat. Ex quo sequitur, tum, quod licet admittamus, nullo modo concedentes, Decretum Clementis X. receptum non fuisse, iam Innocentius XII. per hoc suum Decretum novum firmat, & roborat Clementis X. Decretum, illudque confirmat; ut videri est exemplo Decreti Alexandri VII. damnantis 45. propositiones, quod initio suæ expeditionis, & deinceps vsque ad Innocentium XI. infirmam acceptionem, & praxim deservit; at tamen ex quo Innocentius XI. damnavit 65. propositiones, robur, & firmitatem accepit; ea causa, quia ipse Innocentius XI. refert Alexandri Decretum, dicendo, se proseguere in declarando, & damnando, quod suus prædecessor, nempe Alexander VII. incepit; & hoc modo firmavit eius Decretum; & plus meo videri est, quod Innocentius XII. ostendit respectu Decretorum Clementis X. Pauli V. & Urbani VIII. nam Innocentius XI. loquitur non de

suis damnationibus, sed de damnatione aliarum propositionum, seu opinionum, quas Alexander damnavit. Innocentius autem XII. meminit Decreti Clementis X. & aliorum, ut suum firmet, & confirmet; unde alterum ab altero robur, & efficaciam accepit. Tum etiam sequitur, quod Innocentius XII. in præsentis Decreto damnat, ad minus implicite, vel potius, supponit damnatam, eam opinionem, de approbatione, ubique terrarum, in favorem Regularium, semel quod ab vno Episcopo sint approbati; cum ita clare supponat in eo, hoc esse iam decisum, seu damnatum à Clemente X. qui in suo Decreto, ab Innocentio XII. citato, de Regularibus absque privilegio Bullæ tractat. Quod ego certissimum iudico.

1243 Dico 4. damnari etiam in hoc Decreto Innocentii XII. opinionem asserentem Parochum posse eligere approbatum in alia Diocesi, pro suis ovibus confitendis, licet in ea, ubi Confessiones audit, approbationem non habeat. Fundatur hæc opinio in iure antiquo, vsque huc, ut videbatur, non innovato; ut potest videri in Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 16. Ratio, quod damnata sit, est: quia per hanc damnationem Innocentii XII. declaratur, quod Concilium Tridentinum exigit in Confessario, approbationem in ea Diocesi, ubi confessiones excipit. Et non ideo tollitur illud ius Parochorum, scilicet, quod possint committere suas

suas ovès confitendas, cuicumque alio Parocho, etiam alterius Diocesis: quia Parochus habet pro tota Ecclesia approbationem, ut §. sequenti, num. 1249. dicam: Insuper cuicumque approbato, etsi careat iurisdictione, etiam delegata, dummodo approbatus sit in ea Diocesi, ubi confessiones audit.

Quæ omnia, vnico verbo, bene intellecto, clausa sunt, nimirum, nullum Confessarium, sive Sæcularem, sive Regularem, gaudentem delegata iurisdictione, posse adhuc per Bullam Cruciatæ Confessiones Sæcularium audire, nisi approbatus sit ab Episcopo, in cuius territorio eas excipit.

§. III.

DE HIS, QUÆ IN HOC
Decreto Innocentii XII. non
damnantur.

1244

Quamvis hoc Innocentii Decretum declaret, Sanctæ Cruciatæ Bullam nullum privilegium concedere quoad approbationem Confessariorum, contra formam Concilii Tridentini, ut præcedentibus §§. visum est; non tamen damnat eas opiniones, quæ secluso privilegio Bullæ, & attentio iure Tridentini, extendunt approbationem, ex aliquibus circumstantiis, vel exponentium, vel exponentorum, contra alias, quæ limitant approbationem. Cum ergo Bulla Cruciatæ supponat in cali-

bus referendis approbationem probabilem, non erit contra præsentem damnationem, quod iuxta extensionem approbationis probabilis, extendatur & iurisdictione per Bullam elargita: nam licitum est in his opinione uti probabilis, quod exemplis clarius patebit. Hoc ergo supposito.

1245 Dico, non damnari in hoc Innocentii Decreto, primò: quod Parochus, licet à non habentibus Bullam Cruciatæ, non possit ad confessiones eligi, nisi tantum à suis ovibus, tamen ab omnibus, qui illa gaudent, eligi potest *ubique terrarum*: nam est probabilissimum, quod approbatio Parochi est pro toto orbe, ex eo, quod approbatio illius non est ab Episcopo, de qua loquitur Decretum, sed ab Ecclesia, quæ semel collato Beneficio Parochiali eum constituit habilem pro ministerio Sacramenti Pœnitentiæ (dummodo ei non limitetur approbatio, ex defectu scientiæ, aut morum.) Vnde sicut ab Ecclesia approbatur, sic & eius approbatio universalis, sicut illa, debet esse. Quæ quidem universalis approbatio erat illi ex antiquo iure, in quo Concilium Tridentinum non tetigit, sess. 23. cap. 15. sed potius distinctionem facit, illis verbis: *Nisi aut Parochiale Beneficium, aut approbationem ab Episcopis, quæ gratis detur, obtineat*; ubi ut vides, differentiationem ponit Beneficii Parochialis, ab approbatione Episcoporum; & de hac secunda præcisè loquitur De-

strictè interpretandum venit, sistendo fidelitèr in litterali præcise intelligentia terminorum; cum ergo ex vna parte Decretum hoc Innocent. loquatur solum de approbatione D. Episcopi, non est extendendum ad approbationem Parochi: quia inter vnā, & aliam distinctionem ponit Concil. Trident. Et cum ex alia sit probabilissimus assensus Suarez, & aliorum, quos citavi, nimirum, quod approbatio Parochi est pro *ubi-que terrarum*, non datur ratio, cur prædictus ita fundatus infirmetur. Et non est idem asserere, quod approbatio pro vna Dioecesi sufficiat ad audiendas confessiones in aliis Dioecesibus, ubi minister approbationem non habet, quod damnatum est; ac affirmare, quod approbatio, non solum est huius Dioecesis, sed etiam ab Ecclesia, seu pro tota Ecclesia; & quod in qualibet Dioecesi est approbatus Parochus; ex eo, quia approbatio eius est à Papa, cuius territorium est totus mundus. Vnde, quamvis solum sit probabile, quod Sacerdos in tali, vel tali territorio est approbatus, probabilitate satis fundata, poterit ministrare Pœnitentiam per Bullam Cruciatæ, per quam à Papa iurisdictio tribuitur. Igitur cum sit probabilissimum, ut probatum relinquo, quod Parochus approbationem habet, *pro toto Orbe terrarum*, poterit per Bullam Cruciatæ ministrare Pœnitentiæ Sacramentum, illam habentibus in toto illo: quia Papa iurisditionem per illam con-

cedit approbato in illo loco, ubi ex illa eligitur ille.

1251. Secundò, non damnatur opinio asserens, quod ille, qui absolute, & simpliciter fuit approbatus, cum iurisditione tamen limitata ad partem alicuius Dioecesis, possit per Bullam Cruciatæ in tota illa eligi; quia absolute in tota illa est approbatus, ut iam probavi supra §. 3. numer. 1237.

Tertiò, non damnatur, quod approbatus pro oppido rusticorum possit in tota illa Dioecesi eligi per Bullam Cruciatæ à similibus personis: quia pro illis in illa Dioecesi approbatus est; ut supr. loco citat. dixi num. 1236.

1252. Quartò, non damnatur, quod Parochus, qui Beneficium curatum renuntiavit (non si eo privatus est defectu scientiæ, aut morum) & qui iuxta probabilem opinionem, suam approbationem retinet (etsi contrarium probabilius sit) absolvere possit Sacramentalitèr eligentes eum per Bullæ privilegium, & alias gratias per approbationem administrandas, illis iuxta indigentiam distribuere: quia etsi iurisditionem ex se non habeat, habet tamen iuxta probabilem opinionem, approbationem, qua licitè uti potest; & Papa tribuit illi per Bullam iurisditionem in eligentes eum per illam; ita Rodriguez in addit. ad §. 9. numer. 3. in fin. & Cruz apud Dian. 1. part. tract. 11. resol. 8. Hoc autem intelligitur, non ubique terrarum, quia caret Beneficio tri-

buen-

buen-tem eum honorem, seu qualificationem, sed pro Dioecesi, ubi Parochus extitit: quia in ea examinationem suæ sufficientiæ habuit.

1253. Quintò, non damnatur opinio affirmans, quod approbatus in vna Dioecesi possit eligi per Iubilæum anni Sancti in alia Dioecesi, ubi approbatus non est: quia præsens Decretum loquitur de electione per Bullam Cruciatæ: & cum damnatio sit quid odiosum, extendenda non est. Item, & approbatus pro viris tantum, poterit per huiusmodi Iubilæum à foeminis eligi eadem ratione. Quod dicitur de Iubilæo anni Sancti, intelligendum est etiam de illo, quod in ingressu sui Pontificatus, vel ex alia gravi circumstantia concedit Papa, ad similitudinem anni Sancti: hoc est contra P. Olmo in sua Apologetica responsione, pagin. mihi 332. col. 1. in fine, qui asserit, esse damnatam hoc Innocentii XII. decreto, istam opinionem. Quem sequutus sum in Foro conscient. tractat. 1. §. 3. numer. 26. & non me retracto; sed cum sit distinctum privilegium, Bulla Cruciatæ, & Iubilæum anni Sancti, non est, ut dixi, damnatio extendenda ad Iubilæum, de quo non loquitur hoc Decretum, sed sistendum in privilegio Bullæ, de quo agit; & hoc etiam eadem ratio detur in utroque. Præterea sufficiens disparitas invenitur: nam Iubilæum anni Sancti raro conceditur, & Bulla est privilegium quotidianum, & ex hac parte expositum vsibus inordinatis, non ser-

vato Innocentii XII. decreto; illud verò celebrius, cumulatius, plenissimum, & pro vna vice. Bulla frequentissimè utitur, & non ita amplum, & celebre; quamvis utilissimum, & magnum; sed tu cum possis, securiorè elige viam.

1254. Sextò, non damnatur, quod Regularis approbatus ab Ordinario, absque sui Prælati præsentatione, & etiam si, eo repugnante, possit per Cruciatæ Bullam eligi, in Dioecesi, ubi approbatus est; quia verè est ab Ordinario approbatus; ita Trullenc in Bulla lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 6. num. 7. cum Ledesma, & Acosta, Villalob. 1. part. tractat. 9. diff. 30. num. 4. Dian. 1. part. tractat. 11. resol. 13. fine. Talis tamen Regularis, ut alibi dixi, non potest privilegiis Ordinis uti; simili modo potest per Bullam eligi, qui post approbationem prohibitus est à suis Prælati, ne confessiones secularium audiat; dummodo non sit prohibitio ex defectu scientiæ, aut morum ad confessiones pertinentium; ita Villalob. & alii citati, qui affirmant, quod erunt confessiones validæ, etiam absque privilegio Bullæ; delinquent tamen iuxta gravitatem prohibitionis; Trullenc, num. 8.

1255. Septimò, non damnatur opinio affirmans, quod Moniales possunt per Bullam eligere Confessarium ab Ordinario approbatum in Dioecesi, ubi à Moniale eligitur: quin obstat huic asserto quoddam Decretum Gregorii XV. id prohibentis, eo quod tale

De:

Decretum, aut non susceptum, aut suspensum est in Hispania ex Breui Urbani VIII. ut videre est in Torrecill. tom. 1. de consulis, tractat. 2. cons. 4. à n. 15. qui cum pluribus Authoribus id affirmat.

1256 Dices, quod obstat Decretum Clementis X. quod incipit, *Superna magni Patris*, editum Romæ, anno 1670. de quo iam dixi §. præcedenti, num. 1246. verba ergo Clementis Papæ circa hoc sunt: *Et generaliter approbatos ab Episcopo ad personarum secularium confessiones, nequaquam censi approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.*

Respondeo, quod prædictum Decretum (quod tantum videtur loqui de Monialibus Episcopo subiectis, & de Regularibus Confessoribus respectu istarum, eo quod totum Decretum de Regularibus tractat) intelligi debet absque privilegio Bullæ Cruciatæ; & sic, quod quilibet Confessor approbatus ab Episcopo, non eo ipso ex hac generali approbatione maneat approbatus pro confessionibus Monialium; & intelligitur hoc approbatione expedita, & practicabili ex defectu iurisdictionis in eas. Cæterum, si ab alio Superiori respectu Episcopi acquirat ille, qui simpliciter, & absolute est approbatus, id est, absque defectu aliquo, iurisdictionem pro earum Confessionibus, manebit expedita, & practicabilis prædicta approbatio ab Ordinario; & istam

expeditionem, seu iurisdictionem tribuit Papa per Bullam approbatam, & per illam electo.

1257 Quare iudico, quod Moniales, quæcumque sint, possunt eligere per Bullam Confessarium approbatum ab Ordinario, qui eas absolvat à mortalibus non reservatis; etsi ex licentia Prælatorum absque huius materiæ limitatione Bullam Cruciatæ accipiunt, etiam à reservatis; & non improbabiler, saltem pro aliquo singulari casu, etiam absque licentia Prælati Bullam possideant, iuxta dicta in Foro conscient. tract. 1. cap. 1. §. 9. num. 88. & 89. Sic explicat hanc Decreti Clement. X. partem doctissimus Pater Torrecill. citat. videatur à numero 44. Approbatus intelligitur in ea Diocesi, ubi confessiones Monialium excipit. Insuper addo, quod ut suspicor, & quasi absolute iudico, prædictum Clementis Decretum non est in Hispania quoad hanc partem receptum; vide Torrecill. citat. num. 30. Cupio non scrupulose procedere in tota hac materia, sicut nec in quolibet; bene tamen circumspicere, ut exigunt, & prudentialiter.

Dixi, quoad hanc partem receptum non esse, nam quoad limitationem approbationis Regularium semel approbatorum pro aliis Diocesibus, certum iudico obligare propter dicta §. præced. num. 1246.

1258 Octavo, non damnatur opinio affirmans, posse Regularem eligere per Cruciatæ Bullam

Confessarium solum approbatum per suum Prælatum Regularem, videlicet Generalem, aut Provincialem; quia quilibet istorum suus est Ordinarius. Et Concil. Trident. nihil innovavit respectu Regularium in Ordine ad electionem Confessarii; sic affirmat Sairus, disp. 49. num. 11. Dian. in additionibus, resol. 4. 1. part. tract. 3. miscellaneum, resol. 47. Fr. Ludovicus à Cruce in explicat. Bull. disp. 1. cap. 2. dub. 24. qui citat Filiucium, & Bonacin. & non improbabiler iudicat Trullenc in Bullam, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 10. num. 3. in fine. Item illam tenet Thom. Hurtad. tom. 2. resol. moral. tract. 12. dub. 3. pagin. mihi 453. qui hanc partem probabiliorē appellat; plures pro ea referens: & ita docet Regularem per Bullam Cruciatæ posse absolvi, tam ab approbato à suo Prælato Regulari, Generali, scilicet, aut Provinciali, quam ab approbato à solo Episcopo, illius Diocesis intelligitur, in qua Regularis eligens commoratur, aut divagatur; idem docet fusius Torrecilla post Decretum Innocent. XII. tom. 6. Apolog. sect. 3. à num. 985. pag. mihi 379. cap. 2. pluribus pro se citatis.

Et nota 1. in hac opinione, quod approbatus à suo Prælato Regulari potest esse secularis, etsi alias Sacerdos simplex, videlicet, cum licentiam habet Regularis se confitendi cum simplici Sacerdote, inspectis, seu servatis sui Ordinis legibus.

Nota 2. posse Regularem confiteri per Bullam Cruciatæ cum seculari approbato ab Episcopo, etiam si sui Ordinis copia approbati non careat (maxime si Bullam ex licentia sui habeat Prælati) nam Bulla concedit illam habenti, ut cum approbato ab Ordinario confiteri possit.

1259 Opinio ista satis probabilis apparet, & merito: tum ob tot per dictos viros eam amplexantes: tum ob rationem bene in Tridentino fundatam, cum Concilium nihil disponat circa approbationem pro Confessoribus Regularium, & Cruciatæ Bulla nihil innovat, sed potius se conformat cum illo, ut Innocentius XII. videtur declarare illis verbis: *Tenore presentium decernimus, & declaramus, Bullam Cruciatæ Sanctæ nihil novi iuris induxisse, &c.* Ergo nec Bulla Cruciatæ, nec præsens Innocentii Decretum aliquid innovant circa approbationem Confessoriorum; & potius se conformant cum Tridentino; sed hoc Sacrosanctum Concilium solum pro Confessoribus secularium disposuit, & præcipit approbationem ab Episcopis in illorum Confessoribus non pro Regularium Confessarii: ergo Bulla Cruciatæ, & hoc Innocentii Decretum, quæ cum Tridentino se conformant, & nihil in hoc innovant; nec etiam exigunt approbationem ab Episcopo pro Regularium confessionibus; vide Cursum Moralem, tom. 4. tractat. 18. cap. 4. in explicatione Decreti In-

nocent. XII. quæ noviter inserta est; ubi hanc partem sequitur, quam ego cum eo amplector.

1260 Negare tamen non possum contrariæ partis probabilitatem, quam aliquando, quin ex eo inficiar, in Foro conscient. sequutus sum, ob similia præiactæ opinionis fundamenta: tum plurimum notæ in scientia famæ viro- rum, qui pro ea sunt: tum rationis in Bulla, & hoc Innocent. decreto stabilitæ non contemnendæ, quam hoc discursu formo: nam liberum est privilegium concedenti eam, quam voluerit, formam, seu conditionem apponere; sed Bulla Cruciatæ, & expressius hoc Innocent. Decretum indifferen- timinatum pro adipiscendis illius gratiis à Confessario ministratis petit in eo approbationem ab Episcopo: ergo ut Regulares Bullæ privilegiis, quæ à Confessario dispensanda sunt, gaudeant, debent à Confessario ab Episcopo approbato ministrari. Maior patet, minorem probō: nam Decretum Innocentii explicans, seu declarans Ministrum à Bulla petitem, hæc habet verba: *Confessarii, tam Saculares, quam Regulares, quicumque illi sint, in vim dictæ Bullæ Cruciatæ à pœnitentibus ad audiendas eorum Sacramentales Confessiones electi, nullatenus confessiones huiusmodi audire valeant, sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani Loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, & Confessarios eligunt.* Iungo ergo nunc hæc tria in vim Bullæ, & nullatenus valeant

confessiones audire, & sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani. Ac si Pontifex diceret, si confessio sit facienda, non in vim Bullæ, quilibet cuiuscumque status sit, sua gaudeat exemptione, seu privilegio. ut Regulares, qui confiteri possunt cum approbato à suo tantum Prælato Regulari, ut potè Tridentinum non tangit in eorum Confessoribus, sed id stare permittit iuxta antiqua iura, privilegia, seu consuetudinem. At vero si in vim Bullæ voluerit confessionem facere, & eius gratiis perfrui, volumus, ut confessionem faciat cum approbato ab Ordinario, non utcumque, sed Episcopo Diocesano, qui examinatos, & sufficientes inventos approbat: nam cum Sanctæ Bullæ Cruciatæ tot, tam magna, & eximia privilegia, & gratias concedit, voluit sapiens, & prudens Ecclesia, ut ministrarentur à Ministro in scientia probato, qui bene sciat quid ministret, & quando debeat negare, quando verò elargiri. Et ad quid Innocent. XII. declarans Bullam Cruciatæ adderet: *Et Episcopo Diocesano*, si non intenderet, ut per ipsum tantum ministrarentur gratiæ Bullæ? Sufficeret namque dicere: *Sine approbatione Ordinarii.*

1261 Et vrgetur satis: quia præsumere non debemus, quod Bulla, aut hoc Innocentii Decretum contineat clausulam, aut verbum aliquod superfluum, inane, vacuum, & sine fructu, seu effectu; sed si non includerentur, seu intel-

ligerentur, in ea clausula Confessarii pro Regularibus, iam ut inanis, & sine effectu præsumeretur talis clausula, nimirum, *Sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani*: ergo in illa debent Regularium Confessores includi, ut inanis non præsumatur. Minorem, in qua viget difficultas, probō: nam si id, quod hæc opinio probat, non intenderet Innocentius, sufficeret, quod Bulla Cruciatæ apponeret *Confessarius*, non addendo: *Approbatus ab Ordinario*, id est, *Episcopo Diocesano*, iuxta declarationem Innocentii: cum nullus Confessor delegatus possit Confessiones audire, sine approbatione sui Prælati, respectivè sumpti. Ad quid ergo Bulla Sanctæ Cruciatæ addidit *Approbatus ab Ordinario*, intelligens iuxta Innocentii declarationem, *Episcopum Diocesano*, seu quasi Episcopalem Diocesim habentem, si non intenderet, ut per eum approbatus sit Minister Pœnitentiæ Sacramenti, ut ab illo in vim Bullæ administraretur? Et alias hæc eius clausula inanis, & frustranea esset.

1262 Nec obstat, si dicas, etiam Prælati Superiores Religionum, Episcopalem iurisdictionem habent: ergo in illa clausula, *ab Ordinario, & Episcopo* illi intelliguntur.

Contra: quia etsi Episcopalem iurisdictionem habeant: non tamen in iuribus appellantur, quasi Episcopi Diocesani. Item, etsi id concedam, tamen quod non lo-

quatur hoc Innocent. Decretum de illis, vel in illo includantur, meo videri, patet: nam in eo dicitur, quod non valeat Confessor ita approbatus, ut illud exigit, audire confessiones subditi illius Episcopi, à quo approbatus est, nisi in ea Diocesi, in qua approbationem accepit; & sic *Confessarii* (verba sunt Innocentii XII. in hoc decreto) *tam Saculares, quam Regulares, quicumque illi sint, nullatenus confessiones huiusmodi audire valeant, sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani Loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, & Confessarios eligunt. . . . etiam si pœnitentes illorum Ordinariorum, qui Confessarios electos approbassent, subditi forent.* Sed apud nos, & alios Regulares (apud quos id interdictum non sit) potest approbatus à Prælato Regulari pro suis ovibus excipere Confessiones earum extra Provinciam Provincialis approbantis: ergo in approbatione exacta ab isto Decreto Innocentii XII. non includitur approbatio Prælati Regularis.

1263 Confirmatur iterum: nam illæ duæ particule decreti, *nullatenus*, & *nisi*, tribuunt formam verbis, *audire valeant*, prima nimirum, *nullatenus*, est exclusiva; secunda, videlicet, *nisi*, est determinans, seu restringens in ea materia, seu classe supra quam cadit: nunc ergo, supra quam classem personarum cadunt, *Ly nullatenus*, & *Ly nisi*? Respondeo, quod supra *Confessarii audire valeant*, quæ sunt verba decreti: er-

nocent. XII. quæ noviter inserta est; ubi hanc partem sequitur, quam ego cum eo amplector.

1260 Negare tamen non possum contrariæ partis probabilitatem, quam aliquando, quin ex eo inficiar, in Foro conscient. sequutus sum, ob similia præiacta opinionis fundamenta: tum plurimum notæ in scientia famæ viro- rum, qui pro ea sunt: tum rationis in Bulla, & hoc Innocent. decreto stabilitæ non contemnendæ, quam hoc discursu formo: nam liberum est privilegium concedenti eam, quam voluerit, formam, seu conditionem apponere; sed Bulla Cruciatæ, & expressius hoc Innocent. Decretum indifferen- timinatum pro adipiscendis illius gratiis à Confessario ministratis petit in eo approbationem ab Episcopo: ergo ut Regulares Bullæ privilegiis, quæ à Confessario dispensanda sunt, gaudeant, debent à Confessario ab Episcopo approbato ministrari. Maior patet, minorem probō: nam Decretum Innocentii explicans, seu declarans Ministrum à Bulla petitem, hæc habet verba: *Confessarii, tam Saculares, quam Regulares, quicumque illi sint, in vim dictæ Bullæ Cruciatæ à pœnitentibus ad audiendas eorum Sacramentales Confessiones electi, nullatenus confessiones huiusmodi audire valeant, sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani Loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, & Confessarios eligunt.* Iungo ergo nunc hæc tria in vim Bullæ, & nullatenus valeant

confessiones audire, & sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani. Ac si Pontifex diceret, si confessio sit facienda, non in vim Bullæ, quilibet cuiuscumque status sit, sua gaudeat exemptione, seu privilegio. ut Regulares, qui confiteri possunt cum approbato à suo tantum Prælato Regulari, ut potè Tridentinum non tangit in eorum Confessoribus, sed id stare permittit iuxta antiqua iura, privilegia, seu consuetudinem. At vero si in vim Bullæ voluerit confessionem facere, & eius gratiis perfrui, volumus, ut confessionem faciat cum approbato ab Ordinario, non utcumque, sed Episcopo Diocesano, qui examinatos, & sufficientes inventos approbat: nam cum Sanctæ Bullæ Cruciatæ tot, tam magna, & eximia privilegia, & gratias concedit, voluit sapiens, & prudens Ecclesia, ut ministrarentur à Ministro in scientia probato, qui bene sciat quid ministret, & quando debeat negare, quando verò elargiri. Et ad quid Innocent. XII. declarans Bullam Cruciatæ adderet: *Et Episcopo Diocesano*, si non intenderet, ut per ipsum tantum ministrarentur gratiæ Bullæ? Sufficeret namque dicere: *Sine approbatione Ordinarii.*

1261 Et vrgetur satis: quia præsumere non debemus, quod Bulla, aut hoc Innocentii Decretum contineat clausulam, aut verbum aliquod superfluum, inane, vacuum, & sine fructu, seu effectu; sed si non includerentur, seu intel-

ligerentur, in ea clausula Confessarii pro Regularibus, iam ut inanis, & sine effectu præsumeretur talis clausula, nimirum, *Sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani*: ergo in illa debent Regularium Confessores includi, ut inanis non præsumatur. Minorem, in qua viget difficultas, probō: nam si id, quod hæc opinio probat, non intenderet Innocentius, sufficeret, quod Bulla Cruciatæ apponeret *Confessarius*, non addendo: *Approbatus ab Ordinario*, id est, *Episcopo Diocesano*, iuxta declarationem Innocentii: cum nullus Confessor delegatus possit Confessiones audire, sine approbatione sui Prælati, respectivè sumpti. Ad quid ergo Bulla Sanctæ Cruciatæ addidit *Approbatus ab Ordinario*, intelligens iuxta Innocentii declarationem, *Episcopum Diocesano*, seu quasi Episcopalem Diocesim habentem, si non intenderet, ut per eum approbatus sit Minister Pœnitentiæ Sacramenti, ut ab illo in vim Bullæ administraretur? Et alias hæc eius clausula inanis, & frustranea esset.

1262 Nec obstat, si dicas, etiam Prælati Superiores Religionum, Episcopalem iurisdictionem habent: ergo in illa clausula, *ab Ordinario, & Episcopo* illi intelliguntur.

Contra: quia etsi Episcopalem iurisdictionem habeant: non tamen in iuribus appellantur, quasi Episcopi Diocesani. Item, etsi id concedam, tamen quod non lo-

quatur hoc Innocent. Decretum de illis, vel in illo includantur, meo videri, patet: nam in eo dicitur, quod non valeat Confessor ita approbatus, ut illud exigit, audire confessiones subditi illius Episcopi, à quo approbatus est, nisi in ea Diocesi, in qua approbationem accepit; & sic *Confessarii* (verba sunt Innocentii XII. in hoc decreto) *tam Saculares, quam Regulares, quicumque illi sint, nullatenus confessiones huiusmodi audire valeant, sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani Loci, in quo ipsi pœnitentes degunt, & Confessarios eligunt. . . etiam si pœnitentes illorum Ordinariorum, qui Confessarios electos approbassent, subditi forent.* Sed apud nos, & alios Regulares (apud quos id interdictum non sit) potest approbatus à Prælato Regulari pro suis ovibus excipere Confessiones earum extra Provinciam Provincialis approbantis: ergo in approbatione exacta ab isto Decreto Innocentii XII. non includitur approbatio Prælati Regularis.

1263 Confirmatur iterum: nam illæ duæ particule decreti, *nullatenus*, & *nisi*, tribuunt formam verbis, *audire valeant*, prima nimirum, *nullatenus*, est exclusiva; secunda, videlicet, *nisi*, est determinans, seu restringens in ea materia, seu classe supra quam cadit: nunc ergo, supra quam classem personarum cadunt, *Ly nullatenus*, & *Ly nisi*? Respondeo, quod supra *Confessarii audire valeant*, quæ sunt verba decreti: er-

tionibus, dummodo ab Ordinario approbatis; si autem adest causa, ut defectus scientiæ, aut morum in Regulari, de quibus constet D. Episcopo, valet limitatio in approbatione signata; ita Lezana, tom. 1. cap. 19. num. 8. Villalob. tractat. 4. dif. 53. num. 2. Portel in dubiis Regul. verb. *Confessor*, num. 3. & alii contra Suarez de poenitent. disput. 28. sect. 7. num. 19. & sect. 8. num. 4. Diana, 3. part. tract. 2. resol. 25. & 6. part. tract. 7. ref. 61. Lugo de poenitent. disp. 27. sect. 3. num. 57.

1269 Oppones dicta §. 3. numer. 1235. quod Sacerdotibus secularibus prudenter limitatur approbatio pro viris tantum, usque ad annum 40. ætatis: ergo iuste fiet hoc etiam cum Regularibus. Respondeo, quod limitatio approbationis ad solos viros ex defectu ætatis, pertinet ad mores; de quibus in Regularibus non attinet ad D. Episcopum approbatio, sed ad suos Prælatos Regulares. Ad D. autem Episcopum solum pertinet probare Regularem de scientia, & in ea sufficientem reperit, debet eum absolute approbare; & hac approbatione data, Summus Pontifex tribuit sine limitatione iurisdictionem in Diocesi Episcopi approbantis; insuper, quia plus aliquid fidendum est de Regularibus, in suis Claustris communiter viventibus, tot exercitiis, zelatoribusque munitis, quam de seculari Sacerdote, sua libertate in sæculo degente. Deinde,

quia videmus innumeros Sacerdotes seculares, ad Beneficia curata assumptos, qui solum annum vigesimum quintum attingunt; & illis conceditur sine limitatione ad solos viros absoluta approbatio: ergo dignum est, & rationabile, ut quod Ecclesia Sancta his, supposito Beneficio, concedit, non limitetur Regularibus pro ea Diocesi approbatis. Ita Curs. Moral. tom. 4. tractat. 18. cap. 4. punct. 2. §. 3. num. 68. 69. & 70.

1270 Duodecimò, non videtur damnari in hoc Innocent. XII. Decreto, quod Regulares iter agentes, & semel ab Ordinario approbati, possint Confessiones audire, non solum in ea Diocesi, ubi approbati sunt, sed in quacunque Diocesi sint extra domum degentes, omnium secularium ad eos accedentium. Quod privilegium concessum est post Concilium Tridentinum à Gregor. XIII. & Eugenio I V. pro Minoribus, quod confirmavit Paulus V. Bulla 19. intelligitur hoc, non repugnantibus Parochis, & non existente in eodem loco Episcopo, aut si non fuerit facilis ad eum accessus. Quo privilegio gaudent omnes Regulares in privilegiis communicantes; Lugo de poenitent. disp. 21. num. 29. Pellizar. tractat. 8. cap. 3. sect. 2. num. 31. & 41. Suarez, tom. 4. in 3. part. disp. 18. sect. 3. Palao, tom. 4. tract. 23. disput. vnic. punct. 14. num. 13. Curs. citatus, §. 4. num. 72. Quare hoc indultum deserviet pro

pro Religiosis, semel approbatis, itinerantibus, sive causa petendæ eleemosinæ, aut alterius negotii per aliam Diocesim transeuntibus, ubi approbationem non acceperunt, ut possint in illa sine timore, & rumore conscientia, omnium fidelium Confessiones audire, ait prædictus Cursus.

1271 Insurges, & non leviter: quia hoc Innocentii Decretum, ita vrgens est, omnesque additus taliter intercludit, ut nullum evadendi locum relinquit, nullusque appareat casus, præter mortis articulum, in quo Minister delegatus, etsi Regularis, possit Poenitentia Sacramentum ministrare Sæcularibus, etiam Sacerdotibus, sine Episcopi approbatione, in ea Diocesi, in qua Poenitentiam ministrat, sive poenitens sit ovis, vel non alterius Diocesis, ubi iam approbationem obtinuit: ergo post hoc Decretum Innocentii XII. nec valet, nec practitari potest privilegium prædictum pro Regularibus itinerantibus, Gregorii XIII.

Probatur antecedens, in quo difficultas adest, quia Innocent. XII. non solum declarat, invalidas fore confessiones ex privilegio Bullæ Cruciatæ factas cum Ministro, sive Regulari, sive Sæculari, non approbato ab Episcopo illius Diocesis, in qua confessiones audit; sed insuper progreditur annullando omnes Confessiones contra Decreta, seu Constitutiones Pauli V. Urbani VIII. & Clementis X. de quibus memoriam, initio

sui Decreti facit, & ad quos postea refertur, ita asserendo: *Et contra earundem præsentium, altarumque Apostolicarum Constitutionum formam, deinceps faciendas; sed Constitutiones prædictorum Pontificum, ut videri est in ipsis, omnem contrariam consuetudinem extinguunt; & quod plus est, omne privilegium Regularibus, & non Regularibus, totis viribus revocant; & quod solum ad normam Concilii Trident. fiant per Ministrum Confessiones, id est, approbatum ab Episcopo, in cuius Diocesi Confessiones excipit, ut ipsi planè declarant; & quod magis vrget, omnem præcludens exitum, est, prædictas Constitutiones, quas Innocent. XII. hic allegat, non loqui de practica in vim Bullæ Cruciatæ, sed abstrahendo ab ea, ut patet in Decreto Clement. X. ubi hæc habentur verba, de Religiosis loquendo: *Ad hæc Religiosos ab Episcopo ad Confessiones secularium in sua Diocesi audiendas, approbatus, non posse in alia Diocesi eos absque Episcopi Diocesani approbatione audire, quamvis poenitentes subditi sint eius Episcopi, à quo ipsi Religiosi iam fuerant approbati*: Ergo invalidæ sunt, & irritæ Confessiones factæ absque norma Concil. Trident. iuxta declarationem Innocent. XII. & Clement. X. non obstante quocumque privilegio, ut ex verbis Innoc. XII. constat: *Non obstantibus . . . Statutis, consuetudinibus, privilegiis, quoque indultis, & litteris Apostolicis eisdem ordinibus, &c.**

gò in *Ly Confessarii*, tam *Saculares*, quam *Regulares* audire *valeant*, aliqui, qui verè sint Confessarii excludendi sunt, ut in *vim Bullæ Cruciatæ* audiant confessiones, & aliqui determinantur, ut in *vim Bullæ* Confessiones excipiant: Quæro, qui sunt exclusi, qui verè Confessores sunt? Non *saculares*, & *Regulares* approbati ab Episcopo *Dioecesano*: nam isti includuntur in conditione: ergo approbati pro Religiosis à Regulari Prelato, sive *saculares*, sive *Regulares* sint. Consequentia vrget, quia nulli alii dantur Confessarii delegati (de quibus loquitur Decretum) qui verè Confessarii sint.

1264 Nec valet dicere: primò, quod simplex Sacerdos est Confessor peccatorum venialium, & *lethali*, quæ in aliis confessionibus absoluta sunt; & insuper in articulo mortis ab omnibus peccatis absolvere potest: Secundò, quia simplex Sacerdos verè est Confessor Religiosorum, & à quibusvis peccatis eos absolvere valet; & Sacerdos simplex nullam habet approbationem: ergo datur verus Confessor nullam habens approbationem.

1265 Contrà, & ad primùm dicitur: tum, quod Sacerdos simplex non intelligitur nomine Confessarii: cum ideo dicatur simplex, quia Confessor non est, & iurisdictione caret: tum, quia Decretum non diceret: *Confessarii, tam saculares, quam Regulares*, sed *Sacerdotes, tam saculares, quam Regulares*,

Ad secundum, dicendum, quod Sacerdos simplex est Confessor respectu Regularium (nisi à particularibus alicuius Religionis, Constitutionibus limiteretur) quia ex iure antiquo sic habetur, in quo Tridentinum Concil. non tetigit; unde propriè loquendo approbationem habet à iure, à quo idoneus iudicatur pro Confessionibus Religiosorum. Et in rigore loquendo Prelatus Regularis solum tribuit licentiam simplici Sacerdoti, ut suus subditus Regularis cum illo confiteatur. Et iudicari in practica iste Sacerdos idoneus debet fieri ab ipso Regulari eligente, ut Authores communiter docent; ex quo urgentius hæc opinio probatur: nam dicere Decretum Innocentii XII. *Nisi approbati ab Episcopo Dioecesano*, idem est, ac ordinare pro practica Bullæ Cruciatæ, in privilegiis pro confessionibus in vim ipsius faciendis, quod non sufficiat approbatio à iure, sed approbatio de facto data huic determinato Confessori ab Episcopo Dioecesano iuxta formam Concilii Tridentini.

Quis neget, has rationes probabiliter reddere istam opinionem, quam tenet Suarez, tom. 4. disput. 28. sect. 6. num. 11. Enriquez, lib. 3. de poenitent. cap. 6. num. 4. & 6. & lib. 7. de indulgentiis, cap. 12. num. 4. vers. *Si verò*, & cap. 22. num. 5. fine; & Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 10. num. 3. & Lopez, 1. part. instruct. cap. 26. vers. *Secundo dico*; & hanc opinionem,

tanquam veriore amplexi sunt PP. Societatis Iesu, & eam in practica observant, ut testatur Enriquez, lib. 7. de indulgent. cap. 12. numer. 3. in fine, apud Trullenc citatum.

§. V.

PROTENDITVR PROPOSITUM PRÆCEDENS.

1266 **N**onò, non damnatur, quod possit per Bullam eligi ad Confessiones Regularis, semel iam approbatus ab Ordinario Episcopo, sed postea iniuste ab ipso met Ordinario reprobatus. Ratio est: quia Regularis semel ab Episcopo approbatus non obligatur novo examini coram Episcopo, qui iam illum approbavit: nec sine causa ad confessiones pertinente, cognita, & probata, valet idem Episcopus eum reprobare, ut tenet communis sententia fundata in Clement. Dudum, de sepult. & Extravag. supra Cathedrali, eodem titulo; & Extravag. Pii V. Romani Pontificis providentia; ut videri est in Lezana, tom. 1. cap. 19. num. 9. & in Curs. Moral. tom. 4. tractat. 18. cap. 4. punct. 2. §. 5. num. 19. & in Trullenc in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. num. 18. Et forte hoc denotant illa verba, quæ Gregorius XIII. addit in Bulla Latina: *Et quoad Regulares semel approbati fuerint*, id est, in eadem Dioecesi. Si in prima præsentatione ad examen fuerit Regularis iniuste ab Episcopo

reprobatus, non potest excipere Confessiones secularium per Bullam, nec absque illa, quia verè non est approbatus. Et est damnatum per Alexandrum VII. in proposit. 13. *Affirmare, quod potest.*

1267 Decimò, non damnatur, quod Regularis semel approbatus; & qui ab Episcopo successore vocatus ad novum examen, noluit se subicere ex opinione, circa hoc probabili, possit per Bullam eligi in ea Dioecesi. Quod intelligitur, dummodo non detur causa vocationis, ad Confessiones pertinente; fundatur hæc opinio in eadem Clement. quin obstat huic asserto, Extravag. Pii V. qui videtur hoc concedere DD. Episcopis; circa quod videndus est Curs. Moral. citatus, num. 86. & 87. qui pro hac opinione assert Araujo, Villalob. Enriquez, & alios.

1268 Undecimò, non damnatur, quod Regularis, qui sine causa ad Confessiones pertinente, fuit ab Episcopo approbatus, cum limitationibus personarum, loci, aut temporis, ut pro solis viris; vel ad tale tempus, ut pro tribus annis, vel pro tali tantum oppido, possit sine limite personarum, temporis, & loci, eligi per Bullam Cruciatæ in ea Dioecesi: nam datur probabilis opinio non posse D. Episcopum hos limites apponere in approbatione Regularium; dummodo in scientia eos sufficientes inveniat: nam Papa tribuit eis iurisdictionem sine his coarctationibus.

Sed sic est : quod privilegium de Confessoribus Regularibus obstat huic Clementis X. Decreto, ut patet, cum concedat, quod in itinere possit Regularis excipere secularium Confessiones in quacumque Dioecesi, ut supponitur: dummodo sint approbati semel ab Episcopo: ergo prædictum privilegium non valet: quia Clementi X. obstat.

1272 Ita hæc vrget obiectio, ut validissimus quis ei succumbat; & pro solamine, id, quod meo videri alicuius frontis apparet, proponam. Attendamus ergo ad motivum Clementis X. Decreti ab Innocent. XII. fulciti, & roborati: ait ergo Clemens suum excitans motivum proponens: *Innotuit nobis nonnullas dubitationes circa benedictionem, licentiam, contradictionem, examen, & approbationem eiusmodi in aliquibus Dioecesibus excitatas fuisse: ex quibus controversia, & dissensiones permulta in dies subsequi possent occasione privilegiorum, quæ per Sedem Apostolicam Religiosis Ordinibus concessa fuerunt, &c.* Sed sic est (attende nunc) quod ex privilegio pro Confessoribus Regularibus itinerantibus difficultè controversiæ, & dissensiones oriri possunt; cum ab ipsis Pontificibus concedentibus in ipso privilegio, satis, & sufficienti cautella, præventæ sint; siquidem prudentissimis præceptionibus vestitum, & armatum est, nimirum, quod non ad praxim reducatur, repugnantibus Parochis, & cum

in eo loco, in quo vagantur, non sit Episcopus, aut eius Vicarius, nec sit ad quemlibet eorum recursus facilis; quomodo ergo his præventionibus Decreto adhibitis, ex eo dissensiones, aut controversiæ orientur? Ergo si Decretum Clementis fuit motum ex prædictis inconvenientibus, ut eorum pullulantiam impediret; si nostrum privilegium, ita prudentissimè ea prævidens, præventionibus iactis munitum est; & alias Decreta Pontificum, quæ privilegia videntur infringere, strictè intelligenda sint, si fuerint prohibitiva: & insuper valde utile tale privilegium appareat; cum itinerantibus gravissimi occurrant casus, qui ex defectu Ministrorum exitum prosperum non possunt obtinere; & conscientiæ non paucæ oppressæ pluries occurrant, quæ pro suo levamine Regularem desiderant, & plus viandantem, quam manentem: consequens est, ut apparens videatur, quod prædicti Pontifices revocare non intendant relatum privilegium; ut potè non oppositum eorum menti, nimirum præcavere dissensiones, & controversias, quæ ex illorum praxi privilegiorum generari pertimescunt.

1273 Confirmatur, quia ex præmio, mens cognoscitur concedentis, vel loquentis, cap. *Quia propter, de election. legis fin. ff. de heredibus instituendis.* Et argumentum desumptum ex generalitate præmii validum est, ut probat Barbosa in tract. loci argumen-

torum iuris, loco 91. pagin. mihi 313. ex pluribus textibus, & Doctoribus; sed ex præmio Decreti Clementis X. constat, intentionem ipsius esse amovere occasiones dissensionum, quæ privilegium pro Confessoribus itinerantibus non fomentat, ut probavi: ergo de mente Clementis X. in suo Decreto non fuit hoc revocare privilegium: ergo nec de mente Innocent. XII. cum iste ad normam prædecessorum suorum, suam formet Constitutionem.

1274 Vnde iudico, tale privilegium non esse per hoc Innocentii XII. Decretum revocatum, & ad praxim reduci posse; cum ita proficuum saluti animarum sit, & quia tot limitationibus concessum, non oppositum menti Urbani VIII. Clementis X. & Innocentii XII. ut potè talibus præceptionibus præveniens inconvenientia, quæ ipsi vitare cupiunt; & quibus moti fuerunt declarare terminum, ad quem tantum approbatio Ordinarii, se extendat; & sic Curs. Moral. tom. 4. tractat. 18. cap. 4. num. 19. in ultima impressione, anno 1710. ubi novitè inserta est explicatio huius Decreti Innocent. XII. iudicat probabiliter, quod dictum privilegium de itinerantibus Confessariis Regularibus non est comprehensum in revocatione privilegiorum, quam Innocentianus, Decretum ponit; vel quia præsumitur approbatio ab Episcopo illius Dioecesis, in qua Confessor iter agens, confessiones excipit; cum satis utiles sit pro ovibus

suas, vel quia Summus Pontifex, ut eminentè continens iurisdictionem approbandi illius Episcopi, in quo fiunt confessiones, approbat illum, & illos Confessores Regulares itinerantes pro confessionibus audiendis in itinere pro quacumque Dioecesi, ubi confessiones ministrantur ab ipsis: nam eo ipso, quod expendit illud, sciens ius commune Tridentini; consequenter vult illos approbare pro ipsis Dioecesibus, supposita approbatione in vna.

1275 Vltimò, non tangit hoc Innocent. XII. Decretum, in illa opinione satis probabili, nimirum, quod Religiosi sua libertate Bullam Cruciatæ accipientes, hoc est, sine Prælati licentia, possint per illam eligere approbatum ab Ordinario, in illa tantum Dioecesi, ubi approbatus est, qui eos à communibus mortalibus, id est, non reservatis absolvat. Insuper, nec tangit in alia circa hoc opinione, etsi mihi tenuæ probabilitatis; scilicet (quod Regulares sua libertate, modo dicto Bullam recipientes, sibi que eam applicantes, possunt eligere approbatum in illa Dioecesi, qui eos à reservatis absolvat; iuxta dicta in Foro consecr. tract. 1. cap. 1. §. 9. num. 88. & 89.

Omnes istæ opiniones inoffensa pede decurrunt, modo, seu moderatione in aliquibus explicata: nam ventilantur attento iure Concilii Tridentini & Bullæ Cruciatæ nihil approbationis pro Ministris Sacramenti Pœnitentiæ, ponit in eis; sed potius eam supponit. Et sic acceden-

dente privilegio Bullæ, extenditur iurisdicção à Papa per illam, approbato elargita, iuxta extensionem approbationis probabilis, quam sequentes eas, probabiliter defendunt.

§. VI.

COROLLARIUM
predicatorum.

1276 **P**lures, & plusquam mediocriter docti, non recte advertentes iustissimum huius damnationis motivum, & causam, quasi de ea conquerentes clamitant, & dicunt: quid nobis concedit Bulla Sanctæ Cruciatæ, si hunc, ut de ea iudicabatur, elargitum favorem, nunc Summus Pontifex denegat?

Ut huic non iustæ querelæ me opponam, vellim, ut mihi dicas, vel explices, quid hoc Decretum Innocent. XII. tibi ademit de gratiis concessis in Bulla Cruciatæ Sanctæ? Est ne, quod iam per illam eligere non vales Confessarium, in alia Diœcesi approbatum, non in ista, ubi eligis, qui tuam audiat confessionem de mortalibus, & iuxta omnem indigentiam tuam; quam confessionem poterat excipere ex privilegio Bullæ, non verò sine illa, & ista gratia per hoc Innocent. Decretum privatus est? Sed sic est, quod est falsum, quod Bulla Cruciatæ id concesserit; sed illam facultatem indulgit opinio quædam, quæ ut probabilis vagabatur, in cuius bona fide, plures, & tunc securè, ubique terrarum eli-

gebant Confessarium in una tantum Diœcesi, approbatum, ut eos à mortalibus, etiam reservatis absolveret: ergò quod ablatum est ab Innocent. XII. vel ut melius dicam, declaratum est ab eo, solum est, talem opinionem non valere, seu falsam esse, sicut & alias plures, alii Pontifices Summi damnaverunt. Et quid est opinio? Nonne dubium est quoddam positivum, hoc est, assensus unius partis cum formidine alterius; & ex hac incertitudine oritur, quod alia contraria opinio contra eam insurgat: ergò incertum erat, & dubium, & cum formidine, quod per tuum assensum apprehendebas, nempe, quod Bulla tale privilegium concederet: ergò Innocent. XII. non abstulit privilegium à Bulla concessum, sed incertitudinem, & dubium; & hoc fecit, non ut particularis Author, sed ut Summus Pastor, Spiritu Sancto directus ex prima Cathedra, ut talis in ordine ad mores declarans, quomodo errare non potest; & intimavit fidelibus suis, suo Decreto, eam opinionem esse falsam; & sic a nemine posse praticari: quia declarat, nunquam fuisse à Sancta, & Apostolica Sede concessum, per Cruciatæ Bullam, quod fideles possent per eam eligere Confessarium, in ea Diœcesi, ubi eligunt, non approbatum ab Ordinario, & Episcopo Diœcesano, etsi in alia, vel in aliis Diœcesibus approbatus sit; & ita Curs. Mor. tom. 4. tract. 18. cap. 4. punct. 2. §. 4. n. 71. Adhærens tunc opinioni, nunc damnata, probans eam opi-

opi

opinionem, prudenter tamen, & discretè, ait: *Quia ex una parte, ut Confessarius eligatur, solum, quod sit ab Episcopo approbatus exigitur, & ex alia (ecce prudentia, ecce discretio) non dantur iura, aut Pontificum decreta declarantia, debere esse ab Episcopo, in cuius Diœcesi audit confessiones, approbatum, &c.* Ecce iam, Author sapiens, datur ius, & Decretum declarans, quod formidabas.

1277 Igitur ante hanc declarationem opinio tantum erat, non certitudo, quæ hoc affirmabat, & opinio minus secuta, & tuta, utpote pro libertate militans; & opinio contra aliam opinionem, quæ in re certum erat, & verum, quod affirmabat; & non à paucioribus, nec minoris auctoritatis sequuta; ut videre est in Mendo in Bull. disp. 22. cap. 4. n. 61. & 65. ex quibus non deficit, qui in damnatam ita invehebat, ut improbabilem in practica iudicaverit, ante damnationem. Iste fuit Ludovic. à Cruce in exposit. Bull. Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 15. n. 9. & 22. teste Bullene in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 2. numer. 9. fin.

1278 Item, falsissimum est, quod Sanctæ Cruciatæ Bulla plures, & maximi ponderis, gratias non concedat, in concessa ista: audi ergò, est ne gratia in primis, quod Confessor, qui te à censuris, & peccatis non reservatis, tantum absolvere poterat; si eum per Bullam eligas, possit te absolvere à reservatis censuris, & peccatis Summo Pontifici;

sup

quæ si occulta fuerint, toties, quoties, & absque obligatione postea coram Superiori comparendi, si autem publica, semel in vita, & semel in morte per Bullam absolvi possunt. Itemque, & toties, quoties reservata aliis Superioribus, etiam Tribunali Sancto?

1279 Est ne insuper 2. gratia, & hoc sapissimè accidit, quod peccata reservata Episcopo à se, vel per Synodales Diœcesis, quæ neque à Regularibus per sua privilegia absolvi possunt, iuxta damnationem proposit. 12. per Alexand. VII. per Bullam absolvantur? Quæ maior pro Confessoribus, & pœnitentibus relevatio, & solamen? Cum sæpè absque absolutione dimitterentur confusi, & absque solatio, si non haberent per Bullam levamen istud.

Est ne 3. gratia, quod per Bullam commutari possint ab electo, approbato, vota, & iuramenta, quæ nisi per Bullam, à seculari Confessario commutari nequirent?

Est ne 4. gratia, quod approbato, etiam in ea Diœcesi, ubi approbationem habet, qui sæpè caret iurisdictione, eam illi tribuatur per Bullam, electo per illam? nam ut pluries dixi, etsi Bulla approbationem non tribuat, dat tamen iurisdictionem in pœnitentem, qui approbatum eligit, ut eum absolvat. Et tam cumulata est ista gratia, ut approbatio, etiam si solum probabilis, quæ quasi inutilis esset, accedente iurisdictione per Bullam à

Pa-

Papa concessa, utilis, & fructuosa sit; ut patet in tot opinionibus; §. præced. relatis. Vide Mend. numer. 65.

1280 Dices, mihi nihil prodest in hoc Bulla, qui censuras, & casus reservatos non habeo; sed pro communibus mortalibus, approbatum in alia Dioecesi, quemdam mihi pie affectum ad confessionem desiderabam, quem per illam ob defectum approbationis in hac, in qua habito Dioecesi, eligere non possum.

Cui respondeo, non omnia, quæ cupimus, pro votis completa semper habere posse, & pro communibus lethalibus, non difficile, Confessarium inventes, qui te ab eo onere sublevet; & forte ille tibi pie affectus, non ita proficulus erit animæ tuæ, sicut alius, cui accedere aliquomodo repugnas: nam cum Sacramento Pœnitentiæ sit conformius practica illius seria, ille Minister nobis plus proficiet, cui cum velamine reverentiæ accedimus; & ille absque velamine, doctrinam claram, & utilem nos docet. Et in summa sufficit dicere, quod Papa noluit hoc concedere; quia noluit tam universaliter in Sancto iure Trident. Concilii, ita maturè pro communi bono, & quiete Dioecesium, stabilito, dispensare.

1281 Quod autem casus, & censuras reservatas non habeas, & ideo ea Bullæ facultate non indiges, nihilque in hoc tibi proficit, parumque valet pro te, absolute

Bulla. Dico, valere ad alias gratias; si illa pro illis lucrandis uti vis; & ut Sanctæ Cruciatæ Bulla æstimabilis, & apretiabilis summopere sit, non requiritur, quod eius utilitas omnibus proficit; quia non est opus valentibus Medico, sed male habentibus. Et Sacramentum Pœnitentiæ, quod medicina est; & Minister illius, qui spiritualis est Medicus, & qui omni medicamine, ut electus per Bullam providens habetur, ministrabit illud infirmo, iuxta indigentiam illius. Erit neminus validum, minusve apretiabile medicamen, & Minister illius minus erit æstimabilis, eo quod infirmus illis non indiget, secundum omnem pretiositatem, & estimationem, quam præferunt. Absit: ergo & mihi, & tibi, & illi, & cuilibet, etiam si tanto medicamine, & Medico non indigeat, debet esse valde æstimabile, quod Ecclesia, ita gratiosam, & piam per Bullam Cruciatæ se ostendat, ut cuiuscumque indigenti, & tibi, qui etiam pro nunc illa non indigeas, fragilis tamen es; & incidere in gravissima peccata potes, ligarique censuris, sit præsta, & opportuna medicina, ut à tam gravi infirmitate subleveris; & quia pretiosissimum est, & pro maxima dolentia, medicamentum, voluit provida Mater Ecclesia, ut à Medico satis probato, & ut ibi, ubi illud infirmo applicat approbatus sit, ministrari debeat.

Hæc præter meum brevem modulum, paulò digressius tractavi, quia

quia materia gravis, & non eam, ut fas erat, conformiter acceptam à pluribus recognovi. Illam vobis quaeso, ut verè, pie, & humiliter teneatis; humiliare Deo capita, & intelligentias vestras, ne Spiritui

Sancto, in Pastore Summo prælucenti, dura cervice resistatis; apprehendite ab eo disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.

Cedant hæc in gloriam Dei Vnius, & Trini, Virginis, simulque Matris, & eius Sanctissimi Sponsi, Seraphicæque Theresiæ, Matris nostræ.

Subiaceant omnia, & singula iudicio infallibili Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.



solutionem habenti occasio-
nem, & consuetudinario, et si
disposito, pagin. 215. numer.
958.

Non est titulus sufficiens ad eam
non vitandam causa utilis, pag.
215. num. 960. ponuntur exem-
pla, ibi, à num. 691. vsque ad
963.

Quando erit licitum se exponere
periculo peccandi pro bono
spirituali, vel temporali pro-
ximi, pag. 217. num. 968. vsque
ad 976.

Quid sit querere directè, & indi-
rectè occasionem peccandi, pa-
gin. 216. num. 966. & 967.

Occido.

An sit licitum saeculari occidere
calumniatorem sui, pag. 34.
num. 204.

An sit licitum occidere Iudicem
post latam iniustam senten-
tiam, pag. 35. num. 210.

Licet occidere inimicum prae-
parantem instrumenta ad occis-
sionem, pag. 35. num. 209.

Quando liceat occidere in vaso-
rem, seu latronem, pag. 149.
à num. 669. vsque ad 972.

Vide v. *Ecclesia.*

Quando sit licitum in vasorem
honoris occidere, pag. 147.
num. 658. & 659. & quando
in vasorem rei familiaris, ibi, à
num. 661. vsque ad 665.

Officium Divinum.

Qui excusentur ab eo, pag. 39. à
num. 232. & pag. 195. num.
864.

De integritate requisita, pag. 194.
à num. 860. vsque ad 866.

Vnico peccato irretitur, qui plu-
ries in die vult non recitare,
pag. 196. num. 867.

Quando, & à quo possit vnum
in aliud commutari, pag. 66.
à num. 334. 335. & 336.

Quae personae communicant in pri-
vilegiis recitandi officia Reli-
giosorum, pagin. 67. numer.
337.

In feriis Quadragesimalibus lici-
tum est recitare Matutinum se-
quentis diei vndecima hora
diei praesentis, pag. 68. numer.
341.

Opinio.

Opinio damnata, an possit pra-
ctici in casu magnae neces-
sitis, pag. 52. num. 281.

Quando sequi potest opinio Au-
thoris singularis, pag. 52. à nu-
mer. 282. vsque ad 286.

Datur opinio circa licitum, & opi-
nio circa valorem facti: &
quando ista sequenda est, pag.
93. num. 437. & 441.

Rationes, quare opinio probabi-
lis sequi potest, pag. 238. à nu-
mer. 1055. vsque ad 1058.

Opinio minus tuta, & probabilis
potest praticari, pagin. 240.
num. 1062. & pagin. 241. à
numer. 1066. vsque ad 1091.
dummodo non sit circa valo-
rem rei, vel damnum proximi,
pag. 239. num. 1058.

Quae sit opinio tenuae probabilita-
tis, p. 105. n. 487. 188. & 489. in
casu necessitatis sequi potest,
num. 490.

Of

Osulum.

Vide v. *Luxuria.*

Ova.

An in Dominicis Quadragesimae
comedi possunt? Et quae
personae? Et quo privilegio?
pagin. 64. numer. 323. &
324.

De peccato ova comedentis, ibi,
num. 317. & 325.

P

Papa.

Est supra Concilium, pag. 284. à
num. 1204. vsque ad 1209.

Non potest errare ex Cathedra
docens, pagin. 285. numer.
1209.

Quibus modis dicitur Bulla Pa-
pae subreptitia, pag. 287. à num.
1218. vsque ad 1221.

Definitio ipsius, & declaratio
ad mores obligat sine populi
acceptatione, pag. 285. nu-
mer. 1208.

Parochus.

Non potest eligere Sacerdotem
simplicem in Confessarium si-
bi, pagin. 32. numer. 188.
si est Regularis, potest, pag.
33. num. 197.

Potest pro suis ovibus eligere
approbatum in ea Dioecesi,
vel alterum Parochum, ibi,
numer. 196. & pag. 288. num.
1222.

Potest eligi per Bullam Crucia-
tae ubique terrarum, pag. 299.
à num. 1245.

Qui renuntiavit Beneficium, po-
test in ea Dioecesi, pag. 302.
numer. 1252.

Pater.

Vide v. *Mors.*

Peccatum.

An ea solum sint peccata, quae
ex genere suo pugnant con-
tra charitatem Dei, aut pro-
ximi, pag. 191. num. 846. &
847.

Vide v. *Confessio*, *Appetitus sen-
sitivus.*

Peccator.

Aliqua bona opera moralia eli-
gere valet, pag. 265. numer.
1128.

Vide v. *Infidelis.*

In peccatore Catholico manet fi-
des, pag. 266. num. 1131.
& 1132.

Poenitentia, Poenitens.

Multipliciter sumitur, pag. 276.
num. 1162. & 1163.

Quando potest poenitens, vel
non per alium Poenitentiam
Sacramentalem adimplere, pag.
30. à num. 179.

Quae opiniones faveant poeni-
tentibus, pag. 95. num. 446.
447. & 448.

Vide v. *Sacramentum.*

Quibus in casibus excusatur poe-
nitens ab integritate materia-
li confessionis, pag. 203. à
num. 898. vsque ad 912.

Vide v. *Casus reservati*, *Vere-
cundia.*

Poenitentia Sacramentalis solum
est pars integralis Sacramenti
Poenitentiae, pag. 271. num.
1144.

Quan

præter hæresim, pag. 6. num. 25. 26. & 27.

Qui habet reservatum, & non copiam Confessoris, quomodo valeat communicare, pag. 7. numer. 32.

Quomodo superiori manifestandi casus, ibi, num. 33.

Obligatio comparendi post absolutionem, intelligitur de casibus censuram habentibus, pag. 27. num. 158.

Quomodo casus reservati cum superiori, vel inferiori, sine illius delegatione fatendi sunt, pag. 204. à num. 908. ad 910.

Vide v. *Censura*.

Censura.

Possunt Regulares ex suis privilegiis absolvere à censuris Episcopis reservatis, pag. 26. numer. 153.

Quomodo intelligatur censura sub conditione posita, pag. 89. num. 424. & 425.

Charitas.

Datur præceptum de ea, pag. 1. num. 2. & 3.

Quando obligat? pag. 108. num. 501. & 502.

Charitas Dei non potest ab Ecclesia præcipi, pag. 108. numer. 499.

Vide v. *Peccatum*.

Chirographa.

An quæ sunt facilis solutionis, possint minoris emi, pag. 167. num. 742.

Christianus.

Possunt à Turcis subripere; pag. 155. num. 693. & 694.

Vide v. *Fidelis*.

Comedere.

Quale peccatum est comedere, & bibere usque ad satietatem, pag. 110. num. 505. 506. & 507.

Communio.

Communio sacrilega non sufficit ad præceptum adimplendum, pag. 196. à num. 868. & est gravius peccatum, quam homicidium, & adulterium, pag. 197. num. 873.

Communio quotidiana, quibus concedenda, pag. 229. à num. 1016. usque ad 1019.

Abusus circa communionem corriguntur, pag. 230. à n. 1020. usque ad 1023.

Quando possit celebrans dare partem principalis hostiæ, pag. 230. num. 1023.

Vide v. *Eucharistia*.

Compensatio.

An cum æquali opinione possit, quis se compensare? pag. 157. num. 706.

Non potest quis se compensare ex debito gratitudinis, pag. 158. num. 707.

Concubina. Concubinarium.

Quomodo confiteri debet, pag. 23. num. 137.

Vide v. *Occasio proxima*.

Con

Confessio.

Quæ sit integritas materialis, & formalis confessionis, pag. 202. num. 896. & 897.

Quomodo confitenda sunt peccata omiſſa ex causa in confessione, pag. 24. num. 139.

Non est obligatio confitendi iterum peccatum confessum in confessione informi, pag. 24. num. 140.

Per quam confessionem fit, vel non fit satis præcepto Ecclesiæ, pag. 29. à num. 173.

Explicato peccato consummato, non est necesse explicare media ad illud, pag. 48. à num. 263.

Non sufficit peccatum interius fateri, exteriori non explicato, pag. 48. num. 264.

Referuntur opiniones benignæ excusantes confessionem aliquarum circumstantiarum in materia luxuriæ, pag. 49. à num. 265. ad 267.

Prohibetur fieri confessio venialium cum simplici Sacerdote; & an invalideretur? pag. 230. num. 1024. & 1025.

Vide v. *Pœnitens, propositum*.

Confessor.

Debet esse approbatus, etiam si Regularis sit, in ea Dioecesi, ubi confessiones excipit, etiam si per Bullam Cruciatæ administret, pag. 299. à num. 1241. usque ad 1242. & pag. 291. num. 1228. & 1229.

Probabile iudicium emendationis sufficit ad absolvendum, pag. 272. num. 1152.

Quo casu non debent esse scrupulosi in inquirendo, pag. 120. num. 549.

Quando potest absolvere, vel non, sollicitatam in confessione, pag. 17. à num. 60.

Dubius positivè de iurisdictione, potest Sacramentum ministrare, pag. 97. num. 451. & 452.

Vide v. *Reus*.

Quomodo se debet gerere cum non solventibus, seu non restituentibus, pag. 154. num. 690. & 691.

Vide v. *Approbatio, Approbatus, Consuetudo peccandi, Fides, Iurisdictione, Occasio, Pœnitentia, Propositum*.

Coniugalis actus.

Quando exercetur cum peccato, pag. 111. à num. 510. ad 513.

Conscientia.

Solum recta, & erronea est propriè conscientia, non verò dubia, probabilis, & scrupulosa, pag. 239. num. 1059.

Consuetudo peccandi.

An sit obligatio illam confitendi? Et an à viro docto teneatur Confessor eam inquirere, pag. 201. à num. 889. usque ad 894.

In quo distinguitur ab occasione proxima peccandi, pag. 205. num. 913.

Quando est, vel non est absolvendus, qui illam habet, pag. 205. usque ad 206.

Quæ repetitio actuum, ut cognos-

X

nos-

noscat consuetudo prava, pag. 208. num. 927. & 928.
Vide v. *Occasio peccandi.*

Contritio.

A quo auxilio eliciatur à peccatore, pag. 259. à num. 1110.

Conventus.

Vide v. *Pralatus.*

Copula.

Vide v. *Coniugal actus.*

Crimen.

Quando sit licitum reo crimen occultum detegere, pag. 171. num. 763. & 764.

Quando oritur obligatio restituendi ex infamiatione alterius, pag. 172. num. 766.

D*Damnnum.*

Vide v. *Lucrum.*

Debitor.

Anteneatur restituere, si necessitatem patitur, pag. 154. n. 692.
Vide v. *Necessitas.*

Decretum.

Ponitur Decretum Innocent. XII. circa Bullam Cruciatæ, pag. 289. num. 1223. & 1224.

Desideria.

Quando sint licita de rebus illicitis, pag. 116. num. 535.

Dolus.

Vide v. *Fraus.*

Duellum.

Quid sit? pag. 3. num. 10.

Quas penas incurrant duellantes, & quis ab eis liberet, pag. 4. num. 11. 12. & 13.

Religio Sancti Iacobi non reiecit non admittentes duellum legitime, ibi, num. 18.

Mulieres duellantes non incurrunt poenas contra exercentes duellum, pag. 5. num. 22.

E*Ecclesia.*

An refugiat in Ecclesia possit occidere Satellitem, qui conatur eum ab ea extrahere, pag. 149. num. 671.

Cum errore, & titulo supplet in Ministro iurisdictionem, pag. 292. num. 1230.

Eleemosina.

Quando, quibus, & quomodo obligat, pag. 113. à num. 520. vsque ad 526.

Episcopus.

Si non sit Regularis, non potest cum simplici Sacerdote confiteri, pag. 32. num. 193.

Non potest limitare Regularibus approbationem ad viros tantum, pag. 97. num. 453.

Eucharistia.

Quibus in casibus poterit Sacerdos in gravi peccato existens celebrare, non præmissa confessione; vel Laicus communicare, pag. 78. n. 378. & 376.

Quæ dispositio ad eam recipiendam, pag. 277. à num. 1168. & 1170.

Ali-

Aliquando dat primam gratiam; & an ad id requiratur attritio, pag. 277. num. 1664.
Vide v. *Sacramentum.*

F*Famuli.*

Quando, & quomodo se possunt compensare, pag. 156. à numer. 699. vsque ad 704.

Quæ actiones famulorum influentes in fornicationem domini excusari possunt, vel non, à malitia ratione damni imminentis, pag. 190. à num. 839. vsque ad 843.

Fides, Fidelis.

Datur præceptum de fide, spe, & charitate; & quo tempore obliget, pag. 1. à num. 1. & pag. 119. num. 545. vsque ad 548.

Fidei præceptum negativum, & affirmativum est, pag. 119. numer. 544. & 550.

Quando, & quomodo poterit fidelis occultare, seu dissimulare, se esse fidelem, pag. 121. num. 552. vsque ad 557. & quando exterius fidem fateri, pag. 120. num. 551.

Affectio pia requiritur ad fidem, pag. 122. num. 559.

An sit actus fidei adorare Eucharistiam, pag. 124. n. 568. & 569.

Credere in Deum remuneratorem est de necessitate medii ad salutem, pag. 125. à num. 572. vsque ad 579. includitur cognitio Dei vnius, & remuneratoris in actibus contritionis, & attritionis, pag. 225. num. 998.

Qui ad Pœnitentiæ Sacramentum accedit, non indiget hunc actum expressum elicere, pag. 127. num. 578. oppositum est certius, num. 577.

Quid dicendum de vagante in deserto, ibi, num. 575.

Fides ex testimonio creaturarum non sufficit, pag. 127. à n. 580.

Omnes salvati fidem ad minus implicitam in Christum habuerunt, pag. 221. n. 985. & 986.

An fides explicita in Trinitatem, & Christum sit Christianis de necessitate medii, pag. 221. num. 984. & pag. 222. num. 988. requiritur tamen de necessitate præcepti, ibi, n. 989.

An pro confessione requiratur actus fidei expressæ Trinitatis, & Christi, pag. 223. à num. 992. vsque ad 995. & pag. 225. num. 1000.

Post tres, aut quatuor confessiones monitus pœnitens, non est absolvendus, si adhuc fidei mysteria ignorat, pag. 223. n. 991. & 994. Quomodo cum illo se debet habere Confessor, pag. 224. num. 997. vsque ad 1009. & quomodo cum moribundo, pag. 227. num. 1011.

Quæ mysteria, & Sacramenta, scire, & credere tenetur fidelis, pag. 226. num. 1005. 1006. & 1007.

Vide v. *Rusticus, ignorantia.*

Quid sit fides in communi sumpta, pag. 265. num. 1129. vide alia de fide, ibi, à num. 1130.

Finis.

Quotuplex sit, pag. 264. n. 1123.

Vi-

Vide v. *Motivum*.

Fornicatio.

Est intrinsecè mala, pag. 185. num. 821. & 822.

An possit illam Deus, & alia peccata contra ius naturæ à malitia nudare, ibi, num. 825.

Potest de illa, & de mollitie dari invincibilis ignorantia, pag. 185. n. 824. & pag. 238. num. 1054. & pag. 244. num. 1074.

Fraus.

Qui alium impeditur fraudibus, aut dolis à consecutione alicuius boni, tenetur à restitutione, pag. 148. num. 667.

Furtum.

Quando ex furtis parvis oriatur obligatio restituendi, pag. 156. à num. 710. vsque ad 714. & quando uniuntur ad magnam quantitatem, ibi, num. 711.

Quando tenetur ad restitutionem, qui inducit ad damnum alterius, pag. 160. à num. 716. vsque ad 732.

Solum ex influxu contra iustitiam commutativam oritur obligatio restituendi, pag. 163. n. 728. 729. & 730.

G

Gaudium.

De rebus illicitis quando sit licitum, pag. 117. à num. 538. vsq. ad 540.

Gratia.

Quotuplex sit, pag. 254. numer. 1095. 1096. & 1097.

An omnes infideles recipiant aliquam gratiam ad opera non

purè naturalia, pag. 255. à numero 1101. vsque ad 1105. & pag. 260. num. 1114.

Ad opera purè naturalia non indigent, pag. 254. num. 1094.

Vide v. *Auxilium*.

Gratitudo.

Vide v. *Vsura*.

H

Hæresis. Hæreticus.

Quis possit, vel non, ab ea absolvere, pag. 6. num. 26. & 27.

Vide v. *Prelatus, casus*.

Quando sit, vel non sit hæresis externa, pag. 7. & 8. à n. 34.

Quando obligamur denuntiare hereticos, pag. 9. à num. 42.

An sit licitum nubere cum hæretico, vt convertatur, pag. 220. num. 981. 982. & 983.

Homicidium.

Vide v. *Abortus, occido*.

Honor.

Plus æstimant honorati honorem, quam vitam, pag. 145. num. 654. Quid sit? pag. 281. n. 1188.

Vide v. *Occido*.

I

Iansenius.

Quinque Iansenii propositiones ab Innocent. X. damnata, pag. 286. num. 1214.

Ieiunium.

Plures referuntur opiniones de obligantes ad illud, pag. 44. à num. 249.

De parvitate in die ieiunii vide pulchra, pag. 55. à num. 294. vsque ad 300.

Qui ex prudenti iudicio, & cau-

sa

sa excusentur à ieiunio, pag. 59. num. 306. & 307.

Sexagenarius, & quinquagenaria excusantur, pag. 60. num. 308.

An Regulares itinerantes possint ieiunia in alios dies transferre, pag. 62. num. 315. & 316.

An qui ponit impedimentum ad ieiunium, peccet, pag. 61. numer. 311. & 312.

Vide v. *Ova*.

Ignorantia.

Quotuplex sit, pag. 236. à numero. 1048. vsque ad 1051.

An possit dari invincibilis ignorantia præceptorum naturalium, pagin. 237. numer. 1053. & 1054. & an de mysteriis fidei, pagin. 228. numer. 1012. & 1013.

Vide v. *Fornicatio, pollutio*.

Imagines Sacre.

A quo ortum habuit cultum earum, pag. 279. num. 1181.

Immunitas.

Vide v. *Ecclesia*.

Indulgentia.

Notatu digna pro lucrands indulgentiis invenies pag. 69. à num. 346. vsque ad 349. & an plenariam pluries in die lucrari possis, ibi.

Quæ indulgentiæ novitè Regularibus concessæ fuerunt à Paulo V. pag. 71. à num. 350. vsque ad 358.

Possunt Regulares lucrare in suis Ecclesiis indulgentias pro visitantibus Ecclesias alterius Ordinis, pag. 73. num. 359.

Indulgentiam plenariam pro recitantes Coronam Rosarii B.V. pag. 73. num. 360.

An Regulares possint applicare pro defunctis indulgentias, quas lucrantur, pag. 74. n. 364.

Vide v. *Iubileum, Porciuncula, Infidelis*.

Quando tenetur credere, pag. 106. à n. 491. vsque ad 497.

Quis sit Infidelis negativè, pag. 107. num. 496. & si legem naturalem servavit, Dominus providebit de illo, ibi, & pag. 228. num. 1012. & pag. 262. n. 1117.

Vide v. *Gratia*.

Non in omni opere suo peccat, pag. 262. à num. 1117.

Aliqua opera bona moralia elice re potest, pag. 262. num. 1117. & 1118.

Vide v. *Peccator*.

Inquisitores.

Est illis prohibitum sub poenâ excommunicationis munera accipere, pag. 51. num. 277.

Intentio.

Vide v. *Sacramentum*.

Irregularitas.

Vide v. *Abortus*.

Iubileum.

Vide v. *Approbatus*.

Iudex.

An possit retinere quod accepit à litigante, vt pro se iustam daret sententiam, pag. 50. n. 274. potest tamen esculenta, aut poculenta parva accipere & præcipuè post latam sententiam, ibi, n. 276. An ipse litigans peccet offerendo dona ludici, ibi, num. 178.

X3

Qui

Qui verè non est Iudex, potest in suo munere opiniones minus tuas sequi, pag. 103. n. 479. & ipse Iudex potest idem facere in his, quæ non sunt sententiam ferre, pag. 103. à n. 479. vsq. ad 484.
 Quid faciet in æquali probabilitate, ibi, num. 486.

Iuramentum.

Quamvis sit mendacii levis, est grave peccatum, pag. 118. à numer. 584. vide alia ibi, de iuramento.

Quod peccatum sit iurare sine animo iurandi, pag. 130. n. 593. & 594.

Grave peccatum est iurare cum interna restrictione, pag. 132. num. 600.

Quibus in casibus erit licitum iurare occultando veritatem, pag. 138. à num. 626.

Iurisdiclio.

Quid sit, & quomodo ab approbatione distinguatur, pag. 228. numer. 1222. & pag. 300. n. 1246.

Vide v. *Ecclesia.*

L*Latria.*

Quid sit, pag. 281. num. 1189.

Latro.

Vide v. *Occido.*

Laus.

Explicatur quid sit, pag. 281. numer. 1188. & 1189.

Lex.

Quando excusatur populus à lege

recipienda, pag. 54. num. 290.
 Probabile est non obligare, populo non acceptante, ibi, & pag. 290. num. 1225.

Libri prohibiti.

Non habent Regulares privilegium eos retinendi, pag. 91. num. 429.

Quæ opiniones circa hoc dentur, pag. 91. à n. 431. vsq. ad 436.

Lucrum.

Quid sit lucrum cessans, aut damnum emergens, pag. 166. n. 744.

Luxuria.

Quæ verba, aspectus, vel actiones damnantur, vel excusantur à peccato, pag. 81. à num. 382. vsq. ad 399.

M*Maria Virgo.*

Se purificavit per maiorem accessum ad Deum, pag. 279. n. 1178.

Qua laude, & veneratione digna sit, pag. 281. n. 1190. & 1192.

Matrimonium.

Quomodo matrimonium ex metu gravi ab extrinseco non conficiatur, pag. 145. num. 650.

Vide v. *Propositio damnata, conjugalis actus.*

Mendacium.

Non potest à malitia liberari, & si ve leve, si ve grave, debet super aliam materiam cadere, pag. 170. n. 759.

Missæ.

Duplex Missæ fructus, pag. 13. numer. 68. & 69.

Ag

N*Necessitas.*

Quæ sit necessitas gravis, extrema, & media, pag. 153. n. 686. 687. & 688.

An in aliqua ex his liceat furari, pag. 154. à num. 689.

An sit restituendum, quod in extrema necessitate ablatum fuit, pag. 155. n. 695. & 696.

Natura humana quid ex se valeat, pag. 263. num. 1120.

O*Occasio peccandi.*

Quotuplex sit, pag. 209. n. 930. & 931.

Quid sit occasio proxima voluntaria, ibi, à n. 932. vsque ad 935.

Quæ repetitio actuum, ut sit occasio peccandi proxima, pag. 210. à n. 936. vsque ad 940.

Quæ sint communiter externæ circumstantiæ, quæ occasiones dicuntur, pag. 211. n. 942.

Ponuntur casus, ibi, à num. 942. vsque ad 946.

In quibus casibus potest absolvi poenitens, qui habet occasionem peccandi, pag. 212. à num. 947. vsque ad 959.

An dubitans de occasione proxima debeat eam relinquere, pag. 84. num. 400.

Quibus casibus eiicienda, vel non concubina, pag. 84. à num. 403. vsque ad 406.

Quid de concurrentibus ad locum, ubi paratur occasio peccandi, pag. 85. n. 406. & 407.

Aliquando convenit detinere ab-

X 4

so-

An possit Sacerdos applicare aliquando pro stipendio fructum sibi respondentem, pag. 15. num. 88.

Quo titulo possit Sacerdos augere stipendium pro Missa, pag. 15. à num. 85. vsq. ad 89.

Tenetur restituere, qui minus, quam accepit stipendium alteri Sacerdoti tribuit, pag. 18. n. 93.

Per quod tempus detineri possit celebratio Missarum, quæ ex iustitia debetur, pag. 17. n. 101.

An satisfaciatur præcepto, qui successivè audit à duobus Sacerdotibus duas dimidiatas Missas, pag. 193. num. 855.

An unica Missa fiat satis pro festo, pro voto, & poenitentia, ibi, numer. 858.

Mobatra.

Quid sit, & quando licita? Et quæ poenæ contra Moharrantes? pag. 164. à n. 733. vsque ad 737.

Monialis.

Quid circa confessiones ex privilegio Bullæ agere valent, pag. 303. n. 1255. 1256. & 1257.

Mos.

Explicantur regulæ moris, pag. 234. n. 1040.

Mors.

An aliquando possit à patre desiderari filio, aut filia, pag. 116. num. 531.

An quis possit sibi mortem optare, pag. 116. num. 531.

Vide v. *Amor proximi.*

Motivum.

Quotuplex sit, pag. 171. num. 768. & 769.

Mutuum.

Quid sit, pag. 165. num. 748.

INDEX NOTABILIVM.

Prior numerus paginam, secundus numerum marginalem designat.

A

Abortus.

E piscopus potest absolvere excommunicatos ob procuratum abortum, sequuto effectu. Si Regulares sint, etiam non sequuto effectu, pag. 150. num. 674. De irregularitate incurfa, ibi.

Quando licet abortum procurare, pag. 151. à num. 678. vsque ad 680.

An liceat consilium de eo, numer. 681.

Quo tempore transacto à conceptione cognoscetur homicidium ex abortu, pag. 153. n. 685.

Absolutio. Absolvere.

Vide v. *Casus, Confessor, Consuetudo, Fides, Occasio peccandi, Restitutio.*

Actio.

Quomodo humana sit indifferens, pag. 260. à num. 1113.

Adulter. Adulterium.

An liceat marito, vel patri, aut fratri occidere adulteros, pag. 36. num. 214.

Quando fit inter duos coniugatos, explicanda est ea circumstantia, pag. 189. num. 836.

Etiam si consentiat maritus in copulam adulteri, est adulterium, pag. 188. à num. 832.

Amor.

Quotuplex est, pag. 264. n. 11241

Amor Dei.

Vide v. *Charitas.*

Quando obligemur ad Dei amorem, pag. 108. à num. 501. vsq. ad 504.

Amor proximi.

Quando obligat, pag. 112. num. 516. vide v. *Proximus.*

Quando, & quomodo licitum sit desiderare mortem proximi, vel de ea gaudere, pag. 115. à num. 529. ad 534.

Amphibologia.

Quid sit? Et quot modis, pag. 132. à num. 601. vsque ad 622.

Requiritur causa ad his vtendum, pag. 133. num. 605.

Non requiritur ad eam, quod in specie ponatur interius restrictio, pag. 137. num. 621. vide v. *Iuramentum.*

Approbatio. Approbatus.

Vide v. *Iurisdictio, Confessor.*

Approbatio probabilis sufficit, vt ex ea eligatur Confessor per Bullam Cruciatam, pag. 288. numer. 1222. fine, & pag. 299. à num. 1244.

An approbatus ab Ordinario cum limitationibus loci, personarum,

B

Beneficium. Beneficiatus.

Quid sit? pag. 41. num. 237.

Quando tenetur, vel non, Beneficiatus restituere fructus Beneficii, non recitando, pag. 38. à num. 225. & pag. 194. num. 862.

Vide v. *Officium Divinum.*

Qui non confert illud gratis, peccat graviter contra iustitiam, & Religionem, & tenetur ad restitutionem, pag. 42. à num. 240.

Qui intelligantur digniores ad Beneficia, pag. 183. num. 813. 814. & 815.

Quæ sint Beneficia, quæ dignioribus danda sunt, pag. 183. num. 817. & 818. & quid de alijs Beneficijs dicendum, ibi, n. 817. & 819. & quid de movente collatorem paratum tribuere digniori, vt conferat digno, ibi.

Bona spiritalia.

An sit licitum velle carere bonis spiritalibus propter bonum proximi, pag. 219. à num. 977. vsque ad 980.

Bulla.

Vide v. *Approbatio, Approbatus, Confessor, Monialis, Parochus, Regularis.*

C

Casus.

A casibus Bullæ Coenæ occultis possunt Regulares absolvere, præ-

rum, & temporis, possit in ea Diocesi excipere per Bullam Cruciatæ confessiones sine limitatione, pag. 294. à n. 1234. vsque ad 1238.

Vide v. *Regularis.*

Qui absolute fuit approbatus, et si cum limitatione territorii, potest per Bullam eligi in tota illa Diocesi, pag. 295. num. 1236.

Per Iubileum anni Sancti potest eligi semel approbatus pro alijs Diocesibus, vbi approbatus non est, pag. 303. num. 1253.

Appetitus sensitivus.

Aliquando subiectatur in eo peccatum veniale, pag. 236. num. 1047.

Attritio.

Quid sit? pag. 198. num. 898. & pag. 267. num. 1135. & 1136.

Naturalis non sufficit, nec ad valorem, nec ad fructum Sacramenti Poenitentiae, pag. 199. à num. 880. ad 887.

Quæ attritio sufficiat ad Sacramentum, pag. 268. à numer. 1137. vsque ad 1141. & pag. 169. num. 1143.

Auxilia.

Vide v. *Gratia.*

Nunquam deest auxilium sufficiens omittenti culpabiliter, pagin. 258. à num. 1108. vsque ad 1112.

Vide v. *Contritio.*

Quomodo verificetur, quod auxilia sufficientia omnibus dantur, pag. 255. à num. 1102. vsque ad 1106.

Quando adimplenda à poenitente, pag. 272. num. 1148.

Solum erit veniale, non imponere pro venialibus, ibi, num. 1146.

Quando commutari potest, pag. 272. num. 1147.

Vide aliqua notanda circa impositionem poenitentiae, pag. 273. num. 1154.

Pollutio.

Voluntaria est intrinsecè mala; & innumeri per illam damnantur, pag. 188. num. 826. & 827.

Vide v. *Fornicatio.*

Portiuncula.

Lucrari potest hoc Iubilæum in Ecclesiis Monialium Sancti Francisci, pag. 77. n. 375. & 376.

Præceptum.

An sit adimplendum ex intentione adimplendi, pag. 44. n. 247.

Prædestinatio.

Quæ sint signa prædestinationis, pag. 197. num. 874.

Prælatus.

Non potest in Hispania absolvere ab hæresi etiam occulta, pag. 7. num. 30.

Prælatus superior debet exonerare Conventum, qui non valet sustentare tot Religiosorum numerum, pag. 19. num. 113.

Probabilitas.

Vide v. *Opinio.*

Propositio.

In damnatione primæ propositionis ab Innocent. XI. non comprehenditur Sacramentum matrimonii, pag. 97. num. 454.

An ingrediantur in damnatione propositiones de actibus inter-
nis, pag. 118. num. 341.

Quid autem sit propositio hæretica, erronea, & aliæ dignæ censura, vide pag. 231. à numer. 1029. vsque ad 1038.

Propositum.

Propositum emendationis componitur cum iudicio, quod non dabitur, pag. 206. num. 917.

Vide v. *Confessor.*

Proximus.

Licet gaudere de bono effectu oratio ex damno proximi, pag. 118. num. 538.

Vide v. *Bona spiritualia.*

R

Regularis. Religiosus.

Solum indigent approbatione; non iurisdictione ab Episcopo, pag. 27. à num. 160.

Quæ faveant Regularibus pro eorum approbatione, pag. 28. à num. 166.

Possunt confiteri cum simplici Sacerdote, pag. 28. num. 164. & pag. 32. num. 190.

Quando liceat ei occidere calumniatorem, pag. 34. num. 205.

Si per Bullam confiteatur, est probabile, quod sufficit cum approbato à suo Prælato Regulari, pag. 304. à num. 1258.

Vt Bulla Cruciatæ utatur, debet à suo Prælato licentiam habere, pag. 293. num. 1232. & quid si absque licentia, pag. 313. num. 1275.

An Prælatis repugnantibus, vel ab ipsis privatus possit per Bullam

iam Confessiones excipere, pag. 303. num. 1254.

Potest excipere confessiones per Bullam, etiam si iam approbatus, postea reprobavit Episcopus, pag. 309. num. 1266. Et etiam si novo examini non se subiecit, num. 1267. Et etiam si cum limitationibus, non ex defectu scientiæ approbavit, 1268.

Itinerans sufficit, quod semel sit approbatus, pag. 310. numer. 1269.

Restitutio.

An sit absolvendus, qui non restituit, pag. 215. num. 959.

Vide v. *Dolus, Debitor, Necessitas.*

Reus.

Quando erit ei licitum suum detegere, seu negare crimen, pag. 142. num. 642.

An Confessor possit absolvere reum, qui suum crimen negavit, pag. 143. num. 653.

Rusticus.

An in eo possit dari invincibilis ignorantia mysteriorum fidei; & quomodo salvari possit? pag. 107. num. 496. & pag. 228. num. 1012. & 1013.

S

Sacerdos.

Quid obligationis habeat absolutus à reservatis in articulo mortis à simplici Sacerdote, pag. 4. num. 14.

Quomodo restituet Sacerdos, qui

plura stipendia accepit ultra sacrificia, quæ offerre potuit, pag. 20. num. 114.

Sacerdos egens an plura stipendia pro vna Missa accipere possit, pag. 20. à num. 117.

Quibus casibus in Decreto Tridentini, de confitendo quamprimum, si in mortali celebravit, non comprehenditur, pag. 78. à num. 378. vsque ad 382.

Sacerdos simplex potest absolvere extra confessionem à minori excommunicatione, pag. 231. num. 1026.

Vide v. *Eucharistia.*

Sacramentum.

In necessitate administrari potest cum opinione de eius valore, pag. 94. à num. 440. vsque ad 444. & pag. 144. num. 649.

Vide v. *Propositio.*

Administrare fidei Sacramentum est grave sacrilegium, pag. 143. num. 644.

An possit Sacerdos administrare formam non consecratam, fingendo esse consecratam, pag. 144. num. 646. & 647.

Potest ministrari Eucharistia peccatori occulto, pag. 143. n. 648.

Potest aliquando simulari administratio Sacramenti Poenitentiae, pag. 145. num. 651.

Datur Sacramentum informe, & quibus ex causis, pag. 199. numer. 881. & 888.

De intentione pro Sacramentis conficiendis, vide pag. 282. à num. 1195. vsque ad 1202.

Vide v. *Matrimonium.*

Sacrificium. Sacrum.
Vide v. *Missæ.*

Sartores.
Non possunt sibi servare fragmenta, pag. 157. num. 705.

Simonia.
Quid sit, & quando fiat, pag. 174. num. 773. & 774.

Motivum extrinsecum in agendis, vel tribuendis, aut recipiendis rebus spiritualibus non causet simoniam, pag. 175. num. 776.

Diversi casus, in quibus simonia non datur, pag. 175. à n. 778. vsque ad 806.

Non datur in simonia parva materia, pag. 181. num. 808.

An sit simoniacus, qui animo ficto promittit aliquid temporale pro spirituali, pag. 182. n. 811.

Quid de Beneficio collato titulo consanguinitatis, ibi, num. 812.

Vide v. *Beneficium.*

Sodomia.
Quæ circumstantiæ in sodomia sunt explicandæ, pag. 47. num. 259.

Solicitatio.
Vide v. *Confessor.*

Subreptitium.
Vide v. *Papa.*

Stipendium.
An si increverit abusus in congrua stipendia tribuendi, licitum sit plura pro vna accipere

Missæ, pag. 22. à num. 127.
Vide v. *Missæ, Sacerdos.*

T

Testis.

Quando teneatur respondere Iudici, pag. 141. num. 639. & 640.

Quando detegere crimen, ibi, numer. 641.

V

Verecundia.

Etiam summa non est causa dimittendi confessionem, pag. 203. num. 904.

Voluntas.

Est subiectum peccati, pag. 234. num. 1041.

Vide v. *Appetitus sensitivus.*

Vsura.

Quid sit, & quare illicita? pag. 165. num. 739. & 740.

Quando potest onus in mutuo imponi absque labe vsuræ, pag. 166. à n. 742. vsque ad 748.

Quando datur vsura palliata, pag. 166. num. 742.

Vsura est exigere gratitudinem pro mutuo, non si à mutuatorio omnino libere exhibeatur, pag. 166. à num. 751. vsque ad 758.



FINIS.



DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

UAN

IDAD AUTÓNOMA DE NUEV
CION GENERAL DE BIBLIOTEC